ALLAH DOSTLARININ DÜNYASI

HİLYETU'L-EVLİYÂ

ve-Tabakâtu'l-Asfiyâ

حلية الأولياء

وطبقات الأصفياء

Ebu Nuaym el-Isbehânî

11

HADİSLER BÖLÜMÜ

Hilyetu'l-Evliyâ
(Hadisler Bölümü)
1. baskı – İstanbul
Cilt 11
Ocak 2015
Özgün adı: Takrîbu'l-Buğye bi-tertîbi ehâdîsi'l-Hilye
Yazarı: Nûreddîn Ali b. Ömer el-Heysemî (öl. 807/1404).
Arapça neşir: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 3 cilt, yayına hazırlayan: Muhammed Hasan Muhammed Hasan İsmâîl, Beyrut 1420/1999).
İSBN: 978-605-4659-10-4

Tercüme: Hüseyin Yıldız, Hasan Yıldız ve Zekeriya Yıldız
Redaksiyon: Yusuf Özbek
Kapak: Edib Agagjyshi
Baskı ve Cilt: Step Ajans Matbaacılık Ltd Şti.
Göztepe Mah. Bosna Cad. No. 11
Bağcılar/ İSTANBUL
Tel: 0212.4468846 Matb. Sertifika No: 12266

İsteme ve Haberleşme Adresi
www.ocakyayincilik.com
OCAK YAYINCILIK
Millet Cad. Gülsen Apt.
No. 19 Kat: 4 D. 7
Yusufpaşa
Aksaray, İstanbul
GSM: 05353107416 (Yusuf Özbek)

HİLYETU’L-EVLİYÂ

ve-Tabakâtu’l-Asfiyâ

HADİSLER BÖLÜMÜ

حلية الأولياء

وطبقات الأصفياء

EBÛ NUAYM el-ISBEHÂNÎ

تقريب البغية

بترتيب أحاديث الحلية

Takrîbu’l-Buğye bi-tertîbi ehâdîsi’l-Hilye

Nûreddîn el-Heysemî

Cilt 11

İÇİNDEKİLER

RÜYA TABİRİ KİTABI 19

Sâlih Rüyalar Görmek 19

Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) Rüyada Görmek 20

KADER KİTABI 22

Kader 22

İnsanın Daha Anne Karnında İken Kaderinin Yazılması 27

Allah'ın Her Şeyden Önce Kalemi Yaratması ve Emri Üzerine Her Şeyi Yazması 31

Hz. Âdem ile Mûsa'nın Tartışmaları 34

Hayrın Alâmeti 36

Allah'ın Müslümana Takdiri 37

Her Doğan Çocuk Fıtrat Üzere Doğar 38

Müşriklerin Zürriyeti 39

Akılsız Kişi, Fetret Zamanında Ölen Kimse ve Çocuk Yaşta Ölen Kişi 40

Kişinin Doğacağı ve Öleceği Yer 41

Kapların Ömrü 42

Kader Hakkında Konuşmak 43

Kaderiye Fırkası ve Başkaları 44

İblis'in Yaradılış Sebebi 45

FİTNELER KİTABI 46

İnsanların ve Zamanın Değişmesi 51

Fitnelerden Bazı Şeyler 54

Ümmetin Fırkalara Ayrılması 55

Helâk Olacak Fırka 56

Kötülüğün Zuhûr Etmesi 59

İyilik Ehli ve Kötülük Ehli 60
Kötülüğü Kabul Etmemek 60
İyiliği Emredip Kötülüğe Mani Olmak 65
Bir Müslümana Yardım Etmek veya Onu Yüz Üstü Bırakmak 68
Haksız Yere Zulmedilenin Yanında Bulunmak ve Onu Savunamamak 69
Kişinin İyiliği Emredip Kötülüğü Engellemesi ve Buna Kendinin Riâyet Etmemesi 69
Gücü Yettiği Halde Yaltaklık Yapmak 71
Dine Karşılık Dünya Malını Tercih Etmek 72
İyiliği Emretmenin ve Kötülüğü Engellemenin Terkedilmesi 72
İslam'ın Garip Olarak Başlaması ve Tekrar Başladığı Gibi Garip Hale Dönmesi 73
Sürekli Olarak Bu Ümmetten Bir Grubun Hak Üzere Kalacak Olması 74
Mehdî 77
İbnu'z-Zübeyr'in Fitnesi 78
Fitnelerden Bazı Şeyler 79
Kılıcı Kınından Çekilmiş Olarak Başkasına Vermek 80
Kişinin Müslüman Kardeşine (Sivri) Demir ile İşaret Etmesi 80
Yüze Vurmaktan Sakınmak 81
Kâtilin, Hem Kendisinin Hem de Öldürdüğü Kişinin Günahı ile Dönmesi 81
İki Müslümanın Kılıçlarıyla Karşı Karşıya Gelip Savaşması 82
Fitne Anında Yapılması Gereken Şey 83
Ne Eş, Ne de Çocukla Meşgul Olmayıp İbadete Yönelen Kimse 86
Müslüman Kişinin Öldürülmesine Yardım Etmek 87
Fitnenin Çıkacağı Yerler 90

Fitnelerden Bazı Şeyler	91
Kadınların Fitnesi	94
Acemlerin Fitnesi	96
Milletlerin Savaşmaya Davet Edilmesi	97
Kâbe'ye Karşı Savaşanlar	97
Kıyametin Alâmetleri ve Çok Ölümlerin Olması	98
Deccâllar	106
Kör Deccâl	107
Deccâl ve Fitnesi	108
Yecûc ve Mecûc	114
Kıyametten Önceki Alâmetler	115
Kıyametin Gündüz Vakti Kopması	119
EDEB KİTABI	120
Akıl	120
Bir Şey Dağıtırken Büyükten Başlamak	124
İnsanlara Mevkilerine Göre İkramda Bulunmak	125
Güzel Ahlâk	126
Kötü Ahlâk	131
Yumuşak Huylu Olmak	132
Hayâ (Utanma Duygusu)	133
İzin İstemek	138
Selam Vermek	139
Selam Vermeden Önce Söze Başlamak	141
Çocuklara Selam Vermek	142
"Kim o?" Sorusuna "Benim" Diye Cevap Vermek	144
Kadınlara Selam Vermek	144
Kadınların Yanına Girmek	145

Gayr-ı Müslime Selam Vermek 145
Yumuşak Huylu Olmak 145
Cahiliye Ataları ile Övünmek 146
Tevazu Sahibi Olmak 147
Kişinin Kibirli Olmadığının İşareti 152
Binilene Kadar Bineği Tutmak 152
Müslümanlara Hizmet Etmek 153
Güzel İsim Takmak 153
Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) İsmi ve Künyesi 154
Kötü İsimler 155
İsim Değiştirmek 156
Müşriklerin Künyesini Takmanın ve Onlarla Tokalaşmanın Yasaklanması 156
Aksırmak ve Aksıranı Teşmit Etmek 157
Düzgün Gidişat 159
Kişinin Kendisini İlgilendirmeyen Şeyleri Terk Etmesi 160
Öfkelenmek 160
Edeb Yerini Kapalı Tutmak 162
Namahreme Bakmamak 163
Oturma Âdâbı 163
Birini Kaldırıp Yerine Oturmak 163
İki Kişi Kendi Aralarında Konuşurken Bir Başkasının Onların İzni Olmadan Yanlarına Oturması 164
Üç Kişinin Bulunduğu Yerde İki Kişinin Kendi Arasında Konuşması 165
Bir Kişiden Başkasına Bahsedilmesini İstemeyeceği Bir Söz İşitmek 166
Koğuculuk ve Gıybet 167

Gıybeti Yapılan Müslümanı Savunmak 169
Müslümanda Olmayan Bir Şeyi Söylemek 171
Gıybetin Kefâreti 172
İki Yüzlülük 172
Şaka Yapmak 174
Hayırlı veya Kötü Bir Şey Konuşmak 174
Zamana Sövmenin Yasaklanması 176
Müslümana Sövmenin Fasıklık Sayılması 176
Ölülere Sövmenin Yasaklanması 178
Horoza Sövmenin Yasaklanması 179
Lanet Okuyanlar 180
İnsanların Eziyetlerine Katlanmak 180
Dargınlığın Yasaklanması 181
İnsanların Arasını Bulmak 183
Yaslanmak ve Ayak Ayak Üstüne Atmak 184
Yüzüstü Yatmanın Yasaklanması 184
Yürüme Adabı 184
"Allah Dilerse" Demek 185
Başkasının Musibetine Sevinmek 185
Uykudan Önce Ateşi Söndürmek 185
Ev Ahalisini Terbiye Etmek 186
Gökkuşağı (Kavsu Kuzah) 186
Güvercin Beslemek 187
İlk Harap Olacak Bölgeler 188
Sedir Ağacını Kesmek 188
Kıra Çıkmak 189
Melekler ve Kalem 189

Cin Türleri 193

Övme 194

Belağat 195

Şiir 196

Şiir ve Hikmet 198

Güzel Şiirler 198

Şiir Okumak 200

İYİLİK VE SOSYAL İLİŞKİLER KİTABI 201

Anne-Babaya İyilik Yapmak 201

Anne-Babaya İyilik Yapan ile Asi Olanın Durumu 202

Akrabalık Bağlarını Gözetmek 204

Anne-Babaya, Çocuklara, Kardeşlere İyi Davranma 208

Çocuklara Karşı Merhametli Olma 210

Yetimler 211

Komşuluk 214

Müminler Tek Bir Beden Gibidir 218

İhtiyaçlar Kimlerden İstenir? 219

İhtiyaçları Gizlemek 228

Fakirlerin İhtiyaçlarına Öncelik Tanımak 229

Müminin Hakları 230

İnsanlara Merhamet Etmek 230

Hayvanlara Merhamet Etmek 232

İyiliğe Teşekkür Etmek 232

İyilik Yapanı Sevmek 234

Geçersiz Sözleşmeler 235

Kardeşleşmek 236

Dostluk 236

Kardeşin İkramı 239
İnsanları Sınamak 240
Dostları Seçmek 240
İnsanlara İyi Davranmak 240
İnsanlarla İyi Geçinmek 241
Ziyaretleşme 242
Misafir Ağırlama 245
Misafir Ağırlamayan Kişiyi Ağırlama 247
İstişare 247
PEYGAMBERLER KİTABI 248
Hz. Âdem 248
Hz. İbrâhîm 250
Hz. Mûsa 251
Hz. İsa 255
Hz. Dâvud 256
Hz. Süleyman 256
Hz. Yusuf 257
Hz. Yunus 258
Hz. Eyyûb 259
Hz. Hızır 260
Peygamberler 261
Mağara Kıssası 262
Peygamberlere Sövmek ve Onları Öldürmek 264
HZ. MUHAMMED'İN FAZİLETİ KİTABI 266
İlk Gönderilişi 266
Doğumu 267
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Nesebi 268

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) İsimleri 269
Çobanlığı 269
Çocuklarının Kötülüklerden Pak Kılınması 270
Peygamber Olarak Gönderilişi ve Kendisine İman Edenlerin Çok Olması 273
Nübüvvetine Delil İstenmesi 275
Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Has Özellikler 278
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) İnsanların Efendisi Olması 278
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Fazileti 279
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Özellikleri 279
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Ağız Kokusunun Güzelliği 283
Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Verilen İlim 284
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Yürüyüşü 285
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Cinsel Gücü 285
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Konuşması 286
Meleklerin Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Ardında Yürümesi 286
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Duası 286
Dua Ettiği Kişilere Şart Koşması 287
Yemek ve Suda Bereketin Olması 287
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Zühdü 290
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Cömertliği 293
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Utangaçlığı 296
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Tevazusu 296
Ahlâkının Güzelliği 300
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Yaşı Ve Vefatı 305
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Vefatından Sonra Olanlar 322
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mirası 322

MENKIBELER KİTABI 324

Aşere-i Mübeşşere'nin Fazileti 324

Hz. Ebû Bekr es-Sıddik'in Fazileti 328

Ömer b. el-Hattâb'ın Fazileti 340

Müslüman Oluşu 340

Allah'ın Hakkı Ömer'in Diline Koyması 345

Görüşünün Vahye Uygun Düşmesi 348

Hz. Ömer'in Şiiri Sevmemesi 351

Hz. Ömer'in Allah Korkusu 353

Hz. Ömer'in Vefatı 354

Hz. Ömer'in Cennetteki Köşkü 354

Hz. Ömer'in Cennetteki Nuru 356

Ebû Bekr, Ömer ve Başka Sahabilerin Fazileti 356

Hz. Osmân Fazileti 367

Hz. Ali'nin Faziletleri 374

Hz. Ali'nin İmanı 374

Allah'a ve Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Olan Sevgisi 375

Hz. Ali'nin Fazileti 378

Hz. Ali'nin İlmi 379

Hz. Ali'nin Üstünlükleri 382

Hz. Ali'yi Sevmek ve Buğzetmek 385

Hz. Ali'nin Velâyeti 387

Hz. Ali'nin Konumu 391

Hz. Ali'nin Yüzüne Bakmak 402

Hz. Fâtıma'yla Evlenmesi 403

Hz. Ali'nin Zühdü ve Miskinleri Sevmesi 405

Hz. Ali'nin Hilafeti 405

Talha'nın Fazileti 406
Zübeyr'in Fazileti 409
Sa'd b. Ebî Vakkâs'ın Fazileti 410
Sa'd'ın Atıcılığı ve Hayatın Zorluğuna Sabretmesi 412
Fitnelerden Uzak Durması 414
Abdurrahman b. Avf'ın fazileti 416
Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'ın Fazileti 420
Ehl-i Beyt'in ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Oğlu İbrâhîm'in Fazileti 424
Hz. Hasan ile Hüseyin'in Ortak Faziletleri 426
Hasan, Hüseyin ve Annelerinin Fazileti 428
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Kızı Fâtıma'nın Fazileti 430
Hz. Âişe'nin Fazileti ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Ona Olan Sevgisi 440
Masum Olduğu Konusunda Vahiy Gelmesi 442
Cibrîl'in Ona Selam Vermesi 443
Hz. Âişe'nin İlmi 444
Hz. Âişe'nin Üstünlüğü 444
Hz. Fâtıma, Annesi ve Başkalarının Fazileti 445
Hafsa'nın Fazileti 446
Zeyneb Bint Cahş'ın Fazileti 446
Safiyye binti Huyey'in Fazileti 452
Hz. Ali'nin Annesi Fâtıma binti Esed'in Fazileti 453
Ümmü Eymen'in Fazileti 454
Esmâ binti Ebî Bekr'in Fazileti 456
Ümmü Süleym'in Fazileti 456
Ümmü Harâm'ın Fazileti 462
Ümmü Varaka'nın Fazileti 465

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Ashâbının Faziletleri 466
Ubey b. Ka'b 466
Necâşî 470
Enes b. Mâlik 470
Enes b. en-Nadr 471
Uveys el-Karanî 472
Berâ b. Mâlik 480
Bilâl b. Rebâh 482
Sa'lebe b. Abdirrahman 488
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Azatlısı Sevbân 492
Câbir b. Abdillah 492
Cerîr b. Abdillah el-Becelî 493
Cu'ayl b. Surâka 495
Ebû Zer el-Ğifârî Cundub b. Cünâde 496
Hârise b. en-Nu'mân el-Ensârî 505
Hâtıb b. Ebî Beltea 505
Hassân b. Sâbit 506
Hz. Hasan ve Hüseyin 507
Hafsa binti Ömer 507
Hamza b. Abdilmuttalib 508
Habbâb b. el-Eret 508
Hatice binti Huveylid 515
Hureym b. Evs et-Tâî 515
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Azatlısı Râfi' 515
Zübeyr b. el-Avvâm 516
Zeyd b. Sehl Ebû Talha el-Ensârî 516
Zeyneb binti Cahş 516

Ebû Huzeyfe b. Utbe'nin Azatlısı Sâlim 517
Sa'd b. Ebî Vakkâs 518
Evs Kabilesinin Lideri Sa'd b. Muâz 519
Saîd b. Zeyd 520
Ümmü Seleme'nin Azatlısı Sefîne 520
Selmân el-Fârisî 521
Şeddâd 530
Safiyye binti Huyey 531
Daha önce geçmiştir. 531
Suheyb b. Sinân 531
Talha b. Ubeydillah 535
Âmir b. Rabîa 536
Âmir b. Abdillah b. el-Cerrâh; Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh 537
Hz. Âişe 537
Abdullah b. Cahş 537
Abdullah b. Revâha 538
Abdullah b. ez-Zübeyr b. el-Avvâm el-Esedî 539
Abdullah b. Selâm 543
Abdullah b. Ömer b. el-Hattâb 543
Abdullah b. Ömer 545
Abdullah b. Amr b. Harâm 545
Abdullah b. Kays Ebû Mûsa el-Eş'arî 546
Abdullah b. Mes'ûd 548
Abdullah Zu'l-Bicâdeyn 557
Abdurrahman b. Avf 558
Osmân b. Affan 558
Osmân b. Maz'ûn 558

Adiy b. Hâtim 565
İrbâd b. Sâriye 566
Ali b. Ebî Tâlib 567
Ammâr b. Yâsir 567
Ömer b. el-Hattâb 576
Amr b. Ümmü Mektûm 576
Amr b. Tağlib 576
Amr b. el-Cemûh 577
Amr b. el-Âs 577
Amr b. Abese el-Eslemî 578
Fâtımatu'z-Zehra 580
Hz. Ali'nin annesi Fâtıma binti Esed 580
Mâriye 580
Mus'ab b. Umeyr 580
Muâz b. Cebel 582
Muâviye b. Ebî Süfyân 588
Mikdâd b. el-Esved 589
Muğîre'nin Azatlısı Hilâl 592
Ebû Burde b. Niyâr 593
Mâlik er-Ruvâsibî 593
Ebû Hureyre 594
Ümmü İshâk 601
Ümmü Eymen 602
Ümmü Harâm 602
Ümmü Süleym 602
Ümmü Salît 602
Ümmü Şerîk 603

Ümmü Umâra 604
Mescid Ahalisinden Olan Siyahi Cariye 605
Muhacir ve Ensâr'ın Fazileti 606
Resûlullah'ın(sallallahu aleyhi vesellem) Ashâbının Fazileti ve Onlara Buğzedenin Yerilmesi 614
En Hayırlı Nesil 619
Öncüler ve Bu Ümmetin Fazileti 623
Sahabenin İleri Gelenleri 624
Kureyş'in Fazileti 625
Muttalib Oğulları 629
Yemen Halkının Fazileti 629
Arapların Fazileti 630
Fârisilerin Fazileti 633
Tâbiûnun Fazileti 633
Abdâlların Fazileti 636
Şam'ın Fazileti 638
Basra'nın Fazileti 639
Askalan ve Kazvin 640

RÜYA TABİRİ KİTABI

Sâlih Rüyalar Görmek

٢٥٩٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادٌ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةَ جُزْءٌ مِنْ تِسْعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ "، كُلُّ هَذِهِ الأَحَادِيثِ الَّتِي رَوَاهَا أَبُو نُعَيْمٍ، وَخَلادٌ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، صِحَاحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهَا مِنْ حَدِيثِ نَافِعٍ، رَوَتْهَا الأَئِمَّةُ مَالِكٌ، وَأَيُّوبُ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، وَغَيْرُهُمْ [١٩٦/٨]

2599- İbn Ömer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sâlih rüya peygamberliğin doksanda biridir"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٦٠٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا عَفَّانُ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُخْتَارِ، قَالَ: ثنا ثَابِتٌ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ رَآنِي فِي الْمَنَامِ فَقَدْ رَآنِي، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لا يَتَمَثَّلُ بِي " وَقَالَ: " رُؤْيَا الْمُسْلِمِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ، حَدَّثَ بِهِ الأَئِمَّةُ، عَنْ عَفَّانَ: أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، وَأَبُو خَيْثَمَةَ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَأَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ فِي صَحِيحِهِ، عَنْ مُعَلَّى بْنِ أَسَدٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ الْمُخْتَارِ، وَرَوَى اللَّفْظَةَ الأَخِيرَةَ مُسْلِمٌ، مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ [٣٣٠/٢]

2600- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beni rüyasında gören kimse gerçekte görmüş (gibi) olur. Zira şeytan benim kılığıma giremez"* buyurdu. Ayrıca: *"Müslüman kimsenin rüyası, peygamberliğin kırk altıda biridir"* buyurdu.

Sahih sabit bir hadistir.

---

[1] Müslim (1775), İbn Mâce (3897) ve Ahmed (1/315).

Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) Rüyada Görmek

٢٦٠١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْوَلِيدِ الْفَسَوِيُّ، قَالَ: ثنا نَصْرُ بْنُ الْحَرِيشِ الصَّامِتُ، قَالَ: ثنا رَوْحُ بْنُ مُسَافِرٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ رَآنِي فِي الْمَنَامِ فَأَنَا الَّذِي رَأَى، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لا يَتَمَثَّلُ بِي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِسْحَاقَ، وَأَبِي الأَحْوَصِ، تَفَرَّدَ بِهِ رَوْحٌ [٤/٣٤٨]

2601- İbn Mes'ûd bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beni rüyasında gören kimse, gerçekte görmüş olur. Zira şeytan benim kılığıma giremez"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٠٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ زِيَادِ بْنِ عَجْلانَ، مِنْ أَصْلِ كِتَابِهِ، ثنا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ شَيْبَانَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ قَادِمٍ، حَدَّثَنِي مِسْعَرٌ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ رَآنِي فِي الْمَنَامِ فَقَدْ رَآنِي، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لا يَتَمَثَّلُ بِي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَلِيُّ بْنُ قَادِمٍ

2602- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beni rüyasında gören kimse, gerçekte görmüş olur. Zira şeytan benim kılığıma giremez"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٠٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، عَنِ ابْنِ لَهِيعَةَ، عَنْ وَاهِبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، أَنَّهُ قَالَ: رَأَيْتُ فِيمَا يَرَى النَّائِمُ كَأَنَّ فِي إِحْدَى أُصْبُعَيَّ سَمْنًا، وَفِي الأُخْرَى عَسَلا، وَأَنَا أَلْعَقُهُمَا، فَلَمَّا أَصْبَحْتُ ذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " تَقْرَأُ الْكِتَابَيْنِ: التَّوْرَاةَ وَالْفُرْقَانَ "، فَكَانَ يَقْرَؤُهُمَا [١/٢٨٦]

---

[1] Tirmizî (2276), İbn Mâce (3900), Dârimî (2139), Ahmed (1/450), Ebû Ya'lâ (9/161/162) ve İbn Ebî Şeybe (11/55).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2603- Abdullah b. Amr der ki: Rüyamda iki parmağımın birinde yağ birinde bal olduğunu ve onları yaladığımı gördüm. Ertesi gün bunu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) zikrettiğimde: *"Sen iki kitabı; Tevrat'ı ve Furkân'ı okuyorsun"* buyurdu.

Ravi der ki: "Abdullah ikisini de okumaktaydı."[1]

---

[1] Ahmed (2/222).

KADER KİTABI

Kader

٢٦٠٤- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، ثنا عاصمُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ.ح وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا بَكْرُ بْنُ مُضَرَ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شَيْرَوَيْهِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، أَنْبَأَنَا سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنِي قُرَّةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالُوا: عَنْ أَبِي قَبِيلٍ، عَنْ شُفَيٍّ الأَصْبَحِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، أَنَّهُ قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَبِيدِهِ كِتَابَانِ، فَقَالَ: " أَتَدْرُونَ مَا هَذَانِ الْكِتَابَانِ؟ " فَقَالُوا: لا، إِلا أَنْ تُخْبِرَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ لِلأَيْمَنِ: " هَذَا كِتَابٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ بِأَسْمَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَأَسْمَاءِ آبَائِهِمْ وَقَبَائِلِهِمْ، ثُمَّ أَجْمَلَ عَلَى آخِرِهِمْ فَلا يَزْدَادُ فِيهِمْ شَيْئًا، وَلا يَنْقُصُ مِنْهُمْ أَحَدٌ " وَقَالَ لِلَّذِي بِيدِهِ الْيسْرَى: " هَذَا كِتَابٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ بِأَسْمَاءِ أَهْلِ النَّارِ وَأَسْمَاءِ آبَائِهِمْ وَقَبَائِلِهِمْ، ثُمَّ أَجْمَلَ عَلَى آخِرِهِمْ فَلا يَزْدَادُ فِيهِمْ وَلا يَنْقُصُ مِنْهُمْ أَبَدًا "، فَقَالَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ: فَلأَيِّ شَيْءٍ نَعْمَلُ إِنْ كَانَ الأَمْرُ قَدْ فُرِغَ مِنْهُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سَدِّدُوا وَقَارِبُوا، فَإِنَّ صَاحِبَ الْجَنَّةِ يُخْتَمُ لَهُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَإِنْ عَمِلَ أَيَّ عَمَلٍ، وَإِنَّ صَاحِبَ النَّارِ يُخْتَمُ لَهُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ، وَإِنْ عَمِلَ أَيَّ عَمَلٍ " ثُمَّ قَبَضَ فِي يَدَيْهِ، فَقَالَ: " قَدْ فَرَغَ رَبُّكُمْ مِنَ الْعِبَادِ "، وَقَالَ بِيدِهِ الْيمْنَى: " فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ " وَبِيدِهِ الْيسْرَى: " وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ " لَفْظُ اللَّيْثِ [٥/١٦٨]

2604- Abdullah b. Amr b. el-Âs der ki: (Bir gün) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) elinde iki kitapla çıkıp geldi ve: "Bu iki kitabın ne olduğunu biliyor musunuz?" diye sordu. Biz: "Hayır, Ey Allah'ın Resûlü! Ancak sen bize bildirirsen biliriz" dedik. Bunun üzerine sağ elindeki kitap için: *"Bu kitap, âlemlerin Rabbinden bir kitaptır. İçinde cennetlik kimselerin, babalarının ve kabilelerin isimleri bulunmaktadır. Cennetliklerin sonuncusuna kadar hepsi yazılmış ve toplanmıştır. Bunların sayısı ne arttırılacak ne de eksiltilecektir"* buyurdu. Sonra sol elindeki kitap için: *"Bu kitap âlemlerin Rabbinden bir kitaptır. İçinde cehennemlik kimselerin, babalarının ve kabilelerin isimleri bulunmaktadır.*

Cehennemliklerin sonuncusuna kadar hepsi yazılmış ve toplanmıştır. Bunların sayısı ne arttırılacak, ne de eksiltilecektir" buyurdu. Bunun üzerine Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) ashabı: "Ey Allah'ın Resûlü! Durum önceden belirlenmiş olduktan sonra biz ne için amel ediyoruz?" diye sorunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Siz doğru olun ve itidalden ayrılmayın. Zira cennetlik olan kimsenin ameli, ne amel işlemiş olursa olsun cennet ehlinin ameliyle sonlanır. Cehennemlik olan kimsenin ameli de ne amel işlemiş olursa olsun cehennem ehlinin ameliyle sonlanır"* karşılığını verdi. Sonra ellerini yumarak: *"Rabbiniz kulların yapacakları her şeyi yazıp bitirmiştir"* buyurdu. Sağ eliyle işaret ederek: *"Bir kısmı Cennetlik"* sol eliyle de işaret ederek te: *"Bir kısmı da cehennemlik olacaktır"* buyurdu.[1]

٢٦٠٥- حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّارُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي الْمِسْوَرِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ مُجَاهِدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مُجَاهِدًا، يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ كَأَنَّهُ قَابِضٌ عَلَى شَيْئَيْنِ قَدْ ضَمَّ كَفَّيْهِ، حَتَّى انْتَهَى إِلَى أَصْحَابِهِ، فَفَتَحَ يَمِينَهُ، فَقَالَ: " بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، هَذَا كِتَابٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، فِيهِ أَسْمَاءُ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَأَسْمَاءُ آبَائِهِمْ، وَأَسْمَاءُ عَشَائِرِهِمْ، فَجُمِلَ عَلَى آخِرِهِمْ لا يُزَادُ فِيهِمْ وَلا يُنْقَصُ مِنْهُمْ، ثُمَّ فَتَحَ يَسَارَهُ، فَقَالَ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، هَذَا كِتَابٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فِيهِ أَسْمَاءُ أَهْلِ النَّارِ بِأَسْمَائِهِمْ، وَأَسْمَاءِ آبَائِهِمْ، وَعَشَائِرِهِمْ، فَجُمِلَ عَلَيْهِمْ لا يُزَادُ فِيهِمْ وَلا يُنْقَصُ مِنْهُمْ "، هَذَا حَدِيثٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ بَقِيَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، رَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنِ ابْنِ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِيهِ،

2605- İbn Ömer der ki: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) iki şey tutmuş gibi elleri kapalı bir şekilde çıkıp geldi ve ashâbının yanına varınca sağ elini açarak: *"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Bu, Rahmân ve Rahîm olandan bir kitaptır. İçinde cennetlik kimselerin, babalarının ve aşiretlerinin isimleri bulunmaktadır. Cennetliklerin sonuncusuna kadar hepsi yazılmış ve toplanmıştır. Bunların sayısı ne arttırılacak, ne de eksiltilecektir"* buyurdu. Sonra sol elini açıp: *"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Bu, Rahmân ve*

---

[1] Ahmed, *Müsned* (2/167), Tirmizî (2141, hasen garîb), Taberî, *Tefsîr* (9/25) ve Beğavî, *Tefsîr* (6/98).

Rahîm olandan bir kitaptır. İçinde cennetlik kimselerin, babalarının ve aşiretlerinin isimleri bulunmaktadır. Cennetliklerin sonuncusuna kadar hepsi yazılmış ve toplanmıştır. Bunların sayısı ne arttırılacak, ne de eksiltilecektir" buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٠٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُجَاهِدُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنِ ابْنِ مُجَاهِدٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَن ابْنِ عُمَرَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ ذَاتَ يَوْمٍ، فَذَكَرَ نَحْوَهُ حَدِيثُ حَمَّادٍ، هَذَا غَرِيبٌ لَمْ يُكْتَبْ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ [٣/٣٠٣]

2606- Mücâhid bildiriyor: İbn Ömer: "Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çıkıp geldi" dedi ve bir önceki hadisin aynısını aktardı.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٠٧- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْوَرَّاقُ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَلَفٍ الدُّورِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ، وَأَيُّوبَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " هَؤُلاءِ لِهَذِهِ، وَهَؤُلاءِ لِهَذِهِ "، قَالَ: " فَتَفَرَّقَ النَّاسُ وَهُمْ لا يَخْتَلِفُونَ فِي الْقَدَرِ "، تَفَرَّدَ بِهِ الزُّبَيْرِيُّ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، وَعَنْهُ الْجَوْهَرِيُّ، [٧/١١٠]

2607- İbn Ömer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunlar bunun için, bunlar da bunun içindir"* buyurdu. Buna göre insanlar dağılmışlar ve kaderlerine aykırı düşemezler.[3]

٢٦٠٨- وَحُدِّثْتُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا السَّرِيُّ بْنُ مُغَلِّسٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَيْمُونٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ قَابِضٌ عَلَى شَيْئَيْنِ، فَقَالَ: " هَذَا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ "، وَذَكَرَ الْحَدِيثَ [١٠/١٢٧]

---

[1] İbn Ebî Âsım, *es-Sünne* (1/153) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/427).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/13568).

[3] Taberânî, *el-Mu'cem es-Sağîr* (1/130) ve Bezzâr, *Keşfu'l-Estâr* (2141).

2608- İbn Ömer der ki: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) iki elini kapatmış bir şekilde yanımıza çıktı ve (sağ elini açıp): *"Bu, Allah'tan bir kitaptır"* buyurdu..." Sonrasında ravi söz konusu hadisi aktarır.[1]

٢٦٠٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا أَبُو بَكْرٍ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّازُ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْجَرَوِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ حَسَّانَ، حَدَّثَنِي الْوَلِيدُ بْنُ رَبَاحٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي عَبْلَةَ، عَنْ أَبِي حَفْصٍ، قَالَ: قَالَ عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ لابْنِهِ: يَا بُنَيَّ لَمْ تَجِدْ حَقِيقَةَ الإِيمَانِ حَتَّى تَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ، وَمَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَكَ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمَ، فَقَالَ: اكْتُبْ، قَالَ: يَا رَبُّ، مَاذَا اكْتُبْ؟ قَالَ: اكْتُبْ مَقَادِيرَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ " يَا بُنَيَّ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ مَاتَ عَلَى غَيْرِ هَذَا فَلَيْسَ مِنِّي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى، عَنِ الْوَلِيدِ، وَرَوَاهُ إِبْرَاهِيمُ، عَنْ أَبِي يَزِيدِ الأَوْدِيِّ، عَنْ عُبَادَةَ نَحْوَهُ [٥/٢٤٨]

2609- Ebû Hafs bildiriyor: Ubade b. es-Sâmit oğluna şöyle dedi: Evladım! Başına gelen bir şeyin öyle takdir edildiğini ve bundan kaçışın olamayacağını, başına gelmesi takdir edilmeyen bir şeye de ne olursa olsun maruz kalmayacağını bilmedikçe imanın hakikatine ulaşamazsın. Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah ilk önce Kalem'i yarattı ve ona: «Yaz!» diye emretti Kalem: «Ey Rabbim! Neyi yazayım?» diye sorunca, Allah: «Kıyamete kadar her şeyin kaderini!»buyurdu."* Evladım! Yine Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«İşte kim bundan başka bir inanışta iken ölürse benden (İslam dininden) değildir»* buyurduğunu işittim.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦١٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْهَاشِمِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ الْمُنْذِرِ، ثَنَا أَبُو ظَفَرٍ عَبْدُ السَّلامِ بْنُ مُطَهَّرٍ. ح وَحَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا شُعَيْبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الذَّارِعُ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمَرْوَزِيُّ، قَالا: ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ يَزِيدَ الرِّشْكِ، عَنْ مُطَرِّفٍ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ عُلِمَ أَهْلُ الْجَنَّةِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ؟، قَالَ: " نَعَمْ "، قَالَ: فَفِيمَ يَعْمَلُ الْعَامِلُونَ، قَالَ: " كُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ " [٦/٢٩٤]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Ebû Dâvud (4700), Ahmed, *Müsned* (5/317), Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/69), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10/204) ve İbn Cerîr, *Tefsîr* (11/29).

2610- İmrân b. Husayn der ki: Bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Cennet ve cehennem ehli belli midir?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* buyurdu. Adam: "O zaman niçin amel işlenecektir?" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ancak herkes ne için yaratılmışsa o, ona kolaylaştırır"* buyurdu.[1]

٢٦١٠/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْفَضْلِ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ رُسْتَهُ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا مَنْصُورُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ أَبِي عَمَّارٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ، قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ الْقَدَرِ؟ فَقَالَ: " اكْتَفِ مِنْهُ بِآخَرِ سُورَةِ الْفَتْحِ: ﴿مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاء عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاء بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾ إِلَى آخِرِهَا "، قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ: يَعْنِي: نَعَتَهُمْ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَهُمْ [٥٣/٩]

2610/a- Hâşim oğullarının azatlısı Ebû Ammâr der ki: Ebû Hureyre'ye: "Kader nedir?" diye sorduğumda, bana: "Bu konuda Fetih Suresi'nin sonunda bulunan **«Muhammed, Allah'ın Resulü'dür. Onunla beraber olanlar, inkârcılara karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler. Onların, rükû ve secde halinde, Allah'tan lütuf ve hoşnutluk istediklerini görürsün. Onların secde eseri olan alametleri yüzlerindedir. İşte bu, onların Tevrat'ta ve İncil'de anlatılan durumlarıdır: Onlar filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ziraatçıların hoşuna giden bir ekin gibidirler. Allah kendileri sebebiyle inkarcıları öfkelendirmek için onları böyle sağlam ve dirençli kılar. Allah, içlerinden iman edip salih amel işleyenlere bir bağışlama ve büyük bir mükafat vaad etmiştir»**[2] âyeti sana yeter" dedi.

Abdurrahman b. Mehdî der ki: "Allah burada onları henüz yaratmadan önce özelliklerini saymıştır. Ebû Hureyre'nin kasdı budur."

---

[1] Buhârî (6596), Müslim (4/2041), Ebû Dâvud (4709), Ahmed (4/427, 431), İbn Mâce (78, 91) ve Tirmizî (3111).

[2] Fetih Sur. 29

İnsanın Daha Anne Karnında İken Kaderinin Yazılması

٢٦١١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ شُعَيْبٍ. ح وثنا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خُزَيْمَةَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ. ح وثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ دِينَارٍ، قَالا: ثنا مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ، ثنا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ، قَالَ: " إِنَّ خَلْقَ أَحَدِكُمْ يُجْمَعُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ فِي أَرْبَعِينَ يَوْمًا ، ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يُنْفَخُ فِيهِ الرُّوحُ، ثُمَّ يَبْعَثُ اللَّهُ تَعَالَى مَلَكًا، ثُمَّ يُؤْمَرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ: أَنْ يَكْتُبَ عَمَلَهُ، وَأَجَلَهُ، وَرِزْقَهُ، وَشَقِيٌّ أَمْ سَعِيدٌ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَكُونَ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا غَيْرُ ذِرَاعٍ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهَا، وَإِنَّهُ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى يَكُونَ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلا ذِرَاعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ الْجَمُّ الْغَفِيرُ، عَنِ الأَعْمَشِ [٧/٣٦٤]

2611- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Doğru olan ve doğruluğu tasdik edilen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize şöyle anlattı: *"Birinizin anne karnında bir araya getirilmesi tam kırk gün sürer. Sonra yine kırk günlük süre içinde kan pıhtısı halini alır. Sonra yine kırk günlük süre içinde et parçası haline gelir. Sonra ona ruh üflenir. Sonra Allah ona bir melek gönderir ve: «Amelini, ecelini, rızkını, mutlu mu mutsuz mu olacağını yaz!» emrini vererek dört şeyi yazmasını emreder. Kişi cennetliklerin amellerini yaparak nihâyet cennetle arasında bir arşınlık bir mesafe kalır. İşte o zaman kaderi öne geçip (ölmeden önce) cehennemliklerin amelini yapar (ve bu şekilde cehenneme girer). Yine kişi cehennemliklerin amellerini yaparak nihâyet cehennemle arasında bir arşınlık bir mesafe kalır. İşte o zaman kaderi öne geçip (ölmeden önce) cennetliklerin amelini yapar ve bu şekilde cennete girer."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih sabit bir hadistir.

---

[1] Buhârî (2308), Müslim (1/2036), Ebû Dâvud, *Sünen* (4708), Tirmizî (2137, "hasen sahih"), Ahmed, *Müsned* (1/382, 430), İbn Mâce (76), Abdurrezzak (20093) ve Hatîb, *Târih* (9/60).

٢٦١٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو،
ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، حَدَّثَنَا
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ: " إِنَّ اللَّهَ يَجْمَعُ خَلْقَ أَحَدِكُمْ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ
يَوْمًا، ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ، ثُمَّ يُرْسَلُ
إِلَيْهِ مَلَكٌ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ، فَيُقَالُ: اكْتُبْ أَجَلَهُ وَرِزْقَهُ، وَشَقِيًّا أَوْ سَعِيدًا، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ
بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ إِلا ذِرَاعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الشَّقَاءُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ
أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهَا، وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلا ذِرَاعٌ،
فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ السَّعَادَةُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ عَنِ
الأَعْمَشِ الْجَمُّ الْغَفِيرُ، وَرَوَاهُ فِطْرُ بْنُ خَلِيفَةَ، وَغَيْرُهُ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، مِثْلَهُ

2612- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Doğru olan ve doğruluğu tasdik edilen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize şöyle anlattı: "*Birinizin anne karnında bir araya getirilmesi tam kırk gün sürer. Sonra yine kırk günlük süre içinde kan pıhtısı halini alır. Sonra yine kırk günlük süre içinde et parçası haline gelir. Sonra ona ruh üflenir. Sonra Allah ona bir melek gönderir ve: «Ecelini, rızkını, mutlu mu mutsuz mu olacağını yaz!» emrini vererek dört şeyi yazmasını emreder. Kişi cennetliklerin amellerini yaparak nihâyet cennetle arasında bir arşınlık bir mesafe kalır. İşte o zaman kaderi öne geçip (ölmeden önce) cehennemliklerin amelini yapar (ve bu şekilde cehenneme girer). Yine kişi cehennemliklerin amellerini yaparak nihâyet cehennemle arasında bir arşınlık bir mesafe kalır. İşte o zaman kaderi öne geçip (ölmeden önce) cennetliklerin amelini yapar ve bu şekilde cennete girer.*"[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٦١٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمُفِيدُ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عُمَرَ بْنِ
أَبِي الأَحْوَصِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ الأَعْمَشِ، عَنْ زَيْدِ
بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ الصَّادِقُ الصَّدُوقُ: "
إِنَّ خَلْقَ أَحَدِكُمْ يُجْمَعُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا، ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَكُونُ
مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَبْعَثُ اللَّهُ ﷾ الْمَلَكَ فَيُؤْمَرُ بِأَرْبَعَ "، فَذَكَرَهُ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

عَنِ الأَعْمَشِ الْجَمُّ الْغَفِيرُ، وَحَدِيثُ فُضَيْلٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَحْمَدَ بْنِ يُونُسَ [١١٥/٨]

2613- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Doğru olan ve doğruluğu tasdik edilen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize şöyle anlattı: *"Birinizin anne karnında bir araya getirilmesi tam kırk gün sürer. Sonra yine kırk günlük süre içinde kan pıhtısı halini alır. Sonra yine kırk günlük süre içinde et parçası haline gelir. Sonra ona ruh üflenir. Sonra Allah ona bir melek gönderir..."* Sonrasında Abdullah b. Mes'ûd bir önceki hadisin aynısını aktarır.

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٦١٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا قَبِيصَةُ، وَحُسَيْنُ بْنُ حَفْصٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، قَالُوا: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ، الْحَدِيثَ [٢٤٩/٩]

2614- Zeyd b. Vehb bildiriyor: Abdullah b. Mes'ûd: "Doğru olan ve doğruluğu tasdik edilen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize şöyle anlattı" dedi ve söz konusu hadisi aktardı.

٢٦١٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خُنَيْسٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمَرْوَزِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ حَيَّانَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ: " أَنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً "، الْحَدِيثُ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَبِيبٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ يُوسُفَ معامده أَبِي الْحَسَنِ الدَّارَقُطْنِيُّ [١٧٠/١٠] [٢٤٤/٨]

2615- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Doğru olan ve doğruluğu tasdik edilen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize şöyle anlattı: *"Birinizin anne karnında bir araya getirilmesi tam kırk gün sürer..."* Sonrasında Abdullah b. Mes'ûd söz konusu hadisi aktardı.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih sabit bir hadistir.

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

٢٦١٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو شُعَيْبٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، ثنا الأَعْمَشُ، ثنا زَيْدُ بْنُ وَهْبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ، قَالَ: " إِنَّ خَلْقَ أَحَدِكُمْ يُجْمَعُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا "، وَذَكَرَ الْحَدِيثَ [٣٨٧/٨]

2616- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Doğru olan ve doğruluğu tasdik edilen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize şöyle anlattı: *"Birinizin anne karnında bir araya getirilmesi tam kırk gün sürer..."* Sonrasında Abdullah b. Mes'ûd söz konusu hadisi aktardı.[1]

٢٦١٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ وَكَّلَ بِالرَّحِمِ مَلَكًا، فَيَقُولُ: يَا رَبِّ نُطْفَةٌ، يَا رَبِّ عَلَقَةٌ، يَا رَبِّ مُضْغَةٌ، فَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَقْضِيَ خَلْقَهَا، قَالَ: يَا رَبِّ أَذَكَرٌ أَمْ أُنْثَى شَقِيًّا أَمْ سَعِيدًا، فَمَا الرِّزْقُ فَمَا الأَجَلُ؟ فَيُكْتَبُ كَذَلِكَ فِي بَطْنِ أُمِّهِ ". صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ حَمَّادٍ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ [٢٦٠/٦]

2617- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Şüphesiz ki Allah rahme bir meleği vekil kılmıştır. Bu melek: «Ey Rabbim! Nutfe, Ey Rabbim! Pıhtı. Ey Rabbim! Et parçası» der. Allah onu yaratmayı murad ederse, melek: «Ey Rabbim! Erkek midir yoksa dişi midir? Cehennemlik midir yoksa cennetlik midir? Rızkı ne kadardır. Ömrü ne kadardır?» diye sorar. Böylece bunlar daha annesinin karnında iken yazılır."*[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih sabit bir hadistir.

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Buhârî (6595), Müslim (4/2038), Ahmed, *Müsned* (3/116), İbn Ebî Âsım, *Sünne* (1/82), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (7/421) ve *el-Esmâ' ve's-Sifât* (s. 140).

Allah'ın Her Şeyden Önce Kalemi Yaratması ve Emri Üzerine Her Şeyi Yazması

٢٦١٨- ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحَسَنِ بْنُ يُوسُفَ الْمُعَدِّلُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ. ح وثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَمِيلٍ الْمَرْوَزِيُّ. ح وثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى الْمَرْوَزِيُّ، قَالَ ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا رَبَاحُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ حَبِيبٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ أَبِي بَزَّةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ الْعَبَّاسِ، أَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " أَوَّلُ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمُ فَأَمَرَهُ فَكَتَبَ كُلَّ شَيْءٍ يَكُونُ "، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ سَعِيدٍ إِلا الْقَاسِمُ، وَلا عَنْهُ إِلا عُمَرُ، تَفَرَّدَ بِهِ رَبَاحُ، وَرَوَاهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ: أَبُو ظَبْيَانَ، وَأَبُو إِسْحَاقَ، وَمِقْسَمٌ، وَمُجَاهِدٌ، مِنْهُمْ مَنْ رَفَعَهُ، وَمِنْهُمْ مَنْ وَقَفَهُ، وَرَوَاهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مَرْفُوعًا مُتَّصِلا عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ، وَابْنُ عُمَرَ [٨/١٨١]

2618- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah her şeyden önce Kalem'i yarattı ve emri üzerine (kıyamet gününe kadar) olacak her şeyi(n kaderini) yazdı."*[1]

٢٦١٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ، عَنِ الْخَطَّابِ بْنِ عُثْمَانَ، ثَنَا يُوسُفُ بْنُ السَّفَرِ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ عَبْدَةَ، عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيْسَ أَحَدٌ مِنْكُمْ بِأَكْسَبَ مِنْ أَحَدٍ قَدْ كَتَبَ اللَّهُ الْمُصِيبَةَ وَالأَجَلَ وَقَسَمَ الْمَعِيشَةَ وَالْعَمَلَ، فَالنَّاسُ يَجْرُونَ فِيهَا إِلَى مُنْتَهًى "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ، وَعَبْدَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْخَطَّابِ [٦/١١٦]

2619- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hiç biriniz diğerinizden daha kazançlı değildir. Allah musibeti ve eceli yazdı. Maişeti ve amelleri taksim etti. İnsanlar da o doğrultuda gitmektedir."*

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] İbn Ebî Âsım, *Sünne* (108), Abdullah b. Ahmed, *Sünne* (s. 109) ve İbn Cerîr, *Târih* (1/32), *Tefsîr* (29/16, 17).

٢٦١٩/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مُسْلِمٍ الْعُقَيْلِيُّ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ الزِّيَادِيُّ، ثنا الرَّبِيعُ بْنُ يَحْيَى، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي السَّوَّارِ الْعَدَوِيِّ، قَالَ: قَالَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيّ " قُضِيَ الْقَضَاءُ، وَجَفَّ الْقَلَمُ، وَأُمُورٌ قَدْ تُقْضَى فِي كِتَابٍ قَدْ سَبَقَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدٍ، وَرَوَاهُ يُوسُفُ الْقَطَّانُ، عَنْ وَكِيعٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الرَّبِيعِ [١٠١/٧]

2619/a- Ebu's-Sevvâr el-Adevî der ki: Hasan b. Ali: "Her şey takdir edilip yazılmış ve kalem kurumuştur. Şu an olan şeyler de daha önce yazılıp takdir edilen şeylerdir" demiştir.

Sevrî'nin rivayetinde tek kaldığı bir hadistir.

٢٦٢٠- حَدَّثَنَا أَبُو طَاهِرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، قَالَ: حَدَّثَنِي جَدِّي مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْحَرَشِيُّ، قَالَ: ثنا سُهَيْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ الأَعْمَشَ، يُحَدِّثُ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الْحَافِظَيْنِ إِذَا نَزَلا عَلَى عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ مَعَهُمَا كِتَابٌ مَخْتُومٌ، فَيَكْتُبَانِ مَا يَلْفِظُهُ الْعَبْدُ أَوِ الأَمَةُ، فَإِذَا أَرَادَا أَنْ يَنْهَضَا، قَالَ أَحَدُهُمَا لِلآخَرِ: فُكَّ الْكِتَابَ الْمَخْتُومَ الَّذِي مَعَكَ فَيَفُكُّهُ، فَإِذَا فِيهِ مَا كَتَبَ سَوَاءٌ فَذَلِكَ، قَوْلُهُ: ﴿مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾.غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْحَرَشِيِّ، عَنْ سُهَيْلٍ [٥٥/٥]

2620- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yazıcı iki melek mühürlü kitaplarıyla erkeğe veya kadına (amellerini yazmak için) indiği zaman onun konuştuklarını da yazarlar. Biri geri çıkmak istediği zaman diğer melek ona: «Sendeki mühürlü kitabı aç» der. O da onu açar. Bakar ki her şey düzgün yazılmış.* **«İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında gözetleyen yazmaya hazır bir melek bulunmasın»**[1] *buyruğu da buna işaret etmektedir."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Kâf Sur. 18

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

٢٦٢١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ، ثنا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى، ثنا ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ وَكُلٌّ عَلَى خَيْرٍ، وَاحْرِصْ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ وَلا تَعْجِزْ، فَإِنْ فَاتَكَ شَيْءٌ فَقُلْ كَذَا قُدِّرَ وَكَذَا كَانَ، وَإِيَّاكَ وَلَوْ فَإِنَّهَا مِفْتَاحُ عَمَلِ الشَّيْطَانِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ [٢٩٥/١٠]

2621- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kuvvetli mümin (Allah katında) zayıf müminden, daha hayırlıdır. (İkisinin de mümin olması sebebiyle) hepsinde de hayır vardır. Yararına olan şeyde hırslı ol, aciz olma. Sana bir şey isabet ederse: «Bu şekilde takdir edildi ve bu şekilde oldu» de. «Keşke» demekten sakın. Çünkü keşke ifadesi şeytanın ameline yol açar."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٢٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمٍ، ثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ.ح وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، ثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ، قَالا: عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بُرْقَانَ، عَنْ عِمْرَانَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: خَدَمْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَشْرَ سِنِينَ فَمَا أَرْسَلَنِي فِي حَاجَةٍ قَطُّ فَلَمْ تُهَيَّأْ، إِلا قَالَ: " لَوْ قُضِيَ كَانَ أَوْ قُدِّرَ كَانَ " [١٧٩/٦]

2622- Enes der ki: On yıl Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hizmetinde bulundum. Beni bir ihtiyaç için gönderdiği zaman ben yola çıkmadan önce mutlaka: *"Eğer Allah takdir etmişse olur"* derdi.[1]

٢٦٢٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ السَّيْلَحِينِيُّ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ، عَبْدِ اللَّهِ، أَوْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مِكْرَزٍ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ: " إِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ عِنْدَهُ لَيْلٌ وَلا نَهَارٌ، نُورُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ مِنْ نُورِ وَجْهِهِ، وَإِنَّ مِقْدَارَ كُلِّ يَوْمٍ مِنْ أَيَّامِكُمْ عِنْدَهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ سَاعَةً، فَتُعْرَضُ عَلَيْهِ أَعْمَالُكُمْ بِالأَمْسِ أَوَّلَ النَّهَارِ، فَيَنْظُرُ فِيهَا ثَلاثَ سَاعَاتٍ، وَيُسَبِّحُهُ حَمَلَةُ الْعَرْشِ وَسُرَادِقَاتُ الْعَرْشِ

---

[1] Hatîb, *Târih* (3/303).

وَالْمَلائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَسَائِرُ الْمَلائِكَةِ، ثُمَّ يَنْفُخُ جِبْرِيلُ بِالْقَرْنِ فَلا يَبْقَى شَيْءٌ إِلا سَمِعَ
صَوْتَهُ، فَيُسَبِّحُونَ الرَّحْمَنَ ثَلاثَ سَاعَاتٍ حَتَّى يَمْتَلِئَ الرَّحْمَنُ رَحْمَةً، فَتِلْكَ سِتُّ
سَاعَاتٍ، ثُمَّ يُؤْتَى بِالأَرْحَامِ فَيَنْظُرُ فِيهَا ثَلاثَ سَاعَاتٍ، وَهُوَ قَوْلُهُ فِي كِتَابِهِ: ﴿يُصَوِّرُكُمْ فِي
الأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُقف يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا
وَإِنَاثًا وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا﴾ ، فَتِلْكَ التِّسْعُ سَاعَاتٍ، ثُمَّ يُؤْتَى بِالأَرْزَاقِ فَيَنْظُرُ فِيهَا ثَلاثَ
سَاعَاتٍ وَهُوَ قَوْلُهُ: يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ، كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ، قَالَ: هَذَا مِنْ
شَأْنِكُمْ وَشَأْنِ رَبِّكُمْ ﷻ[١٣٧/١]

2623- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Rabbinize göre ne gece, ne de gündüz vardır. Göklerin ve yerin nuru O'nun yüzünün nurundandır. Sizin gününüzden bir gün O'nun katında on iki saate denktir. Dün işlediğiniz ameller bu günün başlangıcında kendisine arzedilir. Üç saat boyunca onlara bakar. O sırada Arş'ı ve perdelerini taşıyan melekler, Mukarrebûn olan melekler ve diğer melekler Allah'ı tesbih ederler. Sonra Cibrîl boynuza üfler ki sesini işitmeyen hiç kimse kalmaz. Üç saat boyunca Rahmân'ı tesbih ederler. Allah'ın Kitab'ında: **"Rahimlerde sizi dilediği gibi şekillendiren O'dur. O'ndan başka ilâh yoktur. O mutlak güç ve hikmet sahibidir."**[1], **"Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. Dilediğini yaratır; dilediğine kız çocukları, dilediğine de erkek çocukları bahşeder. Yahut onları, hem erkek, hem de kız çocukları olmak üzere çift verir. Dilediğini de kısır kılar. O, her şeyi bilendir, her şeye gücü yetendir"**[2] ve **"O, her gün yeni bir iştedir"**[3] âyetleriyle de kastedilen budur. İşte sizin ve Yüce Rabbinizin durumu böyledir."[4]

Hz. Âdem ile Mûsa'nın Tartışmaları

٢٦٢٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ الْحَزْبِيُّ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ،
ثنا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمَّارٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ

---

[1] Âl-i İmrân Sur. 6

[2] Şûrâ Sur. 49, 50

[3] Rahmân Sur. 29

[4] Taberânî, *M. el-Kebîr* (9/8886) ve Beyhakî, *el-Esmâ' ve's-Sifât* (s. 311).

رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَحَاجَّ آدَمُ وَمُوسَى، فَقَالَ آدَمُ لِمُوسَى: أَنْتَ الَّذِي اصْطَفَاكَ اللَّهُ بِرِسَالَتِهِ وَكَلَّمَكَ، فَذَكَرَ قَتْلَ النَّفْسِ، فَقَالَ مُوسَى لآدَمَ: أَنْتَ آدَمُ أَبُو النَّاسِ الَّذِي خَلَقَكَ اللَّهُ بِيَدِهِ، وَأَسْجَدَ لَكَ مَلائِكَتَهُ، وَأَسْكَنَكَ جَنَّتَهُ، ثُمَّ عَصَيْتَهُ، فَلَوْلا مَا صَنَعْتَ دَخَلْتَ وَذُرِّيَّتَكَ الْجَنَّةَ، فَقَالَ آدَمُ لِمُوسَى: تَلُومُنِي عَلَى أَمْرٍ قَدْ قُدِّرَ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ أُخْلَقَ "، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى، فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى، مَرَّتَيْنِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، مَا كَتَبْنَاهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عِكْرِمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْهُ [٣/٣٥٦]

2624- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Âdem ve Mûsa münakaşa ettiler. Âdem, Mûsa'ya: «Sen, Allah'ın seni peygamberliğe seçtiği ve konuşturduğu kişisin» dedi ve öldürdüğü kişiden söz etti. Mûsa da, Âdem'e: «Sen, Allah'ın eliyle yarattığı insanları babası Âdem'sin. Melekleri sana secde ettirdi. Seni cennetine yerleştirdi. Sen de O'na asi oldun. Eğer öyle yapmasaydın bütün zürriyetin cennete girerdi» dedi. Bunun üzerine Âdem, Mûsa'ya: «Beni, ben yaratılmadan önce bana takdir edilen şeyden dolayı mı kınıyorsun?" dedi. Böylece Âdem, Mûsa'yı iki defa mağlup etti."*

Sahih sabit bir hadistir.

٢٦٢٤/أ- ثنا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " اخْتَصَمَ آدَمُ وَمُوسَى عَلَيْهِمَا السَّلامُ، فَقَالَ مُوسَى: أَنْتَ الَّذِي أَشْقَيْتَ النَّاسَ وَأَخْرَجْتَهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ، فَقَالَ آدَمُ: أَنْتَ مُوسَى الَّذِي اصْطَفَاكَ اللَّهُ بِكَلامِهِ وَأَنْزَلَ عَلَيْكَ التَّوْرَاةَ، أَلَيْسَ تَجِدُ فِيهَا أَنَّهُ قَدَّرَهُ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَنِي، فَخَصَمَ آدَمُ مُوسَى "، ثُمَّ قَالَ مُحَمَّدٌ: مَا تُنْكِرُ مِنْ أَنْ يَكُونَ اللَّهُ قَدْ عَلِمَ كُلَّ شَيْءٍ ثُمَّ كَتَبَهُ [٨/٢٦٣]

2624/a- Ebû Hureyre der ki: Hz. Âdem ile Mûsa davalaştılar. Hz. Mûsa: "İnsanlara eziyet edip onları cennetten çıkaran kişi sensin" dedi. Âdem: "Sen, Allah'ın kendi kelamıyla seçkin kıldığı ve sana Tevrât'ı indirdiği kişisin. Tevrat'ta, daha beni yaratmadan bunu takdir etmiş olduğunu bulmuyor musun?" dedi. Bu şekilde Hz. Âdem Musa'yı yendi.

Muhammed (b. Sîrîn): "Allah'ın her şeyi bilip de öyle yazdığını inkar etmeyin" diye ekledi.

Hayrın Alâmeti

٢٦٢٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ الْبُخَارِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ، حَدَّثَنَا عَوْنُ بْنُ عُمَارَةَ، حَدَّثَنَا بِشْرٌ، مَوْلَى هَاشِمٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: " كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَقْبَلَ رَاكِبٌ حَتَّى أَنَاخَ بِالنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أَتَيْتُكَ مِنْ مَسِيرَةِ تِسْعٍ، أَنْضَيْتُ رَاحِلَتِي، فَأَسْهَرْتُ لَيْلِيَ، وَأَظْمَأْتُ نَهَارِي، لأَسْأَلَكَ عَنْ خَصْلَتَيْنِ أَسْهَرَتَانِي، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: مَا اسْمُكَ؟ فَقَالَ: أَنَا زَيْدُ الْخَيْلِ، فَقَالَ: بَلْ أَنْتَ زَيْدُ الْخَيْرِ، فَاسْأَلْ فَرُبَّ مُعْضِلَةٍ قَدْ سُئِلَ عَنْهَا، قَالَ: أَسْأَلُكَ عَنْ عَلامَةِ اللَّهِ فِيمَنْ يُرِيدُ، وَعَنْ عَلامَتِهِ فِيمَنْ لا يُرِيدُ؟ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: كَيْفَ أَصْبَحْتَ؟ قَالَ: أَصْبَحْتُ أُحِبُّ الْخَيْرَ وَأَهْلَهُ، وَمَنْ يَعْمَلُ بِهِ، فَإِنْ عَمِلْتُ بِهِ أَيْقَنْتُ بِثَوَابِهِ، وَإِنْ فَاتَنِي مِنْهُ شَيْءٌ حَنَنْتُ إِلَيْهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: هَذِهِ عَلامَةُ اللَّهِ فِيمَنْ يُرِيدُ، وَعَلامَتُهُ فِيمَنْ لا يُرِيدُ، وَلَوْ أَرَادَكَ بِالأُخْرَى هَيَّأَكَ لَهَا، ثُمَّ لَمْ يُبَالِ فِي أَيِّ وَادٍ هَلَكْتَ " [٣٧٦/١] [١٠٩/٤]

2625- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Biz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında iken binitli bir kişi geldi ve binitini Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) önünde çöktürüp: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben sana dokuz günlük bir mesafeden geldim. Bedenim yoruldu, gecelerimi uykusuz ve gündüzlerimi susuz geçirdim. Bunları beni uykusuz bırakan iki şeyi sormak için çektim" dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Senin adın nedir?"* diye sorunca: "Ben Zeyd el-Hayl'ım" cevabını verdi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vasellem): *"Bilâkis, sen Zeyd el-Hayr'sın. Sor, nice ağır şeyler hakkında bana sorulmuştur"* buyurdu. Adam: "Sana, Allah'ın hakkında iyilik murad ettiği ve hakkında iyilik murad etmediği ile ilgili alâmetleri sormak istiyorum" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şimdi senin durumun nasıldır?"* diye sorunca: "Ben hayrı ve hayır ehlini, onunla amel edeni severim. Onunla amel edersem sevap alacağıma inanırım. Ondan bir şey kaçırırsam üzülürüm" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İşte bu, Allah'ın hakkında murad ettiğinin ve etmediğinin alâmetidir. Hakkında murad etmediği zaman seni ona hazırlar ve sonra hangi vadide helak olacağını umursamaz"* buyurdu.[1]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/10464).

٢٦٢٥/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَيُّوبَ الْمُخَرِّمِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَعْلَى، عَنْ مَنْصُورٍ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ حَفْصٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صُبَيْحِ بْنِ السَّمَّاكِ، عَنْ مُبَارَكِ بْنِ فَضَالَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ سَمُرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَعْلَمَ مَالَهُ عِنْدَ اللَّهِ فَلْيَعْلَمْ ما لِلَّهِ عِنْدَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُبَارَكٍ، وَمُحَمَّدِ بْنِ صُبَيْحٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢١٦/٨]

2625/a- Semure bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah katında neleri olduğunu bilmek isteyen kimse, Allah'ın kendisinde neleri olduğunu bilsin"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Allah'ın Müslümana Takdiri

٢٦٢٦- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا عَمَّارُ بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَكِيمِ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ ثَابِتٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي لَيْلَى يُحَدِّثُ، عَنْ صُهَيْبٍ الْخَيْرِ، قَالَ: صَلَّيْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِحْدَى صَلاتَيِ الْعَشِيِّ، فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ إِلَيْنَا بِوَجْهِهِ ضَاحِكًا، فَقَالَ: " أَلا تَسْأَلُونِي مِمَّ ضَحِكْتُ؟ "، قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُ اللَّهِ أَعْلَمُ، قَالَ: " عَجِبْتُ مِنْ قَضَاءِ اللَّهِ لِلْعَبْدِ الْمُسْلِمِ، إِنَّ كُلَّ مَا قَضَى اللَّهُ تَعَالَى لَهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ كُلُّ أَحَدٍ كُلُّ قَضَاهُ لِلَّهِ لَهُ خَيْرٌ إِلا الْعَبْدَ الْمُسْلِمَ "، رَوَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، مِثْلَهُ [١٥٥/١]

2626- Suheyb el-Hayr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte bir (gün) yatsı namazını kıldık. Namazı bitirdikten sonra güler yüzle bize doğru döndü ve: *"Niçin güldüğümü sormayacak mısınız?"* buyurdu. Ashâb: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" dediğinde: *"Allah'ın Müslüman kula takdir etmiş olduğuna şaşırdım. Allah'ın ona takdir etmiş olduğu her şey (onun için) hayırlıdır. Müslüman kimse dışında da kulun Allah'a karşı işlediği her şey hayırlı değildir"* buyurdu.[1]

---

[1] Dârimî (2/318), Ahmed (6/15) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (8/47).

٢٦٢٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو حَفْصٍ عُمَرُ بْنُ يَزِيدَ الرَّفَّا الْبَصْرِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا بَالُ أَقْوَامٍ يُشَرِّفُونَ الْمُتْرَفِينَ، وَيَسْتَخِفُّونَ بِالْعَابِدِينَ، وَيَعْمَلُونَ بِالْقُرْآنِ مَا وَافَقَ أَهْوَاءَهُمْ، وَمَا خَالَفَ أَهْوَاءَهُمْ تَرَكُوهُ، فَعِنْدَ ذَلِكَ يُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَيَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ، يَسْعَوْنَ فِيمَا يُدْرَكُ بِغَيْرِ السَّعْيِ مِنَ الْقَدَرِ، وَالْمَقْدُورِ، وَالأَجَلِ الْمَكْتُوبِ، وَالرِّزْقِ الْمَقْسُومِ، وَلا يَسْعَوْنَ فِيمَا لا يُدْرَكُ إِلا بِالسَّعْيِ مِنَ الْجَزَاءِ الْمَوْفُورِ، وَالسَّعْيِ الْمَشْكُورِ، وَالتِّجَارَةِ الَّتِي لا تَبُورُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، وَشُعْبَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ عُمَرُ بْنُ يَزِيدَ الرَّفَّا [٢٠٥/٧] [١٠٩/٤]

2627- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bazılarına ne oluyor ki, zenginlere değer verip âbid kişileri hafife alıyor, Kur'ân'dan arzularına uyan şeyleri yapıp, arzularına uymayanları da terk ediyorlar! Bu şekilde Kitab'ın bir kısmına inanıp, bir kısmını da inkâr etmiş olurlar. Böylesi kişiler takdir edilmiş şeyler, yazılmış eceller ve taksim edilmiş rızıklar gibi gayret gerekmeden elde edilen şeyler için çabalayıp dururlar da, gayret sarf ederek elde edilebilecek mükâfatı, karşılığı ve kazancı olan şeyler için çaba göstermezler."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Her Doğan Çocuk Fıtrat Üzere Doğar

٢٦٢٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الفِرْغَانِيُّ بِدِمَشْقَ، ثنا عُمَرُ بْنُ شَبَّةَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلا يولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ، فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ، أَوْ يُنَصِّرَانِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ [٢٦/٩]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/238), İbn Adiy, *el-Kâmil* (5/1711), Hatîb, *Târih* (6/313) ve İbn Ebî Hâtim, *el-İlel* (1856).

2628- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her doğan çocuk fıtrat üzere doğar. Sonra anne babası onu Yahudi veya Hıristiyan yapar"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٢٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ خَالِدٍ، ثَنَا رَبَاحٌ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " كُلُّ مَوْلُودٍ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ وَيُنَصِّرَانِهِ " [٢٢٨/٩]

2629- Ebû Hureyre der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her doğan çocuk fıtrat üzere doğar. Sonra anne babası onu Yahudi veya Hıristiyan yapar"* buyurdu.[2]

Müşriklerin Zürriyeti

٢٦٣٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الرَّقِّيُّ، ثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُتْبَةَ، ثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ صَبِيحٍ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ ذَرَارِيِّ الْمُشْرِكِينَ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ ذُنُوبٌ يُعَاقَبُونَ بِهَا فَيَدْخُلُونَ النَّارَ، وَلَمْ تَكُنْ لَهُمْ حَسَنَةٌ يُجَازَوْنَ بِهَا فَيَكُونُوا مِنْ مُلُوكِ الْجَنَّةِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " هُمْ خَدَمُ أَهْلِ الْجَنَّةِ " [٣٠٨/٦]

2630- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem), müşriklerin günahsız zürriyetinin cezalandırılıp cehenneme girmesini ve sevapları olmadığı halde mükâfatlandırılıp cennete sokulmasını sorduğumda: *"Onlar cennette yüksek derecede olacaklardır"* buyurdu.[3]

---

[1] Buhârî (2/118), Müslim (4/2047), İbn Hibbân (1658) ve Ahmed, *Müsned* (2/346).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7/295) ve İbn Asâkir (4/31).

Akılsız Kişi, Fetret Zamanında Ölen Kimse ve Çocuk Yaşta Ölen Kişi

٢٦٣١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ وَاقِدٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ مَيْسَرَةَ بْنِ حَلْبَسٍ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " يُؤْتَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِالْمَمْسُوخِ عَقْلا، وَبِالْهَالِكِ فِي الْفَتْرَةِ، وَبِالْهَالِكِ صَغِيرًا، فَيَقُولُ الْمَمْسُوخُ الْعَقْلَ: يَا رَبِّ، لَوْ آتَيْتَنِي عَقْلا مَا كَانَ مَنْ أَتَيْتَهُ عَقْلا بِأَسْعَدَ بِعَقْلِهِ مِنِّي، وَيَقُولُ الْهَالِكُ فِي الْفَتْرَةِ: يَا رَبِّ، لَوْ أَتَانِي مِنْكَ عَهْدٌ مَا كَانَ مَنْ أَتَاهُ عَهْدٌ بِأَسْعَدَ مِنِّي، وَيَقُولُ الْهَالِكُ صَغِيرًا: يَا رَبِّ، لَوْ آتَيْتَنِي عُمُرًا مَا كَانَ مَنْ أَتَيْتَهُ عُمُرًا بِأَسْعَدَ بِعُمُرِهِ مِنِّي، فَيَقُولُ الرَّبُّ سُبْحَانَهُ: " فَإِنِّي آمُرُكُمْ بِأَمْرٍ فَتُطِيعُونِي، فَيَقُولُونَ: نَعَمْ، وَعِزَّتِكَ يَا رَبُّ، فَيَقُولُ: اذْهَبُوا فَادْخُلُوا النَّارَ، قَالَ: وَلَوْ دَخَلُوهَا مَا ضَرَّتْهُمْ، قَالَ: فَتَخْرُجُ عَلَيْهِمْ قَوَابِصُ يَظُنُّونَ أَنَّهَا قَدْ أَهْلَكَتْ مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ، فَيَرْجِعُونَ سِرَاعًا، فَيَقُولُونَ: خَرَجْنَا وَعِزَّتِكَ نُرِيدُ دُخُولَهَا فَخَرَجَتْ عَلَيْنَا قَوَابِصُ ظَنَنَّا أَنَّهَا أَهْلَكَتْ مَا خَلَقْتَ مِنْ شَيْءٍ، فَيَأْمُرُهُمُ الثَّانِيَةَ فَيَقُولُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ، ثُمَّ الثَّالِثَةَ، فَيَقُولُ الرَّبُّ سُبْحَانَهُ: قَبْلَ أَنْ أَخْلُقَكُمْ عَلِمْتُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ، وَعَلَى عِلْمِي خَلَقْتُكُمْ، وَإِلَى عِلْمِي تَصِيرُونَ، ضُمِّيهِمْ، فَتَأْخُذُهُمُ النَّارُ ".لا يُعْرَفُ هَذَا الْحَدِيثُ مُسْنَدًا مُتَّصِلا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِدْرِيسَ، عَنْ مُعَاذٍ، إِلا مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ بْنِ مَيْسَرَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَمْرُو بْنُ وَاقِدٍ [١٢٧/٥]

2631- Muâz b. Cebel bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kıyamet gününde akılsız kişi, fetret zamanında ölen kişi ve çocuk yaşta ölen getirildiğinde akılsız kişi: «Ey Rabbim! Eğer bana akıl verseydin, kendisine akıl verdiğin kimse o aklıyla benden daha saadetli olamazdı» der. Fetret zamanında ölen kişi: «Ey Rabbim! Senden bana bir ahid gelmiş olsaydı, kendisine ahid gönderdiğin kimse o ahdiyle benden daha saadetli olamazdı» der. Küçük yaşta ölen kimse ise: «Ey Rabbim! Eğer bana ömür verseydin kendisine ömür verdiğin kimse o ömrüyle benden daha saadetli olamazdı» der. Bunun üzerine Allah: «Ben size bir şey emredeceğim, bana itaat edecek misiniz!» buyurur. Onlar da: «Evet ey Rabbim! İzzetine yemin olsun ki itaat ederiz» cevabını verince, Allah: «Öyleyse gidin cehenneme girin» buyurur. Eğer cehenneme girecek olsalar ateş onlara hiçbir zarar vermeyecektir. Ancak* *üzerlerine ateş kitlelerinin geldiğini görünce, onların, Allah'ın yaratmış olduğu her şeyi helak ettiğini düşünürler ve hızlıca geri dönerler. Sonra: «Çıktık, ama izzetine yemin olsun ki oraya girmek istiyoruz. Üzerimize bir takım ateş kitleleri geldi. Onların yaratmış olduğun her şeyi helak ettiğini sandık» derler. Bunun üzerine Allah ikinci defa onlara girmelerini emreder. Ama onlar tekrar geri dönerler ve aynı şeyi söylerler. Üçüncü defa da aynı şeyler olunca, Allah: «Siz daha yaratılmadan önce ben sizin nasıl amel işleyeceğinizi biliyordum ve bildiğime göre sizi yarattım. Tekrar bildiğim şeye döneceksiniz» buyurur. Sonra ateşe: «Onları içine al» buyurur ve cehennem onları içine alır."*[1]

Kişinin Doğacağı ve Öleceği Yer

٢٦٣٢- حَدَّثَنَا الْقَاضِي مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الأَهْوَازِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ نُعَيْمٍ، قَالَ: ثنا أَبُو عَاصِمٍ، قَالَ: ثنا ابْنُ عَوْنٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلا وَقَدْ ذُرَّ عَلَيْهِ مِنْ تُرَابِ حُفْرَتِهِ "، قَالَ أَبُو عَاصِمٍ: مَا تَجِدُ لأَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ رَضِيَ اللَّهِ تَعَالَى عَنْهُمَا فَضِيلَةً مِثْلَ هَذِهِ لأَنَّ طِينَتَهُمَا مِنْ طِينَةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ مُحَمَّدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي عَاصِمٍ النَّبِيلِ عَنْهُ، وَهُوَ أَحَدُ الثِّقَاتِ الأَعْلامِ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ [٢/٢٨٠]

2632- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yaratılan her bir kişiye (tıynetine, mayasına) mezarının toprağından biraz serpilir"* buyurmuştur.

Ravi Ebû Âsım der ki: Ebû Bekr ve Ömer için bundan daha değerli bir fazilet olamaz. Zira ikisinin de tıyneti Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) tıynetindendir."

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٣٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الصَّائِغُ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ الْحَفَرِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الأَهْوَازِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ نُعَيْمٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الزِّبِيقِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو عُقْبَةَ الأَزْرَقُ، قَالُوا: ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (20/158) ve *M. el-Evsat* (3259).

إِسْحَاقَ، عَنْ مَطَرِ بْنِ عُكَامِسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا قَضَى اللَّهُ ميتة عَبْدٍ بِأَرْضٍ جَعَلَ لَهُ إِلَيْهَا حَاجَةً "، رَوَاهُ قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، وَخَدِيجُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ نَحْوَهُ [٣٤٦/٤]

2633- Matar b. Ukâmis der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bir kula bir yerde ölümü takdir ettiği zaman o yerde ona bir ihtiyaç kılar (ve onu oraya götürür)"* **buyurdu.**[1]

٢٦٣٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، ثنا أَبِي، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي حُمَيْدٍ، عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ، عَنْ أَبِي غُرَّةَ الْهُذَلِيِّ، وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أَرَادَ اللَّهُ قَبْضَ عَبْدٍ بِأَرْضٍ جَعَلَ لَهُ إِلَيْهَا حَاجَةً ". [٣٧٤/٨]

2634- Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) **ashabından olan Ebû Ğurra el-Huzelî der ki: Hz. Peygamber** (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bir kulun bir yerde ölmesini istediği zaman o yerde ona bir ihtiyaç kılar (ve onu oraya götürür)"* **buyurdu.**[2]

Kapların Ömrü

٢٦٣٥- حَدَّثَنَا أَبُو دُلَفٍ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ دُلَفٍ الْعِجْلِيُّ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدَّعَّاءُ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ عَاصِمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَضْرِبُوا إِمَاءَكُمْ عَلَى إِنَائِكُمْ فَإِنَّ لَهَا آجَالا كَآجَالِ النَّاسِ " [٢٦/١٠]

2635- Ka'b b. Ucre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kölelerinize kaplarınızı kırmalarından dolayı vurmayınız. Zira kapların da insanlar gibi belli bir eceli vardır"* **buyurdu.**

---

[1] Tirmizî (2235), Ahmed (5/227) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (20/807).

[2] Tirmizî (2237), Ahmed (3/429), İbn Hibbân (1815), Hâkim (1/42), Taberânî, *M. el-Kebîr* (22/706) ve Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred* (1282).

Kader Hakkında Konuşmak

٢٦٣٦- ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ دَاوُدَ الْقَنْطَرِيُّ، ثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ، ثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ جَمَّازٍ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ عِمْرَانَ الْقَصِيرِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَكَلَّمُوا فِي الْقَدَرِ، فَإِنَّهُ سِرُّ اللَّهِ فَلا تُفْشُوا لِلَّهِ سِرَّهُ " [٦/١٨١]

2636- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kader hakkında konuşmayın, zira o, Allah'ın sırrıdır. Allah'ın sırrını ifşâ etmeyin"* buyurdu.[1]

٢٦٣٦/أ- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا مَرْوَانُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ، حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ أَبِي دَارِمٍ، عَنْ وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ، قَالَ: " أُخْبِرَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ قَوْمًا عِنْدَ بَابِ بَنِي سَهْمٍ يَخْتَصِمُونَ، أَظُنُّهُ قَالَ فِي الْقَدَرِ، قَالَ: فَنَهَضَ إِلَيْهِمْ وَأَعْطَى مِحْجَنَهِ عِكْرِمَةَ، وَوَضَعَ إِحْدَى يَدَيْهِ عَلَيْهِ وَالأُخْرَى عَلَى طَاوُسٍ، فَلَمَّا انْتَهَى إِلَيْهِمْ أَوْسَعُوا لَهُ "، فَذَكَرَ الْحَدِيثَ بِطُولِهِ [٩/٥٤]

2636/a- Vehb b. Münebbih der ki: "İbn Abbâs bazılarının Sehm oğullarının kapısının yanında kader konusunu tartıştıklarını duyunca yanlarına gitmek üzere kalktı. Asasını İkrime'ye verdi. Bir elini İkrime'nin, diğerini Tâvus'un omzuna koyup oraya gitti. Vardığında ona yer açtılar..." Sonrasında ravi hadisi sonuna kadar zikretti.

٢٦٣٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ الْكِنْدِيُّ الْبَغْدَادِيُّ، بِمَكَّةَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْوَلِيدِ الْفَسَوِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا مُسْهِرُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ سَلْعٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا ذُكِرَ أَصْحَابِي فَأَمْسِكُوا، وَإِذَا ذُكِرَ النُّجُومُ فَأَمْسِكُوا، وَإِذَا ذُكِرَ الْقَدَرُ فَأَمْسِكُوا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مُسْهِرٌ [٤/١٠٨]

2637- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ashâbım anıldığında susun. Yıldızlar (astroloji) söz konusu olduğunda susun. Kader konusu olduğunda yine susun"* buyurdu. [2]

---

[1] İbn Adiy, *el-Kâmil* (7/2561) ve İbn Asâkir (4/243).

[2] İbn Adiy, *el-Kâmil* (10/10448) ve İbn Asâkir (1/30).

Tek kanallı bir hadistir.

Kaderiye Fırkası ve Başkaları

٢٦٣٨- حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمُقْرِيُ، ثنا عُمَرُ بْنُ أَيُّوبَ السَّقَطِيُّ، نا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ، نا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ عَطِيَّةَ، عَنْ كُرْزِ بْنِ وَبَرَةَ الْحَارِثِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ، قَالَ: ذَكَرَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَدَرِيَّةَ، فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: لُعِنَتِ الْقَدَرِيَّةُ عَلَى لِسَانِ سَبْعِينَ نَبِيًّا، مِنْهُمْ مُحَمَّدٌ عَلَيْهِ أَفْضَلُ الصَّلاةِ وَالسَّلامُ، وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ " إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، وَجَمَعَ اللَّهُ الْخَلْقَ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ، نَادَى مُنَادٍ يُسْمِعُ الأَوَّلِينَ وَالآخِرِينَ: أَيْنَ خُصَمَاءُ اللَّهِ؟ فَتَقُومُ الْقَدَرِيَّةُ " [٨٣/٥]

2638- Muhammed b. Ka'b el-Kurazî bildiriyor: Abdullah b. Ömer'in yanında Kaderiye fırkası zikredilince şöyle dedi: "Kaderiye fırkası yetmiş peygamber diliyle lanetlenmiştir. Bu peygamberlerden biri de Muhammed'dir (sallallahu aleyhi vesellem). Kıyamet gününde Allah insanları yüksek bir yerde topladığı zaman sesini öncekilere ve sonrakilere duyuracak bir münadi: «Nerede o Allah'ın hasımları?!» diye seslenecek ve Kaderiye fırkası ayağa kalkacaktır."

٢٦٣٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَاتِمِ بْنِ عُبَيْدٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحٍ، قَالَ: ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ سَلامِ بْنِ عَطِيَّةَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ سِنَانٍ الأُمَوِيِّ، قَالَ: حَدَّثَنِي مَنْصُورُ بْنُ زَاذَانَ وَأَخَذَ بِيَدِي، فَقَالَ: يَا أَبَا عَمْرٍو حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " مَجُوسُ الْعَرَبِ وَإِنْ صَلُّوا وَصَامُوا " يَعْنِي الْقَدَرِيَّةَ [٥٩/٣]

2639- Enes b. Mâlik bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Arapların Mecusisi namaz kılsalar da oruç tutsalar da onlardır (yani Kaderiye fırkasıdır)"* buyurdu.

٢٦٤٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثنَا عَبْدُ الْحَكَمِ بْنُ مَيْسَرَةَ، حدَّثنَا سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ، صَاحِبُ قَتَادَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " صِنْفَانِ مِنْ أُمَّتِي لا تَنَالُهُمْ شَفَاعَتِي الْمُرْجِئَةُ وَالْقَدَرِيَّةُ " [٢٥٤/٩]

2640- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimden iki sınıf insan vardır ki bunlar şefaatime nail olmazlar. Bunlar Mürcie ve Kaderiye fırkasıdır"* buyurdu.

İblis'in Yaradılış Sebebi

٢٦٤١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْمُفَضَّلِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الأَشْعَثِ، ثَنَا مُحَمَّدٌ مُصَفًّى ثَنَا بَقِيَّةُ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي جملة، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ ضَرَبَ عَلَى كَتِفِ أَبِي بَكْرٍ وَقَالَ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَوْ شَاءَ أَنْ لا يُعْصَى مَا خَلَقَ إِبْلِيسَ " [٦/٩٢]

2641- İbn Ömer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr'in omzuna vurarak: *"Şüphesiz ki Allah kendisine asi olunmasını dileseydi İblis'i yaratmazdı"* buyurdu.

٢٦٤١/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو يَحْيَى، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي الْمُغِيرَةِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " لَمَّا لَعَنَ اللَّهُ إِبْلِيسَ تَغَيَّرَتْ صُورَتُهُ عَنْ صُورَةِ الْمَلائِكَةِ، فَرَنَّ رَنَّةً، فَكُلُّ رَنَّةٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَهِيَ مِنْ رَنَّةِ إِبْلِيسَ عَلَيْهِ اللَّعْنَةُ " [٩/٦٣]

2641/a- İbn Abbâs der ki: "Allah, İblis'e lanet ettiğinde meleklerin sureti gibi olan sureti değişti ve çığlık attı. Kıyamet gününe dek atılan her bir çığlık lanetlenmiş olan İblis'in bu çığlığından dolayıdır."

FİTNELER KİTABI

٢٦٤٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّقْطِيُّ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا أَبُو مَالِكٍ الأَشْجَعِيُّ، عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ خِرَاشٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ أَنَّهُ قَدِمَ مِنْ عِنْدِ عُمَرَ فَقَالَ: " لَمَّا جَلَسْنَا إِلَيْهِ سَأَلَ أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ ﷺ: أَيُّكُمْ سَمِعَ قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي الْفِتَنِ الَّتِي تَمُوجُ مَوْجَ الْبَحْرِ؟ فَأَسْكَتَ الْقَوْمُ وَظَنَنْتُ أَنَّهُ إِيَّايَ يُرِيدُ، قَالَ: فَقُلْتُ: أَنَا، قَالَ: أَنْتَ لِلَّهِ أَبُوكَ، قُلْتُ: تُعْرَضُ الْفِتَنُ عَلَى الْقُلُوبِ عَرْضَ الْحَصِيدِ، فَأَيُّ قَلْبٍ أَنْكَرَهَا نُكِتَ فِيهِ نُكْتَةٌ بَيْضَاءُ، وَأَيُّ قَلْبٍ أُشْرِبَهَا نُكِتَ فِيهِ نُكْتَةٌ سَوْدَاءُ، حَتَّى تَصِيرَ الْقُلُوبُ عَلَى قَلْبَيْنِ: قَلْبٍ أَبْيَضَ مِثْلِ الصَّفَا لا يَضُرُّهُ فِتْنَةٌ مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالأَرْضُ، وَالآخَرُ أَسْوَدُ مُرْبَدًّا كَالْكُوزِ مُجَخِّيًا، وَأَمَالَ كَفَّهُ، وَأَنَّ أَبَا يَزِيدَ، قَالَ: هَكَذَا وَأَمَالَ كَفَّهُ: لا يَعْرِفُ مَعْرُوفًا، وَلا يُنْكِرُ مُنْكَرًا، إِلا مَا أُشْرِبَ مِنْ هَوَاهُ، وَحَدَّثْتُهُ أَنَّ بَيْنَكَ وَبَيْنَهَا بَابًا مُغْلَقًا يُوشِكُ أَنْ يُكْسَرَ كَسْرًا، فَقَالَ عُمَرُ: كَسْرًا لا أَبَا لَكَ، قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: فَلَوْ أَنَّهُ فُتِحَ لَكَانَ لَعَلَّهُ أَنْ يُعَادَ فَيُغْلَقَ، فَقُلْتُ: بَلْ كَسْرًا، قَالَ: وَحَدَّثْتُهُ أَنَّ ذَلِكَ الْبَابَ رَجُلٌ يُقْتَلُ أَوْ يَمُوتُ حَدِيثًا لَيْسَ بِالأَغَالِيطِ "، رَوَاهُ عَنْ أَبِي مَالِكٍ الأَشْجَعِيِّ جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ: زُهَيْرٌ، وَمَرْوَانُ الْفَزَارِيُّ، وَأَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ [٢٧٠/١]

2642- Rib'î b. Hirâş, Huzeyfe'den bildiriyor: Huzeyfe, Hz. Ömer'in yanından gelince dedi ki: Ömer'in yanında oturduğumuzda, Ömer: "Hanginiz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) deniz dalgaları gibi gelecek fitnelerle ilgili sözünü işitti?" diye sordu. Oradakiler susunca, ben, benim konuşmamı istediğini anladım ve: "Ben işittim" dedim. Ömer: "Annem babam sana feda olsun. Sen işittin mi?" karşılığını verince şöyle anlattım:

"Fitneler kalplere tıpkı bir hasır gibi çubuk çubuk olarak arzedilir. Hangi kalp bunlara karşı çıkarsa ona beyaz bir nokta konur. Hangi kalbe bu fitneler içirilirse, ona siyah bir nokta konulur. Nihâyet iki türlü kalp ortaya çıkar. Birisi dümdüz kaya parçası gibi bembeyazdır. Gökler ve yer var olduğu sürece hiçbir fitnenin ona zararı olmaz. Diğeri ise, bulanık siyah ve yana meyletmiş bir testiyi andırır." —ravi Yezîd bunu derken elini eğerek: "İşte şu şekilde yan yatmış testiyi andırır" dedi. — Bu kişi artık, iyiliği kabul etmez, kötülüğü reddetmez. Ancak kendisine içirilen hevayı bilir. Ancak onunla senin aranda kapalı bir kapı var ve o kapı kırılacaktır." Ömer: "Babasız kalasın! Kırılacak mı!" deyince, ben: "Evet" cevabını verdim. Ömer: "Kırılmayıp açılsaydı, belki tekrar kapanırdı" deyince, ben: "Hayır, kırılacak" dedim. Ömer'e, o kapıdan kastın, öldürülecek veya ölecek bir adam olduğunu anlattım ve bu hadisin içinde ne yalan, ne de yanlış vardı."[1]

٢٦٤٢/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَ أَبُو مَالِكٍ الأَشْجَعِيُّ، عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ خِرَاشٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، أَنَّهُ قَدِمَ مِنْ عِنْدِ عُمَرَ، فَقَالَ: لَمَّا جَلَسْنَا إِلَيْهِ أَمْسِ سَأَلَ أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ ح: أَيُّكُمْ سَمِعَ قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ ح فِي الْفِتَنِ؟ فَقَالُوا: نَحْنُ، فَقَالَ: لَعَلَّكُمْ تَعْنُونَ فِتْنَةَ الرَّجُلِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ؟ قَالُوا: أَجَلْ، قَالَ: لَسْتُ عَنْ ذَلِكَ أَسْأَلُ، تِلْكَ يُكَفِّرُهَا الصَّوْمُ، وَالصَّلاةُ، وَالصَّدَقَةُ، وَلَكِنْ أَيُّكُمْ سَمِعَ قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ ح فِي الْفِتَنِ الَّتِي تَمُوجُ مَوْجَ الْبَحْرِ، فَأُسْكِتَ الْقَوْمُ، فَظَنَنْتُ أَنَّهُ إِيَّايَ يُرِيدُ، قَالَ: فَقُلْتُ: أَنَا، قَالَ: أَنْتَ، لِلَّهِ أَبُوكَ، قُلْتُ: " تُعْرَضُ الْفِتَنُ عَلَى الْقُلُوبِ عَرْضَ الْحَصِيرِ، فَأَيُّ قَلْبٍ أَنْكَرَهَا نُكِتَتْ فِيهِ نُكْتَةٌ بَيْضَاءُ، وَأَيُّ قَلْبٍ أُشْرِبَهَا نُكِتَتْ فِيهِ نُكْتَةٌ سَوْدَاءُ، حَتَّى تَصِيرَ الْقُلُوبُ عَلَى قَلْبَيْنِ: قَلْبٌ أَبْيَضُ مِثْلُ الصَّفَا، لا تَضُرُّهُ فِتْنَةٌ مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالأَرْضُ، وَالآخَرُ أَسْوَدُ مِرْبَدًا كَالْكُوزِ مُجَخِّيًا، وَأَمَالَ كَفَّهُ، وَأَرَانَا يَزِيدُ قَالَ: هَكَذَا، وَأَمَالَ كَفَّهُ، لا يَعْرِفُ مَعْرُوفًا، وَلا يُنْكِرُ مُنْكَرًا إِلا مَا أُشْرِبَ مِنْ هَوَاهُ "، وَحَدَّثْتُهُ أَنَّ " بَيْنَكَ وَبَيْنَهَا بَابًا مُغْلَقًا يُوشِكُ أَنْ يُكْسَرَ كَسْرًا "، قَالَ عُمَرُ: كَسْرًا لا أَبَالَكَ ! قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: فَلَوْ أَنَّهُ فُتِحَ لَكَانَ لَعَلَّهُ أَنْ يُعَادَ فَيُغْلَقَ، قُلْتُ: بَلْ كَسْرًا، قَالَ: وَحَدَّثْتُهُ أَنَّ ذَلِكَ الْبَابَ رَجُلٌ يُقْتَلُ أَوْ يَمُوتُ، حَدِيثًا لَيْسَ بِالأَغَالِيطِ، رَوَاهُ أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ وَزُهَيْرٌ وَمَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ فِي آخرين عَنْ أَبِي مَالِكٍ، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ عَنْ نُعَيْمِ بْنِ أَبِي هِنْدَ عَنْ رِبْعِيٍّ نَحْوَهُ

2641/a- Rib'î b. Hirâş, Huzeyfe'den bildiriyor: Huzeyfe, Hz. Ömer'in yanından gelince dedi ki: Ömer'in yanında oturduğumuzda, Ömer: "Hanginiz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) fitnelerle ilgili sözünü işitti?" diye sordu. Oradakiler: "Biz" cevabını verince, Ömer: "Sizler, kişinin ailesi ve malı konusundaki fitnesini kastediyor olmayasınız?" dedi. onlar: "Evet" cevabını verince, Ömer: "Ben bunu sormuyorum. Bu fitneleri oruç, namaz ve sadaka affettirir. Benim sorduğum, deniz dalgaları gibi gelecek olan fitnelerdir" dedi. Bunun üzerine oradakiler susunca, benim konuşmamı istediğini anladım ve: "Ben işittim" dedim. Ömer: "Annem babam sana feda olsun. Sen işittin mi?" karşılığını verince şöyle anlattım:

---

[1] Müslim (1/128).

"Fitneler kalplere tıpkı bir hasır gibi çubuk çubuk olarak arzedilir. Hangi kalp bunlara karşı çıkarsa ona beyaz bir nokta konur. Hangi kalbe bu fitneler içirilirse, ona siyah bir nokta konulur. Nihâyet iki türlü kalp ortaya çıkar. Birisi dümdüz kaya parçası gibi bembeyazdır. Gökler ve yer var olduğu sürece hiçbir fitnenin ona zararı olmaz. Diğeri ise, bulanık siyah ve yana yatmış bir testiyi andırır." —Yezîd bunu rivayet ederken elini yatırarak: "İşte şu şekilde yan yatmış testiyi andırır" dedi. — Bu kişi artık, iyiliği kabul etmez, kötülüğü reddetmez. Ancak kendisine içirilen hevayı tanır. Ancak onunla senin aranda kapalı bir kapı var ve o kapı kırılacaktır." Ömer: "Babasız kalasın! Kırılacak mı!" deyince, ben: "Evet" cevabını verdim. Ömer: "Kırılmayıp açılsaydı, belki tekrar kapanırdı" deyince, ben: "Hayır, kırılacak" dedim. Ömer'e, o kapıdan kastın, öldürülecek veya ölecek bir adam olduğunu anlattım ve bu hadisin içinde ne yalan, ne de yanlış vardı."

٢٦٤٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ، قَالا: حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ هِلالٍ، حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَاصِمٍ اللَّيْثِيُّ، قَالَ: أَتَيْتُ الْيَشْكُرِيَّ فِي رَهْطٍ مِنْ بَنِي لَيْثٍ، فَقَالَ: قَدِمْتُ الْكُوفَةَ فَدَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَإِذَا فِيهِ حَلْقَةٌ كَأَنَّمَا قُطِعَتْ رُءُوسُهُمْ يَسْتَمِعُونَ إِلَى حَدِيثِ رَجُلٍ، فَقُمْتُ عَلَيْهِمْ، فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ قِيلَ: حُذَيْفَةُ بْنُ الْيَمَانِ، فَدَنَوْتُ مِنْهُ، فَسَمِعْتُهُ، يَقُولُ: " كَانَ النَّاسُ يَسْأَلُونَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْخَيْرِ، وَكُنْتُ أَسْأَلُهُ عَنِ الشَّرِّ، فَعَرَفْتُ أَنَّ الْخَيْرَ لَمْ يَسْبِقْنِي، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: أَبْعَدَ هَذَا الْخَيْرِ شَرٌّ؟ قَالَ: " يَا حُذَيْفَةُ، تَعَلَّمْ كِتَابَ اللَّهِ، وَاتَّبِعْ مَا فِيهِ، ثَلاثًا، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ بَعْدَ هَذَا الْخَيْرِ شَرٌّ؟ قَالَ: فِتْنَةٌ وَشَرٌّ، وَقَالَ أَبُو دَاوُدَ: هُدْنَةٌ عَلَى دَخَنٍ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الْهُدْنَةُ عَلَى دَخَنٍ؟ قَالَ: لا تَرْجِعُ قُلُوبُ أَقْوَامٍ إِلَى مَا كَانَتْ عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ثُمَّ تَكُونُ فِتْنَةٌ عَمْيَاءُ صَمَّاءُ، دُعَاتُهُ ضَلالَةً، أَوْ قَالَ: دُعَاتُهُ النَّارُ، فَلأَنْ تَعَضَّ عَلَى جِذْلِ شَجَرَةٍ خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ تَتْبَعَ أَحَدًا مِنْهُمْ "، رَوَاهُ قَتَادَةُ، عَنْ نَصْرٍ وَسَمَّى الْيَشْكُرِيَّ خالدا [٢٧١/١]

2643- Nasr b. Asım el-Leysî anlatıyor: Leys oğullarından bir grupla birlikte Yeşkurî'ye gittim. Kûfe'ye gidip mescide girdim. Mecidde bir halka oluşturulmuştu. Halkadakilerin sanki başları kesilmiş gibi (hareketsiz bir şekilde) birini dinlediklerini gördüm. Ben de yanlarında durdum ve: "Bu (konuşan) kimdir?" diye sordum. Bunun üzerine bana: "Bu kişi Huzeyfe b. el-Yemân'dır" denildi. Yanına yaklaştığımda şöyle dediğini duydum: "İnsanlar Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) hayrı sorarken ben şerri soruyordum. Zira hayırlı bir şey olacaksa benim gözümden kaçmayacağını biliyordum. Bu sebeple: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu hayırlı dönemden sonra şer olan bir dönem gelecek mi?" diye sordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç defa: "*Ey Huzeyfe! Allah'ın Kitab'ını öğren ve içindekilere tâbi ol*" buyurdu. Ben yine: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu hayırlı dönemden sonra şer olan bir dönem gelecek mi?" diye sordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Fitne ve şer olacaktır*" buyurdu.

Ebû Dâvud rivayetinde şöyle geçmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) "*Duman üzerinde bir sulh ve içerisinde fesat olan bir toplum olacaktır*" buyurdu. Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Duman üzerindeki sulh nedir?" dediğimde: "*(Kargaşadan sonra) kavimlerin kalplerinin eskiden olduğu hale dönmemesidir*" buyurdu. Sonra da: "*Sonra (gerçekleri) görmeyen ve (hakkı) işitmeyen dalalete çağıran davetçiler olacak. O zaman (açlıktan) bir ağacın kökünü ısırarak (yiyerek) ölmen, onlardan birine tâbi olmandan daha hayırlıdır*" buyurdu.[1]

٢٦٤٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ، حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ حُذَيْفَةَ يَقُولُ: كَانَ النَّاسُ يَسْأَلُونَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْخَيْرِ، وَكُنْتُ أَسْأَلُهُ عَنِ الشَّرِّ مَخَافَةَ أَنْ يُدْرِكَنِي، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّا كُنَّا فِي جَاهِلِيَّةٍ وَشَرٍّ فَجَاءَنَا اللَّهُ بِهَذَا الْخَيْرِ، فَهَلْ بَعْدَ هَذَا الْخَيْرِ شَرٌّ؟ قَالَ: نَعَمْ، فَقُلْتُ: هَلْ بَعْدَ ذَلِكَ الشَّرِّ مِنْ خَيْرٍ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، وَفِيهِ دَخَنٌ، فَقُلْتُ: وَمَا دَخَنُهُ؟ قَالَ: قَوْمٌ يَسْتَنُّونَ بِغَيْرِ سُنَّتِي، وَيَهْدُونَ بِغَيْرِ هَدْيِي، تَعْرِفُ مِنْهُمْ وَتُنْكِرُ، فَقُلْتُ: هَلْ بَعْدَ ذَلِكَ الْخَيْرِ مِنْ شَرٍّ؟ قَالَ: نَعَمْ، دُعَاةٌ عَلَى أَبْوَابِ جَهَنَّمَ، مَنْ أَجَابَهُمْ إِلَيْهَا قَذَفُوهُ فِيهَا، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَا تَأْمُرُنِي إِنْ أَدْرَكَنِي ذَلِكَ؟ قَالَ: تَلْزَمُ جَمَاعَةَ

---

[1] Ahmed (5/386), İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (15/17) ve Hâkim (4/432).

الْمُسْلِمِينَ وَإِمَامَهُمْ، قُلْتُ: فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ جَمَاعَةٌ وَلا إِمَامٌ؟ قَالَ: اعْتَزِلْ تِلْكَ الْفِرَقَ كُلَّهَا، وَلِلَّهِ أَنْ أَمِضَّ عَلَى جِذْلِ شَجَرَةٍ حَتَّى يُدْرِكَكَ الْمَوْتُ وَأَنْتَ عَلَى ذَلِكَ " [٢٧٢/١]

2644- Ebû İdrîs el-Havlânî der ki: Huzeyfe'nin şöyle dediğini işittim: "İnsanlar Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) hayrı sorarken bana ulaşır korkusuyla ben şerri soruyordum. Bu sebeple: "Ey Allah'ın Resûlü! Biz Cahiliye döneminde şer içinde iken Allah bize bu hayrı gönderdi. Bu hayırlı dönemden sonra şer olan bir dönem gelecek mi?" diye sordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* buyurdu. Ben bu defa: "Bu şerli dönemden sonra hayırlı olan bir dönem gelecek mi?" diye sordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet. Ancak içinde duman olacaktır"* buyurdu. "Dumanı nedir?" diye sorduğumda: *"Bazı kavimler sünnetimin dışında şeylere uyacak ve yolumdan başka yola hidâyet edeceklerdir. Onlardan kabul edeceğin ve etmeyeceğin şeyler vardır"* buyurdu. Bunun üzerine: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu hayırlı dönemden sonra şer olan bir dönem gelecek mi?" diye sordum. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet, cehennemin kapısında davetçiler olacaktır. Onlara uyanları içine atacaklar"* buyurdu. Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! O zamana yetişirsem ne yapmamı emredersin?" dediğimde: *"Müslümanlara ve imamlarına uymaya bak"* buyurdu. "Eğer cemaat ve imam olmazsa?" dediğimde: *"O zaman (açlıktan) bir ağacın kökünü ısırarak (yiyerek) ölecek olsan bile o fırkaların tümünden ayrıl"* buyurdu.[1]

٢٦٤٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِي عَمَّارٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: " إِنَّ الْفِتْنَةَ تُعْرَضُ عَلَى الْقُلُوبِ، فَأَيُّ قَلْبٍ أُشْرِبَهَا نُكِتَتْ فِيهِ نُكْتَةٌ سَوْدَاءُ، فَإِنْ أَنْكَرَهَا نُكِتَتْ فِيهِ نُكْتَةٌ بَيْضَاءُ، فَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يَعْلَمَ أَصَابَتْهُ الْفِتْنَةُ أَمْ لا، فَلْيَنْظُرْ فَإِنْ كَانَ يَرَى حَرَامًا مَا كَانَ يَرَاهُ حَلالا، أَوْ يَرَى حَلالا مَا كَانَ يَرَاهُ حَرَامًا، فَقَدْ أَصَابَتْهُ الْفِتْنَةُ " [٢٧٢/١]

---

[1] Buhârî (4/242), Müslim (3/1475), Beyhakî (8/190), *Delâilu'n-Nübüvve* (6/490) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (1814).

2645- Huzeyfe der ki: "Fitne kalplere arız olur. Fitne kendisini kabul eden bir kalpte siyah bir nokta, reddeden bir kalpte ise beyaz bir nokta bırakır. Fitnenin etkisinde kalıp kalmadığını anlamak isteyen kişi bir baksın, eğer önceden helal olarak gördüğü bir şeyi haram, haram olarak gördüğü bir şeyi de helal olarak görüyorsa fitneden nasibini almış demektir."

İnsanların ve Zamanın Değişmesi

٢٦٤٦- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا سُلَيْمَانُ ابْنُ إِسْحَاقَ بْنِ نُوحٍ الطَّلْحِيُّ ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَبُو الْحَرِيشِ الْكِلابِيُّ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الْجَنَدِيِّ، عَنْ أَبَانَ بْنِ صَالِحٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا يَزْدَادُ الأَمْرُ إِلا شِدَّةً، وَلا الدُّنْيَا إِلا إِدْبَارًا، وَلا النَّاسُ إِلا شُحًّا، وَلا تَقُومُ السَّاعَةُ إِلا عَلَى شِرَارِ النَّاسِ، وَلا مَهْدِيَّ إِلا عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِمَا السَّلامُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الشَّافِعِيِّ وَاللَّهُ أَعْلَمُ [٩/١٦٠]

2646- Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her geçen gün işler daha da kötüleşecek, dünya kaçılacak bir şey olacak, insanlar daha da cimrileşecek ve sonunda kıyamet insanları en kötüleri üzerine kopacaktır. İsa b. Meryem'den başka Mehdî de yoktur."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٤٦/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ التُّرْكِيُّ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا يَحْيَى بْنُ ضُرَيْسٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ هَذَا الأَمْرَ لا يَزْدَادُ إِلا شِدَّةً، وَلا يَزْدَادُ النَّاسُ إِلا شُحًّا، وَلا تَقُومُ السَّاعَةُ إِلا عَلَى شِرَارِ النَّاسِ "، تَفَرَّدَ بِهِ إِدْرِيسُ، عَنْ يَحْيَى [٧/٢٦٢]

2646/a- İmrân b. Husayn bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her geçen gün işler daha da kötüleşecek, insanlar daha da cimrileşecek ve sonunda kıyamet insanların en kötüleri üzerine kopacaktır."*

---

[1] İbn Mâce (4039), Hâkim, *Müstedrek* (4/441), İbn Adiy, *el-Kâmil* (6/2401) ve Hatîb, *Târihu Bağdâd* (4/220, 221).

٢٦٤٦/ب- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ الْعَسْقَلانِيُّ، ثَنَا الْفِرْيَابِيُّ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خَيْرُ هَذِهِ الأُمَّةِ أَوَّلُهَا وَآخِرُهَا، أَوَّلُهَا فِيهِمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَآخِرُهَا فِيهِمْ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ، وَبَيْنَ ذَلِكَ ثَبَجٌ أَعْوَجُ لَيْسَ مِنْكَ وَلَسْتَ مِنْهُمْ "،[١٢٣/٦]

2646/b- Urve der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Bu ümmetin hayırlısı ilki ve sonudur. Zira ilkinin arasında Resûlullah bulunmaktadır. Sonu arasında da İsa b. Meryem bulunmaktadır. Bunların ikisi arası ise bir eğriliktir, ne onlar senden, ne de sen onlardansın."*

٢٦٤٧- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ جَابِرٍ، ثنا أَبُو عَبْدِ رَبٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ، عَلَى مِنْبَرِ دِمَشْقَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّهُ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلا بَلاءٌ وَفِتْنَةٌ، وَإِنَّمَا الْعَمَلُ كَالْوِعَاءِ، إِذَا طَابَ أَعْلاهُ طَابَ أَسْفَلُهُ، وَإِذَا خَبُثَ أَعْلاهُ خَبُثَ أَسْفَلُهُ ".رَوَاهُ الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ مِثْلَهُ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ إِلا أَبُو عَبْدِ رَبٍّ [١٦٢/٥]

2647- Ebû Abdi Rab der ki: Muâviye'nin Dimaşk minberinde şöyle dediğini işittim: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurduğunu işittim:** *"Dünyadan geriye belâ ve fitneden başka bir şey kalmayacaktır. Amel aynen bir kap gibidir. Üstü güzel olursa, altı da güzel olur, üstü pis olursa altı da pis olur."*[1]

٢٦٤٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا الْمَسْعُودِيُّ، وَقَيْسٌ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، قَالَ: قَالَ حُذَيْفَةُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَدِيثَيْنِ، قَدْ رَأَيْتُ أَحَدَهُمَا وَأَنَا أَنْتَظِرُ الآخَرَ، حَدَّثَنَا أَنَّ الأَمَانَةَ نَزَلَتْ فِي جَذْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ، فَعَلِمُوا مِنَ الْقُرْآنِ وَعَلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ، ثُمّ حَدَّثَنَا عَنْ رَفْعِهَا، فَقَالَ: يَنَامُ الرَّجُلُ فِيكُمْ فَيُنْكَتُ فِي قَلْبِهِ نُكْتَةٌ سَوْدَاءُ، فَيَظَلُّ أَثَرُهَا كَالْمَجَلِّ كَجَمْرٍ دَحْرَجْتَهُ عَلَى رِجْلِكَ فَنَفَطَ، فَتَرَاهُ مُنْتَبِرًا لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ، فَيُصْبِحُ النَّاسُ لَيْسَ فِيهِمْ أَمِينٌ، وَلَيَأْتِيَنَّ عَلَى

---

[1] İbn Mâce (4035), İbn Hibbân, *Mevârid* (1828), Hatîb, *Târih* (1/274) ve İbn Asâkir (6/412).

النَّاسِ زَمَانٌ يُقَالُ لِلرَّجُلِ: مَا أَظْرَفَهُ، وَمَا أَعْلَمَهُ، وَمَا فِي قَلْبِهِ مِنَ الإِيمَانِ مِثْقَالُ شَعِيرَةٍ "، رَوَاهُ النَّاسُ، عَنِ الأَعْمَشِ [١/٢٧٢]

2648- Huzeyfe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize iki hadis irad buyurmuştu. Ben bunlardan birini gördüm, diğerini de bekliyorum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Emanet (din) insanların kalplerinin derinliklerine konmuştur. Kur'ân ve sünnetten bunun te'yidini öğrendiler"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize emanetin kalplerden kalkmasından bahsederek şöyle buyurdu: *"Sizden biri uykuda iken kalbine siyah bir nokta konulur. Bunun kalpte öyle bir izi kalır ki, ayağın üzerinden bir kor parçasını yuvarlanması sonucu değdiği yerlerin kabarmış olduğunu gördüğün gibi. Ne var ki, içinde işe yarar hiç bir şey yoktur. İnsanlar içinde emanet sahibi kimse kalmaz. İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelir ki, kişinin kalbinde bir arpa tanesi kadar iman olmadığı halde o kimse için: «Ne kadar kibar ve ne kadar akıllı biridir» denilir."*[1]

٢٦٤٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَبُو عَامِرٍ الصُّورِيُّ النَّحْوِيُّ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثَنَا سَلَمَةُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَاقِدٍ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، أَنَّهُ قَالَ لَهَا يَوْمًا مِنْ ذَلِكَ: " مَا أَعْرِفُ مِنْ هَذِهِ الأُمَّةِ مِنْ أَمْرِ دِينِهَا إِلا الصَّلاةَ "، رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَاقِدٍ نَحْوَهُ [٦/٨٥]

2649- Kâsım bildiriyor: Ebu'd-Derdâ, Ümmü'd-Derdâ'ya: "Bu ümmetin dininin emirlerinden sadece namazı biliyorum" dedi.

٢٦٥٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حدثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ الرَّبِيعِ أَبُو خِدَاشٍ الْيَحْمِدِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: " مَا عُرِفَ الْيَوْمَ شَيْءٌ مِمَّا كُنَّا عَلَيْهِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ "، قَالَ: قُلْنَا: فَأَيْنَ الصَّلاةُ؟ قَالَ: " أَوْ لَمْ تَضَعُوا فِي الصَّلاةِ مَا قَدْ عَلِمْتُمْ "
[٩/٢٢٥]

2650- Ebû İmrân el-Cevnî der ki: Enes b. Mâlik: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanındaki (ibadet olarak yaptığımız) hiçbir şey bugün üzerinde görünüp bilinmiyor" dediğini işittim. Kendisine: "Ya namazlar nerededir?"

---

[1] Buhârî (8/129), Müslim (1/126) ve İbn Mâce (4053).

dediğimizde: "Bildiğiniz gibi namazda da aynı şekilde o zamandaki hassasiyet kalmamıştır" karşılığını verdi.

٢٦٥١- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثنا أَبُو يَحْيَى الرَّازِيُّ، حَدَّثنا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ، حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ: " مَا يُنْتَظَرُ مِنَ الدُّنْيَا إِلا كَلا مُحْزِنًا، أَوْ فِتْنَةً تُنْتَظَرُ " [٢٦٠/١]

2651- Ebû Mûsa der ki: "Üzüntü veren bir yorgunluk ile ilerde bekleyen bir fitne dışında dünyadan başka ne beklenebilir ki?"[1]

Fitnelerden Bazı Şeyler

٢٦٥٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا حَمَّادُ بْنُ أُسَامَةَ، أَخْبَرَنِي مِسْعَرٌ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ هِلالِ بْنِ يَسَافٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ظَالِمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ: ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " فِتَنًا كَقِطَعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ "، أُرَاهُ قَالَ: " وَيَذْهَبُ النَّاسُ فِيهَا أَسْرَعَ ذِهَابًا "، فَقِيلَ: كُلُّهُمْ هَالِكٌ؟ قَالَ: " حَسْبُهُمْ، أَوْ بِحَسْبِهِمُ الْقَتْلُ "، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو أُسَامَةَ حَمَّادٌ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٤٥/٧]

2652- Saîd b. Zeyd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gecenin koyu karanlığı gibi olan bir fitneden bahsetti ve: *"Bu fitnede insanlar çok hızlı bir şekilde yok olacaktır"* buyurdu. "Hepsi mi helak olacak?" diye sorulunca: *"Öldürülmeleri günahlarının kefareti olarak yeterli olacaktır"* buyurdu.

٢٦٥٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، قَالا: ثنا صَالِحُ بْنُ أَحْمَدَ الْهَرَوِيُّ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ هِلالٍ، ثنا أَبُو خَيْثَمَةَ مُصْعَبُ بْنُ سَعِيدٍ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ وَائِلِ بْنِ دَاوُدَ، عَنِ الْبَنِّيِّ، عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَتَلَ رَجُلا مِنْ قُرَيْشٍ صَبْرًا، ثُمَّ قَالَ: " لا يُقْتَلُ قُرَيْشِيٌّ بَعْدَ هَذَا الْيَوْمِ صَبْرًا إِلا قَاتَلَ عُثْمَانَ، إِلا تَفْعَلُوا تُذْبَحُوا ذَبْحَ الشَّاةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو خَيْثَمَةَ، عَنْ عِيسَى بْنِ يُونُسَ، وَرَوَاهُ غَيْرُهُ، عَنْ عِيسَى، عَنْ وَائِلٍ، عَنْ دُونِ مِسْعَرٍ [٢٦٨/٧]

---

[1] İbnu'l-Mübârek, *Zühd* (5).

2653- Zübeyr b. Avvâm bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Kureyşli bir adamı bağlayarak öldürdü. Sonra: *"Bu günden sonra Osmân'ın katili dışında Kureyşli hiç kimse bağlanarak öldürülmeyecektir. Eğer buna riâyet etmezseniz koyunun kesilmesi gibi kesilirsiniz"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Ümmetin Fırkalara Ayrılması

٢٦٥٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، وَمُوسَى بْنُ عِيسَى، قَالَا: حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خَبَّابِ بْنِ الأَرَتِّ، عَنْ أَبِيهِ، خَبَّابٍ، أَنَّهُ رَاقَبَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةً، فَصَلَّى حَتَّى إِذَا كَانَ مَعَ الْفَجْرِ، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، رَأَيْتُكَ اللَّيْلَةَ صَلَّيْتَ صَلاةً مَا رَأَيْتُكَ صَلَّيْتَ مِثْلَهَا، قَالَ: أَجَلْ، " إِنَّهَا صَلاةُ رَغَبٍ وَرَهَبٍ، سَأَلْتُ رَبِّي ثَلاثَ خِصَالٍ، فَأَعْطَانِي اثْنَتَيْنِ وَمَنَعَنِي وَاحِدَةً، سَأَلْتُهُ أَنْ لا يُهْلِكَنَا بِمَا أَهْلَكَ بِهِ الأُمَمَ، فَأَعْطَانِي ذَلِكَ، وَسَأَلْتُهُ أَنْ لا يُسَلِّطَ عَلَيْنَا عَدُوًّا فَيُهْلِكَنَا، فَأَعْطَانِي ذَلِكَ، وَسَأَلْتُهُ أَنْ لا يَلْبِسَ أُمَّتِي شِيَعًا، فَمَنَعَنِي ذَلِكَ " [٣٥٩/١]

2654- Abdullah b. Habbâb b. el-Eret, babasından bildiriyor: Habbâb, bir gece Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) gözetledi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gece namazı kılıyordu. Sabah namazı vakti Habbâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Daha önce benzerini kıldığını görmediğim bir namaz kıldın" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şu karşılığı verdi: *"Evet, ümit ve korku namazı kılarak, namazda Rabbimden üç şey istedim. Bunlardan ikisini kabul etti, ama üçüncü isteğimi kabul etmedi. Allah'tan, bizi, önceki ümmetleri helak ettiği gibi helak etmemesini istedim ve bu isteğimi kabul etti. Bize, düşmanı musallat etmemesini istedim ve bu isteğimi de kabul etti. Üçüncü olarak da ümmetimin fırkalara ayrılmamasını istedim, bu isteğimi kabul etmedi."*[2]

---

[1] Müslim (3/1409), Ahmed, *Müsned* (3/412), Dârimî, *Sünen* (2/198), Hâkim, *Müstedrek* (4/275), Tahâvî, *Şerhu Me'âni'l-Âsâr* (3/326) ve *Müşkilu'l-âsâr* (2/227).

[2] Ahmed (5/108, 109), Tirmizî (2175), Nesâî, *S. el-Kübrâ* (3/216, 217), Abdurrezzak, *Tefsîr* (1/36), Taberânî, *M. el-Kebîr* (4/3621) ve Hatîb, *Târihu Bağdâd* (13/319).

٢٦٥٤/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو الْعَبَّاسِ بْنُ قُتَيْبَةُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو الْمَغْرِبِيُّ، ثنا عَطَّافُ بْنُ خَالِدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ، عن مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ: بَاتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى جَانِبِي ثُمَّ اسْتَيْقَظَ، فَاسْتَوْحَشْتُ لَهُ فَسَمِعْتُ حِسَّهُ يُصَلِّي فَتَوَضَّأْتُ ثُمَّ جِئْتُ فَصَلَّيْتُ وَرَاءَهُ فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا شَاءَ اللَّهُ مِنَ اللَّيْلِ فَجَاءَ نُورٌ حَتَّى أَضَاءَ الْبَيْتَ كُلَّهُ فَمَكَثَ مَا شَاءَ اللَّهُ، ثُمَّ ذَهَبَ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدْعُو فَمَكَثَ مَا شَاءَ اللَّهُ، ثُمَّ جَاءَ نُورٌ هُوَ أَشَدُّ مِنْ ذَلِكَ كُلِّهِ ضَوْءًا حَتَّى لَوْ كَانَ الْخَرْدَلُ فِي بَيْتِي فَشِئْتُ أَنْ أَلْتَقِطَهُ لَلَقَطْتُهُ ثُمَّ انْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَتْ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا هَذَا النُّورُ الَّذِي رَأَيْتُ؟، قَالَ: " وَقَدْ رَأَيْتِيهِ يَا عَائِشَةُ؟ قَالَتْ: قُلْتُ: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " إِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي فِي أُمَّتِي فَأَعْطَانِي الثُّلُثَ مِنْهُمْ، فَحَمِدْتُهُ وَشَكَرْتُهُ، ثُمَّ سَأَلْتُهُ الْبَقِيَّةَ فَأَعْطَانِي الثُّلُثَ الثَّانِي، فَحَمِدْتُهُ وَشَكَرْتُهُ، ثُمَّ سَأَلْتُهُ الثُّلُثَ الثَّالِثَ فَأَعْطَانِيهِ، فَحَمِدْتُهُ وَشَكَرْتُهُ "[١٣٠/١٠]

2654/a- Hz. Âişe anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanı başımda uyudu ve sonra uyandı. Ona bakındığımda sesini işittim ve namaz kıldığını anladım. Bunun üzerine ben de abdest alıp arkasına geldim ve namaz kılmaya başladım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gecenin bir vaktine kadar dua etti. Sonra bir nur geldi ve bütün evi aydınlattı. Nur bir müddet kaldıktan sonra gitti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir daha dua etmeye başladı. Sonra öncekinden çok daha kuvvetli olan bir nur geldi. Evde bir hardal tanesi olsa ve onu bulmak istesem bulup alırdım. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) duayı bitirdi. Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu gördüğüm nur nedir?" dediğimde: *"Sen de o nuru gördün mü ey Âişe!"* buyurdu. "Evet gördüm, ey Allah'ın Resûlü! " dediğimde şu karşılığı verdi: *"Ümmetim için Rabbimden istedim ve istediğimin üçte birini verdi. Bunun üzerine ben de hamd ederek şükrettim. Sonra kalanı istedim ve ikinci üçte biri verdi. Ben de yine hamd ederek şükrettim. Sonra yine istedim ve diğer üçte biri verdi. Ben de yine hamd ederek şükrettim."*

Helâk Olacak Fırka

٢٦٥٥- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، نا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَسَنِ التَّغْلِبِيُّ، نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُكَيْرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ، عَنْ عَلِيٍّ،

قَالَ: " تَفْتَرِقُ هَذِهِ الأُمَّةُ عَلَى ثَلاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، شَرُّهَا فِرْقَةٌ تَنْتَحِلُ حُبَّنَا وَتُفَارِقُ أَمْرَنَا " رَوَاهُ أَبُو نُعَيْمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ ابْنُ سَلَمَةَ الْحَرَّانِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْفَزَارِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، نَحْوَهُ [٨/٥]

2655- Hz. Ali der ki: "Bu ümmet yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Onların en kötü fırkası, bizi sevdiğini söyleyip emirlerimize karşı çıkacak olan fırkadır."

٢٦٥٥/أ- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْجُرْجَانِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهُوَيْهِ، ثَنَا بَقِيَّةُ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ سِنَانٍ، عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الْفِتْنَةَ إِذَا أَقْبَلَتْ شَبَّهَتْ، وَإِذَا أَدْبَرَتْ أَسْفَرَتْ، إِنَّ الْفِتْنَةَ تُلَقَّحُ بِالنَّجْوَى وَتُنْتَجُ بِالشَّكْوَى فَلا تُثِيرُوهَا إِذَا حَمِيَتْ، وَلا تَعْرِضُوا لَهَا إِذَا عَرَضَتْ، إِنَّ الْفِتْنَةَ رَاتِعَةٌ فِي بِلادِ اللَّهِ تُطَافِئُ خِطَامَهَا فَلا يَحِلُّ لأَحَدٍ أَنْ يَأْخُذَ بِخِطَامِهَا، وَيْلٌ لِمَنْ أَخَذَ بِخِطَامِهَا " ثَلاثَ مَرَّاتٍ، تَفَرَّدَ بِهَذِهِ الأَحَادِيثِ عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ، سَعِيدُ بْنُ سِنَانٍ وَعَنْهُ بَقِيَّةُ، وَأَبُو الْيَمَانِ، فَحَدِيثُ الْحُكْرَةِ تَفَرَّدَ بِهِ أَصْبَغُ، عَنْ أَبِي بِشْرٍ [١٠٠/٦]

2655/a- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Fitne gelirken kapalı, çekip giderken ise gâyet açıktır. Fitne fısıldamalarla aşılanır, şikâyetlerle sonuçlanır. Fitne alevlendiği zaman üzerine gitmeyin, gördüğünüz zaman da önünde durmayın. Fitne Allah'ın topraklarında dizginlerini salmış bir şekilde otlanmaktadır. Onun dizginlerini tutmak hiç kimseye helal değildir. Onun dizginlerinden tutanın vay haline! Onun dizginlerinden tutanın vay haline! Onun dizginlerinden tutanın vay haline!"*

٢٦٥٥/ب- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالُوا: ثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا هَوْذَةُ بْنُ خَلِيفَةَ، قَالَ: ثنا عَوْفٌ الأَعْرَابِيُّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " تَفْتَرِقُ أُمَّتِي فِرْقَتَيْنِ، فَتَمْرُقُ بَيْنَهُمَا مَارِقَةٌ، فَتَقْتُلُهَا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ بِالْحَقِّ "، رَوَاهُ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، مِنَ التَّابِعِينَ: دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، وَعَلِيُّ بْنُ زَيْدِ بْنِ جُدْعَانَ، وَرَوَاهُ الْقَاسِمُ بْنُ الْفَضْلِ الْحُدَّانِيُّ أَيْضًا [٩٩/٣]

2655/b- Ebû Saîd bildiriyor: Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ümmetim iki fırkaya ayrılacaktır. Aralarında Hâriciler çıkacak ve iki fırkadan biri onları haklı olarak öldürecektir."*

٢٦٥٥/ج- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ بَيَانٍ، قَالَ: ثنا عَارِمُ أَبُو النُّعْمَانِ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ الْعَيْشِيُّ، قَالَ: ثنا الصَّعْقُ بْنُ حَزْنٍ، عَنْ عَقِيلٍ الْجَعْدِيِّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ "، قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " يَا عَبْدَ اللَّهِ "، قُلْتُ: لَبَّيْكَ ثَلاثًا، قَالَ: " أَتَدْرِي أَيُّ عُرَى الإِيمَانِ أَوْثَقُ؟ " قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: " الْوَلايَةُ فِيهِ، وَالْحُبُّ فِيهِ، وَالْبُغْضُ فِيهِ " قَالَ: " يَا عَبْدَ اللَّهِ " قُلْتُ: لَبَّيْكَ ثَلاثًا، قَالَ: " أَتَدْرِي أَيُّ النَّاسِ أَعْلَمُ؟ " قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: " أَعْلَمُ النَّاسِ أَبْصَرُهُمْ بِالْحَقِّ إِذَا اخْتَلَفَ النَّاسُ وَإِنْ كَانَ مُقَصِّرًا فِي الْعَمَلِ، وَإِنْ كَانَ يَزْحَفُ عَلَى اسْتِهِ، اخْتَلَفَ مَنْ قَبْلَنَا عَلَى اثْنَيْنِ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، نَجَا مِنْهَا ثَلاثٌ، وَهَلَكَ سَائِرُهَا، فِرْقَةٌ آزَتِ الْمُلُوكَ وَقَاتَلُوهُمْ عَلَى دِينِهِمْ وَدِينِ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ، فَأَخَذُوهُمْ وَقَتَلُوهُمْ وَقَطَعُوهُمْ بِالْمَنَاشِيرِ، وَفِرْقَةٌ لَمْ تَكُنْ لَهُمْ طَاقَةٌ بِمُوَازَاتِ الْمُلُوكِ وَلا بِأَنْ يُقِيمُوا بَيْنَ ظَهْرَانَيْهِمْ، فَدَعَوْهُمْ إِلَى دَيْنِ اللَّهِ وَدِينِ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ، فَسَاحُوا فِي الْبِلادِ وَتَرَهَّبُوا "، قَالَ: وَهُمُ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ ﴿وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ﴾، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " مَنْ آمَنَ بِي وَصَدَّقَنِي وَاتَّبَعَنِي فَقَدْ رَعَاهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا، وَمَنْ لَمْ يَتْبَعْنِي فَأُولَئِكَ هُمُ الْهَالِكُونَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُوَيْدٍ، وَأَبِي إِسْحَاقَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَقِيلُ الْجَعْدِيُّ [١٧٧/٤]

2655/c- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Abdullah b. Mes'ûd!"* diye seslenince: "Ey Allah'ın Resûlü Emrindeyim" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir daha: *"Ey Abdullah!"* diye seslendi. Ben de üç defa: "Emrindeyim" deyince: *"İmanın en sağlam kulpunun ne olduğunu biliyor musun?"* diye sordu. Ben: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" deyince: *"İmanın en sağlam kulpu, Allah için dost olmak, onun için sevip onun için sevmemektir"* buyurdu. Sonra: *"Ey Abdullah!"* diye seslenince üç defa: "Emrindeyim" dedim. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hangi insanların daha bilgili olduğunu biliyor musun?"* diye sordu. Ben: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" deyince şöyle buyurdu: *"En bilgili insan, insanların ihtilaflara düştükleri zaman amelleri az ve gerisi üzeri sürünüyor olsa bile gerçeği en iyi şekilde görebilendir. Bizden öncekiler yetmiş iki fırkaya ayrılmıştır. Onlardan üçü kurtuluşa ermiş, diğerleri ise helak olmuştur. Bir fırka krallara* *karşı çıkıp dinleri ve İsa b. Meryem'in dini üzerine onlarla savaştılar. Bunun üzerine de krallar onları testerelerle keserek öldürdüler. Bir fırkanın ise ne krallara karşı çıkma, ne de kavimleri arasında kalma gücü vardı. Onları Allah'ın ve İsa'nın dinine davet ettiler. Bu sebeple değişik memleketlere gidip ruhbanlığa başladılar. Allah'ın haklarında:* **«Uydurdukları ruhbanlığa gelince, onu biz yazmadık. Fakat kendileri Allah rızasını kazanmak için yaptılar. Ama buna da gereği gibi uymadılar. Biz de onlardan iman edenlere mükâfatlarını verdik»**[1] *diye buyurduğu kişiler de bunlardır. Kim bana inanır, beni tasdik eder ve bana itaatte bulunursa bana hakkıyla riâyet etmiş olur. Bana tabî olmayanlar ise helâk olanların ta kendisidir."*

Tek kanallı bir hadistir.

Kötülüğün Zuhûr Etmesi

٢٦٥٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الطُّوسِيُّ، ثنا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ، عَنْ زُبَيْدٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي جَامِعُ بْنُ أَبِي رَاشِدٍ وَدُمُوعُهُ تَنْحَدِرُ، عَنْ أُمِّ بِشْرٍ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِذَا ظَهَرَ السُّوءُ فِي الأَرْضِ أَنْزَلَ اللَّهُ ﷾ بَأْسَهُ بِأَهْلِ الأَرْضِ "، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِنْ كَانَ فِيهِمْ صَالِحُونَ؟ قَالَ: " نَعَمْ، وَإِنْ كَانَ فِيهِمْ صَالِحُونَ يُصِيبُهُمْ مَا أَصَابَ النَّاسَ ثُمَّ يُرْجَعُونَ إِلَى رَحْمَةِ اللَّهِ " [٢١٨/١٠]

2656- Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) eşi Ümmü Seleme bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yeryüzünde kötülük zuhûr ettiği zaman Allah yeryüzü ahalisi üzerine kötülüğünü indirir"* buyurduğunu işittim. Bunun üzerine: "Ey Allah'ın Resûlü! Aralarında sâlih kişiler olsa bile mi?" dediğimde: *"Evet, aralarında sâlih kişiler olsa bile. İnsanların başına gelen onların da başına gelir ve sonra Allah'ın rahmetine dönerler"* buyurdu.[2]

---

[1] *Hadîd Sur. 27*

[2] Ahmed (6/41), İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (15/43) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (23/891).

İyilik Ehli ve Kötülük Ehli

٢٦٥٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، حدَّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، حدَّثنَا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، حدَّثنَا عَلِيُّ بْنُ بَكَّارٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَهْلُ الْمَعْرُوفِ فِي الدُّنْيَا أَهْلُ الْمَعْرُوفِ فِي الآخِرَةِ، وَأَهْلُ الْمُنْكَرِ فِي الدُّنْيَا أَهْلُ الْمُنْكَرِ فِي الآخِرَةِ " [٣١٨/٩] [٣١٩/٩]

2657- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünyada iyilik ehli olanlar âhirette de iyilik ehlidir. Dünyada kötülük ehli olanlar ise âhirette de kötülük ehlidir"* **buyurdu.**[1]

Kötülüğü Kabul Etmemek

٢٦٥٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا يَحْقِرَنَّ أَحَدُكُمْ نَفْسَهُ "، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَيْفَ يَحْقِرُ نَفْسَهُ؟ قَالَ: " يَرَى أَمْرَ اللَّهِ فِيهِ مَقَالٌ فَلا يَقُولَنَّ فِيهِ، فَيُقَالُ لَهُ: مَا مَنَعَكَ؟ فَيَقُولُ: خَشِيتُ النَّاسَ، فَيَقُولُ: إِيَّايَ كُنْتُ أَحَقَّ أَنْ تَخْشَى "، وَرَوَاهُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ: زُبَيْدُ بْنُ الْحَارِثِ وَعَمْرُو بْنُ قَيْسٍ الْمُلائِيُّ وَزَيْدُ بْنُ أَبِي أُنَيْسَةَ، فَأَمَّا شُعْبَةُ، فَقَالَ: عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ

2658- Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biri kendini hakir görmesin"* **buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Bizden biri kendini nasıl hakir görür ki?" deyince, Allah Resûlü** (sallallahu aleyhi vesellem) **şu karşılığı verdi:** *"Allah için konuşması gereken bir durum görür de bu konuda hiçbir şey konuşmazsa, kıyamet günü kendisine: «Seni falanca konuda konuşmaktan alıkoyan neydi?» denilir. O kişi: «(Bana eziyet ederler diye) insanlardan korktuğum için konuşmadım» deyince, Allah: «Asıl benden korkman gerekirdi» buyurur."*[2]

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1/74, 262), Hâkim (1/124), İbn Adiy, *el-Kâmil* (5/2002) ve Hatîb, *Târih* (2/244).

[2] İbn Mâce (4008), Ahmed (3/30) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10/90).

٢٦٥٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ، عَنْ رَجُلٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ، وَأَمَّا زَيْدُ بْنُ أَبِي أُنَيْسَةَ، فَسَمَّى الرَّجُلَ، فَقَالَ: عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ عَنْ مَشْفَعَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ

2659- Farklı kanalla Ebû Saîd, Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) bir önceki hadisin aynısı aktarmıştır.

٢٦٦٠- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ الْمِصِّيصِيُّ قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ سِنَانٍ قَالَ: ثنا أَبِي عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ عَنْ مَشْفَعَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ نَحْوَهُ، وَحَدِيثُ زُبَيْدٍ:

2660- Farklı kanalla Ebû Saîd, Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem), önceki hadisin aynısı aktarmıştır.

٢٦٦١- حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ: ثنا الْفِرْيَابِيُّ قَالَ: ثنا الثَّوْرِيُّ عَنْ زُبَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، وَحَدِيثُ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ:

2661- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.

٢٦٦٢- حَدَّثَنَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ شَرِيكٍ الأَسَدِيُّ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: ثنا زُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ قَيْسٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ [٣٨٤/٤]

2662- Farklı kanallarla Ebû Saîd, Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) söz konusu hadisin aynısı aktarmıştır.[1]

٢٦٦٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ بْنِ ديوما، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحِجَازِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْعُمَرِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مُرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ قَبْلَ أَنْ تَدْعُوا اللَّهَ فَلَنْ يَسْتَجِيبَ لَكُمْ، قَبْلَ أَنْ تَسْتَغْفِرُوا فَلَنْ يَغْفِرَ لَكُمْ، إِنَّ الأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ لا يُفَوِّتُ أَجَلا، وَإِنَّ الأَحْبَارَ مِنَ الْيَهُودِ وَالرُّهْبَانِ مِنَ

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

النَّصَارَى لَمَّا تَرَكُوا الأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ لَعَنَهُمُ اللَّهُ عَلَى لِسَانِ أَنْبِيَائِهِمْ، ثُمَّ عَمَّهُمُ الْبَلاءُ " [٢٨٧/٨]

2663- Sâlim b. Abdillah'ın bildirdiğine göre babası (İbn Ömer) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'a dua edip dualarınız kabul olunmaz olmadan önce ve mağfiret dileyip mağfiretiniz kabul olunmaz olmadan önce iyilik yapıp kötülükten nehyedin. Yahudi hahamları ve Hıristiyan ruhbanları iyiliği emredip kötülükten nehyetmeyi bıraktıkları zaman Allah onları peygamberlerinin dili ile lanetledi. Sonra da genel olarak onlara bela indirdi."* [1]

٢٦٦٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا الْقَرَاطِيسِيُّ بِبَغْدَادَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ أَبُو نَشِيطٍ، ثنا مُوسَى بْنُ أَيُّوبَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ شُعَيْبٍ الْخَوْلانِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " غَشِيَتْكُمُ السَّكْرَتَانِ: سَكْرَةُ حُبِّ الْعَيْشِ، وَحُبِّ الْجَهْلِ، فَعِنْدَ ذَلِكَ لا تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ، وَلا تَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَالْقَائِمُونَ بِالْكِتَابِ وَبِالْسُنَّةِ كَالْسَابِقِينَ الأَوَّلِينَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، وَهِشَامٍ، كَذَا حَدَّثَ بِهِ الْقَرَاطِيسِيُّ مَرْفُوعًا وَالْقَرَاطِيسِيُّ فِيمَا أَرَى اسْمُهُ عَبَّاسُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ [٤٨/٨]

2664- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"(İleride) sizi iki sarhoşluk kaplamış(olacak)tır. Biri geçim/yaşam sevgisi, diğeri de cehalet tutkusudur. İşte o zaman sizler iyiliği emredip kötülükten nehyetmeyi bırakacaksınız. Kur'ân ve sünneti kendilerine rehber edinip onu uygulayan kişiler (Allah katında) Muhâcirler ve Ensâr'ın öncüleri gibidir."* [2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٦٤/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثنَا الْحُسَيْنُ بْنُ حَفْصٍ، حدَّثنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ سَعِيدٍ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي فِرَاسٍ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ قَالَ فِي خُطْبَتِهِ: " إِنَّمَا كُنَّا نَعْرِفُكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِينَا

---

[1] İbn Adiy (6/2300), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10/93) ve İbn Asâkir (2/303).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (4393).

وَالْوَحْيُ يَنْزِلُ وَيُنَبِّئُنَا اللَّهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ، فَمَنْ أَظْهَرَ لَنَا خَيْرًا أَحْبَبْنَاهُ عَلَيْهِ وَأَنْزَلْنَاهُ بِهِ، وَمَنْ أَظْهَرَ لَنَا شَرًّا أَبْغَضْنَاهُ عَلَيْهِ وَأَنْزَلْنَاهُ بِهِ، سَرَائِرُكُمْ فِيمَا بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ رَبِّكُمْ " [٢٥٣/٩]

2664/a- Ebû Firâs der ki: Ömer b. el-Hattâb hutbesinde şöyle dedi: "Ey insanlar! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aramızda iken ve vahiy nazil olurken yaptıklarınızı haber verir, sizlerin nasıl olduğunuzu öğrenirdik. Bugün ise hayırlı şeyler yaptığını gördüğümüz kişiyi sever ve buna göre ona değer veririz. Kötü şeyler yaptığını gördüğümüz kişiden de nefret eder ve bu yaptıklarına göre onunla muamele ederiz. İçinizdekiler konusuna gelince de onlar sizinle Allah arasındadır."

٢٦٦٥- وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ شُعَيْبٍ.ح وثناهُ أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، وَجَمَاعَةٌ، قَالُوا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ أَيُّوبَ، ثنا يُوسُفُ بْنُ شُعَيْبٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أبيه، قَالَ: " غَشِيَتْكُمُ السَّكْرَتَانِ: سَكْرَةُ الْجَهْلِ، وَسَكْرَةُ حُبِّ الْعَيْشِ، فَعِنْدَ ذَلِكَ لا تَأْمُرُونَ بِمَعْرُوفٍ، وَلا تنهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ "، كَذَا حَدَّثَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مُوسَى، وَلَمْ يُجَاوِزْ بِهِ عُرْوَةُ، وَهَذَا الْحَدِيثُ رَوَاهُ سَعِيدُ بْنُ أَبِي الْحَسَنِ أَخُو الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، مَرْفُوعًا [٤٨/٨]

2665- Hişâm b. Urve'nin bildirdiğine göre babası: "(İleride) sizi iki sarhoşluk kaplamış (olacak)tır. Biri cehalet tutkusu, diğeri de geçim/yaşam sevgisidir. Bu takdirde sizler iyiliği emredip kötülüğe mani olmayı bırakacaksınız" demiştir.

٢٦٦٦- حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ أَسْلَمَ، أَنَّهُ سَمِعَ سَعِيدَ بْنَ أَبِي الْحَسَنِ، يَذْكُرُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَنْتُمُ الْيَوْمَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَتُجَاهِدُونَ، فِي سَبِيلِ اللَّهِ، ثُمَّ تَظْهَرُ فِيكُمُ السَّكْرَتَانِ: سَكْرَةُ الْجَهْلِ، وَسَكْرَةُ حُبِّ الْعَيْشِ، وَسَتُحَوَّلُونَ عَنْ ذَلِكَ، فَلا تَأْمُرُونَ بِمَعْرُوفٍ وَلا تَنْهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ، وَلا تُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، الْقَائِمُونَ يَوْمَئِذٍ بِالْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ لَهُمْ أَجْرُ خَمْسِينَ صِدِّيقًا "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ مِنَّا أَوْ مِنْهُمْ، قَالَ: " لا بَلْ مِنْكُمْ

"، رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ قَيْسٍ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نُسَيٍّ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ ثَعْلَبَةَ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ [٨/٤٩]

2666- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Siz Rabbinizden bugün beyyine (açık delil) üzeresiniz. İyiliği emredip kötülüğe mani oluyor ve Allah yolunda cihad ediyorsunuz. Sonra aranızda iki sarhoşluk zuhûr edecektir. Biri cehalet tutkusu, biri de geçim sevgisidir. İşte o zaman sizler iyiliği emredip kötülüğe mani olmayı ve Allah yolunda cihad etmeyi bırakacaksınız. O zaman Kur'ân ve sünneti kendilerine rehber edinen kişilere elli sıddîk sevabı vardır."* Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Bizlerden mi, onlardan mı (bu elli kişi)?" diye sorunca Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır, sizden"* karşılığını verdi.

٢٦٦٧- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شِيرَوَيْهِ، وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالا: حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، حَدَّثَنَا بَكَّارُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنِي خَلادُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، أَنَّ أَبَا الطُّفَيْلِ، حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ حُذَيْفَةَ، يَقُولُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ، أَلا تَسْأَلُونِي؟ فَإِنَّ النَّاسَ كَانُوا يَسْأَلُونَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْخَيْرِ، وَكُنْتُ أَسْأَلُهُ عَنِ الشَّرِّ، أَفَلا تُسْأَلُونَ عَنْ مَيِّتِ الأَحْيَاءِ؟ فَقَالَ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ فَدَعَا النَّاسَ مِنَ الضَّلالَةِ إِلَى الْهُدَى، وَمِنَ الْكُفْرِ إِلَى الإِيمَانِ، فَاسْتَجَابَ لَهُ مَنِ اسْتَجَابَ، فَحَيِيَ بِالْحَقِّ مَنْ كَانَ مَيِّتًا، وَمَاتَ بِالْبَاطِلِ مَنْ كَانَ حَيًّا، ثُمَّ ذَهَبَتِ النُّبُوَّةُ فَكَانَتِ الْخِلافَةُ عَلَى مَنَاهِجِ النُّبُوَّةِ، ثُمَّ يَكُونُ مُلْكٌ عَضُوضٌ، فَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُنْكِرُ بِقَلْبِهِ وَيَدِهِ وَلِسَانِهِ وَالْحَقَّ اسْتَكْمَلَ، وَمِنْهُمْ مَنْ يُنْكِرُ بِقَلْبِهِ وَلِسَانِهِ كَافًّا يَدَهُ وَشُعْبَةً مِنَ الْحَقِّ تَرَكَ، وَمِنْهُمْ مَنْ يُنْكِرُ بِقَلْبِهِ كَافًّا يَدَهُ وَلِسَانَهُ وَشُعْبَتَيْنِ مِنَ الْحَقِّ تَرَكَ، وَمِنْهُمْ مَنْ لا يُنْكِرُ بِقَلْبِهِ وَلِسَانِهِ فَذَلِكَ مَيِّتُ الأَحْيَاءِ " [١/٢٧٤]

2667- Huzeyfe der ki: "Ey insanlar! Bana soru sormayacak mısınız! Zamanında insanlar Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) hep hayırlı olan şeyler hakkında soru sorarken ben kötü şeyler hakkında soru sorardım. Yaşayan ölüler hakkında bana soru sormayacak mısınız? Bilin ki Allah, peygamber olarak Muhammed'i (sallallahu aleyhi vesellem) gönderdi. Muhammed de (sallallahu aleyhi vesellem) insanları dalâletten hidâyete ve küfürden imana davet etti. Kimisi bu davete icabet etti ve ölü iken bu hak davet ile tekrar dirildi. Kimisi de inkâr etti ve diri iken batıl içinde ölüp gitti. Sonra nübüvvet devri kapandı. Ardından nübüvvet ile aynı yolu izleyen hilafet geldi. Bundan sonrasında ise zorba bir saltanat gelecektir. Böylesi bir saltanata kalbiyle, eliyle ve diliyle karşı çıkanlar, hak üzere olanlardır. Kalbi ve diliyle karşı çıkan, ancak eliyle buna engel olmayanlar, hakkın bir kısmını terk etmiş olanlardır. Bu zorba saltanatı kalbiyle inkâr eden, ancak dili ve eliyle buna engel olmayanlar ise, hakkın iki bölümünü terk etmiş olanlardır. Ancak bu saltanatı kalbi ve diliyle inkâr etmeyenler vardır ki, işte onlar yaşayan ölülerdir."

İyiliği Emredip Kötülüğe Mani Olmak

٢٦٦٨- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَرِيرٍ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ يَحْيَى مَوْلَى عُفْرَةَ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ نَصَرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ وَهُوَ يَسْتَطِيعُ ذَلِكَ، نَصَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ، عَنِ الْحَسَنِ، رَوَاهُ عَنْهُ يَزِيدُ، وَمُعَاذُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْهُذَلِيُّ [٣/٢٥]

2668- İmrân b. Husayn der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kimin gücü yeter de müslüman kardeşine yardımda bulunursa, Allah o kimseye dünyada ve âhirette yardımda bulunur."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٦٩-حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ الْبَلَدِيُّ، قَالَ: ثنا الْمُعَلَّى بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ: ثنا أَبُو شِهَابٍ الْحَنَّاطُ، عَنْ دَاوُدَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " انْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا، فَإِنْ كَانَ مَظْلُومًا فَخُذْ لَهُ، وَإِنْ كَانَ ظَالِمًا، فَاحْجِزْهُ عَنْ ظُلْمِهِ، فَإِنَّ ذَلِكَ نَصْرُهُ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ دَاوُدَ، عَنْهُ تَفَرَّدَ بِهِ مُعَلَّى، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ [٣/٩٤]

2669- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zalim de olsa, mazlum da olsa (Müslüman) kardeşine yardım et. Eğer mazlum ise zulmedenden kendisine hakkını al. Eğer zalim ise onun zulmüne engel ol. Zulmüne engel olman, ona yardım etmen demektir"* buyurdu.[2]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/154), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8/168) ve *Şuabu'l-îmân* (7639, 7640).

[2] Buhârî (2443), Tirmizî (2255), Ahmed, *Müsned* (3/99, 201), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (6/94),

Sahih sabit bir hadistir.

٢٦٧٠-حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْبَزَّارُ، ثنا أَبُو هُرَيْرَةَ الأَنْطَاكِيُّ، نا ابْنُ نَجْدَةَ، ثنا أَبِي، نا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ الْوَلِيدِ الرُّصَافِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَلِيٍّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " الْجِهَادُ أَرْبَعٌ: أَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَالصِّدْقُ فِي مَوَاطِنِ الصَّبْرِ، وَشَنَآنُ الْفَاسِقِينَ، فَمَنْ أَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ شَدَّ عَضُدَ الْمُؤْمِنِينَ، وَمَنْ نَهَى عَنِ الْمُنْكَرِ أَرْغَمَ أَنْفَ الْفَاسِقِينَ، وَمَنْ صَدَقَ فِي مَوَاطِنِ الصَّبْرِ فَقَدْ قَضَى مَا عَلَيْهِ ".زَادَ غَيْرُهُ: " وَمَنْ شَنَأَ الْفَاسِقِينَ غَضِبَ لِلَّهِ، وَغَضِبَ اللَّهُ لَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ تَفَرَّدَ بِهِ الرُّصَافِيُّ، وَمَشْهُورُهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ قَوْلِ عَلِيٍّ [١٠/٥]

2670- Hz. Ali bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cihad dört çeşittir. Bunlar iyiliği emretmek, kötülüğe engel olmak, sabredilmesi gereken yerde sabretmek ve fasıklara buğzetmektir. Her kim iyiliği emrederse müminleri güçlendirmiş olur, kim de kötülükleri engellerse münafıkların burnunu yere sürtmüş olur. Sabredilmesi gereken yerde sabreden kimse üzerine düşeni yapmış olur."*

Başka biri de rivayetinde: *"Fasıklara buğzeden kimse Allah için buğzeder. Allah ta kendisi için onlara buğzeder"* ziyadesinde bulunmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٧١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا مُحَمَّدٌ الْبَاغَنْدِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ السَّرْحِ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ سَلْمٍ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ، - بِمِثْلِ حَدِيثٍ قَبْلَهُ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَنْ رَأَى مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ , فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ , فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ , وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ» [١٠/٢٧]

2671- Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sizden biri bir kötülük görürse onu eliyle değiştirsin. Buna gücü yetmezse diliyle değiştirsin. Buna da gücü yetmezse kalbiyle ona buğzetsin. Bu da imanın en zayıf derecesidir."*[1]

İbn Hibbân (1847), Taberânî, *M. es-Sağîr* (1/208) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (13/97).

[1] Müslim (1/69), Tirmizî (2172), Nesâî (8/111, 112), İbn Mâce (1275) ve Ahmed, *Müsned* (3/9, 20, 49).

٢٦٧٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ الْهُذَيْلِ الْوَاسِطِيُّ، وَالطُّوسِيُّ، قَالا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي زَكَرِيَّا الْغَسَّانِيُّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ بُدَيْلِ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: " أَوْصَانِي خَلِيلِي ﷺ بِسِتٍّ: حُبُّ الْمَسَاكِينِ، وَأَنْ أَنْظُرَ إِلَى مَنْ هُوَ تَحْتِي، وَلا أَنْظُرُ إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقِي، وَأَنْ أَقُولَ الْحَقَّ وَإِنْ كَانَ مُرًّا، وَأَنْ لا تَأْخُذَنِي فِي اللَّهِ لَوْمَةُ لائِمٍ " [١٥٩/١]

2672- Ebû Zer der ki: Dostum (sallallahu aleyhi vesellem) bana altı tavsiyede bulundu. Bana, miskinleri sevmemi, benden aşağıda olanlara bakmayı, benden iyi durumda olanlara bakmamayı, acı da olsa hakkı söylememi ve Allah yolunda hiçbir kınayıcının kınamasından korkmamamı tavsiye etti.[1]

٢٦٧٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: ثنا الْمُسْتَمِرُّ بْنُ الرَّيَّانِ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ فِي خُطْبَتِهِ: " أَلا لا يَمْنَعَنَّ رَجُلا مَخَافَةُ النَّاسِ أَنْ يَقُولَ الْحَقَّ إِذَا عَلِمَهُ "، رَوَاهُ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، مِنَ التَّابِعِينَ: قَتَادَةُ، وَعَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ، وَسُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ [٩٨/٣]

2673- Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hutbesinde: *"Dikkat edin! Kişi hak olarak bildiği bir şeyi insanlardan korkarak söylememezlik etmesin"* buyurdu.[2]

٢٦٧٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّقَطِيُّ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا يَمْنَعَنَّ أَحَدَكُمْ مَخَافَةُ النَّاسِ أَنْ يَقُولَ بِالْحَقِّ إِذَا شَهِدَهُ أَوْ عَلِمَهُ "، قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: حَمَلَنِي ذَلِكَ عَلَى أَنْ رَكِبْتُ إِلَى فُلانٍ فَمَلأْتُ أُذُنَيْهِ ثُمَّ رَجَعْتُ، قَالَ شُعْبَةُ: وَحَدَّثَنِي هَذَا الْحَدِيثَ أَرْبَعَةُ نَفَرٍ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ: قَتَادَةُ، وَأَبُو سَلَمَةَ، وَالْجُرَيْرِيُّ، وَرَجُلٌ آخَرُ [٩٩/٣]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (2/1648) ve İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (13/232).

[2] Ahmed, *Müsned* (3/44, 84, 87, 92), İbn Hibbân, *Mevârid* (1842), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10/90) ve İbn Asâkir (6/111).

2674- Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hutbesinde: *"Dikkat edin! Kişi hak olarak şahit olduğu veya bildiği bir şeyi insanlardan korkarak söylememezlik etmesin"* buyurdu.[1]

Ravi der ki: Ebû Saîd: "Bunun üzerine binip filan kişinin yanına gittim ve bildiğim her şeyi ona anlatıp geri döndüm" dedi.

Bir Müslümana Yardım Etmek veya Onu Yüz Üstü Bırakmak

٢٦٧٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا حَبَّانُ.ح وثنا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمُقْرِئُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ سَهْلٍ السَّمَرْقَنْدِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سُلَيْمِ بْنِ يَزِيدَ، مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ سَمِعَ إِسْمَاعِيلَ بْنَ بَشِيرٍ مَوْلَى بَنِي مَغَالَةَ، سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، وَ أَبَا طَلْحَةَ بْنَ سَهْلٍ، الأَنْصَارِيِّيْنِ يَقُولانِ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ يَنْصُرُ امْرَأً مُسْلِمًا فِي مَوْطِنٍ يُنْتَقَصُ فِيهِ مِنْ عِرَضِهِ، وَيُنْتَهَكُ فِيهِ مِنْ حُرْمَتِهِ إِلا نَصَرَهُ اللَّهُ فِي مَوْطِنٍ يُحِبُّ فِيهِ نَصرَتَهُ، وَمَا مِنَ امْرِئٍ خَذَلَ مُسْلِمًا فِي مَوْطِنٍ يُنْتَهَكُ فِيهِ حُرْمَتُهُ، إِلا خَذَلَهُ اللَّهُ فِي مَوْطِنٍ يُحِبُّ فِيهِ نُصْرَتَهُ "، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ مَشْهُورٌ، تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى، عَنْ إِسْمَاعِيلَ،

2675- Ensâr'dan Câbir b. Abdillah ve Ebû Talha b. Sehl der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Haysiyetinin çiğnendiği ve onurunun ayaklar altına alındığı bir yerdeki bir Müslümana yardım eden hiçbir kimse yoktur ki Allah ta o kimseye, kendisine yardım edilmesinden hoşlandığı bir yerde yardım etmiş olmasın. Onurunun ayaklar altına alındığı bir yerdeki bir Müslümanı yüz üstü bırakan hiçbir kimse yoktur ki Allah ta o kimseye, yardım edilmesinden hoşlandığı bir yerde yüz üstü bırakmış olmasın."*[2]

Sabit bir hadistir.

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10/90) ve İbn Asâkir (6/111).

[2] Ahmed, *Müsned* (4/30), Ebû Dâvud (4863), Taberânî, *M. el-Kebîr* (5/4735), Dârimî, *Sünen* (1/243) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (13/108).

٢٦٧٦- ثنا عَالِيًا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، مِثْلَهُ [١٨٩/٨]

2676- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.[1]

Haksız Yere Zulmedilenin Yanında Bulunmak ve Onu Savunamamak

٢٦٧٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، مِنْ أَصْلِ كِتَابِهِ ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّا، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا مِنْدَلٌ، عَنْ أَسَدِ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَقِفُ أَحَدُكُمْ عَلَى رَجُلٍ يُظْلَمُ ظُلْمًا، فَإِنَّ اللَّعْنَةَ تَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ عَلَى مَنْ يَحْضُرُهُ، إِذَا لَمْ يَرْفَعْهُ عَنْهُ، وَلا يَقِفُ أَحَدُكُمْ عَلَى رَجُلٍ يُقْتَلُ ظُلْمًا، فَإِنَّ اللَّعْنَةَ تَنْزِلُ مِنَ اللَّهِ عَلَى مَنْ يَحْضُرُهُ إِذَا لَمْ يَرْفَعْ عَنْهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَسَدٍ، وَعِكْرِمَةَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ فِيمَا أَعْلَمُ إِلا مِنْدَلُ بْنُ عَلِيٍّ الْعَنَبَرِيُّ [٣٤٥/٣]

2677- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Haksız yere bir adama zulmedilirken sizden biri (eğer onu savunamayacak ise) orada durmasın. Zira Allah'ın laneti gökyüzünden orada hazır bulun(up ta onu savunmay)anların üzerine iner. Haksız yere bir adam öldürülürken eğer engel olamayacaksa sizden biri orada durmasın. Böylesi bir durumda Allah'ın laneti orada hazır bulun(up ta onu savunmay)anların üzerine iner."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Kişinin İyiliği Emredip Kötülüğü Engellemesi ve Buna Kendinin Riâyet Etmemesi

٢٦٧٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَفْصٍ، وَيَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرَ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأَصَمِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يُبْصِرُ أَحَدُكُمْ

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (11/260).

الْقَذَاةَ فِي عَيْنِ أَخِيهِ، وَيَنْسَى الْجِذْعَ فِي عَيْنِهِ مُعْتَرِضًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَزِيدَ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرَ، عَنْ جَعْفَرٍ [٤/٩٩]

2678- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sizden biri (Müslüman) kardeşinin gözündeki çapağı görür de kendi gözündeki kütüğü unutur."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٧٩- حَدَّثَنَا أَبُو طَاهِرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، ثنا جَدِّي، ثنا أَبُو غَسَّانَ مَالِكُ بْنُ خَلِيلٍ الأَزْدِيُّ، ثنا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " يُجَاءُ بِالأَمِيرِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيُلْقَى فِي النَّارِ، فَيَطْحَنُ فِيهَا كَمَا يَطْحَنُ الْحِمَارُ بِطَاحُونَتِهِ، فَيُقَالُ لَهُ: أَلَمْ تَكُنْ تَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ، وَتَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ؟ ! قَالَ: بَلَى، وَلَكِنْ لَمْ أَكُنْ أَفْعَلُهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ حَبِيبٍ، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، وَغَيْرِهِ عَنْ شَقِيقٍ [٤/١١٢]

2679- Usâme b. Zeyd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kıyamet gününde vali getirilip ateşe atılır ve değirmen döndüren merkep gibi döner durur. Kendisine: «Sen iyiliği emredip kötülüğü engellemez miydin?» denildiğinde: «Evet (iyiliği emredip kötülüğü engellerdim), ama kendim buna riâyet etmezdim» karşılığını verir."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٨٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ الْحَرِيشِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خِرَاشٍ، عَنِ العوام بْنِ حَوْشَبٍ، عَنِ الْمُسَيِّبِ بْنِ رَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ دَعَا النَّاسَ إِلَى قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ وَلَمْ يَعْمَلْ هُوَ بِهِ، لَمْ يَزَلْ فِي سَخَطِ اللَّهِ حَتَّى يَكُفَّ أَوْ يَعْمَلَ بِمَا قَالَ، أَوْ دَعَا إِلَيْهِ " [٢/٧]

2680- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim insanları bir söze veya fiile davet edip de kendisi bunu yapmazsa, bu kimse bu*

---

[1] İbn Hibbân (1848)

[2] Buhârî (3267), Müslim (2989), Ahmed (5/205), Beğavî, *Tefsîr* (1/55) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10/95).

davranışından vazgeçinceye veya söylediği şeyle kendisi amel edinceye kadar Allah'ın öfkesi altındadır" buyurdu.

Gücü Yettiği Halde Yaltaklık Yapmak

٢٦٨١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، وَهِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، قَالا: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ عُقْبَةَ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ، أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " مَا مِنْ رَجُلٍ فِي قَوْمٍ يَعْمَلُ فِيهِمْ بِمَعَاصِي اللَّهِ، هُمْ أَكْثَرُ مِنْهُ وَأَعَزُّ، فَيُدَاهِنُونَ فِي شَأْنِهِ، إِلا عَاقَبَهُمُ اللَّهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ

2681- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Bir kişi kendisinden daha kuvvetli ve daha çok olan bir kavim içinde Allah'a karşı günah işlerse, o kavim de ona yaltaklık ederse kendileri de bu kimse gibidir ve Allah mutlaka onları cezalandırır."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٨٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثَنَا الْمُغِيرَةُ. ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ، ثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، قَالا: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ قَوْمٌ إِخْوَانُ الْعَلانِيَةِ أَعْدَاءُ السَّرِيرَةِ "، فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ يَكُونُ ذَلِكَ؟ قَالَ: " ذَلِكَ لِرَغْبَةِ بَعْضِهِمْ إِلَى بَعْضٍ، وَرَهْبَةِ بَعْضِهِمْ مِنْ بَعْضِهِمْ " [٦/١٠٢]

2682- Muâz b. Cebel der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âhir zamanda öyle bir kavim olacak ki, açıkta kardeş, gizlide ise birbirlerinin düşmanı olacaktır"* buyurdu. Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu nasıl olacak?" diye sorulunca: *"Bu, birbirlerine tutkulu bağlanma ve (bun rağmen) birbirlerinden korkma/çekinme şeklinde (yani menfaat birlikteliği) olacaktır"* buyurdu.[2]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/265) ve *M. el-Evsat* (4386).

[2] Ahmed (5/235).

٢٦٨٣- حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُقْرِي، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمَّارٍ، قَالَ: ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنِ ابْنِ عُلاثَةَ، عَنِ الْحَجَّاجِ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ، عَنْ سَلْمَانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا ظَهَرَ الْقَوْلُ، وَخُزِنَ الْعَمَلُ، وَائْتَلَفَتِ الأَلْسُنُ، وَتَنَاقَضَتِ الْقُلُوبُ، وَقَطَعَ كُلُّ ذِي رَحِمٍ رَحِمَهُ، فَعِنْدَ ذَلِكَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ، فَأَصَمَّهُمْ، وَأَعْمَى أَبْصَارَهُمْ " [١٠٩/٣]

2683- Selmân der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"(Yalan) söz meydan aldığı, ameller gizlenip (bozulduğu), dillerde birlik olmasına rağmen kalpler birbirlerini buğz ettiği ve akrabanın akrabası ile alakasını kestiği zaman, Allah onlara lanet eder, onların kulaklarını sağır, gözlerini de görmez kılar"* buyurdu.[1]

Dine Karşılık Dünya Malını Tercih Etmek

٢٦٨٤- وَأَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ فِيمَا كَتَبَ إِلَيَّ، ثنا الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى، ثنا أَبُو بَكْرٍ الزَّهْرَانِيُّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ الْمُلائِيِّ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَزَالُونَ مَدْفُوعًا عَنْهُمْ بِ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ مَا لَمْ يُبَالُوا مَا انْتَقَصَ مِنْ دُنْيَاهُمْ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ رَدَّهَا اللَّهُ عَلَيْهِمْ، فَقَالَ: لَسْتُمْ مِنْ أَهْلِهَا ".كَذَا رَوَاهُ عَنْ زُبَيْدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، وَأَرَاهُ مُنْقَطِعًا [٣٣/٥]

2684- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Lâ ilahe illallah demek ile sürekli olarak bela üzerlerinden def edilir. Dünya nimetlerini umursamazlar. Eğer böyle yapmazlarsa (dünya nimetlerini tercih ederlerse) Allah belayı üzerlerine çevirir ve: «Siz ona (Lâ ilahe illallah ifadesine) layık değilsiniz» buyurur."*

İyiliği Emretmenin ve Kötülüğü Engellemenin Terkedilmesi

٢٦٨٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَيْنِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالُوا: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَائِذٍ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (6/6170) ve *M. el-Evsat* (4397).

حُمَيْدٍ، عَنْ حَفْصِ بْنِ غَيْلانَ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَتَى يُتْرَكُ الأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ؟ قَالَ: " إِذَا ظَهَرَ فِيكُمْ مَا ظَهَرَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ قَبْلَكُمْ " قَالُوا: وَمَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " إِذَا ظَهَرَ الادِّهَانُ فِي خِيَارِكُمْ، وَالْفَاحِشَةُ فِي شِرَارِكُمْ، وَتَحَوَّلَ الْفِقْهُ فِي صِغَارِكُمْ وَرِذَالِكُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَكْحُولٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٥/١٨٤]

2685- Enes b. Mâlik der ki: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! İyiliği emredip kötülüğü engellemek ne zaman bırakılacaktır?" diye sorulunca: *"Sizden önce İsrâil oğullarında zuhûr eden şey sizde zuhûr ettiği zaman"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! O şey nedir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayırlılarınız arasında medihçiliğin (iki yüzlülüğün) zuhûr etmesi, şerlileriniz arasında fuhuşun zuhûr etmesi, fıkhın küçüklerinizin ve rezillerinizin elinde olmasıdır"* karşılığını verdi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

İslam'ın Garip Olarak Başlaması ve Tekrar Başladığı Gibi Garip Hale Dönmesi

٢٦٨٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ جَبَلَةَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، حَدَّثَنِي كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمُزَنِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الدِّينَ بَدَأَ غَرِيبًا وَيَرْجِعُ غَرِيبًا، فَطُوبَى لِلْغُرَبَاءِ الَّذِينَ يُصْلِحُونَ مَا أَفْسَدَ مِنْ سُنَّتِي " [٢/١١]

2686- Kesîr b. Abdillah el-Muzenî, babası vasıtasıyla dedesinden bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İslam garip olarak başladı ve tekrar başladığı gibi garip hale dönecektir. (Benden sonra ifsad edilen) sünnetimi ıslah edip düzeltecek olan o gariplere ne mutlu."*[2]

---

[1] İbn Mâce (4015), Ahmed (3/187), İbn Asâkir (4/387) ve Tahâvî, *Müşkilu'l-Âsâr* (4/314).

[2] Tirmizî (630), Ahmed (2/389) ve İbn Ebî Şeybe (13/297).

٢٦٨٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلالُ الْمَكِّيُّ، قَالَ: ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ كَاسِبٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ دَاوُدَ الْمِخْرَاقِيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلالٍ، عَنْ أَبِي الْحُسَيْنِ الأَيْلِيِّ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الأَيْلِيِّ، أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ كَعْبٍ الْقُرَظِيَّ، حَدَّثَهُ أَنَّ الْحَسَنَ بْنَ أَبِي الْحَسَنِ، حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ شُرَيْحًا وَهُوَ قَاضِي عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، يَقُولُ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سَتُغَرْبَلُونَ حَتَّى تَصِيرُوا فِي حُثَالَةٍ مِنَ النَّاسِ، قَدْ مَرِجَتْ عُهُودُهُمْ، وَخَرَجَتْ أَمَانَاتُهُمْ "، فَقَالَ قَائِلٌ: فَكَيْفَ بِنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " تَعْمَلُونَ بِمَا تَعْرِفُونَ، وَتَتْرُكُونَ مَا تُنْكِرُونَ، وَتَقُولُونَ أَحَدٌ أَحَدٌ، انْصُرْنَا عَلَى مَنْ ظَلَمْنَا، وَاكْفِنَا مَنْ بَغَانَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ، وَالْحَسَنِ، وَشُرَيْحٍ، مَا عَلِمْتُ لَهُ وَجْهًا غَيْرَ هَذَا

2687- Ömer b. el-Hattâb bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizler verdikleri sözü tutmayan ve emanete riâyet etmeyen insanların en değersizleri arasında kalana kadar eleneceksiniz"* buyurdu. Bir kişi: "Ey Allah'ın Resûlü! O zaman ne yapmamız gerekir?" dediğinde, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bildiklerinizle amel eder ve içinize sinmeyen şeyi terk edersiniz. O zaman: «Ey tek olan (Allahım)! Ey tek olan (Allahım)! Bize zulmedenler karşında bize yardım et. Bize karşı zorbalık yapanların hakkından gel» diye dua edin"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Sürekli Olarak Bu Ümmetten Bir Grubun Hak Üzere Kalacak Olması

٢٦٨٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، قَالَ: ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: ثنا ابْنُ جبيرٍ، عَنْ عُمَيْرِ بْنِ هَانِيٍ، أَنَّهُ حَدَّثَهُ، قَالَ: " سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ، وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا تَزَالُ أُمَّتِي قَائِمَةً بِأَمْرِ اللَّهِ لا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَالَفَهُمْ، وَلا مَنْ خَذَلَهُمْ، حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ ظَاهِرُونَ عَلَى النَّاسِ "، قَالَ عُمَيْرٌ: فَقَامَ مَالِكُ بْنُ يَخَامِرَ، فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ،

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (4410).

سَمِعْتُ مُعَاذًا يَقُولُ: وَهُمْ بِالشَّامِ؟ فَقَالَ مُعَاوِيَةُ: هَذَا مَالِكُ بْنُ يَخَامِرَ يَزْعُمُ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاذًا، يَقُولُ: وَهُمْ بِالشَّامِ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُمَيْرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ ابْنُ جَابِرٍ، وَهَذِهِ الزِّيَادَةُ مِنْ قِبَلِ مُعَاذٍ لا تُحْفَظُ إِلا مِنْ هَذَا الْحَدِيثِ [١٥٨/٥]

2688- Umeyr b. Hâni der ki: Muâviye b. Ebî Süfyân'ın hutbede şöyle dediğini işittim: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *«Allah'ın emri galip gelene kadar sürekli olarak ümmetim hak üzere kalacaktır. Onlara muhalefet eden ve onları yüz üstü bırakan hiç kimse kendilerine bir zarar veremeyecektir."* Mâlik b. Yehâmir kalkıp: "Ey müminlerin emîri! Muâz'ın: «Bu grup Şam'dadır» dediğini işittim" dedi. Bunun üzerine Muâviye: "Bu, Mâlik b. Yehâmir'dir ve Muâz'ın: «Bu grup Şam'dadır» dediğini işittiğini söylemektedir" dedi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٨٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْكُدَيْمِيُّ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا يَزَالُ أَهْلُ الْمَغْرِبِ ظَاهِرِينَ، لا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ "، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ مَشْهُورٌ رَوَاهُ عَنْ دَاوُدَ، الأَئِمَّةُ مِنْهُمْ: شُعْبَةُ، وَابْنُ عُيَيْنَةَ، وَغَيْرُهُمَا، لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا إِلا مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ بْنِ حَبِيبٍ عَنْهُ [٩٥/٣]

2689- Saîd b. Ebî Vakkâs der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Kıyamet kopana kadar batı (Mağrib) halkı hak üzere olmaya devam edecek ve onları yüz üstü bırakan hiç kimse kendilerine bir zarar veremeyecektir."*[2]

Sabit bir hadistir.

٢٦٩٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حَدَّثَنَا مُوسَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ، حَدَّثَنِي نَصْرُ بْنُ عَلْقَمَةَ، عَنْ عُمَيْرِ بْنِ الأَسْوَدِ، وَكَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي قَائِمَةً عَلَى أَمْرِ اللَّهِ لا يَضُرُّهَا مَنْ خَالَفَهَا تُقَاتِلُ

---

[1] Buhârî (7311), Müslim (3/1523), Ahmed (4/101) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (19/383).

[2] Müslim (3/1525), Ebû Avâne (5/109, 110) ve Ebû Ya'lâ (783).

أَعْدَاءَهَا كُلَّمَا ذَهَبَتْ حَرْبٌ نَشَبَتْ حَرْبُ قَوْمٍ آخَرِينَ، يَرْفَعُ اللَّهُ أَقْوَامًا وَيَرْزُقُهُمْ مِنْهُمْ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ "، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " هُمْ أَهْلُ الشَّامِ " [٣٠٧/٩]

2690- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sürekli olarak ümmetimden bir grup Allah'ın emri doğrultusunda çalışacaktır. Onlara muhalefet eden hiç kimse kendilerine bir zarar veremeyecektir. Düşmanlarıyla savaşacak ve her savaşa çıkmasında başka bir kavim de savaşa çıkacaktır. Kıyamet kopana kadar Allah onları başka kavimlerin savaşmalarıyla rızıklandıracaktır."* Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunlar Şam halkıdır"* buyurdu.[1]

٢٦٩١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حدَّثَنَا مُوسَى، حدَّثَنَا، مُحَمَّدٌ، حدَّثَنَا عَمْرٌو، حدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مَيْسَرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ، يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي قَائِمَةً عَلَى الْحَقِّ لا يُبَالُونَ مَنْ خَالَفَهُمْ وَمَنْ خَذَلَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ ظَاهِرُونَ عَلَى النَّاسِ " [٣٠٧/٩]

2691- Muâviye b. Ebî Süfyân der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Sürekli olarak ümmetimden bir grup hak üzere kalacaktır. Allah'ın emri üstün gelip insanlara karşı galip olana kadar kendilerine muhalefet edenleri ve kendilerine yüz çevirenleri önemsemeyeceklerdir."*[2]

٢٦٩٢- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا جَعْفَرُ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ قَيْسٍ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ، حَتَّى يَأْتِيَهُمْ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ ظَاهِرُونَ "، رَوَاهُ يَحْيَى الْقَطَّانُ، وَهُشَيْمٌ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ [٣٧٣/٨]

2692- Muğîre b. Şu'be der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sürekli olarak ümmetimden (kendilerine karşı koyanlara) üstün gelen bir grup olacaktır. Allah'ın emri hakim oluncaya kadar onlar kendilerine karşı koyanlara üstün geleceklerdir."*[3]

---

[1] İbn Asâkir (1/56).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Buhârî (3640, 7311) ve Müslim (3/1525).

Mehdî

٢٦٩٣- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَلَطِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يَاسِينَ الْعِجْلِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمَهْدِيُّ مِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ، يُصْلِحُهُ اللَّهُ تَعَالَى فِي لَيْلَةٍ، أَوْ قَالَ فِي يَوْمَيْنِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، رَوَاهُ: وَكِيعٌ، وَابْنُ نُمَيْرٍ، وَأَبُو دَاوُدَ الْحَفَرِيُّ، عَنْ يَاسِينَ، وَرَوَاهُ: مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي حَفْصَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ [١٧٧/٣]

2693- Hz. Ali der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mehdî bizden, Ehl-i Beyt'tendir. Allah onu bir gecede"* **veya:** *"iki günde ıslah eder (yani vazifelendirir)"* **buyurdu.**[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٩٤- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ مُسْلِمٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، وَعَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ، قَالُوا: ثنا يُوسُفُ بْنُ حَوْشَبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو يَزِيدَ الأَعْوَرُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَذْهَبُ الدُّنْيَا حَتَّى يَمْلِكَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي يُوَاطِئُ اسْمُهُ اسْمِي "، قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ: سَأَلْتُ أَبَا الْعَبَّاسِ بْنَ عُقْدَةَ، عَنْ أَبِي يَزِيدَ الأَعْوَرِ، فَقَالَ: هُوَ خَلَفُ بْنُ حَوْشَبٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يُوسُفَ بْنِ حَوْشَبٍ وَخَلَفٍ وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٧٥/٥]

2694- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ehl-i Beyt'imden adı adıma uyan bir adam hükmetmeden dünya gitmeyecektir"* **buyurdu.**[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٦٩٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا هَوْذَةُ، قَالَ: ثنا عَوْفٌ الأَعْرَابِيُّ، عَنْ أَبِي الصِّدِّيقِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَتُمْلأَنَّ الأَرْضُ ظُلْمًا وَعُدْوَانًا، ثُمَّ لَيَخْرُجَنَّ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي، أَوْ قَالَ مِنْ عِتْرَتِي، مَنْ يَمْلَؤُهَا

---

[1] Ahmed (1/84), İbn Mâce (4085), İbn Ebî Şeybe (15/197) ve Ukaylî, *Du'afâ* (4/466).

[2] Ahmed (1/377, 430), Ebû Dâvud (4282), Tirmizî (2330), İbn Mâce (2779) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/442).

قِسْطًا وَعَدْلا كَمَا مُلِئَتْ ظُلْمًا وَعُدْوَانًا "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي الصِّدِّيقِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ
وَرَوَاهُ مِنَ التَّابِعِينَ، عَنْ أَبِي الصِّدِّيقِ: مَطَرٌ الْوَرَّاقُ، وَعَنْهُ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ [٣/١٠١]

2695- Ebû Saîd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yeryüzü zulüm ve kötülüklerle dolmadan kıyamet kopmayacaktır. Sonra soyumdan"* veya: *"Ehl-i Beyt'imden biri çıkarak dünya nasıl zulüm ve kötülükle dolduysa bu kez onu iyilik ve adaletle dolduracaktır."*[1]

İbnu'z-Zübeyr'in Fitnesi

٢٦٩٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مَوْدُودٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ، ثنا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: دَخَلْتُ أَنَا وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ عَلَى أَسْمَاءَ قَبْلَ قَتْلِ ابْنِ الزُّبَيْرِ بِعَشْرِ لَيَالٍ وَإِنَّهَا وَجِعَةٌ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: كَيْفَ تَجِدِينَكِ؟ قَالَتْ: " وَجِعَةٌ "، قَالَ: إِنَّ فِي الْمَوْتِ لَعَافِيَةً، قَالَتْ: " لَعَلَّكَ تَشْتَهِي مَوْتِي، فَلِذَلِكَ تَتَمَنَّاهُ فَلا تَفْعَلْ "، فَالْتَفَتُّ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ فَضَحِكْتُ، وَقَالَتْ: " وَاللَّهِ مَا أَشْتَهِي أَنْ أَمُوتَ حَتَّى يَأْتِيَ عَلَيَّ أَحَدُ طَرَفَيْكَ، إِمَّا أَنْ تُقْتَلَ فَأَحْتَسِبَكَ، وَإِمَّا أَنْ تَظْفَرَ فَتَقَرُّ عَيْنِي عَلَيْكَ، وَإِيَّاكَ أَنْ تُعْرَضَ خُطَّةٌ فَلا تُوَافِقُ فَتَقْبَلَهَا كَرَاهِيَةَ الْمَوْتِ "، وَإِنَّمَا عَنَى ابْنُ الزُّبَيْرِ أَنْ يُقْتَلَ فَيَحْزُنَهَا ذَلِكَ وَكَانَتِ ابْنَةَ مِائَةِ سَنَةٍ [٢/٥٦]

2696- Hişâm b. Urve'nin bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Abdullah b. ez-Zübeyr öldürülmeden on gece önce kendisiyle birlikte (annesi) Esmâ'nın yanına girdik. Abdullah, ona: "Kendini nasıl buluyorsun?" diye sorunca: "Ağrılarım var" karşılığını verdi. Abdullah: "Ölümde rahatlık var" deyince, Esmâ: "Sanırım ölmemi istiyorsun. Belki benim için onu temenni ediyorsun, ama öyle yapma" dedi. Bunun üzerine ben Abdullah'a bakıp güldüm. Esmâ şöyle devam etti: "Vallahi ben senin iki haberinden birisi gelinceye kadar ölmeyi istemiyorum. Ya öldürülürsün, senin için Allah'tan sevap dilerim, ya da düşmanına galip gelirsin de benim gözüm aydın olur. Allah'ın emirlerine muvafık olmayan bir şeyi ölüm korkusuyla kabul etmekten sakın." Burada İbnu'z-Zübeyr'in öldürüleceğini haber vermişti. Esmâ o zaman yüz yaşında idi.

---

[1] Ahmed (3/36), İbn Hibbân (1880) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/557), İbn Adiy, *el-Kâmil* (3/965) ve Ukaylî, *ed-Du'afâ* (4/259).

٢٦٩٧- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا ابْنُ عُلَيَّةَ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي مُلَيْكَةَ، قَالَ: أَتَيْتُ أَسْمَاءَ بَعْدَ قَتْلِ ابْنِهَا عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، فَقَالَتْ: " بَلَغَنِي أَنَّهُمْ صَلَبُوا عَبْدَ اللَّهِ مُنَكَّسًا، فَلَوَدِدْتُ أَنِّي لا أَمُوتُ حَتَّى يُدْفَعَ إِلَيَّ فَأُغَسِّلَهُ وَأُحَنِّطَهُ وَأُكَفِّنَهُ ثُمَّ أَدْفِنَهُ "، فَلَمْ يَلْبَثُوا أَنْ جَاءَ كِتَابُ عَبْدِ الْمَلِكِ أَنْ يُدْفَعَ إِلَى أَهْلِهِ، فَأُتِيَ بِهِ أَسْمَاءَ فَغَسَّلَتْهُ وَطَيَّبَتْهُ ثُمَّ حَنَّطَتْهُ ثُمَّ دَفَنَتْهُ، قَالَ أَيُّوبُ: فَحَسِبْتُ، قَالَ: فَعَاشَتَ بَعْدَ ذَلِكَ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ [٥٦/٢]

2697- Ebû Muleyke der ki: Abdullah b. ez-Zübeyr öldürüldükten sonra Esmâ'nın yanına gittim. O: "Bana ulaşan habere göre Abdullah'ı baş aşağı olarak çarmıha gerdiler. O bana getirilip onu yıkamadan, kokulandırmadan ve kefenleyip defnetmeden önce ölmemeyi temenni ederim" dedi. Kısa bir zaman geçmişti ki ailesine verilmek üzere Abdulmelik'in mektubu geldi. Abdullah, Esmâ'nın yanına getirilince onu yıkadı, kokulandırdı ve kefenleyip defnetti.

Eyyûb der ki: Sanırım: "Ondan sonra üç gün yaşadı" dedi.

Fitnelerden Bazı Şeyler

٢٦٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ الْحَذَّاءُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، عَنْ مَسْلَمَةَ بْنِ عُلَيٍّ، عَنْ عُمَرَ بْنِ ذَرٍّ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، عَنْ أَبِي مَسْلَمَةَ الْخَوْلانِيِّ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِلِحْيَتِي وَأَنَا أَعْرِفُ الْحُزْنَ فِي وَجْهِهِ، فَقَالَ: " إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، أَتَانِي جِبْرِيلُ آنِفًا، فَقَالَ لِي: إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، فَقُلْتُ: أَجَلْ، إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، فَمَا ذَاكَ يَا جِبْرِيلُ ؟ فَقَالَ: إِنَّ أُمَّتَكَ مُفْتَتَنَةٌ بَعْدَكَ بِقَلِيلٍ مِنْ دَهْرٍ غَيْرِ كَثِيرٍ، فَقُلْتُ: فِتْنَةُ كُفْرٍ أَوْ فِتْنَةُ ضَلالَةٍ؟ فَقَالَ: كُلٌّ سَيكُونُ، فَقُلْتُ: وَمِنْ أَيْنَ وَأَنَا تَارِكٌ فِيهِمْ كِتَابَ اللَّهِ؟ قَالَ: فَبِكِتَابِ اللَّهِ يُفْتَنُونَ، وَذَلِكَ مِنْ قِبَلِ أُمَرَائِهِمْ وَقُرَّائِهِمْ، يَمْنَعُ النَّاسَ الأُمَرَاءُ الْحُقُوقَ، فَيَظْلِمُونَ حُقُوقَهُمْ وَلا يُعْطُونَهَا، فَيَقْتَتِلُوا وَيَفْتَتِنُوا، وَيَتَّبِعُ الْقُرَّاءُ أَهْوَاءَ الأُمَرَاءِ فَيَمُدُّونَهُمْ فِي الْغَيِّ ثُمَّ لا يُقْصِرُونَ، فَقُلْتُ: كَيْفَ يَسْلَمُ مَنْ سَلِمَ مِنْهُمْ؟ قَالَ: بِالْكَفِّ وَالصَّبْرِ، إِنْ أُعْطُوا الَّذِي لَهُمْ أَخَذُوهُ، وَإِنْ مُنِعُوهُ تَرَكُوهُ " [١١٩/٥]

2698- Ömer b. el-Hattâb anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sakalımı tuttu. Ben onun üzüntülü olduğunu yüzünden anlamıştım. Sonra şöyle buyurdu: *"Biz Allah'a aidiz ve sonunda O'na döneceğiz. Az önce Cibrîl bana geldi ve: «Biz Allah'a aidiz ve sonunda O'na döneceğiz» dedi. Ben de: «Evet, biz Allah'a aidiz ve sonunda O'na döneceğiz. Ey Cibrîl! Bunu ne sebeple söyledin ki?» dediğimde: «Ümmetin senden çok değil kısa bir zaman sonra fitneye düşecektir» karşılığını verdi. Kendisine: «Küfür fitnesi mi, yoksa dalâlet fitnesi mi?» dediğimde: «Bunların hepsi olacaktır» karşılığını verdi. Kendisine: «Ben onlara Allah'ın Kitab'ını bırakmışken bu fitne nereden gelecektir?» dediğimde: «Allah'ın Kitab'ında fitneye düşeceklerdir. Bu da idarecileri ve Kur'ân okuyucuları vasıtasıyla olacaktır. İdareciler halka zulmeder, haklarını kendilerine vermez, böylece aralarında savaş çıkar ve fitneye düşerler. Kur'ân okuyucular da idarecinin arzu ve heveslerine tabi olup onların dalâlette kalmalarına sebep olurlar. Sonra da bu hallerinden çekinmezler" karşılığını verdi. Kendisine: «Ey Cibrîl! Onlardan kurtulmak isteyen kimse ne ile kurtulur?» dediğimde: «Çekinmek ve sabır etmekle ki, hakları verilirse alırlar, verilmezse vazgeçerler» cevabını verdi."*

Kılıcı Kınından Çekilmiş Olarak Başkasına Vermek

٢٦٩٩- ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا ضَمْرَةُ، عَنِ ابْنِ شَوْذَبٍ، عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَجُلَيْنِ يَتَعَاطَيَانِ بَيْنَهُمَا سَيْفًا مَسْلُولا، فَقَالَ: " أَلَمْ أَنْهَ عَنْ هَذَا؟ لَعَنَ اللَّهُ مَنْ فَعَلَ هَذَا " [١٣٤/٦]

2699- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) birinin bir adama kılıcını kınından çekilmiş olarak verdiğini gördü ve: *"Ben bunu yasaklamadım mı? Allah bunu yapanı lanetlemiştir"* buyurdu.[1]

Kişinin Müslüman Kardeşine (Sivri) Demir ile İşaret Etmesi

٢٧٠٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ، ثَنَا ضَمْرَةُ، عَنِ ابْنِ شَوْذَبٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي

---

[1] İbn Ebî Hâtim, *el-İlel* (2752).

هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الْمَلائِكَةَ لَتَلْعَنُ أَحَدَكُمْ إِذَا أَشَارَ إِلَى أَخِيهِ بِحَدِيدَةٍ، وَإِنْ كَانَ أَخَاهُ لأَبِيهِ وَأُمِّهِ " [١٣٤/٦]

2700- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biri Müslüman kardeşine bir demirle işaret ederse melekler ona lanet eder. Bu kardeş anne baba bir olsa bile"* buyurdu.[1]

Yüze Vurmaktan Sakınmak

٢٧٠١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سِنَانٍ، ثنا أَبِي، ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا قَاتَلَ أَحَدٌ أَخَاهُ فَلْيَتَّقِ الْوَجْهَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ أَبُو مُعَاوِيَةَ، رَوَاهُ أَبُو نُعَيْمٍ، مَوْقُوفًا [٢٥١/٧]

2701- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir kişi kardeşiyle dövüşürse yüze vurmaktan sakınsın"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Kâtilin, Hem Kendisinin Hem de Öldürdüğü Kişinin Günahı ile Dönmesi

٢٧٠٢- حَدَّثَنَا أَبُو يَعْلَى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ، كَذَا قَالَ: عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا يَعْجِزُ الرَّجُلُ مَنْ أُمَّتِي إِذَا أَرَادُوا قَتْلَهُ، يَقُولُ: لا تَبُوءَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ كَابْنِ آدَمَ، فَيَكُونُ الْقَاتِلُ فِي النَّارِ، وَالْمَقْتُولُ فِي الْجَنَّةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَعَوْنٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ يُوسُفَ بْنِ أَسْبَاطٍ [٢٥٠/٨]

---

[1] Müslim (4/2020) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8/23).

[2] Ahmed, *Müsned* (2/327, 347), Abdurrezzak, *Musannef* (17951) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (10/265).

2702- İbn Ömer der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Ümmetimden bir kişiyi öldürmek istedikleri zaman bu kişi: «Hem benim, hem de senin günahınla geri dönme, yoksa Âdem'in oğlu gibi olursun» demekten aciz değildir. Böylece katil cehenneme, maktul de cennete gider."*

Tek kanallı bir hadistir.

İki Müslümanın Kılıçlarıyla Karşı Karşıya Gelip Savaşması

٢٧٠٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ أن النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا تَوَاجَهَ الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَقَتَلَ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ، فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ "، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَذَا الْقَاتِلُ، فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ؟ قَالَ: " أَرَادَ قَتْلَ صَاحِبِهِ "، كَذَا رَوَاهُ سُلَيْمَانُ، عَنِ الْحَسَنِ وَأَرْسَلَهُ، عَنْ أَبِي مُوسَى، وَصَحِيحُهُ رِوَايَةُ الأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ [٣٦/٣]

2703- Ebû Mûsa el-Eş'arî bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki Müslüman kılıçlarıyla karşı karşıya gelip biri diğerini öldürürse, öldüren de öldürülen de cehenneme girer"* buyurdu. Ashâb: "Öldüreni anladık ta, öldürülen neden cehenneme girer?" diye sorunca, Resûlulah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O da kardeşini (karşısındakini) öldürmek istiyordu"* karşılığını verdi.[1]

٢٧٠٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خلادٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، حَدَّثنا بَكَّارُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: أَتَيْتُ ابْنَ عُمَرَ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ الأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ رِوَايَةِ /بَكَّارٍ، عَنْ عَبْدِ الْوَهَّابِ ابْنِهِ [٣٠٣/٣]

---

[1] Buhârî (31/6875), Müslim (4/2213, 2214), Ebû Dâvud (4/166, 167), Ahmed (4/401, 403), Abdurrezzak (20728), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8/190), Nesâî (7/124- 126) ve İbn Mâce (3964).

2704- Hz. Ömer der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki Müslüman kılıçlarıyla karşı karşıya gelip biri diğerini öldürürse, öldüren de öldürülen de cehenneme girer"* buyurduğunu işittim.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٧٠٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَيُّوبَ، وَيونُسُ، وَالْمُعَلَّى، وَهِشَامٌ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنِ الأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ، قَالَ: لَمَّا قَدِمَ عَلِيٌّ الْبَصْرَةَ الْتَحَفْتُ عَلَى سَيْفِي لآتِيَهُ فَأَنْصُرَهُ فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرَةَ، فَقَالَ: أَيْنَ تُرِيدُ؟ قُلْتُ: هَذَا الرَّجُلُ، قَالَ: ارْجِعْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ "، صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ حَمَّادٍ، وَأَيُّوبَ مُتَّفَقٌ عَلَى صِحَّتِهِ [٢٦٢/٦]

2705- Ahnef b. Kays der ki: Hz. Ali, Basra'ya geldiği zaman yanına gidip ona yardımda bulunmak için kılıcımı kuşandım. Ebû Bekre beni görüp: "Nereye gidiyorsun?" diye sorunca: "Şu adama (yardım etmeye) gidiyorum" dedim. Bunun üzerine bana: "Geri dön, zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«İki Müslüman kılıçlarıyla karşı karşıya gelip biri diğerini öldürürse, öldüren de, öldürülen de cehenneme girer»* buyurduğunu işittim" dedi.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Fitne Anında Yapılması Gereken Şey

٢٧٠٦- حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مُحَارِبٍ النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْبُوشَنْجِيُّ، ثنا أَبُو صَالِحٍ الْفَرَّاءُ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَيْلٌ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرٍّ قَدِ اقْتَرَبَ، أَفْلَحَ مَنْ كَفَّ يَدَهُ " [٢٦٥/٨]

---

[1] İbn Adiy, *el-Kâmil* (7/2650), Ukaylî, *ed-Du'afâ* (4/223) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8/190).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2706- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yaklaşan bir şerden (siyasi kargaşadan) dolayı Arapların vay haline! Ondan geri duran kişi kurtuluşa ermiştir"* buyurdu.[1]

٢٧٠٧- حَدَّثَنَا أَبُو غَانِمٍ سَهْلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْفَقِيهُ الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ يَزِيدَ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا اقْتَنَاهُ لِنَفْسِهِ، وَلَمْ يَشْغَلْهُ بِزَوْجَةٍ وَلا وَلَدٍ " [٢٥/١]

وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ: قَال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لا يَسْلَمُ لِذِي دِينٍ دِينُهُ إِلا رَجُلٌ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنْ قَرْيَةٍ إِلَى قَرْيَةٍ، وَمِنْ شَاهِقٍ إِلَى شَاهِقٍ، وَمِنْ جُحْرٍ إِلَى جُحْرٍ "

2707- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bir kulu sevdiği zaman onu kendisine (ibadete) ayırır. Onu ne eşle, ne de çocukla meşgul etmez"* buyurdu.[2]

Yine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki din sahibi olan bir kimse köyden köye, dağdan dağa ve bir delikten bir deliğe kaçmadıkça dini sağlam kalmayacaktır"* buyurdu.

٢٧٠٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ وَاقِدٍ، قَالَ: ثنا مَسْعَدَةُ بْنُ صَدَقَةَ أَبُو الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سَيَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ تَحِلُّ فِيهِ الْعُزْلَةُ، وَلا يَسْلَمُ لِذِي دِينٍ دِينُهُ، إِلا مَنْ فَرَّ بِدِينِهِ مِنْ شَاهِقٍ إِلَى شَاهِقٍ، وَمِنْ جُحْرٍ إِلَى جُحْرٍ، كَالطَّيْرِ بِفِرَاخِهِ وَكَالثَّعْلَبِ بِأَشْبَالِهِ " ثُمَّ قَالَ: " مَا أَنْقَاهُ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ رَاعِيَ غَنْمٍ أَقَامَ الصَّلاةَ بِعِلْمٍ وَيُؤْتِي الزَّكَاةَ وَيَعْتَزِلُ النَّاسَ إِلا مِنْ خَيْرٍ، وَلَشَاةٌ عَفْرَاءُ أَرْعَاهَا بِسَلْعٍ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ مُلْكِ بَنِي النَّضِيرِ، وَذَلِكَ إِذَا كَانَ كَذَا وَكَذَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الرَّبِيعِ، وَمِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا مَسْعَدَةُ، وَلا كَتَبْنَاهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الرَّحِيمِ بْنِ وَاقِدٍ عَالِيًا [١١٨/٢]

---

[1] Ebû Dâvud (4249), Ahmed (2/390, 391, 536), İbn Ebî Şeybe (15/55), Abdurrezzak (20730, 20749), İbn Asâkir (2/217) ve Hatîb, *Târih* (4/251, 317).

[2] İbnu'l-Cevzî, *Mevdûât (=Uydurma Hadisler)* (2/278).

2708- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki o zamanda uzlet (inzivaya çekilmek) helal olur. O zaman din sahibi dinini, kuşun ve tilkinin yavrularıyla kaçması gibi ancak dağdan dağa kaçmakla koruyabilir. O zaman namazını bilinçli bir şekilde kılan ve zekatını veren hayırlı insanlar dışındaki kimselerden uzak duran çoban dinini temiz tutabilir. O zaman dağdaki yarıklarda beyaz bir koyun otlatmak benim için Nadîr oğullarının şu kadar şu kadar olan mülkünden daha sevimlidir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٠٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثَنَا خَالِدُ بْنُ أَبِي يَزِيدَ الْقَرَنِيُّ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عَتِيقٍ، كَذَا قَالَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، أو عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ نَهَارٍ الْعَبْدِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَكُونُ خَيْرُ الْمَالِ فِيهِ شَاةً أَوْ قَالَ غَنَمًا يَتْبَعُ بِهَا شَغَفَ الْجِبَالِ وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ " [٦/٢٦٣]

2709- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, o zaman en hayırlı mal, kişinin dinini fitnelerden korumak için kaçarak dağların yarıklarında ve yağmurun indiği yerlerde otlattığı bir koyun"* **veya:** *"oğlak olacaktır."*[1]

٢٧١٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَحَبُّ شَيْءٍ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى الْغُرَبَاءُ لَهُ "، قِيلَ: وَمَنِ الْغُرَبَاءُ؟ قَالَ: " الْفَرَّارُونَ بِدِينِهِمْ، يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ عَلَيْهِمَا السَّلامُ " [١/٢٥]

2710- Abdullah b. Amr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın en çok sevdiği insanlar, onun için garip olanlardır"* **buyurdu. "Garipler kimlerdir?" diye sorduklarında da, Allah Resûlü** (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dinleri*

---

[1] İbn Hibbân (1202).

için hicret edenlerdir, kıyamet gününde Allah onları Meryem oğlu İsa ile birlikte diriltecektir" karşılığını verdi.[1]

Ne Eş, Ne de Çocukla Meşgul Olmayıp İbadete Yönelen Kimse

٢٧١١- حَدَّثَنَا أَبُو غَانِمٍ سَهْلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْفَقِيهُ الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ يَزِيدَ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا اقْتَنَاهُ لِنَفْسِهِ، وَلَمْ يَشْغَلْهُ بِزَوْجَةٍ وَلا وَلَدٍ " [٢٥/١]

2711- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bir kulu sevdiği zaman onu kendisine (ibadete) ayırır. Onu ne eşle, ne de çocukla meşgul etmez"* buyurdu.[2]

٢٧١١/أ- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا عَبْدُ الْكَبِيرِ بْنُ الْمُعَافَى بْنِ سليمانَ، قَالَ: ثنا أَبِي، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَتَمَنَّى أَبُو الْخَمْسَةِ أَنَّهُمْ أَرْبَعَةٌ، وَأَبُو الأَرْبَعَةِ أَنَّهُمْ ثَلاثَةٌ، وَأَبُو الثَّلاثَةِ أَنَّهُمُ اثْنَانِ، وَأَبُو الاثْنَيْنِ أَنَّهُ وَاحِدٌ، وَأَبُو الْوَاحِدِ أَنْ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَكْحُولٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ وَمَكْحُولٌ لَمْ يَلْقَ حُذَيْفَةَ فَفِيهِ إِرْسَالٌ [١٨٧/٥]

2711/a- Huzeyfe bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Beş kişi olan dört kişi olmayı, dört kişi olan üç kişi olmayı, üç kişi olan iki kişi olmayı, iki kişi olan bir kişi olmayı ve bir kişi olan çocuğu olmamasını temenni etmedikten sonra kıyamet kopmayacaktır."*

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ahmed, *Zühd* (s. 149).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Müslüman Kişinin Öldürülmesine Yardım Etmek

٢٧١٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، قَالَ: ثنا جَدِّي أَحْمَدُ بْنُ أَبِي شُعَيْبٍ، قَالَ: ثنا حَكِيمُ بْنُ نَافِعٍ، قَالَ: ثنا خَلَفُ بْنُ حَوْشَبٍ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ أَعَانَ عَلَى قَتْلِ مُؤْمِنٍ وَلَوْ بِشَطْرِ كَلِمَةٍ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ: آيِسٌ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ حَكَمٌ عَنْ خَلَفٍ. رَوَاهُ هِلَالُ بْنُ الْعَلَاءِ وَالْمُتَقَدِّمُونَ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي شُعَيْبٍ [٥/٧٤]

2712- Ömer b. el-Hattâb der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Yarım kelime ile olsa bile mümin bir kişinin öldürülmesine yardım eden kimse, kıyamet gününde iki gözü arasında: «Allah'ın rahmetinden ümitsizdir» diye yazılı olarak gelir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧١٢/أ- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ رَاشِدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْمَكِّيُّ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ، ثنا مِسْعَرٌ، وَسُفْيَانُ، عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَزَوَالُ الدُّنْيَا أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ قَتْلِ مُؤْمِنٍ "، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو أُسَامَةَ عَنْهُ [٧/٢٧٠]

2712/a- Abdullah b. Amr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah katında dünyanın yok olması, mümin bir kimsenin öldürülmesinden daha iyidir"* buyurdu.

٢٧١٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا أَبُو مُسْهِرٍ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا خَالِدُ بْنُ دِهْقَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي زَكَرِيَّا، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا يَزَالُ الْمُسْلِمُ مُعْنِقًا صَالِحًا مَا لَمْ يُصِبْ دَمًا حَرَامًا فإذا أصاب دَمًا حَرَامًا بَلَّحَ "

---

[1] İbn Mâce (2620) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8/22).

2713- Ebu'd-Derdâ bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman kimse haram kan dökmedikçe salih biri olarak kalır. Ancak haram kan döktüğü zaman acze düşer"* buyurdu.[1]

٢٧١٣/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ دُحَيْمٍ، ثَنَا أَبِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ شَابُورَ، ثَنَا خَالِدُ بْنُ دِهْقَانَ، عَنْ هَانِئِ بْنِ كُلْثُومٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مَحْمُودَ بْنَ رَبِيعَةَ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " وَلا يَزَالُ الْمُؤْمِنُ مُعْتَقًا صَالِحًا مَا لَمْ يُصِبْ دَمًا حَرَامًا فَإِذَا أَصَابَ بَلَحَ "، وَحَدَّثَنَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى أَبُو مُسْهِرٍ، ثَنَا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنِي خَالِدُ بْنُ دِهْقَانَ، مِثْلَهُ [١١٩/٦]

2713/a- Ubâde b. es-Sâmit bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman kimse haram kan dökmedikçe salih biri olarak kalır. Ancak haram kan döktüğü zaman acze düşer"* buyurdu.

٢٧١٤- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ اللَّيْثِ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يُونُسَ الرَّقِّيُّ، ثنا عَطَاءُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قُتِلَ قَتِيلٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلَمْ يُعْلَمْ، فَرُفِعَ ذَلِكَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: " يَا أَيُّهَا النَّاسُ، يُقْتَلُ قَتِيلٌ بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ لا يُعْلَمُ مَنْ قَتَلَهُ؟ لَوْ أَنَّ أَهْلَ السَّمَاءِ وَأَهْلَ الأَرْضِ اجْتَمَعُوا عَلَى قَتْلِ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَعَذَّبَهُمُ جَمِيعًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَبِيبٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ الْعَلاءُ [٦١/٥]

2714- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında bir kişi öldürüldü ve onu kimin öldürdüğü bilinmedi. Bu durum Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) bildirilince, Allah'a hamdü senâlar ettikten sonra: *"Ey insanlar! Önünüzde biri öldürülmekte ve katili bilinmemektedir. Eğer sema ve yeryüzü ahalisi bir Müslümanı öldürmek için bir araya gelse Allah onların tümünü azaplandırırdı"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ebû Dâvud (4270), Taberânî, *M. es-Sağîr* (2/121) ve Buhârî, *Târih el-Kebîr* (8/231).

[2] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8/28) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/133).

٢٧١٥- حَدَّثَنَا شَافِعُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: عَنْ أَبِي عَوَانَةَ الإِسْفِرَايِينِيِّ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْجَوْهَرِيُّ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى بْنِ الْمَدَنِيُّ، قَالَ: ثنا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَعِظُنَا وَيُحَدِّثُنَا، وَيَقُولُ: " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، مَا عَمِلَ عَلَى وَجْهِ الأَرْضِ أَحَدٌ قَطُّ عَمَلا أَعْظَمَ عِنْدَ اللَّهِ بَعْدَ الشِّرْكِ مِنْ سَفْكِ دَمٍ حَرَامٍ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، إِنَّ الأَرْضَ لَتَعُجُّ عَلَى اللَّهِ مِنْ ذَلِكَ عَجِيجًا، تَسْتَأْذِنُهُ فِيمَنْ عَمِلَ ذَلِكَ عَلَى ظَهْرِهَا لِتَخْسِفَ بِهِ " [٢/١٩٠]

2715- Zeyd b. Sâbit der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize vaaz verip anlatırken şöyle buyururdu: *"Canım elinde olana yemin olsun ki, kişi yeryüzünde Allah'a şirk koşmaktan sonra Allah katında haram kanı akıtmak kadar büyük bir günahı asla işlememiştir. Canım elinde olana yemin olsun ki, yeryüzü feryat ederek üzerinde böyle bir şey yapanı içine batırmak için Allah'tan izin ister."*

٢٧١٦- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَأَبُو مُحَمَّدُ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ رَاشِدٍ، ثنا مُوسَى بْنُ عَامِرٍ، ثنا عِرَاكُ بْنُ خَالِدٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي عَبْلَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ التَّمِيمِيِّ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: قَدِمَ جُنْدُبُ بْنُ سُفْيَانَ الْبَجَلِيُّ الْبَصْرَةَ، فَأَقَامَ بِهَا حِينًا، وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا خَرَجَ مِنَ الْبَصْرَةِ شَيَّعَهُ الْحَسَنُ فِي خَمْسِ مِائَةِ رَجُلٍ حَتَّى بَلَغُوا مَعَهُ حِصْنَ الْمُكَاتَبِ، فَقَالُوا لَهُ: حَدِّثْنَا حَدِيثًا سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: نَعَمْ سَمِعْتُهُ، يَقُولُ: " مَنْ صَلَّى صَلاةَ الصُّبْحِ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللَّهِ فَلا تُخْفِرُوا ذِمَّةَ اللَّهِ، وَلا يَطْلُبَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنْ ذِمَّتِهِ، وَلا أَعْرِفَنَّ مَا أَشْرَفَتِ الْجَنَّةُ لأَحَدِكُمْ حَتَّى إِذَا عَايَنَهَا وَدَنَتْ حِيلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا بِمِلْءِ كَفٍّ مِنْ دَمِ رَجُلٍ مُسْلِمٍ أَهْرَاقَهَا ظُلْمًا "، سَمِعْتُ هَذَا مِنْ نَبِيِّ اللَّهِ ﷺ وَأَنَا أَقُولُ لَكُمْ مِنْ عِنْدِي: إِنِّي رَأَيْتُ أَوَّلَ مَا يُنْتِنُ مِنَ الإِنْسَانِ فِي الْقَبْرِ بَطْنُهُ، فَلا تُدْخِلُوا بُطُونَكُمْ إِلا طَيِّبًا [٥/٢٥٠]

2716- Hasan bildiriyor: Cundub b. Süfyân el-Becelî, Basra'ya geldi. Bir müddet Basra'da ikamet etti. Kendisi Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından idi. Basra'dan çıktığı zaman Hısn el-Mükâteb'e ulaşana kadar Hasan ona beş yüz kişi ile eşlik etti. Kendisine: "Bize Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işitmiş olduğun bir hadisi anlat" dediğimizde şu karşılığı verdi: Anlatayım, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim:

"Sabah namazını kılan kimse, Allah'ın zimmetindedir. Allah'ın zimmetine zarar vermeyin. Allah bu zimmete karşılık sizden bir şey de istememektedir. Cennetle arasını zulümle dökmüş olduğu bir avuç haram kan ayırmıştır." Ben bunu Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) işittim. Ben de size kendi yanımdan şunu söyleyeyim: "İnsanın mezarda çürüdüğü ilk yeri karnıdır. Bu sebeple karnınıza ancak temiz olan şeyleri koyun."[1]

Fitnenin Çıkacağı Yerler

٢٧١٧- حَدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو الْعَبَّاسِ بْنُ قُتَيْبَةَ، قَالَ: ثنا صَفْوَانُ بْنُ صَالِحٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ، عَنْ جَدِّي، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اللعنة مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَوْلادِهِ عَنْهُ [٢٠٢/٥]

2717- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Lanet doğu tarafındandır"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧١٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثَنَا الْقَعْنَبِيُّ، عَنْ مَالِكٍ. ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْفَضْلِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَزِيَّةَ الْحَكَمِيُّ، ثَنَا أَبِي، ثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: أَشَارَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ نَحْوَ الْمَشْرِقِ، فَقَالَ: " أَلا إِنَّ الْفِتْنَةَ هَهُنَا، أَلا إِنَّ الْفِتْنَةَ هَهُنَا مِنْ حَيْثُ تَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ "، مَشْهُورٌ فِي الْمُوَطَّأِ وَحَدِيثُ الأَوْزَاعِيِّ يَنْفَرِدُ بِهِ الْحَكَمِيُّ [٣٤٨/٦]

2718- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) doğu tarafını işaret ederek: *"Dikkat edin. Şüphesiz ki fitne burada, şeytanın boynuzunun doğduğu taraftadır"* buyurdu.[2]

Muvattâ'da yer alan meşhur bir hadistir.

---

[1] Müslim (1/454), Ahmed, *Müsned* (4/313), Taberânî, *M. el-Kebîr* (2/179), Hatîb, *Târih* (11/304) ve İbn Asâkir (3/422).

[2] Buhârî (3279), Müslim (4/2228) ve Ahmed, *Müsned* (2/72, 92, 121).

Fitnelerden Bazı Şeyler

٢٧١٩- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّبَيْرِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصَّامِتِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَيْفَ أَنْتَ إِذَا جَاعَ النَّاسُ حَتَّى لا تَسْتَطِيعَ أَنْ تَقُومَ مِنْ فِرَاشِكِ إِلَى مَسْجِدِكَ، وَلا مِنْ مَسْجِدِكَ إِلَى فِرَاشِكَ "، قَالَ: قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: " تَصْبِرُ "، ثُمَّ قَالَ: " كَيْفَ أَنْتَ إِذَا اقْتَتَلَ النَّاسُ حَتَّى تَغْرِقَ أَسْمَارُ الزَّيْتِ؟ يَعْنِي حَجَرًا بِالْمَدِينَةِ، وَقَدْ كَانَتْ عِنْدَهُ وَقْعَةٌ "، قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: " يُلْحَقُ بِمَنْ أَنْتَ مِنْهُمْ "، قُلْتُ: فَإِنْ أُتِيَ عَلَيَّ؟ قَالَ: " تَدْخُلُ بَيْتَكَ "، قَالَ: فَإِنْ دُخِلَ عَلَيَّ؟ قَالَ: " وَإِنْ خِفْتَ أَنَ يَنْهَرَكَ سِفَاحُ السَّيْفِ "، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَفَلا نَحْمِلُ السِّلاحَ؟ قَالَ: " إِذًا تُشَارِكُهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يُوسُفَ، عَنْ حَمَّادٍ [٢٥١/٨]

2719- Ebû Zer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"İnsanlar açlığa maruz kaldığı ve döşeğinden mescide, mescidinden döşeğine gidemeyecek kadar zayıf düştüğün zaman ne yaparsın?"* buyurunca: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" dedim. Bunun üzerine: *"Sabret"* buyurdu. Sonra: *"Kendisinden bir zamanlar savaş olup kanlar akıtılan Esmâru'z-Zeyt (Medine'deki taşlık) kanlar içinde kalacak kadar insanlar kan dökmeye başladığı zaman ne yaparsın?"* diye sordu. "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" dediğimde: *"Kendisinden olduğun kimselere katıl"* buyurdu. "Bir kişi üzerime gelirse?" dediğimde: *"Evine gir"* buyurdu. "Ya o da eve girerse?" dediğimde: *"Eğer seni kılıçla öldürecek olmasından korksan bile (evine gir)"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Ben de kılıç çekeyim mi?" dediğimde: *"Sen de ona ortak olmuş olursun"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٢٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حدَّثَنَا مُوسَى، حدَّثَنَا، مُحَمَّدٌ، حدَّثَنَا عَمْرٌو، حدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مَيْسَرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ، يَقُولُ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا فَقَالَ: " أَتَقُولُونَ أَنِّي مِنْ آخِرِكُمْ مَوْتًا؟ " قُلْنَا: نَعَمْ، قَالَ: " لا أَنَا مِنْ أَوَّلِكُمْ مَوْتًا، ثُمَّ تَأْتُونَ أَفْرَادًا يَتْبَعُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا " [٣٠٦/٩]

2720- Muâviye b. Ebî Süfyân der ki: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza çıkıp: *"Benim en son öleceğimi mi söylüyorsunuz?"* buyurdu. Biz de:

"Evet" cevabını verince: *"Hayır, ben aranızda ilk ölecek kişiyim. Sonra da tek tek birbirinizi takip edeceksiniz"* karşılığını verdi.[1]

٢٧٢١- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ جَمِيلٍ، عَنْ مُبَارَكِ بْنِ فَضَالَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، قَالَ: صَحِبْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَسَمِعْنَاهُ يَقُولُ: " إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ فِتَنًا يُصْبِحُ الرَّجُلُ فِيهَا مُؤْمِنًا وَيُمْسِي كَافِرًا، وَيُمْسِي مُؤْمِنًا وَيصْبحُ كَافِرًا، يَبِيعُ قَوْمٌ أَخْلاقَهُمْ بِعَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا يَسِيرٍ "

[١٧٠/١٠]

2721- Nu'mân b. Beşîr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte olduk ve şöyle buyurduğunu işittik: *"Kıyamet kopmadan önce fitneler olacak ki kişi mümin olarak sabahlayıp kafir olarak akşamlayacak, mümin olarak akşamlayıp kâfir olarak sabahlayacaktır. Bir toplum, basit dünyalık şeylere karşılık ahlâklarını satacaktır."*[2]

٢٧٢٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، قَالَ: ثنا أَبُو الْمُغِيرَةِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَالِمٍ الْحِمْصِيُّ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ عُتْبَةَ الْيَحْصِبِيِّ، عَنْ عُمَيْرِ بْنِ هَانِي الْعَنْسِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قُعُودًا، فَذَكَرَ الْفِتَنَ فَأَكْثَرَ ذَكَرَهَا، حَتَّى ذَكَرَ فِتْنَةَ الأَحْلاسِ، فَقَالَ قَائِلٌ: وَمَا فِتْنَةُ الأَحْلاسِ؟ قَالَ: " هِيَ هرب حرب ، ثُمَّ فِتْنَةُ السِّرِّ، أَدْخُنُهَا مِنْ تَحْتِ قَدَمَيْ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي، يَزْعُمُ أَنَّهُ مِنِّي وَلَيْسَ مِنِّي، إِنَّمَا أَوْلِيَائِيَ الْمُتَّقُونَ، ثُمَّ يَصْطَلِحُ النَّاسُ عَلَى رَجُلٍ كَوَرِكٍ عَلَى ضِلْعٍ، ثُمَّ فِتْنَةُ الدُّهَيْمَاءِ لا تَدَعُ أَحَدًا مِنْ هَذِهِ الأُمَّةِ إِلا لَطَمَتْهُ لَطْمَةً، فَإِذَا قِيلَ: انْقَطَعَتْ تَمَادَتْ، يُصْبِحُ الرَّجُلُ فِيهَا مُؤْمِنًا وَيُمْسِي كَافِرًا، حَتَّى تَصِيرَ النَّاسُ إِلَى فُسْطَاطَيْنِ: فُسْطَاطِ إِيمَانٍ لا نِفَاقَ فِيهِ، وَفُسْطَاطِ نِفَاقٍ لا إِيمَانَ فِيهِ، فَإِذَا كَانَ ذَلِكُمْ فَانْتَظِرُوا الدَّجَّالَ فِي الْيَوْمِ أَوْ غَدٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُمَيْرٍ وَالْعَلاءِ، لَمْ نَكْتُبْهُ مَرْفُوعًا إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَالِمٍ

[١٥٨/٥]

2722- Abdullah b. Ömer der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında oturuyorduk. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) fitneleri zikretti. Fitneler hakkında o kadar anlattı ki sonunda Ahlâs fitnesinden söz etti. Bir kişi: "Ahlâs fitnesi nedir?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kaçışmak ve insanların mallarının yağma edilmesidir. Sonra Serrâ fitnesi vardır. Serrâ fitnesi(ateşi)nin dumanı benim Ehl-i Beyt'imden bir kimsenin ayaklarının altından çıkar. O kimse benden olduğunu iddia eder. Fakat o benden değildir. Benim dostlarım ancak, takva sahipleridir. Sonra insanlar bir kimsenin uyluğu üzerindeki eğri kemiği gibi (işinde doğruluk olmayan) bir kimseye biat ederler. Sonra Duheyme fitnesi vardır. O öyle bir fitnedir ki bu ümmetten hiç bir kimseyi bırakmayıp sıkıntısı ve belası herkese isabet eder. Ne zaman fitne geçti, nihâyete erdi denilirse o fitne ardı arkası kesilmeyip devam eder durur. Fitne zamanında kişi mümin olarak sabahlar, kafir olarak akşamlar. Nihâyet insanlar iki gruba ayrılırlar. İçlerinde nifak bulunmayan imanlılar grubu ve içlerinde iman bulunmayan sırf münafıklar grubudur. İşte o zaman olunca artık o günde yahut da ertesi günde Deccal'ın çıkmasını bekleyiniz."*[1]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (19/387, 905) ve *M. el-Evsat* (4435).

[2] Ebû Dâvud (4259), İbn Mâce (3961) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8/191).

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٢٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي يَحْيَى الْحَضْرَمِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ بْنِ عَافِيَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنِي عُمَيْرُ بْنُ هَانِيٍ، أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " شِرَارُ أُمَّتِي الَّذِينَ يَتَهَافَتُونَ فِي النَّارِ تَهَافُتَ الذُّبَابِ فِي الْمَرَقِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُعَاوِيَةَ وَعُمَيْرٍ، تَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ عَنْهُ.وَرَوَاهُ الأَوْزَاعِيُّ عَنْ عُمَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ مَوْقُوفًا [١٥٨/٥]

2723- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimin şerlileri sineklerin et suyuna üşüşmesi gibi cehenneme düşecektir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٢٣/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ، قَالَ: ثنا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، وَعَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً وَأُمُورًا تُنْكِرُونَهَا "، قُلْنَا: فَمَا

---

[1] Ebû Dâvud (4242), Ahmed, *Müsned* (2/133) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/467).

تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: " أَدُّوا إِلَيْهِمْ حَقَّهُمْ، وَسَلُوا اللَّهَ حَقَّكُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ، تَفَرَّدَ بِهِ مُؤَمَّلٌ، عَنْهُ [٤/١٤٦]

2723/a- Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benden sonra kendi nefislerini sizlere tercih edecek kişiler ve (dini konularda) hoşunuza gitmeyecek olaylar göreceksiniz"* buyurdu. Biz de: "Öyle bir zamanda ne yapmamızı emredersin?" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öyle bir durumda (üzerinize düşen görevi yaparak) onların hakkını öder ve kendi hakkınızı Allah'tan istersiniz"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٢٣/ب- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، قَالَ: سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ، يُحَدِّثُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً وَأُمُورًا تُنْكِرُونَهَا "، قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: " أَدُّوا إِلَيْهِمْ حَقَّهُمْ، وَسَلُوا اللَّهَ حَقَّكُمْ ".صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ عَوَالِي حَدِيثِ الأَعْمَشِ، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَزَائِدَةُ وَأَبُو عَوَانَةَ، وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ، وَعِيسَى بْنُ يُونُسَ، وَحَفْصٌ، وَجَرِيرٌ، وَوَكِيعٌ، وَأَبُو عَوَانَةَ، وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ [٥/٥٥]

2723/b- Abdulah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benden sonra kendi nefislerini tercih edecek kişiler ve (dini konularda) hoşunuza gitmeyecek olaylar göreceksiniz"* buyurdu. Biz de: "Ey Allah'ın Resûlü! Öyle bir zamanda ne yapmamızı emredersin?" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öyle bir durumda (üzerinize düşen görevi yaparak) onların hakkını öder ve kendi hakkınızı Allah'tan istersiniz"* buyurdu.

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Kadınların Fitnesi

٢٧٢٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا هَوْذَةُ بْنُ خَلِيفَةَ، وَثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِصَامٍ، قَالَ: ثنا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ السُّلَمِيُّ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَا تَرَكْتُ بَعْدِي فِتْنَةً أَضَرَّ عَلَى الرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ

رَوَاهُ عَنْ سُلَيْمَانَ عِدَّةٌ مِنَ الأَئِمَّةِ وَالأَعْلامِ مِنْهُمْ: سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَمَعْمَرٌ، وَزُهَيْرٌ، وَالْقَاسِمُ بْنُ مَعْنٍ فِي آخَرِينَ [٣/٣٥]

2724- Usâme b. Zeyd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benden sonra erkeklere kadınlardan daha zararlı bir fitne bırakmadım"* buyurdu.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٢٧٢٥- ثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: ثنا عُمَرُ بْنُ الْحَسَنِ أَبُو حَفْصٍ الْقَاضِي الْحَلَبِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَامِلِ بْنِ مَيْمُونٍ الزَّيَّاتُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْعُكَّاشِيُّ، ثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، قَالَ: " قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فِي خِلافَةِ هِشَامٍ، فَقُلْتُ: مَنْ هَهُنَا مِنَ الْعُلَمَاءِ؟ قَالُوا: هَهُنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ الْقُرَظِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ابْنِ فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ: وَاللَّهِ لأَبْدَأَنَّ بِهَذَا قَبْلَكُمْ، قَالَ: فَدَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَسَلَّمْتُ فَأَخَذَ بِيَدِي فَأَدْنَانِي مِنْهُ، قَالَ: مِنْ أَيِّ إِخْوَانِنَا أَنْتَ؟ فَقُلْتُ لَهُ: رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ، فَقَالَ: مِنْ أَيِّ أَهْلِ الشَّامِ ؟ فَقُلْتُ: رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ دِمَشْقَ، قَالَ: نَعَمْ، أَخْبَرَنِي أَبِي، عَنْ جَدِّي، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لِلنَّاسِ ثَلاثَةُ مَعَاقِلَ فَمَعْقِلُهُمْ مِنَ الْمَلْحَمَةِ الْكُبْرَى الَّتِي تَكُونُ بِعُمْقِ أَنْطَاكِيَةِ دِمَشْقَ، وَمَعْقِلُهُمْ مِنَ الدَّجَّالِ بَيْتُ الْمَقْدِسِ، وَمَعْقِلُهُمْ مِنْ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ طُورُ سَيْنَاءَ "

[٦/١٤٦]

2725- Evza'î der ki: Hişâm'ın hilafeti zamanında Medine'ye geldim ve: "Buranın âlimi kimdir?" diye sordum. Oradakiler: "Burada âlim olarak Muhammed b. el-Münkedir, Muhammed b. Ka'b el-Kurazî, Muhammed b. Ali b. Abdillah b. Abbâs ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kızı Fâtıma'nın oğlu Muhammed b. Ali b. el-Hüseyn vardır" dediler. Bunun üzerine: "Vallahi sizden önce bununla (sonuncusuyla) sormaya başlayacağım" dedim. Mescide girip selam verdim. Bu kişi beni elimden tutarak yanına yaklaştırdı ve: "Sen hangi kardeşlerimizdensin?" dedi. "Ben, Şam ahalisindenim" deyince: "Şam ahalisinden kimlerdensin?" diye sordu. "Dimaşk ahalisindenim" dediğimde şu karşılığı verdi: "Evet, babam bana dedemden (Hz. Ali'den) bildirerek Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle işittiğini söylemişti: *"İnsanların üç kalesi vardır. Bunlardan birisi Melhametu'l-Kübrâ*

---

[1] Buhârî (5096), Müslim (2740) ve Ahmed (5/200).

savaşında sığınılacak Antakya şehridir. Biri Deccâl'dan kaçarak sığınılacak olan Beytü'l-Makdis'tir. Biri de Yecûc ve Mecûc'tan kaçarak sığınılacak olan Tûr-i Sîna'dır."

Acemlerin Fitnesi

٢٧٢٦- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَاهِرِ بْنِ خَالِدٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَبْسِيُّ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، قَالَ: ثنا يُونُسُ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " يُوشِكُ أَنْ يَمْلأَ اللَّهُ أَيْدِيَكُمْ مِنَ الْعَجَمِ، ثُمَّ يَجْعَلَهُمْ أُسْدًا لا يَفِرُّونَ فَيَقْتُلُونَ مُقَاتِلَتَكُمْ وَيَأْكُلُونَ فَيْئَكُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ حَمَّادٌ [٢٣/٣]

2726- Semure b. Cundub bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın ellerinizi Acemlerle doldurması pek yakındır. Sonra onlar kaçmak nedir bilmeyen aslanlara dönüşerek bütün savaşçılarınızı öldürüp mallarınızı yerler."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٢٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْمَوَيْهِ الأَهْوَازِيُّ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا أَبُو الرَّبِيعِ عِيسَى بْنُ عَلِيٍّ النَّاقِدُ، ثنا مُوسَى بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمَرْوَزِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ وَاقِدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَاقِدٍ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، قَالَ: لَمَّا فُتِحَتْ أَدَانِي خُرَاسَانَ بَكَى عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، فَدَخَلَ عَلَيْهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ، فَقَالَ: مَا يُبْكِيكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَقَدْ فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكَ مِثْلَ هَذَا الْفَتْحِ؟ قَالَ: وَمَا لِي لا أَبْكِي، وَاللَّهِ لَوَدِدْتُ أَنَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ بَحْرًا مِنْ نَارٍ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ، يَقُولُ: " إِذَا أَقْبَلَتْ رَايَاتُ وَلَدِ الْعَبَّاسِ مِنْ عِقَابِ خُرَاسَانَ، جَاءُوا بِنَعْيِ الإِسْلامِ، فَمَنْ سَارَ تَحْتَ لِوَائِهِمْ لَمْ تَنَلْهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زَيْدٍ وَمَكْحُولٍ [١٩٢/٥]

2727- Saîd b. el-Müseyyeb der ki: Horasan fethedilince Ömer b. el-Hattâb ağlamıştı. Abdurrahman b. Avf yanına girip: "Ey müminlerin emîri! Allah sana böylesi bir fethi nasip etmişken niçin ağlamaktasın?" diye sorunca şu karşılığı verdi: "Niye ağlamayayım ki! Vallahi onlarla aramızda ateşten bir deniz olmasını isterdim. Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işitim: *"Horasan'ın aşağılık adamlarından olan Abbâs oğullarının sancağı geldiği zaman İslam'ın ölüm haberi ile gelir. Onların sancağı altında olan kimse, şefaatime nail olmaz."*[1]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/11, 21), Taberânî, *M. el-Kebîr* (7/268) ve Ukaylî, *ed-Du'afâ* (2/16).

Tek kanallı bir hadistir.

Milletlerin Savaşmaya Davet Edilmesi

٢٧٢٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنَا مُبَارَكُ بْنُ فَضَالَةَ، عَنْ مَرْزُوقٍ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْحِمْصِيِّ، عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ الرَّحَبِيِّ، عَنْ ثَوْبَانَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يُوشِكُ أَنْ تَدَاعَى عَلَيْكُمُ الأُمَمُ مِنْ كُلِّ أُفُقٍ كَمَا تَدَاعَى الأَكَلَةُ عَلَى قَصْعَتِهَا، قَالُوا: مِنْ قِلَّةٍ بِنَا يَوْمَئِذٍ؟ قَالَ: أَنْتُمْ ذَلِكَ الْيَوْمَ كَثِيرٌ، وَلَكِنْ غُثَاءٌ كَغُثَاءِ السَّيْلِ، تُنْتَزَعُ الْمَهَابَةُ مِنْ قُلُوبِ عَدُوِّكُمْ، وَيُجْعَلُ فِي قُلُوبِكُمُ الْوَهَنُ، قَالُوا: وَمَا الْوَهَنُ؟ قَالَ: حُبُّ الدُّنْيَا وَكَرَاهِيَةُ الْمَوْتِ "

[١٨٢/١]

2728- Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısı Sevbân der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(İnsanların) yemek için tabağa davet edildiği gibi her taraftan milletlerin sizinle savaşmaya davet edilmesi yakındır"* buyurdu. Biz: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu, o gün bizim azlığımızdan dolayı mı olacak?" dediğimizde: *"Siz o gün kalabalık olacaksınız. Ancak selin önündeki çerçöp gibi (zayıf) olacaksınız. Düşmanlarınızın kalbinden sizden korkma hissi alınacak ve sizin kalbinize vehn konulacaktır"* buyurdu. Biz de: "Vehn nedir?" dediğimizde: *"Hayatı sevmek ve ölümü sevmemektir"* buyurdu.[2]

Kâbe'ye Karşı Savaşanlar

٢٧٢٩- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مُسْلِمٍ الْعُقَيْلِيُّ، ثنا الْحُسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْوَلِيدِ الْفَسَوِيُّ، قَالَ ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: ثنا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ الْجَعْدِ. ح

---

[1] İbnu'l-Cevzî, *el-Mevduât (=Uydurma Hadisler)* (2/37) ve Taberânî (2/12).

[2] Ahmed (5/278), Ebû Dâvud (4297), Taberânî, *M. el-Kebîr* (2/1452) ve İbn Asâkir (6/370).

وَحَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْجُرْجَانِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُوقَةَ، عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، قَالَ: حَدَّثَتْنِي عَائِشَةُ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَغْزُو جَيْشٌ الْكَعْبَةَ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِبَيْدَاءَ مِنَ الأَرْضِ خُسِفَ بِأَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ، وَفِيهِمْ أَشْرَافُهُمْ "، قَالَتْ عَائِشَةُ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَكَيْفَ يُخْسَفُ بِأَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ وَفِيهِمْ أَشْرَافُهُمْ وَمَنْ لَيْسَ مِنْهُمْ؟ قَالَ: " يُخْسَفُ بِأَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ ثُمَّ يَبْعَثُونَ عَلَى نِيَّاتِهِمْ ".صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، وَرَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ [١١/٥]

2729- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İnsanlar bu Beyt'e (Kâbe'ye) karşı savaşmaya devam edecekler. Hatta bir ordu yola çıkacak, Beydâ denilen yere geldiklerinde ön ve arka kısımdakiler yerin dibine batırılacaklar. Aralarında ileri gelenlerinden şerefli kimseler de bulunacaktır."* Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Aralarında ileri gelenlerinden şerefli kimseler ve istemeyerek katılan kişiler varken nasıl ön ve arka kısımdakiler yerin dibine batırılacaklar?" dediğimde: *"Ön ve arka kısımdakiler yerin dibine batırılacak ve sonra niyetlerine göre diriltileceklerdir"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Kıyametin Alâmetleri ve Çok Ölümlerin Olması

٢٧٣٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا حَيَّانُ بْنُ مُوسَى، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ مُبَارَكِ بْنِ فَضَالَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عَنْ أَسِيدِ بْنِ الْمُتَشَمِّسِ ، قَالَ: غَزَوْنَا مَعَ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ أَصْبِهَانَ فذكر كلاما، وَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَكْثُرَ الْهَرْجُ "، قُلْنَا: وَمَا الْهَرْجُ؟ قَالَ: " الْقَتْلُ "، ثَابِتٌ مَشْهُورٌ، رَوَاهُ عَنِ الْحَسَنِ جَمَاعَةٌ [١٧٢/٨]

2730- Esîd b. el-Müteşemmis der ki: Ebû Mûsa el-Eş'arî ile birlikte Isbehân'da gazaya çıktık. Bunun üzerine dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Herc baş göstermeden kıyamet kopmayacaktır"* buyurdu. Müslümanlar: "Herc nedir?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öldürmelerdir"* buyurdu.[1]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/105), Buhârî (2118) ve Müslim (4/2210).

Sabit bir hadistir.

٢٧٣٠/أ- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِسْحَاقَ الصُّوفِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ زِيَادٍ، فَجَعَلَتِ الرُّءُوسُ تَأْتِيهِ، فَجَعَلْتُ أَقُولُ: إِلَى النَّارِ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الأَنْصَارِيُّ: أَوَلا تَدْرِي يَا ابْنَ أَخِي، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ عَذَابَ هَذِهِ الأُمَّةِ فِي الدُّنْيَا الْقَتْلَ "، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو بَكْرٍ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ [٣٠٨/٨]

2730/a- Ebû Burde der ki: Ben Ziyâd'ın yanında iken (kesilen) başlar yanına getirilmeye başlandı. Ben de: "Cehenneme" demeye başladım. Bunun üzerine Abdullah b. Yezîd el-Ensârî şöyle dedi: "Bilmiyor musun, yeğenim! Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Allah bu ümmetin azabını dünyada öldürülmek şeklinde kıldı»* buyurduğunu işittim."

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٣١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ دُحَيْمٍ الدِّمَشْقِيُّ، قَالَ: ثنا أَبِي، قَالَ: ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَلاءِ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ وَاقِدٍ، عَنْ بِشْرِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَوْفُ بْنُ مَالِكٍ الأَشْجَعِيُّ، قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ فِي خَيْمَةٍ مِنْ أَدَمٍ، فَتَوَضَّأَ وُضُوءًا مَكِينًا، وَقَالَ: " يَا عَوْفُ، أُعْدُدْ سِتًّا بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ " قُلْتُ: وَمَا هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " مَوْتِي " فَوَجَمْتُ لَهَا، قَالَ: " قُلْ: إِحْدَى " قُلْتُ: إِحْدَى، قَالَ: " وَالثَّانِيَةُ فَتْحُ بَيْتِ الْمَقْدِسِ، وَالثَّالِثَةُ: مُوتَانٌ فِيكُمْ كَعُقَاصِ الْغَنَمِ، وَالرَّابِعَةُ إِفَاضَةُ الْمَالِ حَتَّى يُعْطَى الرَّجُلُ مِائَةَ دِينَارٍ فَيَظَلُّ يَتَسَخَّطُهَا، وَفِتْنَةٌ لا تُبْقِي بَيْتًا مِنَ الْعَرَبِ إِلا دَخَلَتْهُ، وَهُدْنَةٌ تَكُونُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ بَنِي الأَصْفَرِ، ثُمَّ يَغْزُونَكُمْ فَيَأْتُونَكُمْ تَحْتَ ثَمَانِينَ غَايَةٍ، كُلُّ غَايَةٍ اثْنَا عَشَرَ أَلْفًا "، مَشْهُورٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِدْرِيسَ، عَنْ عَوْفٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ زَيْدِ بْنِ وَاقِدٍ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٢٨/٥]

---

[1] Müslim (4/2214) ve İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (13/15).

2731- Avf b. Mâlik el-Eşca'î der ki: Bir gün deriden bir çadırda bulunan Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yavaş yavaş abdest alıyordu. Bana: *"Ey Afv! Kıyametten önce altı şeyi say"* buyurdu. Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunlar nedir?" dediğimde: *"Biri benim ölümümdür"* buyurduktan sonra: *"Say"* dedi. Ben de: "Bir" dedim. Sonra şöyle devam etti: *"İkincisi, Beytü'l-Makdis'in fethedilmesidir. Üçüncüsü, hastalığa yakalanmış koyunların telef olması gibi insanlarda toplu ölümlerin baş göstermesidir. Dördüncüsü, mal o kadar çoğalacak ki kişiye (karşılıksız olarak) yüz dinar verilir ve o (bunu az görüp) öfkelenir. Öyle bir fitne zuhûr edecektir ki Araplardan evine girmediği kimse kalmayacaktır. Sonra Benû'l-Asfar (Bizans) anlaşmayı bozarak her bir bayrak altında on iki bin asker bulunduğu seksen bayrakla (üzerinize) yürüyecektir."*[1]

Sabit bir hadistir.

٢٧٣٢- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ زِيَادٍ، وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُمَرِيُّ ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ الصَّنْعَانِيُّ، قَالُوا: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، قَالَ: ثنا زُفَرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَرْدَنَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ وَالِبَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَظْهَرَ الْفُحْشُ، وَالْبُخْلُ، وَيُخَوَّنُ الأَمِينُ، وَيؤْتَمَنُ الْخَائِنُ، وَتَهْلِكُ الْوُعُولُ، وَتَظْهَرُ التُّحُوتُ "، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا الْوُعُولُ، وَمَا التُّحُوتُ؟ قَالَ: الْوُعُولُ وُجُوهُ النَّاسِ، وَالتُّحُوتُ الَّذِينَ كَانُوا تَحْتَ أَقْدَامِ النَّاسِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ زُفَرُ [٣٠٦/٤]

2732- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Canım elinde olana yemin olsun ki, fuhuş ve cimrilik zuhûr etmedikçe, emin olan kişi hain görülmedikçe, hain olan kişi güvenilir görülmedikçe, vuûl helak olmadıkça ve tuhût zuhûr etmedikçe kıyamet kopmayacaktır"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Vuûl ve Tuhût nedir?" dediğimde: *"Vuûl, insanların ileri gelenleri ve eşrâfıdır.*

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/42, 46, 64), Hâkim, *Müstedrek* (4/419), 422) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9/223).

Tuhût ise (kimsenin bilmediği ve kimsenin değer vermediği) ayak takımından insanlardır" karşılığını verdi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٣٢/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثَنَا ابْنُ يُونُسَ، ثَنَا دَاوُدُ، ثَنَا حَمَّادُ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " أَوَّلُ شَيْءٍ يَحْشُرُ النَّاسَ نَارٌ تَحْشُرُهُمْ مِنَ الْمَشْرِقِ إِلَى الْمَغْرِبِ "[٦/٢٥٢]

2732/a- Enes b. Mâlik bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyametin ilk alâmeti; insanları doğudan batıya sürecek olan bir ateşin çıkmasıdır"* buyurdu.

٢٧٣٢/ب- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ أَنَسٍ، قَالَ: حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ، رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لا يُحَدِّثُكُمُوهُ أَحَدٌ سَمِعَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَعْدِي سَمِعْتُهُ، يَقُولُ: " إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ، وَيَظْهَرَ الْجَهْلُ، وَتُشْرَبَ الْخَمْرُ، وَيَظْهَرَ الزِّنَا، وَتَقِلَّ الرِّجَالُ، وَتَكْثُرَ النِّسَاءُ، حَتَّى يَكُونَ فِي خَمْسِينَ امْرَأَةٍ الْقَيِّمُ الْوَاحِدُ " [٦/٢٨٠]

2732/b- Enes der ki: Size öyle bir hadis anlatacağım ki benden sonra kimse bunu Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işitmemiş ve size anlatmamıştır. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"İlmin kaldırılıp cehâletin zuhûr etmesi, içkinin içilmesi, zinanın zuhûr etmesi, elli kadının bir erkek bakıcısı olacak kadar erkeklerin azalması ve kadınların çoğalması kıyametin alâmetlerindendir."*

٢٧٣٢/ج- حَدَّثَنَا بِهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا هُشَيْمٌ، عَنْ مُجَالِدٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَكُونَ السَّنَةُ كَالشَّهْرِ، وَالشَّهْرُ كَالْجُمُعَةِ، وَالْجُمُعَةُ كَالْيَوْمِ، وَالْيَوْمُ كَالسَّاعَةِ، وَالسَّاعَةُ كَحَرِيقِ السَّعَفَةِ "

[٩/٥٩]

2732/c- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir yıl bir ay gibi, bir ay bir hafta gibi, bir hafta bir gün gibi, bir gün bir saat*

---

[1] İbn Hibbân (1886) ve Taberânî, *M. el-Evsat* (4479).

gibi, bir saat te bir hurma yaprağının yanma süresi kadar kısa olmadıkça kıyamet kopmayacaktır."

٢٧٣٢/ح- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَاللَّفْظُ لَهُ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَوْنٍ، ثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ فَرَجِ بْنِ فَضَالَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ اللَّيْثِيِّ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مِنِ اقْتِرَابِ السَّاعَةِ اثْنَتَانِ وَسَبْعُونَ خَصْلَةً: إِذَا رَأَيْتُمُ النَّاسَ أَمَاتُوا الصَّلاةَ، وَأَضَاعُوا الأَمَانَةَ، وَأَكَلُوا الرِّبَا، وَاسْتَحَلُّوا الْكَذِبَ، وَاسْتَخَفُّوا الدِّمَاءَ، وَاسْتَعْلَوُا الْبِنَاءَ، وَبَاعُوا الدِّينَ بِالدُّنْيَا، وَتَقَطَّعَتِ الأَرْحَامُ، وَيَكُونُ الْحُكْمُ ضَعْفًا، وَالْكَذِبُ صِدْقًا، وَالْحَرِيرُ لِبَاسًا، وَظَهَرَ الْجَوْرُ، وَكَثُرَ الطَّلاقُ، وَمَوْتُ الْفُجَاءَةِ، وَائْتُمِنَ الْخَائِنُ، وَخُوِّنَ الأَمِينُ، وَصُدِّقَ الْكَاذِبُ، وَكُذِّبَ الصَّادِقُ، وَكَثُرَ الْقَذْفُ، وَكَانَ الْمَطَرُ قَيْظًا، وَالْوَلَدُ غَيْظًا، وَفَاضَ اللِّئَامُ فَيْضًا، وَغَاضَ الْكِرَامُ غَيْضًا، وَكَانَ الأُمَرَاءُ فَجَرَةً، وَالْوُزَرَاءُ كَذَبَةً، وَالأُمَنَاءُ خَوَنَةً، وَالْعُرَفَاءُ ظَلَمَةً، وَالْقُرَّاءُ فَسَقَةً، وَإِذَا لَبِسُوا مُسُوكَ الضَّأْنِ، قُلُوبُهُمْ أَنْتَنُ مِنَ الْجِيفَةِ، وَأَمَرُّ مِنَ الصَّبْرِ، يُغَشِّيهِمُ اللَّهُ فِتْنَةً يَتَهَاوَكُونَ فِيهَا تَهَاوُكَ الْيَهُودِ الظَّلَمَةِ، وَتَظْهَرُ الصَّفْرَاءُ، يَعْنِي الدَّنَانِيرَ، وَتُطْلَبُ الْبَيْضَاءُ، يَعْنِي الدَّرَاهِمَ، وَتَكْثُرُ الْخَطَايَا، وَتَغُلُّ الأُمَرَاءُ، وَحُلِّيَتِ الْمَصَاحِفُ، وَصُوِّرَتِ الْمَسَاجِدُ، وَطُوِّلَتِ الْمَنَابِرُ، وَخُرِّبَتِ الْقُلُوبُ، وَشُرِبَتِ الْخُمُورُ، وَعُطِّلَتِ الْحُدُودُ، وَوَلَدَتِ الأَمَةُ رَبَّهَا، وَتَرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ وَقَدْ صَارُوا مُلُوكًا، وَشَارَكَتِ الْمَرْأَةُ زَوْجَهَا فِي التِّجَارَةِ، وَتَشَبَّهَ الرِّجَالُ بِالنِّسَاءِ، وَالنِّسَاءُ بِالرِّجَالِ، وَحُلِفَ بِاللَّهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يُسْتَحْلَفَ، وَشَهِدَ الْمَرْءُ مِنْ غَيْرِ أَنْ يُسْتَشْهَدَ، وَسُلِّمَ لِلْمَعْرِفَةِ، وَتُفِقِّهَ لِغَيْرِ الدِّينِ، وَطُلِبَتِ الدُّنْيَا بِعَمَلِ الآخِرَةِ، وَاتُّخِذَ الْمَغْنَمُ دُوَلا، وَالأَمَانَةُ مَغْنَمًا، وَالزَّكَاةُ مَغْرَمًا، وَكَانَ زَعِيمُ الْقَوْمِ أَرْذَلَهُمْ، وَعَقَّ الرَّجُلُ أَبَاهُ، وَجَفَا أُمَّهُ، وَبَرَّ صَدِيقَهُ، وَأَطَاعَ زَوْجَتَهُ، وَعَلَتْ أَصْوَاتُ الْفَسَقَةِ فِي الْمَسَاجِدِ، وَاتُّخِذَتِ الْقَيْنَاتُ وَالْمَعَازِفُ، وَشُرِبَتِ الْخُمُورُ فِي الطُّرُقِ، وَاتُّخِذَ الظُّلْمُ فَخْرًا، وَبِيعَ الْحُكْمُ، وَكَثُرَتِ الشُّرَطُ، وَاتُّخِذَ الْقُرْآنُ مَزَامِيرَ، وَجُلُودُ السِّبَاعِ صِفَاقًا، وَالْمَسَاجِدُ طُرُقًا، وَلَعَنَ آخِرُ هَذِهِ الأُمَّةِ أَوَّلَهَا، فَلْيَتَّقُوا عِنْدَ ذَلِكَ رِيحًا حَمْرَاءَ، وَخَسْفًا، وَمَسْخًا، وَآيَاتٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ فِيمَا أَعْلَمُ إِلا فَرَجُ بْنُ فَضَالَةَ [٣/٣٥٨]

2732/h- Huzeyfe b. el-Yemân der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Yetmiş iki şeyi gördüğünüz zaman kıyamet yaklaştı demektir. İnsanlar namazı heba ettiklerinde, emanete vefa göstermediklerinde, faiz* *yediklerinde, yalanı helal saydıklarında, kolayca kan akıttıklarında, yüksek yapılar inşa ettiklerinde, dinlerini dünyalık karşılığında sattıklarında, akrabalık bağları kesildiğinde, yönetim zayıf olduğunda, yalan doğru sayıldığında, ipekten giysiler giyildiğinde, yalan şahitlik çoğaldığında, boşanmalar arttığında, ani ölümler ortaya çıktığında, hain kişi güvenilir sayıldığında, emin kişi de hain görüldüğünde, yalancıya inanıldığında, doğru söyleyen yalanlandığında, iftiralar çoğaldığında, yağmurlar aşırı sıcaklara sebep olduğunda, çocuklar öfke kaynağı olduğunda, reziller çoğaldığında, değerli insanlar olabildiğince azaldığında, valiler ve vezirler yalancı olduğunda, güvenilir denilen kişiler hain, bilirkişiler zalim, hafızlar fasık olduğunda, insanlar koyun postu giyip de kalpleri leşten daha pis kokulu, sabır ağacından daha acı olduğunda, Allah'ın verdiği fitneye Yahudilerin karanlığa dalması gibi daldıklarında, dinarın hüküm sürüp dirhemin peşine düşüldüğünde, suçlar arttığında, güvenlik azaldığında, mushaflar süslendiğinde, mescidlere resimler yapıldığında, minberler yüksek tutulduğunda, kalpler harab olduğunda, içkiler içildiğinde, (şer'i) cezalar hafif tutulup uygulanmadığında, kadın kendi efendisini doğurduğunda, çulsuz ayak takımından olan insanlar yönetici olduğunda, ticarette kadın kocasına ortak olduğunda, erkekler kadınlara, kadınlar da erkeklere benzemeye çalıştığında, Allah'tan başka şeyler adına yemin edildiğinde, kişi şahit olmadığı bir olayda şahitlik ettiğinde, kişi sadece tanıdıklara selam verdiğinde, Allah'ın dini dışında bir amaç için ilim öğrenildiğinde, âhiret ameliyle dünyalık elde edilmeye çalışıldığında, ganimetler yöneticilerin tekelinde dolaştığında, emanetlere ganimet olarak bakıldığında, zekat kayıp olarak görüldüğünde, bir topluluğun lideri en adileri olduğunda, kişi anne babasına asi olduğunda, annesine kaba davrandığında, arkadaşına zarar verdiğinde, karısının sözünden çıkmadığında, mescidlerde fasıkların sesi yükseldiğinde, müzik ile şarkıcıların peşine düşüldüğünde, içkiler yollarda bile içildiğinde, yapılan zulümle övünüldüğünde, hükümler parayla satın alındığında, polisler çoğaldığında, Kur'ân müzik aracı kılındığında, vahşi hayvanların derilerinden ayakkabılar edinildiğinde, mescidler yol edinildiğinde ve bu ümmetin en son nesli ilk nesline lanet okumaya başladığında. İşte bunlar olduğunda artık insanlar esecek kırmızı bir rüzgarı, yere geçirilmeyi, başka suretlere çevrilmeyi, gökten üzerlerine taş yağmasını ve başka alâmetleri beklesinler."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٣٢/ خ- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ أَبُو دَاوُدَ وَحَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالا: ثنا هِشَامٌ، وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا سَعِيدٌ عَنِي ابْنَ أَبِي مُعَاوِيَةَ، وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ كَيْسَانَ، قَالَ: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا مُسَدَّدٌ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، وَحَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا هُدْبَةُ، قَالَ: ثنا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى، قَالُوا كُلُّهُمْ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: لأُحَدِّثَنَّكُمْ بِحَدِيثٍ لا يحَدِّثُكُمُوهُ أَحَدٌ بَعْدِي سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ: أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ، وَينْزِلَ الْجَهْلُ، وَتُشْرَبَ الْخَمْرُ، وَيَكْثُرَ النِّسَاءُ، وَيَقِلَّ الرِّجَالُ حَتَّى يَكُونَ قَيِّمُ خَمْسِينَ امْرَأَةً رَجُلا وَاحِدًا "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ مِنْ حَدِيثِ هِشَامٍ، وَشُعْبَةَ، وَهُمَا حَدَّثَ بِهِ عَنْ مُسَدَّدٍ، عَنْ يَحْيَى، عَنْ شُعْبَةَ، وَمِمَّنْ حَدَّثَ بِهِ عَنْ قَتَادَةَ: مَطَرٌ الْوَرَّاقُ، وَمَعْمَرٌ، وَحَمَّادٌ، وَأَبُو عَوَانَةَ، وَالصَّعْقُ بْنُ حَزْنٍ، وَخَالِدُ بْنُ قَيْسٍ، وَالْحَكَمُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، وَحَبِيبُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ، وَقُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ، وَأَبُو مَرْزُوقٍ، وَسَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ، مِنْهُمْ مَنْ طَوَّلَهُ وَمِنْهُمْ مَنِ اخْتَصَرَهُ [٣٤٢/٢]

2732/hı- Enes b. Mâlik der ki: Size Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işitmiş olduğum ve benden sonra size kimsenin anlatmayacağı bir hadis anlatacağım. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"İlmin kaldırılıp cehâletin zuhûr etmesi, içkinin içilmesi, zinanın zuhûr etmesi, elli kadının bir erkek bakıcısı olacak kadar erkeklerin sayıca azalması ve kadınların çoğalması, kıyametin alâmetlerindendir."*

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٧٣٢/د- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْبَرَاءِ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمَدَنِيِّ، قَالَ: ثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ شُبَيْلِ بْنِ عَوْفٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبُو جَبِيرَةَ عَنِ الأَنْصَارِ، قَالُوا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنِّي بُعِثْتُ وَالسَّاعَةُ هَكَذَا، سَبَقْتُهَا .كَمَا سَبَقَتْ هَذِهِ هَذِهِ فِي نَسَمِ السَّاعَةِ، أَوْ نَفسِ السَّاعَةِ "، رَوَاهُ أَبُو حَمْزَةَ السُّكَّرِيُّ، وَمَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ وَغَيْرُهُمْ عَنْ إِسْمَاعِيلَ مِثْلَهُ، وَخَالَفَهُمْ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ فَرَوَاهُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ قَيْسٍ، عَنْ أَبِي جَبِيرَةَ [١٦٠/٤]

2732/d- Ebû Cebîre bildiriyor: Ensâr dediler ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben ve kıyamet saati, şu iki şey (parmak) gibi gönderildik. Ancak, şunun şunu geçmesi gibi ben kıyamet saatini geçip biraz önce geldim!"* buyurdu.

٢٧٣٢/ذ- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ قَيْسٍ، عَنْ أَبِي جَبِيرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بُعِثْتُ فِي نَسَمِ السَّاعَةِ " [٤/١٦٠]

2732/z- Ebû Cebîre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben kıyametin kopacağı saatlerde gönderildim"* buyurdu.

٢٧٣٢/ر- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ الْكُمَيْتِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ أَبُو شُعَيْبٍ الْوَاسِطِيُّ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ دَلْهَمٍ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُكَلِّمَ السِّبَاعُ الإِنْسَ، وَتُكَلِّمُ الرَّجُلَ عِلاقَةَ سَوْطِهِ، وَشِرَاكُ نَعْلِهِ، وَيُخْبِرُهُ بِمَا أَحْدَثَ أَهْلُهُ بَعْدَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْفَضْلِ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ [٨/٣٧٧]

2732/r- Ebû Saîd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Canım elinde olana yemin olsun ki vahşi hayvanlar insanları konuşturmadıkça, insan kırbacının ipini ve ayakkabısının bağını konuşturmadıkça ve kendisinden sonra (ayakkabısının bağı) ailesinin yaptığını haber vermedikçe kıyamet kopmayacaktır."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٣٣- حَدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الْمُسَاوِرِ، ثنا أَبِي، أَنْبَأَنَا غَسَّانُ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا حَمْزَةُ النَّصِيبِيُّ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لِلسَّاعَةِ أَشْرَاطٌ " قِيلَ: وَمَا أَشْرَاطُهَا؟ قَالَ: " غُلُوُّ أَهْلِ الْفِسْقِ فِي الْمَسَاجِدِ، وَظُهُورُ أَهْلِ الْمُنْكَرِ عَلَى أَهْلِ الْمَعْرُوفِ "، قَالَ أَعْرَابِيٌّ: فَمَا تَأْمُرُنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " دَعْ، وَكُنْ حِلْسًا مِنْ أَحْلاسِ بَيْتِكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَكْحُولٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ حَمْزَةَ [٥/١٨٧]

2733- Huzeyfe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyametin alâmetleri vardır"* buyurdu. Kendisine: "Alâmetleri nedir?" diye sorulunca: *"Fasıkların mescidlerde hainliği ve kötülük yapanların iyilere üstün gelmesidir"* buyurdu.

Bir bedevi: "Ey Allah'ın Resûlü! O zaman ne yapmamızı emredersin?" deyince: *"Her şeyi bırak ve evinde bir çul gibi ol"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٣٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ، ثنا عِمْرَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ حَفْصٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، لا أَعْلَمُهُ إلا قَدْ رَفعَهُ، قَالَ " يَحْسِرُ الْفُرَاتُ عَنْ جَبَلٍ مِنْ ذَهَبٍ، قَالَ: فَيَتَقَاتَلُونَ عِنْدَهُ، فَيُقْتَلُ مِنْ كُلِّ مِائَةٍ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ كُفَّارًا "، رَوَاهُ الْحُسَيْنُ، وَرَوَاهُ قَبِيصَةُ، وَأَبُو حُذَيْفَةَ، عَنِ الثَّوْرِيِّ مَرْفُوعًا مِنْ غَيْرِ شَكٍّ [١٤١/٧]

2734- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Fırat nehri altın bir dağdan dökülecektir. İnsanlar onun için birbirleriyle dövüşecek ve her yüz kişiden doksan dokuz kafir ölecektir."*[2]

Deccâllar

٢٧٣٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ، ثنا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، قَالَ: قَرَأْتُ فِي كِتَابِ ابْنِ عَلِيٍّ بِخَطِّهِ وَلَمْ أَسْمَعْهُ مِنْهُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي مَعْشَرٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ هَمَّامِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَكُونُ فِي أُمَّتِي كَذَّابُونَ وَدَجَّالُونَ، مِنْهُمْ أَرْبَعُ نِسْوَةٍ، وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ، لا نَبِيَّ بَعْدِي "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ مُعَاوِيَةُ، عَنْ أَبِيهِ مَوْجُودًا فِي كِتَابِهِ، حَدَّثَ بِهِ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، عَنْ عَلِيٍّ بْنِ الْمَدِينِيِّ،

2735- Huzeyfe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimde yalancılar ve deccâller olacaktır. Onlardan kırk tanesi kadındır. Ben peygamberlerin sonuncusuyum ve benden sonra peygamber yoktur"* buyurdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/282).

[2] Ahmed (2/261, 306), Abdurrezzak (20804) ve İbn Asâkir (2/411).

[3] Ahmed (5/396) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (3/188).

٢٧٣٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ، ثنا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، مِثْلَهُ [١٧٩/٤]

2736- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.[1]

Kör Deccâl

٢٧٣٧- حُدِّثْتُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ شَهْرَيَارَ، قَالَ: حَدَّثَنِي السَّرِيُّ بْنُ الْمُغَلِّسِ، حدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مُجَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، إِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ قَيْسٍ، قَدِمَتْ عَلَى أَخِيهَا الضَّحَّاكِ بْنِ قَيْسٍ، فَذَكَرَ حَدِيثَ الْجَسَّاسَةِ [١٢٧/١٠]

2737- Mücâlid bildiriyor: Şa'bî: "Fâtıma bint Kays, kardeşi Dahhâk b. Kays'ın yanına geldi" dedi ve Cessâse hadisini aktardı.[2]

٢٧٣٨- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ شَهْرَيَارَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ السُّلَمِيُّ الْبَصْرِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي بِلَالٍ، عَنْ عِيسَى بْنِ أَبِي عِيسَى، عَنِ الشَّعْبِيِّ، قَالَ: دَخَلْتُ إِلَى فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ، فَسَأَلْتُهَا عَنْ حَدِيثِهَا، فَأَخْبَرَتْنِي وَقَرَّبَتْ إِلَيَّ رُطَبًا، ثُمَّ قَالَتْ: أَلَا أُخْبِرُكَ شَيْءٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ! دَخَلْتُ يَوْمًا الْمَسْجِدَ وَرَأَيْتُ رَسُول اللَّهِ ﷺ جَالِسًا عَلَى الْمِنْبَرِ، وَقَدِ اجْتَمَعَ إِلَيْهِ مَنْ كَانَ فِي الْمَسْجِدِ، فَجَلَسْتُ قَرِيبًا مِنْهُ، فَقَالَ: " إِنِّي لَمْ أَجْمَعْكُمْ لِشَيْءٍ بَلَغَنِي عَنِ عَدُوِّكُمْ، وَلَكِنْ تَمِيمٌ الدَّارِيُّ أَخْبَرَنِي أَنَّ بَنِي عَمٍّ لَهُ أَخْبَرُوهُ أَنَّهُمْ كَانُوا فِي سَفِينَةٍ فَعَصَفَتْ بِهِمُ الرِّيحُ حَتَّى لا يَدْرُونَ أَشَرَّقُوا هُمْ أَمْ غَرَّبُوا، فَقَذَفَتْهُمُ الرِّيحُ إِلَى جَزِيرَةٍ، فَذَكَرَ قِصَّةَ الْجَسَّاسَةَ بِطُولِهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ وَهُوَ حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ عَنِ الشَّعْبِيِّ عِدَّةٌ مِنَ الْكِبَارِ، وَالتَّابِعِينَ

2738- Şa'bî der ki: Fâtıma binti Kays'ın yanına girdim ve kendisine (kıyamet hakkındaki) hadisi sordum. Bana hem hadisi anlattı, hem de hurma ikram etti. Sonra şöyle dedi: "Sana Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işitmiş olduğum bir şeyi haber vereyim mi! Bir gün Mescid'e girdim ve Resûlullah'ın

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Ahmed (6/373), İbn Mâce (4074) ve İbn Ebî Şeybe (15/189).

(sallallahu aleyhi vesellem) minberde oturduğunu gördüm. Mescid'de olanlar etrafında toplandı. Ben de kendisine yakın bir yerde oturdum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizi düşmandan gelen bir haberi vermek için toplamadım. Temîm ed-Dârî'nin bana amcası oğlundan bildirdiğine göre kendileri bir gemide iken bir fırtınaya kapılmış ve rüzgarın onları doğuya mı, batıya mı götürdüğünü bilememişler. Fırtına onları bir adaya atmış"* buyurdu. Sonrasında ravi Cessâse'nin hadisini tam olarak aktardı.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Deccâl ve Fitnesi

٢٧٣٩- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلالٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَا بَيْنَ خَلْقِ آدَمَ إِلَى أَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ فِتْنَةٌ أَكْبَرُ مِنَ الدَّجَّالِ ".رَوَاهُ أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ، عَنْ حُمَيْدٍ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ حُمَيْدٌ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، وأبي الدهماء، عَنِ هِشَامٍ

2739- Hişâm b. Âmir der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âdem'in yaratılması ve kıyamet arasında Deccâl'dan daha büyük bir fitne yoktur"* buyurduğunu işittim.[2]

٢٧٤٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، ثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُمَحِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الدَّجَّالِ، فَقَالَ: " تَلِدُهُ أُمُّهُ مَقْبُورَةٌ، فَتَحْمِلُ النِّسَاءُ بِالْخَطَّائِينَ "، تفَرَّدَ بِهِ عُثْمَانُ الْجُمَحِيُّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ

2740- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem), Deccâl hakkında sorulunca: *"Annesi ölü iken mezarda onu doğuracaktır ve kadınlar hata işleyecek kişilere hamile kalacaktır"* buyurdu.[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Müslim (4/2266), Ahmed, *Müsned* (4/19, 20), İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (15/133), Hâkim, *Müstedrek* (4/528) ve İbn Sa'd, *Tabakât* (10/17).

[3] İbn Adiy, *el-Kâmil* (7/1809), İbn Asâkir (1/407) ve Taberânî, *M. el-Evsat* (4495).

٢٧٤٠/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حدَّثَنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ الْحَافِظُ، حدَّثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهُوَيْهِ، حدَّثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، حدَّثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الأَسْوَدِ، أَنَّ جُنَادَةَ بْنَ أَبِي أُمَيَّةَ حدَّثَهُمْ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنِّي حَدَّثْتُكُمْ عَنْ مَسِيحِ الضَّلالَةِ حَتَّى خِفْتُ أَنْ لا تَغْفُلُوا، هُوَ قَصِيرٌ أَفْحَجُ جَعْدٌ أَعْوَرُ مَطْمُوسُ الْعَيْنِ الْيُسْرَى لَيْسَ بِنَاتِئَةٍ وَلا جَحْرَاءَ، بُعِجَتْ عَيْنَاهُ، فَإِنِ الْتَبَسَ عَلَيْكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ، وَأَنَّكُمْ لَنْ تَرَوْا رَبَّكُمْ حَتَّى تَمُوتُوا "، لَمْ يَرْوِهِ بِهَذِهِ الأَلْفَاظِ إِلا خَالِدٌ تَفَرَّدَ بِهِ، عَنْهُ يَحْيَى. [٩/٢٣٥]

2740/a- Ubâde b. es-Sâmit bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Gaflete düşmenizden korktuğum için size saptırıcı Mesîh'i anlattım. O, kısa boylu, ayakları çarpık, kıvırcık saçlı, sol gözü kördür ve siliktir. O ne dışarı çıkmış, ne de çukur olan bir gözdür. Eğer tanımazsanız bilin ki Rabbiniz kör değildir. Bir de siz ölmeden önce Rabbinizi görmeyeceksiniz."*

٢٧٤١- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَبَّاسِ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُجَالِدٍ، قَالَ: ثنا أَبِي، عَنْ مُجَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " إِنِّي لَخَاتَمُ أَلْفِ نَبِيٍّ أَوْ أَكْثَرَ، وَمَا مِنْ نَبِيٍّ إِلا وَقَدْ حَذَّرَ أُمَّتَهُ الدَّجَّالَ وَأَنَّهُ قَدْ بُيِّنَ لِي مَا لَمْ يُبَيِّنْ لأَحَدٍ مِنْ قَبْلِي، إِنَّهُ أَعْوَرُ، وَإِنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عُمَرُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ مُجَالِدٍ [٤/٣٣٤]

2741- Câbir b. Abdillah der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurduğunu işittim:** *"Ben bin veya daha fazla peygamberin sonuncusuyum. Her peygamber mutlaka Deccâl'a karşı ümmetini uyarmıştır. Benden önce kimseye bildirilmeyen şeyler bana bildirildi. O, kördür, oysa Allah kör değildir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٤٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ الزُّبَيْرِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي الْهُذَيْلِ يُحَدِّثُ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنِ خَبَّابٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ: ذُكِرَ الدَّجَّالُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ أَوْ قَالَ ذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ الدَّجَّالَ، فَقَالَ: " إِحْدَى عَيْنَيْهِ كَأَنَّهَا زُجَاجَةٌ خَضْرَاءُ، وَتَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ

عَبْدِ اللَّهِ، تَفَرَّدَ بِهِ حَبِيبٌ، وَرَوَاهُ، عَنْ شُعْبَةَ غُنْدَرٌ وَوَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ مِثْلَهُ وَرَوَاهُ النَّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ حَبِيبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ وَلَمْ يَذْكُرْ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ خَبَّابٍ وَحَدَّثَ بِهِ الإِمَامُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، عَنْ أَبِي دَاوُدَ عَنْ شُعْبَةَ مِثْلَهُ [٣٦٣/٤]

2742- Ubey b. Ka'b der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanında Deccâl zikredilince — veya: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Deccâl'ı zikretti" dedi ve — *"Onun iki gözünden biri yeşil cam gibidir. Kabir azabından Allah'a sığının"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٤٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، وَسَالِمُ بْنُ قَادِمٍ، قَالَا: ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعْدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الأَسْوَدِ، عَنْ جُنَادَةَ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ، أَنَّهُ حَدَّثَهُمْ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، أَنَّهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنِّي حَدَّثْتُكُمْ عَنِ الدَّجَّالِ حَتَّى خَشِيتُ أَنْ لا تَعْقِلُوا أَنَّ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ رَجُلٌ قَصِيرٌ أَفْجَحُ جَعْدٌ أَعْوَرُ، مَطْمُوسُ الْعَيْنِ لَيْسَتْ بِنَاتِئَةٍ وَلا جَحْرَاءَ، بُعِجَتْ عَيْنَاهُ، فَإِنِ الْتَبَسَ عَلَيْكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ، وَأَنَّكُمْ لَنْ تَرَوْا رَبَّكُمْ حَتَّى تَمُوتُوا ".رَوَاهُ عَبْدُ الْوَهَّابِ الْحَوْطِيُّ، عَنْ بَقِيَّةَ، فَقَالَ عَنْ عَمْرٍو وَجُنَادَةَ جميعا، عَنْ عُبَادَةَ [١٥٧/٥]

2743- Ubâde b. es-Sâmit bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Tanımamanızdan korktuğum için size saptırıcı Mesîh Deccâl'ı anlattım. O, kısa boylu, ayakları çarpık, kıvırcık saçlı, sol gözü kördür ve siliktir. O ne dışarı çıkmış, ne de çukur olan bir gözdür. Eğer tanımazsanız bilin ki Rabbiniz kör değildir. Bir de siz ölmeden önce Rabbinizi görmeyeceksiniz."*[2]

٢٧٤٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، نا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، وَسَالِمُ بْنُ قَادِمٍ، قَالَا: ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ. [١٥٧/٥]

قلت. فذكر إسناده مثله في غير ترجمة إسحاق إلا أنه قال بدل حبيب: حسيب .

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/123, 124) ve İbn Hibbân (6795).

[2] Ebû Dâvud (4320), Ahmed (5/324) ve Nesâî, *S. el-Kübrâ* (4/7764).

2744- Farklı kanallarla söz konusu hadisin aynısı zikredilmiştir. Ancak *'Habîb'* yerine *'Hasîb'* denilmiştir.

٢٧٤٥- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شِيرَوَيْهِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ. [٥/٢٢١]

قلت: فذكر بإسناد أخصر منه إلا أنه قال: التبسكم مكان الْتَبَسَ.

2745- Farklı kanallarla söz konusu hadisin aynısı daha kısa bir metinle zikredilmiştir.[1]

٢٧٤٦- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ شَهْرَيَارَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، قَالَ: " رَأَيْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَحْلِفُ أَنَّ ابْنَ صَائِدٍ هُوَ الدَّجَّالُ، فَقُلْتُ: أَتَحْلِفُ بِاللَّهِ؟ قَالَ: إِنِّي كُنْتُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَسَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَحْلِفُ عَلَى ذَلِكَ، فَلَمْ يُنْكِرْهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، وَرَوَاهُ مَعْدَانُ، عَنْ سَعْدٍ نَحْوَهُ [٣/١٥٤]

2746- Muhammed b. el-Münkedir der ki: Câbir b. Abdillah'ın, İbn Sâid'in Deccâl olduğuna dair yemin ettiğini gördüm. Ona: "Allah adına yemin mi ediyorsun?" dediğimde: "Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında iken Ömer b. el-Hattâb'ın bu konuda yemin ettiğini işitim ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) itiraz etmedi" karşılığını verdi.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٧٤٧- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ سُورَةَ الْبَغْدَادِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ بُكَيْرٍ الطَّيَالِسِيُّ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: ثنا سَلْمُ بْنُ زَرِيرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا رَجَاءٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ، يَقُولُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لابْنِ صَائِدٍ: " إِنِّي خَبَّأْتُ لَكَ خَبِيئًا فَمَا هُوَ؟ " قَالَ: دُخٌّ، قَالَ: " اخْسَأْ "، صَحِيحٌ عَزِيزٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي رَجَاءٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ سَلْمُ بْنُ زَرِيرٍ وَهُوَ مِنْ أَثْبَاتِ أَهْلِ الْبَصْرَةِ وَمُقِلِّيهِمْ يُجْمَعُ حَدِيثُهُ، أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ فِي صَحِيحِهِ، عَنْ أَبِي الْوَلِيدِ، عَنْ سَلْمٍ عَنْهُ [٢/٣٠٨]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Buhârî (7355) ve Müslim (4/2243).

2747- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), İbnu Sâid'e: *"Ben sana (içimde) bir şey sakladım (bil bakalım) nedir?"* buyurdu. İbnu Sâid de: "Duh" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Defol git"* buyurdu.[1]

Buhârî'nin rivayet ettiği sahih aziz bir hadistir.

٢٧٤٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ حَسَّانَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " يَتَّبِعُ الدَّجَّالَ سَبْعُونَ أَلْفًا مِنْ يَهُودِ أَصْبَهَانَ عَلَيْهِمُ الطَّيَالِسَةُ "، رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ مِثْلَهُ مَوْقُوفًا وَمَشْهُورُهُ مَا رَوَاهُ الأَوْزَاعِيُّ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسٍ مَرْفُوعًا

2748- Enes b. Mâlik bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Isbehân Yahudilerinden üzerlerinde taylasan (şal) olan yetmiş bin kişi Deccâl'in arkasından gidecektir"* buyurdu.[2]

٢٧٤٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَاسِطِيُّ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، ثنا مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي الْمِقْدَامِ ثَابِتِ بْنِ هُرْمُزَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيْسَ أَحَدٌ أَشَدَّ عَلَى الدَّجَّالِ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ "، وَقَالَ: " لا يَخْرُجُ حَتَّى لا يَكُونَ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَى الْمُؤْمِنِ خُرُوجًا مِنْ نَفْسِهِ "، تَفَرَّدَ بِهِ مُصْعَبٌ، عَنِ الثَّوْرِيِّ [١٢٣/٧]

2749- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Deccâl için Temîm oğullarından daha çetin kimse yoktur"* buyurdu. Sonra da: *"Mümin kimseler ölümü her şeyden fazla temenni etmedikçe (Deccâl) çıkmayacaktır"* buyurdu.[3]

٢٧٥٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو، ثَنَا الْحَسَنُ، ثَنَا أَبُو عُمَيْرٍ، ثَنَا ضَمْرَةُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيِّ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ فَكَانَ أَكْثَرُ خُطْبَتِهِ مَا يحَدِّثُنَا عَنِ الدَّجَّالِ وَخُرُوجِهِ وَفِتْنَتِهِ وَمُدَّتِهِ، وَقَالَ: " فَيَنْزِلُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ فَيَكُونُ فِي أُمَّتِي إِمَامًا مُقْسِطًا وَحَكَمًا عَدْلا، يَدُقُّ الصَّلِيبَ وَيَقْتُلُ

---

[1] Buhârî (6172), Müslim (4/2244), Ebû Dâvud)4329), Ahmed, *Müsned* (5/148) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/162).

[2] Müslim (4/2266), Abdurrezzak (20825) ve Beğavî, *Tefsîr* (6/100).

[3] Hatîb, *Târihu Bağdâd* (13/111).

الْخِنْزِيرَ، وَيَضَعُ الْجِزْيَةَ، وَيَتْرُكُ الصَّدَقَةَ، فَلا يَسْعَى عَلَى شَاةٍ وَلا بَعِيرٍ، وَتُرْفَعُ الشَّحْنَاءُ وَالتَّبَاغُضُ، وَتُنْزَعُ حَمِيَّةُ كُلِّ دَابَّةٍ حَتَّى يُدْخِلَ الْوَلِيدُ يَدَهُ فِي فَمِ الْحَنَشِ فَلا يَضُرَّهُ، وَتَلْقَى الْوَلِيدَةُ الأَسَدَ فَلا يَضُرُّهَا، وَيَكُونُ فِي الإِبِلِ كَأَنَّهُ كَلْبُهَا، وَيَكُونُ الذِّئْبُ فِي الْغَنَمِ كَأَنَّهُ كَلْبُهَا، وَتُمْلأُ الأَرْضُ عَدْلا كَمَا مُلِئَتْ جَوْرًا، وَتُمْلأُ مِنَ الإِسْلامِ وَيُسْلَبُ الْكُفَّارُ مُلْكَهُمْ وَلا يَكُونُ مُلْكٌ إِلا الإِسْلامُ، وَتَكُونُ الأَرْضُ كَفَاثُورِ الْفِضَّةِ يَعْنِي الْمَائِدَةَ مِنَ الْفِضَّةِ يَنْبُتُ نَبَاتُهَا كَمَا كَانَتْ تُنْبِتُ عَلَى عَهْدِ آدَمَ، يَجْتَمِعُ النَّفَرُ عَلَى الْقِطْفِ فَيُشْبِعُهُمْ، وَيَجْتَمِعُ النَّفَرُ عَلَى الرُّمَّانَةِ فَتُشْبِعُهُمْ، وَيَكُونُ الثَّوْرُ بِكَذَا وَكَذَا مِنَ الْمَالِ وَيَكُونُ الْفَرَسُ بِالدُّرَيْهِمَاتِ "

[١٠٨/٦]

2750- Ebû Umâme der ki: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize hitab edip hutbesinin çoğunda Deccâl, Deccâl'in çıkışı, fitnesi ve kalacağı süreden bahsederek şöyle buyurdu: *"İsa b. Meryem, ümmetim arasında adaletli bir hâkim ve doğru bir lider olacaktır. O haçı kıracak, domuzu kesecek, cizyeyi kaldıracak; ancak sadakayı (zekatı) olduğu gibi bırakacaktır. O zaman bir koyun ve bir deve arkasından koşulmayacaktır. Kin ve düşmanlık kaldırılacak ve her hayvanın zehri üzerinden kaldırılacaktır. Hatta çocuk elini yılanın ağzına sokacak ve yılan ona bir zarar vermeyecektir. Yine çocuk aslanı ürkütecek ve aslan çocuğa bir zarar vermeyecektir. Aslan develerin arasında onları koruyan köpekleri gibi olacaktır. Kurt koyunların içinde onları koruyan köpekleri gibi olacak, yeryüzü günahla dolduğu gibi adaletle dolacaktır. Yeryüzü müslümanlarla dolacak, kafirlerin malları ele geçirilecek ve hüküm müslümanların elinde olacaktır. Yeryüzü gümüş bir tepsi gibi olup Âdem'in zamanındaki gibi bitkiler verecektir. Bir grup bir salkım üzümden yiyecek ve bu salkım hepsini doyuracaktır. Bir grup bir nardan yiyecek ve bu nar hepsine yetecektir. Bir öküz şu kadar şu kadar para ederken bir at basit bir para edecektir."*[1]

٢٧٥٠/أ- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شِيرَوَيْهِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، حَدَّثَنِي بَحِيرُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ عُمَرَو بْنِ الأَسْوَدِ، أَنَّ جُنَادَةَ بْنَ أَبِي أُمَيَّةَ حَدَّثَهُ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (2/290).

ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " إِنِّي حَدَّثْتُكُمْ عَنِ الْمَسِيخِ الدَّجَّالِ، وَهُوَ قَصِيرٌ أَفْجَعُ، جَعْدٌ أَعْوَرُ، مَطْمُوسُ الْعَيْنِ الْيُسْرَى، لَيْسَتْ بِنَاتِئَةٍ وَلا حَجْرَاءَ، فَإِنِ الْتَبَسَ فَاعْلَمُوا أَنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ، وَإِنَّكُمْ لَنْ تَرَوْا رَبَّكُمْ حَتَّى تَمُوتُوا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ خَالِدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ بَحِيرٌ [٢٢١/٥]

2750/a- Ubâde b. es-Sâmit bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ben size Mesîh Deccâl'ı anlattım. O, kısa boylu, ayakları çarpık, kıvırcık saçlı, sol gözü kördür ve siliktir. O, ne dışarı çıkmış, ne de çukur olan bir gözdür. Eğer tanımazsanız bilin ki Rabbiniz kör değildir. Bir de siz ölmeden önce Rabbinizi görmeyeceksiniz."*

Tek kanallı bir hadistir.

Yecûc ve Mecûc

٢٧٥١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُطَرِّفٍ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا وُهَيْبٌ، ثنا ابْنُ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " فُتِحَ الْيَوْمَ مِنْ رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذَا، وَعَقَدَ بِيَدِهِ تِسْعِينَ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ وُهَيْبٍ [٢١/٤]

2751- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bugün Yecûc ve Mecûc'un seddinden şu kadarlık bir delik açıldı"* buyurdu ve eliyle doksan işareti etti.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٧٥٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الطُّوسِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ السُّبَحِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ، قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ يَقُولُ: " إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، وَيْلٌ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرٍّ قَدِ اقْتَرَبَ فُتِحَ مِنْ رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذِهِ "، وَحَلَّقَ سَبْعِينَ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَنَهْلِكُ وَفِينَا الصَّالِحُونَ؟ قَالَ: " نَعَمْ إِذَا كَثُرَ الْخَبَثُ " [٢١٨/١٠]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2752- Ümmü Habîbe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma girdiğinde: *"İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn! Yaklaşan şerden dolayı vay Arapların haline! Bugün Yecûc ve Mecûc'un seddinden şu kadarlık bir delik açıldı"* buyurup eliyle yetmiş işareti yaptı. Ona: "Ey Allah'ın Resûlü! İçimizde salih kimseler varken biz helak olur muyuz?" diye sorduğumda: *"Evet! Çirkin şeyler çoğalıp yaygınlaştığı zaman bu da olacak"* buyurdu.[1]

Kıyametten Önceki Alâmetler

٢٧٥٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، حَدَّثَنَا الْمَسْعُودِيُّ، عَنْ فُرَاتٍ الْقَزَّازِ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ أُسَيْدٍ الْغِفَارِيِّ، مِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ، قَالَ: اطَّلَعَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَنَحْنُ نَتَذَاكَرُ السَّاعَةَ، فَقَالَ: " إِنَّ السَّاعَةَ لا تَقُومُ حَتَّى يَكُونَ عَشْرُ آيَاتٍ: الدُّخَانُ، وَالدَّجَّالُ، وَالدَّابَّةُ، وَطُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا، وَثَلاثَةُ خُسُوفٍ: خَسْفٌ بِالْمَشْرِقِ، وَخَسْفٌ بِالْمَغْرِبِ، وَخَسْفٌ بِجَزِيرَةِ الْعَرَبِ، وَفَتْحُ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ، وَنَارٌ تَخْرُجُ مِنْ قَعْرِ عَدَنَ تَسُوقُ النَّاسَ إِلَى الْمَحْشَرِ "، قَالَ الشَّيْخُ: وَأُرَاهُ قَالَ: وَنُزُولُ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ [١/٣٥٥]

2753- Suffe ahalisinden olan Huzeyfe b. Useyd el-Ğifârî der ki: Biz kendi aramızda kıyameti müzakere ederken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize bakıp şöyle buyurdu: *"On alâmet görülmeden kıyamet kopmayacaktır Bunlar, dumanın görülmesi, Deccâl'in çıkması, yerden Dabbe'nin çıkması, Güneş'in batıdan doğması, biri doğuda, biri batıda, bir diğeri de Arap yarımadasında meydana gelecek olan üç yere batma hâdisesi, Yecûc ve Mecûc'un çıkması ve Aden bölgesinden çıkacak bir ateşin insanları mahşere sürmesidir."*[2]

Ebû Nuaym der ki: Gördüğüm kadarıyla ravi (bunları sayarken) İsa b. Meryem'in gönderilmesini de saydı.

٢٧٥٣/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، قَالَ: أَتَى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو نَوْفًا، فَقَالَ: حَدِّثْ فَإِنَّا، قَدْ نُهِينَا عَنِ الْحَدِيثِ، فَقَالَ: مَا كُنْتُ لأُحَدِّثَ وَعِنْدِي رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (4389).

[2] Müslim (4/2226), Ebû Dâvud (4311), Tirmizî (2183) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (3/190).

قُرَيْشٍ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ، يَقُولُ: " سَتَكُونُ هِجْرَةٌ بَعْدَ هِجْرَةٍ يَخْرُجُ خِيَارُ الأَرْضِ إِلَى مَهَاجِرِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلامُ وَيَبْقَى فِي الأَرْضِ شِرَارُ أَهْلِهَا تَلْفِظُهُمْ أَرْضُوهُمْ وَيَقْذِرُهُمْ نَفْسُ اللَّهِ وَيَحْشُرُهُمُ اللَّهُ مَعَ الْقِرَدَةِ وَالْخَنَازِيرِ " وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَخْرُجُ نَاسٌ قِبَلَ الْمَشْرِقِ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لا يجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ كُلَّمَا قُطِعَ قَرْنٌ نَشَأَ قَرْنٌ، كُلَّمَا قُطِعَ قَرْنٌ نَشَأَ قَرْنٌ، كُلَّمَا قُطِعَ قَرْنٌ نَشَأَ قَرْنٌ، ثُمَّ يَخْرُجُ فِي بَقِيَّتِهِمُ الدَّجَّالُ "

2753/a- Şehr b. Havşeb der ki: Abdullah b. Amr, sohbet yapan Nevf el-Bikâlî'nin yanına geldi ve: "Bize hadis rivayetinde bulun, zira bizim hadis rivayet etmemiz yasaklandı" dedi. Nevf: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından ve Kureyş'ten biri varken ben hadis rivayetine bulunacak değilim" karşılığını verdi. Bunun üzerine Abdullah b. Amr dedi ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"(Medine'ye olan) hicretten sonra (Şam'a doğru) bir hicret daha olacaktır. İnsanların en hayırlıları Hz. İbrâhîm'in hicret yurdu olan yere (Şam'a) hicret edecektir. Diğer yerlerde insanların en kötüleri kalacaktır. Onları da kendi toprakları kabul etmeyecek, Allah da onlardan hoşlanmayacak, sonunda çıkan bir ateş maymun ve domuzlarla birlikte onları önüne katıp sürecektir."* Ayrıca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bazıları Kur'ân'ı okur, ama okudukları boğazlarından aşağıya inmez. Onlardan bir nesil yok olunca, diğer bir nesil yerlerini alacak. Onlardan bir nesil yok olunca, diğer bir nesil yerlerini alacak. Onlardan bir nesil yok olunca, diğer bir nesil yerlerini alacak. En sonları Deccal ile birlikte zuhur edecek."*

٢٧٥٣/ب- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا هَوْذَةُ بْنُ خَلِيفَةَ، ثَنَا عَوْفٌ الأَعْرَابِيُّ، عَنْ شَهْرٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ تَرَى الرُّعَاةَ رُءُوسَ النَّاسِ وَأَنْ تَرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ رُعَاةَ الشَّاءِ يَتَبَارَوْنَ فِي الْبُنْيَانِ وَأَنْ تَلِدَ الأَمَةُ رَبَّهَا وَرَبَّتَهَا " [٦٤/٦]

2753/b- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Çobanın idareci olması, yalınayak, çıplak ve koyun çobanlarının bina inşa etmede birbirleriyle yarışmalarını görmen ve kadının kendi efendisini doğurması kıyametin alâmetlerindendir."*

٢٧٥٣/ج- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْغَطْرِيفِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شِيرَوَيْهِ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، أَنْبَأَنَا جَرِيرٌ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " سَتَكُونُ هِجْرَةٌ بَعْدَ هِجْرَةٍ حَتَّى يُهَاجِرَ النَّاسُ إِلَى مُهَاجَرِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلامُ حَتَّى لا يَبْقَى عَلَى الأَرْضِ إلا شِرَارُ أَهْلِهَا يَقْذِرُهُمْ رُوحُ اللَّهِ وَتَلْفِظُهُمْ أَرْضُوهُمْ وَتَحْشُرُهُمُ النَّارُ مِنْ عَدَنَ مَعَ الْقِرَدَةِ وَالْخَنَازِيرِ تَبِيتُ مَعَهُمْ أَيْنَمَا بَاتُوا وَتَقِيلُ مَعَهُمْ أَيْنَمَا، قَالُوا، وَلَهَا مَا سَقَطَ مِنْهُمْ " [٦٦/٦]

2753/c- Abdullah b. Amr der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"(Medine'ye olan) hicretten sonra (Şam'a doğru) bir hicret daha olacaktır. İnsanların en hayırlıları İbrâhîm'in hicret yurdu olan yere (Şam'a) hicret edecektir. Diğer yerlerde insanların en kötüleri kalacaktır. Onları da kendi toprakları kabul etmeyecek, Allah da onlardan hoşlanmayacak, sonunda çıkan bir ateş maymun ve domuzlarla birlikte onları önüne katıp sürecektir. Bu ateş konakladıkları yerde onlarla konaklayacak, dinlendikleri yerde dinlenecek ve onlardan geride kalanları yiyecektir."*

٢٧٥٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَنَانٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْعَطَّارُ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَاقِدٍ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيمَانِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَتَقْصِدَنَّكُمْ نَارٌ هِيَ الْيَوْمَ خَامِدَةٌ فِي وَادٍ يُقَالُ: لَهُ بَرْهُوتُ، يَغْشَى النَّاسَ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ، تَأْكُلُ الأَنْفُسَ وَالأَمْوَالَ، تَدُورُ الدُّنْيَا كُلَّهَا فِي ثَمَانِيَةِ أَيَّامٍ، تَطِيرُ كَطَيْرِ الرِّيحِ وَالسَّحَابِ، حَرُّهَا بِاللَّيْلِ أَشَدُّ مِنْ حَرِّهَا بِالنَّهَارِ، وَلَهَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ دَوِيٌّ كَدَوِيِّ الرَّعْدِ الْقَاصِفِ، هِيَ مِنْ رُءُوسِ الْخَلائِقِ بِالنَّهَارِ أَدْنَى مِنَ الْعَرْشِ " قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَسَلِيمَةٌ يَوْمَئِذٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ؟ قَالَ: " وَأَيْنَ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ؟ يَوْمَئِذٍ هُمْ شَرٌّ مِنَ الْحُمُرِ، يَتَسَافَدُونَ كَمَا تَسَافَدُ الْبَهَائِمُ، وَلَيْسَ فِيهِمْ رَجُلٌ، يَقُولُ: مَهْ مَهْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زَيْدٍ وَمَكْحُولٍ، تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَهُوَ مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ، وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، وَمُوسى بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمَرْوَزِيُّ كِلاهُمَا ضَعِيفَانِ [١٩٢/٥]

2754- Huzeyfe b. el-Yemân der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yemin olsun ki sizi bir ateş saracaktır. O ateş bugün Berehût denilen vadide sönük durumdadır. O ateş içinde müthiş azap olduğu halde insanları kaplar. O ateş insanları ve malları yakıp bitirir. Sekiz gün içinde rüzgar ve bulut gibi uçarak dünyanın her tarafına yayılır. Geceki sıcağı gündüz olan hararetinden daha şiddetlidir. O ateş insanların başının üzerinden Arş'ın altına* *kadar yaklaşarak yeryüzü ile gökyüzü arasında gök gürültüsü gibi korkunç gürültüsü olur."* Bunun üzerine: "Ey Allah'ın Resûlü! O gün müminler selamette mi olacak?" dediğimde: *"Mümin erkekler ve mümine kadınlar nerede!? O gün onlar eşeklerden daha kötü olacaktır ve onlar hayvanlar gibi çiftleşecektir. Aralarından hiç bir erkek te: «Yavaş olun (yapmayın)» demeyecektir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٥٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " أَوَّلُ شَيْءٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ زِيَادَةُ كَبِدِ الْحُوتِ " [٢٥٢/٦]

2755- Enes bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cennet ahalisinin yiyeceği ilk şey, balık ciğeri artığıdır"* buyurdu.[1]

٢٧٥٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالَ: كَتَبَ إِلَيَّ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بِشْرٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بِسْطَامٍ، ثنا مُؤَمَّلٌ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ بَشِيرِ بْنِ سَلْمَانَ، عَنْ سَيَّارٍ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ خَسْفٌ، وَمَسْخٌ، وَقَذْفٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إلا مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مُؤَمَّلٍ [١٢١/٧]

2756- Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet kopmadan önce yere batırılma, mesh olunma ve (gökten) taşlanma olacaktır"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٥٧- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ الْقَطَّانُ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو الأُمَوِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الثِّقَةُ، حَدَّثَنِي هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، وَلَيْثُ بْنُ أَبِي سُلَيْمٍ، وَآخَرَانَ سَمَّاهُمَا كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا الْحَجَّاجِ يَعْنِي مُجَاهِدًا، يَقُولُ: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ

---

[1] Ebû Dâvud (2792) ve İbn Hibbân (2253).

[2] İbn Mâce (4059).

عُمَرَ، وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرو بن العاص، أن رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا تَقُومُ السَّاعَةُ عَلَى أَحَدٍ يَقُولُ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، غَرِيبٌ عَنْ مُجَاهِدٍ، مَجْمُوعًا عَنْهُمْ، تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ [٣٠٥/٣]

2757- Abdullah b. Amr b. el-Âs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet: «Lâ ilahe illallah» diyen bir kimsenin üzerine kopmayacaktır"* buyurdu.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

Kıyametin Gündüz Vakti Kopması

٢٧٥٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا شِهَابُ بْنُ خِرَاشٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَقُومُ السَّاعَةُ إِلا نَهَارًا "، تَفَرَّدَ بِهِ شِهَابٌ، عَنِ الثَّوْرِيِّ [١٤٣/٧]

2758- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet kesinlikle gündüz vakti kopacaktır"* buyurdu.[2]

---

[1] Ahmed (3/162), Ebû Avâne /1/101), İbn Hibbân (1911), İbn Adiy, *el-Kâmil* (6/2092) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/495).

[2] İbn Asâkir (6/344).

EDEB KİTABI

Akıl

٢٧٥٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ الْمُحَبَّرِ، حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قُلْتُ لابْنِ عُمَرَ: أَيُّ حَاجٍّ بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ أَفْضَلُ وَأَعْظَمُ أَجْرًا؟ قَالَ: مَنْ جَمَعَ ثَلاثَ خِصَالٍ: نِيَّةً صَادِقَةً، وَعَقْلا وَافِرًا، وَنَفَقَةً مِنْ حَلالٍ، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لابْنِ عَبَّاسٍ، فَقَالَ: صَدَقَ، فَقُلْتُ: إِذَا صَدَقَتْ نِيَّتُهُ، وَكَانَتْ نَفَقَتُهُ مِنْ حَلالٍ، فَمَا يَضُرُّهُ قِلَّةُ عَقْلِهِ، فَقَالَ: يَا أَبَا الْحَجَّاجِ، سَأَلْتَنِي عَمَّا سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، مَا أَطَاعَ الْعَبْدُ رَبَّهُ ﷾ بِشَيْءٍ أَفْضَلَ مِنْ حُسْنِ الْعَقْلِ، وَلا يَقْبَلُ اللَّهُ تَعَالَى صَوْمَ عَبْدٍ، وَلا صَلاتَهُ، وَلا حِجَّهُ، وَلا عُمْرَتَهُ، وَلا صَدَقَتَهُ، وَلا شَيْئًا مِمَّا يَكُونُ فِيهِ مِنْ أَنْوَاعِ الْبِرِّ إِذَا لَمْ يَعْمَلْ بِعَقْلٍ، وَلَوْ أَنَّ جَاهِلا فَاقَ الْمُجْتَهِدِينَ فِي الْعِبَادَةِ كَانَ مَا يُفْسِدُ أَكْثَرَ مِمَّا يُصْلِحُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُجَاهِدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبَّادٍ، عَنْ عَبْدِ الْوَهَّابِ [٣/٣٠٣]

2759- Abdulvehhâb b. Mücâhid, babasından bildiriyor: İbn Ömer'e: "Hangi hacı daha üstündür ve mükâfatı daha çoktur?" diye sorduğumda: "Şu üç şeyi kendinde taşıyan hacıdır: Biri samimi bir niyettir. Diğeri aklı baliğdir. Diğeri de hac masraflarının helal yoldan gelmiş olmasıdır" karşılığını verdi. İbn Ömer'in bu dediğini İbn Abbâs'a aktardığımda: "Doğru söylemiş!" dedi. Ona: "Peki, adamın samimi bir niyeti ve helal yoldan elde ettiği nafakası varsa aklının az olup olmamasının ne önemi var ki?" diye sorduğumda İbn Abbâs şu karşılığı verdi: "Ey Ebu'l-Haccâc! Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sorduğum sorunun aynısını bana soruyorsun. Ben sorduğumda bana şöyle buyurmuştu: *"Canım elinde olana yemin olsun ki kul, Rabbine güzel bir akıldan daha üstün bir şeyle ibadet etmiş değildir. Akıl ile birlikte ifa edilmedikten sonra Allah oruç, namaz, hac, umre, sadaka ve diğer tüm iyi amelleri kabul etmez. Cahil biri, ibadette âlim olan kişileri bazen geçse de bozduğu şeyler ıslah ettiği şeylerden çok daha fazla olur."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٦٠- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَيُّوبَ بْنِ سُلَيْمَانَ
الْعَطَّارُ، بِالْمَصِّيصَةِ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ زِيَادٍ الْمَنُوفِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَجَاءٍ، حَدَّثَنَا
ابْنُ جُرَيْجٍ، حَدَّثَنَا عَطَاءٌ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: "
قَسَمَ اللَّهُ الْعَقْلَ عَلَى ثَلاثَةِ أَجْزَاءٍ، فَمَنْ كُنَّ فِيهِ فَهُوَ الْعَاقِلُ، وَمَنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَلا عَقْلَ لَهُ:
حُسْنُ الْمَعْرِفَةِ بِاللَّهِ ﷾ وَحُسْنُ الطَّاعَةِ لِلَّهِ ﷾ وَحُسْنُ الصَّبْرِ لِلَّهِ ﷾ على أَمْرِ الله"،
غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، لا أَعْلَمُ عَنْهُ رَاوِيًا إِلا ابْنَ جُرَيْجٍ [٣/٣٢٣]

2760- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah aklı üç kısma ayırdı. Bunlar kimde bulunursa, aklı mükemmel olur. Kimde de bulunmazsa onun aklı yoktur. Bunlar; Allah hakkında güzel mârifet, Allah'a karşı güzel tâat ve Allah'ın emirlerine karşı güzel sabırdır."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٦١- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ، قَالَ: ثنا أَيُّوبُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْقَطَّانُ،
قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ زِيَادٍ الْمَتُوثِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ أَبِي رَجَاءٍ، قَالَ: ثنا غَالِبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ،
عَنْ شُرَيْحٍ، عَنْ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " الْجَنَّةُ مِائَةُ دَرَجَةٍ، تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ دَرَجَةً لأَهْلِ
الْعَقْلِ، وَدَرَجَةٌ لِسَائِرِ النَّاسِ الَّذِينَ هُمْ دُونَهُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُرَيْحٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ
الْعَزِيزِ، عَنْ غَالِبٍ [٤/١٣٩]

2761- Hz. Ömer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cennet yüz derecedir. Bunlardan doksan dokuzu akıllılara mahsustur. Diğer bir derece ise diğer kimseler içindir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٦٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ بْنِ الْجُنَيْدِ،
حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ عَبْدِكَ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عِيسَى، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي
سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " قَسَّمَ اللَّهُ ﷾ الْعَقْلَ عَلَى ثَلاثَةِ
أَجْزَاءَ، فَمَنْ كُنَّ فِيهِ كَمُلَ عَقْلُهُ، وَمَنْ لَمْ يَكُنَّ فِيهِ فَلا عَقْلَ لَهُ: حُسْنُ الْمَعْرِفَةِ بِاللَّهِ ﷾
وَحُسْنُ الطَّاعَةِ لِلَّهِ ﷾ وَحُسْنُ الصَّبْرِ عَلَى مَا أَمَرَ اللَّهُ ﷾ [١/٢١]

2762- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah aklı üç kısma ayırdı. Bunlar kimde bulunursa, aklı kâmil olur.*

Kimde de bulunmazsa onun aklı yoktur. Bunlar; Allah hakkında güzel mârifet, Allah'a karşı güzel tâat ve Allah'ın emirlerine karşı güzel sabırdır."[1]

٢٧٦٣- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْمِصِّيصِيُّ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ زِيَادٍ الْمُقْرِئُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ، عَنِ الْقُرَظِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا إِيمَانَ لِمَنْ لا أَمَانَةَ لَهُ، وَلا دِينَ لِمَنْ لا عَقْلَ لَهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْقُرَظِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ [٣/٢٢٠]

2763- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Emanete riâyeti olmayan kimsenin imanı ve aklı olmayan kimsenin dini olmaz"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٦٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ الْمُحَبَّرِ، حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ طَرِيفٍ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ، أَنَّ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ خَرَجَ ذَاتَ يَوْمٍ فَاسْتَقْبَلَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ لَهُ: بِمَ بُعِثْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " بِالْعَقْلِ "، قَالَ: فَكَيْفَ لَنَا بِالْعَقْلِ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " إِنَّ الْعَقْلَ لا غَايَةَ لَهُ، وَلَكِنْ مَنْ أَحَلَّ حَلالَ اللَّهِ وَحَرَّمَ حَرَامَهُ سُمِّيَ عَاقِلا، فَإِنِ اجْتَهَدَ بَعْدَ ذَلِكَ سُمِّيَ عَابِدًا، فَإِنِ اجْتَهَدَ بَعْدَ ذَلِكَ سُمِّيَ جَوَادًا، فَمَنِ اجْتَهَدَ فِي الْعِبَادَةِ وَسَمَحَ فِي نَوَائِبِ الْمَعْرُوفِ بِلا حَظٍّ مِنْ عَقْلٍ يَدُلُّهُ عَلَى اتِّبَاعِ أَمْرِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَاجْتِنَابِ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الأَخْسَرُونَ أَعْمَالا، الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا " [١/٢١]

2764- Suveyd b. Ğafele bildiriyor: Bir gün Ebû Bekr es-Sıddîk dışarı çıkınca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile karşılaştı. "Ey Allah'ın Resûlü! Ne ile gönderildin?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Akıl ile"* buyurdu. Ebû Bekr: "Aklımızı nasıl kullanmalıyız?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Aklın bir sınırı yoktur. Ama Allah'ın helal kıldığını helal sayıp haram kıldığını da haram sayan kimseye akıllı denilir. Bunu yaptıktan sonra ibadetlerde gayret eden kimseye âbid, ondan sonra gayret eden kimseye cömert denilir. Allah'ın emrettiklerine itaat ettirip, yasakladıklarından uzaklaştıracak kadar akıldan nasibini almadan ibadetlerde ve iyi şeylerde*

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

gayret edenlerin amelleri boşa çıkmıştır. İyi yaptıklarını düşünmelerine rağmen dünya hayatında yaptıkları heba olmuştur."

٢٧٦٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ حَفْصٍ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَفْصٍ الْعَبْسِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الْحَسَينِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رِضْوَانُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِمْ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الإِيمَانِ بِاللَّهِ التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٠٣/٣]

2765- Ali b. Ebî Tâlib der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a imandan sonra aklın başı, insanlara karşı sevgi göstermektir"* **buyurdu.**[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٦٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَتْحِ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ صَدَقَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ النُّورِ الْخَزَّازُ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُفَضَّلِ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " يَا عَلِي، إِذَا تَقَرَّبَ النَّاسُ إِلَى خَالِقِهِمْ فِي أَبْوَابِ الْبِرِّ، فَتَقَرَّبْ إِلَيْهِ بِأَنْوَاعِ الْعَقْلِ تَسْبِقْهُمْ بِالدَّرَجَاتِ وَالزُّلْفَى عِنْدَ النَّاسِ فِي الدُّنْيَا وَعِنْدَ اللَّهِ فِي الآخِرَةِ " [١٨/١]

2766- Ali b. Ebî Tâlib der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ali! İnsanlar kendilerini yaratana iyilik kapılarından yaklaşırlarsa sen akıl ile yaklaş. Onları dünyada insanların yanında, âhirette de Allah katında derece ve rütbe olarak geçersin"* **buyurdu.**[2]

٢٧٦٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هِشَامِ بْنِ يَحْيَى بْنِ يَحْيَى الْغَسَّانِيُّ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ جَدِّي، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ الْغِفَارِيِّ، قَالَ: جَلَسْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا كَانَتْ صُحُفُ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلامُ؟ فَقَالَ: " أَمْثَالٌ كُلُّهَا، وَكَانَ فِيهَا: وَعَلَى الْعَامِلِ مَا لَمْ يَكُنْ مَغْلُوبًا عَلَى عَقْلِهِ أَنْ يَكُونَ لَهُ سَاعَاتٌ: سَاعَةٌ يُنَاجِي فِيهَا رَبَّهُ تَعَالَى، وَسَاعَةٌ

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (2985, 3009).

[2] Zehebî, *Mîzan* (625).

يُحَاسِبُ فِيهَا نَفْسَهُ، وَسَاعَةٌ يُفَكِّرُ فِي صُنْعِ اللَّهِ تَعَالَى، وَسَاعَةٌ يَخْلُو فِيهَا بِحَاجَتِهِ مِنَ الْمَطْعَمِ وَالْمَلبس "، وَإِنْ أُخِذَ مِنْ صُوفِ الْقَفَا، فَمَعْنَاهُ أَنَّ الْمُتَصَوِّفَ مَعْطُوفٌ بِهِ إِلى الحق، مَصْرُوفٌ بِهِ عَنِ الْخَلْقِ، لا يُرِيدُ بِهِ بَدَلا، وَلا يَبْغِي عَنْهُ حَوَلا [١٨/١]

2767- Ebû Zer el-Ğifârî der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında oturdum ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Hz. İbrâhîm'in sahifeleri ne idi?" diye sordum. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şu karşılığı verdi: *"Bu sahifeler bütünüyle (ibretli) mesellerdi. Onda şu da vardı: «Akıllı olan birinin aklı başında olduğu müddetçe onun için belirli zamanlar vardır. Bu zamanın bir bölümünü Rabbine yönelip dua etmeye, bir bölümünü kendini hesaba çekmeye, bir bölümünü Allah'ın işleri üzerinde düşünmeye ve bir bölümünü yeme içme gibi ihtiyaçlarına ayırır."*[1]

٢٧٦٨-حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَيُّوبَ بْنِ سَلْمَانَ الْعَطَّارُ، بِالْمَصِّيصَةِ ثَنَا عَلِيُّ بْنُ زِيَادٍ الْمَتُونِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَجَاءٍ، ثَنَا مالك، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَأَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَطِعْ رَبَّكَ تُسَمَّى عَاقِلا، وَلا تَعْصِهِ تُسَمَّى جَاهِلا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي رَجَاءٍ [٣٤٥/٦]

2768- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rabbine itaat et ki, akıllı ismini alasın. (Rabbine) isyan etme, yoksa cahil diye adlandırılırsın"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Bir Şey Dağıtırken Büyükten Başlamak

٢٧٦٩- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا، وَمُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، قَالا: ثنا أَبُو مَيْمُونٍ، مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا الْمِصِّيصِيُّ، ثنا أَشْعَثُ بْنُ شُعْبَةَ أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " كُنْتُ أَسْقِي وَرَجُلٌ عَنْ يَمِينِي، وَرَجُلٌ أَشَبُّ مِنِّي عَنْ شِمَالِي، فَنَاوَلْتُ الشَّابَّ، فَقِيلَ لِي: كَبِّرْ "، أَيْ أَعْطِ الأَكْبَرَ، تَفَرَّدَ بِهِ الْفَزَارِيُّ، وَعَنْهُ الأَشْعَثُ، [١١٠/٧]

---

[1] İbn Hibbân, *Mevârid* (94) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (1651).

2769- İbn Ömer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ben su dağıtırken sağımda bir kişi ve solumda benden daha genç bir kişi bulunmaktaydı. Suyu gence verdiğimde, bana: «Büyükten başla» denildi."*[1]

٢٧٧٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا نُعَيْمُ بْنُ جِيَادٍ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْبَرَكَةُ مَعَ أَكَابِرِكُمْ "، قُلْتُ لِلْوَلِيدِ: أَنَّى سَمِعْتَ مِنَ ابْنِ الْمُبَارَكِ، قَالَ: فِي الْغَزْوِ [٨/١٧١]

2770- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bereket büyüklerinizle birliktedir"* buyurdu.

Ravi der ki: Velîd'e: "Sen bunu İbnu'l-Mübârek'ten mi işittin?" dediğimde: "Gazve sırasında işittim" karşılığını verdi.[2]

٢٧٧١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " أَمَرَنِي جِبْرِيلُ أَنْ أُكبر "، رَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، جميعا عَنْ أُسَامَةَ

2771- İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cibrîl bana (her işte) büyüklerden başlamamı emretti"* buyurdu.[3]

İnsanlara Mevkilerine Göre İkramda Bulunmak

٢٧٧٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَبْدَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، قَالَ: ونا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: نا أَبُو هُرَيْرَةَ الْوَاسِطِيُّ، قَالَا: ثنا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَبِيبٍ، عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّهَا كَانَتْ فِي سَفَرٍ، فَأَمَرَتْ لِنَاسٍ مِنْ قُرَيْشٍ بِغَدَاءَ، فَمَرَّ رَجُلٌ غَنِيٌّ ذُو هَيْئَةَ، فَقَالَتِ: ادْعُوهُ، فَنَزَلَ فَأَكَلَ وَمَضَى، وَجَاءَ سَائِلٌ، فَأَمَرَتْ لَهُ بِكَسْرَةٍ، فَقَالُوا لَهَا:

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] İbn Hibbân, *Mevârid* (1912), Hâkim, *Müstedrek* (1/62).

[3] Ahmed (2/138) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (1/40).

أَمَرْتِينَا أَنْ نَدْعُوَ هَذَا الْغَنِيَّ، وَأَمَرْتِ لِهَذَا السَّائِلِ بِكَسْرَةٍ، فَقَالَتْ: إِنَّ هَذَا الْغَنِيَّ لَمْ يَجْمُلْ بِنَا إِلا مَا صَنَعْنَا بِهِ، وَإِنَّ هَذَا السَّائِلَ سَأَلَ، فَأَمَرْتُ لَهُ بِمَا أَرْضَاهُ، وَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " أَمَرَنَا أَنْ نُنْزِلَ النَّاسَ مَنَازِلَهُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ حَبِيبٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ [٣٧٩/٤]

2772- Meymûn b. Ebî Şebîb bildiriyor: Hz. Âişe bir seferde iken Kureyşli birine kahvaltı hazırlamasını emretti. O sırada oradan zengin ve heybetli biri geçince: "Onu (yemeğe) davet edin" dedi. Adam orada konaklayıp yemeğini yedi ve yoluna devam etti. Bir dilenci gelince ona bir parça ekmek verilmesini emretti. Bunun üzerine kendisine: "Bu zengini yemeğe davet etmemizi ve bu dilenciye bir ekmek parçası vermemizi emrettin" denilince: "Bu zengine yaptığımızdan başkası bize yakışmaz. Ancak dilenci bir şey istedi ve ona istediğini verdik. Zira Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«İnsanlara mevkilerine göre ikramda bulunun»* buyurmuştur" dedi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Güzel Ahlâk

٢٧٧٣- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرِ بْنِ حَيَّانَ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ الْحُصَيْنِ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَطَاءٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عِيَاضٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " حُسْنُ الْخُلُقِ خُلُقُ اللَّهِ الأَعْظَمُ " [١٧٥/٢]

2773- Ammâr b. Yâsir der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ahlâkın en güzeli, Allah'ın yüce ahlâkıdır"* buyurdu.[2]

٢٧٧٤- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ الْحُصَيْنِ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ اسْتَخْلَصَ هَذَا الدِّينَ لِنَفْسِهِ، وَلا يَصْلُحُ لِدِينِكُمْ إِلا السَّخَاءُ وَحُسْنُ الْخُلُقِ، أَلا فَزَيِّنُوا دِينَكُمْ بِهِمَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عِمْرَانَ، وَالْحَسَنِ، تَفَرَّدَ بِهِ

---

[1] Ebû Dâvud (4842) ve Beyhakî, *Edeb* (299).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (2980).

أَبُو عُبَيْدَةَ وَهُوَ سَعِيدُ بْنُ زَرْبِيٍّ، وَرُوِيَ مِثْلُهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ [١٦٠/٢]

2774- İmrân b. Husayn der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah bu dini kendi zâtı için has kılmıştır. Bu sebeple dininiz için cömertlik ve güzel ahlâk çok önemli birer maslahattır. Öyleyse bu ikisi ile dininizi süsleyiniz."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٧٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شَبِيبٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو. ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ مَخْلَدٍ، وَسَعْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا عَوْنُ بْنُ سَلامٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْغَفَّارِ أَبُو مَرْيَمٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي الْحَكَمُ، عَنْ مَيْمُونٍ، عَنْ مُعَاذٍ، قَالَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى الْيَمَنِ فَلَمْ يَزَلْ يُوصِينِي، حَتَّى آخِرَ مَا أَوْصَانِي، قَالَ: " عَلَيْكَ بِحُسْنِ الْخُلُقِ، فَإِنَّ أَحْسَنَ النَّاسِ خُلُقًا أَحْسَنُهُمْ دِينًا " [٣٧٦/٤]

2775- Muâz der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni Yemen'e gönderirken sürekli olarak nasihatte bulundu ve son olarak: *"Güzel ahlâklı olmaya bak. Zira insanları en güzel ahlâklısı, dini en güzel olandır"* buyurdu.

٢٧٧٦- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي عَبْدُوسُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، [٢٩/٥] ثنا نُوحُ بْنُ مَيْمُونٍ الْمَضْرُوبُ، ثنا أَبُو عِصْمَةَ نُوحُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَأَةَ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ كُرَيْبٍ، عَنِ ابْنِ الْعَبَّاسِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ ﷾ جَوَادٌ يُحِبُّ الْجُودَ، وَيُحِبُّ مَعَالِيَ الأَخْلاقِ، وَيُبْغِضُ سَفْسَافَهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ وَكُرَيْبٍ، تَفَرَّدَ بِهِ نُوحٌ، عَنْ أَبِي عِصْمَةَ [٢٨/٥]

2776- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah cömerttir ve cömerdi sever. Yüksek (güzel) ahlâkı sever, düşük (kötü) ahlâktan da nefret eder"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (18159) ve *M. el-Evsat* (1415).

[2] Harâitî, *Mekârimu'l-Ahlâk* (s. 55) ve İbn Asâkir (3/239).

٢٧٧٧- حَدَّثَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ زُهَيْرٍ الطُّوسِيُّ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا يَعْلَى، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا "

2777- Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müminlerin iman bakımından en olgun olanları, ahlâk bakımından da en güzel olanlarıdır"* buyurdu.[1]

٢٧٧٧/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِصَامِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ نَافِعٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ خَالِهِ يَعْنِي عَطَاءً، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لَيْسَ شَيْءٌ أَثْقَلَ فِي الْمِيزَانِ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ عِصَامُ بْنُ يَزِيدَ [١٠٦/٧]

2777/a- Ebu'd-Derdâ bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mizân'da güzel ahlâktan daha ağır basan bir şey yoktur"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٧٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْوَرَّاقُ الْبَغْدَادِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حَامِدٍ النَّيْسَابُورِيُّ،، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ بْنِ الْوَلِيدِ الْقُرَشِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا شَقِيقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْبَلْخِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا تَفْسِيرُ حُسْنِ الْخُلُقِ؟ فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا تَفْسِيرُ حُسْنِ الْخُلُقِ؟ فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا تَفْسِيرُ حُسْنِ الْخُلُقِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّمَا تَفْسِيرُ حُسْنِ الْخُلُقِ مَا أَصَابَ مِنَ الدُّنْيَا يَرْضَى، وَإِنْ لَمْ يُصَبْهُ لَمْ يَسْخَطْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، وَإِبْرَاهِيمَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ عَنْ هَذَا الشَّيْخِ [٤٣/٨]

2778- Ebû Hureyre der ki: Bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! Güzel ahlâkın açıklaması nedir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sustu ve bir cevap vermedi. Adam bir daha: "Ey

---

[1] Ebû Dâvud (4682), Tirmizî (1162), Ahmed (2/250, 472), Dârimî (2/323), Hâkim (1/3), İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (17, 19, 125) ve İbn Hibbân (1311, 1926).

Allah'ın Resûlü! Güzel ahlâkın açıklaması nedir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yine sustu ve bir cevap vermedi. Adam üçüncü defa: "Ey Allah'ın Resûlü! Güzel ahlâkın açıklaması nedir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güzel ahlâkın açıklaması; kişinin dünyadan elde ettiği şeylere razı olması ve elde edemediği şeyler için öfkelenmemesi (üzülmemesi)dir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٧٩- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحَارِثِ الْغَنَوِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ الْمُقْرِئُ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّكُمْ لا تَسَعُونَ النَّاسَ بِأَمْوَالِكُمْ، فَلْيَسَعْهُمْ مِنْكُمْ بَسْطُ خَلْقٍ وَحُسْنُ خُلُقٍ " [٢٥/١٠]

2779- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Siz mallarınızla insanları mutlu edemezsiniz. Öyleyse tatlı dil ve güzel ahlâkınızla onları memnun ediniz"* buyurdu.

٢٧٨٠-حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، وَأَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالا: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ أَحَبَّكُمْ إِلَيَّ وَأَقْرَبَكُمْ مِنِّي، أَحَاسِنُكُمْ أَخْلاقًا، وَإِنَّ أَبْعَدَكُمْ مِنِّي مَسَاوِئُكُمْ أَخْلاقًا، الثَّرْثَارُونَ وَالْمُتَشَدِّقُونَ ". رَوَاهُ أَبُو جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ، وَوَهْبٌ، وَخَالِدٌ، وَابْنُ أَبِي عَدِيٍّ فِي آخرين، عَنْ دَاوُدَ [١٨٨/٥]

2780- Ebû Sa'lebe el-Huşenî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bana en sevgili olanınız ve bana en yakın olanınız, ahlâkı en güzel olanınızdır. Bana en çok uzak olanlarınız da, ahlâkı kötü olan dengesiz ve boş boğazlardır"* buyurdu.[1]

٢٧٨١- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا مِنْجَابٌ. ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ الْمُقْرِي، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ

---

[1] Ahmed (4/193), Taberânî, *M. el-Kebîr* (2/158), Hatîb, *Târih* (4/63) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (12/366, 367).

اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَأَحْمَدُ بْنُ أَبِي أَسَدٍ، قَالُوا: ثنا شَرِيكٌ، عَنْ خَلَفِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، قَالَ: قُلْتُ لأُمِّ الدَّرْدَاءِ: سَمِعْتِ مِنَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ شَيْئًا؟ قَالتَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ: " أَوَّلُ مَا يُوضَعُ فِي الْمِيزَانِ الْخُلُقُ الْحَسَنُ " [٧٥/٥]

2781- Meymûn b. Mihrân der ki: Ümmü'd-Derdâ'ya: "Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) **bir şey işittin mi?" dediğimde:** *"Mizân'a konulacak ilk şey güzel ahlâktır"* **buyurduğunu işittim" karşılığını verdi.**[1]

٢٧٨٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ الْفَرَائِضِيُّ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَسَدٍ الْمُحَاسِبِيُّ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا يُوضَعُ فِي الْمِيزَانِ أَثْقَلَ مِنْ خُلُقٍ حَسَنٍ "، الْقَاسِمُ هُوَ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَزَّةَ، حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ تَمْتَامٌ، ثنا عَفَّانُ، ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ أَبِي بَزَّةَ بِهِ [١١٠/١٠]

2783- Ebu'd-Derdâ der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mizân'a güzel ahlâktan daha ağır bir şey konulmayacaktır"* **buyurdu.**[2]

٢٧٨٤- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، فِي جَمَاعَةٍ قَالُوا: ثنا يَحْيَى بْنُ صَاعِدٍ، ثنا فَرْوَةُ الرَّهَاوِيُّ، ثنا أَبُو قَتَادَةَ الْحَرَّانِيُّ، ثنا شُعْبَةُ وَمِسْعَرٌ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ أَبِي بَزَّةَ، عَنْ عَطَاءٍ الكنجاراني، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَا وُضِعَ فِي الْمِيزَانِ أَثْقَلُ مِنْ خُلُقٍ حَسَنٍ "، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْ مِسْعَرٍ، غَيْرَ أَبِي قَتَادَةَ الْحَرَّانِيِّ [٢٦٢/٧]

2784- Ebu'd-Derdâ bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mizân'a güzel ahlâktan daha ağır bir şey konulmamıştır"* **buyurmuştur.**[3]

٢٧٨٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ الضَّحَّاكِ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ يَزِيدَ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ شَيْءٍ أَثْقَلَ فِي الْمِيزَانِ مِنْ خُلُقٍ حَسَنٍ " [٢٤٢/٥]

---

[1] İbn Ebî Şeybe (8/521), İbn Asâkir (3/409), İbn Ebî Hâtim, *el-İlel* (232) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (24/647).

[2] Ahmed, *Müsned* (6/448, 451), Ebû Dâvud (4682) ve Tirmizî (1162).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2785- Ebu'd-Derdâ der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mizân'da güzel ahlâktan daha ağır bir şey yoktur"* buyurdu.[1]

Kötü Ahlâk

٢٧٨٧/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ الْمِهْرَجَان فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَابِلِيُّ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الشُّؤْمُ سُوءُ الْخُلُقِ "، تَفَرَّدَ بِهَذِهِ الأَحَادِيثِ عَنْ حَبِيبٍ، أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، وَثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ[١٠٢/٦]

2786- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Uğursuzluk, kötü ahlâktır"* buyurdu.[2]

٢٧٨٧- أَخْبَرَنَا أَبُو الْفَتْحِ يُوسُفُ بْنُ عُمَرَ بْنِ مَسْرُورٍ الْقَوَّاسُ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمِصْرِيُّ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى الْخَزَّازُ الْبَغْدَادِيُّ الصُّوفِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْغِفَارِيُّ، ثنا جَابِرُ بْنُ سُلَيْمٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سُوءُ الْخُلُقِ شُؤْمٌ، وَشِرَارُكُمْ أَسْوَؤُكُمْ خُلُقًا "

2787- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Uğursuzluk, kötü ahlâktır. Kötüleriniz kötü ahlâklı olanlarınızdır"* buyurdu.[3]

٢٧٨٨- ثنا عَبْدُ الله بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، وَحَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا مَالِكُ بْنُ دِينَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ غَالِبٍ الْحُدَّانِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أن النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " خَصْلَتَانِ لا يَجْتَمِعَانِ فِي مُؤْمِنٍ: الْبُخْلُ وَسُوءُ الْخُلُقِ

2788- Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mümin bir kimsede iki haslet bir arada bulunmaz, bunlar cimrilik ve kötü ahlâktır"* buyurdu.[4]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Ahmed (6/85) ve Taberânî, *M. el-Evsat* (3001).

[3] Ahmed, *Müsned* (3/502), Hatîb, *Târih* (4/276) ve İbn Asâkir, *Târih Dimaşk* (3/48).

[4] Buhârî, *el-Edebu'l-Müfred* (282) ve Tirmizî (1962).

٢٧٨٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى، عَنْ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ غَالِبٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " خَصْلَتَانِ لا تَجْتَمِعَانِ فِي مُؤْمِنٍ: سُوءُ الْخُلُقِ، وَالْبُخْلُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ صَدَقَةُ، حَدَّثَ بِهِ الأَئِمَّةُ: أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، وَالنَّاسُ، عَنْ أَبِي دَاوُدَ، عَنْ صَدَقَةَ [٢/٣٨٩]

2789- Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mümin bir kimsede iki haslet bir arada bulunmaz, cimrilik ve kötü ahlâk"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Yumuşak Huylu Olmak

٢٧٩٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا حَبُّوشُ بْنُ رِزْقِ اللَّهِ الْمِصْرِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، ثَنَا سَلَمَةُ بْنُ الْعِيَارِ، عَنْ مَالِكٍ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الأَمْرِ كُلِّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَلَمَةَ، عَنْ مَالِكٍ وَرَوَاهُ الْمَأْمُونُ، عَنْ أَبِيهِ الرَّشِيدِ، عَنْ مَالِكٍ،

2790- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz ki Allah bütün işlerde yumuşak huylu olmayı sever"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٩١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ الصُّوفِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّكَّاكُ، ثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ كَامِلٍ الْبَرْدَعِيُّ، ثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْخَصِيبِ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمَأْمُونَ يَوْمًا، يَقُولُ لِحَاجِبِهِ " عَلَيْكَ بِالرِّفْقِ فِي جَمِيعِ أُمُورِكَ "، ثُمَّ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي هَارُونُ الرَّشِيدُ، قَالَ: حَدَّثَنِي مَالِكٌ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ بِإِسْنَادِهِ مِثْلَهُ [٦/٣٥٠]

2791- İbrâhîm b. Saîd der ki: Bir gün Me'mûn'un kapıcısına: "Bütün işlerinde yumuşak huylu olmaya bak. Babam Hârun er-Reşîd de: "Mâlik,

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Buhârî (6024), Müslim (2165), Tirmizî (2771) ve Ahmed (6/36, 85).

Evza'î kanalıyla senediyle bana bildirdi..." dediğini (ve yukarıdaki hadisi aktardığını) işittim" dedi.[1]

٢٧٩٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، وثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ حَفْصٍ الأُبُلِّيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ وَيُعْطِي عَلَيْهِ مَا لا يُعْطِي عَلَى الْعُنْفِ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَنِ الأَعْمَشِ، أَبُو بَكْرٍ، وَعَنْهُ إِسْمَاعِيلُ [٣٠٦/٨]

2792- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Şüphesiz ki Allah yumuşaktır ve yumuşak huylu olmayı sever. Şiddet ve kabalık karşılığında vermediğini nezaket karşılığında verir."*[2]

٢٧٩٣- حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الضَّبِّيُّ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ غَالِبٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، أَنَّهُ سَمِعَ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَمَّتِي عَائِشَةَ، تَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أُعْطِيَ حَظَّهُ مِنَ الرِّفْقِ أُعْطِيَ حَظَّهُ مِنْ خَيْرَيِ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ، وَمَنْ حُرِمَ حَظَّهُ مِنَ الرِّفْقِ حُرِمَ حَظَّهُ مِنْ خَيْرَيِ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ " [١٥٩/٩]

2793- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kime yumuşak huylu olmaktan payı verilmişse dünya ve âhiret hayrından nasibini almış demektir. Kim de yumuşak huyluluk payından mahrum edilmişse dünya ve âhiret hayrından mahrum edilmiş demektir."*[3]

Hayâ (Utanma Duygusu)

٢٧٩٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَتْحِ الْحَنْبَلِيُّ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ مَاهَانَ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ صَالِحِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Ahmed, *Müsned* (1/112, 4/87), İbn Mâce (3688), İbn Hibbân (549), Abdurrezzak (9251) ve İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (8/324).

[3] Tirmizî (2013), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10/193) ve *el-Esmâ' ve's-Sifât* (s. 501).

كَعْبٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِكُلِّ دِينٍ خُلُقًا، وَخُلُقُ الإِسْلامِ: الْحَيَاءُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، انفَرَدَ بِهِ سَعِيدٌ، عَنْ صَالِحٍ [٣/٢٢٠]

2794- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her dinin (kendine has) bir ahlâkı vardır. İslam dininin ahlâkı da hayâdır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٩٥- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ غَيْلانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ الْقَاضِي، وَكِيعٌ، ثنا عَلِيُّ بْنُ أَبِي دُلامَةَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي مُطِيعٍ الأَطَرَابُلُسِيُّ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ كَثِيرٍ، عَنْ عُمَرَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِكُلِّ دِينٍ خُلُقًا، وَإِنَّ خُلُقَ الإِسْلامِ الْحَيَاءُ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي مُطِيعٍ [٥/٣٦٣]

2795- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her dinin (kendine has) bir ahlâkı vardır. İslam dininin ahlâkı da hayâdır"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٩٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ بِشْرٍ الْكَاهِلِيُّ، ثَنَا مالك، عَنْ سُمَيٍّ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لِكُلِّ دِينٍ خُلُقٌ وَخُلُقُ الإِسْلامِ الْحَيَاءُ "، اخْتُلِفَ عَلَى مَالِكٍ فِيهِ عَلَى أَقَاوِيلَ، فَحَدِيثُ سُمَيٍّ تَفَرَّدَ بِهِ الْكَاهِلِيُّ، وَرَوَاهُ عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنِ أَنَسٍ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ ابْنُ سَهْمٍ، وَرَوَاهُ مَسْعَدَةُ بْنُ الْيَسَعِ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ سَلَمَةَ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ يَزِيدَ بْنِ رُكَانَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَنْفَرِدُ بِهِ، وَفِي الْمُوَطَّأِ، عَنْ سَلَمَةَ، عَنْ طَلْحَةَ مِنْ دُونِ أَبِي هُرَيْرَةَ [٦/٣٤٦]

2796- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her dinin (kendine has) bir ahlâkı vardır. İslam dininin ahlâkı da hayâdır"* buyurdu.[3]

---

[1] İbn Mâce (4182), Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (7716), İbn Ebî Hâtim, *el-İlel* (2368), İbn Asâkir (7/225) ve eş-Şecerî, *Emâlî* (2/196).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

٢٧٩٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالَ: ثنا الْقَعْنَبِيُّ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، وَالثَّوْرِيُّ، قَالا: ثنا مَنْصُورٌ، عَنْ رِبْعِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا مَسْعُودٍ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ [٤/٣٧٠]

2797- Ebû Mes'ûd, Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) bir önceki hadisin aynısını aktarmıştır.[1]

٢٧٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ نَذِيرُ بْنُ جُنَاحٍ الْمُحَارَبِيُّ، وَهَمَّامُ بْنُ أَحْمَدَ الذُّهْلِيِّ، قَالا: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْعَبَّاسِ الْبَجَلِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ الزِّيَادِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ، قَالَ: قَالَ حُذَيْفَةُ: " إِنَّ آخِرَ مَا أَدْرَكْنَا مِنَ النُّبُوَّةِ: " إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَافْعَلْ مَا شِئْتَ "، رَوَاهُ الْحَسَنُ بْنُ حَفْصٍ، عَنْ فُضَيْلٍ مِثْلَهُ، وَقَالَ: أُرَاهُ مَرْفُوعًا، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْفُضَيْلِ، وَالْحَسَنِ وَهُوَ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ رِبْعِيٍّ، عَنِ أَبِي مَسْعُودٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو [٨/١٣٦]

2798- Huzeyfe der ki: Peygamberlik ilkelerinden duya geldiğimiz son sözlerden birisi de: *"Şâyet utanmıyorsan dilediğini yap"* sözüdür.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٧٩٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُوسَى الشَّطَوِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ خِرَاشٍ، قَالَ: سَمِعْتُ حُذَيْفَةَ، يَقُولُ: آخِرُ مَا أَدْرَكْنَا مِنْ كَلامِ النُّبُوَّةِ أَنَّهُ كَانَ يُقَالُ: " إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَافْعَلْ مَا شِئْتَ "، كَذَا رَوَاهُ الْحَسَنُ عَنْ حُذَيْفَةَ، وَتَابَعَهُ عَلَيْهِ فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ وَرَوَاهُ أَبُو مَالِكٍ، عَنْ رِبْعِيٍّ، عَنْ حُذَيْفَةَ [٤/٣٧٠]

2799- Huzeyfe der ki: "Peygamberlik sözlerinden duya geldiğimiz son sözlerden birisi de: *"Şâyet utanmıyorsan dilediğini yap"* sözüdür.

---

[1] Buhârî (3483, 3484), Ebû Dâvud (4776), İbn Mâce (4183) ve Ahmed (4/121, 122).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (17236), Hatîb, *Târih* (12/136), İbn Ebî Hâtim, *el-İlel* (2538) ve İbn Asâkir (4/362).

٢٧٩٩/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْفُضَيْلِ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ الأَشْجَعِيُّ، عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ خِرَاشٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ آخِرَ مَا تُعُلِّقَ بِهِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ مِنْ كَلامِ النُّبُوَّةِ: إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَافْعَلْ مَا شِئْتَ "

2799/a- Huzeyfe der ki: "Cahiliye zamanında peygamberlik sözlerinden tutunulan son sözlerden birisi de: *"Şâyet utanmıyorsan dilediğini yap"* sözüdür.

٢٨٠٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو عُمَرَ مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الْوَرَّاقُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ رِبْعِيٍّ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسَ مِنْ كَلامِ النُّبُوَّةِ، إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ "، ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ، وَحَدِيثُ فُضَيْلِ بْنِ عِيَاضٍ، مَرْفُوعًا، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَحْمَدَ بْنِ يُونُسَ [٨/١٢٤]

2800- Ebû Mes'ûd el-Ensârî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanların önceki peygamberlerden duya geldikleri sözlerden birisi de: «Şâyet utanmıyorsan istediğini yap!" sözüdür"* buyurdu.[1]

Sabit meşhur bir hadistir.

٢٨٠١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا جَعْفَرٌ الصَّائِغُ، ثَنَا فُضَيْلُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْحَيَاءُ خَيْرٌ كُلُّهُ " [٦/٢٦٢]

2801- İmrân b. Husayn der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayânın tümü hayırdan ibarettir"* buyurdu.[2]

٢٨٠٢- مَا حَدَّثَنَاهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو نَعَامَةَ الْعَدَوِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا السَّوَّارِ الْعَدَوِيَّ يُحَدِّثُ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " الْحَيَاءُ خَيْرٌ كُلُّهُ

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Buhârî (6117), Müslim (37), Ebû Dâvud (4775), Ahmed (4/426, 427), Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/171, 202, 205), *M. es-Sağîr* (1/85) ve İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (8/335).

2802- İmrân b. Husayn der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayânın tümü hayırdır"* buyurduğunu işittim.[1]

٢٨٠٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، قَالَ: ثنا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، قَالَ: ثنا خَالِدُ بْنُ رَبَاحٍ الْقَيْسِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو السَّوَّارِ الْعَدَوِيُّ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْحَيَاءُ خَيْرٌ كُلُّهُ "

2803- İmrân b. Husayn der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayânın tümü hayırdır"* buyurdu.[2]

٢٨٠٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي السَّوَّارِ الْعَدَوِيِّ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الْحَيَاءَ لا يَأْتِي إِلا بِخَيْرٍ "

2804- İmrân b. Husayn der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz ki hayâ, hayırdan başka bir şey getirmez"* buyurdu.[3]

٢٨٠٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي نُعَيْمٍ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: ثنا هُشَيْمٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عِمْرَانَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْحَيَاءُ مِنَ الإِيمَانِ، وَالإِيمَانُ فِي الْجَنَّةِ، وَالْبَذَاءُ مِنَ الْجَفَاءِ، وَالْجَفَاءُ فِي النَّارِ "، وَرَوَاهُ عَنِ الْحَسَنِ أَيْضًا، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ [٣/٥٩]

2805- İmrân der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hayâ imandandır, iman ise cennettedir. Beza (hayasızlık)* ***ise*** *cefadandır (ahlâksızlıktandır). Cefa ise cehennemdedir."*[4]

٢٨٠٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ الْمِهْرَجَانِ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْعُمَرِيُّ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ مُوسَى الْفَزَارِيُّ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَوْنٍ، قَالا: ثنا هُشَيْمٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " الْحَيَاءُ مِنَ الإِيمَانِ، وَالإِيمَانُ فِي

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[4] Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/178), Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (13/172) ve Tahâvî, *Müşkilu'l-Âsâr* (4/238).

الْجَنَّةِ، وَالْبَذَاءُ مِنَ الْجَفَاءِ، وَالْجَفَاءُ فِي النَّارِ "، هَكَذَا حَدَّثَ بِهِ هُشَيْمٌ بِبَغْدَادَ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ وَبِوَاسِطَ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ [٣/٦٠]

2806- Ebû Bekre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hayâ imandandır, iman ise cennettedir. Beza (hayasızlık)* ***ise*** *cefadandır (ahlâksızlıktandır). Cefa ise cehennemdedir."*[1]

٢٨٠٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُسْتَمِرِّ الْعُرُوقِيُّ، ثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا مالك، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ بِرَجُلٍ يَعِظُ أَخَاهُ فِي الْحَيَاءِ، فَقَالَ: " دَعْهُ فَإِنَّ الْحَيَاءَ مِنَ الإِيمَانِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، عَنْ نَافِعٍ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِهِ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ [٦/٣٥٢]

2807- İbn Ömer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), kardeşine utanması gerektiği yönünde öğüt veren bir adama rastladı ve: *"Bırak onu, çünkü hayâ imandan gelir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

İzin İstemek

٢٨٠٨- ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَأَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ فِي جماعة، قَالُوا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا جَرِيرٌ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ طَلْحَةَ، عَنْ هُزَيْلِ بْنِ شُرَحْبِيلَ، قَالَ: أَتَى سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ النَّبِيَّ ﷺ فَاسْتَأْذَنَ عَلَيْهِ وَهُوَ مُسْتَقْبِلُ الْبَابِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِيدِهِ هَكَذَا: " يَا سَعْدُ، فَإِنَّمَا الاسْتِئْذَانُ مِنَ النَّظَرِ ".رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَأَبُو حَمْزَةَ السُّكَّرِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ طَلْحَةَ، عَنْ هُزَيْلٍ، عَنْ قَيْسٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ [٥/٢٤]

2808- Huzeyl b. Şurahbîl der ki: Sa'd b. Muâz, Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelip kapının karşısında durduktan sonra izin istedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) eliyle işaret ederek: *"Şöyle (kapının tam*

---

[1] Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred* (114), İbn Mâce (4184), Hâkim (1/52), Taberânî, *M. es-Sağîr* (2/115), Hatîb, *Târih* (4/338) ve İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (8/334).

karşısında değil, yanında) dur ey Sa'd! Şüphesiz ki izin istemek (evin içindekileri) görmemek içindir" buyurdu.[1]

٢٨٠٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحَضْرَمِيُّ. ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الأَصْبَهَانِيُّ، قَالَا: ثنا عِيسَى بْنُ عُثْمَانَ الْكِسَائِيُّ ابْنُ أَخِي يَحْيَى بْنِ عِيسَى ثنا يَحْيَى بْنُ عِيسَى، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ فِي حُجْرَتِهِ مَعَهُ مِدْرَاةٌ يُسَرِّحُ بِهَا لِحْيَتَهُ، إِذْ جَاءَ إِنْسَانٌ فَاطَّلَعَ مِنْ جُحْرٍ فِي حُجْرَتِهِ، فَأَبْصَرَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: " لَوْ عَلِمْتُ أَنَّكَ تَنْظُرُنِي لَفَقَأْتُ بِهَذَا الْمِدْرَاةِ عَيْنَكَ، إِنَّمَا جُعِلَ الإِذْنُ مِنْ أَجْلِ الْبَصَرِ "، أَبُو سَلَمَةَ هُوَ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حَفْصَةَ، وَاسْمُ أَبِي حَفْصَةَ مَيْسَرَةُ، وَالْحَدِيثُ تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى، عَنِ الثَّوْرِيِّ [٧/٩٦]

2809- Sehl b. Sa'd der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) odasında tarakla sakalını tararken bir adam gelip odanın bir deliğinden içeri bakmaya çalıştı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onu görünce: *"Eğer beni gözetlediğini bilseydim şu tarakla gözünü çıkarırdım. Çünkü izin istemek gözün (haram olan şeyleri) görmemesi içindir"* buyurdu.[2]

Selam Vermek

٢٨١٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا عَوْفٌ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيِّ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: السَّلامُ عَلَيْكُمْ، فَرَدَّ عَلَيْهِ، ثُمَّ جَلَسَ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " عَشَرَةٌ "، ثُمَّ جَاءَ آخَرُ، فَقَالَ: السَّلامُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ، فَرَدَّ عَلَيْهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " عِشْرُونَ "، ثُمَّ جَاءَ آخَرُ، فَقَالَ: السَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ فَرَدَّ عَلَيْهِ، وَقَالَ: " ثَلاثُونَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، حَدَّثَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَثِيرٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، بِهِ [٦/٢٩٣]

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8/339, mürsel) ve Ebû Dâvud (5174).

[2] Buhârî (5924, 6901), Müslim (2156), Tirmizî (2852), Ahmed (5/330) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (18/338).

2810- İmrân b. Husayn der ki: Bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Esselâmu aleykum (=Allah'ın selamı üzerine olsun)" diyerek selam verdi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) selamını alıp: *"On (sevap)"* buyurdu. Adam Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında oturdu. Sonra başka bir adam gelip: "Esselâmu aleykum verahmetullâhi (=Allah'ın selamı ve rahmeti üzerine olsun)" diyerek selam verdi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) selamını alıp: *"Yirmi (sevap)"* buyurdu. Sonra başka bir adam gelip: "Esselâmu aleykum verahmetullâhi veberekâtühü (=Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun)" diyerek selam verdi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) selamını alıp: *"Otuz (sevap)"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨١١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ هِلالٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: " انْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَضَى صَلاتَهُ، فَقُلْتُ: السَّلامُ عَلَيْكَ، فَقَالَ: وَعَلَيْكَ السَّلامُ، فَكُنْتُ أَوَّلَ مَنْ حَيَّاهُ بِتَحِيَّةِ الإِسْلامِ "

2811- Ebû Zer der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) namazını bitirince yanına geldim ve: "Esselâmu aleyke (=Allah'ın selamı üzerine olsun)" diyerek selam verdim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ve-aleykes-selâm"* diyerek cevap verdi. Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) İslâmi bir selamla selamlayan ilk kişi ben idim.[2]

٢٨١٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ الْمِصْرِيُّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ الْمَكِّيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي الْعَيْزَارِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، قَالَ: أَخْبَرَنِي نَافِعٌ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنّ قَالَ: " إِذَا لَقِيَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فِي النَّهَارِ مِرَارًا فَلْيُسَلِّمْ عَلَيْهِ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٣/٥]

2812- İbn Ömer der ki: "Sizden biri (müslüman) kardeşini günde birkaç defa da görse her görüşünde ona selam versin."[3]

---

[1] Ebû Dâvud (5195), Tirmizî (2689), Ahmed (4/339), Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/134) ve Beyhakî, *Edeb* (258).

[2] Tirmizî (2814), İbnu's-Sünnî, *Amelul-Yevm ve'l-Leyle* (231) ve Hatîb (14/44).

[3] İbn Hibbân, *Mecrûhîn* (3/117) ve Taberânî, *M. el-Evsat* (3027).

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨١٣- حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ مَعْدَانَ، ثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ، ثنا النُّعْمَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا أَبُو ظِلالٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بَخِلَ النَّاسُ " قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، بِمَ بَخِلَ النَّاسُ؟ قَالَ: " بِالسَّلامِ " [٤٠٣/١٠]

2813- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar cimri olmuş"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! İnsanlar hangi hususta cimri olmuştur" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Selam vermekte"* karşılığını verdi.[1]

٢٨١٣/أ- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ عُتْبَةَ، ثَنَا بَقِيَّةُ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ، قَالَ: " كُنْتُ آخُذُ بِيَدِ أَبِي أُمَامَةَ وَهُوَ مُنْصَرِفٌ إِلَى بَيْتِهِ فَلا يَمُرُّ عَلَى أَحَدٍ مُسْلِمٍ وَلا نَصْرَانِيٍّ وَلا صَغِيرٍ وَلا كَبِيرٍ إِلا، قَالَ: سَلامٌ عَلَيْكُمْ سَلامٌ عَلَيْكُمْ، فَإِذَا انْتَهَى إِلَى بَابِ الدَّارِ الْتَفَتَ إِلَيْنَا، ثُمَّ قَالَ: يَا ابْنَ أَخِي أَمَرَنَا نَبِيُّنَا عَلَيْهِ السَّلامُ " أَنْ نُفْشِيَ السَّلامَ بَيْنَنَا " [١١٢/٦]

Muhammed b. Ziyâd el-İlhânî bildiriyor: Ebû Umâme evine gideceği zaman elinden tutar götürürdüm. Yolda karşılaştığı Müslüman, Hıristiyan, küçük büyük herkesi de: "es-Selamu aleykum! es-Selamu aleykum!" diye selamlardı. Evin kapısına vardığı zaman ise dönüp bana: "Yeğenim! Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) bize selamı aramızda yaymamızı emretmişti" derdi.

Selam Vermeden Önce Söze Başlamak

٢٨١٤- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغْدَادِيُّ، ثنا أَبُو الْبَقَاءِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ بَدَأَ الْكَلامَ قَبْلَ السَّلامِ فَلا تُجِيبُوهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ بَقِيَّةَ [١٩٩/٨]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cem es-Sağîr* (1/121).

2814- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim selam vermeden önce söze başlarsa ona cevap vermeyin"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨١٥- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ عَبَّادٍ الْبَصْرِيِّ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا مَرَّ رِجَالٌ بِقَوْمٍ فَسَلَّمَ رَجُلٌ مِنَ الَّذِينَ مَرُّوا عَلَى الْجَالِسِينَ وَرَدَّ مِنْ هَؤُلاءِ وَاحِدٌ أَجْزَأَ عَنْ هَؤُلاءِ وَعَنْ هَؤُلاءِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زَيْدٍ وَعَبَّادٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ يُوسُفَ [٢٥١/٨]

2815- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Birkaç adam oturan bir grubun yanından geçerken sadece bir kişi selam verirse ve oturanlardan sadece bir kişi cevap verirse bu, her iki taraf için de yeterli olur."*

Tek kanallı bir hadistir.

Çocuklara Selam Vermek

٢٨١٦- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، وَأَبُو بَكْرٍ الآجُرِّي، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنْ سَيَّارٍ أَبِي الْحَكَمِ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّهُ مَرَّ عَلَى صِبْيَانٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ، ثُمَّ حَدَّثَنَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " مَرَّ عَلَى صِبْيَانٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ وَهُوَ مَعَهُمْ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ [٣١٦/٨]

2816- Sâbit el-Bünânî bildiriyor: Enes b. Mâlik çocuklara rastladı ve onlara selam verdi. Sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), kendisinin de aralarında bulunduğu çocuklara rastladığını ve onlara selam verdiğini anlattı.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih sabit bir hadistir.

---

[1] İbnu's-Sünni, *Amelu'l-Yevm ve'l-Leyle* (214).

[2] Buhârî (6247), Müslim (2168), Ebû Dâvud (5202), Tirmizî (2837) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (12/264).

٢٨١٧- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، ثنا مُجَاهِدُ بْنُ مُوسَى، ثنا وَكِيعٌ، ثنا حَبِيبٌ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: مَرَّ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَنَحْنُ صِبْيَانٌ، فَقَالَ: " السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا صِبْيَانُ "، حَبِيبٌ هُوَ ابْنُ حُجْرٍ [٣٧٨/٨]

2817- Enes der ki: Biz daha çocuk iken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımızdan geçti ve: *"Esselâmu aleykum (=Allah'ın selamı üzerinize olsun) ey çocuklar!"* diyerek selam verdi.[1]

٢٨١٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْفَضْلِ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدَانٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَرِيفٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ بَشِيرٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ غَالِبٍ الْقَطَّانِ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: بَعَثَنِي أَبِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أُقْرِئُهُ السَّلامَ، فَقَالَ: " عَلَيْكَ وَعَلَى أَبِيكَ السَّلامُ "، تَفَرَّدَ بِهِ أَحْمَدُ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٥٨/٧]

2818- Ğâlib el-Kattân, Temîm oğullarından bir adamın babası vasıtasıyla dedesinden bildirdiğine göre şöyle demiştir: "Babam beni Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) selamını iletmem için gönderdi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aleyke ve alâ ebîkes-selâm (=Allah'ın selamı senin ve babanın üzerine olsun)"* buyurdu.[2]

٢٨١٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عُمَرَ رُسْتَهُ، ثنا ابْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْبَادِئُ بِالسَّلامِ بَرِيءٌ مِنَ الصِّرْمِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، كَأَنَّهُ غَيْرُ مَحْفُوظٍ، وَالْمَشْهُورُ مَا حَدَّثَنَاهُ حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي عن ابْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي قَيْسٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ [٢٥/٩]

2819- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dargın olan iki kişiden diğerine ilk selamı veren kişi (dargınlara vaad edilen cezadan) kurtulmuş olur"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/183) ve İbnu's-Sünni, *Amelu'l-Yevm ve'l-Leyle* (227).

[2] Ebû Dâvud (5231), Ahmed (5/366), Nesâî, *Amelu'l-Yevm* (373), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (6/361), İbn Ebî Şeybe (9/122) ve İbnu's-Sünni, *Amelu'l-Yevm ve'l-Leyle* (214).(234).

"Kim o?" Sorusuna "Benim" Diye Cevap Vermek

٢٨٢٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ، ثنا أَبُو دَاوُدَ. ح وَثنا فَارُوقُ بْنُ عَبْدِ الْكَبِيرِ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ. ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ سَهْلٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُذُوعِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرًا، يَقُولُ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي دَيْنٍ كَانَ عَلَى أَبِي، فَقَالَ: " مَنْ ذَا "؟ فَقُلْتُ: أَنَا، فَقَالَ: " أَنَا، أَنَا ! "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَالنَّاسُ، عَنْ شُعْبَةَ،

2820- Câbir der ki: Babamın bir borcundan dolayı yardım istemek üzere Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gittim. (Kapıyı çaldığımda): *"Kim o?"* diye sordu. "Benim!" dediğimde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (cevabımdan hoşlanmamış gibi): *"Benim! Benim!"* diye söylenmeye başladı.

٢٨٢١- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا خَطَّابُ بْنُ سَعِيدٍ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا مُؤَمَّلُ بْنُ إِهَابٍ، ثنا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: اسْتَأْذَنْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرَ نَحْوَهُ [١٥٨/٧]

2821- Muhammed b. el-Münkedir bildiriyor: Câbir: "Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girmek için izin istedim" dedi ve bir önceki hadisin aynısını aktardı.[1]

Kadınlara Selam Vermek

٢٨٢٢- حُدِّثْنا عَنْ أَبِي طَالِبٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عُثْمَانَ النُّفَيْلِيُّ، ثنا هِشَامُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْعَطَّارُ، ثنا سَهْلُ بْنُ هَاشِمٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنِ الزُّبَيْدِيِّ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ، يَرْفَعُ الْحَدِيثَ، قَالَ: " لَيْسَ لِلنِّسَاءِ سَلامٌ وَلا عَلَيْهِنَّ سَلامٌ " (١١٥٧٣)- [٥٨/٨] قَالَ الزُّبَيْدِيُّ: " أَخَذَ عَلَى النِّسَاءِ مَا أَخَذَ عَلَى الْحَيَّاتِ، أَنْ يَنْجَحْرَنَ فِي بُيُوتِهِنَّ " [٥٨/٨]

2822- Atâ el-Horasânî Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) şu sözünü nakleder: *"Kadınlara selam verilmez ve kadınlar da erkeklere selam vermezler."* (Ravi) Zübeydî ekledi: "Kadınlardan istenen şey, yılanlardan istenen şeyin aynısı olan evlerine girmeleridir."

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Kadınların Yanına Girmek

٢٨٢٣- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ إِمْلاءً، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ، ثنا مُصَبَّحُ بْنُ هِلْقَامٍ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَيَّاشٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " لا تَلِجُوا عَلَى الْمُغِيبَاتِ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مَجْرَى الدَّمِ " [٨/٣٠٥]

2823- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kocaları (veya mahremleri) yanında olmayan kadınların yanına girmeyin. Çünkü şeytan (damarlarınızda) kanın dolaşması gibi dolaşır"* buyurdu.[1]

Gayr-ı Müslime Selam Vermek

٢٨٢٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ.ح وَثنا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا لَقِيتُمُ الْمُشْرِكِينَ فِي الطَّرِيقِ فَلا تَبْدَءُوهُمْ بِالسَّلامِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ [٧/١٤٠]

2824- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yolda müşriklerle karşılaştığınız zaman selama önce siz başlamayın"* buyurdu.[2]

Yumuşak Huylu Olmak

٢٨٢٥- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ دَرَّاجٍ، عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا حَلِيمَ إِلا ذُو عَثْرَةٍ، وَلا حَلِيمَ إِلا ذُو تَجْرِبَةٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ، إِلا عَبْدُ اللَّهِ. [٨/٣٢٤]

---

[1] Tirmizî (1172), Ahmed (3/309) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (9/28).

[2] Müslim (2167), Ebû Dâvud (5205), Ahmed, *Müsned* (2/263, 444). Buhârî, *el-Edebu'l-Müfred* (1111) ve Abdurrezzak (9837).

2825- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her yumuşak huylu kimsenin mutlaka ayağı kaymıştır. Her yumuşak huylu kimse mutlaka tecrübe sahibidir"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٢٦- حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا عَبْدُ الْكَبِيرِ بْنُ الْمُعَافَى بْنِ عِمْرَانَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَلِيٍّ، وَعَنْ عَبْدِ الْكَبِيرِ، ثنا أَبِي، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الرَّجُلَ لَيُدْرِكُ بِالْحِلْمِ دَرَجَةَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ، وَإِنَّهُ لَيُكْتَبُ جَبَّارًا، وَإِنَّهُ مَا يَمْلِكُ إِلا أَهْلَ بَيْتِهِ " [٢٨٩/٨]

2826- Ali b. Ebî Tâlib bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi güzel ahlâk ve yumuşak huyu sayesinde, gündüz oruç tutup gece namaz kılan kimselerin derecesine ulaşır. O, sadece ev halkına sahip (fakir) olduğu halde gönülleri hoş tutan kimselerden yazılır"* buyurdu.[2]

Cahiliye Ataları ile Övünmek

٢٨٢٧- حَدَّثَنَا أَبُو حَفْصٍ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ، قَالَ: ثنا هِشَامٌ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا تَفْخَرُوا بِآبَائِكُمُ الَّذِينَ مَاتُوا فِي الْجَاهِلِيَّةِ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَمَا يُدَحْرِجُ الْجُعْلُ بِأَنْفِهِ خَيْرٌ مِنْ آبَائِكُمُ الَّذِينَ مَاتُوا فِي الْجَاهِلِيَّةِ " [١٣/٣]

2827- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cahiliye zamanında ölen atalarınız ile övünmeyin. Canım elinde olana yemin olsun ki gübre böceğinin burnuyla yuvarlamış olduğu pislik bile Cahiliye zamanında ölen atalarınızdan daha hayırlıdır."*[3]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/8, 69), Tirmizî (2033), Hâkim, *Müstedrek* (4/293), İbn Hibbân (2078), İbn Adiy, *el-Kâmil* (3/982), Hatîb, *Târih* (5/301) ve İbn Asâkir (5/224).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (6273).

[3] Ahmed, *Müsned* (1/301), İbn Hibbân, *Mevârid* (1943), Abdurrezzak, *Musannef* (1943), Taberânî, *M. el-Kebîr* (11/318), İbn Adiy, *el-Kâmil* (2/719) ve Tayâlisî (2173).

Tevazu Sahibi Olmak

٢٨٢٨- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ الْبَزُورِيُّ الْمُقْرِي، ثنا جَعْفَرٌ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الدَّارِمِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ وَاقِدٍ، ثنا أَبِي، عَنْ مَطَرٍ الْوَرَّاقِ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ، عَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ خَطَبَهُمْ، فَقَالَ: " إِنَّ اللَّهَ أَوْحَى إِلَيَّ أَنْ تَوَاضَعُوا حَتَّى لا يَفْخَرَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ " [١٧/٢]

2828- İyâd b. Himâr bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) kendilerine hutbe verip: *"Allah bana tevazu sahibi olmamı vahyetti ki, kimse kimseye karşı övünmesin"* buyurdu.[1]

٢٨٢٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا الْعَلاءُ بْنُ سَلَمَةَ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: ثنا شَيْبَةُ أَبُو قِلابَةَ الْقَيْسِيُّ، عَنِ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَسَطَ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ، فَقَالَ: " يَا أَيُّهَا النَّاسُ، أَلا إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ، أَلا إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ، أَلا لا فَضْلَ لِعَجَمِيٍّ عَلَى عَرَبِيٍّ، وَلا لأَسْوَدَ عَلَى أَحْمَرَ، وَلا لأَحْمَرَ عَلَى أَسْوَدَ، إِلا بِالتَّقْوَى، إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ، أَلا هَلْ بَلَّغْتُ؟ "، قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ جَابِرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي قِلابَةَ، عَنِ الْجُرَيْرِيِّ عَنْهُ [١٠٠/٣]

2829- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Vedâ Haccı'nda, teşrik günlerinin ortasında hutbe verip: *"Ey insanlar! Bilmiş olun ki Rabbiniz birdir. Bilmiş olun ki Rabbiniz birdir. Bilmiş olun ki Acemin Araba, siyahın kızıla, kızılın siyaha takvadan başka hiç bir üstünlüğü yoktur. Allah katında en değerliniz O'na karşı gelmekten en fazla sakınanızdır. Dikkat edin tebliğ ettim mi?"* buyurdu. Ashâb: "Evet ettin ey Allah'ın Resûlü!" deyince: *"O zaman burada hazır bulunanlar hazır bulunmayanlara haber versin"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٣٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُبَيْدٍ الْعِجْلِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الطُّوسِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ

---

[1] Müslim (64/2865), Ebû Dâvud (4895), İbn Mâce (4179), Buhârî, *el-Edebu'l-Müfred* (153) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/365).

سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّكُمْ لَتَغفلُونَ أَفْضَلَ الْعِبَادَةِ التَّوَاضُعَ "، تَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ مِسْعَرٍ، وَرَوَاهُ أَبُو مُعَاوِيَةَ، وَوَكِيعٌ، فَلَمْ يَرْفَعَاهُ [٧/٢٤٠]

2830- Hz. Âişe bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İbadetlerin en hayırlısı olan tevazudan gafil kalıyorsunuz"* buyurdu.

٢٨٣١- أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ غَالِبٍ فِي كِتَابِهِ إِلَى وَقْدٍ لَقِيتُهُ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عِيسَى، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا أَبُو سُلَيْمَانَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ أَبِي الرَّبِيعِ الزَّاهِدُ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَجْلانَ، يَذْكُرُ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ رَفَعَهُ اللَّهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ لا أَعْرِفُ لَهُ طَرِيقًا غَيْرَهُ، وَأَبُو سُلَيْمَانَ هُوَ الدَّارَانِيُّ [٨/٤٦]

2831- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah için tevazu sahibi olursa, Allah o kimseyi yüceltir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٣٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ خُنَيْسٍ، ثنا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، ثنا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْعُمَرِيُّ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " تَوَاضَعُوا وَجَالِسُوا الْمَسَاكِينَ تَكُونُوا مِنْ كُبَرَاءِ اللَّهِ، وَتَخْرُجُونَ مِنَ الْكِبْرِ " غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ نَافِعٍ، وَعَبْدِ الْعَزِيزِ، لا أَعْلَمُ أَحَدًا رَوَاهُ عَنْهُ غَيْرُ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ الْعُمَرِيِّ [٨/١٩٧]

2832- İbn Ömer bildiriyor: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem): *"Tevazu sahibi olun ve miskinlerle oturun. Böylece Allah katında büyüklerden olur ve kibirden kurtulursunuz"* buyurduğunu işittim.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٣٢/أ- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ سُفْيَانٍ. ح وثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عِيسَى بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، قَالا: ثنا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى الدَّعَّاءُ، ثنا حَازِمُ بْنُ جَبَلَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عنْ إِبْرَاهِيمَ الصَّائِغِ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ تَرَكَ زِينَةَ الدُّنْيَا وَوَضَعَ ثِيَابًا حَسَنَةً تَوَاضُعًا لِلَّهِ ﷾ وَابْتِغَاءَ وَجْهِهِ، كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ ﷾

أَنْ يَكْسُوهُ مِنْ عَبْقَرِيِّ الْجَنَّةِ فِي تِخَاتِ الْيَاقُوتِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ الصَّائِغِ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ، تَفَرَّدَ بِهِ الدَّعَّاءُ، عَنْ حَازِمٍ وَهُوَ حَازِمُ بْنُ جَبَلَةَ بْنِ أَبِي نَضْرَةِ [٨/٤٤]

2832/a- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Her kim Allah'a karşı alçak gönüllü olmak ve rızasını kazanmak için dünya ziynetini terk eder ve yeni giysiler giymeyi bırakırsa, Allah'ın ona yakuttan tahtlar üzerinde cennettin değerli giysilerinden giydirmesi üzerine hak olur."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٣٢/ب- حَدَّثَنَا حَدِيثَ أَبِي مَرْحُومٍ أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ ، ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي مَرْحُومٍ عَبْدِ الرَّحِيمِ بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ تَرَكَ اللِّبَاسَ وَهُوَ قَادِرٌ عَلَيْهِ تَوَاضُعًا لِلَّهِ ﷻ دَعَاهُ اللَّهُ عَلَى رُءُوسِ الْخَلائِقِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُخَيِّرَهُ اللَّهُ مِنْ حُلَلِ الإِيمَانِ يَلْبَسُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ "، فَذَكَرَ مِثْلَهُ، وَحَدِيثُ خَيْرِ بْنِ نُعَيْمٍ [٨/٤٧]

2832/b- Sehl b. Muâz b. Enes (babasından) bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Bir kimse gücü yettiği halde mütevazı davranarak gösterişli giysiler giymeyi terk ederse, Allah kıyamet gününde o insanı yaratıkların en başında huzuruna çağırır ve onu iman (ehlinin) giysilerinden dilediğini giymede serbest bırakır..."* **— Hadis aslında devam etmektedir — .**

٢٨٣٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْوَلِيدِ الْعُوَيْسُ، ثَنَا خَلَفُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّرْخَسِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الْغَفُورِ بْنُ سَعْدٍ الأَنْصَارِيُّ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ الرُّمَّانِيِّ، عَنْ زَاذَانَ، عَنْ سَلْمَانِ الْفَارِسِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَا مِنْ عَبْدٍ يُحِبُّ أَنْ يُرْفَعَ فِي الدُّنْيَا دَرَجَةً، فَارْتَفَعَ إِلا وَضَعَهُ اللَّهُ فِي الآخِرَةِ دَرَجَةً أَكْبَرَ مِنْهَا وَأَطْوَلَ، ثُمَّ قَالَ: ﴿وَلَلآخِرَةُ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلا﴾ " [٤/٢٠٤]

2833- Selmân el-Fârisî bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünyada derece olarak yükselmek isteyip te yükselen kişiyi, âhirette Allah mutlaka, dünyada iken yükseldiği dereceden daha büyük ve daha uzun bir derece kadar alçaltır"* buyurdu ve: **"Elbette âhiretteki dereceler daha büyüktür, üstünlükler daha büyüktür"**[1] âyetini okudu.

---

[1] İsrâ Sur. 21

٢٨٣٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْمُؤَمَّلِ التَّمِيمِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْغِفَارِيُّ، عَنْ نُصَيْرِ بْنِ سَعِيدٍ الأَسْلَمِيِّ، عَنْ سُوَيْدٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ كَانَ حَسَنَ الصُّورَةِ فِي حَسَبٍ لا يُشِينُهُ مُتَوَاضِعًا، كَانَ مِنْ خَالِصِي اللَّهِ ﷾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، قَالَ الشَّيْخُ: كَذَا وَقَعَ فِي كِتَابِي مِنْ رِوَايَةِ نُصَيْرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ سُوَيْدٍ، وَرَوَاهُ غَيْرُهُ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ سُمَيٍّ [١٩٠/٣]

2834- Câbir b. Abdillah der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer kişi temiz yüzlü, iyi bir soydan ve mütevazi ise kıyamet gününde Allah'ın seçkin kullarından olur"* buyurdu.

٢٨٣٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ الْمَرْزُبَانِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْغِفَارِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ سَعِيدٍ الأَسْلَمِيُّ مِنْ أَهْلِ الْفَرَعِ، عَنْ بَسَّامٍ الصَّيْرَفِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ كَانَ حَسَنَ الصُّورَةِ فِي حَسَبٍ لا يُشِينُهُ مُتَوَاضِعًا، كَانَ مِنْ خَالِصِي اللَّهِ ﷾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، وَمِنْ حَدِيثِ سمى، تَفَرَّدَ بِهِ الْغِفَارِيُّ، عَنِ الأَسْلَمِيِّ [١٩٠/٣]

2835- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer kişi temiz yüzlü, iyi bir soydan ve mütevazı ise kıyamet gününde Allah'ın seçkin kullarından olur"* **buyurdu.**[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٣٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَيْسَانَ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سَلامٍ الْعَطَّارُ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَابِسِ بْنِ رَبِيعَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، يَقُولُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَوَاضَعُوا، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ رَفَعَهُ اللَّهُ " وَقَالَ: " انْتَعِشْ رَفَعَكَ اللَّهُ، فَهُوَ فِي نَفْسِهِ صَغِيرٌ وَفَى أَعْيُنِ النَّاسِ عَظِيمٌ، وَمَنْ تَكَبَّرَ خَفَضَهُ اللَّهُ " وَقَالَ: " اخْسَأْ خَفَضَكَ اللَّهُ، فَهُوَ فِي نَفْسِهِ كَبِيرٌ،

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

وَفِي أَعْيُنِ النَّاسِ صَغِيرٌ حَتَّى يَكُونَ أَهْوَنَ مِنْ كَلْبٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ سَعِيدُ بْنُ سَلامٍ [١٢٩/٧]

2836- Âbis b. Rabî'a der ki: Ömer b. el-Hattâb'ın şöyle dediğini işittim: "Ey insanlar! Mütevazı olun! Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah için tevazu gösteren kişiyi Allah yüceltir ve: «Başını dik tut! Zira Allah seni yüceltti» der. Bu kişi kendini değersiz görse de insanların gözünde çok değerlidir. Büyüklenen kişiyi ise Allah küçük düşürür ve: «Yıkıl! Zira Allah seni alçalttı!» der. Bu kişi de kendini değerli biri görür, oysa insanların gözünde köpekten bile daha değersizdir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٣٧- حَدَّثَنِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْجُرْجَانِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ نُوحٍ الْجُنْدَيسَابُورِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، إِمَامُ مَسْجِدِ تُسْتَرَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ زِيَادٍ الْقَصُوصِيُّ أَبُو سَهْلٍ، ثَنَا مُضَرُ الْعَابِدُ، عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ زَيْدٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَعَزَّ دِينَهُ أَعَزَّ نَفْسَهُ، وَمَنْ أَعَزَّ نَفْسَهُ أَذَلَّ دِينَهُ وَالدِّينُ لا يُذَلُّ، وَمَنْ سَمَّنَ نَفْسَهُ هَزَلَ دِينُهُ وَمَنْ سَمَّنَ دِينَهُ سَمِنَ لَهُ دِينُهُ وَسَمِنَتْ لَهُ نَفْسُهُ " [١٦٤/٦]

2837- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her kim dinini aziz kılarsa nefsini aziz kılmış olur. Kim de nefsini aziz kılarsa dinini zelil kılmış olur. Oysa din zelil kılınmaz. Her kim kendi nefsini beslerse dini zayıflamış olur. Kim de dinini beslerse, dini de nefsi de beslenmiş olur."*

٢٨٣٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْوَلِيدِ، ثنا خَلَفُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، ثَنَا عَبْدُ الْغَفُورِ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ، عَنْ زَاذَانَ، قَالَ: حَدَّثَتْنَا عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: دَخَلَتْ عَلَيَّ امْرَأَةٌ مِسْكِينَةٌ وَمَعَهَا شَيْءٌ تُهْدِيهِ إِلَيَّ، فَكَرِهْتُ أَنْ أَقْبَلَهُ مِنْهَا رَحْمَةً لَهَا، فَقَالَ لِي نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ: " فَهَلا قَبِلْتِيهِ وَكَافَأْتِيهَا، فَأَرَى أَنَّكَ حَقَرْتِيهَا، فَتَوَاضَعِي يَا عَائِشَةُ، فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَاضِعِينَ وَيُبْغِضُ الْمُسْتَكْبِرِينَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زَاذَانَ، وَأَبِي هَاشِمٍ، وَاسْمُ أَبِي هَاشِمٍ يَحْيَى بْنُ دِينَارٍ الْوَاسِطِيُّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ خَلَفٍ، عَنْ عَبْدِ الْغَفُورِ [٢٠٤/٤]

2838- Hz. Âişe der ki: Yoksul bir kadın yanıma girdi ve yanındaki bir şeyi bana hediye etmek istedi. Ben de ona acıyarak hediyesini kabul etmek istemedim. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Onu niye kabul edip mükâfatlandırmadın ki! Onu küçük düşürdüğünü görüyorum. Ey Âişe! Tevazu sahibi ol. Şüphesiz ki Allah tevazu sahibi olanları sever ve kibirlileri sevmez."

Tek kanallı bir hadistir.

Kişinin Kibirli Olmadığının İşareti

٢٨٣٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الأَدِيبُ، حَدَّثَنَا عُمَيْرُ بْنُ مِرْدَاسٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْعُمَرِيُّ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بَرَاءَةٌ مِنَ الْكِبْرِ لَبُوسُ الصُّوفِ، وَمُجَالَسَةُ فُقَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ، وَرُكُوبُ الْحِمَارِ، وَاعْتِقَالُ الْعَنْزِ "، أَوْ قَالَ الْبَعِيرِ، الشَّكُّ مِنْ مُحَمَّدِ بْنِ بُكَيْرٍ، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَمْ نَسْمَعْهُ مَرْفُوعًا إلا مِنْ حَدِيثِ الْقَاسِمِ، عَنْ زَيْدٍ، وَرَوَاهُ وَكِيعُ بْنُ الْجَرَّاحِ، عَنْ خَارِجَةَ بْنِ مُصْعَبٍ، عَنْ زَيْدٍ، مُرْسَلا [٢٢٩/٣]

2839- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Yün giysi giymek, fakir müslümanlarla oturmak, eşeğe binmek ve koyun"* veya *"deve"* — ki buradaki şüphe Muhammed b. Bukeyr'e aittir — *"sağmak kişinin kibirli olmadığının işaretidir."*

Tek kanallı bir hadistir.

Binilene Kadar Bineği Tutmak

٢٨٤٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ، ثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْمُزَنِيُّ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنِي أَبِي سُلَيْمَانُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَنْ أَمْسَكَ بِرِكَابِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ لَا يَرْجُوهُ وَلَا يَخَافُهُ غُفِرَ لَهُ» هَذَا حَدِيثٌ مِنْ حَدِيثِ عَلِيٍّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَلِيٌّ وَعَنْهُ سُلَيْمَانُ، وَعَنْهُ ابْنُهُ جَعْفَرٌ، مَا كَتَبْنَاهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ حَفْصِ بْنِ عُمَرَ الْمُزَنِيِّ

2840- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir menfaat gözetmeden ve ondan korkmadan, binene kadar müslüman kardeşinin bineğini tutarsa (küçük günahları) bağışlanır"* buyurdu.[1]

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (1016).

Müslümanlara Hizmet Etmek

٢٨٤١- وَحَدَّثَ أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْفَارِيَانَانِيُّ، ثنا شَقِيقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ كَثِيرٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ نَادَى مُنَادٍ عَلَى رُءُوسِ الأَوَّلِينَ وَالآخِرِينَ: مَنْ كَانَ خادِمًا لِلْمُسْلِمِينَ فِي دَارِ الدُّنْيَا فَلْيَقُمْ، وَلْيَمْضِ عَلَى الصِّرَاطِ آمِنًا غَيْرَ خَائِفٍ، وَادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَمَنْ شِئْتُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ، فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ حِسَابٌ وَلا عَذَابٌ "، وَقَالَ ﷺ: " يَا وَيْحَ الخادمِ فِي الدُّنْيَا هُوَ سَيِّدُ الْقَوْمِ فِي الآخِرَةِ "، هَذَا مِمَّا تَفَرَّدَ بِهِ الْفَارِيَانَانِيُّ بِوَضْعِهِ، وَكَانَ وَضَّاعًا مَشْهُورًا بِالْوَضْعِ [٨/٥٣]

2841- Enes der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Kıyamet gününde bir münadi öncekileri ve sonrakilerin başlarında: «Dünyada iken müslümanların hizmetçisi olanlar kalksın ve Sırat köprüsünden korkusuzca geçsin. Sizler müminlerden dilediğiniz kimselerle cennete girin. Sizin için hesap ve azap yoktur» diye seslenir."* Sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yazıklar olsun ey hizmetçi! Dünyada hizmetçi olan âhirette toplumun efendisidir"* buyurdu.

٢٨٤٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا حَبُّوشُ بْنُ رِزْقِ اللَّهِ الْمِصْرِيُّ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ خَلَفٍ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو يُونُسَ الْخَصَّافُ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ خَدَمَ مسلما أَوْ خَفَّ لَهُ فِي شَيْءٍ مِنْ حَوَائِجِهِ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُخْدِمَهُ وَصِيفًا فِي الْجَنَّةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَزِيدَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣/٥٣]

2842- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim bir müslümana yardım eder veya ihtiyaçlarından birini giderirse Allah'ın cennete kendisine bir hizmetçi kılması hak olur."*

Tek kanallı bir hadistir.

Güzel İsim Takmak

٢٨٤٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى، ثنا هُشَيْمٌ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي زَكَرِيَّا عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ

اللَّهِ ﷺ: " إِنَّكُمْ تُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِأَسْمَائِكُمْ وَأَسْمَاءِ آبَائِكُمْ، فَأَحْسِنُوا أَسْمَاءَكُمْ " [١٥٢/٥]

2843- Ebu'd-Derdâ der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Kıyamet gününde kendi isimleriniz ve babalarınızın ismiyle çağrılacaksınız. Öyleyse isimlerinizi güzel koyunuz."*[1]

٢٨٤٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ، ثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ هُشَيْمٍ، عَنْ دَاودَ بْنِ عُمَرَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي زَكَرِيَّا، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّكُمْ تُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِأَسْمَائِكُمْ وَأَسْمَاءِ آبَائِكُمْ فَأَحْسِنُوا أَسْمَاءَكُمْ " [٥٨/٩]

2844- Ebu'd-Derdâ der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Kıyamet gününde kendi isimleriniz ve babalarınızın ismiyle çağrılacaksınız. Öyleyse isimlerinizi güzel koyunuz."*[2]

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) İsmi ve Künyesi

٢٨٤٥- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ دَاوُدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لا تَجْمَعُوا بَيْنَ اسْمِي وَكُنْيَتِي، أَنَا أَبُو الْقَاسِمِ، وَاللَّهُ يُعْطِي، وَأَنَا أَقْسِمَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ إِسْحَاقُ [٩١/٧]

2845- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İsmim ve künyemi bir arada takmayınız. Ben Ebu'l-Kâsım'ım. Allah verir ve ben taksim ederim"* **buyurdu.**[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ahmed (5/194), Ebû Dâvud (4948), Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (12/327) ve Dârimî (2/294).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Ahmed, *Müsned* (2/433), Buhârî, *el-Edebu'l-Müfred* (872), Tirmizî (2841), İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (8/484), İbn Sa'd (1/1/66) ve İbn Adiy, *el-Kâmil* (6/2066).

٢٨٤٥/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الضِّيَاءِ، ثنا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، عَنْ أَسَدِ بْنِ عُبَيْدَةَ، ثنا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَسَمَّوْا بِاسْمِي وَلا تَكَنَّوْا بِكُنْيَتِي " [٢٩٤/٨]

2845/a- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İsmimle isimlenin, ama künyemle künyelenmeyin"* buyurdu.

Kötü İsimler

٢٨٤٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، حدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ، حدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَخْنَعُ اسْمٌ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ تَسَمَّى مَلِكَ الأَمْلاكِ " [٢٣٢/٩]

2846- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet gününde Allah katında en kötü isim Melikü'l-emlâk (mülklerin mâliki) diye isimlendirilen kimsenin ismidir"* buyurdu.[1]

٢٨٤٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَخْنَعُ اسْمٍ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ تَسَمَّى مَلِكَ الأَمْلاكِ " [٣١٢/٧]

2847- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet gününde Allah katında en kötü isim Melikü'l-emlâk (mülklerin mâliki) diye isimlendirilen kimsenin ismidir"* buyurdu.[2]

---

[1] Buhârî (10/588), Müslim (2143), Tirmizî (2837), Ahmed (2/244), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9/307) ve Hatîb, *Târih* (6/330).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

İsim Değiştirmek

٢٨٤٨- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، ثَنَا بُنْدَارٌ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ خَيْثَمَةَ، قَالَ: " كَانَ اسْمُ أَبِي عَزِيزًا، فَسَمَّاهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَبْدَ الرَّحْمَنِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ مَهْدِيٍّ [٢٥/٩]

2848- Hayseme der ki: "Babamın ismi Aziz idi. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), babamı Abdurrahman diye adlandırdı."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٤٩- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ، ثنا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، أَرَاهُ عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ أَمَةً لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ كَانَ لَهَا اسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ الْعَجَمِ، فَسَمَّاهَا عُمَرُ جَمِيلَةٌ، فَأَبَتْ، فَقَالَ عُمَرُ: بَيْنِي وَبَيْنَكِ النَّبِيُّ ﷺ فَأَتَيَا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: " أَنْتِ جَمِيلَةٌ "، فَقَالَ عُمَرُ: حَدَّثَهَا عَلَى رُغْمِ أَنْفِكِ، غَرِيبٌ بِهَذَا اللَّفْظِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ حَمَّادٍ، إِلا بِشْرٌ [٣٠١/٨]

2849- Enes bildiriyor: Ömer b. el-Hattâb'ın cariyelerinden birinin Arapça olmayan bir ismi vardı. Ömer onun adını değiştirip Cemîle ismini taktı, ancak cariye bu ismi kabul etmedi. Ömer: "O zaman aramızda Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) hakem olsun" dedi. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) geldiklerinde cariyeye: *"Senin ismin Cemîle'dir"* buyurdu. Ömer de cariyeye: "İstemesen de senin adını değiştirdi" dedi.

Tek kanallı bir hadistir.

Müşriklerin Künyesini Takmanın ve Onlarla Tokalaşmanın Yasaklanması

٢٨٥٠- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حدَّثَنَا إِسْحَاقُ، حدَّثَنَا بَقِيَّةُ، حدَّثَنِي مُحَمَّدٌ الْقُشَيْرِيُّ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يُصَافِحَ الْمُشْرِكُونَ أَوْ

---

[1] Bezzâr, *Keşfu'l-Estâr* (1993) ve Beyhakî, *Edeb* (476).

يُكَنَّوْا أَوْ يُرَحَّبَ بِهِمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي الزُّبَيْرِ تَفَرَّدَ بِهِ بَقِيَّةُ، عَنِ الْقُشَيْرِيِّ [٢٣٦/١]

2850- Câbir der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) müşrikler ile tokalaşmayı etmeyi, onların künyesi ile künyelenmeyi, onları hoş ve sıcak karşılamayı yasakladı."

Tek kanallı bir hadistir.

Aksırmak ve Aksıranı Teşmit Etmek

٢٨٥١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْكُدَيْمِيُّ، ثنا حُمَيْدُ بْنُ زِيَادٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ أَبِي حَفْصَةَ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: " كَانَ إِذَا عَطَسَ غَطَّى وَجْهَهُ بِثَوْبِهِ، وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى حَاجِبَيْهِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُمَارَةَ، وَعِكْرِمَةَ، مَا كَتَبْتُهُ عَالِيًا مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، إِلا مِنْ حَدِيثِ حُمَيْدِ بْنِ زِيَادٍ [٣٤٦/٣]

2851- Ebû Hureyre bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aksırdığı zaman giysisi ile yüzünü kapatır ve elini kaşlarına koyardı."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٥٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، حَدَّثَنِي سُمَيٌّ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ " إِذَا عَطَسَ غَضَّ، أَوْ خَفَضَ بِهَا صَوْتَهُ، وَوَضَعَ يَدَهُ أَوْ ثَوْبَهُ عَلَى فِيهِ " [٣٨٩/٨]

2852- Ebû Hureyre bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aksırdığı zaman elini veya giysisini ağzına koyar ve sesini alçaltırdı."[2]

٢٨٥٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِيَادٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ زَنْجَلَةَ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ أَخِيهِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ

---

[1] Ebû Dâvud (5029), Tirmizî (2745) ve Ahmed (4/293).

[2] Tirmizî (2745), Ebû Dâvud (5029), Ahmed (2/439), Hâkim (4/293) ve Beyhakî, *el-Edebu'l-Müfred* (322).

عَلِيٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ، فَلْيَقُلِ: الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلْيُقَلْ لَهُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ، وَلْيَقُلْ: يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيصْلِحُ بَالَكُمْ " [٨/٣٩٠]

2853- Hz. Ali der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sizden biri aksırdığı zaman: «Elhamdu lillâh (=Allah'a hamd olsun)» desin. Yanındaki de: «Yerhamukellah (=Allah sana merhamet etsin)» desin. O da: «Yehdikumullahu ve yuslihu bâlekum (=Allah size hidâyet verip işlerinizi yoluna koysun)» desin."*[1]

٢٨٥٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ. ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، قَالَا: ثنا شُعْبَةُ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ أَخِيهِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ، فَلْيَقُلِ: الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ، وَلْيَقُلِ الَّذِي يُشَمِّتُهُ: يَرْحَمُكُمُ اللَّهُ، وَلْيَقُلْ: يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ "، ابْنُ أَبِي لَيْلَى اسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى [٧/١٦٣]

2854- Ebû Eyyûb el-Ensârî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sizden biri aksırdığı zaman: «Elhamdu lillâhi alâ külli hâl (=Her durumda Allah'a hamd olsun)» desin. Onu teşmit edecek kimse de: «Yerhamukellah (=Allah sana merhamet etsin)» desin. O da: «Yehdikumullahu ve yuslihu bâlekum (=Allah size hidâyet verip işlerinizi yoluna koysun)» desin."*[2]

٢٨٥٥- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالَا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ، قَالَ: ثنا أَبُو زَيْدٍ النَّحْوِيُّ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، قَالَ: ثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ: عَطَسَ رَجُلَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَشَمَّتَ أَحَدَهُمَا، وَلَمْ يُشَمِّتِ الآخَرَ فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، شَمَّتَّ هَذَا وَلَمْ تُشَمِّتِ الآخَرَ، قَالَ: " إِنَّ هَذَا حَمِدَ اللَّهَ فَشَمَّتُّهُ، وَإِنَّ هَذَا لَمْ يَحْمَدِ اللَّهَ فَلَمْ أُشَمِّتْهُ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ، وَرَوَاهُ عَنْ سُلَيْمَانَ مِنَ الأَئِمَّةِ وَالأَعْلَامِ: سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ بْنُ الْحَجَّاجِ، وَمَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، وَمَعْمَرٌ، وَسُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، وَزُهَيْرٌ، وَالْقَاسِمُ بْنُ مَعْنٍ، وَأَبُو

---

[1] Tirmizî, *Sünen* (2741), İbn Mâce, *Sünen* (3715), Ahmed, *Müsned* (1/122), Hâkim, *Müstedrek* (4/366), Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (12/308) ve Hatîb, *Târih* (8/34).

[2] Tirmizî (2740), Ahmed, *Müsned* (5/419- 422) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/266).

شِهَابٍ، وَجَرِيرٌ، وَثَابِتُ بْنُ يَزِيدَ، وَمُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ، وَيَحْيَى الْقَطَّانُ، وَالْمُعْتَمِرُ، وَابْنُ عُلَيَّةَ، وَابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، وَأَبُو يُوسُفَ الْقَاضِي، وَالأَبْيَضُ بْنُ الأَغَرِّ، وَدَاوُدُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ فِي آخَرِينَ [٣/٣٤]

2855- Enes b. Mâlik der ki: İki adam Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanında aksırdı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) birini teşmit ederken diğerini etmedi. Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Birini teşmit ederken diğerini etmedin" denilince: *"Bu, Allah'a hamd etti ve onu teşmit ettim. Diğeri ise Allah'a hamd etmedi ve ben de onu teşmit etmedim"* buyurdu.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٢٨٥٦- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: عَطَسَ رَجُلانِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَشَمَّتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَحَدَهُمَا، وَلَمْ يُشَمِّتُ الآخَرَ، وَقَالَ: " إِنَّ هَذَا، قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ، وإن هذا لم يقل: الْحَمْدُ لِلَّهِ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ، رَوَاهُ عَنْهُ النَّاسُ [٨/١٧٢]

2856- Enes b. Mâlik der ki: İki adam Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanında aksırdı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) birini teşmit ederken diğerini etmedi. (Kendisine bunun sebebi sorulunca) Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu: «Elhamdu lillâh» dedi. Diğeri ise: «Elhamdu lillâh» demedi"* buyurdu.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Düzgün Gidişat

٢٨٥٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنِي إِدْرِيسُ بْنُ عِيسَى الْقَطَّانُ، ثنا يَزِيدُ بْنُ الْحُبَابِ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ قَابُوسَ بْنِ أَبِي ظَبْيَانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْهَدْيُ الصَّالِحُ، وَالسَّمْتُ الصَّالِحُ جُزْءٌ مِنْ خَمْسَةٍ وَعِشْرِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ " [٧/٢٦٣]

---

[1] Buhârî (6221), Müslim (2991), Ebû Dâvud (5039), Tirmizî (2742), İbn Mâce, *Sünen* (3713), Ahmed, *Müsned* (3/100, 117, 176) ve Dârimî (2/283).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2857- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Dini açıdan) düzgün gidişat ve güzel görünüş, nübüvvetin yirmibeş bölümünden bir bölümdür"* buyurdu.[1]

Kişinin Kendisini İlgilendirmeyen Şeyleri Terk Etmesi

٢٨٥٨- حَدَّثَنَا أَبُو يَعْلَى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مِنْ حُسْنِ إِسْلامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لا يَعْنِيهِ " غَرِيبٌ عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ جَعْفَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ يُوسُفُ فِيمَا أَرَى وَقَدْ رَوَى يُوسُفُ مَكَانَ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَلِيَّ بنَ أَبِي طَالِبٍّ، وَالصَّحِيحَ عَلِيُّ بنُ الْحُسَيْنِ [٢٤٩/٨]

2858- Ali b. el-Hüseyn der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişinin kendisini ilgilendirmeyen şeyleri terk etmesi, Müslümanlığının güzelliğindendir"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٥٩- حَدَّثَنَا أَبُو يَعْلَى، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنْ حُسْنِ إِسْلامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَالا يَعْنِيهِ " [١٧١/١٠]

2859- Ali b. el-Hüseyn der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişinin kendisini ilgilendirmeyen şeyleri terk etmesi, Müslümanlığının güzelliğindendir"* buyurdu.[3]

Öfkelenmek

٢٨٦٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ حَفْصٍ، ثَنَا أَبُو سَبْرَةَ الْمَدَنِيُّ، ثَنَا مُطَرِّفٌ، ثَنَا مالك، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ،

---

[1] Ahmed, *Müsned* (1/296), Hatîb, *Târih* (7/13), Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/106), İbn Adiy, *el-Kâmil* (6/2071), Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred* (276) ve Ebû Dâvud (4755).

[2] Tirmizî (2318), Abdurrezzak, *Musannef* (20617) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (14/320).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

أَنَّ رَجُلا، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَوْصِنِي، قَالَ: " لا تَغْضَبْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ تَفَرَّدَ أَبُو سَبْرَةَ، عَنْ مُطَرِّفٍ [٦/٣٣٤]

2860- Ebû Hureyre bildiriyor: Bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana tavsiyede bulun" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öfkelenme"* karşılığını verdi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٦١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا وَاثِلَةُ بْنُ الْحَسَنِ الْعَرْقِي، ثنا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ الْجُهَنِيِّ، عَنْ أبيه، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ كَظَمَ غَيْظًا وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى إِنْفَاذِهِ خَيَّرَهُ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ الْحُورِ الْعَيْنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، كَذَا فِي كِتَابِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَجْلانَ، وَحَدَّثَنَاهُ مَرَّةً أُخْرَى عَنْ وَاثِلَةَ، بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ فَرْوَةَ، عَنْ سَهْلٍ، وَرَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ حَيَّانَ، مُخَالِفًا كَثِيرَ بْنَ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنَاهُ أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَنَانٍ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، أَنَّهُ سَمِعَ رَجُلا يُحَدِّثُ مُحَمَّدَ بْنَ عَجْلانَ، عَنْ فَرْوَةَ بْنِ مُجَاهِدٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِثْلَهُ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ سَهْلٍ، أَبِي مَرْحُومٍ عَبْدِ الرَّحِيمِ بْنِ مَيْمُونٍ، وَخَيْرِ بْنِ نُعَيْمٍ، وَرَيَّانَ بْنِ فَائِدٍ [٨/٤٧] [٨/٥٥]

2861- Sehl b. Muâz b. Enes el-Cuhenî, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim gücü yettiği halde öfkesini tutarsa Allah kıyamet gününde o kimseyi dilediği huriyi almakta muhayyer kılacaktır"* buyurdu.[2]

٢٨٦٢- حَدَّثَنَاهُ أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَنَانٍ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، أَنَّهُ سَمِعَ رَجُلا يُحَدِّثُ مُحَمَّدَ بْنَ عَجْلانَ، عَنْ فَرْوَةَ بْنِ مُجَاهِدٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ ، عَنْ أبيه، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ

---

[1] Buhârî (6116), Tirmizî (2020), Ahmed, *Müsned* (2/175, 466), İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (8/345) ve Hâkim, *Müstedrek* (3/615).

[2] Ebû Dâvud, *Sünen* (4777), Tirmizî, *Sünen* (2493), İbn Mâce (4186), Ahmed, *Müsned* (3/440) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8/161).

ﷺ قَالَ: " مَنْ كَظَمَ غَيْظًا وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى إِنْفَاذِهِ خَيَّرَهُ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ الْحُورِ الْعَيْنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ،

2862- Sehl b. Muâz b. Enes, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim gücü yettiği halde öfkesini tutarsa Allah kıyamet gününde o kimseyi dilediği huriyi almakta muhayyer kılacaktır"* buyurdu.[1]

٢٨٦٢/أ- حَدَّثَنَاهُ أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفًّى، ثنا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، عَنِ ابْنِ لَهِيعَةَ، عَنْ خَيْرِ بْنِ نُعَيْمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ، عَنْ أبيه، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ كَظَمَ غَيْظًا وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى إِنْفَاذِهِ "، فَذَكَرَ مِثْلَهُ [٨/٤٨]

2862/a- Sehl b. Muâz b. Enes, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim gücü yettiği halde öfkesini tutarsa.."* buyurdu" dedi ve bir önceki hadisin aynısını aktardı.

Edeb Yerini Kapalı Tutmak

٢٨٦٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ بَهْزِ بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ عَوْرَاتُنَا مَا نَأْتِي مِنْهَا، وَمَا نَذَرُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " احْفَظْ عَوْرَتَكَ إِلا مِنْ زَوْجَتِكَ، أَوْ مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ، فَإِذَا كَانَ بَعْضُ الْقَوْمِ فِي بَعْضٍ، فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ لا يَرَاكَ أَحَدٌ فَافْعَلْ "، قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ أَحْيَانًا أَحَدُنَا خَالِيًا لا يَرَاهُ إِلا اللَّهُ؟ قَالَ: " فَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ يُسْتَحْيَى مِنْهُ " [٧/١٢١]

2863- Behz b. Hakîm, babası vasıtasıyla dedesinden bildiriyor: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Edeb yerimizi kime karşı açık, kime karşı kapalı tutalım?" dediğimde: *"Karına ve sahip olduğun cariyeler dışındakilere karşı ört"* buyurdu. Kendisine: *"Erkek erkekle iken?"* diye sorduğumda: *"Elinden geldiği kadarıyla edeb yerini başkasına gösterme"* buyurdu. Ben yine: "Birimiz, hiç kimsenin bulunmadığı tenha bir yerde ise

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

(yine kapalı mı tutalım?)" diye sorduğumda: *"Kendisinden utanılmaya en fazla layık olan Allah'tır"* karşılığını verdi.[1]

Namahreme Bakmamak

٢٨٦٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا ابْنُ عُفَيْرٍ الأَنْصَارِيُّ، قَالَ: ثنا شُعَيْبُ بْنُ سَلَمَةَ، قَالَ: ثنا عِصْمَةُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا مُوسَى يعْنِي ابْنَ عُقْبَةَ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ عَبْدٍ يَكُفُّ بَصَرَهُ عَنْ مَحَاسِنِ امْرَأَةٍ، وَلَوْ شَاءَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهَا نَظَرَ، إِلا أَدْخَلَ اللَّهُ تَعَالَى قَلْبَهُ عِبَادَةً يَجِدُ حَلاوَتَهَا " [١٨٧/٢]

2864- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kişi bakma imkânı olduğu halde bir kadının güzelliklerinden gözlerini alıkoyarsa, Allah onun içine, lezzetini hissedeceği bir ibadet şevki sokar."*[2]

Oturma Âdâbı

٢٨٦٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ، قَالَ: " كُنَّا إِذَا انْتَهَيْنَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ جَلَسَ أَحَدُنَا حَيْثُ يَنْتَهِي "

2865- Câbir b. Semure der ki: "Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldiğimiz zaman her birimiz orada bulunanların bitişiğine otururdu."[3]

Birini Kaldırıp Yerine Oturmak

٢٨٦٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا ابْنُ يَحْيَى، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يُقَامَ

---

[1] Ebû Dâvud (4017), Tirmizî (2919, 2946), İbn Mâce (1920), Ahmed, *Müsned* (5/3, 4), Hâkim, *Müstedrek* (4/180), Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (13/5) ve Abdurrezzak, *Musannef* (1106).

[2] İbn Adiy, *el-Kâmil* (5/2009).

[3] Ebû Dâvud (4825) ve Tirmizî (2725).

الرَّجُلُ مِنْ مَجْلِسِهِ فَيَجْلِسَ فِيهِ آخَرُ، وَلَكِنْ تَفَسَّحُوا، وَتَوَسَّعُوا "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ [١٣٧/٧]

2866- İbn Ömer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) birini kaldırıp yerine oturmayı yasakladı. Ancak birbirinize yer açıp yerleşebilirsiniz."[1]

İki Kişi Kendi Aralarında Kanuşurken Bir Başkasının Onların İzni Olmadan Yanlarına Oturması

٢٨٦٦/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ وُهَيْبِ بْنِ الْوَرْدِ، عَنِ أَبَانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مِنْ فَرَّقَ بَيْنَ اثْنَيْنِ فِي مَجْلِسٍ تَكَبُّرًا عَلَيْهِمَا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ "، غَرِيبٌ بِهَذَا اللَّفْظِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ وُهَيْبٍ، عَنْ أَبَانَ مُرْسَلا [١٦١/٨]

2866/a- Ebân der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim bir mecliste büyüklenerek iki kişinin arasına oturursa cehennemdeki yerine hazırlansın"* buyurdu.

Tek kanallı mürsel bir hadistir.

٢٨٦٧- حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي بِلالٍ الْمُقْرِئُ، ثنا عَلِيُّ بْنُ بِشْرِ بْنِ سَلامَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ الْمِصْرِيُّ، ثنا عِمْرَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَجْلِسُ الرَّجُلُ إِلَى الرَّجُلَيْنِ إِلا عَلَى إِذْنٍ مِنْهُمَا، إِذَا كَانَا يَتَنَاجَيَانِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، وَعِمْرَانَ أَخِي سُفْيَانَ، تَفَرَّدَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ فِيمَا ذَكَرَهُ أَبُو الْحَسَنِ الْحَافِظُ الدَّارَقُطْنِيُّ [١٩٨/٨]

2867- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki kişi kendi aralarında bir şeyler konuşurken bir başkası onların izni olmadan yanlarına oturmasın"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (6270) ve Müslim (28/2177).

[2] Ebû Dâvud (4844).

Üç Kişinin Bulunduğu Yerde İki Kişinin Kendi Arasında Konuşması

٢٨٦٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ شَقِيقٍ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا كُنْتُمْ ثَلاثَةً، فَلا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ الثَّالِثِ، فَإِنَّ ذَلِكَ يُحزِنُهُ "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَقَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، وَالنَّاسُ عَنِ الأَعْمَشِ، نَحْوَهُ [٤/١٠٧]

2868- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Bir yerde) üç kişi iseniz iki kişi kendi arasında konuşmasın. Çünkü bu durum üçüncü kişiyi üzer"* buyurdu.[1]

٢٨٦٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا كُنْتُمْ ثَلاثَةً فَلا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ صَاحِبِهُمَا، فَإِنَّ ذَلِكَ يُحْزِنُهُ "، هَذِهِ الأَحَادِيثُ مِنْ صِحَاحِ أَحَادِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ، وَمَشَاهِيرِهِ [٧/١٢٨]

2869- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Bir yerde) üç kişi iseniz iki kişi kendi arasında konuşmasın. Çünkü bu durum üçüncü kişiyi üzer"* buyurdu.[2]

٢٨٧٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ شُعَيْبٍ.ح وثنا أَبُو حَامِدٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خُزَيْمَةَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، ثنا مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ، ثنا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا كُنْتُمْ ثَلاثَةً فَلا يَتَنَاجَ اثْنَانِ دُونَ صَاحِبِهِمَا، فَإِنَّ ذَلِكَ يُحْزِنُهُ "، صَحِيحٌ، ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، رَوَاهُ عَنْهُ عِدَّةٌ

2870- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Bir yerde) üç kişi iseniz iki kişi kendi arasında konuşmasın. Çünkü bu durum üçüncü kişiyi üzer"* buyurdu.[3]

---

[1] Buhârî (2690), Müslim (2184), Tirmizî (2825) ve İbn Mâce (3775).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Sahih sabit bir hadistir.

٢٨٧١- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، ثنا الأَعْمَشُ، مِثْلَهُ [٣٦٤/٧]

2871- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.[1]

٢٨٧٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مِنْدَهْ، ثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَيْمُونٍ الزَّعْفَرَانِيُّ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنِ اسْتَمَعَ إِلَى حَدِيثِ قَوْمٍ وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ صُبَّ فِي أُذُنَيْهِ الآنُكُ " [٢٧٦/٦]

2872- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her kim işitmesini istemedikleri halde bir toplumun konuşmasına kulak verirse, kıyamet günü kulağına kurşun dökülecektir."*[2]

Bir Kişiden Başkasına Bahsedilmesini İstemeyeceği Bir Söz İşitmek

٢٨٧٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ الْوَلِيدِ الرُّصَافِيُّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَمِعَ مِنْ رَجُلٍ حَدِيثًا لا يَشْتَهِي أَنْ يُذْكَرَ عَنْهُ فَهُوَ أَمَانَةٌ، وَإِنْ لَمْ يَسْتَكْتِمْهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا عُبَيْدُ اللَّهِ [٣٥٩/٣]

2873- Ebu'd-Derdâ der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir kişiden başkasına bahsedilmesini istemeyeceği bir söz işitirse, sahibi onun gizlenmesini istememiş olsa bile artık o söz kendisinde bir emanettir"* buyurdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Buhârî (7042), Ebû Dâvud (5024), Tirmizî (1751) ve Ahmed (1/216).

[3] Ahmed, *Müsned* (6/445).

Koğuculuk ve Gıybet

٢٨٧٤- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، في جماعة قَالُوا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ، قَالَ: ثنا الْحَكَمُ بْنُ مَرْوَانَ، قَالَ: ثنا فُرَاتُ بْنُ السَّائِبِ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ النَّمِيمَةِ، وَنَهَى عَنِ الْغِيبَةِ، وَالاسْتِمَاعِ إِلَى الْغِيبَةِ " [٤/٩٣]

2874- İbn Ömer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) koğuculuk yapmayı (dedikoduyu) , gıybet etmeyi ve gıybeti dinlemeyi yasakladı."[1]

٢٨٧٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ هَمَّامِ بْنِ الْحَارِثِ، قَالَ: قِيلَ لِحُذَيْفَةَ فِي رَجُلٍ: إِنَّ هَذَا ينم الأُمَرَاءَ، فَقَالَ حُذَيْفَةُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَّاتٌ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ مَنْصُورٍ [٤/١٧٨]

2875- Hemmâm b. el-Hâris der ki: Huzeyfe'ye bir adam hakkında: "Bu adam (insanlardan) valilere laf taşıyor" denilince, Huzeyfe: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Kattât (koğuculuk eden) kimse cennete girmeyecektir"* buyurduğunu işittim» dedi.[2]

٢٨٧٦- حَدَّثَنَا أبو بكر بن مالِك ، ثنا عبد الله بن أحمد بن حنبل ، حدثني أبي ، ثنا أَبُو قَطَنٍ عَمْرِو بْنِ الْهَيْثَمِ عَنْ شُعْبَةَ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هَمَّامِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا يَدْخُلُ قَتَّاتٌ الْجَنَّةَ "، تَفَرَّدَ بِحَدِيثِ الْحَكَمِ عَمْرُو بْنُ الْهَيْثَمِ، وَتَابَعَ شُعْبَةَ فِي رِوَايَتِهِ عَنْ مَنْصُورٍ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَأَبُو عَوَانَةَ، وَمِمَّنْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ: الأَعْمَشُ، وَمَنْصُورٌ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ مُهَاجِرٍ [٤/١٧٩]

2876- Huzeyfe der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Koğucu kimse cennete girmeyecektir"* buyurduğunu işittim.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (4954, 4955) ve Hatîb, *Târih Bağdâd* (8/226).

[2] Buhârî (6056), Müslim (105), Ebû Dâvud (4871), Tirmizî (2026), Nesâî (8/318), Ahmed (5/382, 389) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (3/186).

٢٨٧٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَلَي بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ ثَنَا بْنِ الْمُبَارَكِ، ثنا الْمُثَنَّى بْنُ الصَّبَّاحِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّهُمْ ذَكَرُوا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ رَجُلا، فَقَالُوا: لا يأْكُلُ حَتَّى يَطْعَمَ وَلا يرْحَلُ حَتَّى يَرْحَلَ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " اغْتَبْتُمُوهُ "، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّمَا حَدَّثْنَا بِمَا فِيهِ، فَقَالَ: " حَسْبُكَ إِذَا ذَكَرْتَ أَخَاكَ بِمَا فِيهِ "، غَرِيبٌ بِهَذَا اللَّفْظِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ الْمُثَنَّى بْنُ الصَّبَّاحِ [١٨٩/٨]

2877- Amr b. Şu'ayb, babası vasıtasıyla dedesinden bildiriyor: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bir adamdan bahsedip: "Bedava olmadıktan sonra yemek yemez, masrafı çekilmedikçe yolculuk yapmaz" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onun hakkında gıybet ettiniz"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Biz sadece onda olan bir şeyi söyledik" deyince: *"Kardeşinde olan bir şeyi söylemen (gıybet için) yeterlidir"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٧٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَحْيَى بْنِ مُعَاوِيَةَ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ صَالِحٍ ح وثنا عَلِيُّ بْنُ الْفُضَيْلِ الْمُعَدِّلُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا مُسَدَّدٌ، قَالا: ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي سَفَرٍ فَهَاجَتْ رِيحٌ مُنْتِنَةٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ نَاسًا مِنَ الْمُنَافِقِينَ اغتابوا نَاسًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ، وَقَالَ مُسَدَّدٌ: مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَلِذَلِكَ هَاجَتْ هَذِهِ الرِّيحُ، وَقَالَ مُسَدَّدٌ: فَبُعِثَتْ هَذِهِ الرِّيحُ لِذَلِكَ "، فَمَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ، عَنِ الأَعْمَشِ رَوَاهُ عَنْهُ الْمُتَقَدِّمُونَ [١٢١/٨]

2878- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte bir seferde idik. Ortalığa çok kötü bir koku yayılınca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz ki münafıklardan bazı kimseler müminlerden* — Müsedded rivayetinde: *"Müslümanlardan"* — *bazı kimselerin dedikodusunu yaptılar. Bu sebeple öyle*

---

[1] Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (13/140) ve *Tefsîr* (6/229).

bir koku yayıldı — Müsedded rivayetinde: *"Bu sebeple bu koku gönderildi"* — buyurdu.[1]

Gıybeti Yapılan Müslümanı Savunmak

٢٨٧٩- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ النَّبِيلُ.ح وَحَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ زُهَيْرٍ، ثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالا: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ، ثَنَا شَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ ذَبَّ عَنْ عَرَضِ أَخِيهِ بِالْغِيبَةِ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ ﷾ أَنْ يَقِيَهُ مِنَ النَّارِ " [٦/٦٧]

2879- Esmâ binti Yezîd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim gıybeti (dedikodusu) yapılan (Müslüman) kardeşinin onurunu savunursa, Allah'ın o kişiyi cehennemden koruması üzerine bir haktır"* buyurdu.[2]

٢٨٨٨- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْحَافِظُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ يُوسُفَ، ثنا مُوسَى بْنُ سَهْلٍ، ثنا زُهَيْرُ بْنُ عَبَّادٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَكِيمٍ، عَنْ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعَتْ أُمُّ الدَّرْدَاءِ، رَجُلا يَرُدّ عَنْ عِرْضِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ، فَقَالَتْ: إِنِّي لأَغْبِطُكَ، سَمِعْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ رَدَّ عَنْ عِرْضِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ وَقَى اللَّهُ وَجْهَهَ لَفْحَ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ عَنْ مِسْعَرٍ، عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَكِيمٍ أَبُو بَكْرٍ الدَّاهِرِيُّ، وَرَوَاهُ الْقَاسِمُ بْنُ الْحَكَمِ، عَنْ مِسْعَرٍ، مَوْقُوفًا [٧/٢٥٧]

2888- Avn b. Abdillah der ki: Ümmü'd-Derdâ, gıybeti yapılan (Müslüman) kardeşinin onurunu savunan bir adam görünce şöyle dedi: "Sana gıpta ediyorum. Zira Ebu'd-Derdâ'nın şöyle dediğini işittim: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Kim gıybeti yapılan (Müslüman) kardeşinin onurunu savunursa, Allah kıyamet gününde o kişinin yüzünü ateşin alevinden korur»* buyurduğunu işittim.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ahmed (3/251).

[2] Ahmed (6/461), İbnu'l-Mübârek, *Zühd* (s. 240), İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (8/288) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (13/107).

[3] Ahmed, *Müsned* (6/449).

٢٨٨١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى، وثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا حَبَّانُ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ يَحْيَى الْمَعَافِرِيِّ، عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ الْجُهَنِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ حَمَى مُؤْمِنًا مِنْ مُنافِقٍ يَغْتابه بُعِثَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَلَكٌ يَحْمِي لَهُ مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ، وَمَنْ رَمَى مُؤْمِنًا بِشَيْءٍ يُرِيدُ شَيْنَهُ حَبَسَهُ اللَّهُ عَلَى جِسْرِ جَهَنَّمَ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ " [١٨٨/٨]

2881- Sehl b. Muâz b. Enes el-Cuhenî, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim bir mümini, onun gıybetini yapan bir münafığa karşı korursa kıyamet gününde ona bir melek gönderilir ve bu melek onu cehennem ateşinden korur. Kim de bir Müslümana onu ayıplayacak bir şey suçlamada bulunursa bu sözden dönünceye kadar Allah onu cehennem köprüsü üzerinde hapseder."*[1]

٢٨٨١/أ- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَأَبُو مُحَمَّدٍ، قَالا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ الْهَجَرِيِّ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " حُرْمَةُ مَالِ الْمُسْلِمِ كَحُرْمَةِ دَمِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ، وَالْهَجَرِيِّ، رَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، مِثْلَهُ [٣٣٤/٧]

2881/a- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümanın malının haramlığı, kanının haramlığı gibidir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٨١/ب- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ حَرْبٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " وَيْلٌ لِمَنِ اسْتَطَالَ عَلَى مُسْلِمٍ انْتَقَصَهُ حَقَّهُ، وَيْلٌ لَهُ "، ثَلاثًا، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ شُعَيْبٌ، وَبِشْرُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الأَنْصَارِيُّ [١٤٣/٧]

---

[1] Ebû Dâvud (4883), Buhârî, *Târihu'l-Kebîr* (1/377), İbnu'l-Mübârek (s. 239) ve İbn Ebi'd-Dünya, *Samt* (248).

2881/b- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman bir kişiye haksız yere dil uzatan kimsenin vay haline, vay haline, vay haline"* buyurduğunu işittim.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٨١/ج- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَأَبُو مُحَمَّدٍ، قَالا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ الْهَجَرِيِّ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " حُرْمَةُ مَالِ الْمُسْلِمِ كَحُرْمَةِ دَمِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ، وَالْهَجَرِيِّ، رَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، مِثْلَهُ

2881/c- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümanın malının haramlığı, kanının haramlığı gibidir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Müslümanda Olmayan Bir Şeyi Söylemek

٢٨٨٢- وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا أَبُو رَبِيعَةَ فِهْرُ بْنُ عَوْفٍ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ إِسْمَاعِيلَ، أَنَّ إِسْمَاعِيلَ بْنَ يَحْيَى، حَدَّثَهُ عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَالَ فِي مُؤْمِنٍ مَالا يَعْلَمُ حَبَسَهُ اللَّهُ عَلَى جِسْرِ جَهَنَّمَ حَتَّى يَخرُجَ مِمَّا قَالَ، وَمَنْ رَمَى مُؤْمِنًا بِشَيْءٍ يُرِيدُ شَيْنَهُ أَسْكَنَهُ اللَّهُ رَدْغَةَ الْخَبَالِ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ "، كَذَا رَوَاهُ فِهْرٌ، وَلَمْ يَذْكُرْ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ، وَالصَّحِيحُ مَا رَوَاهُ أَسَدٌ، وَحَيَّانُ وَهُوَ حَدِيثٌ غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ، عَنْ سَهْلٍ [١٨٨/٨]

2882- Sehl b. Muâz, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim bir mümin hakkında kendisinde olmayan bir şey söylerse bu sözden dönünceye kadar Allah onu cehennem köprüsü üzerinde hapseder. Kim de bir mümine onu ayıplayacak bir şey suçlamada bulunursa bu sözden dönünceye kadar, Allah onu cehennem halkının vücudundan akan irinle toprak karışımı olan bir bataklıkta tutar."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ahmed (2/70) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (6/82, 8/332).

Gıybetin Kefâreti

٢٨٨٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَخْلَدٍ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْبَلَدِيُّ، ثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ السِّنْجَارِيُّ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ النَّخَعِيُّ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنِ اغْتَابَ أَخَاهُ، فَاسْتَغْفَرَ لَهُ فَهُوَ كَفَّارَتُهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي حَازِمٍ، ٢٥ عَنْ سَهْلٍ، تَفَرَّدَ عَنْهُ أَبُو دَاوُدَ سُلَيْمَانُ بْنُ عُمَرَ النَّخَعِيُّ وَهُوَ ذَاهِبُ الْحَدِيثِ [٢٠٤/٣]

2883- Sehl b. Sa'd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kardeşi hakkında gıybet eder ve sonra gıybet edilen için mağfiret dilerse bu onun için kefâret olur"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

İki Yüzlülük

٢٨٨٤- ثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ في جماعة، قَالُوا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيُّ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ كَانَ ذَا لِسَانَيْنِ فِي الدُّنْيَا، جَعَلَ اللَّهُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِسَانَيْنِ مِنْ نَارٍ "، لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ إِلا مِنْ حَدِيثِ الأَنْصَارِيِّ، وَرَوَاهُ الْكِبَارُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ [١٦٠/٢]

2884- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim dünyada iken iki dilli (ikiyüzlü) olursa kıyamet gününde Allah ona ateşten iki dil kılacaktır"* buyurdu.[1]

٢٨٨٥- حَدَّثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو مَسْعُودٍ أَحْمَدُ بْنُ الْفُرَاتِ، قَالَ: أَخْبَرَنَا يَعْلَى بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَجِدُ شِرَارَ النَّاسِ ذَا الْوَجْهَيْنِ "، قَالَ الأَعْمَشُ: الَّذِي يَأْتِي هَؤُلاءِ بِوَجْهٍ وَهَؤُلاءِ بِوَجْهٍ [٥٩/٥]

---

[1] İbn Hibbân (1979), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (1979), Hatîb, *Târih* (12/103), Hennâd, *Zühd* (1137) ve Bezzâr, *Keşfu'l-Estâr* (2025).

2885- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanların en kötülerinin ikiyüzlü olduğunu görürsün"* buyurdu.

A'meş: "İkiyüzlü kimse, birilerine bir yüzle diğerlerine başka bir yüzle giden kimsedir" diye ekledi.[1]

٢٨٨٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَبُو مَسْعُودٍ أَحْمَدُ بْنُ الْفُرَاتِ، ثَنَا الْقَعْنَبِيُّ، ثنا مالك، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مِنْ شِرَارِ النَّاسِ ذُو الْوَجْهَيْنِ الَّذِي يَأْتِي هَؤُلاءِ بِوَجْهٍ وَهَؤُلاءِ بِوَجْهٍ " [٣٤٨/٦]

2886- Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanların en kötüleri, birilerine bir yüzle diğerlerine başka bir yüzle giden ikiyüzlülerdir"* buyurdu.[2]

٢٨٨٧- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحُسَيْنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو. ح وثنا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، قَالا: ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تجدُ مِنْ شِرَارِ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِي يَأْتِي هَؤُلاءِ بِوَجْهٍ، وَهَؤُلاءِ بِوَجْهٍ "، وَقَالَ أَبُو مُعَاوِيَةَ: الَّذِي يَأْتِي هَؤُلاءِ بِحَدِيثِ هَؤُلاءِ، وَهَؤُلاءِ بِحَدِيثِ هَؤُلاءِ، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، رَوَاهُ عَنْهُ النَّاسُ [٢٥٨/٨]

2887- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet gününde insanların en kötülerinin birilerine bir yüzle diğerlerine başka bir yüzle giden ikiyüzlüler olduğunu görürsün"* buyurdu.[3]

(Ravi) Muâviye rivayetinde: *"İkiyüzlü kimse, birilerine bir sözle diğerlerine başka bir sözle giden kimsedir"* ibaresi geçmiştir.

Sahih sabit bir hadistir.

٢٨٨٧/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ الْعَسْقَلانِيُّ، ثنا رَوَّادُ بْنُ الْجَرَّاحِ، ثنا عَبَّادُ بْنُ عَبَّادٍ أَبُو عُتْبَةُ عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ

---

[1] Buhârî (10/474), Tirmizî (2025) ve Ahmed (2/336, 495).

[2] Müslim (98/2526), Ebû Dâvud (4782), Ahmed, *Müsned* (2/245, 465) ve Mâlik, *Muvatta* (2/991).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

يَحْيَى بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مِنْ كَانَ ذَا وَجْهَيْنِ كَانَ لَهُ لِسَانَانِ مِنْ نَارٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " [٢٨٢/٨]

2887/a- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İkiyüzlü olan kimsenin kıyamet gününde ateşten iki dilli olacaktır"* buyurdu.

Şaka Yapmak

٢٨٨٨- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْمُؤَمَّلُ، ثنا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا الْمُحَارِبِيُّ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ يَعْنِي ابْنَ أَبِي بَشِيرٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تُمَارِ أَخَاكَ، وَلا تُمَازِحْهُ، وَلا تَعِدْهُ يَوْمًا، أَوْ قَالَ مَوْعِدًا، فَتُخْلِفَهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عِكْرِمَةَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا لَيْثٌ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ [٣٤٤/٣]

2888- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Mümin) kardeşinle münakaşa etme, ona hoşuna gitmeyecek şakalar yapma ve ona yerine getirmeyeceğin bir söz verme"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Hayırlı veya Kötü Bir Şey Konuşmak

٢٨٨٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عِيسَى، حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ، حَدَّثَنَا الزُّبَيْرُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ صَفْوَانَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ يُضْحِكُ بِهَا جُلَسَاءَهُ، يَهْوِي بِهَا أَبْعَدَ مِنَ الثُّرَيَّا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ، تَفَرَّدَ بِهِ الزُّبَيْرُ [١٦٤/٣]

2889- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bazen kişi sırf yanında oturanları güldürmek için bir sözü söyler de bu sözü sebebiyle*

---

[1] Tirmizî (2063) ve İbn Ebi'd-Dünya, *Samt* /123).

(cehennemde) Süreyya yıldızından daha uzak bir mesafe kadar uzaklara atılır" buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٩٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ الْحَرْبِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ، عَنْ بِلالِ بْنِ الْحَارِثِ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنَ الْخَيْرِ لا يَعْلَمُ مَبْلَغَهَا، فَيُكْتَبُ لَهُ بِهَا رِضْوَانُهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمَ بِالْكَلِمَةِ مِنَ الشَّرِّ لا يَعْلَمُ مَبْلَغَهَا مِنَ الشَّرِّ، فَيُكْتَبُ لَهُ بِهَا سَخَطُهُ حَتَّى يوَفَّاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، بِهَذَا اللَّفْظِ لَمْ نَكْتُبْهُ إلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، وَلابْنِ الْمُبَارَكِ فِيهِ طَرِيقٌ آخِرُ [١٨٧/٨]

2890- Bilal b. el-Hâris der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Kişi ucunun nereye vardığını bilmediği hayırlı bir söz söyler ve bu sözü sebebiyle ona kıyamet gününe kadar Allah'ın rızası yazılır. Yine kişi, ucunun nereye vardığını bilmediği kötü bir söz söyler ve bu sözü sebebiyle ona kıyamet gününe kadar Allah'ın öfkesi yazılır."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٩٠/أ- حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ الصَّرْصَرِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عِيسَى، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا الزُّبَيْرُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنِي صَفْوَانُ بْنُ سُلَيْمٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمَ بِالْكَلِمَةِ يُضْحِكُ جُلَسَاءَهُ، يَهْوِي بِهَا أَبْعَدَ مِنَ الرِّيَاءِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ صَفْوَانَ الزُّبَيْرُ بْنُ سَعِيدٍ الْهَاشِمِيُّ [١٨٧/٨]

2890/a- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bazen kişi sırf yanında oturanları güldürmek için bir sözü söyler de bu sözle (cehennemde) riya dolayısıyla ineceği derinlikten daha derinlere atılır."*

---

[1] Ahmed (2/42, 402), İbnu'l-Mübârek, *Zühd* (s. 332), Ukaylî (3/202), İbn Adiy (3/1080) ve İbn Ebi'd-Dünya, *Samt* (71).

[2] İbnu'l-Mübârek, *Zühd* (1394) ve Buhârî, *Târih el-Evsat* (1/95).

Tek kanallı bir hadistir.

Zamana Sövmenin Yasaklanması

٢٨٩١- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ، ثنا زَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَسُبُّوا الدَّهْرَ، فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الدَّهْرُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، وَالْفَزَارِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ زَيْدٍ فِيمَا أَعْلَمُ [٨/٢٥٧]

2891- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zamana sövmeyin, zira zaman (haddizatında) Allah'tır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Müslümana Sövmenin Fasıklık Sayılması

٢٨٩٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ بَرِيَّةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْعَطَشِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ، ثنا بِشْرُ بْنُ الْحَارِثِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ الْخَرِيبِيُّ، عَنْ مُنَخَّلِ بْنِ حَكِيمٍ، عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ " [٨/٣٥٩]

2892- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümana sövmek fasıklık, onunla savaşmak ise küfürdür"* buyurmuştur.[2]

٢٨٩٢/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الحسن بْنُ عَرَفَةَ، ثنا عُرْوَةُ بْنُ مَرْوَانَ الرَّقِّيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ ". غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عُرْوَةُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ [٥/٢٣]

---

[1] Müslim (5/2246), Ahmed (2/395, 491) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (3/365).

[2] Buhârî (48), Müslim (1/45), Tirmizî (1983), İbn Mâce (69, 3939), Nesâî (7/122), Ahmed (1/385, 411, 433), Evû Avâne (1/24) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (1/209).

2892/a- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümana sövmek fasıklık, onunla savaşmak ise küfürdür"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٩٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ أَبُو عَلِيٍّ الصَّوَّافُ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الإِمَامُ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ، ثنا سَعْدُ بْنُ زُنْبُورٍ، قَالا: ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتَالُهُ كَفَرٌ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، عَنْ مَنْصُورٍ، وَحُصَيْنٍ، مثله [١٢٣/٨]

2893- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümana sövmek fasıklık, onunla savaşmak ise küfürdür"* buyurmuştur.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٨٩٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ بَرِيَّةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْعَطَشِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ، ثنا بِشْرُ بْنُ الْحَارِثِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ الْخَرِيبِيُّ، عَنْ مُنَخَّلِ بْنِ حَكِيمٍ، عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ " [٣٥٩/٨]

2894- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümana sövmek fasıklık, onunla savaşmak ise küfürdür"* buyurmuştur.[2]

٢٨٩٥- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ، ثنا زُبَيْدٌ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ ".رَوَاهُ شُعْبَةُ، وَقَيْسٌ، وَمُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زُبَيْدٍ، عَنْ زُبَيْدٍ، مِثْلَهُ، وَخَالَفَ إِسْحَاقُ الأَزْرَقُ أَصْحَابَ الثَّوْرِيِّ فَرَوَاهُ عَنْهُ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ [٣٤/٥]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2895- Abdullah'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümana sövmek fasıklık, onunla savaşmak ise küfürdür"* buyurmuştur.[1]

٢٨٩٦- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْرُوقٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ، ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ " [١٠/٢١٥]

2896- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümana sövmek fasıklık, onunla savaşmak ise küfürdür"* buyurmuştur.[2]

Ölülere Sövmenin Yasaklanması

٢٨٩٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّائِغُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، ثنا الْمُبَارَكُ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنِ الْحَجَّاجِ، مَوْلَى ثَعْلَبَةَ، عَنْ قُطْبَةَ بْنِ مَالِكٍ، نَالَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ، مِنْ عَلِيٍّ، قَالَ لَهُ زَيْدُ بْنُ أَرْقَمَ: أَمَا إِنَّكَ قَدْ عَلِمْتَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " كَانَ يَنْهَى عَنْ شَتْمِ الْهَلْكَى، فَلِمَ تَسُبُّ عَلِيًّا وَقَدْ مَاتَ؟ "، رَوَاهُ النَّاسُ، عَنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ مِسْعَرٍ، وَرَوَى أَيْضًا وَكِيعٌ، عَنْ مِسْعَرٍ، نَحْوَهُ

2897- Kutbe b. Mâlik der ki: Muğîre b. Şu'be, Hz. Ali'ye dil uzatınca Zeyd b. Erkam ona: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ölülere dil uzatılmasını yasakladığını biliyorsun! O zaman ne diye ölü olan Ali'ye dil uzatıyorsun?" dedi.[3]

(٢٨٩٧/أ)- حَدَّثَنَا أَبِي، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهٍ، ثنا الْهُذَيْلُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا النُّعْمَانُ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ صَفِيَّةَ، عَنْ أُمِّهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ سَبِّ الأَمْوَاتِ [١٠/٣٩٥]

2897/a- Hz. Aişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi yesellem) ölülere sövmeyi yasakladı."

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] İbn Ebî Şeybe (3/366) ve Ahmed (4/371).

Horoza Sövmenin Yasaklanması

٢٨٩٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَغَيْرُهُ، قَالُوا: ثنا جَعْفَرٌ الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْعَلاءِ الْحِمْصِيُّ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ الدِّيكَ صَرَخَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ رَجُلٌ: اللَّهُمَّ الْعَنْهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " لا تَلْعَنْهُ وَلا تَسُبَّهُ، إِنَّهُ يَدْعُو إِلَى الصَّلاةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَالِحٍ، عَنْ عَوْنٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ، وَالصَّحِيحُ رِوَايَةُ صَالِحٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ، وَهَذَا الْحَدِيثُ مِمَّا اضْطَرَبَ فِيهِ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ مِنْ حَدِيثِ الْحِجَازِيِّينَ وَاخْتَلَطَ فِيهِ [٤/٢٦٨]

2898- Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında horoz ötünce adamın biri: "Allahım! Ona lanet et!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ona lanet okuma ve sövme! Zira namaza çağıran (uyandıran) bir hayvandır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٨٩٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ الْعِجْلِيُّ، ثَنَا أَبُو مُصْعَبٍ الزُّهْرِيُّ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَسُبُّوا الدِّيكَ فَإِنَّهُ يَدْعُو إِلَى الصَّلاةِ "، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو مُصْعَبٍ، عَنْ مَالِكٍ مُتَّصِلا [٦/٣٤٦]

2899- Zeyd b. Hâlid el-Cühenî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Horoza sövmeyin! Zira namaza çağıran (uyandıran) bir hayvandır"* buyurmuştur.[2]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/155), Abdurrezzak, *Musannef* (20498), Taberânî, *M. el-Kebîr* (5/275) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (12/199).

[2] Ahmed, *Müsned* (5/193), Ebû Dâvud (5101), İbn Mâce (1990) ve İbn Adiy, *el-Kâmil* (4/1646).

Lanet Okuyanlar

٢٩٠٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ بْنُ مَخْلَدٍ، ثَنَا أَبُو إِسْمَاعِيلَ التِّرْمِذِيُّ، ثَنَا الْقَعْنَبِيُّ، قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى هِشَامِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، وَزَيْدِ ابْنِ أسلم، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، أَنَّهَا كَانَتْ عِنْدَ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَرْوَانَ ذَاتَ لَيْلَةٍ، فَدَعَا خَادِمًا لَهُ فَأَبْطَأَ عَلَيْهِ فَلَعَنَهُ، فَقَالَتْ أُمُّ الدَّرْدَاءِ سَمِعْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَكُونُ اللَّعَّانُونَ شُهَدَاءَ، وَلا شُفَعَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، هَذَا حَدِيثٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي حَازِمٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ هِشَامِ بْنِ سَعِيدٍ [٢٥٩/٣]

2900- Zeyd b. Eslem bildiriyor: Bir akşam Ümmü'd-Derdâ, Abdulmelik b. Mervân'ın yanındayken Abdulmelik hizmetçisini çağırdı. Gelmekte gecikince de ona lanet etti. Bunun üzerine Ümmü'd-Derdâ ona şöyle dedi: "Ebu'd-Derdâ'dan işittiğime göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Çokça lanet okuyanların kıyamet gününde lehlerine şahitlik eden ve onlara şefaatçi olan çıkmaz*» buyurmuştur."[1]

İnsanların Eziyetlerine Katlanmak

٢٩٠١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ، ثنا زُهَيْرُ بْنُ عَبَّادٍ، ثنا أَبُو بَكْرٍ الزَّاهِرِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمُؤْمِنُ الَّذِي يُخَالِطُ النَّاسَ، فَيُؤْذُونَهُ فيصْبِرُ عَلَى أَذَاهُمْ أَفْضَلُ مِنَ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لا يُخَالِطُ النَّاسَ، فَيُؤْذُونَهُ فَلَا يصْبِرُ عَلَى أَذَاهُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَبِيبٍ وَالأَعْمَشِ، تَفَرَّدَ بِهِ الزَّاهِرِيُّ [٦١/٥]

2901- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsanların arasına karışan ve onlardan gelecek eziyetlere sabreden mümin, insanların arasına karışmayan ve onlardan gelecek eziyetlere sabretmeyen müminden daha hayırlıdır."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Müslim (86/2598), Ebû Dâvud (4907) ve Hâkim ((1/48).

[2] Buhârî, *Edeb* (388), Tirmizî (2507), İbn Mâce (4032), İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (8/565) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10/79).

٢٩٠٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَفْصٍ الْمُعَدِّلُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ بْنِ أَيُّوبَ. ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَرَفَةَ، قَالا: ثنا شُعَيْبُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ، عَنْ دَاوُدَ الطَّائِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ وَثَّابٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمُؤْمِنُ الَّذِي يُخَالِطُ النَّاسَ وَيَصْبِرُ عَلَى أَذَاهُمْ، أَفْضَلُ مِنَ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لا يُخَالِطُ النَّاسَ وَلا يَصْبِرُ عَلَى أَذَاهُمْ "، لَمْ يَذْكُرْ مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ ابْنَ عُمَرَ فِي حَدِيثِهِ، وَرَوَاهُ عَنِ الأَعْمَشِ عِدَّةٌ، مِنْهُمْ: شُعْبَةُ، وَالثَّوْرِيُّ، وَزَائِدَةُ، وَشَيْبَانُ، وَقَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، وَإِسْرَائِيلُ فِي آخَرِينَ، وَاخْتُلِفَ عَلَى الأَعْمَشِ فِيهِ، فَرَوَى شُعْبَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ وَثَّابٍ، وَرَوَاهُ الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، وَيَحْيَى بْنِ وَثَّابٍ، وَرَوَاهُ الْفَضْلُ بْنُ مُوسَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، وَيَحْيَي بْنِ وَثَّابٍ

2902- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsanların arasına karışan ve onlardan gelecek eziyetlere sabreden mümin, insanların arasına karışmayan ve onlardan gelecek eziyetlere sabretmeyen müminden daha hayırlıdır."*[1]

Dargınlığın Yasaklanması

٢٩٠٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ عَنْ الْقَعْنَبِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، وَحَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْفَضْلِ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ، قَالا: عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَقَاطَعُوا، وَلا تَدَابَرُوا، وَلا تَحَاسَدُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا، وَلا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاثٍ "، لَفْظُ مَالِكٍ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ رَوَاهُ مَعْمَرٌ، وَعُقَيْلٌ، وَيُونُسُ، وَالزُّهْرِيُّ، وَابْنُ عُيَيْنَةَ، وَابْنُ أَبِي ذِئْبٍ، وَابْنُ مُسَافِرٍ، وَابْنُ جُرَيْجٍ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِسْحَاقَ، وَزَكَرِيَّا بْنُ إِسْحَاقَ، وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ، وَعُمَرُ بْنُ قَيْسٍ، وَبَحْرٌ السَّقَّا، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، وَمُعَاوِيَةُ بْنُ يَحْيَى، وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ [٣٧٤/٣]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2903- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Birbirinizle ilişkiyi kesmeyin. Birbirinize sırt çevirmeyin. Allah'ın kardeş kulları olun. Bir müslümanın müslüman kardeşiyle üç günden fazla dargın kalması caiz değildir."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٩٠٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ الْفَارِسِيُّ، ثنا النَّجَّارِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ مَوْلَى آلِ طَلْحَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا تَهَاجَرُوا وَلا تَدَابَرُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا، هِجْرَةُ الْمُؤْمِنِ ثَلاثٌ، فَإِنْ تَكَلَّمَا وَإِلا أَعْرَضَ اللَّهُ عَنْهُمَا حَتَّى يَتَكَلَّمَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ الْفِرْيَابِيُّ [٩٥/٧]

2904- Ebû Eyyûb'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Birbirinizle dargın kalmayın. Birbirinize sırt çevirmeyin. Allah'ın kardeş kulları olun. İki müminin dargınlığı ancak üç gün sürebilir. Bu süre sonunda birbirleriyle konuşmazlarsa konuşana kadar Allah onlardan yüz çevirir."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٠٥- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ التَّيْمِيُّ، فِي جَمَاعَةٍ قَالُوا: أَنْبَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، ثنا سُلَيْمَانُ يَعْنِي الأَعْمَشَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَوْ أَنَّ رَجُلَيْنِ دَخَلا فِي الإِسْلامِ، فَاهْتَجَرَا، كَانَ أَحَدُهُمَا خَارِجًا مِنَ الإِسْلامِ حَتَّى يَرْجِعَ، يَعْنِي الظَّالِمَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ وَشُعْبَةَ، لَمْ يَرْفَعْهُ إِلا عَبْدُ الصَّمَدِ [١٧٣/٤]

2905- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İki kişi İslam'a girdikten sonra küsse, haksız yere küsen kişi barışana kadar İslam'dan çıkmış sayılır."*

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (6976), Müslim (23/2559), Ebû Dâvud (4889), Tirmizî (2000) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (13/100).

[2] İbn Adiy, *el-Kâmil* (4/1474) ve İbn Ebî Hâtim, *el-İlel* (2292).

٢٩٠٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا يَحْيَى بْنُ حُجْرٍ، ثنا فُضَيْلٌ.ح وثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثنا فُضَيْلٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا هِجْرَةَ فَوْقَ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ، مَنْ هَجَرَ فَوْقَ ثَلاثٍ فَمَاتَ دَخَلَ النَّارَ "، صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ حَدَّثَ بِهِ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، مِثْلَهُ [١٢٦/٨]

2906- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Üç günden fazla dargınlık olmaz. Üç günden fazla dargın kalıp da bu süre içinde ölen kişi cehenneme girer."*[1]

Sahih bir hadistir.

٢٩٠٧- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ بْنِ رُسْتَةَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْبَادِئُ بِالسَّلامِ بَرِيءٌ "، يَعْنِي: مِنَ الصِّرْمِ، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ [١٣٤/٧]

2907- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dargın olan iki kişiden diğerine ilk selamı veren kişi (dargınlara vaad edilen cezadan) kurtulmuş olur"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

İnsanların Arasını Bulmak

٢٩٠٨- حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ الْمِهْرَجَانِ الْمُعَدِّلُ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ غِيَاثٍ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ مَعْمَرٍ، وَالنُّعْمَانِ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أُمِّهِ أُمِّ كُلْثُومٍ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَمْ يَكْذِبْ مَنْ نَمَّى خَيْرًا أَوْ قَالَ خَيْرًا لِيُصْلِحَ بَيْنَ النَّاسِ " [٢٦٥/٦]

---

[1] Ebû Dâvud (4914) ve Ahmed, *Müsned* (2/456).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2908- Ümmü Gülsüm'ün bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanların arasını bulmak için hayırlı bir şeyi abartarak söyleyen kişi, yalan söylemiş olmaz"* buyurmuştur.[1]

Yaslanmak ve Ayak Ayak Üstüne Atmak

٢٩٠٩- حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ صَدَقَةَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى الْبِرْتِيُّ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ، عَنْ عَمِّهِ، قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ " مُتَّكِئًا وَاضِعًا إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الأُخْرَى "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، مَا كَتَبْتُهُ عَالِيًا إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي حُذَيْفَةَ [٩٤/٧]

2909- Abbâd b. Temîm, amcasından bildirir: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) bir yere yaslandığını ve bir ayağını diğerinin üzerine atmış olduğunu gördüm."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Yüzüstü Yatmanın Yasaklanması

Namaz bölümünde mescidlerde uyuma konusu içinde bu yöndeki hadisler zikredilmiştir.

Yürüme Adabı

٢٩١٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ شَبُّوَيْهِ، قَالا: ثنا أَبُو عَمْرٍو أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ حَكِيمٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ الْفَرَجِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ قُرَيْبٍ الأَصْمَعِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا أَبُو مَعْشَرٍ، عَنْ سَعْدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " سُرْعَةُ الْمَشْيِ تُذْهِبُ بَهَاءَ الْمُؤْمِنِ " [٢٩٠/١٠]

2910- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hızlıca yürümek müminin zarafetini yok eder"* buyurmuştur.[1]

---

[1] Buhârî (2692), Müslim (2605), Ebû Dâvud (4920), Tirmizî (1938) ve Ahmed, *Müsned* (6/403, 404).

[2] Buhârî (475, 6287), Müslim (2100), Ebû Dâvud (4866) ve Tirmizî (2765).

"Allah Dilerse" Demek

٢٩١١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا أَبُو عُمَرَ الْقَتَّاتُ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الأَجْلَحِ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأَصَمِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ: مَا شَاءَ اللَّهُ وَشِئْتَ، قَالَ: " جَعَلْتَ لِلَّهِ نِدًّا؟ مَا شَاءَ اللَّهُ وَحْدَهُ "، رَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ، عَنِ الأَجْلَحِ، مِثْلَهُ [٩٩/٤]

2911- İbn Abbâs der ki: Adamın biri Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Allah dilerse ve sen de dilersen" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beni Allah'a denk mi tutuyorsun? Sadece «Allah dilerse» de"* buyurdu.[2]

Başkasının Musibetine Sevinmek

٢٩١٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ أُمَيَّةَ الْحَذَّاءُ، قَالَ: ثنا حَفْصٌ، عَنْ بُرْدٍ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ وَاثِلَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تُظْهِرِ الشَّمَاتَةَ فِي لأَخِيكَ، فَيُعَافِيَهُ اللَّهُ وَيَبْتَلِيكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ بُرْدٍ وَمَكْحُولٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ النَّخَعِيِّ [١٨٦/٥]

2912- Vâsile der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kardeşinin musibetine sevinme ki Allah onu musibetten kurtarıp seni musibete maruz bırakır"* buyurdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

Uykudan Önce Ateşi Söndürmek

٢٩١٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، وَأَحْمَدُ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَتْرُكُوا النَّارَ فِي بُيُوتِكُمْ حِينَ تَنَامُونَ " [٢٣١/٩]

---

[1] Hatîb, *Târih* (1/417) ve İbnu'l-Cevzî *el-İlel el-Mütânâhiye* (2/219).

[2] İbn Mâce (2117), Ahmed (1839) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/13005).

[3] Tirmizî (2506), Taberânî, *M. el-Kebîr* (22/127), Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (13/141) ve Hatîb, *Târih* (9/96).

2913- Sâlim'in, babasından (İbn Ömer'den) bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Uyuyacağınız zaman evinizdeki ateşi söndürün"* buyurmuştur.[1]

Ev Ahalisini Terbiye Etmek

٢٩١٤- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الأَكْفَانِيُّ، حَدَّثنا إِسْحَاقُ بْنُ بُهْلُولٍ، حَدَّثَنَا سُوَيْدُ بْنُ عَمْرٍو الْكَلْبِيُّ، حَدَّثنا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " عَلِّقُوا السَّوْطَ حَيْثُ يَرَاهُ أَهْلُ الْبَيْتِ " [٣٣٢/٧]

2914- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kamçıyı ev ahalisinin göreceği bir yere asın"* buyurmuştur.[2]

٢٩١٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ بُهْلُولٍ، حَدَّثنا سُوَيْدُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَرْفَعِ الْعَصَا عَنْ أَهْلِكَ، وَأَخِفْهُمْ فِي اللَّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، وَالْحَسَنِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ سُوَيْدٌ [٣٣٢/٧]

2915- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sopayı ailenin üzerinde eksik etme ve onlara Allah korkusunu öğret"* buyurdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

Gökkuşağı (Kavsu Kuzah)

٢٩١٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ السِّنْدِيِّ بْنِ بَحْرٍ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَاتِمٍ عُبَيْدٌ الْعِجْلِيُّ الْحَافِظُ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ الْوَلِيدِ، قَالَ: ثنا زَكَرِيَّا بْنُ حَكِيمٍ الْحَبَطِيُّ، عَنْ أَبِي

---

[1] Buhârî (6293), Müslim (2015), Ebû Dâvud (5246), Tirmizî (1813), İbn Mâce (3769), Ahmed, *Müsned* (2/7, 8, 44), İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (8/480) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (11/395).

[2] Abdurrezzak, *Musannef* (17963), Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/344), İbn Adiy, *el-Kâmil* (2/957) ve Hatîb, *Târih* (12/203).

[3] Ahmed, *Müsned* (5/238), Taberânî, *M. el-Evsat* (319), *M. es-Sağîr* (1/44) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/41).

رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيُّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لا تَقُولُوا: قَوْسُ قُزَحَ فَإِنَّ قُزَحَ شَيْطَانٌ، وَلَكِنْ قُولُوا: قَوْسُ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى فَهُوَ أَمَانٌ لأَهْلِ الأَرْضِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي رَجَاءٍ، لَمْ يَرْفَعْهُ فِيمَا أَعْلَمُ إِلا زَكَرِيَّا بْنُ حَكِيمٍ [٣٠٩/٢]

2916- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"(Gökkuşağına) «Kavsu kuzah» demeyin. Çünkü Kuzah Şeytan'ın isimlerinden biridir. Onun yerine «Kavsullah» deyin. Çünkü yeryüzü ahalisi için güvende olmanın işaretidir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Güvercin Beslemek

٢٩١٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ، ثنا الصَّلْتُ بْنُ الْحَجَّاجِ، ثنا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَشْكُو إِلَيْهِ الْوَحْشَةَ، " فَأَمَرَهُ أَنْ يتَّخِذَ زَوْجَ حَمَامٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ خَالِدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ الصَّلْتُ عَنْ ثَوْرٍ [٢١٦/٥]

2917- Ubâde b. es-Sâmit der ki: "Adamın biri Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelip yalnızlığından yakındı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yalnızlığını gidermesi için bir çift güvercin edinmesini söyledi."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩١٧/أ- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، قَالَ: ثنا الْعَلاءُ بْنُ زِيَادٍ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الشَّيْطَانَ ذِئْبُ الإِنْسَانِ كَذِئْبِ الْغَنَمِ يَأْخُذُ الشَّاةَ الشَّاذَّةَ وَالْقَاصِيَةَ وَالنَّاحِيَةَ، فَإِيَّاكُمْ وَالشِّعَابَ وَعَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ وَالْعَامَّةِ ". رَوَاهُ يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، وَعَنْبَسَةُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ، عَنْ سَعِيدٍ مِثْلَهُ، وَقَالَ: يَعْنِي شِعَابَ الأَهْوَاءِ

2917/a- Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Sürüden ayrılıp tek başına yol tutan koyunu kapan kurt*

---

[1] Hatîbi, *Târih Bağdâd* (8/452), İbnu'l-Cevzî, *Mevdû'ât* (1/144).

[2] İbn Adiy, *el-Kâmil* (4/82).

gibi şeytan da insanın kurdudur. Bundan dolayı arzularınızın peşinden gitmeyin ve herkesin bir arada bulunduğu cemaatle birlikte olun."

İlk Harap Olacak Bölgeler

٢٩١٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ بْنِ الصَّبَّاحِ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسٍ، عَنْ جَرِيرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَسْرَعُ الأَرْضِ خَرَابًا يُسْرَاهَا ثُمَّ يُمْنَاهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي حُذَيْفَةَ [١١٢/٧]

2918- Cerîr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yeryüzünün ilk önce önce solda (batıda) bulunan bölgeleri, sonra da sağda (doğuda) bulunan bölgeleri harap olur"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Sedir Ağacını Kesmek

٢٩١٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ نَصْرٍ التِّرْمِذِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يَزِيدَ الْمَكِّيُّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اخْرُجْ فَأَذِّنْ فِي النَّاسِ مِنَ اللَّهِ، لا مِنْ رَسُولِهِ: لَعَنَ اللَّهُ قَاطِعَ السِّدْرِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا عَمْرٌو، وَلا عَنْهُ إِلا إِبْرَاهِيمُ وَهُوَ الْمَعْرُوفُ بِالْجَوْزِيِّ سَكَنَ مَكَّةَ، كَانَ يَنْزِلُ شِعْبَ الْجَوْزِ فَنُسِبَ إِلَيْهِ [١٧٩/٣]

2919- Hz. Ali der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Çık, ben benim değil, Allah'ın sözü olarak insanlara «Allah sedir ağacı kesenlere lanet ediyor!» diye seslen"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (4341).

[2] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (6/140).

Kıra Çıkmak

٢٩٢٠- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُجَاشِعٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا شَرِيكٌ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ: بِمَ كَانَ يَبْدَأُ النَّبِيُّ ﷺ قَالَتْ: " إِلَى هَذِهِ التِّلاعِ " [٩/٣٣]

2920- Mikdâm b. Şurayh, babasından bildirir: Hz. Âişe'ye: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kıra nerelere giderdi?" diye sorduğumda: "Şu şelalelere doğru giderdi" dedi.

Melekler ve Kalem

٢٩٢١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ عَتَّابٍ، حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنَا عَلاقٌ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ، عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْكُرْسِيُّ لُؤْلُؤٌ، وَالْقَلَمُ لُؤْلُؤٌ، وَطُولُ الْقَلَمِ سَبْعُ مِائَةِ سَنَةٍ، وَطُولُ الْكُرْسِيِّ حَيْثُ لا يَعْلَمُهُ الْعَالِمُونَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْبَسَةُ، عَنْ عَلاقٍ وَيُعْرَفُ بِأَبِي مُسْلِمٍ [٣/١٧٩]

2921- Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kürsî inciden, Kalem de incidendir. Kalem'in uzunluğu yedi yüz yıllık bir yolculuk mesafesidir. Kürsî'nin büyüklüğünü ise hiç kimse bilemez."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٢٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَالِدٍ الْفَقِيهُ الْمَكِّيُّ بْنُ عَبْدَانَ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عُمَرَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَجْلانَ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ جَابِرٍ، وَابْنِ عَبَّاسٍ، عن النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " أُذِنَ لِي أَنْ أُحَدِّثَ عَنْ مَلَكٍ مِنْ حَمَلَةِ الْعَرْشِ، رِجْلاهُ فِي الأَرْضِ السَّابِعَةِ السُّفْلَى، عَلَى قَرْنِهِ الْعَرْشُ، وَمِنْ شَحْمَةِ أُذُنِهِ إِلَى عَاتِقِهِ بِخَفَقَانِ الطَّيْرِ مَسِيرَةُ مِائَةِ عَامٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، عَنِ عَبَّاسٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ، وَحَدِيثُ جَابِرٍ، قَدْ رَوَاهُ عَنْ مُحَمَّدٍ، غَيْرُهُ [٣/١٥٨]

---

[1] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs* (4939).

2922- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Arş'ı taşıyan meleklerden birini anlatmama izin verildi. Bu meleğin ayakları yerin yedi kat altındadır. Arş başının üzerindedir. Kulak memeleri ile omuzları arası kuş uçuşu yüz yıllık bir mesafedir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٢٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُرْيشٍ الْمِصْرِيُّ، حَدَّثَنَا وَهْبُ اللَّهِ بْنُ رِزْقٍ أَبُو هُبَيْرَةَ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ بَكْرٍ، حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، حَدَّثَنِي عَطَاءٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ لِلَّهِ تَعَالَى مَلَكًا لَوْ قِيلَ لَهُ: الْتَقِمِ السَّمَاوَاتِ السَّبْعَ وَالأَرَضِينَ السَّبْعَ بِلَقْمَةٍ وَاحِدَةٍ لَفَعَلَ، تَسْبِيحُهُ سُبْحَانَكَ حَيْثُ كُنْتَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ عَطَاءٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ بِشْرِ بْنِ بَكْرٍ [٣/٣١٨]

2923- İbn Abbâs der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah'ın öyle bir meleği var ki kendisine «Yedi kat gök ile yedi kat yeri yut» denecek olsa tek lokmada hepsini yutardı. Bu meleğin tesbihi de «Sübhâneke haysu künte (=Allahım! Nasılsan seni öyle tesbih ederim)» şeklindedir."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٢٣/أ- حَدَّثَنَا أَبِي، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَبُو الْحَسَنِ الْقُمِّيُّ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَبِي الْمُغِيرَةِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي، فَمَرَّ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْمُنَافِقِينَ، فَقَالَ: النَّبِيُّ ﷺ: يُصَلِّي وَأَنْتَ جَالِسٌ، فَقَالَ: امْضِ لِعَمَلِكَ إِنْ كَانَ لَكَ عَمَلٌ، فَقَالَ: مَا أَظُنُّ إِلا سَيَمُرُّ عَلَيْكَ مَنْ يُنْكِرُ عَلَيْكَ، فَمَرَّ عَلَيْهِ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، فَقَالَ لَهُ: يَا فُلانُ، إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي وَأَنْتَ جَالِسٌ، فَقَالَ لَهُ مِثْلَهَا، قَالَ: هَذَا مِنْ عَمَلِي، فَوَثَبَ عَلَيْهِ، فَضَرَبَهُ حَتَّى انْبَهَرَ، ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَصَلَّى مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا انْفَتَلَ النَّبِيُّ ﷺ قَامَ لَهُ عُمَرُ، فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، مَرَرْتُ عَلَى فُلانٍ آنِفًا وَأَنْتَ تُصَلِّي، فَقُلْتُ لَهُ: النَّبِيُّ ﷺ

---

[1] Ebû Dâvud (4727) ve Taberânî, *M. el-Evsat* (1730).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (11/195).

يُصَلِّي وَأَنْتَ جَالِسٌ، فَقَالَ: مُرَّ إِلَى عَمَلِكَ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " فَهَلا ضَرَبْتَ عُنُقَهُ؟ " فَقَامَ عُمَرُ مُسْرِعًا، فَقَالَ: " ارْجِعْ، فَإِنَّ غَضَبَكَ عِزٌّ، وَرِضَاكَ حُكْمٌ، إِنَّ لِلَّهِ تَعَالَى فِي السَّمَوَاتِ السَّبْعِ مَلائِكَةً يُصَلُّونَ لَهُ غِنًى عَنْ صَلاةِ فُلانٍ "، قَالَ عُمَرُ: وَمَا صَلاتُهُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: لَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ شَيْئًا، فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ، فَقَالَ لَهُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، سَأَلَكَ عُمَرُ عَنْ صَلاةِ أَهْلِ السَّمَاءِ؟ فَقَالَ: " نَعَمْ " فَقَالَ: اقْرَأْ عَلَى عُمَرَ السَّلامَ، وَأَخْبِرْهُ أَنَّ أَهْلَ سَمَاءِ الدُّنْيَا سُجُودٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَيَقُولُونَ: سُبْحَانَ ذِي الْمُلْكِ وَالْمَلَكُوتِ، وَأَهْلَ السَّمَاءِ الثَّانِيَةِ رُكُوعٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، يَقُولُونَ: سُبْحَانَ ذِي الْعِزَّةِ وَالْجَبَرُوتِ، وَأَهْلَ السَّمَاءِ الثَّالِثَةِ قِيَامٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، يَقُولُونَ: سُبْحَانَ الْحَيِّ الَّذِي لا يَمُوتُ [٢٧٧/٤]

2923/a- Saîd b. Cübeyr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaz kılarken müslümanlardan bir adam münafıklardan birine rastladı ve: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namaza durmuşken sen oturuyor musun?" dedi. Münafık olan kişi: "İşin varsa işine git" karşılığını verince, müslüman ona: "Bu yaptığın şeye karşı çıkacak biri sana uğrayacaktır!" dedi. Daha sonra Ömer b. el-Hattâb o münafıkla karşılaşınca: "Ey filan! Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namaz kılarken sen oturuyor musun?" dedi. Münafık yine aynı cevabı (işine git diye) verince Ömer: "Benim işim bu!" dedi ve adamın üzerine atlayıp yorulana kadar dövdü.

Ömer daha sonra Mescid'e girdi ve Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte namaz kıldı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazı bitirince Ömer yanına gitti ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Demin sen namaz kılarken filan kişiyle karşılaştım. «Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namaz kılarken sen neden burada oturuyorsun?» dediğimde işime bakmamı istedi" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Boynunu vursaydın ya!"* buyurunca Ömer aceleyle adamın yanına gitmek istedi. Ancak Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Geri dön! Zira senin öfken izzete, rızan ise hükme sebep oluyor. Allah'ın, yedi kat semada kendisine namaz kılan melekleri vardır ve bu adamın namazına ihtiyacı yoktur"* buyurdu.

Ömer: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu meleklerin namazı nasıldır?" diye sorunca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona cevap vermedi. Bunun üzerine Cebrâil geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Ömer sana semadakilerin namazını sordu" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet!"* karşılığını verince, Cebrâil şöyle dedi: "Ömer'e selam söyle ve şunu de: Dünya semasında bulunanlar kıyamete dek secde halindedirler ve: «Mülkün ve melekûtun sahibini tesbih ederiz» deyip dururlar. İkinci kat semadakiler kıyamete dek rükû halindedirler ve: «İzzetin ve ceberûtun sahibini tesbih ederiz» deyip dururlar. Üçüncü kat semadakiler de kıyamete dek kıyam halindedirler ve: «Hep diri olan ve ölmeyeni tesbih ederiz» deyip dururlar."

٢٩٢٣/ب- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا أَبُو عَاصِمٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبِيدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " جَاءٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، إِنَّ اللَّهَ يَضَعُ السَّمَاوَاتِ عَلَى إِصْبَعٍ، وَالْجِبَالَ عَلَى إِصْبَعٍ، وَالشَّجَرَ عَلَى إِصْبَعٍ، وَالثَّرَى عَلَى إِصْبَعٍ، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ، فَضَحِكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ، ثُمَّ قَالَ: وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " [١٢٦/٧]

2923/b- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Ehl-i kitab'dan olan bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Ey Muhammed! Allah gökleri bir parmağa, dağları bir parmağa, ağaçları bir parmağa, su ve toprağı bir parmağa koyar ve: "Ben Melik'im (=mutlak hükümran ve egemenim)" buyurur" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) azı dişleri görününceye kadar güldü ve: **"Allah'ın kadrini gereği gibi bilemediler. Yeryüzü kıyamet gününde bütünüyle O'nun elindedir"**[1] âyetini okudu.

٢٩٢٣/ج- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ بِشْرٍ، عَنْ جَدِّهِ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا حَازِمُ بْنُ جَبَلَةَ الْعَبْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " جَمِيعُ أَعْمَالِ بَنِي آدَمَ تَحْصُرُهُ الْمَلائِكَةُ الْكِرَامُ الْكَاتِبُونَ، إِلا حَسَنَاتِ الْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَإِنَّ الْمَلائِكَةَ الَّذِينَ خَلَقَهُمُ اللَّهُ يَعْجِزُونَ عَنْ عِلْمِ إِحْصَاءِ حَسَنَاتِ أَدْنَاهُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٩٨/٧]

2923/c- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Âdemoğlunun yaptığı bütün şeyleri, amellerini yazan melekler kayda geçirir. Ancak Allah yolunda cihad eden kişilerin iyilikleri hariç! Zira Allah'ın yarattığı melekler bu kişilerin bütün iyiliklerini bilip yazmakta aciz kalır"*

---

[1] Zümer Sur. 67

Tek kanallı bir hadistir.

Cin Türleri

٢٩٢٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ مُسْهِرٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " الْجِنُّ عَلَى ثَلاثَةِ أَصْنَافٍ: صِنْفٌ لَهُمْ أَجْنِحَةٌ يَطِيرُونَ فِي الْهَوَاءِ، وَصِنْفٌ حَيَّاتٌ وَكِلابٌ، وَصِنْفٌ يَحِلُّونَ وَيَظْعَنُونَ " [١٣٧/٥]

2924- Ebû Sa'lebe el-Huşenî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Cinler üç sınıftır. Bir sınıfın kanatları vardır ve uçarlar. Diğer sınıf da yılanlar ve köpekler şeklindedir. Diğer sınıf ise (insanlar gibi) bir yerde yerleşir, başka yere göçerler."*[1]

٢٩٢٤/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ، حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ، حَدَّثَهُ قَالَ أَخْبَرَنِي رِجَالٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنَ الأَنْصَارِ، قَالَ: بَيْنَمَا هُمْ جُلُوسٌ لَيْلَةً مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ رُمِيَ بِنَجْمٍ فَاسْتَنَارَ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ إِذَا رُمِيَ بِمِثْلِ هَذَا؟، قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، كُنَّا نَقُولُ: وُلِدَ اللَّيْلَةَ رَجُلٌ عَظِيمٌ، وَمَاتَ اللَّيْلَةَ رَجُلٌ عَظِيمٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " فَإِنَّهَا لا يُرْمَى بِهَا لِمَوْتِ أَحَدٍ، وَلا لِحَيَاتِهِ، وَلَكِنَّ رَبَّنَا إِذَا قَضَى أَمْرًا سَبَّحَتْهُ حَمَلَةُ الْعَرْشِ، ثُمَّ سَبَّحَتْهُ أَهْلُ السَّمَاءِ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ سَبَّحَتْهُ أَهْلُ السَّمَاءِ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، حَتَّى يَبْلُغَ التَّسْبِيحُ أَهْلَ السَّمَاءِ الدُّنْيَا، ثُمَّ يَقُولُ الَّذِينَ يَلُونَ حَمَلَةَ الْعَرْشِ لِحَمَلَةِ الْعَرْشِ: مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟ فَيُجِيبُونَهُمْ، فَيَسْتَخْبِرُ أَهْلُ السَّمَوَاتِ بَعْضُهُمْ بَعْضًا، حَتَّى يَبْلُغَ الْخَبَرُ هَذِهِ السَّمَاءَ الدُّنْيَا، فَتَخْطَفُ الْجِنُّ السَّمْعَ، فَيُلْقُونَهُ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ، فَمَا جَاءُوا بِهِ عَلَى وَجْهِهِ فَهُوَ صَحِيحٌ، وَلَكِنَّهُمْ يُفَرِّقُونَ فِيهِ وَيَزِيدُونَ، فَتُرْمَى الشَّيَاطِينُ بِالنُّجُومِ "، صَحِيحٌ أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، وَيُونُسَ، وَمَعْقِلٍ، وَصَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ، وَرَوَاهُ عَنِ الزُّهْرِيِّ، يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، وَزِيَادُ بْنُ سَعْدٍ، وَمَعْمَرٌ، وَمُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، فِي آخَرِينَ [١٤٣/٣]

---

[1] Hâkim (2/456).

2924/a- Abdullah b. Abbâs, ashâbdan bazılarından bildiriyor: Bir gece Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile otururken bir yıldız kaydı ve ortalık aydınlandı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cahiliye'deyken yıldız kaymasını nasıl yorumlardınız?"* diye sorunca: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir, ama yıldız kaymasını önemli bir adamın doğduğu veya öldüğüne yorumlardık" dediler.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yıldız birinin ölümüne veya doğumuna kaymaz. Rabbim bir şeyi takdir ettiği zaman Arş'ı taşıyan melekler O'nu tesbih ederler. Ardından onlardan daha alt semada bulunan melekler tesbih ederler. Ardından onlardan daha alt semada bulunan melekler tesbih ederler. Bu şekilde tesbih dünya semasında bulunan meleklere kadar ulaşır. Onlar da Allah'ı tesbih ettikten sonra Arş'ı taşıyan meleklere bir kat aşağıda bulunan melekler: «Rabbiniz ne dedi?» diye sorar. Onlar da cevap verdiler. Semanın her bir katında bulunan melekler bir alt kattaki meleklere bunu haber verirler. Bu haber dünya semasına ulaştığı zaman cinler bunu gizlice dinler ve dünyadaki dostlarına ulaştırırlar. Olduğu şekliyle ulaştırdıkları doğrudur. Ancak aktarırken parça parça ve eksilterek aktarırlar. Bundan dolayı şeytanlar yıldızlarla taşlanır."*

Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadistir.

Övme

٢٩٢٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا أَبُو سَعِيدٍ أَحْمَدُ بْنُ الْفُرَاتِ، وَيُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَا: ثنا أَبُو دَاوُدَ. ح وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَعَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالُوا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ، قَالَا: ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَبِيبٍ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ يُثْنِي عَلَى عَامِلٍ لِعُثْمَانَ عِنْدَ الْمِقْدَادِ، فَحَثَى الْمِقْدَادُ فِي وَجْهِهِ التُّرَابَ، فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِذَا رَأَيْتُمُ الْمَدَّاحِينَ، فَاحْثُوا فِي وُجُوهِهِمُ التُّرَابَ " [٣٧٦/٤]

2925- Meymûn b. Ebî Şebîb der ki: Adamın biri Mikdâd'ın yanında Hz. Osmân'ın valilerinden birini övünce Mikdâd adamın yüzüne toprak saçtı ve: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Birilerini çokça öven kişileri gördüğünüzde yüzlerine toprak saçın»* buyurdu" dedi.[1]

---

[1] Müslim (3002), Ebû Dâvud (4783) ve Ahmed (6/5).

٢٩٢٦- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شِيرَوَيْهِ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَنْبَأَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، حَدَّثَنِي ثَوْرٌ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، قَالَ: مَدْحُكَ أَخَاكَ فِي وَجْهِهِ كَإِمْرَارِكَ عَلَى حَلْقِهِ مُوسَى رَهِيصًا أَيْ شَدِيدًا، قَالَ: وَمَدَحَ رَجُلٌ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ فِي وَجْهِهِ، فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " احْثُوا فِي وُجُوهِ الْمَدَّاحِينَ التُّرَابَ " ثُمَّ أَخَذَ ابْنُ عُمَرَ التُّرَابَ، فَرَمَى بِهِ فِي وَجْهِ الْمَادِحِ، وَقَالَ: هَذَا فِي وَجْهِكَ ثَلاثَ مَرَّاتٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ثَوْرٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ بَقِيَّةَ [٩٩/٦]

2926- Abdurrahman b. Cübeyr b. Nufeyr der ki: Kardeşini yüzüne karşı övmen boğazını keskin bir bıçakla kesmen gibidir. Bir defasında adamın biri İbn Ömer'i yüzüne karşı övünce: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Birilerini çokça öven kişilerin yüzlerine toprak saçın*» buyurduğunu işittim" dedi. Sonra yerden toprak alıp kendisini öven kişinin yüzüne saçtı ve üç defa: "Yüzüne bu yakışır!" dedi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٢٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الطَّائِيُّ، ثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ مَزْيَدٍ، أَخْبَرَنِي أَبِي، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " احْثُوا فِي وُجُوهِ الْمَدَّاحِينَ التُّرَابَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ تَفَرَّدَ بِهِ الْوَلِيدُ [١٢٧/٦]

2927- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birilerini çokça öven kişilerin yüzlerine toprak saçın"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Belağat

٢٩٢٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ الْقَعْنَبِيُّ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى

---

[1] İbn Ebî Hâtim, *el-İlel* (2205), Ukaylî *Duafâ'* (3/451) ve Hatîb, *Târih* (7/338).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

عَنْهُمَا، قَالَ: قَدِمَ رَجُلَانِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَخَطَبَا، فَعَجِبَ النَّاسُ لِشَأْنِهِمَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لَسِحْرًا "، أَوْ إِنَّ بَعْضَ الْبَيَانِ لَسِحْرٌ، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ فِي صَحِيحِهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُوسُفَ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ زَيْدٍ، وَرَوَاهُ عَنْ زَيْدٍ مِنَ الأَعْلامِ وَالأَئِمَّةِ: رَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ، وَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَعَبْدُ الْعَزِيزِ الدَّرَاوَرْدِيُّ، وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، وَزُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعُمَرِيُّ، فِي آخَرِينَ [٣/٢٢٤]

2928- Abdullah b. Ömer b. el-Hattâb der ki: Doğu tarafından iki adam gelip konuşmalar yaptı. İnsanlar onların bu konuşmalarını çok beğenince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beliğ konuşmaların bazılarının büyüleyici bir etkisi vardır"* buyurdu.[1]

Buhârî'nin rivayet ettiği sahih bir hadistir.

Şiir

٢٩٢٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِصَامٍ، ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ سُلَيْمَانَ، عَنْ ذَكْوَانَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لأَنْ يَمْتَلِئَ جَوْفُ أَحَدِكُمْ قَيْحًا خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمْتَلِئَ شِعْرًا " [٥/٦٠]

2929- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birinizin içinin irinle dolması, şiirle dolu olmasından daha hayırlıdır"* buyurmuştur.[2]

٢٩٣٠- ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَاصِمٍ، قَالَ: ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، قَالَ: ثنا حَنْظَلَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لأَنْ يَكُونَ جَوْفُ الْمُؤْمِنِ مَمْلُوءًا قَيْحًا، خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَكُونَ مَمْلُوءًا شِعْرًا "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ، مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ

---

[1] Buhârî (5767), Ebû Dâvud (5007) ve Ahmed (6/12).

[2] Ahmed (2/480), Ebû Dâvud (5009), İbn Hibbân (5749), Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (3412) ve *Tefsîr* (3/403).

حَدِيثِ حَنْظَلَةَ، عَنْ سَالِمٍ حَدَّثَ بِهِ الْكِبَارُ، عَنْ حَنْظَلَةَ، مِنْهُمْ: الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، وَإِسْحَاقُ بْنُ سُلَيْمَانَ، وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى [٢/١٩٥]

2930- Abdullah b. Ömer der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müminin içinin irinle dolması şiirle dolu olmasından daha hayırlıdır"* buyurduğunu işittim.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٩٣١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الطَّبَرِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو الْيَمَانِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ سِنَانَ، عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لا يَسْتَمِعُ اللَّهُ ﷾ مِنْ مُسَمِّعٍ، وَلا مُرَاءٍ، وَلا لاهٍ، وَلا مُلاعِبٍ " وَسَمِعَ رَجُلا يَتَغَنَّى مِنَ اللَّيْلِ، فَقَالَ: " لا صَلاةَ لَهُ حَتَّى يُصَلِّيَ مِثْلَهَا ثَلاثَ مَرَّاتٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الرَّبِيعِ، مَا كَتَبْنَاهُ إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ [٢/١١٨]

2931- Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, duyurmak veya gösteriş veya vakit geçirmek veya eğlenmek için ibadet (dua) edenlere itibar etmez"* buyurdu. Yine bir defasında gece vakti birinin namazında kıraatini makamla ve yüksek sesle yaptığını işitince: *"Aynı namazı üç defa tekrar etmedikçe namaz kılmış sayılmaz"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٣٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّائِغُ، ثنا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا مَسْعُودُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنِ ابْنِ عَبَّادٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي لَيْثٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: أَلا أُنْشِدُكَ؟ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " لا "، ثَلاثَ مَرَّاتٍ، فَأَنْشَدَهُ الرَّابِعَةَ مِدْحَةً لَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنْ كَانَ أَحَدٌ مِنَ الشُّعَرَاءِ أَحْسَنَ فَقَدْ أَحْسَنْتَ " وَذَكَرَ عَامِرَ بْنَ عُبَيْدِ اللَّهِ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ مِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ مِنْ قِبَلِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ النَّيْسَابُورِيِّ الْحَافِظِ وَقَدْ تَقَدَّمَ ذِكْرُنَا لَهُ وَأَنَّهُ مِنَ السَّابِقِينَ الأَوَّلِينَ [٢/٩]

2932- İbn Abbâd, babasından bildirir: Leys oğullarından bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Sana şiir okuyayım mı?" dedi. Hz.

---

[1] Buhârî (6154), Ahmed (2/39), Dârimî (2/297) ve Beyhakî (10/244).

Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır!"* karşılığını verdi. Adam üç defa aynı şeyi sorduktan sonra dördüncüsünde Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) öven bir şiir okudu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şâyet güzel şeyler söyleyen bir şair varsa o da sensin"* buyurdu.[1]

Şiir ve Hikmet

٢٩٣٣- حَدَّثَنَا أَبُو الْفَتْحِ أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الْوَاعِظُ الْحِمْصِيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شَدَّادٍ، ثنا حَاضِرُ بْنُ مُطَهَّرٍ، ثنا مَسْلَمَةُ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنَ الشَّعْرِ لَحِكْمَةً "، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، عَنْ هِشَامٍ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٦٩/٧]

2933- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bazı şiirlerde hikmet de vardır"* buyurmuştur.[2]

٢٩٣٤- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ الأَدِيبُ إِمْلاءً، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ الدِّهْقَانُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ الْكُوفِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنَ الشَّعْرِ لَحِكْمَةً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي حُصَيْنٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣٠٩/٨]

2934- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bazı şiirlerde hikmet de vardır"* buyurmuştur.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

Güzel Şiirler

٢٩٣٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ زَكَرِيَّا، ثنا هِشَامُ بْنُ يُونُسَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صُبَيْحِ بْنِ السَّمَّاكِ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ،

---

[1] İbn Ebî Şeybe (8/717) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (5/60).

[2] İbn Adiy, *el-Kâmil* (6/2182), Hatîb, *Târih* (4/254) ve Bezzâr, *Keşfu'l-Estâr* (2102, 2103).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ أَصْدَقَ كَلِمَةٍ قَالَهَا الشَّاعِرُ: أَلا كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلا اللَّهَ بَاطِلُ وَكُلُّ نَعِيمٍ لا مَحَالَةَ زَائِلُ " [٢١٧/٨]

2935- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Şairin söylediği en doğru söz şöyledir:*

"Allah dışında ne varsa batıldır

Her nimetin de bir sonu vardır."[1]

٢٩٣٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِصَامٍ، ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الْمَلِكِ بْنَ عُمَيْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَصْدَقُ بَيْتٍ قَالَهَا الشَّاعِرُ: أَلا كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلا اللَّهَ بَاطِل "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

2936- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Şairin söylediği en doğru beyit «Allah dışında ne varsa batıldır» beytidir."*[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٩٣٧- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْهَمْدَانِيُّ، حَدَّثَنَا خَلَفُ بْنُ خَلِيفَةَ، عَنْ سَالِمٍ الأَفْطَسِ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: " كَانَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يُنْشِدُونَ الشِّعْرَ وَيضْحَكُونَ، وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ جَالِسٌ مَعَهُمْ يَتَبَسَّمُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَكْحُولٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ سَالِمٍ عَنْهُ [١٨٧/٥]

2937- Ebû Umâme der ki: "Bazen ashâb Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında şiir okuyup güler, Allah Resûlü de (sallallahu aleyhi vesellem) sadece tebessüm ederdi."[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (3841, 6147, 6489), Müslim (2656), Tirmizî (2849), İbn Mâce (3757) ve Ahmed (2/391, 393, 444).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (8/7581).

٢٩٣٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ أَشْعَثَ السَّمَّانُ، قَالَ: ثنا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا ثَابِتٌ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مَرَّ بِجَوَارٍ مِنَ الأَنْصَارِ وَهُنَّ يَضْرِبْنَ بِالدُّفُوفِ، وَيَقُلْنَ: نَحْنُ جَوَارٍ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ يَا حَبَّذَا مُحَمَّدٌ مِنْ جَارِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " اللَّهُمَّ بَارِكْ فِيهِنَّ "، قَالَ أَبُو نُعَيْمٍ: أَبُو عَبْدِ اللَّهِ، مُخْتَلَفٌ فِيهِ، فَقِيلَ: إِنَّهُ حَسَّانُ بْنُ أَبِي سِنَانٍ، وَقِيلَ: إِنَّهُ رُشَيْدٌ، وَكِلاهُمَا بَصْرِيَّانِ، وَهُوَ بِرُشَيْدٍ فِيمَا أَرَى أَشْبَهُ [١٢٠/٣]

2938- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), def çalıp *"Biz ki Neccâr oğullarından kızlarız, Muhammed de ne güzel komşudur bize"* diyen kız çocuklarıyla karşılaşınca: *"Allahım! Onlara bereketler ihsan et"* diye dua etti.[1]

Şiir Okumak

٢٩٣٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَرِيرٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَتَمَثَّلُ مِنَ الشِّعْرِ: " وَيَأْتِيكَ بِالأَخْبَارِ مَنْ لَمْ تُزَوِّدِ "، غَرِيبٌ لَمْ أَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٦٤/٧]

2939- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (Abdullah b. Revâha'nın): *"Gün gelir bedavaya getirirler sana haberleri"* şiirini okurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ebû Ya'lâ (3409).

[2] Buhârî, *el-Edebu'l-Müfred* (867), Nesâî, *Amelu'l-Yevm ve'l-Leyle* (997), Tirmizî (2848) ve Ahmed (6/138, 156).

İYİLİK VE SOSYAL İLİŞKİLER KİTABI

Anne-Babaya İyilik Yapmak

٢٩٤٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ ثَابِتٍ، وَجَدْتُ فِي كِتَابِ جَدِّي، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صُبَيْحِ بْنِ السَّمَّاكِ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " رِضَى الرَّبِّ فِي رِضَى الْوَالِدِ "، كَذَا نَبَّأَهُ عَنْ يَعْلَى، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ [٢١٥/٨]

2940- Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rabbin rızası, anne babanın rızasına bağlıdır"* buyurmuştur.[1]

٢٩٤١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي صَلَابَةَ، قَالَ: ثنا مُسَدَّدٌ، ثنا حَزْمُ بْنُ أَبِي حَزْمٍ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ سِيَاهٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسًا، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُمَدَّ لَهُ فِي عُمْرِهِ، وَيُبَارَكَ لَهُ فِي رِزْقِهِ، فَلْيَبَرَّ وَالِدَيْهِ، وَلْيَصِلْ رَحِمَهُ " [١٠٧/٣]

2941- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ömrünün uzun, rızkının da bereketli olmasını isteyen kişi, anne babasına iyilikte bulunsun ve akrabalık bağlarını gözetsin"* buyurmuştur.[2]

٢٩٤٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ قُتَيْبَةَ الرِّفَاعِيُّ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بَرُّوا آبَاءَكُمْ يَبَرُّكُمْ أَبْنَاؤُكُمْ، وَعِفُّوا تَعِفُّ نِسَاؤُكُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ تَفَرَّدَ بِهِ عَلِيُّ بْنُ قُتَيْبَةَ [٣٣٥/٦]

---

[1] Tirmizî (1899) ve Hâkim (4/151).

[2] Ahmed (3/229) ve Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (7855).

2942- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Anne babanıza iyi davranın ki, çocuklarınız da size iyi davransın. Siz iffetli olun ki kadınlarınız da sizlere karşı iffetli olsun."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٤٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ هِلالٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي الرَّبِيعِ، ثَنَا أَصْرَمُ بْنُ حَوْشَبٍ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَجْزِي وَلَدٌ وَالِدَهُ، إِلا أَنْ يَجِدَهُ مَمْلُوكًا، فَيَشْتَرِيَهُ فَيُعْتِقَهُ "، تَفَرَّدَ بِهِ أَصْرَمُ بْنُ حَوْشَبٍ، عَنْ مَالِكٍ، وَرَوَاهُ النَّاسُ عَنْ سُهَيْلٍ [٦/٣٤٥]

2943- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi ancak anne babasından birini köle olarak bulup satın aldıktan sonra da azat ederse üzerindeki haklarını ödeyebilir."*[2]

٢٩٤٣/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَتَّابٍ الزِّفْتِيُّ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ الْوَصَّافِيِّ، عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " مَا سَمُّوا الأَبْرَارَ، حَتَّى بَرَّ الأَبْنَاءُ الآبَاءَ وَالآبَاءُ الأَبْنَاءَ " [١٠/٣٢]

2943/a- İbn Ömer der ki: "Çocuklar babalarına, babalar da çocuklarını iyi davranıncaya kadar; insanlar, «Ebrâr» (iyiler) kelimesini kullanmadılar."

Anne-Babaya İyilik Yapan ile Asi Olanın Durumu

٢٩٤٤- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَسْرُوقٍ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْعَزَّانِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ السَّمَّاكِ، عَنْ عَائِذٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يُقَالُ لِلْعَاقِّ: اعْمَلْ مَا شِئْتَ مِنَ الطَّاعَةِ فَإِنِّي لا أَغْفِرُ لَكَ، وَيُقَالُ لِلْبَارِّ: اعْمَلْ مَا شِئْتَ، فَإِنِّي أَغْفِرُ لَكَ " [١٠/٢١٥]

---

[1] İbnu'l-Cevzî, *Mevdu'ât (=Uydurma Hadisler)* (3/85), İbn Adiy, *el-Kâmil* (5/1850), Hâkim, *Müstedrek* (4/154), el-Isbehânî, *et-Terğîb* (449).

[2] Müslim (1510), Ebû Dâvud (5137), Tirmizî (1906), İbn Mâce (3659), Ahmed (2/230, 263, 376) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10/289).

2944- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Anne babasına asi olan kişiye Allah: «İstediğin kadar amel etsen de seni bağışlamam» der. Anne babasına iyilik yapan kişiye de: «İstediğini yap, seni bağışlayacağım» der."*

٢٩٤٤/أ- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنِ ابْنِ الْهَادِ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مِنَ الْكَبَائِرِ شَتْمُ الرَّجُلِ وَالِدَيْهِ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَهَلْ يَشْتِمُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ؟ قَالَ: " نَعَمْ، يَسُبُّ أَبَا الرَّجُلِ فَيَسُبُّ أَبَاهُ، وَيَسُبُّ أُمَّهُ فَيَسُبُّ أُمَّهُ "، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَى صِحَّتِهِ رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَمِسْعَرٌ، وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، فِي آخرين، عَنْ سَعْدٍ، مِثْلَهُ [١٧٢/٣]

2944/a- Abdullah b. Amr b. el-Âs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişinin, anne babasına sövmesi, büyük günahlardandır"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Kişi anne babasına da söver mi ki?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet! Birinin babasına sövünce, o da onun babasına söverek karşılık verir. Yine birinin annesine sövünce, o da annesine söverek karşılık verir"* buyurdu.

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٩٤٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، حدَّثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ، حدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَلْعُونٌ مَنْ سَبَّ أَبَاهُ، مَلْعُونٌ مَنْ سَبَّ أُمَّهُ، مَلْعُونٌ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ، مَلْعُونٌ مَنْ غَيَّرَ تُخُومَ الأَرْضِ، مَلْعُونٌ مَنْ كَمَّهَ أَعْمَى مِنْ طَرِيقٍ، مَلْعُونٌ مَنْ وَقَعَ عَلَى بَهِيمَةٍ، مَلْعُونٌ مَنْ عَمِلَ بِعَمَلِ قَوْمِ لُوطٍ " [٢٣٢/٩]

2945- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Babasına söven kişi lanetlenmiştir. Annesine söven kişi lanetlenmiştir. Allah'tan başkası adına hayvan kesen kişi lanetlenmiştir. Tarlasının sınırını lehine değiştiren kişi lanetlenmiştir. Kör olan birini yoldan* *çıkaran kişi lanetlenmiştir. Hayvanla cinsel ilişkiye giren kişi lanetlenmiştir. Lût kavminin yaptığını (livata) yapan kişi lanetlenmiştir."*[1]

Akrabalık Bağlarını Gözetmek

٢٩٤٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، وَحَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ، قَالَ: حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الرَّحِمُ شُجْنَةٌ مِنَ الرَّحْمَنِ، تَقُولُ يَا رَبِّ، إِنِّي ظُلِمْتُ، يَا رَبِّ، إِنِّي أُسِيءَ إِلَيَّ، فَيُجِيبُهَا رَبُّهَا تَعَالَى: أَمَا تَرْضَيْنَ أَنْ أَصِلَ مَنْ وَصَلَكِ، وَأَقْطَعَ مَنْ قَطَعَكِ "، مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ مَدَنِيٌّ فَقِيهٌ مِنَ الأَنْصَارِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ شُعْبَةُ [٣/٢٢٠]

2946- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Akrabalık bağı (=rahm), Allah'ın Rahmân sıfatından bir parçadır. Kıyamet gününde de: «Rabbim! Bana haksızlık ettiler! Rabbim! Bana kötü davrandılar!» diyerek kişilerden şikâyette bulunur. Rabbi de ona: «Seni gözeteni gözetmeme, seni kesenden de rahmetimi kesmeme razı olmaz mısın?» karşılığını verir."*[2]

٢٩٤٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ، وَمُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ، وَمَسْعُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّمْلِيُّ، قَالُوا: ثنا عِمْرَانُ بْنُ هَارُونَ الرَّمْلِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ، قَالَ: حَدَّثَنِي دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ لَيَعْمُرُ لِقَوْمٍ الدِّيَارَ وَيُثْمِرُ لَهُمُ الأَمْوَالَ، وَمَا نَظَرَ إِلَيْهِمْ مُنْذُ خَلَقَهُمْ بُغْضًا لَهُمْ "، قِيلَ: وَكَيْفَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " بِصِلَتِهِمْ أَرْحَامَهُمْ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ دَاوُدَ وَالشَّعْبِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عِمْرَانُ الرَّمْلِيُّ، عَنْ أَبِي خَالِدٍ [٤/٣٣١]

2947- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bazen Allah bir topluluğun, onlara öfkesinden dolayı yarattığından beri nazar etmediği halde yurtlarını mamur, bahçelerini de bereketli kılar"* **buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü!**

---

[1] Ebû Dâvud (4462, 4464), Tirmizî (1455, 1456) ve İbn Mâce (2561).

[2] Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred* (54, 55), İbn Hibbân (2035) ve Hâkim (2/302).

Neden?" diye sorduklarında da: *"Akrabalık bağlarını gözetmelerinden dolayı"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٤٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ.ح وَثنا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا خَلِيفَةُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ كَعْبٍ الْقُرَظِيَّ يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ لِلرَّحِمِ لِسَانًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَحْتَ الْعَرْشِ، تَقُولُ: يَا رَبِّ قُطِعْتُ، يَا رَبِّ ظُلِمْتُ، يَا رَبِّ أُسِيءَ إِلَيَّ، فَيُجِيبُهَا رَبُّهَا: أَلا تَرْضَيْنَ أَنِّي أَصِلُ مَنْ وَصَلَكِ، وَأَقْطَعُ مَنْ قَطَعَكِ؟ "، مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ مَدِينِيٌّ مِنَ الأَنْصَارِ، تَفَرَّدَ بِالرِّوَايَةِ عَنْهُ شُعْبَةُ [١٥٩/٧]

2948- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Kıyamet gününde akrabalık bağı Arş'ın altında dile gelir ve: «Rabbim! Beni gözetmediler! Rabbim! Bana haksızlık ettiler! Rabbim! Bana kötü davrandılar!» diyerek kişilerden şikâyette bulunur. Rabbi de ona: «Seni gözeteni gözetmeme, seni kesenden de rahmetimi kesmeme razı olmaz mısın?» karşılığını verir."*

٢٩٤٨/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَبُو عُمَرَ الضَّبِّيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغَوِيُّ، ثَنَا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخٍ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَلِيٍّ الرِّفَاعِيُّ، ثَنَا أَبُو الْمُتَوَكِّلِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ مُسْلِمٍ دَعَا اللَّهَ بِدَعْوَةٍ لَيْسَ فِيهَا قَطِيعَةُ رَحِمٍ، وَلا إِثْمٌ، إِلا أَعْطَاهُ اللَّهُ بِهَا إِحْدَى خِصَالٍ ثَلاثٍ: إِمَّا أَنْ تُعَجَّلَ لَهُ دَعْوَتُهُ، وَإِمَّا أَنْ تُدَّخَرَ لَهُ فِي الآخِرَةِ، وَإِمَّا أَنْ يُرْفَعَ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلُهَا "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِذًا نُكْثِرُ، قَالَ: " اللَّهُ أَكْثَرُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ تَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ عَنْ عَلِيٍّ فِيمَا أَعْلَمُ شَيْبَانُ، وَرَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، عَنْ عَلِيٍّ مُرْسَلا، حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْحَافِظُ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْحَرَشِيُّ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَلِيٍّ الرِّفَاعِيُّ، عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَه [٣١١/٦]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/86), Hâkim (4/161) ve Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (7967).

2948/a- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir müslüman, içinde akrabalık bağlarını kesmeye yönelik bir şey bulunmayan bir duada bulunduğu zaman buna karşılık Allah üç şekilde karşılık verir. Ya duasına hemen icabet eder. Ya istediği şey âhirette verilmek üzere saklanır. Ya da aynı değerde bir kötülük ondan uzaklaştırılır"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! O zaman daha çok dua ederiz" dediklerinde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın mükafatları isteklerinizden daha çoktur"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٤٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْقَاضِي الأَهْوَازِيُّ، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ فِطْرِ بْنِ خَلِيفَةَ، عَنْ حَمَّادٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيْسَ الْمُكَافِئُ الْوَاصِلُ، وَلَكِنَّ الْوَاصِلَ مَنْ إِذَا قُطِعَتْ رَحِمُهُ وَصَلَهَا "، كَذَا رَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بِإِدْخَالِ حَمَّادٍ بَيْنَ فِطْرٍ، وَمُجَاهِدٍ مُنْفَرِدًا بِهِ، عَنْ فُضَيْلٍ، وَالْمَشْهُورُ، ما رَوَاهُ فِطْرٌ، وَالأَعْمَشُ، وَالْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ، وَالْفُقَيْمِيُّ، عَنْ مُجَاهِدٍ نَفْسِهِ، وَرَوَاهُ أَيْضًا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ حَرْمَلَةَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، نَحْوَهُ [١٢٩/٨]

2949- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Akrabalık bağını koparmamak, yapılan ziyarete mukabele etmek demek değil, kesilen bir bağı tekrar canlandırmaktır"* buyurmuştur.[1]

٢٩٥٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا قَطْرُ بْنُ خَلِيفَةَ، حَدَّثَنَا مُجَاهِدٌ أَبُو الْحَجَّاجِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الرَّحِمَ مُعَلَّقَةٌ بِالْعَرْشِ، وَلَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِئِ، وَلَكِنَّ الْوَاصِلَ الَّذِي إِذَا انْقَطَعَتْ رَحِمُهُ وَصَلَهَا "، رَوَاهُ سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ [٣٠١/٣]

2950- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Akrabalık bağı Arş'a bağlıdır. Akrabalık bağını koparmamak, yapılan ziyarete mukabele etmek demek değil, kesilen bir bağı tekrar canlandırmaktır."*[2]

---

[1] Buhârî (5991) ve Ahmed, *Müsned* (2/163, 193).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

٢٩٥١- حَدَّثَنَاهُ فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حِبَّانَ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، وَالْحَسَنُ بْنُ عَمْرٍو، وَقَطْرُ بْنُ خَلِيفَةَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، رَفَعَهُ الْحَسَنُ، وَقَطْرٌ، وَلَمْ يَرْفَعْهُ الأَعْمَشِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِئِ، وَلَكِنَّ الْوَاصِلَ الَّذِي إِذَا انْقَطَعَتْ رَحِمُهُ وَصَلَهَا "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ فِي صَحِيحِهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَثِيرٍ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، وَرَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، أَيْضًا عَنْ زَيْدٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، وَرَوَاهُ فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ قِطْرٍ، عَنْ حَمَّادٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ [٣٠١/٣]

2951- Abdullah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Akrabalık bağını koparmamak, yapılan ziyarete mukabele etmek demek değil, kesilen bir bağı tekrar canlandırmaktır"* buyurmuştur.[1]

Buhârî'nin rivayet ettiği sahih bir hadistir.

٢٩٥٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ يُوسُفَ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَلَطِيُّ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعُ رَحِمٍ "، حَدِيثُ الثَّوْرِيِّ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ جَرِيرٌ، وَحَدِيثُ شُعْبَةَ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ فِي مَشْيِ الْجَنَازَةِ تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى بْنُ السَّكَنِ، وَحَدِيثُ شُعْبَةَ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ فِي قَطْعِ الرَّحِمِ، رَوَاهُ أَبُو الْوَلِيدِ، وَغَيْرُهُ [٣٠٨/٧]

2952- Muhammed b. Cubeyr b. Mut'im'in, babasından bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Akrabalık bağlarını kesen kişi, cennete giremez"* buyurmuştur.[2]

٢٩٥٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَوْثَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، ثنا شُعْبَةُ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، سمعا الزهري، يَقُولُ: عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ " [١٥٩/٧]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Buhârî (5984), Müslim (2555), Ebû Dâvud (1696), Tirmizî (1909) ve Ahmed (4/80, 83).

2953- Muhammed b. Cubeyr b. Mut'im'in, babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Akrabalık bağlarını kesen kişi, cennete giremez"* buyurmuştur.[1]

Anne-Babaya, Çocuklara, Kardeşlere İyi Davranma

٢٩٥٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ بَالَوَيْهِ الصُّوفِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ نَهْشَلٍ الْبَلْخِيُّ، ثنا أَبِي، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَقَى وَالِدَهُ شَرْبَةَ مَاءٍ فِي صِغَرِهِ، سَقَاهُ اللَّهُ سَبْعِينَ شَرْبَةً مِنْ مَاءِ الْكَوْثَرِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، أَوْ سَعِيدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٧/٢٤٠]

2954- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Küçükken anne babasından birine bir kase su içiren kişiye Allah kıyamet gününde Kevser suyundan yetmiş kase içirir"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٥٥- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَيُّوبَ الْمُعَدِّلُ، ثنا أَبُو بَرْزَةَ الْفَضْلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَاسِبُ، ثنا رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: جَاءَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَمَعَهُ ابْنُهُ، فَقَبَّلَهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " الْقُبْلَةُ حَسَنَةٌ، وَالْحَسَنَةُ عَشَرَةٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ [٧/٢٥٥]

2955- İbn Ömer der ki: Ebû Saîd el-Hudrî küçük oğluyla birlikte Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi. Bir ara Ebû Saîd oğlunu öpünce Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Çocuğu) öpmek bir iyiliktir. Bir iyiliğe de (âhirette) on katıyla karşılık verilir"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir badistir.

٢٩٥٦- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَزْدِيُّ، قَالَ: ثنا عَاصِمُ بْنُ هِلالٍ الْبَارِقِيُّ، قَالَ: ثنا أَيُّوبُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ،

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] İbn Adiy, *el-Kâmil* (1/300).

عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ كَانَتْ لَهُ ثَلاثُ بَنَاتٍ أَوْ مِثْلُهُنَّ مِنَ الأَخَوَاتِ فَكَفَلَهُنَّ وَعَالَهُنَّ وَسَتَرَهُنَّ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ "، قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَاثْنَتَانِ، قَالَ: " وَاثْنَتَانِ "، قَالُوا: وَلَوْ قُلْنَا وَاحِدَةٌ لَقَالَ وَاحِدَةٌ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي الْمُنْكَدِرِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَاصِمٌ [١٤/٣]

2956- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç kız çocuğu veya üç kız kardeşi olup da bunların sorumluluklarını üstlenip himaye eden ve kötülüklere karşı koruyan kişiye cennet mutlaka vacip olur"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Şâyet iki kız ise?" diye sorduğumuzda: *"İki kız da olsa öyledir"* buyurdu. Şâyet "Ya bir kız olursa?" diye soracak olsaydık Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buna da *"Bir kız da öyledir"* karşılığını verecekti.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٥٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَاسِبُ فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو الأُمَوِيُّ، قَالَ: ثنا طَلْحَةُ بْنُ زَيْدٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ كَانَتْ لَهُ بِنْتٌ، فَأَدَّبَهَا فَأَحْسَنَ تَأْدِيبَهَا، وَعَلَّمَهَا فَأَحْسَنَ تَعْلِيمَهَا، وَأَسْبَغَ عَلَيْهَا مِنْ نِعَمِ اللَّهِ الَّتِي أَسْبَغَ عَلَيْهِ، كَانَتْ لَهُ سِتْرًا وَحِجَابًا مِنَ النَّارِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، تَفَرَّدَ بِهِ الأُمَوِيُّ، عَنْ طَلْحَةَ [٥٥/٥]

2957- Abdullah (b. Mes'ûd) bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kızı olan kişi, onu en güzel şekilde terbiye eder, (dinini) en güzel şekilde öğretir ve Allah'ın kendisine verdiği nimetlerden ona da gereği kadar harcama yaparsa, bu kızı (kıyamet gününde) onu cehennem ateşine karşı koruyan bir perde ve engel olur."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/154), Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/300), *M. el-Evsat* (2866) ve Bezzâr, *Keşfu'l-Estâr* (1908).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/10447).

Çocuklara Karşı Merhametli Olma

٢٩٥٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ مُطَرِّفٍ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ فَضَالَةَ، قَالَ: ثنا بَكْرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمُزَنِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ امْرَأَةً دَخَلَتْ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا وَمَعَهَا صَبِيَّانِ لَهَا، فَأَعْطَتْهَا عَائِشَةُ ثَلاثَ تَمَرَاتٍ، فَأَعْطَتْ كُلَّ صَبِيٍّ مِنْهُمَا تَمْرَةً، فَأَكَلَ الصِّبْيَانِ تَمْرَتَيْهِمَا ثُمَّ نَظَرَا إِلَى أُمِّهِمَا، فَأَخَذَتِ التَّمْرَةَ فَشَقَّتْهَا نِصْفَيْنِ فَأَعْطَتْ ذَا نِصْفًا وَذَا نِصْفًا، فَدَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَخْبَرَتْهُ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ ﷺ: " مَا أَعْجَبَكِ مِنْ ذَلِكَ، فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ رَحِمَهَا بِرَحْمَتِهَا صَبِيَّيْهَا "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ بَكْرٍ، وَمِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ هُوَ أَخُو مُبَارَكٍ، يُجْمَعُ حَدِيثُهُ

2958- Enes b. Mâlik bildiriyor: Kadının biri Hz. Âişe'nin yanına iki küçük oğluyla birlikte girdi. Âişe ona üç tane hurma verdi. Kadın çocuklarından her birine bir hurma verdi. Çocuklar hurmalarını yedikten sonra annelerine bakmaya başladılar. Bunun üzerine kadın elinde kalan hurmayı iki parçaya böldü ve her bir parçasını bir çocuğa verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) gelince Âişe kadının yaptığını anlattı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Buna neden şaşırıyorsun? Çocuklarına şefkatinden dolayı Allah da kadına merhamet etmiştir"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٥٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ السِّنْدِيِّ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَوْفٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ لُوَيْنٌ، قَالَ: ثنا خَدِيجُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ، قَالَ: " جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَمَعَهَا ابْنَاهَا، فَسَأَلَتْهُ فَأَعْطَاهَا ثَلاثَ تَمَرَاتٍ، فَأَعْطَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ تَمْرَةً فَأَكَلاهَا، ثُمَّ نَظَرَا إِلَى أُمِّهِمَا فَشَقَّتِ التَّمْرَةَ بِاثْنَيْنِ فَأَعْطَتْ كُلَّ وَاحِدٍ نِصْفَ تَمْرَةٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " رَحِمَهَا اللَّهُ بِرَحْمَتِهَا ابْنَيْهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِسْحَاقَ وَشَقِيقٌ، تَفَرَّدَ بِهِ خَدِيجٌ [٣٤٩/٤]

2959- Hz. Hasan b. Ali der ki: Kadının biri iki küçük oğluyla birlikte Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelip bir şeyler istedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona üç tane hurma verdi. Kadın çocuklarından her birine bir hurma verdi. Çocuklar hurmalarını yedikten sonra annelerine bakmaya başladılar. Bunun üzerine kadın elinde kalan hurmayı iki parçaya böldü ve her bir parçasını bir çocuğa verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Çocuklarına şefkatinden dolayı Allah da kadına merhamet etmiştir"* buyurdu.

---

[1] Ebû Nuaym, *Târih Isbehân* (1/45).

Tek kanallı bir hadistir.

Yetimler

٢٩٦٠- حَدَّثَنَا سليمان بن أحمد ثنا جعفر الفريابي ثنا حبان بن موسى وجبارة بن المغلس ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي أَيُّوبَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي الْعِتَابِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خَيْرُ بَيْتٍ فِي الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُحْسَنُ إِلَيْهِ، وَشَرُّ بَيْتٍ فِي الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُسَاءُ إِلَيْهِ ". ثُمَّ قَالَ بِإِصْبَعَيْهُ: " أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا، وَهُوَ يُشِيرُ بِإِصْبُعَيْهِ وَجَمَعَ بَيْنَهُمَا "

2960- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümanların evleri içinden en hayırlısı, içinde kendisine iyi davranılan bir yetimin bulunduğu evdir. Müslümanların evleri içinde en kötüsü de, içinde kötü muamele gören bir yetimin bulunduğu evdir"* buyurdu. Sonra iki parmağını birleştirip göstererek: *"Ben ve yetimin sorumluluğunu üstlenen kişi, cennette şu ikisi gibi yakın olacağız"* buyurdu.[1]

٢٩٦١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سُلَيْمَانَ الْهَرَوِيُّ، ثَنَا مُوسَى بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ الْحُنَيْنِيِّ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خَيْرُ بُيوتِكُمْ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ مُكْرَمٌ "، تَفَرَّدَ بِهِ الْحُنَيْنِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، وَقَالَ: عَنْ عُمَرَ [٦/٣٣٧]

2961- Hz. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"En hayırlı evleriniz, içinde iyi muamele gören yetimin bulunduğu evlerdir"* buyurmuştur.[2]

---

[1] İbnu'l-Mübârek, *Zühd* (654), Buhârî, *el/Edebü'l-Müfred* (137), İbn Mâce (3679, Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (13/43) ve Beğavî *Tefsîr* (1/404).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/13434) ve İbn Adiy, *el-Kâmil* (7/2186).

٢٩٦٢- حَدَّثَنا أبو بحر محمد بن الحسن ثنا محمد بن غالب بن حرب ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَمِيلٍ الْمَرْوَزِيُّ، قَالَ: نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، قَالَ: نا رَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ، قَالَ: حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ جَدِّهِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ حَتَّى تَبْلُغَا، دَخَلْتُ أَنا وَهُوَ الْجَنَّةَ " وَأَشَارَ بِأُصْبُعَيْهِ الإِبْهَامِ وَالَّتِي تَلِيهَا.

2962- Enes b. Mâlik bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Buluğa erinceye kadar (yetim) iki kız çocuğunun sorumluluğunu üstlenen kişiyle cennete şu ikisi gibi birlikte gireceğiz"* buyurdu ve başparmağıyla yanındaki parmağı gösterdi.[1]

٢٩٦٣- حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْكَرِيمِ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَلامٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ الْحُنَيْنِيُّ، ثَنَا مالك، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ كَهَاتَيْنِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ تَفَرَّدَ بِهِ الْحُنَيْنِيُّ [٦/٣٤٩]

2963- Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben ve yetimin bakımını, sorumluluğunu üstlenen kişi (cennette) şu ikisi gibi yakın olacağız"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٦٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ مَسَحَ رَأْسَ يَتِيمٍ كَانَ لَهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ مَرَّتْ يَدُهُ عَلَيْهَا حَسَنَةٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي أُمَامَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، حَدَّثَ بِهِ سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ، مِثْلَهُ،

2964- Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir yetimin başını okşayan kişiye elinin değdiği her bir kıl için bir iyilik sevabı vardır"* buyurmuştur.[3]

---

[1] Müslim (2631), Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred* (2/351) ve Hâkim (4/177).

[2] Ebû Dâvud (5150), Taberânî, *M. el-Kebîr* (6/213) ve Beyhakî, *M. el-Kebîr* (6/283).

[3] İbnu'l-Mübârek, *Zühd* (230), Ahmed (5/250), Taberânî, *M. el-Kebîr* (8/239), Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (13/44) ve Beğavî *Tefsîr* (1/523).

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٦٥- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَلافُ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، مِثْلَهُ [١٧٨/٨]

2965- Başka bir kanalla bir öncekinin aynısı bildirilmiştir.[1]

٢٩٦٦- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلِيٍّ الْعُمَرِيُّ، ثَنَا مُعَلَّى بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِي عَامِرٍ الْخَزَّازِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ رَجُلا، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مِمَّ أَضْرِبُ يَتِيمِي؟، قَالَ: " مِمَّا كُنْتَ ضَارِبًا وَلَدَكَ غَيْرَ وَاقٍ مَالَكَ بِمَالِهِ، وَلا مُتَأَثِّلا مِنْ مَالِهِ مَالا " [٢٩٦/٦]

2966- Câbir der ki: Adamın biri: "Ey Allah'ın Resûlü! Himayemdeki yetimi hangi durumlarda dövebilirim?" diye sorunca: *"Kendi malını onun malıyla korumadıktan ve malından bir şeyi zimmetine geçirmedikten sonra çocuklarını ne için dövüyorsan, onu da onun için dövebilirsin"* buyurdu.[2]

٢٩٦٧- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلِيٍّ الْعُمَرِيُّ، ثنا مُعَلَّى بْنُ مَهْدِيٍّ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ الضُّبَعِيُّ، عَنْ أَبِي عَامِرٍ الْخَرَازِ، عَنْ عَمْرٍو، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ: مِمَّ أَضْرِبُ مِنْهُ يَتِيمِي؟ قَالَ: " مِمَّا كُنْتَ ضَارِبًا مِنْهُ وَلَدَكَ، غَيْرَ وَافٍ مَالَكَ بِمَالِهِ، وَلا مُتَأَثِّلٍ مِنْ مَالِهِ مَالا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، عَنْ جَابِرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ الْخَرَّازُ وَاسْمُهُ صَالِحُ بْنُ رُسْتُمَ، مِنْ ثِقَاتِ أَهْلِ الْبَصْرَةِ [٣٥١/٣]

2967- Câbir der ki: Adamın biri: "Ey Allah'ın Resûlü! Himayemdeki yetimi hangi durumlarda dövebilirim?" diye sorunca: *"Kendi malını onun malıyla korumadıktan ve malından bir şeyi zimmetine geçirmedikten sonra çocuklarını ne için dövüyorsan, onu da onun için dövebilirsin"* buyurdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٦٧/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ: ﴿وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (236) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (6/4).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

وَالْيَتَامَى﴾، قَالَ: " أَنْ تَؤْتِيَهُ وَأَنْتَ صَحِيحٌ شَحِيحٌ، تَأْمُلُ الْعَيْشَ وَتَخْشَى الْفَقْرَ وَالْفَاقَةَ ". رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ زُبَيْدٍ، مِثْلَهُ مَوْقُوفًا، وَرَوَاهُ سَلامٌ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ زُبَيْدٍ، مِثْلَهُ مَرْفُوعًا [٣٦/٥]

2967/a- Murre bildiriyor: Abdullah (b. Mes'ûd), **"Mala olan sevgilerine rağmen, onu yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, isteyene ve kölelere verenler..."**[1] âyetini açıklarken: "Kişinin sağlıklı, mala karşı hırslı, yaşama isteği içinde olduğu ve fakirlik ile yoksulluktan endişe ettiği bir zamanda mal vermesidir" dedi.

٢٩٦٧/ب- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: " ﴿وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ﴾ ، قَالَ: وَأَنْ تُؤْتِيَهُ وَأَنْتَ صَحِيحٌ شَحِيحٌ تَأْمُلُ الْعَيْشَ، وَتَخْشَى الْفَقْرَ وَالْفَاقَةَ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، رَوَاهُ عَنْهُ النَّاسُ [٢٣٨/٧]

2967/b- Murre der ki: Abdullah b. Mes'ûd, **"Sevdiği maldan harcar"**[2] âyetini açıklarken şöyle demiştir: "Kişinin sağlıklıyken, mal konusunda hırslı iken, uzun bir hayat yaşamayı umup fakir düşme korkusu taşıyorken malını vermesidir."

Mis'ar'ın rivâyetiyle meşhur bir hadistir. Mis'ar'dan da birçok kişi bunu rivâyet etmiştir.

Komşuluk

٢٩٦٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا زَالَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ "، اخْتَلَفَ عَلَى مُجَاهِدٍ، فِيهِ ثَلاثَةُ أَقَاوِيلَ، فَتَفَرَّدَ الْفِرْيَابِيُّ، عَنْ زُبَيْدٍ، بِهَذَا وَتَابَعَهُ عَلَيْهِ دَاوُدُ بْنُ سَابُورَ، وَبَشِيرُ بْنُ سَلْمَانَ [٣٠٦/٣]

---

[1] Bakara Sur. 177

[2] Bakara Sur. 177

2968- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cebrâil, komşu konusunda bana o kadar tembihte bulundu ki neredeyse komşuyu komşusuna mirasçı kılacak sandım"* buyurmuştur.[1]

٢٩٦٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ سَابُورَ، وَبَشِيرِ بْنِ سَلْمَانَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا زَالَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ " [٣٠٦/٣]

2969- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cebrâil, komşu konusunda bana o kadar tembihte bulundu ki neredeyse komşuyu komşusuna mirasçı kılacak sandım"* buyurmuştur.[2]

٢٩٧٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّائِغُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ، حَدَّثَنَا بَشِيرُ بْنُ سليمان أَبُو إِسْمَاعِيلَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، قَالَ: كُنَّا نَأْتِي عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو فقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " يُوصِي بِالْجَارِ حَتَّى حَسِبْنَا أَوْ رَأَيْنَا أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ "

2970- Mücâhid der ki: Abdullah b. Amr'ın yanın geldik. Dedi ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), komşu konusunda bize o kadar tembihte bulunduğunu işittim ki komşuyu komşusuna mirasçı kılacak sandık."[3]

٢٩٧١- وَحَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّائِغُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَتَانِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ فَمَا زَالَ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ، أَوْ رَأَيْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ "، وَرَوَاهُ أَصْحَابُ الثَّوْرِيِّ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، فَخَالَفُوا الْفِرْيَابِيَّ، فَقَالُوا: عَنْ عَائِشَةَ، بَدَلَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو [٣٠٦/٣]

2971- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cebrâil yanıma geldi ve komşu konusunda bana o kadar tembihte bulundu ki neredeyse komşuyu komşusuna mirasçı kılacak sandım"* buyurmuştur.[4]

---

[1] Ebû Dâvud (5152), Tirmizî (1943) ve Ahmed (2/160).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[4] İbn Mâce (3674), Ahmed (2/305, 445), İbn Hibbân (1487) ve Harâitî, *Mekârimu'l-Ahlâk*

٢٩٧٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ الصَّائِغُ، حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ ، وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ، قَالا: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا زَالَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ "، وَرَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ، عَنْ زُبَيْدٍ ، مِثْلَهُ [٣٠٦/٣]

2972- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Cebrâil komşu konusunda bana o kadar tembihte bulundu ki neredeyse komşuyu komşusuna mirasçı kılacak sandım*" buyurmuştur.[1]

٢٩٧٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُجَاشِعٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْلَمَةَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا يَشْبَعُ الرَّجُلُ دُونَ جَارِهِ "، غَرِيبٌ لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ [٢٧/٩]

2973- Ömer b. el-Hattâb der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): "*Kişi, komşusu açken kendisi tok olamaz*" buyurduğunu işittim.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٧٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عِيسَى الْبِسْطَامِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ فُضَيْلٍ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " الْجِيرَانُ ثَلاثَةٌ: جَارٌ لَهُ حَقٌّ وَاحِدٌ وَهُوَ أَدْنَى الْجِيرَانِ حَقًّا، وَجَارٌ لَهُ حَقَّانِ، وَجَارٌ لَهُ ثَلاثَةُ حُقُوقٍ وَهُوَ أَفْضَلُ الْجِيرَانِ حَقًّا، فَأَمَّا الْجَارُ الَّذِي لَهُ حَقٌّ وَاحِدٌ، فَالْجَارُ الْمُشْرِكُ لا رَحِمَ لَهُ وَلَهُ حَقُّ الْجِوَارِ، وَأَمَّا الَّذِي لَهُ حَقَّانِ فَالْجَارُ الْمُسْلِمُ لا رَحِمَ لَهُ، وَلَهُ حَقُّ الإِسْلامِ، وَحَقُّ الْجِوَارِ، وَأَمَّا الَّذِي لَهُ ثَلاثَةُ حُقُوقٍ، فَجَارٌ مُسْلِمٌ ذُو رَحِمٍ لَهُ حَقُّ الإِسْلامِ وَحَقُّ الْجِوَارِ وَحَقُّ الرَّحِمِ

(s. 37).

[1] Ahmed (6/91, 125, 187) ve Hatîb, *Târihu Bağdâd* (4/187).

[2] İbnu'l-Mübârek, *Zühd* (s. 181), Ahmed, *Müsned* (1/55) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/167).

وَأَدْنَى حَقِّ الْجِوَارِ أَنْ لا تُؤْذِي جَارَكَ بِقُتَارِ قِدْرِكَ إِلا أَنْ تَقْدَحَ لَهُ مِنْهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، عَنِ الْحَسَنِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي فُدَيْكٍ [٥/٢٠٧]

2974- Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hakları bakımından üç tür komşu vardır. Bunlardan birinin komşusunun üzerinde sadece bir hakkı vardır ve komşuluk hakları bakımından en az hakkı bulunan kişidir. Diğerinin, komşusunun üzerinde iki hakkı vardır. Bir diğerinin ise komşusunun üzerinde üç hakkı vardır ve komşuluk hakları bakımından en çok hakkı bulunan kişidir. Bir hakkı bulunan komşu akraba olmayan müşrik komşudur. Bu kişinin sadece komşuluk hakkı vardır. İki hakkı olan komşu, akraba olmayan müslüman komşudur. Bunun hem İslam'dan, hem de komşuluktan doğan iki hakkı vardır. Üç hakkı bulunan komşu ise, akraba olan müslüman komşudur. Bu kişinin de komşusu üzerinde biri İslam'dan, biri komşuluktan, biri de akrabalıktan kaynaklanan üç hakkı vardır. Komşuluk haklarından en basiti de bir tabak da ona göndermeyeceksen evinde kaynayan kazanın kokusuyla komşunu rahatsız etmemendir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٧٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، ثنا خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ، أَنَّ أَبَا السَّمْحِ حَدَّثَهُ، عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ كَانَ يؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلا يؤْذِ جَارَهُ " [٨/٣٣٠]

2975- Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Resûlullab (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a ve âhiret gününe iman eden kişi, komşusuna eziyet vermesin"* **buyurmuştur.**[2]

٢٩٧٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا الْوَلِيدُ، ثنا شَيْبَانُ، عَنْ يَحْيَى، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا قَلِيلَ مِنْ أَذَى الْجَارِ "، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ وَأَخْرَجَ إِلَيَّ كِتَابَهُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، ثنا مُحَمَّدُ

---

[1] Harâitî, *Mekârimu'l-Ahlâk* (s. 41) ve İbn Ebî Hâtim, *el-İlel* (258).

[2] Buhârî (5675, 5785), Müslim (750), Ahmed, *Müsned* (2/267), Ebû Avâne (1/35) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8/164).

بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " أَوْصَانِي خَلِيلِي ﷺ بِثَلاثٍ فَذَكَرَهُ " [٢٧/١٠]

2976- Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Komşuya eziyetin küçüğü olmaz"* buyurmuştur.[1]

Başka bir kanalla gelen rivayete göre Ebû Hureyre şöyle demiştir: "Dostum (sallallahu aleyhi vesellem) bana üç şeyi tavsiye etti..." Sonrasında aynısını aktarır.

Müminler Tek Bir Beden Gibidir

٢٩٧٧- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا جَعْفَرٌ الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: ثنا مِنْجَابُ بْنُ الْحَارِثِ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنِ النُّعْمَانِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمُؤْمِنُونَ كَرَجُلٍ وَاحِدٍ، إِنِ اشْتَكَى رَأْسُهُ اشْتَكَى كُلُّهُ، وَإِنِ اشْتَكَى عَيْنُهُ اشْتَكَى كُلُّهُ "، رَوَاهُ حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحَاضِرٍ الْمُوَرِّعُ، وَوَكِيعُ بْنُ الْجَرَّاحِ، وَجَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ، وَأَبُو حَمْزَةَ السُّكَّرِيُّ، كُلُّهُمْ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنِ النُّعْمَانِ [١٢٦/٤]

2977- Nu'mân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müminler birbirlerine karşı tek bir beden gibidirler. Kişinin başı ağrısa tüm bedeni rahatsız olur. Kişinin gözü ağrısa tüm bedeni rahatsız olur"* buyurmuştur.[2]

٢٩٧٨- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا وَكِيعٌ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا مُحَاضِرُ بْنُ الْمُوَرِّعِ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الآجُرِّيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ الْكَرِيمِ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ.ح وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عِلانٍ، قَالَ: ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَلَفٍ الدُّورِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: ثنا أَبُو حَمْزَةَ، قَالُوا كُلُّهُمْ عَنِ

---

[1] İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (8/359) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (23/258).

[2] Müslim (4/2000) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (13/47).

الأَعْمَشِ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمُؤْمِنُونَ كَرَجُلٍ وَاحِدٍ، إِنِ اشْتَكَى رَأْسُهُ اشْتَكَى كُلُّهُ، وَإِنِ اشْتَكَى عَيْنُهُ اشْتَكَى كُلُّهُ "، رَوَاهُ الشَّعْبِيُّ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، وَهُوَ مَشْهُورٌ مُسْتَفِيضٌ، وَرَوَاهُ سِمَاكُ بْنُ حَرْبٍ، وَخَيْثَمَةُ، عَنِ النُّعْمَانِ، وَهُوَ عَزِيزٌ [١٢٦/٤]

2978- Nu'mân b. Beşîr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müminler birbirlerine karşı tek bir beden gibidirler. Kişinin başı ağrısa tüm bedeni rahatsız olur. Kişinin gözü ağrısa tüm bedeni rahatsız olur"* **buyurmuştur.**[1]

٢٩٧٩- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ الْمَاسَرْجِسِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عِيسَى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا مُصْعَبُ بْنُ ثَابِتٍ، ثنا أَبُو حَازِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ يُحَدِّثُ، عنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " الْمُؤْمِنُ مِنَ أَهْلِ الإِيمَانِ بِمَنْزِلَةِ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ، يَأْلَمُ الْمُؤْمِنُ لأَهْلِ الإِيمَانِ كَمَا يَأْلَمُ الْجَسَدُ لِلرَّأْسِ "، تَفَرَّدَ بِهِ مُصْعَبٌ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ [١٩٠/٨]

2979- Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Bir mümin diğer müminler için bedendeki baş gibidir. Beden baştaki bir ağrıdan dolayı nasıl etkileniyorsa mümin de diğer müminlerin rahatsızlığından acı duyar."*[2]

Başkalarının İhtiyaçlarını Gidermek

İhtiyaçlar Kimlerden İstenir?

٢٩٨٠- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّا، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ كُرَازٍ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ صُهْبَانَ الأَسْلَمِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اطْلُبُوا الْخَيْرَ عِنْدَ حِسَانِ الْوُجُوهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَابِرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ، عَنْ عُمَرَ [١٥٦/٣]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] İbn Ebî Şeybe (13/253), Ahmed (5/340) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (6/5743).

2980- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayrı (ihtiyaçlarınızı), güzel (güler) yüzlü kişilerden isteyin"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٨١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا هَارُونُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ هَذَا الْخَيْرَ خَزَائِنُ وَلِتِلْكَ الْخَزَائِنِ مَفَاتِيحُ فَمَفَاتِيحُهُ الرِّجَالُ، فَطُوبَى لِعَبْدٍ جَعَلَهُ اللَّهُ مِفْتَاحًا لِلْخَيْرِ مِغْلاقًا لِلشَّرِّ، وَوَيْلٌ لِعَبْدٍ جَعَلَهُ اللَّهُ مِفْتَاحًا لِلشَّرِّ مِغْلاقًا لِلْخَيْرِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَهْلٍ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ، إِلا أَبُو حَازِمٍ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ فِيمَا أَعْلَمُ [٨/٣٢٩]

2981- Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hayırlar hazineler gibidir. Hazinelerin de anahtarları olur. Bu hazinelerin anahtarları da insanlardır. Allah'ın hayra anahtar, kötülüğe ise kilit yaptığı kula ne mutlu! Allah'ın kötülüğe anahtar, hayra ise kilit yaptığı kulun ise vay haline!"*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٨٢- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيدٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ مَسْرُوقٍ الطُّوسِيُّ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَسَّانَ السَّمْتِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَبُو عُثْمَانَ الْحِمْصِيُّ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ عَبْدَةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " إِنَّ لِلَّهِ عِبَادًا خَصَّهُمْ بِالنِّعَمِ لِمَنَافِعِ الْعِبَادِ يُقِرُّهَا فِيهِمْ مَا بَذَلُوهَا، فَإِنْ مَنَعُوهَا حَوَّلَهَا عَنْهُمْ وَجَعَلَهَا فِي غَيْرِهِمْ "، أَبُو عُثْمَانَ هُوَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ الْكَلْبِيُّ تَفَرَّدَ عَنِ الأَوْزَاعِيِّ بِهَذَا الْحَدِيثِ، وَرَوَاهُ أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ الضَّبِّيُّ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ وَسَمَّاهُ مُعَاوِيَةُ بْنُ يَحْيَى، [١٠/٢١٥]

2982- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah'ın öyle kulları vardır ki, diğer kullara yardımcı olmaları için onlara mal vermiştir ve başkalarına infak ettikleri sürece bu malı*

---

[1] Buhârî, *Târih* (1/51), İbn Adiy (3/1138), Ukaylî (2/121), İbn Hibbân, *Mecrûhîn* (1/238), Hatîb, *Târih* (4/185), İbnu'l-Cevzî, *Mevdu'ât* (2/159), Taberânî, *M. el-Evsat* (2940) ve Bezzâr, *Keşfu'l-Estâr* (1948).

[2] İbn Mâce (238) ve Harâitî, *Mekârimu'l-Ahlâk* (s. 58).

onlarda tutar. Bu malları infak etmeyip ellerinde tutmaları halinde de onlardan alıp başkalarına verir."[1]

٢٩٨٣- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَعْدَانِ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ يُونُسِ، ثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ يَحْيَى أَبُو عُثْمَانَ، ثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، مِثْلَهُ [٦/١١٥]

2983- Başka bir kanalla aynısı bildirilmiştir.[2]

٢٩٨٤- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا جُبَارَةُ بْنُ مُغَلِّسٍ، قَالَ: ثنا مُوسَى بْنُ عُمَيْرٍ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْخَلْقُ كُلُّهُمْ عِيَالُ اللَّهِ، وَأَحَبُّكُمْ إِلَى اللَّهِ مَنْ أَحْسَنَ إِلَى عِيَالِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَكَمِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا مُوسَى بْنُ عُمَيْرٍ [٢/١٠١]

2984- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mahlukat tümüyle Allah'ın ailesi gibidir. İçinizden Allah'ın en çok sevdiği kişiler de, bu ailesine iyilikte bulunanlardır"* buyurmuştur.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٨٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ رُسْتُمَ، ثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ، ثَنَا مُوسَى بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُوَقَّرِيُّ، ثَنَا مَالِكُ، عَنْ، عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الْعِبَادِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ؟، قَالَ: " أَنْفَعُ النَّاسِ لِلنَّاسِ "، قِيلَ: فَأَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ؟، قَالَ: " إِدْخَالُ السُّرُورِ عَلَى قَلْبِ الْمُؤْمِنِ "، قِيلَ: وَمَا سُرُورُ الْمُؤْمِنِ؟، قَالَ: " إِشْبَاعُ جَوْعَتِهِ وَتَنْفِيسُ كُرْبَتِهِ، وَقَضَاءُ دَيْنِهِ، وَمَنْ مَشَى مَعَ أَخِيهِ فِي حَاجَتِهِ، كَانَ كَصِيَامِ شَهْرٍ وَاعْتِكَافِهِ، وَمَنْ مَشَى مَعَ مَظْلُومٍ يُعِينُهُ ثَبَّتَ اللَّهُ قَدَمَيْهِ يَوْمَ تَزِلُّ الأَقْدَامُ، وَمَنْ كَفَّ غَضَبُهُ سَتَرَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ، وَإِنَّ الْخُلُقَ السَّيِّئَ يُفْسِدُ الأَعْمَالَ كَمَا يُفْسِدُ الْخَلُّ الْعَسَلَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ الْهَيْثَمِ، عَنِ الْمُوَقَّرِيِّ [٦/٣٤٨]

2985- İbn Ömer der ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Allah'ın en sevdiği kullar kimlerdir?" diye sorulunca: *"İnsanlara en çok faydası olan kullardır"* buyurdu. "En hayırlı amel hangisidir?" diye sorulunca: *"Müminin kalbine sevinci sokmaktır"* buyurdu. "Mümin nasıl sevindirilir?" diye sorulunca da şöyle buyurdu: *"Açlığını doyurmakla, sıkıntısını gidermekle, borcunu ödemekle olur. Kardeşinin ihtiyacı için yanında bulunan kişiye itikafta geçirilen bir aylık oruç sevabı verilir. Mazlum olanın hakkını aramak için yanında bulunan kişinin Allah, bütün ayakların kaydığı bir günde (Kıyamette) ayaklarını sabit kılar. Allah, öfkesine sahip olan kişinin kusurunu gizler. Sirkenin balı bozması gibi kötü ahlâk da kişinin amellerini bozar."*[1]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (1/385) ve *M. el-Evsat* (2937).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] İbn Adiy (6/2340), Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/105) ve *M. el-Evsat* (2935).

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٨٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ الْخَوَّاصِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْهَيْثَمِ الْغِفَارِيُّ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، وَالْعُمَرِيُّ، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَضَى لأَخِيهِ حَاجَةً كُنْتُ وَاقِفًا عِنْدَ مِيزَانِهِ، فَإِنْ رَجَحَ وَإِلا شَفَعْتُ لَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ تَفَرَّدَ بِهِ الْغِفَارِيُّ [٦/٣٥٣]

2986- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kardeşinin bir ihtiyacını gideren kişinin, (hesap zamanında) Mizan'ının yanında duracağım. İyi olan kefesi ağır basmaması halinde de ona şefaatçi olacağım."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٨٦/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ الْفَرْوِيُّ، ثَنَا مالك، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَقَالَ مُسْلِمًا عَثْرَتَهُ أَقَالَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ، عَنِ إِسْحَاقَ مِنْ حَدِيثِ سُهَيْلٍ، وَتَفَرَّدَ أَيْضًا إِسْحَاقُ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ سُمَيٍّ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، فَقَالَ: مَنْ أَقَالَ نَادِمًا [٦/٣٤٥]

2986/a- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Düşen bir müslümanı kaldıran kişiyi kıyamet gününde Allah da kaldırır"* buyurmuştur.

---

[1] İbn Ebi'd-Dünya, *Kadâu'l-Havâic* (36) ve Zehebî, *Mîzân* (7684).

٢٩٨٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ، قَالا: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا يَحْيَى بْنُ هَاشِمٍ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنْ مُوجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ إِدْخَالَكَ السُّرُورَ عَلَى أَخِيكَ الْمُسْلِمِ، وَإِشْبَاعَ جَوْعَتِهِ، وَتَنْفِيسَ كُرْبَتِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، مَا كَتَبْتُهُ عَالِيًا إِلا مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ هَاشِمٍ [٩٠/٧]

2987- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman kardeşini sevindirmen, açlığını ve sıkıntısını gidermen bağışlanmanı gerektiren kılan şeylerdendir"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٩٨٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الدِّهْقَانُ، قَالَ: كُنْتُ أَمْشِي مَعَ أَبِي الْحُسَيْنِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ النُّورِيِّ الْمَعْرُوفِ، بِابْنِ الْبَغَوِيِّ الصُّوفِيُّ فَقُلْتُ له مَا الَّذِي تَحْفَظُ عَنِ السَّرِيِّ السَّقَطِيِّ فَقَالَ ثنا السَّرِيُّ، عَنْ مَعْرُوفٍ الْكَرْخِيِّ، عَنِ ابْنِ السَّمَّاكِ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ قَضَى لأَخِيهِ الْمُسْلِمِ حَاجَةً كَانَ لَهُ مِنَ الأَجْرِ كَمَنْ خَدَمَ اللَّهَ عُمْرَهُ "، قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الدِّهْقَانُ: فَذَهَبْتُ إِلَى السَّرِيِّ السَّقَطِيِّ فَسَأَلْتُهُ، فَقَالَ: سَمِعْتُ مَعْرُوفَ بْنَ فَيْرُوزَ، يَقُولُ: خَرَجْتُ إِلَى الْكُوفَةِ فَرَأَيْتُ رَجُلا مِنَ الزُّهَّادِ، يُقَالُ لَهُ: السَّمَّاكُ: فَقَالَ: حَدَّثَنِي الثَّوْرِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، مِثْلَهُ [٢٥٤/١٠]

2988- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman kardeşinin bir sıkıntısını gideren kişiye, ömrü boyunca Allah'a amel etmiş gibi sevap yazılır"* buyurmuştur.[2]

Ravi Muhammed b. İsa ed-Dehkân der ki: Seriy es-Sekatî'nin yanına gidip bu hadisi sorduğumda bana şöyle dedi: "Ma'rûf b. Feyrûz'un bana bildirdiğine göre Kûfe'ye gittiğinde zahidlerden Semmâk adında bir adam görmüştür. Semmâk da ona Sevrî kanalıyla A'meş'ten bu hadisin aynısını rivayet etmiştir."

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (3/84).

[2] Buhârî, *Târih el-Kebîr* (8/43) ve Hâtib, *Târih* (5/130).

٢٩٨٩- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ نَفَّسَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ الدُّنْيَا نَفَّسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ عَلَى مُسْلِمٍ فِي الدُّنْيَا سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ، وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ فِي الدُّنْيَا يَسَّرَّ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ، وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، رَوَاهُ عَنْهُ مِنَ القدماءِ مُحَمَّدُ بْنُ وَاسِعٍ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ إِلا مَنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الأَشْعَثِ [١١٩/٨]

2989- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kim bir müslümanın dünya sıkıntılarından birini giderirse, Allah onun kıyamet günü sıkıntılarından birini giderir. Kim bir müslümanın ayıbını örterse, Allah hem dünyada, hem de âhirette onun ayıbını örter. Kim darda kalana yardım edip işini kolaylaştırırsa, Allah hem dünya, hem de âhirette ona kolaylık sağlar. Kul kardeşinin yardımcısı olduğu sürece onun da yardımcısı Allah olur."*[1]

٢٩٩٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا جَعْفَرُ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا هُرَيْمُ بْنُ مِسْعَرٍ التِّرْمِذِيُّ. ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالا: ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمُؤْمِنُ إِنْ مَاشَيْتَهُ نَفَعَكَ، وَإِنْ شَاوَرْتَهُ نَفَعَكَ، وَإِنْ شَارَكْتَهُ نَفَعَكَ، وَكُلُّ شَيْءٍ مِنْ أَمْرِهِ مَنْفَعَةٌ "، غَرِيبٌ بِهَذَا اللَّفْظِ تَفَرَّدَ بِهِ، لَيْثٌ عَنْ مُجَاهِدٍ، وَهُوَ ثَابِتٌ صَحِيحٌ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ

2990- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Müminin yanında yürüdüğün zaman sana faydası dokunur. Onunla istişare ettiğin zaman sana faydalı olur. Onunla bir işe ortak girdiğin zaman sana faydalı olur. Mümin her konuda size faydalı olur."*

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Müslim (2699), Ebû Dâvud (4946), Tirmizî (2945), İbn Mâce (225), Ahmed, *Müsned* (2/225), Hâkim (4/383) ve Ebû Dâvud (4946).

٢٩٩١- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ الْخُرَاسَانِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ مَشَى مَعَ أَخِيهِ فِي حَاجَةٍ فَنَاصَحَهُ فِي اللَّهِ جَعَلَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ سَبْعَةَ خَنَادِقَ، وَالْخَنْدَقُ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْوَلِيدِ بْنِ صَالِحٍ [٨/٢٠٠]

2991- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah, kıyamet gününde, rızası için kardeşinin ihtiyacında yanında bulunan ve ona yol gösteren kişiyle cehennem arasında yedi hendek açar ki, iki hendek arası gök ile yer arası kadardır."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٩٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، ثنا أَبُو عَامِرٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ يَزِيدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ جَدِّهِ ابْنِ بُرْدٍ، عَنْ أَبِي مُوسَى، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَتَاهُ سَائِلٌ أَقْبَلَ عَلَيْهِ بِوَجْهِهِ، فَقَالَ: " اشْفَعُوا تُؤْجَرُوا، وَيَقْضِي اللَّهُ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ مَا شَاءَ " [٧/١٢٠]

2992- Ebû Mûsa der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yanına bir şeyler isteyen biri geldiği zaman yüzüyle ona doğru döner ve: *"Bana ulaşmak isteyenlere aracı olun ki, hem siz sevabını alın, hem de Allah Peygamber'inin diliyle istediği hükmü versin"* buyururdu.[2]

٢٩٩٣- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، فِي جماعة، قَالُوا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ شَرِيكٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ ثَوْرٍ الصَّنْعَانِيُّ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى كَرِيمٌ يُحِبُّ الْكَرْمَ وَمَعَالِيَ الأَخْلاقِ، وَيُبْغِضُ سَفْسَافَهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَعْمَرٍ، وَأَبِي حَازِمٍ لا أَعْلَمُ أَحَدًا، رَوَاهُ عَنِ الْفُضَيْلِ، إِلا أَحْمَدَ بْنَ يُونُسَ [٨/١٣٣]

---

[1] İbn Ebi'd-Dünya, *Kadâu'l-Havâic* (35).

[2] Buhârî (1432), Müslim (2627), Ebû Dâvud (5132), Ahmed (4/404), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8/167) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (13/47).

2993- Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah cömerttir ve cömert olanları sever. Yüksek bir ahlâka sahip olanları sever ve ahlâksızlıktan da nefret eder"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٩٤- حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ النَّاقِدُ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو صُهَيْبٍ النَّضْرُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا مُوسَى بْنُ عُمَيْرٍ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْخَلْقُ كُلُّهُمْ عِيَالُ اللَّهِ، وَأَحَبُّ الْخَلْقِ إِلَى اللَّهِ مَنْ أَحْسَنَ إِلَى عِيَالِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَكَمِ وَإِبْرَاهِيمَ، تفَرَّدَ بِهِ مُوسَى [٢٣٧/٤]

2994- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mahlukat tümüyle Allah'ın ailesi gibidir. İçinizden Allah'ın en çok sevdiği kişiler de bu ailesine iyilikte bulunanlardır"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٩٥- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا جَعْفَرٌ الْفَرْغَانِيُّ، وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ سُفْيَانَ، وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا اللَّيْثُ، عَنْ عَقِيلٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لا يَظْلِمُهُ وَلا يُسْلِمُهُ، وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ، كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً، فَرَّجَ اللَّهُ بِهَا عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ، مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ فِي صَحِيحَيْهِمَا، وَحَدَّثَ بِهِ عَنْ قُتَيْبَةَ، الأَئِمَّةُ: أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَغَيْرُهُمَا [١٩٥/٢]

2995- Sâlim b. Abdillah'ın, babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona haksızlık etmez ve onu tehlikeye atmaz. Her kim kardeşinin ihtiyacını giderirse Allah da onun ihtiyacını giderir. Kim bir müslümanın sıkıntısını giderirse, Allah*

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

onun kıyamet günündeki bir sıkıntısını giderir. Kim bir müslümanın ayıbını örterse, Allah da kıyamet gününde onun ayıbını örter."[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٩٩٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ بْنِ مُوسَى، قَالَ: ثنا أَزْهَرُ بْنُ سَعْدٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي ابْنُ عَوْنٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَزَالُ اللَّهُ تَعَالَى فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ، وَاللَّهُ يُحِبُّ إِغَاثَةَ اللَّهْفَانِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ مَرْفُوعًا لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَزْهَرَ [٤٢/٣]

2996- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Kul kardeşinin yardımcısı olduğu sürece onun da yardımcısı Allah olur. Allah sıkıntıda olana yardım edilmesini sever."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٩٩٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاءِ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ الأَوْدِيُّ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ عُثْمَانَ الْقُرَشِيُّ، مَوْلَى الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ، قَالَ: حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي زِيَادٍ الْبَصْرِيُّ، عَنْ فَرْقَدٍ، عَنْ شُمَيْطٍ مَوْلَى ثَوْبَانَ، عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ فَرَّجَ عَنْ مُؤْمِنٍ لَهْفَانَ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ثَلاثًا وَسَبْعِينَ مَغْفِرَةً، وَاحِدَةً يُصْلِحُ بِهَا أَمْرَ دُنْيَاهُ وَآخِرَتِهِ، وَاثْنَتَيْنِ وَسَبْعِينَ يُوَفِّيهَا اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ فَرْقَدٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٤٩/٣]

2997- Sevbân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Üzüntülü bir müminin sıkıntısını gideren kişiyi Allah yetmiş üç farklı bağışlanmayla bağışlar. Bu bağışlamalardan biriyle onun dünya ve âhiret işlerini ıslah ederken, kalan yetmiş iki bağışlamayı ise ona kıyamet gününde verir."*

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (2442, 6951), Müslim (2580), Ebû Dâvud (4872), Tirmizî (1448), İbn Mâce (4213) ve Ahmed (2/68).

[2] İbn Hibbân, *el-Mecrûhîn* (3/313).

٢٩٩٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، قَالَ : ثنا حَبُّوشُ بْنُ رِزْقِ اللَّهِ الْمِصْرِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ خَلَفٍ الْبَصْرِيُّ ، قَالَ : ثنا أَبُو يُونُسَ الْخَصَّافُ ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ خَدَمَ مُؤْمِنًا أَوْ خَفَّ لَهُ فِي شَيْءٍ مِنْ حَوَائِجِهِ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُخْدِمَهُ وَصَيْفًا فِي الْجَنَّةِ " ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَزِيدَ ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

2998- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bir müminin hizmetini gören veya ihtiyaçlarından birinde ona yardımcı olan kişi, Allah tarafından cennette kendisine hizmet edecek bir hizmetçinin verilmesini hak eder."*

Tek kanallı bir hadistir.

İhtiyaçları Gizlemek

٢٩٩٩- حَدَّثَنَا فاروقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، فِي آخَرِينَ، قَالُوا: ثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ سَلامٍ الْعَطَّارُ، ثَنَا ثَوْرٌ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اسْتَعِينُوا عَلَى إِنْجَاحِ حَوَائِجِكُمْ بِالْكِتْمَانِ، فَإِنَّ كُلَّ ذِي نِعْمَةٍ مَحْسُودٌ " غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ثَوْرٍ "، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ عَالِيًا [٩٦/٦]

2999- Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İhtiyaçlarınızın giderilmesine onları ifşa etmeyerek yardımcı olun. Zira her nimet sahibine haset eden bulunur."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٠٠٠- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبِي خَالِدٍ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْقُرَشِيُّ، وَأَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالا: ثنا سَعِيدُ بْنُ سَلامٍ الْعَطَّارُ، ثنا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اسْتَعِينُوا عَلَى حَوَائِجِكُمْ بِالْكِتْمَانِ، فَإِنَّ كُلَّ ذِي

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (2/149) ve *M. el-Evsat* (2933), Ukaylî (2/109), İbn Adiy (3/1240), İbn Hibbân, *el-Mecrûhîn* (1/312) ve İbn Ebî Hâtim, *el-İlel* (2258).

نِعْمَةٍ مَحْسُودٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ خَالِدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ ثَوْرٌ حَدَّثَ بِهِ عَمْرُو بْنُ يَحْيَى الْبَصْرِيُّ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ ثَوْرٍ [٥/٢١٥]

3000- Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İhtiyaçlarınızın giderilmesine onları ifşa etmeyerek yardımcı olun. Zira her nimet sahibine haset eden bulunur."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Fakirlerin İhtiyaçlarına Öncelik Tanımak

٣٠٠١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الأَشْعَثِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفًّى، ثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، حَدَّثَنِي الأَوْزَاعِيُّ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيُّ، عَنْ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَامَ فِينَا فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: " إِيَّايَ وَالأَقْرَادَ "، قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا الأَقْرَادُ؟، قَالَ: " يَكُونُ أَحَدُكُمْ أَمِيرًا أَوْ عَامِلا، فَتَأْتِي الأَرْمَلَةُ وَالْيَتِيمُ وَالْمِسْكِينُ، فَيُقَالُ: اقْعُدْ حَتَّى نَنْظُرَ فِي حَاجَتِكَ فَيُتْرَكُونَ مُقَرَّدِينَ لا تُقْضَى لَهُمْ حَاجَةٌ وَلا يُؤْمَرُونَ فَيَنْصَرِفُونَ، وَيَأْتِي الرَّجُلُ الْغَنِيُّ الشَّرِيفُ فَيُقْعِدُهُ إِلَى جَانِبِهِ، ثُمَّ يَقُولُ: مَا حَاجَتُكَ؟ فَيَقُولُ: حَاجَتِي كَذَا وَكَذَا، فَيَقُولُ: اقْضُوا حَاجَتَهُ وَعَجِّلُوا " [٦/١٠٨]

3001- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir konuşma yapmak üzere kalktı. Allah'a hamdü senada bulunduktan sonra: *"İkrâd'dan sakının!"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! İkrâd nedir?" diye sorduğumuzda da şöyle buyurdu: *"İçinizden vali veya devlet görevlisi olanlardan birine yetim veya miskin biri gelir. Bu yönetici ona: «Bir kenarda oturup bekle, işine bakacağız» der. Bu şekilde onu miskin bir şekilde oturtur ve ne işi görülür, ne de gitmesi söylenir. Ancak zengin biri gelince yanına oturtur ve: «İhtiyacın nedir?» diye sorar. Zengin: «Şu ihtiyacım var» deyince de: «Bunun ihtiyacını hemen görün» der."*

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Müminin Hakları

٣٠٠٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ الْحَرَّانِيُّ، قَالَ: ثنا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ الْحَرَّانِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْعُكَاشِيُّ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ هَارُونَ، عَنْ قَبِيصَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَرَّ مُؤْمِنًا فَإِنَّمَا يَسُرُّ اللَّهَ ﷻ وَمَنْ عَظَّمَ مُؤْمِنًا فَإِنَّمَا يُعَظِّمُ اللَّهَ ﷻ وَمَنْ أَكْرَمَ مُؤْمِنًا فَإِنَّمَا يُكْرِمُ اللَّهَ تَعَالَى "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ هَارُونَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْعُكَاشِيِّ [٥٦/٣]

3002- Ebû Bekr es-Sıddîk'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bir mümini sevindiren, Allah'ı sevindirmiş olur. Bir mümine değer veren, Allah'a değer vermiş olur. Bir mümine ikramda bulunan, Allah'a ikramda bulunmuş olur."*

Tek kanallı bir hadistir.

İnsanlara Merhamet Etmek

٣٠٠٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا سَلامٌ وَقَيْسٌ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " ارْحَمْ مَنْ فِي الأَرْضِ يَرْحَمْكَ مَنْ فِي السَّمَاءِ "، رَوَاهُ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَفْرِيقِيِّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ نَحْوَهُ [٢١٠/٤]

3003- Ebû Ubeyde'nin, babası Abdullah (b. Mes'ûd)'dan bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yeryüzündekilere merhamet et ki semadaki sana merhamet etsin"* buyurmuştur.[1]

٣٠٠٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الأَنْصَارِيُّ، ثَنَا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، أَنْبَأَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَالِمٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ عَبْدِ بْنِ عَلِيٍّ،

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/183), *M. es-Sağîr* (1/101), Hatîb, *Târih* (14/146), Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (13/39) ve Hâkim (4/248).

عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " ارْحَمْ مَنْ فِي الأَرْضِ يَرْحَمْكَ مَنْ فِي السَّمَاءِ " [٢١٠/٤]

3004- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yeryüzündekilere merhamet et ki, semadaki sana merhamet etsin"* buyurmuştur.[1]

٣٠٠٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ شُعَيْبٍ النَّسَائِيُّ.ح وثنا أَبُو حَامِدٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَبَلَةَ، ثنا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ، عَنْ دَاوُدَ الطَّائِيِّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ جَرِيرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ لا يَرْحَمُ النَّاسَ لا يَرْحَمْهُ اللَّهُ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ قَيْسٍ، رَوَاهُ عَنْهُ عِدَّةٌ مِنَ الأَعْلامِ [٣٦٢/٧]

3005- Cerîr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlara merhamet etmeyene Allah da merhamet etmez"* buyurmuştur.[2]

Sahih sabit bir hadistir.

٣٠٠٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو زَيْدٍ الْقَرَاطِيسِيُّ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ أَبِي عَبَّادٍ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ لا يَرْحَمِ النَّاسَ لا يَرْحَمْهُ اللَّهُ ﷻ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ، رَوَاهُ عَنِ الأَعْمَشِ جَمَاعَةٌ، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ إِلا مِنْ حَدِيثِ يَعْقُوبَ [١١٥/٨]

3006- Cerîr b. Abdillah el-Becelî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlara merhamet etmeyene Allah da merhamet etmez"* buyurmuştur.[3]

Sahih sabit bir hadistir.

٣٠٠٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّا الأَنْصَارِيُّ وَجَدْتُ فِي كِتَابِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ السَّمَّاكِ، عَنْ

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Müslim (2319), Ahmed, *Müsned* (4/360) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (2/407).

[3] Ahmed (4/362) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (2/407).

إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسٍ، عَنْ جَرِيرٍ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " مَنْ لا يَرْحَمْ لا يُرْحَمْ "، ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ السَّمَّاكِ [٢١١/٨]

3007- Cerîr'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Merhamet etmeyene merhamet edilmez"* buyurmuştur.[1]

Sabit bir hadistir.

Hayvanlara Merhamet Etmek

٣٠٠٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُلْوَانِيِّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَيُّوبَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جُنَادَةَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِرَجُلٍ يَحْلُبُ شَاةً، فَقَالَ: " إِذَا حَلَبْتَ فَأَبْقِ لِوَلَدِهَا فَإِنَّهَا مِنْ أَبَرِّ الدَّوَابِّ "، غَرِيبٌ بِهَذِهِ اللَّفْظَةِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْمُبَارَكِ [١٧٦/٨]

3008- Abdullah b. Amr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) koyununu sağan bir adamla karşılaşınca: *"Ey filan! Koyunu sağarken yavrusuna da biraz bırak. Zira bize en fazla iyiliği dokunan hayvanlardan biridir"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

İyiliğe Teşekkür Etmek

٣٠٠٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، ثنا الرَّبِيعُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَشْكُرُ اللَّهَ مَنْ لا يَشْكُرُ النَّاسَ " [٣٨٩/٨]

3009- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlara teşekkür etmeyen Allah'a da şükretmiş olmaz"* buyurmuştur.[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (2964).

[3] Ebû Dâvud (4790), Tirmizî (2020), Ahmed (2/258), Taberânî, *M. el-Kebîr* (1/162), İbn Hibbân (2070), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (6/182) ve İbn Asâkir (5/391).

٣٠١٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ مسْلَمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا يَشْكُرُ اللَّهَ مَنْ لا يَشْكُرُ النَّاسَ " [٢٢/٩]

3010- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlara teşekkür etmeyen Allah'a da şükretmiş olmaz"* buyurmuştur.[1]

٣٠١١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ هَارُونَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدَكَ، ثنا عَبَّادُ بْنُ صُهَيْبٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَشْكُرُ اللَّهَ مَنْ لَمْ يَشْكُرِ النَّاسَ " [١٦٥/٧]

3011- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlara teşekkür etmeyen Allah'a da şükretmiş olmaz"* buyurmuştur.[2]

٣٠١٢- حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، ثنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنِ اسْتَعَاذَ بِاللَّهِ فَأَعِيذُوهُ، وَمَنْ سَأَلَكُمْ بِاللَّهِ فَأَعْطُوهُ، وَمَنْ أَتَى إِلَيْكُمْ مَعْرُوفًا فَكَافِئُوهُ، فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَأَثْنُوا عَلَيْهِ حَتَّى يَعْلَمَ أَنَّكُمْ قَدْ كَافَأْتُمُوهُ " [٥٦/٩]

3012- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah adına himayenizi isteyen kişiyi himaye edin. Allah adına sizden bir şey isteyen kişiye istediğini verin. Size iyilik yapan kişiye benzeriyle karşılık verin. Karşılık olarak verecek bir şey bulamazsanız bu iyiliğinden dolayı ona teşekkür edin ki karşılığını verdiğinizi anlasın."*[3]

٣٠١٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، في جماعة قَالُوا: حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ أَبِي الأَخْضَرِ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Ebû Dâvud (1656, 5087), Ahmed (2/68, 99, 127), Hâkim (1/412) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (4/199).

أَوْلَى مِنْكُمْ مَعْرُوفًا فَلْيكَافِئْ بِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَلْيَذْكُرْهُ، فَمَنْ ذَكَرَهُ، فَقَدْ شَكَرَهُ، وَمَنْ تَشَبَّعَ بِمَا لَمْ يَنَلْ كَانَ كَلابِسِ ثَوْبَيْ زُورٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ صَالِحٌ، وَرَوَاهُ ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ صَالِحٍ، مِثْلَهُ [٣/٣٨٠]

3013- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişiye bir iyilik yapıldığı zaman imkanı varsa bunu karşılıksız bırakmasın. İmkanı yoksa bunu başkalarına anlatsın. Anlatması durumunda verilen şey için şükretmiş olur. Kendisine verilmeyen bir şeyle verilmiş gibi övünen kişi yalandan iki giysi giymiş (çıplak) kişi gibidir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٠١٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَسْعُودٍ الدِّمَشْقِيُّ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ، ثَنَا صَدَقَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " مَنْ أَبْلَى خَيْرًا فَلَمْ يَجِدْ إِلا الثَّنَاءَ فَقَدْ شَكَرَهُ، وَمَنْ كَتَمَهُ فَقَدْ كَفَرَهُ، وَمَنْ تَحَلَّى بِبَاطِلٍ فَهُوَ كَلابِسِ ثَوْبَيْ زُورٍ "، كَذَا رَوَاهُ صَدَقَةُ عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، وَاسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ تَدْرُسَ وَتَفَرَّدَ بِهِ، وَالْحَدِيثُ مَشْهُورٌ بِأَيُّوبَ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ [٦/١٤٧]

3014- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişiye bir nimet verildiği zaman elinden sadece onu dile getirmek geliyorsa bu şekilde şükretmiş olur. Ancak bu nimeti kimseye dile getirmeyip gizli tutarsa nankörlük etmiş olur. Kendisinde olmayan bir şeyle varmış gibi övünen kişi, yalandan iki giysi giymiş (çıplak) kişi gibidir."*[2]

İyilik Yapanı Sevmek

٣٠١٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ الْحَافِظُ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ عُتْبَةَ، قَالَ: ثنا بَكَّارُ بْنُ أَسْوَدَ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ الْخَيَّاطُ ، قَالَ: بَلَغَ الْحَسَنَ بْنَ عُمَارَةَ، أَنَّ الأَعْمَشَ وَقَعَ فِيهِ، فَبَعَثَ إِلَيْهِ بِكِسْوَةٍ،

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/90) ve Hatîb, *Târih* (14/305).

[2] Ebû Dâvud (4814).

فَمَدَحَهُ الأَعْمَشُ، فَقِيلَ لِلأَعْمَشِ: ذَمَمْتَهُ ثُمَّ مَدَحْتَهُ، فَقَالَ: إِنَّ خَيْثَمَةَ، حَدَّثَنِي، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " جُبِلَتِ الْقُلُوبُ عَلَى حُبِّ مَنْ أَحْسَنَ إِلَيْهَا، وَبُغْضِ مَنْ أَسَاءَ إِلَيْهَا " غريب من حديث الأعمش، عن خيثمة لم نكتبه إلا من هذا الوجه. [١٢١/٤]

3015- İsmâil el-Hayyât der ki: Hasan b. Umâre, A'meş'in kendisine dil uzattığından haberdar olunca ona bir giysi gönderdi. A'meş giysiyi alınca Hasan'ı övdü. A'meş'e: "Önce dil uzatıp sonra övüyor musun?" diye sorulunca da şu karşılığı verdi: "Hayseme'nin, Abdullah b. Mes'ûd'dan naklen bana bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): «*Kalpler, kendisine iyilik yapanı sevecek, kötülük yapandan da nefret edecek şekilde yoğrulmuştur*» buyurmuştur."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Geçersiz Sözleşmeler

٣٠١٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبَانَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا عَقْدَ فِي الإِسْلامِ، وَلا إِسْعَادَ، وَلا شِغَارَ، وَلا جَلَبَ، وَلا جَنَبَ "، قَالَ سُفْيَانُ: الْعَقْدُ الْحَلِفُ، وَالإِسْعَادُ النَّوْحُ، وَالشِّغَارُ وَالْجَلْبُ أَنْ يَجْلِبَ خَلْفَ الْفَرَسِ، وَالْجَنَبُ أَنْ يُقَادَ مَعَهُ يَعْنِي فِي الْقِمَارِ [١١٨/٧]

3016- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İslam'da akd, is'âd, şiğâr, celeb ve ceneb yoktur"* buyurmuştur.[2]

Süfyân der ki: "*Akd*, (Cahiliye'den kalma ve İslam'a muhalif olan) sözleşme ve yeminleşmelerdir. *İs'âd* ölü arkasından feryat figan ederek ağlamadır. *Celeb*, yarışlarda daha hızlı gitsin diye atı arkadan sürmektir. *Ceneb* de yarışlarda daha hızlı gitsin diye atın yanında gitmektir."

---

[1] İbn Adiy, *el-Kâmil* (2/701) ve Hatîb, *Târih* (7/346).

[2] Ebû Dâvud (3222), Ahmed (3/197), Abdurrezzak (6690), İbn Hibbân (738), İbn Adiy (1/377), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (4/57), Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (5/461).

٣٠١٦/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَدْخَلَ فَرَسًا بَيْنَ فَرَسَيْنِ وَهُوَ لا يَأْمَنُ أَنْ يَسْبِقَ فَلَيْسَ بِقِمَارٍ ، وَمَنْ أَدْخَلَ فَرَسًا بَيْنَ فَرَسَيْنِ وَهُوَ قَدْ أَمِنَ أَنْ يُسْبَقَ فَهُوَ قِمَارٌ " [١٧٥/٢]

3016/a- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi, kazanması kesin olmayan atını iki atın arasına yarışa sokuyorsa bu kumar değildir. Kişinin, kazanması kesin olan atını iki atın arasına yarışa sokması ise kumardır."*

Kardeşleşmek

٣٠١٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَحْمَدَ الْمُقْرِئُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَسَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو، وَضِرَارُ بْنُ صُرَدٍ. ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الْحَضْرَمِيُّ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، قَالا: ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، قَالُوا: ثنا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ مُسْلِمٍ الْقَصِيرِ، حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ سَلْمَانَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ نَعَامَةَ الضَّبِّيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا آخَى الرَّجُلُ الرَّجُلَ فَلْيَسْأَلْ عَنِ اسْمِهِ وَاسْمِ أَبِيهِ وَمِمَّنْ هُوَ؟ فَإِنَّهُ أَوْصَلُ لِلْمَوَدَّةِ " [١٨١/٦]

3017- Yezîd b. Ne'âme ed-Dabbî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi kendisine kardeş yapacağı kişinin adını, babasının adını ve kimlerden olduğunu sorup öğrensin. Karşılıklı sevgi için böylesi daha iyidir."*[1]

Dostluk

٣٠١٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي حَسَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا أَبُو خُزَيْمَةَ بَكَّارُ بْنُ شُعَيْبٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَهْلِ بْنِ

---

[1] Tirmizî (2392), Buhârî, *Târih S. el-Kübrâ* (8/314), İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (9/106) ve İbn Sa'd, *Tabakât* (6/43).

سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " لا تَصْحَبْ أَحَدًا لا يَرَى لَكَ مِنَ الْفَضْلِ كَمَا تَرَى لَهُ " [٢٥/١٠]

3018- Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Senin ona verdiğin değeri sana vermeyen kişiyle dost olma"* buyurmuştur.[1]

٣٠١٨/أ- [٢٦٨/٧] حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زُهَيْرٍ أَبُو يَعْلَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التُّسْتَرِيُّ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ وَدِيعَةَ الأَنْصَارِيِّ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ " احْفَظْ صَدِيقَكَ وَاحْذَرْ عَدُوَّكَ إِلا الأَمِينَ مِنَ الْقَوْمِ، وَلا أَمِينَ إِلا مَنْ يَخْشَى اللَّهَ، وَإِيَّاكَ أَنْ تَصْحَبَ الْفَاجِرَ لِتَتَعَلَّمَ مِنْ فُجُورِهِ، وَلا تُطْلِعْهُ عَلَى سِرِّكَ فَيَفْضَحْكَ، وَشَاوِرْ فِي أَمْرِكَ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ اللَّهَ " [٢٦٨/٧]

3018/a- Ömer b. el-Hattâb der ki: "Arkadaşına sahip çık ve emin biri olmadıktan sonra düşmanına karşı uyanık ol. Allah'tan korkmayan kişi de emin biri olamaz. Ondan günah öğrenmek için günahkar kişiyle dost olmaktan sakın. Sırrını da ona anlatma ki seni rezil etmesin. Bir iş yapacağın zaman Allah'tan korkan kişilere danış."

٣٠١٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْكُدَيْمِيُّ، حَدَّثَنَا غَانِمُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الأَسْلَمِيُّ، عَنْ صَفْوَانَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمَرْءُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ، فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، وَصَفْوَانَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ فِيمَا قِيلَ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الأَسْلَمِيُّ [١٦٥/٣]

3019- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi dostunun dini üzeredir. Bundan dolayı kişi kimi dost edineceğine dikkat etsin"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Dûlâbî, *Kunâ* (1/168) ve İbn Hibbân, *el-Mecrûhîn* (1/198).

[2] İbn Hibbân, *el-Mecrûhîn* (1/107), İbnu'l-Cevzî, *el-İlelu'l-Mütenâhiye* (1207) ve İbn Adiy, *el-Kâmil* (3/1074).

(٣٠١٩/أ)- حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا مَرْوَانُ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ السِّمْطِ، عَنِ الْوَضِينِ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ مَرْثَدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَكَمَا لا يجنَى مِنَ الشَّوْكِ الْعِنَبُ، لِذَلِكَ لا يَنْزِلُ الأَبْرَارُ مَنَازِلَ الْفُجَّارِ، فَاسْلُكُوا أَيَّ طَرِيقٍ شِئْتُمْ، فَأَيُّ طَرِيقٍ سَلَكْتُمْ وَرَدْتُمْ عَلَى أَهْلِهِ "، رَوَاهُ غَيْرُ أَحْمَدَ، فَقَالَ عَنْ يَزِيدَ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ [٣١/١٠]

3019/a- Yezîd b. Mersed'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Dikenden nasıl üzüm toplanmazsa, iyi insanlar günahkâr olanlarla aynı yere gitmez. İstediğiniz yolu tutun. Hangi yolu tutarsanız o yoldan gidenlerin yanına gidersiniz."*

٣٠٢٠- حدثنا أبو بكر بن خلاد ثنا الحارث بن أبي أسامة ثنا أبو عبيد القاسم بن سلام حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ وَرْدَانَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إنما الْمَرْءُ بِخَلِيلِه ، فَلْيَنْظُرْ امْرِءٌ مَنْ يُخَالِلُ "

3020- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi dostundan bilinir. Bundan dolayı kişi kimi dost edineceğine dikkat etsin"* buyurmuştur.[1]

٣٠٢١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عُمَرُ بْنُ الْحُسَيْنِ الأَنْمَاطِيُّ الْبَغْدَادِيُّ، ثنا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ إِدْرِيسَ، ثنا أَبِي، عَنْ وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ لِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ: " يَا عَلِيُّ، اسْتَكْثِرْ مِنَ الْمَعَارِفِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ، فَكَمْ مِنْ مَعْرِفَةٍ فِي الدُّنْيَا بَرَكَةٌ فِي الآخِرَةِ "، فَمَضَى عَلِيٌّ فَأَقَامَ حِينًا لا يَلْقَى أَحَدًا إِلا اتَّخَذَهُ لِلآخِرَةِ، ثُمَّ جَاءَ مِنْ بَعْدُ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا فَعلْتَ فِيمَا أَمَرْتُكَ؟ فَقَالَ: فَعَلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ لَهُ عَلَيْهِ السَّلامُ: اذْهَبْ قَابِلِ أَخْبَارَهُمْ، فَأَتَى عَلِيٌّ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ مُنَكِّسٌ رَأْسَهُ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ يَبْتَسِمُ: مَا أَحْسِبُ يَا عَلِيُّ ثَبَتَ مَعَكَ إِلا أَبْنَاءُ الآخِرَةِ، فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ: لا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: " الأَخِلاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلا الْمُتَّقِينَ، يَا عَلِيُّ، أَقْبِلْ عَلَى شَأْنِكَ، وَامْلِكْ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (2/334), Ebû Dâvud (4833), Tirmizî (2378), Hâkim, *Müstedrek* (4/171) ve Hatîb, *Târih Bağdâd* (4/115).

لِسَانَكَ، وَاعْقِلْ مَنْ تُعَاشِرُهُ مِنْ أَهْلِ زَمَانِكَ تَكُنْ سَالِمًا غَانِمًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَاوُسٍ، تَفَرَّدَ بِهِ وَهْبٌ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٢/٤]

3021- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), Ali b. Ebî Tâlib'e: *"Ey Ali! Müminlerden tanıdıklarını çoğalt! Zira dünyadan birçok tanıdığının âhirette sana bereketi olacaktır"* buyurduğunu işittim. Ali yanında ayrıldıktan sonra bir süre karşılaştığı herkesi âhiretteki bu bereket için dost edinmeye başladı. Daha sonra geldiğinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Sana söylediğim konuda ne yaptın?"* diye sordu. Ali: "Ey Allah'ın Resûlü! Dediğin gibi yaptım" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O zaman şimdi git ve neler yaptıklarına bak"* buyurdu. Daha sonra Ali başı önünde geldi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) tebessüm ederek: *"Ey Ali! Sanırım âhirete yönelenler dışında dostun olabilecek kimse çıkmadı değil mi?"* buyurunca, Ali: "Çıkmadı ey Allah'ın Resûlü!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey Ali!* **«O gün Allah'a karşı gelmekten sakınanlar dışında, dostlar birbirine düşman olurlar»**[1] *Sen kendi işine bak. Diline sahip çık. Kiminle dost olacağına da dikkat et ki, selamette kalasın ve kazançlı çıkasın."*

Tek kanallı bir hadistir.

Kardeşin İkramı

٣٠٢٢- حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ شَافِعُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَوَانَةَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، ثَنَا الرَّبِيعُ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ أَكْرَمَهُ أَخُوهُ الْمُسْلِمُ، فَلْيَقْبَلْ كَرَامَتَهُ، فَإِنَّمَا هِيَ مِنْ كَرَامَةِ اللَّهِ، فَلا تَرُدُّوا عَلَى اللَّهِ كَرَامَتَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ تَفَرَّدَ بِهِ الرَّبِيعُ، وَالرَّبِيعُ هَذَا هُوَ عِنْدِي الرَّبِيعُ بْنُ صَبِيحٍ لا الرَّبِيعُ بْنُ بَرَّةَ، وَإِنْ تَوَهَّمَهُ بَعْضُ الرُّوَاةِ الرَّبِيعَ بْنَ بَرَّةَ [٣٠٠/٦]

3022- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Birine Müslüman kardeşi bir ikramda bulunduğu zaman*

---

[1] Zuhruf Sur. 67

bu ikramı kabul etsin. Zira bu, Allah'ın bir ikramı gibidir. Allah'ın bu ikramını da geri çevirmeyin."

Tek kanallı bir hadistir.

İnsanları Sınamak

٣٠٢٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، وَعَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ، قَالا: ثنا بَقِيَّةُ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ أَبِي عَطِيَّةَ الْمَذْبُوحِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَخْبُرْ تَقْلُهْ " [٥/١٥٤]

3023- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanları sınaman onlardan uzaklaşmana sebep olur"* buyurmuştur.[1]

Dostları Seçmek

٣٠٢٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّلالُ، ثنا أَبُو بِلالٍ الأَشْعَرِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ وَبَرَةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِرَجُلٍ: " تَنَقَّهْ، وَتَوَقَّهْ " [٧/٢٦٧]

3024- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir adama: *"Dostlarını seç, sonra onlara karşı da dikkatli ol"* buyurdu.[2]

İnsanlara İyi Davranmak

٣٠٢٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، قَالَ: ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ، قَالَ: ثنا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُزَحْزَحَ عَنِ النَّارِ وَيُدْخَلَ الْجَنَّةَ فَلْتَأْتِهِ مَنِيَّتُهُ وَهُوَ يَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَيَأْتِي إِلَى النَّاسِ مَا يُحِبُّ أَنْ يُؤْتَى إِلَيْهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ، وَخَيْثَمَةَ، لَمْ يَرْوِهِ مُتَّصِلا مُجَوَّدًا إِلا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ [٤/١٢٢]

---

[1] Kudâ'î, *Müsned eş-Şihâb* (365) ve Zehebî, *Mizân* (10006).

[2] Ukaylî, *ed-Du'afâu'l-Kebîr* (2/304), Taberânî, *M. es-Sağîr* (1/266).

3025- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Cehennemden uzaklaştırılıp cennete girmek isteyen kişi, ölüm geldiği zaman Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in kulu ve Resulü olduğuna şahadet eden, kendisine dauranılmasını istediği gibi insanlara davranan bir kişi olsun."1*

Tek kanallı bir hadistir.

İnsanlarla iyi Geçinmek

٣٠٢٦“ خاثنا أثوسلم محمد بن مغمر، خاثنا أبو بكر بن أبي عاصم، خ مح الن سب بن واضح، حدقا ئوئفث بن أشتاط، عن نمتان التوري، عن محمد بن اككزي، عن جابر، قادت قات زنولت اله " مداناة النلى صنحة !، م ذ به قوئفن، مضا هيل

3283- Sa'd der ki: Tebuk gazvesinde Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Hz. Ali'yi yerine (Medine'de) bırakınca, Hz. Ali: "Beni kadınların ve çocukların başında mı bırakıyorsun?" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim yanımda, Harun'un Mûsa'nın yanındaki konumunda olmandan razı değil misin? Ancak benden sonra peygamber yoktur"* buyurdu.[1]

٣٢٨٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْهَاشِمِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سِرَاجٍ، ثنا نَصَّارُ بْنُ حَرْبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ سَعْدٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعَلِيٍّ: " أَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى " تفَرَّدَ بِهِ نَصَّارٌ، عَنْ أَبِي دَاوُدَ، مِنْ حَدِيثِ عَاصِمٍ، وَكَذَا قَالَ شَيْخُنَا: نَصَّارٌ، وَغَيْرُهُ، يقُولُ: نَصارٌ [١٩٦/٧]

3284- Sa'd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hz. Ali'ye: *"Sen benim yanımda, Harun'un Mûsa'nın yanındaki konumundasın"* buyurdu.

٣٢٨٥- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا يَزِيدُ بْنُ مِهْرَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعَلِيٍّ: " أَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي بَكْرٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا يَزِيدُ [٣٠٧/٨]

3285- Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hz. Ali'ye: *"Sen benim yanımda, Harun'un Mûsa'nın yanındaki konumundasın"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٢٨٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ، قَالَ: ثنا أَبُو مَرْيَمَ عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ الْقَاسِمِ الأَنْصَارِيُّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ حُبْشِيِّ بْنِ جُنَادَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِعَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: " أَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلا أَنَّهُ لا نَبِيَّ بَعْدِي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِسْحَاقَ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ [٣٤٥/٤]

---

[1] Buhârî (4416), Müslim (2404/31), Ahmed, *Müsned* (1/182) ve Beyhakî, *S. el-Kübra* (9/40).

[2] Ahmed (3/32) ve İbn Sa'd, *Tabakât* (3/23).

3286- Hubşî b. Cünâde'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hz. Ali'ye: *"Sen benim yanımda, Harun'un Mûsa'nın yanındaki konumundasın. Ancak benden sonra peygamber yoktur"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٢٨٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ إِمْلاءً، ثنا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ الضَّحَّاكِ بْنِ عَمْرٍو، ثنا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الزَّاهِدُ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقُشَيْرِيُّ، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " أُعْطِيتُ فِي عَلِيٍّ خَمْسًا أَمَّا إِحْدَاهَا فَيُوَارِي عَوْرَتِي، وَالثَّانِيَةُ يَقْضِي دَيْنِي، وَالثَّالِثَةُ أَنَّهُ مُتَّكَئِي فِي طُولِ الْمَوْقِفِ، وَالرَّابِعَةُ فَإِنَّهُ عَوْنِي عَلَى حَوْضِي، وَالْخَامِسَةُ فَإِنِّي لا أَخَافُ عَلَيْهِ أَنْ يَرْجِعَ كَافِرًا بَعْدَ إِيمَانٍ وَلا زَانِيًا بَعْدَ إِحْصَانٍ "، كَذَا حَدَّثَنَاهُ ابْنُ الْمُظَفَّرِ، وَقَالَ سَهْلٌ الزَّاهِدُ هُوَ التُّسْتَرِيُّ، فَقُلْتُ لَهُ: بِبَلَدِنَا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَبُو طَاهِرٍ أَهُوَ ذَاكَ؟ فَأَبَى إِلا التُّسْتَرِيَّ [١٠/٢١٢]

3287- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ali konusunda bana beş şey verildi. Birincisi, öldüğümde edeb yerimi örtecek olan kişi olmasıdır. İkincisi, borcumu benim adıma ödeyebilmesidir. Üçüncüsü, (kıyamet gününde) hesap bitene kadar kendisine dayanacağım kişi olmasıdır. Dördüncüsü, (cennetteki) Havz'ımda (Kevser) dağıtmada bana yardım edecek kişi olmasıdır. Beşincisi de, iman ettikten sonra küfre düşmeyeceğinden, evlendikten sonra da zinaya bulaşmayacağından endişe etmeyeceğim biri olmasıdır."*[1]

٣٢٨٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ الْحَسَنِ الأَشْقَرُ، حدَّثَنَا جَعْفَرٌ الأَحْمَرُ، عَنْ مِخْوَلٍ، عَنْ مُنْذِرٍ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا غَضِبَ لَمْ يَجْتَرِئْ عَلَيْهِ أَحَدٌ إِلا عَلِيٌّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ " [٩/٢٢٧]

3288- Ümmü Seleme der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kızınca, Ali dışında hiç kimse onunla konuşmaya cesaret edemezdi."[2]

---

[1] Ukaylî, *ed-Du'afâ* (2/22), İbnu'l-Cevzî, *İlelu'l-Mütenâhiye* (1/243) ve Zehebî, *el-Mîzân* (6049).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (3706).

٣٢٨٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثَنَا مُسَدَّدٌ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ هِلَالٍ، وَعَبْدُ السَّلَامِ بْنُ عُمَرَ، قَالُوا: ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ يَزِيدَ الرِّشْكِ، عَنْ مُطَرِّفٍ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ سَرِيَّةً وَاسْتَعْمَلَ عَلَيْهِمْ عَلِيًّا كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ فَأَصَابَ عَلِيٌّ جَارِيَةً فَأَنْكَرُوا ذَلِكَ عَلَيْهِ، فَتَعَاقَدَ أَرْبَعَةٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالُوا: إِذَا لَقِينَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَخْبَرْنَاهُ بِمَا صَنَعَ عَلِيٌّ، قَالَ عِمْرَانُ: وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ إِذَا قَدِمُوا مِنْ سَفَرٍ بَدَءُوا بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَسَلَّمُوا عَلَيْهِ، ثُمَّ انْصَرَفُوا فَلَمَّا قَدِمَتِ السَّرِيَّةُ سَلَّمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَامَ أَحَدُ الْأَرْبَعَةِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلَمْ تَرَ أَنَّ عَلِيًّا صَنَعَ كَذَا وَكَذَا فَأَعْرَضَ عَنْهُ، ثُمَّ قَامَ آخَرُ مِنْهُمْ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلَمْ تَرَ أَنَّ عَلِيًّا صَنَعَ كَذَا وَكَذَا فَأَعْرَضَ عَنْهُ، حَتَّى قَامَ الرَّابِعُ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلَمْ تَرَ أَنَّ عَلِيًّا صَنَعَ كَذَا وَكَذَا، فَأَقْبَلَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُعْرَفُ الْغَضَبُ فِي وَجْهِهِ، فَقَالَ: " مَا تُرِيدُونَ مِنْ عَلِيٍّ؟ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ إِنَّ عَلِيًّا مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ وَهُوَ وَلِيُّ كُلِّ مُؤْمِنٍ بَعْدِي " [٢٩٤/٦]

3289- İmrân b. Husayn der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hz. Ali'yi bir askeri birliğin komutanı olarak gönderince Hz. Ali savaştan elde ettiği cariyeyle ilişkiye girdi. Oradakiler bunu garipsediler ve sahabeden dört kişi anlaşarak: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına varınca Ali'nin yaptıklarını anlatacağız" dediler. Müslümanlar seferden dönünce ilk önce Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gidip selam verirler, sonra dağılırlardı. Askeri birlik geri dönünce Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellam) selam verdiler ve bu dört kişiden biri kalkıp: "Ey Allah'ın Resûlü! Ali'nin şöyle şöyle yaptığını görmüyor musun?" dedi. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ondan yüz çevirdi. Sonra ikinci kişi kalkıp: "Ey Allah'ın Resûlü! Ali'nin şöyle şöyle yaptığını görmüyor musun?" dedi. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellam) ondan da yüz çevirdi. Dördüncüsü de kalkıp: "Ey Allah'ın Resûlü! Ali'nin şöyle şöyle yaptığını görmüyor musun?" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kızgın bir şekilde adama dönüp: *"Ali'den ne istiyorsunuz?* –Bunu üç defa söyledi- *Ali bendendir, ben de ondanım. O benden sonra her müminin velisidir"* buyurdu.[1]

---

[1] Ahmed (4/437-438), Tirmizî (3796), Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/365) ve Hâkim, *Müstedrek* (3/110).

٣٢٩٠- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِي هَارُونَ الْعَبْدِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: " إِنْ كُنَّا لَنَعْرِفُ الْمُنَافِقِينَ نَحْنُ مَعْشَرَ الأَنْصَارِ بِبُغْضِهِمْ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ " [٦/٢٩٤]

3290- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: "Biz Ensâr topluluğu, münafıkları Ali b. Ebî Tâlib'e olan nefretlerinden anlardık."

٣٢٩١- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُمَيْدٍ الْوَاسِطِيُّ، ثنا أَسْلَمُ بْنُ سَهْلٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ مِهْرَانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَارَةَ الْقَدَّاحِيُّ، ثُمَّ السَّعْدِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ هَذَا مِنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ سَمَاعًا، يُحَدِّثُنَا بِهِ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنِ أَنَسٍ، قَالَ: بَعَثَتْنِي أُمُّ سُلَيْمٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِطَيْرٍ مَشْوِيٍّ وَمَعَهُ أَرْغِفَةٌ مِنْ شَعِيرٍ، فَأَتَيْتُهُ بِهِ فَوَضَعْتُهُ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَقَالَ: " يَا أَنَسُ، ادْعُ لَنَا مَنْ يَأْكُلُ مَعَنَا مِنْ هَذَا الطَّيْرِ، اللَّهُمَّ آتِنَا بِخَيْرِ خَلْقِكَ "، فَخَرَجْتُ فَلَمْ تَكُنْ لِي هِمَّةٌ، إِلا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِي آتِيهِ فَأَدْعُوهُ، فَإِذَا أَنَا بِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَدَخَلْتُ، فَقَالَ: " أَمَا وَجَدْتَ أَحَدًا "، قُلْتُ: لا أَنْظُرُ فَنَظَرْتُ فَلَمْ أَجِدْ أَحَدًا إِلا عَلِيًّا، فَفَعَلْتُ ذَلِكَ ثَلاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ خَرَجْتُ فَرَجَعْتُ، فَقُلْتُ: هَذَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ: " ائْذَنْ لَهُ اللَّهُمَّ وَالِ اللَّهُمَّ وَالِ "، وَجَعَلَ يَقُولُ ذَلِكَ بِيَدِهِ وَأَشَارَ بِيَدِهِ الْيُمْنَى يُحَرِّكُهَا، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، وَإِسْحَاقَ رَوَاهُ الْجَمُّ الْغَفِيرُ عَنِ أَنَسٍ، وَحَدِيثُ مَالِكٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ الْقَدَّاحِيِّ، حَتَّى تَفَرَّدَ بِهِ [٦/٣٣٩]

3291- Enes der ki: Ümmü Süleym benimle Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) pişmiş bir kuş ve birkaç arpa ekmeği gönderdi. Bunları götürüp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önüne koyunca: *"Ey Enes! Bu kuştan bizimle beraber yiyecek olanları çağır. Allahım! Bize yarattıklarının en hayırlılarından olanı gönder"* dedi. Çıktığımda tek arzum ailemden birini bulup getirmekti, ancak Ali b. Ebî Tâlib ile karşılaşıp geri girdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kimseyi bulamadın mı?"* diye sorunca: "Hayır, bir daha bakayım" dedim; ama yine Hz. Ali'den başkasını bulamadım. Bunu üç defa yaptım ve çıkıp girdiğimde: "Ey Allah'ın Resûlü! Ali b. Ebî Tâlib var" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Ona izin ver. Allahım! O dosttur. Allahım! O dosttur" deyip sağ elini sallamaya başladı.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٢٩٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ سَهْلٍ، وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا زَكَرِيَّا، عَنْ يَحْيَى بْنِ سُلَيْمٍ، ثنا أَشْعَثُ ابْنُ عَمِّ الْحَسَنِ بْنِ صَالِحٍ، وَكَانَ يَفْضُلُ عَلَى الْحَسَنِ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَكْتُوبٌ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ قَبْلَ أَنْ يُخْلَقَ السَّمَاوَاتُ وَالأَرْضُ بِأَلْفَيْ عَامٍ "، تَفَرَّدَ بِهِ أَشْعَثُ، وَكادحُ بْنُ رَحْمَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٥٦/٧]

3292- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Gökler ve yeryüzü yaratılmadan bin yıl önce Cennetin kapısında, «Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed de Onun Resûlüdür» yazılıdır."*[2]

٣٢٩٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ الْخَالِقِ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَابِسٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ، عَنْ قَيْسٍ، وَعَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ، قَالَ: قَالَ عَلِيٌّ: " كُنْتُ إِذَا سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَعْطَانِي، أَوْ كُنْتُ إِذَا سُئِلَتُ أُعْطِيتُ، وَإِذَا سَكَتُّ ابْتُدِيتُ"، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ قَيْسٍ، وَالأَعْمَشِ عَنْ عَمْرٍو [٣٨١/٤]

3293- Hz. Ali der ki: "Allah'ın Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) bir şey istediğimde verirdi veya istediğim zaman bana verilir, sustuğum (istemediğim) zaman ilk önce bana verilirdi."

Tek kanallı bir hadistir.

٣٢٩٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَمَّالُ، حَدَّثَنَا أَبُو مَسْعُودٍ، حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ رَبِّهِ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ أَبِي قَيْسٍ، عَنْ مُطَرِّفٍ، عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ التَّمِيمِيِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: كُنَّا نَتَحَدَّثُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " عَهِدَ إِلَى عَلِيٍّ سَبْعِينَ عَهْدًا، وَلَمْ يَعْهَدْ إِلَى غَيْرِهِ، [٦٨/١]

---

[1] İbnu'l-Cevzi, *İlel* (1/226).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (3696) ve İbnu'l-Cevzi, *İlel* (1/235).

3294- İbn Abbâs der ki: Biz, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Hz. Ali'ye, hiç kimseye vermediği yetmiş ahid verdiğini konuşurduk.[1]

٣٢٩٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ السَّامِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيُّ، حَدَّثَنَا فِطْرُ بْنُ خَلِيفَةَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ رَجَاءٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: كُنَّا نَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَانْقَطَعَ شِسْعُ نَعْلِهِ، فَتَنَاوَلَهَا عَلِيٌّ يُصْلِحُهَا، ثُمَّ مَشَى، فَقَالَ: " يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ مِنْكُمْ مَنْ يُقَاتِلُ عَلَى تَأْوِيلِ الْقُرْآنِ كَمَا قَاتَلْتُ عَلَى تَنْزِيلِهِ "، قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: فَخَرَجْتُ فَبَشَّرْتُهُ بِمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَلَمْ يَكْتَرِثْ بِهِ فَرَحًا، كَأَنَّهُ قَدْ سَمِعَهُ [١/٦٧]

3295- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile yürürken ayakkabısının bağı kopunca Hz. Ali onu tamir etmek için aldı. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yürümeye başlayıp şöyle buyurdu: *"Ey insanlar! Benim, Kur'ân'ın indirilişi için savaştığım gibi aranızda onun tevili için savaşacak biri vardır."* Ben bunu Hz. Ali'ye anlatınca, sanki daha önce duymuş gibi sevinmedi.[2]

٣٢٩٦- حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ بْنُ حَمَّادٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ النَّحَّاسُ، ثنا أَبُو مَالِكٍ عَمْرُو بْنُ هَاشِمٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي خَالِدٍ، أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ قَيْسٍ، عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ زِرٍّ، أَنَّهُ سَمِعَ عَلِيًّا، يَقُولُ: " أَنَا فَقَأْتُ عَيْنَ الْفِتْنَةِ، لَوْلا أَنَا مَا قُتِلَ أَهْلُ النَّهَرِ وَأَهْلُ الْجَمَلِ، وَلَوْلا أَنْ أَخْشَى أَنْ تَتْرُكُوا الْعَمَلَ لأَنْبَأْتُكُمْ بِالَّذِي قَضَى اللَّهُ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّكُمْ ﷺ لِمَنْ قَاتَلَهُمْ مُبْصِرًا ضَلالَتَهُمْ عَارِفًا لِلْهُدَى الَّذِي نَحْنُ فِيهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْمِنْهَالِ وَعَمْرِو بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ [٤/١٨٦]

3296- Hz. Ali der ki: "Fitnenin gözünü ben çıkardım. Eğer ben olmasaydım Nahr(ev)ân ve Cemel'de ölenler ölmezdi. Eğer amel yapmayı terk etmenizden korkmasaydım, bunları öldüren kimseler için Allah'ın, Peygamberi (sallallahu aleyhi vesellem) diliyle, bunların dalaletini görerek ve bizim bulunduğumuz hidâyeti bilerek söz verdiği mükâfata âit hadîsi size rivayet ederdim."

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (2/96).

[2] Ahmed (3/82) ve Hâkim (3/122).

٣٢٩٧-حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، وَأَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الشَّامِيُّ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ عِيسَى الْجُهَنِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: " سَلامٌ عَلَيْكَ أَبَا الرَّيْحَانَتَيْنِ، أُوصِيكَ بِرَيْحَانَتَيَّ مِنَ الدُّنْيَا خَيْرًا، فَعَنْ قَلِيلٍ يَنْهَدُّ رُكْنَاكَ، وَاللَّهُ خَلِيفَتِي عَلَيْكَ "، قَالَ: فَلَمَّا قُبِضَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ عَلِيٌّ: هَذَا أَحَدُ الرُّكْنَيْنِ الَّذِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمَّا مَاتَتْ فَاطِمَةُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: هَذَا الرُّكْنُ الَّذِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ حَمَّادُ بْنُ عِيسَى وَيُعْرَفُ بِغَرِيقِ الْجُحْفَةِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ يُونُسَ، عَالِيًا [٣/٢٠١]

3297- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ali b. Ebî Tâlib'e şöyle dedi: *"Ey İki Reyhan'ın babası! Allah'ın selamı üzerine olsun. İki Reyhanıma (Hasan ve Hüseyin'e) Dünyada iyi davranmanı tavsiye ederim. Yakında iki sütunun yıkılacak. Benden sonra yerimi dolduran Allah'tır (ben yoksam Allah vardır)"* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat edince Hz. Ali: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bildirdiği sütundan biri buydu" dedi. Hz. Fâtıma vefat edince de: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bildirdiği (ikinci) sütun budur" dedi.[1]

٣٢٩٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا أَبُو شُعَيْبٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرَّانِيُّ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، قَالَ: ثنا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ أَبِي بَلْجٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سُدُّوا أَبْوَابَ الْمَسْجِدِ كُلَّهَا إِلا بَابَ عَلِيٍّ "، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ عَمْرٍو إِلا أَبُو بَلْجٍ يَحْيَى بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي بَلْجٍ مِثْلَهُ [٤/١٥٣]

3298- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ali'nin kapısından başka Mescid'e açılan kapıların hepsini kapatınız."*[2]

---

[1] İbn Asâkir (4/321).

[2] Ahmed (1/330-331), Tirmizî (3732) ve Hâkim (3/132-133).

٣٢٩٩-حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ، قَالَ: ثنا سُكَيْنُ بْنُ بُكَيْرٍ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: ثنا أَبُو بِلْجٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " أَمَرَ الأَبْوَابَ فَسُدَّتْ كلها إِلا بَابَ عَلِيٍّ " [١٥٣/٤]

3299- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hz. Ali'nin kapısından başka Mescid'e açılan kapıların hepsinin kapatılmasını emretti.

Hz. Ali'nin Yüzüne Bakmak

٣٣٠٠- حَدَّثَنَا أَبُو الْهَيْثَمِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ غَوْثٍ الْهَمْدَانِيُّ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، قَالَ: ثنا هَارُونُ بْنُ حَاتِمٍ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ عِيسَى الرَّمْلِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " النَّظَرُ إِلَى وَجْهِ عَلِيٍّ عِبَادَةٌ " [٥٨/٥]

3300- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ali'nin yüzüne bakmak ibadettir"* buyurdu.[1]

٣٣٠١- حَدَّثَنَا أَبُو نَصْرٍ أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْمَرْوَانِيُّ النَّيْسَابُورِيُّ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى السِّمْسَارُ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدَكَ الْقَزْوِينِيُّ، قَالَ: ثنا عَبَّادُ بْنُ صُهَيْبٍ، قَالَ: ثنا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " النَّظَرُ إِلَى عَلِيٍّ عِبَادَةٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عُبَادَةَ [١٨٢/٢]

3301- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ali'nin yüzüne bakmak ibadettir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٣٠٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَرَّازُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حَفْصٍ الطَّنَافِسِيُّ، حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَعْمَرٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ، عَنْ عَمَّتِهِ زَيْنَبَ

---

[1] Hâkim (3/141) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/93).

بِنْتِ كَعْبٍ، وَكَانَتْ عِنْدَ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: شَكَى النَّاسُ عَلِيًّا، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَطِيبًا، فَقَالَ: " يَا أَيُّهَا النَّاسُ لا تَشْكُوا عَلِيًّا، فَوَاللَّهِ إِنَّهُ لأُخَيْشِنُ فِي ذَاتِ اللَّهِ ﷾ [١/٦٨]

3302- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: İnsanlar Hz. Ali'yi şikayet edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kalkıp halka hitab ederek: *"Ey insanlar! Ali'yi şikayet etmeyin. Vallahi, o Allah katında kalbi en sağlam olandır"* buyurdu.[1]

٣٣٠٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْمِصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ بِشْرٍ الْكُوفِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ ﷺ: " لا تَسُبُّوا عَلِيًّا ، فَإِنَّهُ مَمْسُوسٌ فِي ذَاتِ اللَّهِ تَعَالَى " .

3303- Ka'b b. Ucre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *Ali'ye sövmeyin. Çünkü o, Allah'ın zâtına yakındır"* buyurdu.[2]

Hz. Fâtıma'yla Evlenmesi

٣٣٠٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَالِمٍ، قَالَ: ثنا وَمَا سَمِعْتُهُ إِلا مِنْهُ، أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ السَّلَفِيُّ قَالَ: ثنا أَبِي، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: أَصَابَتْ فَاطِمَةُ صَبِيحَةَ يَوْمِ الْعُرْسِ رِعْدَةٌ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا فَاطِمَةُ، زَوَّجْتُكِ سَيِّدًا فِي الدُّنْيَا، وَإِنَّهُ فِي الآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ، يَا فَاطِمَةُ، لَمَّا أَرَادَ اللَّهُ تَعَالَى أَنْ أُمَلِّكَكِ بِعَلِيٍّ أَمَرَ اللَّهُ جِبْرِيلَ فَقَامَ فِي السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ، فَصَفَّ الْمَلائِكَةَ صُفُوفًا ثُمَّ خَطَبَ عَلَيْهِمْ، فَزَوَّجْتُكِ مِنْ عَلِيٍّ، ثُمَّ أَمَرَ اللَّهُ شَجَرَ الْجِنَّانِ، فَحَمَلَتِ الْحِلَى وَالْحُلَلِ، ثُمَّ أَمَرَهَا، فَنَثَرَتْهُ عَلَى الْمَلائِكَةِ، فَمَنْ أَخَذَ مِنْهُ يَوْمَئِذٍ شَيْئًا أَكْثَرَ مِمَّا أَخَذَ غَيْرُهُ افْتَخَرَ بِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ "، قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: لَقَدْ كَانَتْ فَاطِمَةُ تَفْتَخِرُ عَلَى النِّسَاءِ، لأَنَّ أَوَّلَ مَنْ خَطَبَ عَلَيْهَا جِبْرِيلُ عَلَيْهِ

---

[1] Hâkim, *Müstedrek* (3/135).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (19/148) ve *M. el-Evsat* (3723).

السَّلامُ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ، وَعُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مُوسَى، وَمَنْ فَوْقَهُ أَعْلامٌ ثِقَاتٌ وَالنَّظَرُ فِي حَالِ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ السَّلَفِيُّ [٥٩/٥]

3304- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Hz. Fâtıma, düğün gününün sabahı korkuya kapılınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona şöyle buyurdu: *"Ey Fâtıma! Seni dünyanın efendisi ve âhirette salihlerden olan biriyle evlendirdim. Ey Fâtıma! Allah seni Ali ile evlendirmemi emredince, Cibrîl'e emir verdi. Cibrîl dördüncü semada durdu, melekleri de saf saf durdurup onlara bu yönde bir konuşma yaptı. Ben de seni Ali ile evlendirdim. Sonra Allah Cennet ağaçlarına emredince, ağaçlar süs ve giysiler bitirdi. Sonra bunları meleklere doğru saçmasını söyledi. O günü bunlarda, diğer meleklerden daha fazla alanlar kıyamete dek aldıklarıyla övüneceklerdir."*

Ümmü Seleme der ki: "Fâtıma, evliliği Cibrîl tarafından bildirilen ilk kadın olması dolayısıyla diğer kadınlara karşı övünürdü."

Tek kanallı bir hadistir.

٣٣٠٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، قَالَ: حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ خَيْثَمٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ، حَدَّثَنِي أَبُو بُدَيْلِ بْنُ خَيْثَمٍ أَنَّ عَمَّارَ بْنَ يَاسِرٍ، قَالَ: كُنْتُ أَنَا وَعَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، رَفِيقَيْنِ فِي غَزْوَةِ الْعَشِيرَةِ، فَعَمَدْنَا إِلَى صُورٍ مِنَ النَّخْلِ، فَنِمْنَا تَحْتَهُ فِي دَقْعَاءَ مِنَ التُّرَابِ، " فَمَا أَيْقَظَنَا إِلا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَتَى عَلِيًّا فَغَمَزَهُ بِرِجْلِهِ وَقَدْ تَتَرَّبْنَا فِي ذَلِكَ التُّرَابِ " وهو يقول: قُمْ يا أبا تُراب [١٤١/١]

3305- Ammâr b. Yâsir der ki: Ali b. Ebî Tâlib ile beraber Aşîra gazvesinde iki yol arkadaşı idik. Hurma ağacından yapılmış bir sura gidip altındaki bir toprak yığınının üzerinde yattık. Bizi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) uyandırdı ve Hz. Ali'nin yanına gidip, toprağın üzerinde yattığımız için her tarafımızın toprak olması sebebiyle: *"Kalk ey Ebû Turâb (=Toprağın babası)"* buyurarak ayağıyla dürttü.[1]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/263).

Hz. Ali'nin Zühdü ve Miskinleri Sevmesi

٣٣٠٦- حَدَّثَنَا أَبُو الْفَرَجِ أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ النَّسَائِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَرِيرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ وَاصِلٍ، حَدَّثَنَا مُخَوَّلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ جَزُورٍ، عَنِ الأَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَمَّارَ بْنَ يَاسِرٍ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا عَلِيُّ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ زَيَّنَكَ بِزِينَةٍ لَمْ تُزَيَّنِ الْعِبَادُ بِزِينَةٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنْهَا، هِيَ زِينَةُ الأَبْرَارِ عِنْدَ اللَّهِ ﷾ الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا، فَجَعَلَكَ لا تُرْزَأُ مِنَ الدُّنْيَا شَيْئًا، وَلا تُرْزَأُ الدُّنْيَا مِنْكَ شَيْئًا، وَوَهْبَ لَكَ حُبَّ الْمَسَاكِينِ، فَجَعَلَكَ تُرْضِي بِهِمْ أَتْبَاعًا وَيَرْضَوْنَ بِكَ إِمَامًا " [٧١/١]

3306- Ammâr b. Yâsir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey Ali! Allah seni öyle bir ziynetle süsledi ki, hiçbir kulu ondan daha güzel bir ziynetle süslememiştir. Bu, iyilerin ziyneti olan dünyada zahid olmaktır. Ne sen dünyevi lezzetlerden nasiplendin, ne de dünya seni kullanabildi. Allah sana miskinleri sevmeyi nasib etti. Seni, itaat eden olarak onlardan razı, onları da imam olarak senden razı kıldı."*

٣٣٠٦/أ- حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ مُحَمَّدٍ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْعَلاءِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي يحَدِّثُ، عَنْ جَدِّي، سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ، يَقُولُ: " مَا أَصَبْتُ مُنْذُ دَخَلْتُ الْكُوفَةَ إِلا هَذِهِ الْقَارُورَةَ، أَهْدَاهَا إِلَيَّ دِهْقَانٌ [٥٣/٩]

3306/a- Ali b. Ebî Tâlib der ki: "Kûfe'ye geldiğimden beri şu cam şişeden başka bir şey elde etmiş değilim. Onu da bana köy ağalarından biri hediye etmişti."

Hz. Ali'nin Hilafeti

٣٣٠٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وُهَيْبٍ الْغَزِّيُّ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي السَّرِيِّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، حَدَّثَنَا النُّعْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ الْجَنَدِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ يُثَيْعٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنْ تَسْتَخْلِفُوا عَلِيًّا، وَمَا أَرَاكُمْ فَاعِلِينَ، تَجِدُوهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا، يَحْمِلُكُمْ عَلَى الْمَحَجَّةِ الْبَيْضَاءِ " رَوَاهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَرَاسَةَ عَنِ الثَّوْرِيِّ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ زَيْدِ بْنِ يُثَيْعٍ عَنْ عَلِي

3307- Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Eğer Ali'yi hilafete getirirseniz, ancak gördüğüm kadarıyla böyle yapmayacaksınız, onu hidayete eren ve hidayete erdiren ve sizi nurlu ve aydınlık (doğru) yolda götürür."*[1]

٣٣٠٨- حَدَّثَنَا نَذِيرُ بْنُ جُنَاحٍ الْقَاضِي، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مِهْرَانَ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَرَاسَةَ، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ يُثَيْعٍ، عَنْ عَلِيٍّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ [١/٦٤]

3308- Bu hadis başka bir kanalla Hz. Ali'den nakledilmiştir.

٣٣٠٩- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، حَدَّثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ أَبِي الْيَقْظَانِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ، قَالَ: قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلا تَسْتَخْلِفُ عَلِيًّا؟ قَالَ: " إِنْ تُوَلُّوا عَلِيًّا تَجِدُوهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا، يَسْلُكُ بِكُمُ الطَّرِيقَ الْمُسْتَقِيمَ " رَوَاهُ النُّعْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ الْجَنَدِيُّ عَنِ الثَّوْرِيِّ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ زَيْدِ بْنِ يُثَيْعٍ عَنْ حُذَيْفَةَ نَحْوِهِ [١/٦٤]

3309- Huzeyfe b. el-Yemân der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Ali'yi halife tayin etmeyecek misin?" diye sorduklarında Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Eğer idareye Ali'yi getirirseniz, onu hidayete erdiren ve hidayete eren ve sizi dosdoğru yolda götüren biri olarak görürsünüz."*[2]

Talha'nın Fazileti

٣٣١٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَيُّوبَ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ جَدِّي، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِيهِ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، قَالَ: لَمَّا رَجَعَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ أُحُدٍ صَعِدَ الْمِنْبَرَ، " فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَرَأَ هَذِهِ الآيَةَ: رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ

---

[1] Hâkim, *Müstedrek* (3/142) ve İbnu'l-Cevzî, *İlel* (1/252).

[2] Hâkim, *Müstedrek* (3/70).

قَضَى نَحْبَهُ "، فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ هَؤُلاءِ؟ فَأَقْبَلْتُ وَعَلَيَّ ثَوْبَانِ أَخْضَرَانِ، فَقَالَ: " أَيُّهَا السَّائِلُ، هَذَا مِنْهُمْ " [١/٨٧]

3310- Talha b. Ubeydillah der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud'dan döndükten sonra minbere çıktı ve Allah'a hamd ve sena ettikten sonra, **"İnananlardan, Allah'a verdiği ahdi yerine getiren adamlar vardır. Kimi, bu uğurda canını vermiş, kimi de beklemektedir. Ahidlerini hiç değiştirmemişlerdir"**[1] âyetini okudu. Bir adam kalkıp: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunlar kimlerdir?" diye sordu. Ben üzerimde yeşil iki elbiseyle gelince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey soruyu soran; bu onlardandır"* buyurdu.[2]

٣٣١١- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَيُّوبَ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ عِيسَى بْنِ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ الله ثنا أَبِي، عَنْ جَدِّي، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: لَمَّا رَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ أُحُدٍ صَعِدَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَتَلا هَذِهِ الآيَةَ ﴿رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ﴾ ، فَسَأَلَهُ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ هَؤُلاءِ؟ فَأَقْبَلْتُ وَعَلَيَّ ثَوْبَانِ أَخْضَرَانِ، فَقَالَ: " أَيُّهَا السَّائِلُ هَذَا مِنْهُمْ " [١٠/٣٩٧]

3311- Mûsa b. Talha'nın bildirdiğine göre babası şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud'dan döndükten sonra minbere çıktı ve **"İnananlardan, Allah'a verdiği ahdi yerine getiren adamlar vardır. Kimi, bu uğurda canını vermiş, kimi de beklemektedir. Ahidlerini hiç değiştirmemişlerdir"**[3] âyetini okudu. Bir adam kalkıp: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunlar kimlerdir?" diye sordu. Ben üzerimde yeşil iki elbiseyle gelince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey soruyu soran; bu onlardandır"* buyurdu.

٣٣١٢- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ، حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْكَبِيرِ بْنُ الْمُعَافَى، حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ مُوسَى الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ، قَالَتْ: إِنِّي جَالِسَةٌ فِي بَيْتِي، وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ

---

[1] Ahzab Sur. 23

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (1/76).

[3] Ahzab Sur. 23

وَأَصْحَابُهُ فِي الْفِنَاءِ، إِذْ أَقْبَلَ طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ يَمْشِي عَلَى الأَرْضِ قَدْ قَضَى نَحْبَهُ، فَلْيَنْظُرْ إِلَى طَلْحَةَ " [١/٨٨]

3312- Hz. Âişe der ki: Ben evimde otururken Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ve ashâbı gölgedeydi. Bu sırada Talha b. Ubeydillah gelince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim verdiği ahdi yerine getirmiş bir şekilde yeryüzünde yürüyen birine bakmak isterse Talha'ya baksın"* buyurdu.[1]

٣٣١٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، وَحَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا الصَّلْتُ بْنُ دِينَارٍ، قَالَ: ثنا أَبُو نَضْرَةَ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: مَرَّ طَلْحَةُ بِالنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: " شَهِيدٌ يَمْشِي عَلَى وَجْهِ الأَرْضِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي نَضْرَةَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا الصَّلْتُ بْنُ دِينَارٍ [٣/١٠٠]

3313- Câbir b. Abdillah der ki: Talha, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanından geçerken, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yeryüzünde yürüyen bir şehid"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٣١٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ يَحْيَى بْنِ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، أَخْبَرَنِي عِيسَى بْنُ طَلْحَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ، قَالَتْ: كَانَ أَبُو بَكْرٍ إِذَا ذُكِرَ يَوْمُ أُحُدٍ، قَالَ: ذَلِكَ كُلُّهُ يَوْمُ طَلْحَةَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ: كُنْتُ أَوَّلَ مَنْ فَاءَ يَوْمَ أُحُدٍ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَلأَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ: " عَلَيْكُمَا صَاحِبُكُمَا "، يُرِيدُ طَلْحَةَ وَقَدْ نَزَفَ، فَأَصْلَحْنَا مِنْ شَأْنِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ أَتَيْنَا طَلْحَةَ فِي بَعْضِ تِلْكَ الْجِفَارِ فَإِذَا بِهِ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ أَوْ أَقَلُّ أَوْ أَكْثَرُ، بَيْنَ طَعْنَةٍ وَضَرْبَةٍ وَرَمْيَةٍ، وَإِذَا قَدْ قُطِعَتْ أُصْبُعُهُ، فَأَصْلَحْنَا مِنْ شَأْنِهِ [١/٨٧]

3314- Hz. Âişe der ki: Uhud gününden bahsedilince Ebû Bekr: "Bu gün tamamen Talha'nın günüydü" derdi. Ebû Bekr der ki: "Uhud günü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına ilk dönen bendim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana ve Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'a: *"İkiniz arkadaşınızla ilgilenin"* buyurdu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bu sözüyle yaralı olan Talha'yı kastediyordu. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bazı müdahalelerde bulunduktan sonra Talha'ya gittik ve çukurlardan birinde bulduk. Üzerinde yetmiş küsur veya daha az ya da daha çok ok ve kılıç darbesi vardı. Parmağı da kesilmişti. Talha'yı tedavi etmeye çalıştık.[1]

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (3747).

[2] İbn Mâce (125).

Zübeyr'in Fazileti

٣٣١٥- -حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِيدِ التُّسْتَرِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ زُهَيْرٍ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْكُوفِيُّ، قَالَ: وَحَدَّثَنِي أَبُو سَهْلٍ، عَنِ الْحَسَنِ، وَزَائِدَةَ، وَشَرِيكٍ، وَجَعْفَرٍ الأَحْمَرِ، عَنْ زَيْدٍ يَعْنِي ابْنَ أَبِي زِيَادٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، قَالَ: انْصَرَفَ الزُّبَيْرُ يَوْمَ الْجَمَلِ عَنْ عَلِيٍّ، فَلَقِيَهُ ابْنُهُ عَبْدُ اللَّهِ، فَقَالَ: جُبْنًا جُبْنًا، قَالَ: يَا بُنَيَّ، قَدْ عَلِمَ النَّاسُ أَنِّي لَسْتُ بِجَبَانٍ، وَلَكِنْ ذَكَّرَنِي عَلِيٌّ شَيْئًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَحَلَفْتُ أَنْ لا أُقَاتِلَهُ، فَقَالَ: دُونَكَ غُلامَكَ فُلانًا فَقَدْ أَعْطَيْتَ بِهِ عِشْرِينَ أَلْفًا كَفَّارَةً عَنْ يَمِينِكَ، قَالَ: فَوَلَّى الزُّبَيْرُ وَهُوَ يَقُولُ: "

تَرْكُ الأُمُورِ الَّتِي أَخْشَى عَوَاقِبَهَا فِي اللَّهِ أَحْسَنُ فِي الدُّنْيَا وَفِي الدِّينِ [١/٩١]

3315- Abdurrahman b. Ebî Leylâ der ki: Cemel günü Zübeyr Hz. Ali'nin yanından (ona karşı savaşmaktan vazgeçerek) uzaklaşıp giderken oğlu Abdullah ile karşılaştı. Abdullah: "Korkak, korkak" deyince, Zübeyr: "Ey oğul! Halk ta biliyor ki, ben korkak değilim. Ancak Ali bana Allah'ın Resûlünden duyduğum bir şeyi hatırlattı. Bu sebeple onunla savaşmamaya yemin ettim" dedi. Abdullah: "Arkanda duran falan köleni yirmi bine satın almıştın. Onu yemininin kefareti olarak ver" deyince, Zübeyr şöyle diyerek uzaklaştı:

Akıbetinden korktuğum işleri Allah için terk etmem

Dünyada da, dinde de daha güzeldir.

٣٣١٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شَيْبَانُ. ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، ثنا مِنْجَابُ بْنُ الْحَارِثِ، ثنا

---

[1] Beyhakî, *Delâil* (3/363).

أَبُو الأَحْوَصِ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ أَبِي النَّجُودِ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالَ: اسْتَأْذَنَ قَاتِلُ الزُّبَيْرِ عَلَى عَلِيٍّ، فَقَالَ عَلِيٌّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ: وَاللَّهِ لَيَدْخُلَنَّ قَاتِلُ ابْنِ صَفِيَّةَ النَّارَ، إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوَارِيًّا، وَحَوَارِيَّ الزُّبَيْرُ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ، رَوَاهُ عَنْ عَاصِمٍ، حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، وَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَزَائِدَةُ، وَشَرِيكٌ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ فِي آخَرِينَ [١٨٦/٤]

3316- Zir b. Hubeyş der ki: Zübeyr'in katili, Hz. Ali'nin yanına girmek için izin isteyince Hz. Ali şöyle dedi: "Vallahi, İbn Safiyye'nin katili cehennemliktir. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Her peygamberin havarisi vardır. Benim de havarim Zübeyr'dir."*[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٣٣١٦/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي حَمَّادُ بْنُ أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: إِنَّ أَوَّلَ رَجُلٍ سَلَّ سَيْفَهُ الزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ سَمِعَ نَفْحَةً نَفَحَهَا الشَّيْطَانُ: أُخِذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَخَرَجَ الزُّبَيْرُ يَشُقُّ النَّاسَ بِسَيْفِهِ، وَالنَّبِيُّ ﷺ بِأَعْلَى مَكَّةَ، فَلَقِيَهُ، فَقَالَ: " مَا لَكَ يَا زُبَيْرُ؟ "، قَالَ: أُخْبِرْتُ أَنَّكَ أُخِذْتَ، قَالَ: " فَصَلَّى عَلَيْهِ، وَدَعَا لَهُ وَلِسَيْفِهِ " [٨٩/١]

3316/a- Hişâm b. Urve, babasından bildiriyor: Müşriklere karşı kılıcını ilk çeken kişi Zübeyr b. el-Avvâm'dır. Zira Şeytan tarafından üretilen: "Müşrikler Resûlullah'ı yakaladı" şeklindeki bir söylenti kulağına gelmiş ve kılıcını çekerek müşriklerin üzerine gitmek üzere yola düşmüştür. O sırada Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'nin üst tarafındaydı. Onunla karşılaşınca: *"Ey Zübeyr! Ne oldu?"* diye sordu. Zübeyr: "Yakalandığın haberini duydum" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona hayırlar dilemiş ve hem kendisine, hem de kılıcına dualar etmiştir.

Sa'd b. Ebî Vakkâs'ın Fazileti

٣٣١٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَبُو زَيْدٍ الْقَرَاطِيسِيُّ، حَدَّثَنَا أَسَدُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي زَائِدَةَ، حَدَّثَنِي هَاشِمُ بْنُ هَاشِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيِّبِ،

---

[1] Ahmed, *Müsned* (1/89,103), Tirmizî (3744), İbn Ebî Şeybe (12/93) ve Hâkim (3/367).

يَقُولُ: قَالَ سَعْدٌ: " مَا أَسْلَمَ أَحَدٌ فِي الْيَوْمِ الَّذِي أَسْلَمْتُ فِيهِ، وَلَقَدْ مَكَثْتُ سَبْعَةَ أَيَّامٍ وَإِنِّي لَثُلُثُ الإِسْلامِ " [١/٩٢]

3317- Sa'd der ki: "Ben Müslüman olduğum gün kimse Müslüman olmamıştı. Yedi gün Müslüman olan üç kişiden biri olarak kaldım."[1]

٣٣١٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَخْلَدٍ، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْمَاعِيلَ التِّرْمِذِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يَحْيَى بْنِ هَانِئٍ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُقْبِلٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الإِسْقَاطِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يَحْيَى بْنِ هَانِئٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُتْبَةَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ لِيَ النَّبِيُّ ﷺ: " اللَّهُمَّ سَدِّدْ رَمْيَتَهُ، وَأَجِبْ دَعْوَتَهُ "، قَالَ أَبُو نُعَيْمٍ: سَقَطَ عَنْ رِوَايَةِ التِّرْمِذِيِّ، مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ [١/٩٢]

3318- Sa'd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Allahım! Atışını isabet ettir, duasına icabet et"* diye dua etti.[2]

٣٣١٨/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ سَلَمَةَ الْكُوفِيُّ، ثنا بَنَانٌ بِمِصْرَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَكَمِ مِنْ وَلَدِ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ خُفَّتَانٍ، نا يَحْيَى بْنُ أَبِي زَائِدَةَ، عَنْ بَنَانَ، عَنْ قَيْسٍ، ثنا أَبِي بَكْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِي سَعْدٍ: " اللَّهُمَّ سَدِّدْ رَمْيَتَهُ وَأَجِبْ دَعْوَتَهُ "[١٠/٣٢٥]

3318/a- Ebû Bekr der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Sa'd hakkında: *"Allahım! Atışını isabet ettir, duasına icabet et"* diye dua ettiğini işittim.

٣٣١٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا الْعَلاءُ بْنُ عَمْرٍو الْحَنَفِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " أَوَّلُ مَنْ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ سَعْدٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو بَكْرٍ، وَأَبُو مُعَاوِيَةَ [٨/٣٠٥]

3319- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Allah yolunda ilk olarak ok atan Sa'd'dır."

---

[1] Buhârî (3727, 3858), İbn Mâce (132), Hâkim (3/498) ve Beyhakî (2/169).

[2] Hâkim (3/500).

Tek kanallı bir hadistir.

Sa'd'ın Atıcılığı ve Hayatın Zorluğuna Sabretmesi

٣٣٢٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، ثنا قَيْسٌ، قَالَ: سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: " إِنِّي لأَوَّلُ الْعَرَبِ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَلَقَدْ رَأَيْتُنَا نَغْزُو مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَمَا لَنَا طَعَامٌ، إِلا وَرِقَ الْحِلَةِ، وَهَذَا السَّمُرُ حَتَّى إِنَّ أَحَدَنَا لَيَضَعُ كَمَا تَضَعُ الشَّاةُ مَالَهُ خِلْطٌ، ثُمَّ أَصْبَحَتْ بَنُو أَسَدٍ تُعَيِّرُنِي عَلَى الإِسْلامِ لَقَدْ خِبْتُ إِذًا وَضَلَّ عَمَلِي "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى، عَنْ إِسْمَاعِيلَ [٨/٣٨٥]

3320- Sa'd b. Mâlik der ki: "Araplar içinde Allah yolunda ilk ok atan benim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile gazveye çıkardık ve yiyecek olarak sadece ağaç yaprağı bulabilirdik. Bundan dolayı da her birimizin dışkısı davar dışkısı gibiydi. Şimdi ise Esedoğulları, din konusunda beni beğenmemeye başladılar. Eğer bunların dediği gibi ise zarardayım ve tüm amellerim boşa gitti demektir."[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٣٢١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ، يَقُولُ: " وَاللَّهِ إِنِّي لأَوَّلُ الْعَرَبِ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ﷾ وَلَقَدْ كُنَّا نَغْزُو مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَا لَنَا طَعَامٌ نَأْكُلُهُ إِلا وَرَقُ الْحُبْلَةِ وَهَذَا السَّمُرُ، حَتَّى قَرِحَتْ أَشْدَاقُنَا، وَحَتَّى إِنَّ أَحَدَنَا لَيَضَعُ كَمَا تَضَعُ الشَّاةُ مَا لَهُ خِلْطٌ "، [١/١٨]

3321- Sa'd b. Mâlik der ki: "Araplar içinde Allah yolunda ilk ok atan benim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile gazveye çıkardık ve yiyecek olarak sadece ağaç yaprağı ve asma çubuğu bulabilirdik. Bundan dolayı da her birimizin dışkısı davar dışkısı gibiydi."

---

[1] Buhârî (3728, 5312), Müslim (2966), Tirmizî (2365-2366), İbn Mâce (131) ve Ahmed, *Müsned* (1/174, 181).

٣٣٢٢- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، قَالَ: ثنا صَالِحُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ السُّكَّرِيُّ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، قال: " لَقَدْ رَأَيْتُنِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَابِعَ سَبْعَةٍ، مَا لَنَا طَعَامٌ إِلا وَرَقُ الْحَبَلَةِ، حَتَّى أَنَّ أَحَدَنَا لَيَضَعُ كَمَا تَضَعُ الشَّاةُ، مَا يُخَالِطُهُ شَيْءٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ عَنْ سَعْدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ بِشْرٍ [٤/٣٣٠]

3322- Sa'd b. Ebî Vakkâs der ki: "Ben Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) iman eden yedinci kişiyim. Öyle zamanlar olurdu ki; yanımızda yiyecek olarak sadece ağaç yaprağı olurdu. Bundan dolayı da her birimizin dışkısı davar dışkısı gibi olurdu."

Tek kanallı bir hadistir.

٣٣٢٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سَعْدًا، يَقُولُ: " لَقَدْ رَأَيْتُنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَمَا لَنَا طَعَامٌ إِلا وَرَقُ الشَّجَرِ، حَتَّى يَضَعَ أَحَدُنَا كَمَا تَضَعُ الشَّاةُ " [١/٩٢]

3323- Sa'd der ki: Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) birlikte tek yiyeceğimizin ağaç yaprakları olduğu günleri bilirim. Öyle ki dışkımız koyunların dışkısı gibi çıkmaya başlamıştı."

٣٣٢٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ أَبِي مَعْشَرٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ، عَنْ بَعْضِ آلِ سَعْدٍ، قَالَ " كُنَّا قَوْمًا يُصِيبُنَا ظَلَفُ الْعَيْشِ بِمَكَّةَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَشِدَّتُهُ، فَلَمَّا أَصَابَنَا الْبَلاءُ اعْتَرَفْنَا لِذَلِكَ وَمَرَنَّا عَلَيْهِ وَصَبَرْنَا لَهُ، وَلَقَدْ رَأَيْتُنِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِمَكَّةَ خَرَجْتُ مِنَ اللَّيْلِ أَبُولُ، وَإِذَا أَنَا أَسْمَعُ بِقَعْقَعَةِ شَيْءٍ تَحْتَ بَوْلِي، فَإِذَا قِطْعَةُ جِلْدِ بَعِيرٍ، فَأَخَذْتُهَا فَغَسَلْتُهَا ثُمَّ أَحْرَقْتُهَا فَوَضَعْتُهَا بَيْنَ حَجَرَيْنِ، ثُمَّ اسْتَفَفْتُهَا وَشَرِبْتُ عَلَيْهَا مِنَ الْمَاءِ، فَقَوِيتُ عَلَيْهَا ثَلاثًا " [١/٩٣]

3325- Sa'd ailesinden biri bildiriyor: Mekke'de Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) birlikte zorlu hayat şartları ve sıkıntılar içinde yaşadık. Belalara maruz kaldığımızda ona alışmaya çalışır sabrederdik. Öyle şeyler yaşadım ki, bir defasında Mekke'de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdim. Gece vakti küçük abdestimi bozmak için dışarı çıkmıştım. Sidiğimin değdiği yerden bir cismin ses çıkardığını fark ettim, baktığımda ses çıkaran şeyin bir deve derisi olduğunu gördüm. Onu yerden alıp götürdüm ve yıkayıp iki taşın arasında yaktığım ateşte pişirdim. Pişen deriyi kemirdikten sonra üzerine su içtim. Bu deri parçasıyla da üç gün idare ettim.

٣٣٢٤/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: جَاءَهُ النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُهُ وَهُوَ بِمَكَّةَ، وَهُوَ يَكْرَهُ أَنْ يَمُوتَ بِالأَرْضِ الَّتِي هَاجَرَ مِنْهَا، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ يَوْمَئِذٍ إِلا ابْنَةٌ وَاحِدَةٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أُوصِي بِمَالِي كُلِّهِ، قَالَ " لا، الثُّلُثُ، وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ، وَلَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَرْفَعَكَ فَيَنْتَفِعَ بِكَ نَاسٌ وَيُضَرُّ بِكَ آخَرُونَ " [١/٩٣]

3324/a- Âmir b. Sa'd b. Ebî Vakkâs, babasından bildiriyor: Sa'd Mekke'de hastayken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu ziyaret etti. Sa'd, hicret edip terk ettiği yerde ölmek istemiyordu ve sadece bir kızı vardı. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Bütün malımı vasiyet ediyorum" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Olmaz. Üçte birini vasiyet et, gerçi o da çoktur. Belki Allah seni iyileştirir ve bazıları senden faydalanırken bazıları zarar görür"* buyurdu.

Fitnelerden Uzak Durması

٣٣٢٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ، حَدَّثنَا بَكْرُ بْنُ مِسْمَارٍ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ، سَمِعَهُ يُخْبِرُ عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ اللَّهَ ﷻ يُحِبُّ الْعَبْدَ التَّقِيَّ الْخَفِيَّ الْغَنِيَّ " [١/٩٤]

3325- Sa'd der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah, takva sahibi, amellerini gizleyen ve varlıklı kulunu sever"* buyurdu.[1]

٣٣٢٥/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحُسَيْنِ، حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ، حَدَّثنَا كَثِيرُ بْنُ زَيْدٍ، عَنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّهُ قَالَ لِي: يَا بُنَيَّ، أَفِي الْفِتْنَةِ تَأْمُرُنِي أَنْ أَكُونَ رَأْسًا؟ لا وَاللَّهِ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (1/168, 177), Bezzâr (119) ve Müslim (1/25,368).

حَتَّى أُعْطَى سَيْفٌ إِنْ ضَرَبْتُ بِهِ مُؤْمِنًا نَبَا عَنْهُ، وَإِنْ ضَرَبْتُ بِهِ كَافِرًا قَتَلَهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْغَنِيَّ الْخَفِيَّ التَّقِيَّ " [٩٤/١]

3325/a- Ömer b. Sa'd bildiriyor: Babam bana şöyle dedi: "Evladım! Böylesi bir fitne içinde lider olmamı mı istiyorsun! Vallahi elime, mümine ineceği zaman onun mümin olduğunu bana haber veren, kâfire ineceği zaman da onu tanıyıp öldüren bir kılıç verilmedikten sonra bunu asla yapacak değilim! Resûlullah'ın da (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah varlıklı olan, amellerini gizli tutan ve takvalı olan kişileri sever."*

٣٣٢٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، قَالَ: قِيلَ لِسَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ: أَلا تُقَاتِلُ، فَإِنَّكَ مِنْ أَهْلِ الشُّورَى، وَأَنْتَ أَحَقُّ بِهَذَا الأَمْرِ مِنْ غَيْرِكَ؟ فَقَالَ: أُقَاتِلُ حَتَّى تَأْتُونِي بِسَيْفٍ لَهُ عَيْنَانِ، وَلِسَانٌ، وَشَفَتَانِ، يَعْرِفُ الْمُؤْمِنَ مِنَ الْكَافِرِ، فَقَدْ جَاهَدْتُ وَأَنَا أَعْرِفُ الْجِهَادَ " [٩٤/١]

3326- İbn Sîrîn bildiriyor: Fitne zamanında Sa'd b. Ebî Vakkâs'a: "Neden çıkıp savaşmıyorsun? Oysa sen şuradaki kişilerden birisin ve hilafet konusunda diğerlerinden daha fazla hak sahibisin" dediklerinde şöyle karşılık vermiştir: "Vallahi bana, mümin ile kâfiri birbirinden ayırt edebilecek iki gözü, dili ve iki dudağı olan bir kılıç verilmedikten sonra bunu asla yapmam! Ben cihad ettim ve cihadın ne demek olduğunu iyi bilirim."[1]

٣٣٢٧- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بِشْرٍ، عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ، قَالَ: اجْتَمَعَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ، وَابْنُ مَسْعُودٍ، وَابْنُ عُمَرَ، وَعَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ، فَذَكَرُوا الْفِتْنَةَ، فَقَالَ سَعْدٌ: " أَمَّا أَنَا فَأَجْلِسُ فِي بَيْتِي، وَلا أَدْخُلُ فِيهَا " [٩٤/١]

3327- Eyyûb es-Sahtiyânî bildiriyor: Sa'd b. Ebî Vakkâs, İbn Mes'ûd, İbn Ömer ve Ammâr b. Yâsir bir araya gelip fitne konusunu müzakere ettiler. Sa'd: "Ben fitne çıkacak olsa evimde oturur ve ona hiçbir şekilde bulaşmam!" dedi.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (1/322).

Abdurrahman b. Avf'ın fazileti

٣٣٢٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّقَطِيُّ، ثنا يَزِيدُ ابْنُ هَارُونَ ، ثنا أَبُو الْمُعَلَّى الْجَوْزِيُّ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ، قَالَ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " أَنْتَ أَمِينٌ فِي أَهْلِ السَّمَاءِ، أَمِينٌ فِي أَهْلِ الأَرْضِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَيْمُونٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٤/٩٤]

3328- Ali b. Ebî Tâlib, Abdurrahman b. Avf'a şöyle dedi: (Senin hakkında) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen, sema halkının emini ve yeryüzü halkının eminisin"* buyurduğunu işittim.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٣٢٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا أَبُو الْمُعَلَّى الْجُرَيْرِيُّ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ، قَالَ لأَصْحَابِ الشُّورَى: هَلْ لَكُمْ أَنْ أَخْتَارَهُ لَكُمْ وَأَتَفَصَّى مِنْهَا؟ فَقَالَ عَلِيٌّ أَنَا أَوَّلُ مَنْ رَضِيَ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " أَنْتَ أَمِينٌ فِي أَهْلِ الأَرْضِ وَأَمِينٌ فِي أَهْلِ السَّمَاءِ " [١/٩٦]

3329- Abdurrahman b. Avf (Halifeyi seçecek) şura üyelerine: "Size halifeyi seçip bu işi bitireyim mi?" deyince, Hz. Ali: "İlk kabul eden benim. Çünkü ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen, yeryüzü halkının emini ve sema halkının eminisin"* buyurduğunu işittim.[2]

٣٣٣٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْقَرَاطِيسِيُّ، حَدَّثَنَا أَسَدُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ زَاذَانَ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: بَيْنَمَا عَائِشَةُ فِي بَيْتِهَا إِذْ سَمِعَتْ صَوْتًا رُجَّتْ مِنْهُ الْمَدِينَةُ، فَقَالَتْ: مَا هَذَا؟ قَالُوا: عِيرٌ قَدِمَتْ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ مِنَ الشَّامِ وَكَانَتْ سَبْعَ مِائَةِ رَاحِلَةٍ، فَقَالَتْ عَائِشَةُ: أَمَا إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " رَأَيْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ حَبْوًا "، فَبَلَغَ ذَلِكَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ،

---

[1] Hâkim, *Müstedrek* (3/310).

[2] Hâkim, *Müstedrek* (3/310).

فَأَتَاهَا فَسَأَلَهَا عَمَّا بَلَغَهُ فَحَدَّثَتْهُ، قَالَ: فَإِنِّي أُشْهِدُكِ أَنَّهَا بِأَحْمَالِهَا وَأَقْتَابِهَا وَأَحْلاسِهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ [٩٦/١]

3330- Enes b. Mâlik bildiriyor: Hz. Âişe evindeyken, Medine'yi sarsan bir ses işitti. "Bu ne?" diye sorunca, oradakiler: "Abdurrahman b. Avf'a ait bir kervan —ki bu kervan yedi yüz deveden oluşuyordu—, Şam'dan geldi" karşılığını verdiler. Bunun üzerine Hz. Âişe: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Abdurrahman b. Avf'ın Cennete emekleyerek girdiğini gördüm»* buyurduğunu işittim" dedi. Bu söz Abdurrahman'a ulaşınca Hz. Âişe'nin yanına geldi ve kendisine gelen bu haberin doğruluğunu sordu. Hz. Âişe de bu hadisi ona aktardı. Bunun üzerine Abdurrahman: "O zaman sen de şahit ol ki bu kervan, yükü, hayvanı ve eyerleriyle birlikte Allah yoluna bağışlanmıştır" dedi.[1]

٣٣٣١- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنَا أَبُو مَعْشَرٍ الدَّارِمِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بُدَيْلٍ، حَدَّثَنَا الْمُحَارِبِيُّ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ سَيْفٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوَفَى، أَن رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ " مَا بَطَّأَ بِكَ عَنِّي؟ "، فَقَالَ: مَا زِلْتُ بَعْدَكَ أُحَاسَبُ؟ وَإِنَّمَا ذَلِكَ لِكَثْرَةِ مَالِي، فَقَالَ: هَذِهِ مِائَةُ رَاحِلَةٍ جَاءَتْنِي مِنْ مِصْرَ، فَهِيَ صَدَقَةٌ عَلَى أَرَامِلِ أَهْلِ الْمَدِينَةِ [٩٩/١]

3331- Abdullah b. Ebî Evfâ bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Abdurrahman b. Avf'a: "Neden bana çoktandır uğramıyorsun?" diye sorunca, Abdurrahman şöyle karşılık verdi: "Son görüşmemizden bu yana malımın çokluğundan dolayı hesaplar yapıyordum" dedi ve şöyle devam etti: "Mısır'dan gelen şu yüz deveyi Medine'nin dul ve yetimlerine tasadduk ediyorum."

٣٣٣٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ أَبِي مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَن رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَهُ: يَا ابْنَ عَوْفٍ، " إِنَّكَ مِنَ الأَغْنِيَاءِ، وَلَنْ تَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلا زَحْفًا، فَأَقْرِضِ اللَّهَ ﷾ يُطْلِقْ لَكَ قَدَمَيْكَ "، قَالَ ابْنُ عَوْفٍ: وَمَا الَّذِي أُقْرِضُ اللَّهَ؟ قَالَ: " تَتَبَرَّأُ مِمَّا أَمْسَيْتَ فِيهِ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/115) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (1/90).

"، قَالَ: مِنْ كُلِّهِ أَجْمَعِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " نَعَمْ "، فَخَرَجَ ابْنُ عَوْفٍ وَهُوَ يُهِمُّ بِذَلِكَ، فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ، فَقَالَ: مُرِ ابْنَ عَوْفٍ فَلْيُضِفِ الضَّيْفَ، وَلْيُطْعِمِ الْمِسْكِينَ، وَلْيُعْطِ السَّائِلَ، فَإِذَا فَعَلَ ذَلِكَ كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا هُوَ فِيهِ [١/٩٨]

3332- Abdurrahman b. Avf'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey İbn Avf! Sen zenginlerdensin ve Cennete sürünerek gireceksin. O halde Rabbine ödünç ver ki, ayaklarını çözsün."* Abdurrahman: "Allah'a ne ödünç vereyim?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bütün mal varlığını bağışlamandır"* cevabını verdi. İbn Avf: "Hepsini mi ey Allah'ın Resûlü!" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* buyurdu. Abdurrahman b. Avf bu maksatla çıkınca Cibrîl, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "İbn Avf'a, misafir ağırlamasını, miskini doyurmasını, isteyene vermesini emret. Böyle yapması içinde bulunduğu duruma kefarettir" dedi.

٣٣٣٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ جَرِيرٍ الصُّورِيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا ابْنَ عَوْفٍ، إِنَّكَ مِنَ الأَغْنِيَاءِ وَلَنْ تَدْخُلَ الْجِنَةَ إِلا زَحْفًا، فَأَقْرِضِ اللَّهَ يَطْلِقْ قَدَمَيْكَ "، قَالَ ابْنُ عَوْفٍ: فَمَا الَّذِي أُقْرِضُ اللَّهَ؟، قَالَ: " تَتَبَرَّأُ مِمَّا أَنْتَ فِيهِ "، قَالَ: مِنْ كُلِّهِ أَجْمَعُ؟، قَالَ: نَعَمْ، فَخَرَجَ ابْنُ عَوْفٍ وَهُوَ يهِمَّ بِذَلِكَ، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " أَتَانِي جِبْرِيلُ، فَقَالَ: مُرِ ابْنَ عَوْفٍ فَلْيُضِفِ الضَّيْفَ، وَلْيُطْعِمِ الْمِسْكِينَ، وَلْيُعْطِ السَّائِلَ، وَيَبْدَأُ بِمَنْ يَعُولُ فَإِنَّهُ إِذَا فَعَلَ ذَلِكَ كَانَ تَزْكِيَةَ مَا هُوَ فِيهِ "، هَذِهِ الأَحَادِيثُ هِيَ عِنْدِي رَاوِيهَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي مَالِكٍ، وَاسْمُ أَبِي مَالِكٍ هَانِئٌ، ومَنْ رَآهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَوْهَبٍ، فَهُوَ وَاهِمٌ عِنْدِي [٨/٣٣٤]

3333- Abdurrahman b. Avf'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi
vesellem söyle buyurdu: *"Ey İbn Avf! Sen zenginlerdensin ve Cennete sürünerek*
gi *O halde Rabbine ödünç ver ki, ayaklarını çözsün."* Abdurrahman:
dünç vereyim?" diye sorunca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem):
lığını bağışlamandır" cevabını verdi. İbn Avf: "Hepsini mi ey
deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* buyurdu.
bu maksatla çıkınca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu
"Cibrîl bana gelip şöyle dedi: *"İbn Avf'a, misafir*
asını, isteyene vermesini, vermeye de yakınlarından *e yakı*
sı içinde bulunduğu duruma kefarettir."

---

[1] I

[2] Hâkim, M

٣٣٣٤- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْمُخَرِّمِيُّ، حَدَّثَتْنِي عَمَّتِي أُمُّ بَكْرٍ بِنْتُ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ، عَنْ أَبِيهَا الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ، قَالَ: بَاعَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ أَرْضًا لَهُ مِنْ عُثْمَانَ بِأَرْبَعِينَ أَلْفَ دِينَارٍ، فَقَسَّمَ ذَلِكَ الْمَالَ فِي بَنِي زُهْرَةَ وَفُقَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ وَأُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ، وَبَعَثَ إِلَى عَائِشَةَ مَعِي بِمَالٍ مِنْ ذَلِكَ الْمَالِ، فَقَالَتْ عَائِشَةُ: أَمَا إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: " لَنْ يَحْنُوَ عَلَيْكُمْ بَعْدِي إِلا الصَّالِحُونَ "، سَقَى اللَّهُ ابْنَ عَوْفٍ مِنْ سَلْسَبِيلِ الْجَنَّةِ [٩٨/١]

3334- Misver b. Mahrame bildiriyor: Abdurrahman b. Avf, Osmân'dan kendisine kalan bir tarlayı kırk bin dinara sattı. Bu parayı da Zühre oğulları, yoksul Müslümanlar ve Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) eşleri arasında paylaştırdı. Hz. Âişe'ye de benimle birlikte bu paradan bir miktar gönderdi. Bunun üzerine Âişe: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Benden sonra sizlere ancak sâlih olan kişiler şefkat edecektir»* buyurduğunu işittim. Allah İbn Avf'a Cennetin selsebîl pınarından içirsin" dedi.[1]

٣٣٣٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْقَرَاطِيسِيُّ، حَدَّثَنَا أَسَدُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ: " تَصَدَّقَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِشَطْرِ مَالِهِ أَرْبَعَةِ آلافٍ، ثُمَّ تَصَدَّقَ بِأَرْبَعِينَ أَلْفًا، ثُمَّ تَصَدَّقَ بِأَرْبَعِينَ أَلْفَ دِينَارٍ، ثُمَّ حَمَلَ عَلَى خَمْسِ مِائَةِ فَرَسٍ ثُمَّ حَمَلَ عَلَى أَلْفٍ وَخُمْسِ مِائَةِ رَاحِلَةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَكَانَ عَامَّةُ مَالِهِ مِنَ التِّجَارَةِ " [٩٩/١]

3335- Zührî der ki: "Abdurrahmân b. Avf, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında malının yarısını yani dörtbin dirhemi tasadduk etti. Daha sonra kırkbin dirhemlik tasaddukta bulundu. Daha sonra kırkbin dinarı tasadduk etti. Sonrasında Allah yolunda binilmek üzere beşyüz at tahsis etti. Yine Allah yolunda kullanılmak üzere beşyüz deve tahsis etti. Malının çoğunu da ticaretten kazanırdı."[2]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/104, 135) ve Hâkim (3/310).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (1/265).

٣٣٣٦- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا أَبُو هَمَّامٍ السَّكُونِيُّ، حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بُرْقَانَ، قَالَ: " بَلَغَنِي أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ، أَعْتَقَ ثَلاثِينَ أَلْفَ بَيْتٍ [١/٩٩]

3336- Câfer b. Burkân'ın bildirdiğine göre Abdurrahman b. Avf otuz bin ev bağışladı.

٣٣٣٧- أُخْبِرْتُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ الرَّازِيِّ، حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ الْحَضْرَمِيِّ، قَالَ: قَرَأَ رَجُلٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَ لَيِّنَ الصَّوْتِ، أَوْ لَيِّنَ الْقِرَاءَةِ، فَمَا بَقِيَ أَحَدٌ مِنَ الْقَوْمِ إِلا فَاضَتْ عَيْنُهُ غَيْرَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنْ لَمْ يَكُنْ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ فَاضَتْ عَيْنُهُ فَقَدْ فَاضَ قَلْبُهُ " [١/١٠٠]

3337- Hadramî der ki: Sesi veya kıratı yumuşak olan bir adam Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında Kur'ân okuyunca Abdurrahman b. Avf dışında ağlamayan kalmadı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Abdurrahman b. Avf'ın gözü ağlamasa bile kalbi ağladı"* buyurdu.

Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'ın Fazileti

٣٣٣٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَاتِمٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ بْنُ سَلَمَةَ، حَدَّثَنَا عِصْمَةُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ: أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ طَعَنَ فِي خَاصِرَةِ أَبِي عُبَيْدَةَ، فَقَالَ: " إِنَّ هَهُنَا خُوَيْصِرَةً مُؤْمِنَةً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى، تَفَرَّدَ بِهِ عِصْمَةُ [٣/١٥٤]

3338- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Ubeyde'nin böğrüne vurarak: *"Burada mümin bir böğür vardır"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٣٣٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْقَرَاطِيسِيُّ، حَدَّثَنَا أَسَدُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا ضَمْرَةُ، عَنِ ابْنِ شَوْذَبٍ، قَالَ: " جَعَلَ أَبُو أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ يَتَصَدَّى لابْنِهِ أَبِي عُبَيْدَةَ يَوْمَ بَدْرٍ، فَجَعَلَ أَبُو عُبَيْدَةَ يَحِيدُ عَنْهُ، فَلَمَّا أَكْثَرَ قَصَدَهُ أَبُو عُبَيْدَةَ فَقَتَلَهُ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى فِيهِ هَذِهِ الآيَةَ حِينَ قَتَلَ أَبَاهُ: ﴿لا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ

حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الإِيمَانَ﴾ " [١٠١/١]

3339- İbn Şevzeb anlatıyor: Bedir günü, Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'ın babası, oğlu Ebû Ubeyde'nin karşısına çıkıp duruyordu. Ebû Ubeyde ise ondan kaçıyordu. Babası üzerine çokça gelmeye başlayınca, Ebû Ubeyde de onu öldürdü. Babasını öldürünce, Allah da: **"Allah'a ve âhiret gününe inanan hiçbir kavmin, Allah ve Resûlü ile sınır mücadelesi yapanlara sevgi beslediklerini göremezsin. İsterse bunlar babaları yahut oğulları yahut kardeşleri yahut soydaşları olsa bile. İşte bunlar, kalplerine imanı yazmış olduğu ve kendilerini katından bir ruh ile desteklemiş olduğu kimselerdir"**[1] âyetini indirdi.[2]

٣٣٤٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَبُو عُمَارَةَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْمُهَنْدِسِ، حَدَّثَنَا أَبُو عَقِيلٍ الْجَمَّالُ، وَحُمَيْدُ بْنُ الرَّبِيعِ، قَالا: حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَمْزَةَ الْعُمَرِيُّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينًا، وَأَمِينُ هَذِهِ الأُمَّةِ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ " وَرَوَاهُ الزُّهْرِيُّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَرَ وَكَوْثَرُ بْنُ حَكِيمٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ عُمَرَ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ غَنْمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَرْقَمَ عَنْ عُمَرَ وَمِمَّنْ رَوَى عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي أَمَانَةِ أَبِي عُبَيْدَةَ: أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ، وَابْنُ مَسْعُودٍ، وَحُذَيْفَةُ، وَخَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ، وَأَنَسٌ، وَعَائِشَةُ [١٠١/١]

3340- Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her ümmetin bir emini vardır. Bu ümmetin emini de Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'tır"* buyurdu.

Ebû Ubeyde'nin emin olduğu hakkında Ebû Bekir es-Sıddîk, İbn Mes'ûd, Huzeyfe, Hâlid b. el-Velîd ve Âişe'den rivayetler vardır.

٣٣٤١- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ. ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. ح وَثنا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا أَبُو الْحَرِيشِ الْكِلابِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ جَبَلَةَ، ثنا الْحَكَمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَبُو

---

[1] Mücadele Sur. 22

[2] Hâkim (3/264-265).

النُّعْمَانِ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينٌ، وَأَمِينُ هَذِهِ الأُمَّةِ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ صِلَةَ، عَنْ حُذَيْفَةَ، وَلِشُعْبَةَ فِيهِ أَقْوَالٌ خَمْسَةٌ [١٧٥/٧]

3341- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her ümmetin bir emini vardır. Bu ümmetin emini de Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'tır"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sabih bir hadistir.

٣٣٤٢- مِنْهَا رِوَايَتُه عَنْ خَالِدٍ، وَرِوَايَتُهُ عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ، عَنْ أَنَسٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَلْمٍ الْحَافِظُ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلامٍ أَبُو هَمَّامٍ، ثنا أَبُو عَلِيٍّ الْحَنَفِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينٌ، وَأَمِينُ هَذِهِ الأُمَّةِ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَنَفِيُّ، عَنْ شُعْبَةَ وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ [١٧٥/٧]

3342- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her ümmetin bir emini vardır. Bu ümmetin emini de Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'tır"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٣٤٢/أ - حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ الْبَيْعُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ عَسْكَرٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينٌ، وَأَمِينُ هَذِهِ الأُمَّةِ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ "، وَرَوَاهُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ صِلَةٍ [١٧٥/٧]

3342/a- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her ümmetin bir emini vardır. Bu ümmetin emini de Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'tır"* buyurdu.

٣٣٤٣- ثنا أَبُو يَعْلَى الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّبَيْرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ الأَرْغِيَانِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ خُشَيْشٍ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ

---

[1] Buhârî (3744, 4382), Müslim (2419/53), Ahmed, *Müsned* (3/189,245), İbn Ebî Şeybe (12/135) ve Beyhakî, *S. el-Kübra* (6/210).

مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينٌ، وَأَمِينُ هَذِهِ الأُمَّةِ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، وَرَوَى شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ [١٧٥/٧]

3343- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her ümmetin bir emini vardır. Bu ümmetin emini de Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'tır"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٣٤٤- حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا بِشْرُ بْنُ عُمَرَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ صِلَةَ بَن زُفَر، عَنْ حُذَيْفَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينٌ، وَأَمِينُ هَذِهِ الأُمَّةِ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ "، كَذَا رَوَاهُ بِشْرٌ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، وَخَالَفَهُ أَصْحَابُ شُعْبَةَ فِي لَفْظِهِ وَخَالَفَهُ أَصْحَابُ شُعْبَةَ فِي لَفْظِهِ [١٧٥/٧]

3344- Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)): *"Her ümmetin bir emini vardır. Bu ümmetin emini de Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'tır"* buyurdu.[1]

٣٣٤٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ. ح وَثنا أَبُو أَحْمَدَ، مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ جَابِرٍ، ثنا عَفَّانُ. ح وَثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ صِلَةَ بْنَ زُفَرَ يُحَدِّثُ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: جَاءَ أَهْلُ نَجْرَانَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالُوا: ابْعَثْ إِلَيْنَا رَجُلا أَمِينًا، فَقَالَ: " لأَبْعَثَنَّ إِلَيْكُمْ رَجُلا أَمِينًا حَقَّ أَمِينٍ، أَمِينًا حَقَّ أَمِينٍ، أَمِينًا حَقَّ أَمِينٍ "، فَاسْتَشْرَفَ لَهَا أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ فَبَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ، لَفْظُ أَبِي دَاوُدَ، وَهُوَ اللَّفْظُ الْمُتَّفَقُ عَلَيْهِ، وَسَاقَهُ بِقِصَّتِهِ وَلَفْظِهِ، وَاخْتَصَرَهُ الآخَرُونَ [١٧٥/٧]

3345- Huzeyfe der ki: Necrân halkı Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Bize emin birini gönder" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size gerçekten emin, gerçekten emin, gerçekten emin birini göndereceğim"* buyurdu. Sahabe gönderilecek kişinin kendileri olması için ileriye çıktılar, ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'ı gönderdi.

---

[1] Buhârî (3745) ve Müslim (2420/55).

Ehl-i Beyt'in ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Oğlu İbrâhîm'in Fazileti

٣٣٤٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ. ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالا: ثنا وَكِيعٌ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي أَوْفَى، يَقُولُ: " لَوْ كَانَ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ نَبِيٌّ مَا مَاتَ ابْنُهُ " [٨/٣٧٣]

3346- İbn Ebî Evfa: "Eğer Allah'ın Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) sonra peygamber gelecek olsaydı oğlu ölmezdi" demiştir.[1]

٣٣٤٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنِي نَصْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْوَشَّاءُ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحَسَنِ الأَنْمَاطِيُّ، عَنْ مَعْرُوفِ بْنِ خَرَّبُوذَ الْمَكِّيِّ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ عَامِرِ بْنِ وَاثِلَةَ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ أُسَيْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَيُّهَا النَّاسُ، إِنِّي فَرَطُكُمْ، وَإِنَّكُمْ وَارِدُونَ عَلَيَّ الْحَوْضَ، فَإِنِّي سَائِلُكُمْ حِينَ تَرِدُونَ عَلَيَّ عَنِ الثَّقَلَيْنِ، فَانْظُرُوا كَيْفَ تَخْلُفُونِي فِيهِمَا، الثَّقَلُ الأَكْبَرُ كِتَابُ اللَّهِ، سَبَبٌ طَرَفُهُ بِيَدِ اللَّهِ، وَطَرَفُهُ بِأَيْدِيكُمْ، فَاسْتَمْسِكُوا بِهِ وَلا تَضِلُّوا وَلا تَبَدَّلُوا، وَعِتْرَتِي أَهْلُ بَيْتِي، فَإِنَّهُ قَدْ نَبَّأَنِي اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ أَنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ " [١/٣٥٥]

3347- Huzeyfe b. Useyd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey insanlar! Ben sizin öncünüzüm. Siz benim yanıma Havz'ıma geleceksiniz ve benden sonra bu iki değer hususunda nasıl amel ettiğinizi soracağım. Bu iki değerin büyüğü, Allah'ın Kitab'ıdır. Bu ipin bir ucu Allah'ın elinde, diğer ucu ise sizin elinizdedir. Ona sarılın ve sapıtıp değiştirmeyin. (İkinci değer ise) neslim, Ehl-i beyt'imdir. Muhakkak ki, Latîf ve Habîr olan (Allah) bana bildirdi ki, bu iki değer Havz'da bana gelinceye kadar ayrılmayacaklar."*[2]

٣٣٤٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ أَبِي الصَّهْبَاءِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ،

---

[1] Buhârî (10/577) ve Ahmed, *Müsned* (4/352).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (3/2683, 3052), Ahmed (4/366-367) ve Müslim (2408).

قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَثَلُ أَهْلِ بَيْتِي مَثَلُ سَفِينَةِ نُوحٍ، مَنْ رَكِبَهَا نَجَا، وَمَنْ تَخَلَّفَ عَنْهَا غَرِقَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣٠٦/٤]

3348- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ehl-i beyt'im Nuh gemisi gibidir. Ona binen kurtulur, binmeyen ise boğulur."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٣٤٩- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ، ثنا مُبَارَكُ بْنُ فَضَالَةَ، ثنا الْحَسَنُ، حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرَةَ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي بِنَا، فَيَجِيءُ الْحَسَنُ وَهُوَ سَاجِدٌ صَبِيٌّ صَغِيرٌ حَتَّى يَصِيرَ عَلَى ظَهْرِهِ، أَوْ رَقَبَتِهِ، فَيَرْفَعُهُ رَفْعًا رَفِيقًا، فَلَمَّا صَلَّى صَلاتَهُ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّكَ لَتَصْنَعُ بِهَذَا الصَّبِيِّ شَيْئًا لا تَصْنَعُهُ بِأَحَدٍ، فَقَالَ: " إِنَّ هَذَا رَيْحَانَتِي، وَإِنَّ ابْنِي هَذَا سَيِّدٌ، وَعَسَى اللَّهُ أَنْ يُصْلِحَ بِهِ بَيْنَ فِئَتَيْنِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ".رَوَاهُ عَنِ الْحَسَنِ، يُونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ، وَمَنْصُورُ بْنُ زَاذَانَ، وَعَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ، وَأَشْعَثُ، وَإِسْرَائِيلُ أَبُو مُوسَى [٣٥/٢]

3349- Ebû Bekre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizlere namaz kıldırırken küçük bir çocuk olan Hz. Hasan gelip sırtına veya boynuna çıkardı. Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem) onu incitmeden şefkatle sırtından indirir, namazına devam ederdi. Bir defasında namazını bitirdikten sonra kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Başka kimselere yapmadığın bir şeyi bu çocuğa yaptığını görüyoruz" dediklerinde Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bu çocuk, benim reyhan çiçeğimdir! Bu oğlum, seyyiddir ve umulur ki Allah onun vasıtasıyla müslümanlardan iki topluluğun arasını bulur."*

٣٣٥٠- حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ، يَقُولُ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَاضِعًا الْحَسَنَ عَلَى عَاتِقِهِ، فَقَالَ: " مَنْ أَحَبَّنِي فَلْيُحِبَّهُ ".رَوَاهُ أَشْعَثُ بْنُ سَوَّارٍ، وَفُضَيْلُ بْنُ مَرْزُوقٍ، عَنْ عَدِيٍّ مِثْلَهُ [٣٥/٢]

3350- Berâ der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Hasan'ı omuzlarına koyup: *"Beni seven bunu da sevsin"* buyurduğunu gördüm.[1]

٣٣٥١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، ثنا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ، حَدَّثَنِي نُعَيْمٌ، قَالَ: قَالَ لِي أَبُو هُرَيْرَةَ: مَا رَأَيْتُ الْحَسَنَ قَطُّ إِلا فَاضَتْ عَيْنَايَ دُمُوعًا، وَذَلِكَ أَنَّهُ أَتَى يَوْمًا يَشْتَدُّ حَتَّى قَعَدَ فِي حِجْرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَجَعَلَ يَقُولُ بِيَدَيْهِ هَكَذَا فِي لِحْيَةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَفْتَحُ فَمَهُ ثُمَّ يُدْخِلُ فَمَهُ فِي فَمِهِ، وَيَقُولُ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أُحِبُّهُ فَأَحِبَّهُ "، يَقُولُهَا ثَلاثَ مِرَارٍ [٣٥/٢]

3351- Ebû Hureyre der ki: Ne zaman Hasan'ı görsem gözlerim yaşarır. Bunun sebebi de şudur: Bir gün gelip Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) kucağında oturup Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sakalıyla oynamaya başladı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu ağzından öperek üç defa: *"Allahım! Ben bunu seviyorum, Sen de sev"* dedi.[2]

Hz. Hasan ile Hüseyin'in Ortak Faziletleri

٣٣٥٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ، عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عُمَرَ فَسُئِلَ عَنِ الْمُحْرِمِ، يَقْتُلُ الذُّبَابَ، فَقَالَ: " يَا أَهْلَ الْعِرَاقِ، تَسْأَلُونِي عَنِ الْمُحْرِمِ يَقْتُلُ الذُّبَابَ، وَقَدْ قَتَلْتُمُ ابْنَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " هُمَا رَيْحَانَتَايَ مِنَ الدُّنْيَا " [٧٠/٥] [١٦٥/٧]

3352- İbn Ebî Nu'm der ki: İbn Ömer'in yanındaydım, kendisine sinek öldüren ihramlının durumu soruldu. İbn Ömer şöyle dedi: "Ey Irak halkı! Sinek öldüren ihramlının durumunu soruyorsunuz da, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) *kızının oğlunu öldürenin durumunu sormuyorsunuz.* Halbuki Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Bu ikisi benim dünyadaki reyhanlarımdır»* buyurmuştur"[3]

---

[1] Buhârî (3749), Müslim (2422/58-59), Tirmizî (3782-3783) ve Ahmed (4/283).

[2] Buhârî (10/332) ve Müslim (2421).

[3] Buhârî (3752), Ahmed (2/92, 114) ve Tirmizî (3770).

٣٣٥٣- ثنا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ، وَأَبُو عَمْرٍو الضَّرِيرُ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ.ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْمَرْوَزِيُّ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مَهْدِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ، قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ ابْنِ عُمَرَ وَجَاءَهُ رَجُلٌ يَسْأَلُهُ عَنْ دَمِ الْبَرَاغِيثِ، فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: انْظُرُوا إِلَى هَذَا، يَسْأَلُنِي، عَنْ دَمِ الْبَرَاغِيثِ، وَقَدْ قَتَلُوا ابْنَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ سَمِعْتُ النبي ﷺ يَقُولُ: " هُمَا رَيْحَانَتَايَ مِنَ الدُّنْيَا ".صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ وَمَهْدِيٍّ

[٧٠/٥]

3353- İbn Ebî Nu'm der ki: İbn Ömer'in yanında otururken bir adam gelip pirenin kanının hükmünü sorunca, İbn Ömer şöyle dedi: "Şuna bakınız! Bana pirenin kanının hükmünü soruyor. Halbuki bunlar Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kızının oğlunu öldürdüler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onlar (Hasan ve Hüseyin) için: *«Bunlar benim dünyadaki reyhanlarımdır»* buyurmuştur"

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٣٥٤- ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرْبِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا الْحَكَمُ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نُعْمٍ، قَالَ: ثنا أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، إِلا ابْنَيِ الْخَالَةِ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ وَيحْيى بْنَ زَكَرِيَّا ".لَفْظُ سُلَيْمَانَ

[٧٠/٥]

3354- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hasan ve Hüseyin, teyze oğulları İsa b. Meryem ve Yahya b. Zekeriya dışındaki cennet gençlerinin efendisidir."*[1]

٣٣٥٥- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا خَلَفُ بْنُ الْوَلِيدِ الْجَوْهَرِيُّ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ، عَنْ يَزِيدَ بْنَ أَبِي زِيَادٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نُعْمٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " حَسَنٌ وَحُسَيْنٌ سَيِّدَا شَبَابِ

---

[1] İbn Hibbân (6920) ve Hâkim (2/166-167).

أَهْلِ الْجَنَّةِ ".رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَحَمْزَةُ الزَّيَّاتُ، عَنْ يَزِيدَ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ يَزِيدُ بْنُ مِرْدَانِيَّةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نُعْمٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ " [٧١/٥]

3355- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hasan ve Hüseyin, cennet gençlerinin efendisidir."*[1]

٣٣٥٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ مَرْدَانِبَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نُعْمٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْحَسَنُ، وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ "

3356- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hasan ve Hüseyin, cennet gençlerinin efendisidir."*[2]

٣٣٥٧- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ إِمْلاءً، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ رُزَيْقٍ الْكُوفِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ لَيُصَلِّي وَالْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ يَلْعَبَانِ وَيَقْعُدَانِ عَلَى ظَهْرِهِ، فَأَخَذَ الْمُسْلِمُونَ يُمِيطُونَهُمَا، فَلَمَّا انْصَرَفَ، قَالَ: " ذَرُوهُمَا، بِأَبِي وَأُمِّي مَنْ أَحَبَّنِي فَلْيُحِبَّ هَذَيْنِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَاصِمٍ، لَمْ يَرْوِهِ إِلا أَبُو بَكْرٍ [٣٠٥/٨]

3357- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namaz kılarken Hasan ve Hüseyin oynarlar ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sırtına oturuyorlardı. Müslümanlar onları indirmek istediler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazı bitirince: *"Onları bırakın. Annem ve babam hakkı için, beni seven bunları da sevsin"* buyurdu.

Hasan, Hüseyin ve Annelerinin Fazileti

٣٣٥٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَطِيَّةَ الْبَزَّارُ، ثنا إِسْرَائِيلُ بْنُ يُونُسَ، عَنْ مَيْسَرَةَ بْنِ حَبِيبٍ، عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ، قَالَ: قَالَتْ لِي أُمِّي: مَتَى عَهْدُكَ بِالنَّبِيِّ ﷺ قُلْتُ: مَالِي بِهِ

---

[1] Ahmed (3/62) ve Tirmizî (3768).

[2] Ahmed, *Müsned* (3/3) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (3/272).

عَهْدٌ مُنْذُ كَذَا وَكَذَا، فَنَالَتْ مِنِّي، فَقُلْتُ لَهَا: دَعِينِي فَإِنِّي آتِيهِ، فَأُصَلِّي مَعَهُ الْمَغْرِبَ وَأَسْأَلُهُ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لِي وَلَكِ، قَالَ: فَأَتَيْتُهُ وَهُوَ يُصَلِّي الْمَغْرِبَ، فَصَلَّى حَتَّى صَلَّى الْعِشَاءَ ثُمَّ انْصَرَفَ وَخَرَجَ مِنَ الْمَسْجِدِ، فَسَمِعْتُ بِعَرَضٍ عَرَضَ لَهُ فِي الطَّرِيقِ فَتَأَخَّرْتُ ثُمَّ دَنَوْتُ، فَسَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ نَقِيضِي مِنْ خَلْفِهِ، فَقَالَ: " مَنْ هَذَا؟ " قُلْتُ: حُذَيْفَةُ، فَقَالَ: " مَا جَاءَ بِكَ يَا حُذَيْفَةُ؟ " فَأَخْبَرْتُهُ، فَقَالَ: " غَفَرَ اللَّهُ لَكَ وَلأُمِّكَ يَا حُذَيْفَةُ، أَمَا رَأَيْتَ الْعَارِضَ الَّذِي عَرَضَ؟ " قُلْتُ: بَلَى، قَالَ: " ذَاكَ مَلَكٌ لَمْ يَهْبِطْ إِلَى الأَرْضِ قَبْلَ السَّاعَةِ، فَاسْتَأْذَنَ اللَّهَ فِي السَّلامِ عَلَيَّ، وَبَشَّرَنِي بِأَنَّ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَأَنَّ فَاطِمَةَ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ "، تَفَرَّدَ بِهِ مَيْسَرَةُ، عَنِ الْمِنْهَالِ، عَنْ زِرٍّ، وَخَالَفَ قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ إِسْرَائِيلَ فَرَوَاهُ عَنْ مَيْسَرَةَ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ، عَنْ زِرٍّ، وَرَوَاهُ أَبُو الأَسْوَدِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَامِرٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ حُذَيْفَةَ مُخْتَصَرًا [١٩٠/٤]

3358- Huzeyfe b. el-Yemân anlatıyor: Annem bana: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile ne zaman görüşmeye gideceksin?" diye sordu. Ben: "Uzun zamandır onunla görüşmüyorum" cevabını verince, annem beni azarladı. Bunun üzerine ben: "Bırak beni de gidip Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte akşam namazını kılayım, kendisinden senin ve benim için istiğfar etmesini isteyeyim" dedim ve gittiğimde akşam namazını kılmakta olduğunu gördüm. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yatsıya kadar namaza devam etti, sonra Mescid'den çıkıp gitti. Yolda bir şeyle karşılaştığını hissettim ve geri durdum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) arkasındaki yürüme sesini duyup: *"Kim o?"* deyince: "Huzeyfe" cevabını verdim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Neden geldin ey Huzeyfe?"* diye sorunca, olanları kendisine anlattım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah seni de, anneni de bağışlasın. Karşılaştığım şeyi görmedin mi?"* buyurdu. Ben: "Evet, gördüm" cevabını verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bu daha önce yeryüzüne inmemiş olan bir melektir. Bana selam vermek, Hasan ve Hüseyin'in Cennet gençlerinin efendisi olduğunu bana müjdelemek ve Fâtıma'nın da Cennet kadınlarının hanım efendisi olduğunu bildirmek için Rabbinden izin istedi."*[1]

---

[1] Tirmizî (3781), Ahmed (5/391) ve Hâkim (3/281).

٣٣٥٩- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا هِشَامُ بْنُ عَلِيٍّ السِّيرَافِيُّ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ بَحْرٍ أَبُو سَعِيدٍ الْكُوفِي، قَالَ: ثنا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ " [٥٨/٥]

3359- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hasan ve Hüseyin'in Cennet gençlerinin efendisidir"* buyurdu.

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Kızı Fâtıma'nın Fazileti

٣٣٦٠- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ هَاشِمٍ، عَنْ كَثِيرٍ النَّوَّاءِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " أَلا تَنْطَلِقُ بِنَا نَعُودُ فَاطِمَةَ، فَإِنَّهَا تَشْتَكِي؟ " قُلْتُ: بَلَى، قَالَ: فَانْطَلَقْنَا حَتَّى إِذَا انْتَهَيْنَا إِلَى بَابِهَا، فَسَلَّمَ وَاسْتَأْذَنَ، فَقَالَ: أَدْخُلُ أَنَا وَمَنْ مَعِي؟ قَالَتْ: نَعَمْ، وَمَنْ مَعَكَ يَا أَبَتَاهُ، فَوَاللَّهِ مَا عَلَيَّ إِلا عَبَاءَةٌ، فَقَالَ لَهَا: " اصْنَعِي بِهَا كَذَا وَاصْنَعِي بِهَا كَذَا "، فَعَلَّمَهَا كَيْفَ تَسْتَتِرُ، فَقَالَتْ: وَاللَّهِ مَا عَلَى رَأْسِي مِنْ خِمَارٍ، قَالَ: فَأَخَذَ خَلَقَ مُلاءَةٍ كَانَتْ عَلَيْهِ، فَقَالَ: " اخْتَمِرِي بِهَا "، ثُمَّ أَذِنَتْ لَهُمَا فَدَخَلا، فَقَالَ: " كَيْفَ تَجِدِينَكِ يَا بُنَيَّةُ؟ " قَالَتْ: إِنِّي لَوَجِعَةٌ وَإِنَّهُ لَيَزِيدُنِي أَنَّهُ مَا لِيَ طَعَامٌ آكُلُهُ، قَالَ: " يَا بُنَيَّةُ أَمَا تَرْضَيْنَ أَنَّكِ سَيِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ؟ " قَالَتْ: تَقُولُ يَا أَبَتِ، فَأَيْنَ مَرْيَمُ ابْنَةُ عِمْرَانَ؟ قَالَ: " تِلْكَ سَيِّدَةُ نِسَاءِ عَالَمِهَا، وَأَنْتِ سَيِّدَةُ نِسَاءِ عَالَمِكِ، أَمَا وَاللَّهِ زَوَّجْتُكِ سَيِّدًا فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ "، كَذَا رَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ هَاشِمٍ مُرْسَلا، وَرَوَاهُ نَاصِحٌ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ مُتَّصِلا [٤٢/٢]

3360- İmrân b. Husayn der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hasta olan Fâtıma'yı ziyaret edelim mi?"* diye sorunca: "Olur gidelim" cevabını verdim. Yola çıkıp kapısının önüne geldiğimizde Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) selam verip girmek için izin isteyerek: *"Yanımda olan kişiyle beraber gireyim mi?"* diye sordu. Fâtıma: "Evet. Babacığım; beraberinde kim var? Vallahi, üzerimde sadece bir aba var" karşılığını verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Abayı şöyle şöyle yap"* buyurarak nasıl örtünmesi gerektiğini öğretti. Fâtıma: "Vallahi, başımda örtü yoktur" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üzerindeki bir örtü parçasını verip: *"Başını bununla ört"* buyurdu. Sonra

Fâtıma girmemize izin verdi ve girdik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Nasılsın kızım?"* diye sorunca, Fâtıma: "Ağrım var ve yiyecek bir şey olmaması sebebiyle açlık ağrımı arttırıyor" cevabını verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kızcağızım! Âlemlerin kadınlarının efendisi olmaya razı değil misin?"* buyurunca, Fâtıma: "Babacığım! Öyle diyorsun, ama Meryem binti İmrân ne olacak?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O kendi zamanının kadınlarının efendisidir. Sen de zamanının kadınlarının efendisisin. Vallahi, seni dünyada ve âhirette efendi olan biriyle evlendirdim"* buyurdu.

٣٣٦١- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ فِرَاسِ بْنِ يَحْيَى، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ مَا تُغَادِرُ مِنَّا وَاحِدَةٌ، إِذْ جَاءَتْ فَاطِمَةُ تَمْشِي مَا تُخْطِئُ مِشْيَتُهَا مِنْ مِشْيَةِ النَّبِيِّ ﷺ شَيْئًا، فَلَمَّا رَآهَا، قَالَ: " مَرْحَبًا بِابْنَتِي "، فَأَقْعَدَهَا عَنْ يَمِينِهِ، أَوْ عَنْ يَسَارِهِ، ثُمَّ سَارَّهَا بِشَيْءٍ فَبَكَتْ، فَقُلْتُ لَهَا أَنَا مِنْ بَيْنِ نِسَائِهِ: خَصَّكِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ بَيْنِنَا بِالسِّرَارِ وَأَنْتِ تَبْكِينَ، ثُمَّ سَارَّهَا بِشَيْءٍ فَضَحِكَتْ، قَالَتْ: فَقُلْتُ لَهَا: أَقْسَمْتُ عَلَيْكِ بِحَقِّي أَوْ بِمَا لِي عَلَيْكِ مِنَ الْحَقِّ لَمَا أَخْبَرْتِينِي، قَالَتْ: مَا كُنْتُ لأُفْشِي عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سِرَّهُ، قَالَتْ: فَلَمَّا تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ سَأَلْتُهَا، فَقَالَتْ: أَمَّا الآنَ فَنَعَمْ، أَمَا بُكَائِي فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِي: " إِنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ كَانَ يَعْرِضُ عَلَيَّ الْقُرْآنَ كُلَّ عَامٍ مَرَّةً، فَعَرَضَ الْعَامَ مَرَّتَيْنِ، وَلا أَرَى إِلا أَجْلِي قَدِ اقْتَرَبَ "، فَبَكَيْتُ، فَقَالَ لِي: " اتَّقِي اللَّهَ وَاصْبِرِي، فَإِنِّي أَنَا نِعْمَ السَّلَفُ لَكِ "، ثُمَّ قَالَ: " يَا فَاطِمَةُ، أَمَا تَرْضَيْنَ أَنْ تَكُونِيَ سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ، أَوْ نِسَاءِ هَذِهِ الأُمَّةِ "، فَضَحِكَتْ. رَوَاهُ جَابِرٌ الْجُعْفِيُّ، عَنِ الشَّعْبِيِّ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ جَابِرٌ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ، عَنْ عَائِشَةَ نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ، وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، وَيَحْيَى بْنُ عَبَّادٍ، عَنْ عَائِشَةَ نَحْوَهُ، وَرَوَتْهُ فَاطِمَةُ بِنْتُ الْحُسَيْنِ، وَعَائِشَةُ بِنْتُ طَلْحَةَ، عَنْ عَائِشَةَ نَحْوَهُ [٣٩/٢]

3361- Hz. Âişe der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) vefatından önceki hastalığında yanındaydık ve hanımlarından hiç biri oradan ayrılmıyordu. Bu sırada yürüyüşü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yürüyüşüyle aynı olan Fâtıma geldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu görünce: *"Merhaba kızım"* deyip sağına veya soluna oturttu. Sonra ona gizlice bir şey söyleyince Fâtıma ağladı. Hanımları arasında ben Fâtıma'ya: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aramızdan sadece sana gizlice bir şey söylediği halde sen ağlıyor musun?"

dedim. Sonra ona gizlice bir şey daha söyleyince bu sefer Fâtıma güldü. Ben: "Üzerindeki hakkım için Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sana ne söylediğini bana da söyle" dedim. Fâtıma: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sırrını ifşa etmem" karşılığını verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) vefat edince aynı soruyu sorduğumda Fâtıma şöyle dedi:

Şimdi söylerim. Ağlamamın sebebi Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Cibrîl bana her yıl bir defa Kur'ân'ı arz ediyordu. Bu yıl iki defa arz etti. Gördüğüm kadarıyla ecelim yaklaştı"* buyurunca ağladım. Sonra: *"Allah'tan kork ve sabret. Ben senin için ne güzel selefim"* buyurdu. Sonra: *"Ey Fâtıma! Âlemlerin* –veya *bu ümmetin- kadınlarının efendisi olmaya razı değil misin?"* buyurunca güldüm.[1]

٣٣٦٢- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمُقْرِئُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الصُّوفِيُّ الْكُوفِيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ الْوَرَّاقُ، ثنا نَاصِحٌ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ، قَالَ: جَاءَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ فَجَلَسَ، فَقَالَ: " إِنَّ فَاطِمَةَ وَجِعَةٌ "، فَقَالَ الْقَوْمُ: لَوْ عُدْنَاهَا؟ فَقَامَ فَمَشَى حَتَّى انْتَهَى إِلَى الْبَابِ، وَالْبَابُ عَلَيْهَا مُصَفَّقٌ، قَالَ: فَنَادَى: " شُدِّي عَلَيْكِ ثِيَابَكِ، فَإِنَّ الْقَوْمَ جَاءُوا يَعُودُونَكِ "، فَقَالَتْ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَا عَلَيَّ إِلا عَبَاءَةٌ، قَالَ: فَأَخَذَ رِدَاءً فَرَمَى بِهِ إِلَيْهَا مِنْ وَرَاءِ الْبَابِ، فَقَالَ: " شُدِّي بِهَا رَأْسَكِ "، فَدَخَلَ وَدَخَلَ الْقَوْمُ، فَقَعَدَ سَاعَةً فَخَرَجُوا، فَقَالَ الْقَوْمُ: تَاللَّهِ بِنْتُ نَبِيِّنَا ﷺ عَلَى هَذَا الْحَالِ؟ قَالَ: فَالْتَفَتَ، فَقَالَ: " أَمَا إِنَّهَا سَيِّدَةُ النِّسَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " [٤٢/٢]

3362- Câbir b. Semure bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelip oturdu ve: *"Fâtıma hastalanmış"* dedi. Oradakiler: "Onu ziyaret etsek" deyince, Resûlullah (oradakilerle) kalkıp Hz. Fâtıma'nın kapısının önüne geldi ve: *"Giysini üzerine çek. Topluluk sana geçmiş olsuna geldi"* buyurdu. Hz. Fâtıma: "Ey Allah'ın Peygamberi! Üzerimde sadece bir aba var" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir aba alıp kapının ardından ona attı ve: *"Bununla başını kapat"* buyurdu. Resûlullah yanındakilerle girdi ve bir saat oturup çıktılar. Sahabe: "Vallahi! Hz. Peygamber'in kızı bu durumda olmamalı" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara dönüp: *"Fâtıma, kıyamet günü kadınların efendisidir"* buyurdu.

---

[1] Buhârî (3623, 6285), Müslim (2450), İbn Mâce (1621), Ahmed (6/282) ve Hâkim (3/156).

٣٣٦٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ الْعَلاءِ الرَّازِيِّ، عَنْ عَمِّهِ شُعَيْبِ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ سَمُرَةَ بْنِ الْمُسَيَّبِ بْنِ نَجَبَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: لَمَّا زَوَّجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَاطِمَةَ عَلِيًّا دَخَلَ، فَلَمَّا رَآهُ النِّسَاءُ وَثَبْنَ وَبَيْنَهُنَّ وَبَيْنَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سُتْرَةٌ، فَتَخَلَّفَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَمَا أَنْتِ عَلَى رِسْلِكِ، مَنْ أَنْتِ؟ " قَالَتِ: الَّتِي أَحْرُسُ ابْنَتَكَ، فَإِنَّ الْفَتَاةَ لَيْلَةَ يُبْنَى بِهَا لا بُدَّ لَهَا مِنِ امْرَأَةٍ تَكُونُ قَرِيبَةً مِنْهَا إِنْ عَرَضَتْ لَهَا حَاجَةٌ أَوْ أَرَادَتْ شَيْئًا أَفَضَتْ بِذَلِكَ إِلَيْهَا، قَالَ: " فَإِنِّي أَسْأَلُ إِلَهِي أَنْ يَحْرُسَكِ مِنْ بَيْنِ يَدَيْكَ وَمِنْ خَلْفِكِ وَعَنْ يَمِينِكِ وَعَنْ شِمَالِكِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ "، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: فَأَخْبَرَتْنِي أَسْمَاءُ أَنَّهَا رَمَقَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَامَ، فَلَمْ يَزَلْ يَدْعُو لَهُمَا خَاصَّةً لا يُشْرِكُهُمَا فِي دُعَائِهِ أَحَدًا حَتَّى تَوَارَى فِي حُجْرَتِهِ [٧٥/٢]

3363- İbn Abbâs der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Fâtıma'yı Ali ile evlendirince, yanına girdi. Kadınlar Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) görünce kalktılar ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve kızıyla kendi aralarına bir perde koydular. Fâtıma'nın yanında olan Esmâ binti Umeys geri çekilmek isteyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yavaş ol! Sen kimsin?"* diye sordu. Esmâ: "Ben kızını bekliyorum. Bir kızın gerdek gecesi, muhakkak yanında ona ihtiyacı olduğunda yardım etmesi için veya bir sorunu olduğunda ona danışması için bir kadının bulunması gerekir" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'tan, seni, önünden, ardından, sağından ve solundan şeytan tarafından gelecek şeylere karşı korumasını dilerim"* dedi.

İbn Abbâs dedi ki: Esmâ bana şöyle dedi: "Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) gözetledim; Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kalktı ve odasına ulaşıncaya kadar başka hiç kimseyi katmadan sadece onlara dua etmeye devam etti."

٣٣٦٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْقَاضِي، حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ الْفَسْطَانِيُّ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِمْرَانَ، ثنا هَارُونُ بْنُ حَاتِمٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاءِ، وَعَلِيُّ بْنُ الْمُثَنَّى.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْفَرْوِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُقْبَةَ السَّدُوسِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو الزُّهْرِيُّ، قَالُوا: ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ غِيَاثٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ

عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ فَاطِمَةَ أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَحَرَّمَ اللَّهُ ذُرِّيَّتَهَا عَلَى النَّارِ "، هَذَا غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَاصِمٍ عَنْ زِرٍّ، تَفَرَّدَ بِهِ مُعَاوِيَةُ [٤/١٨٨]

3364- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Fâtıma namusunu koruduğu için Allah onun zürriyetini Cehenneme haram kıldı"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٣٦٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ، يَقُولُ: أَنَّهُ سَمِعَ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ، يَقُولُ: أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّمَا فَاطِمَةُ ابْنَتِي بَضْعَةٌ مِنِّي يُرِيبُنِي مَا أَرَابَهَا، وَيُؤْذِينِي مَا آذَاهَا ".رَوَاهُ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنِ الْمِسْوَرِ، وَرَوَاهُ أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ نَحْوَهُ [٢/٤٠]

3365- Misver b. Mahrame'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kızım Fâtıma benden bir parçadır. Onu üzen şey beni de üzer, ona eziyet veren şey bana da eziyet verir"* buyurdu.[2]

٣٣٦٥/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو حُصَيْنٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْوَادِعِيُّ، قَالَ: ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، قَالَ: ثنا قَيْسٌ يَعْنِي ابْنَ الرَّبِيعِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِمْرَانَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَنَّهُ قَالَ لِفَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا: مَا خَيْرٌ لِلنِّسَاءِ؟ قَالَتْ: أَنْ لا يَرَيْنَ الرِّجَالَ وَلا يَرَوْهُنَّ، فَذَكَرَهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: " إِنَّمَا فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي " [٢/١٧٤]

3365/a- Ali b. Ebî Tâlib, Hz. Fâtıma'ya: "Kadınlar için hayırlı olan nedir?" diye sorunca: "Erkekleri görmemeleri, erkeklerin de onları görmemeleridir" cevabını verdi. Hz. Ali bunu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) anlatınca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Fâtıma benden bir parçadır"* buyurdu.

---

[1] Hâkim (3/152).

[2] Buhârî (5220), Müslim (2449/93), Ebû Dâvud (2071), Tirmizî (3867), İbn Mâce (1988), Ahmed (4/328) ve Beyhakî, *S. el-Kübra* (7/307).

٣٣٦٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيُّ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الْقُرَوِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْمُخَرِّمِيُّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ، عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّمَا فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي، يَقْبِضُنِي مَا يَقْبِضُهَا، وَيُبْسِطُنِي مَا يُبْسِطُهَا "، هَذَا حَدِيثٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، وَابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ، وَرَوَاهُ عَنِ عَلِيٍّ: الزُّهْرِيُّ، وَعَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ: اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ [٣/٢٠٦]

3366- Misver b. Mahrame'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Fâtıma benden bir parçadır. Onu üzen şey beni de üzer, onu sevindiren şey beni de sevindirir."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٣٦٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، قَالا: حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ: " إِنَّ بَنِي هَاشِمِ بْنِ الْمُغِيرَةِ اسْتَأْذَنُونِي فِي أَنْ يُنْكِحُوا ابْنَتَهُمْ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ، فَلا آذَنُ، ثُمَّ لا آذَنُ، ثُمَّ لا آذَنُ، فَإِنَّ ابْنَتِي بَضْعَةٌ مِنِّي، يَرِيبُنِي مَا رَابَهَا، وَيُؤْذِينِي مَا آذَاهَا "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ [٧/٣٢٥]

3367- Misver b. Mahrame der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) minberin üzerinde şöyle dediğini işittim: *"Hâşim b. Muğîre oğulları, kızlarını Ali ile evlendirmek için benden izin istediler. Ben buna izin vermem. İzin vermem, izin vermem. Kızım benden bir parçadır. Onu üzen şey beni de üzer, ona eziyet veren şey bana da eziyet verir."*

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٣٦٨- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ الْعَوَّامِ، ثنا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ، ثنا هُشَيْمٌ، ثنا يُونُسُ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ

---

[1] Ahmed (4/332) ve Hâkim (3/158).

رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا خَيْرٌ لِلنِّسَاءِ؟ " فَلَمْ نَدْرِ مَا نَقُولُ، فَسَارَّ عَلِيٌّ إِلَى فَاطِمَةَ فَأَخْبَرَهَا بِذَلِكَ، فَقَالَتْ: فَهَلا قُلْتَ لَهُ: خَيْرٌ لَهُنَّ أَنْ لا يَرَيْنَ الرِّجَالَ وَلا يَرَوْنَهُنَّ، فَرَجَعَ فَأَخْبَرَهُ بِذَلِكَ، فَقَالَ لَهُ: " مَنْ عَلَّمَكَ هَذَا؟ " قَالَ: فَاطِمَةُ، قَالَ: " إِنَّهَا بَضْعَةٌ مِنِّي ".رَوَاهُ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، عَنْ عَلِيٍّ نَحْوَهُ [٢/٤٠]

3368- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kadınlar için hayırlı olan şey nedir?"* diye sorunca biz ne cevap vereceğimizi bilemedik. Hz. Ali, Hz. Fâtıma'ya gidip Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesallem) dediğini ve cevap veremediklerini anlattı. Hz. Fâtıma: "Onların, erkekleri, erkeklerin de onları görmemeleri onlar için hayırlıdır" diyemedin mi?" deyince Hz. Ali dönüp Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bunu söyledi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana bunu kim söyledi?"* diye sorunca ise: "Fâtıma" karşılığını verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O, benden bir parçadır"* buyurdu.

٣٣٦٩- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا جَدِّي أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، ثنا قَيْسٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِمْرَانَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ عَلِيٍّ، أَنَّهُ قَالَ لِفَاطِمَةَ: مَا خَيْرٌ لِلنِّسَاءِ؟ قَالَتْ: لا يَرَيْنَ الرِّجَالَ وَلا يَرَوْنَهُنَّ، فَذَكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: " إِنَّمَا فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي " [٢/٤١]

3369- Saîd b. el-Müseyyeb bildiriyor: Hz. Ali, Fâtıma'ya: "Kadınlar için hayırlı olan nedir?" diye sorunca, Hz. Fâtıma: "Onların erkekleri, erkeklerin de onları görmemesidir" cevabını verdi. Hz. Ali bunu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) anlatınca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Fâtıma benden bir parçadır"* buyurdu.

٣٣٧٠- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ، ثنا أُمَيَّةُ، ثنا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، عَنْ رَوْحِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا: " مَا رَأَيْتُ أَحَدًا قَطُّ أَصْدَقَ مِنْ فَاطِمَةَ غَيْرَ أَبِيهَا، قَالَ: وَكَانَ بَيْنَهُمَا شَيْءٌ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، سَلْهَا فَإِنَّهَا لا تَكْذِبُ " [٢/٤١]

3370- Hz. Âişe şöyle der: "Babasından sonra, Fâtıma'dan daha doğrusunu görmedim. (Ravi der ki) Âişe ile Hz. Fâtıma arasında bir sorun vardı. Âişe: "Ey Allah'ın Resûlü! Fâtıma'ya sor. O yalan söylemez" dedi.

٣٣٧١- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ، عَنْ أَبِي الْوَرْدِ، عَنِ ابْنِ أَعْبَدَ، قَالَ: قَالَ لِي عَلِيٌّ: يَا ابْنَ أَعْبَدَ، " هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ الطَّعَامِ؟ "، قَالَ: وَمَا حَقُّهُ يَا ابْنَ أَبِي طَالِبٍ؟ قَالَ: تَقُولُ: " بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيمَا رَزَقْتَنَا "، ثُمَّ قَالَ: " أَتَدْرِي مَا شُكْرُهُ إِذَا فَرَغْتَ؟ "، قُلْتُ: وَمَا شُكْرُهُ؟ قَالَ: تَقُولُ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا "، ثُمَّ قَالَ: " أَلَا أُخْبِرُكَ عَنِّي وَعَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَانَتْ أَكْرَمَ أَهْلِهِ عَلَيْهِ، وَكَانَتْ زَوْجَتِي فَجَرَتْ بِالرَّحَى حَتَّى أَثَّرَ الرَّحَى بِيَدِهَا، وَأَسْقَتْ بِالْقِرْبَةِ حَتَّى أَثَّرَتِ الْقِرْبَةُ بِنَحْرِهَا، وَقَمَّتِ الْبَيْتَ حَتَّى اغْبَرَّتْ ثِيَابُهَا، وَأَوْقَدَتْ تَحْتَ الْقِدْرِ حَتَّى دَنِسَتْ ثِيَابُهَا، فَأَصَابَهَا مِنْ ذَلِكَ ضُرٌّ، فَقَدِمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَبْيٌ أَوْ خَدَمٌ، فَقُلْتُ لَهَا: انْطَلِقِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَسَلِيهِ خَادِمًا يَقِيكَ ضُرَّ مَا أَنْتِ فِيهِ، فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ شَبَثِ بْنِ رِبْعِيٍّ، عَنْ عَلِيٍّ [١/٧٠]

3371- İbn A'bed der ki: Hz. Ali bana: "Ey İbn A'bed! Yemeğin hakkının ne olduğunu biliyor musun?" diye sorunca: "Hakkı nedir ey İbn Ebî Tâlib?" karşılığını verdim. Hz. Ali: "Bismillah! Allahım, bize verdiklerine bereket ver" demendir" deyip: "Doyunca onun şükrü nedir?" diye sordu. Ben: "Onun şükrü nedir?" karşılığını verince: "Bizi yediren ve içiren Allah'a hamd olsun" demektir" deyip şöyle devam etti: Sana benden ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kızı Fâtıma'dan bahsedeyim mi? Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ailesi içinde en çok değer verdiği Fâtıma'ydı ve benim hanımımdı. Fâtıma el değirmeniyle un öğütürdü ve değirmen ellerinde iz bırakır, kırbayla o kadar su taşımış ki kırba göğsünde iz bırakır, evi süpürmekten üstü başı tozlanır, tencerenin altını o kadar yakardı ki giysileri kirlenirdi. Bunlar sebebiyle de rahatsızlandığı bir sırada Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) esir veya hizmetçiler getirildi. Ben Fâtıma'ya: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) git ve seni bu işlerden kurtaracak bir hizmetçi iste" dedim. —Ravi hadisin devamında Şebes b. Rib'î'nin, Ali'den naklettiği hadisle aynı manada bir rivayette bulundu. —[1]

---

[1] Ebû Dâvud (2988).

٣٣٧٢- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ: " لَقَدْ طَحَنَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَتَّى مَجَلَتْ يَدُهَا، وَرُبَّما أَثَّرَ قُطْبُ الرَّحَا فِي يَدِهَا "

3372- Zührî der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kızı o el değirmeniyle o kadar un öğüttü ki, elleri su toplardı. Bazen de değirmenin kulpu elinde iz bırakırdı."

٣٣٧٣- حَدَّثَنَا فاروقُ بْنُ عَبْدِ الْكَبِيرِ الْخَطَّابِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَشَّارٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيٍّ، أَنَّ فَاطِمَةَ كَانَتْ حَامِلا، فَكَانَتْ إِذَا خَبَزَتْ أَصَابَ حَرْفُ التَّنُّورِ بَطْنَهَا، فَأَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ تَسْأَلُهُ خَادِمًا، فَقَالَ: " لا أُعْطِيكِ وَأَدَعُ أَهْلَ الصُّفَّةِ تُطْوَى بُطُونُهُمْ مِنَ الْجُوعِ، أَوَلا أَدُلُّكَ عَلَى خَيْرٍ مِنْ ذَلِكَ؟ إِذَا أَوَيْتِ إِلَى فِرَاشِكِ تُسَبِّحِينَ اللَّهَ تَعَالَى ثَلاثًا وَثَلاثِينَ، وَتَحْمَدِينَهُ ثَلاثًا وَثَلاثِينَ، وَتُكَبِّرِينَهُ أَرْبَعًا وَثَلاثِينَ " [٢/٤١]

3373- Atâ b. es-Sâib, babası kanalıyla Hz. Ali'den bildiriyor: Fâtıma hamileydi ve ekmek pişirirken tandırın kenarı karnına değiyordu. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gidip kendisinden bir hizmetçi istedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana hizmetçi verip Suffe ahalisinin karnının açlıktan iki büklüm olmasına izin veremem. Sana bundan daha hayırlısını bildireyim mi? Yatağına girdiğin zaman otuz üç defa Allah'ı tesbih, otuz üç defa hamd eder, otuz dört defa de «Allahu Ekber» dersin"* buyurdu.[1]

٣٣٧٤- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ الْعَلاءِ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ، قَالَ: " مَا رُئِيَتْ فَاطِمَةُ ضَاحِكَةً بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلا يَوْمًا، أَفْتَرَتْ بِطَرْفِ نَابِهَا، قَالَ: وَمَكَثَتْ بَعْدَهُ سِتَّةَ أَشْهُرٍ " [٢/٤٣]

3374- Ebû Câfer der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) vefatından sonra Hz. Fâtıma'nın güldüğü görülmedi. Sadece bir gün tebessüm etti ki ön dişlerinin ucu gözüktü. Hz. Fâtıma, Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) sonra altı ay yaşadı."

---

[1] Ahmed (1/84, 93, 104), Nesâî (6/135) ve İbn Mâce (4152).

٣٣٧٥- حَدَّثَنَا فاروقُ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ، ثنا عَبَّادُ بْنُ الْعَوَّامِ، ثنا هِلالُ بْنُ خَبَّابٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِفَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: " أَنْتِ أَوَّلُ أَهْلِي لُحُوقًا بِي " [٢/٤٠]

3375- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hz. Fâtıma'ya: *"Ailemden, ilk önce bana kavuşacak olan sensin"* buyurdu.[1]

٣٣٧٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا أَبُو الْيَمَانِ، أَخْبَرَنَا شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " تُوُفِّيَتْ فَاطِمَةُ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِسِتَّةِ أَشْهُرٍ، وَدَفَنَهَا عَلِيٌّ لَيْلا " [٢/٤٢]

3376- Hz. Âişe der ki: "Fâtıma, Allah'ın Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) altı ay sonra vefat etti. Hz. Ali onu gece defnetti."

٣٣٧٧- ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا أَبُو الْعَبَّاسِ السَّرَّاجُ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْمَخْزُومِيُّ، عَنْ عَوْنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، عَنْ أُمِّهِ أُمِّ جَعْفَرٍ بِنْتِ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، وَعَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْمُهَاجِرِ، عَنْ أُمِّ جَعْفَرٍ، أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، قَالَتْ: يَا أَسْمَاءُ، إِنِّي قَدِ اسْتَقْبَحْتُ مَا يُصْنَعُ بِالنِّسَاءِ، أَنْ يُطْرَحَ عَلَى الْمَرْأَةِ الثَّوْبُ فَيَصِفُهَا، فَقَالَتْ أَسْمَاءُ: يَا ابْنَةَ رَسُولِ اللَّهِ، أَلا أُرِيكِ شَيْئًا رَأَيْتُهُ بِالْحَبَشَةِ، فَدَعَتْ بِجَرَائِدَ رَطِبَةٍ فَحَنَتْهَا، ثُمَّ طَرَحَتْ عَلَيْهَا ثَوْبًا، فَقَالَتْ فَاطِمَةُ: مَا أَحْسَنَ هَذَا، وَأَجْمَلَهُ تُعْرَفُ بِهِ الْمَرْأَةُ مِنَ الرَّجُلِ، " فَإِذَا مِتُّ أَنَا فَاغْسِلِينِي أَنْتِ وَعَلِيٌّ، وَلا يَدْخُلْ عَلَيَّ أَحَدٌ، فَلَمَّا تُوُفِّيَتْ غَسَّلَهَا عَلِيٌّ وَأَسْمَاءُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا " [٢/٤٣]

3377- Ümmü Câfer bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kızı Hz. Fâtıma: "Ey Esmâ! Ben bir kadın öldüğünde üzerine onu belli edecek bir örtü örtülmesinden hoşlanmıyorum" deyince, Esmâ: "Ey Resulullah'ın kızı! Sana, Habeş'de gördüğüm bir şeyi size göstereyim mi?" dedi ve birkaç yaş ağaç getirdi ve onları eğdi ve üzerine bir giysi attı. Hz. Fâtıma: "Bu ne güzeldir. Böylece kadının ve erkeğin cenazesi birbirinden ayırt edilir. Ben, öldüğümde sen ve Ali, bana gusül verin. Başka hiçbir kimse bulunmasın" dedi. Vefat ettiği zaman onu Hz. Ali ile Esmâ yıkadılar.

---

[1] İbn Ebî Şeybe (14/127).

Hz. Âişe'nin Fazileti ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Ona Olan Sevgisi

٣٣٧٨- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى بْنِ السُّكَيْنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا أَبُو طَاهِرٍ الْمَقْدِسِيُّ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُوقَرِيُّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: " أَوَّلُ حُبٍّ كَانَ فِي الإِسْلامِ: حُبُّ النَّبِيِّ ﷺ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا " [٢/٤٤]

3378- Enes der ki: "İslam'daki ilk sevgi, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Hz. Âişe'ye olan sevgisiydi."

٣٣٧٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا زَمْعَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ، يَقُولُ: سَمِعَتْ أُمُّ سَلَمَةَ الصَّرْخَةَ عَلَى عَائِشَةَ، فَأَرْسَلَتْ جَارِيَتَهَا انْظُرِي مَا صَنَعَتْ، فَجَاءَتْ، فَقَالَتْ: قَدْ قَضَتْ، فَقَالَتْ: " يَرْحَمُهَا اللَّهُ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَقَدْ كَانَتْ أَحَبَّ النَّاسِ كُلِّهِمْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلا أَبُوهَا " [٢/٤٤]

3379- İbn Ebî Muleyke der ki: Ümmü Seleme Hz. Âişe'nin yanında feryad sesi duyunca cariyesini gönderip: "Git bak ne oluyor?" dedi. Cariye gelince: "Vefat etti" dedi. Ümmü Seleme: "Allah ona rahmet etsin. Resûlullah (sallallahu alayhi vesellem), babasından sonra insanlar içinde en çok onu severdi" dedi.

٣٣٨٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ خَالِدِ بْنِ حَيَّانَ الرَّقِّيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ الْمِصْرِيُّ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ حُبُّكَ لِي؟ قَالَ: " كَعُقْدَةِ الْحَبْلِ "، فَكُنْتُ أَقُولُ: كَيْفَ الْعُقْدَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: فَيَقُولُ: " هِيَ عَلَى حَالِهَا " [٢/٤٤]

3380- Hz. Âişe der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Bana olan sevgin nasıl?" diye sorunca, Hz. Peygamber: *"İpin düğümü gibidir"* dedi. Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Düğüm nasıl?" diye sorardım, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Olduğu gibi duruyor"* cevabını verirdi.

٣٣٨١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَ
مُبَارَكُ بْنُ فَضَالَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ عَمَّتِهِ أُمِّ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِ

قَالَتْ: ذَهَبَتْ فَاطِمَةُ تَذْكُرُ عَائِشَةَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " يَا بُنَيَّةُ حَبِيبَةُ أَبِيكِ "
[٢/٤٤]

3381- Hz. Âişe der ki: Hz. Fâtıma, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gidip Âişe hakkında konuşunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kızcağızım; o, babanın sevdiğidir"* buyurdu.[1]

٣٣٨٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا أَبُو عِيسَى مُوسَى بْنُ عَلِيٍّ الْخُتَّلِيُّ، ثنا جَابِرُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْفَقِيهُ، عَنْ يُونُسَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ، عَنْ عَرِيبِ بْنِ حُمَيْدٍ، قَالَ: وَقَعَ رَجُلٌ فِي عَائِشَةَ، فَقَالَ عَمَّارٌ: " اسْكُتْ مَقْبُوحًا مَنْبُوحًا، أَتَقَعُ فِي حَبِيبَةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِنَّهَا لَزَوْجَتُهُ فِي الْجَنَّةِ " [٢/٤٤]

3382- Arîb b. Humeyd der ki: Bir adam Hz. Âişe'ye sövünce Ammâr: "Sus kötü konuşup it gibi havlama. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sevdiğine mi sövüyorsun?! O, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) cennette hanımıdır" dedi.

٣٣٨٣- ثنا أَبُو عُمَرَ بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ جَنَادٍ، ثنا يَحْيَى يَعْنِي ابْنَ سُلَيْمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، قَالَ: اسْتَأْذَنَ ابْنُ عَبَّاسٍ عَلَى عَائِشَةَ، فَقَالَتْ: " لا حَاجَةَ لِي بِتَزْكِيَتِهِ "، فَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ: " يَا أُمَّتَاهُ، إِنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ مِنْ صَالِحِ بَيْتِكِ جَاءَ يَعُودُكِ "، قَالَتْ: " فَأْذَنْ لَهُ "، فَدَخَلَ عَلَيْهَا، فَقَالَ: " يَا أُمَّهْ أَبْشِرِي، فَوَاللَّهِ مَا بَيْنَكِ وَبَيْنَ أَنْ تَلْقِي مُحَمَّدًا وَالأَحِبَّةَ إِلا أَنْ يُفَارِقَ رُوحُكِ جَسَدَكِ، كُنْتِ أَحَبَّ نِسَاءِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلَيْهِ، وَلَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُحِبُّ إِلا طَيِّبًا "، قَالَتْ: " أَيْضًا؟ " قَالَ: " هَلَكَتْ قِلادَتُكِ بِالأَبْوَاءِ، فَأَصْبَحَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَلْتَقِطُهَا فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً، فَأَنْزَلَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى: ﴿فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا﴾ فَكَانَ ذَلِكَ بِسَبَبِكِ وَبَرَكَتِكِ، مَا أَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى لِهَذِهِ الأُمَّةِ مِنَ الرُّخْصَةِ، وَكَانَ مِنْ أَمْرِ مِسْطَحٍ مَا كَانَ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى بَرَاءَتَكِ مِنْ فَوْقِ سَبْعِ سَمَوَاتِهِ، فَلَيْسَ مَسْجِدٌ يُذْكَرُ اللَّهُ فِيهِ إِلا وَشَأْنُكِ يُتْلَى فِيهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ "، فَقَالَتْ: " يَا ابْنَ عَبَّاسٍ دَعْنِي مِنْكَ وَمِنْ تَزْكِيَتِكَ، فَوَاللَّهِ لَوَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ نَسْيًا مَنْسِيًّا ".وَرَوَاهُ بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، عَنِ ابْنِ خُثَيْمٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، أَنَّ ذَكْوَانَ حَدَّثَهُ مِثْلَهُ، فَرَوَاهُ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ، عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، قَالَ: اسْتَأْذَنَ

---

[1] İbn Ebî Hatim, *İlel* (2635).

ابْنُ عَبَّاسٍ، فَذَكَرَ مِثْلَهُ، وَذَكَرَ حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ أَبِي مُلَيْكَةَ، قَالَ: اسْتَأْذَنَ ابْنُ عَبَّاسٍ، فَذَكَرَ نَحْوَهُ [٤٥/٢]

3383- İbn Ebî Muleyke bildiriyor: İbn Abbâs, (hastalığı sırasında) Hz. Âişe'nin yanına girmek için izin isteyince, Hz. Âişe: "Onun nasihatlerine ihtiyacım yok!" karşılığını verdi. Abdurrahman b. Ebî Bekr: "Anneciğim! İbn Abbâs akrabaların arasında en salih kişilerden biridir ve hasta olduğun için sadece ziyaretine gelmiş" deyince, Hz. Âişe: "O zaman girmesine izin ver!" karşılığını verdi. İbn Abbâs içeri girdi ve şöyle dedi: "Anneciğim! Müjde! Vallahi Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) ile sevdiklerine kavuşman arasında ruhunun bedeninden ayrılmasından başka bir şey yok. Eşleri arasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) en çok seni severdi ve Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ancak güzel ve temiz olan şeyleri severdi." Hz. Âişe: "Ben de!" deyince, İbn Abbâs şöyle devam etti:

Ebvâ'da gerdanlığın kaybolunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu aramaya koyuldu. Namaz vakti gelip de su bulamayınca da: **"Su bulamazsanız o zaman tertemiz bir toprak ile teyemmüm edin"**[1] âyeti nazil oldu. Allah bu ümmete senin sayende ve senin bereketinle böylesi bir ruhsatı ihsan etmiştir. Mistah'ın (Mistah b. Usâse'nin) yaydığı şeyler (dedikodular) da malum; ancak Allah o konuda (İfk olayı) masumiyetini yedi kat gök üzerinden bildirmiştir. Artık içinde beş vakit Allah'ın zikredildiği her bir mescidde senin de adın anılacak." Hz. Âişe ise: "Ey İbn Abbâs! Beni öyle övmekten vazgeç! Vallahi unutulmuş olmayı ve hatırlanmamayı çok isterdim" dedi.[2]

Masum Olduğu Konusunda Vahiy Gelmesi

٣٣٨٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا هُشَيْمٌ، قَالَ: أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " لَمَّا نزلَ عُذْرِي مِنَ السَّمَاءِ جَاءَنِي النَّبِيُّ ﷺ فَأَخْبَرَنِي، فَقُلْتُ: نَحْمَدُ اللَّهَ وَلا نَحْمَدُكَ " [٢٣٣/٩]

---

[1] Nisâ Sur. 43

[2] Ahmed, *Müsned* (6/349) ve Buhârî (8/482).

3384- Hz. Âişe der ki: Masum olduğum konusunda semadan vahiy gelince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelip bunu bana haber verdi. Ben: "Sana değil, Allah'a hamd ederiz" dedim.

Cibrîl'in Ona Selam Vermesi

٣٣٨٥- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مُجَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: رَأَيْتُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَاضِعًا يَدَكَ عَلَى مَعْرَفَةِ فَرَسٍ وَأَنْتَ قَائِمٌ تُكَلِّمُ دِحْيَةَ الْكَلْبِيَّ، قَالَ: " أَوَ قَدْ رَأَيْتِهِ؟ " قَالَتْ: نَعَمْ، قَالَ: " فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ وَهُوَ يُقْرِئُكِ السَّلامَ "، قَالَتْ: وَعَلَيْهِ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ، وَجَزَاهُ اللَّهُ خَيْرًا مِنْ زائِرٍ وَمِنْ دَخِيلٍ، فَنِعْمَ الصَّاحِبُ وَنِعْمَ الدَّخِيلُ. رَوَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ مُجَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ، وَرَوَاهُ الزُّهْرِيُّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَائِشَةَ نَحْوَهُ [٢/٤٦]

3385- Hz. Âişe der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Seni, ayakta durup elini atın yelesine koymuş ve Dihyetu'l-Kelbî ile konuşurken gördüm" dediğimde, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu gördün mü?"* diye sordu. Ben: "Evet" cevabını verince: *"O, Cibrîl'dir ve sana selam söylüyor"* dedi. Ben: "Allah'ın selamı ve rahmeti onun da üzerine olsun. Allah onun gibi ziyaretçiye ve misafire hayırlar versin. O ne güzel dost ve misafirdir" dedim.[1]

٣٣٨٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُزَنِيُّ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ أَبِي زَائِدَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَامِرًا الشَّعْبِيَّ، يَقُولُ: حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ، أَنَّ عَائِشَةَ حَدَّثَتْهُ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهَا: إِنَّ " جِبْرِيلَ يُقْرِئُكِ السَّلامَ "، قَالَتْ: وَعَلَيْهِ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ [٢/٤٦]

3386- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine: *"Cibrîl sana selam söylüyor"* deyince, Hz. Âişe: "Allah'ın selamı ve rahmeti onun da üzerine olsun" karşılığını verdi.[2]

---

[1] Buhârî (5898) ve Müslim (2448).

[2] Buhârî (5898), Müslim (2447), Ebû Dâvud (5232), Tirmizî (2693, 3882), İbn Mâce (3696) ve Ahmed (6/55, 112).

Hz. Âişe'nin İlmi

٣٣٨٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الزُّبَيْرِيُّ، ثنا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، قَالَ: كَانَ عُرْوَةُ يَقُولُ لِعَائِشَةَ: يَا أُمَّتَاهُ، لا أَعْجَبُ مِنْ فِقْهِكِ، أَقُولُ: زَوْجَةُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَابْنَةُ أَبِي بَكْرٍ، وَلا أَعْجَبُ مِنْ عِلْمِكِ بِالشِّعْرِ وَأَيَّامِ النَّاسِ، أَقُولُ: ابْنَةُ أَبِي بَكْرٍ، وَكَانَ أَعْلَمَ النَّاسِ، وَلَكِنْ أَعْجَبُ مِنْ عِلْمِكِ بِالطِّبِّ كَيْفَ هُوَ؟ وَمِنْ أَيْنَ هُوَ؟ وَمَا هُوَ؟ قَالَ: فَضَرَبَتْ عَلَى مَنْكِبِي، ثُمَّ قَالَتْ: " أَيْ عُرَيَّةُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَسْقَمُ فِي آخِرِ عُمُرِهِ، فَكَانَتْ تَقْدُمُ عَلَيْهِ الْوُفُودُ مِنْ كُلِّ جِهَةٍ فَتَنْعَتُ لَهُ، فَكُنْتُ أُعَالِجُهُ فَمِنْ ثَمَّ " [٥٠/٢]

3387- Urve der ki: Hz. Âişe'ye: "Anneciğim! Senin fıkıh bilgine şaşmıyorum, çünkü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) eşi ve Hz. Ebû Bekr'in kızıdır diyorum. Şiirdeki ve tarih konusundaki ilmine de şaşmıyorum, çünkü insanların en bilgilisi olan Ebû Bekr'in kızıdır diyorum. Ama tıp konusundaki ilmine şaşıyorum. Bunu nasıl, nereden öğrendin?" dediğimde omzuma vurup: "Ey Ureyye! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ömrünün sonunda hastalanıyordu ve dört bir taraftan yanına her taraftan heyetler hastalığına ilaç olarak ona bir şeyler söylüyorlardı. Ben de onlardan öğrendiklerimle ona ilaç yapıp tedavi ediyordum. İşte tıp konusundaki bilgim oradan gelmekte" dedi.

Hz. Âişe'nin Üstünlüğü

٣٣٨٨- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا إِسْحَاقُ يْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ رُسْتَهُ، ثنا ابْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " فَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ، كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَأَبِي إِسْحَاقَ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ مَهْدِيٍّ [٢٥/٩]

3388- Mus'ab b. Sa'd'ın, babasından bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Âişe'nin diğer kadınlara üstünlüğü, tiridin diğer yemeklere üstünlüğü gibidir."*[1]

---

[1] Buhârî (3770, 5419), Müslim (2446) ve Tirmizî (3887).

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٣٨٩- حدثنا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: ثنا يُونُسُ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: ثنا أَبُو زَيْدٍ الْهَرَوِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا، قَالَ: ثنا يَوسُفُ الْقَاضِي، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، قَالَ: سُمِعَ مُرَّةُ، يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِي مُوسَى، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَمُلَ مِنَ الرِّجَالِ كَثِيرٌ وَلَمْ يَكْمُلْ مِنَ النِّسَاءِ إِلا مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ، وَآسِيَةُ امْرَأَةِ فِرْعَوْنَ، وَفَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ " [٥/٩٨]

3389- Ebû Mûsa'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İnsanlardan çoğu olgunluğa ermiştir; ancak kadınlardan sadece Meryem binti İmrân ve Firavun'un hanımı Âsiye olgunluğa ermiştir. Âişe'nin diğer kadınlara üstünlüğü, tiridin diğer yemeklere üstünlüğü gibidir."*[1]

Hz. Fâtıma, Annesi ve Başkalarının Fazileti

٣٣٩٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " حَسْبُكَ مِنْ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ مَرْيَمُ ابْنَةُ عِمْرَانَ، وَخَدِيجَةُ ابْنَةُ خُوَيْلِدٍ، وَفَاطِمَةُ ابْنَةُ مُحَمَّدٍ، وَآسِيَةُ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ قَتَادَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مَعْمَرٌ، حَدَّثَ بِهِ الأَئِمَّةُ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ: أَحْمَدُ، وَإِسْحَاقُ، وَأَبُو مَسْعُودٍ [٢/٣٤٤]

3390- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yeryüzünde yaşayıp giden kadınlardan örneklik bakımından sana şunlar yeterlidir: Meryem binti İmrân, Hatice binti Huveylid, Fâtıma binti Muhammed ve Firavun'un karısı Âsiye."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (3411, 3433), Müslim (2431, 70), Tirmizî (1834), İbn Mâce (3280) ve Ahmed (4/394).

[2] Ahmed (3/135), Tirmizî (3878), İbn Hibbân (2222), Hâkim, *Müstedrek* (3/157), Abdurrezzak (20919) ve İbn Ebî Şeybe (12/134).

Hafsa'nın Fazileti

٣٣٩١- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَعَفَّانُ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الشَّوَارِبِ، ثنا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ التَّبُوذَكِيُّ، قَالُوا: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، ثنا أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ، عَنْ قَيْسِ بْنِ زَيْدٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ طَلَّقَ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ، فَدَخَلَ عَلَيْهَا خَالاهَا قُدَامَةُ وَعُثْمَانُ ابْنَا مَظْعُونٍ، فَبَكَتْ فَقَالَتْ: وَاللَّهِ مَا طَلَّقَنِي عَنْ شِبَعٍ، وَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ فَتَجَلْبَبَتْ، فَقَالَ: " قَالَ لِي جِبْرِيلُ: رَاجِعْ حَفْصَةَ، فَإِنَّهَا صَوَّامَةٌ قَوَّامَةٌ، وَإِنَّهَا زَوْجَتُكَ فِي الْجَنَّةِ " [٢/٥٠]

3391- Kays b. Zeyd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hafsa binti Ömer'i boşayınca, Hafsa'nın yanına dayıları olan Maz'ûn'un oğulları Kudâme ve Osmân girdiler. Hafsa ağlayarak: "Vallahi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni isteyerek boşamadı" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) geldi zaman da örtüsünü örttü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cibrîl bana: «Hafsa'yı geri çevir. Çünkü o, çok oruç tutan ve gece ibadeti yapan biridir. Cennette de senin hanımındır» dedi."*

٣٣٩٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْمُنْذِرُ بْنُ الْوَلِيدِ الْجَارُودِيُّ، ثنا أَبِي، ثنا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ، قَالَ: أَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يُطَلِّقَ حَفْصَةَ فَجَاءَ جِبْرِيلُ، فَقَالَ: " لا تُطَلِّقْهَا فَإِنَّهَا صَوَّامَةٌ قَوَّامَةٌ وَإِنَّهَا زَوْجَتُكَ فِي الْجَنَّةِ " [٢/٥٠]

3392- Ammâr b. Yâsir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hafsa'yı boşamak isteyince Cibrîl gelip: "Onu boşama. Çünkü o, çok oruç tutan ve gece ibadeti yapan biridir. Cennette de senin hanımındır" dedi.

Zeyneb Bint Cahş'ın Fazileti

٣٣٩٣- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ أَبِي السَّرِيِّ الْعَسْقَلانِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَعْيَنَ الْحَرَّانِيُّ، ثنا حَفْصُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنِ الْكُمَيْتِ بْنِ زَيْدٍ الأَسَدِيِّ، حَدَّثَنِي مَذْكُورٌ مَوْلَى زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ، عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ، قَالَتْ: خَطَبَنِي عِدَّةٌ مِنْ قُرَيْشٍ، فَأَرْسَلْتُ أُخْتِي حَمْنَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَسْتَشِيرُهُ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَيْنَ هِيَ مِمَّنْ يُعَلِّمُهَا كِتَابَ رَبِّهَا وَسُنَّةَ نَبِيِّهَا ﷺ "

قَالَتْ: وَمَنْ هُوَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ "، قَالَتْ: فَغَضِبَتْ حَمْنَةُ غَضَبًا شَدِيدًا، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتُزَوِّجُ ابْنَةَ عَمَّتِكَ مَوْلَاكَ؟ ! قَالَتْ: وَجَاءَتْنِي فَأَعْلَمَتْنِي، فَغَضِبْتُ أَشَدَّ مِنْ غَضَبِهَا، فَقُلْتُ أَشَدَّ مِنْ قَوْلِهَا، فَأَنْزَلَ اللَّهُ ﷾: ﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا﴾، قَالَتْ: فَأَرْسَلْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ: إِنِّي أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأُطِيعُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا رَأَيْتَ، فَزَوَّجَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ زَيْدًا، فَكُنْتُ أَزْرَأُ عَلَيْهِ، فَشَكَانِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَعَاتَبَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ عُدْتُ فَأَخَذْتُهُ بِلِسَانِي، فَشَكَانِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ "، فَقَالَ: أَنَا أُطَلِّقُهَا، قَالَتْ: فَطَلَّقَنِي، فَلَمَّا انْقَضَتْ عِدَّتِي، لَمْ أَعْلَمْ إِلَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَدْ دَخَلَ عَلَيَّ بَيْتِي وَأَنَا مَكْشُوفَةُ الشَّعْرِ، فَعَلِمْتُ أَنَّهُ أَمْرٌ مِنَ السَّمَاءِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ بِلَا خِطْبَةٍ وَلَا إِشْهَادٍ، فَقَالَ: " اللَّهُ زَوَّجَ، وَجِبْرِيلُ الشَّاهِدُ " [٥١/٢]

3393- Zeyneb binti Cahş anlatıyor: Kureyş'ten birkaç kişi beni istedi. Bu konuyu danışmak üzere kız kardeşim Hamne'yi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gönderdim. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Kendisine Allah'ın Kitabı'nı ve Resûlü'nün sünnetini öğretebilecek kişi için ne düşünür?"* buyurunca, Hamne: "Ey Allah'ın Resûlü! Kim bu kişi?" diye sordu. Resûlullah: *"Zeyd b. Hârise"* karşılığını verince, Hamne çok kızdı ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Amcakızını azatlınla mı evlendireceksin!" dedi. Sonra bana gelip olanları anlattı. Ben de Zeyd konusuna çok kızdım ve Hamne'den daha ağır laflar ettim. Ancak: **"Allah ve Resûlü bir işe hüküm verdiği zaman, inanmış bir erkek ve kadına o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allah ve Resûlü'ne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur"**[1] âyeti nazil olunca Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Allah'tan bağışlanmayı diliyor, Allah ve Resûlü'ne itaat ediyorum! Ey Allah'ın Resûlü! Sen münasip gördüğün şeyi yap!" diye haber yolladım.

Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) beni Zeyd'le evlendirdi. Ancak Zeyd'i hor gördüğüm için beni Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) şikayet etti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bu konuda bana sitemde bulununca bundan vazgeçtim. Sonrasında sözlerimle onu küçümsemeye başladım. Yine beni Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) şikâyet etti. Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Hanımını yanında tut ve Allah'tan kork!"* buyurdu. Ancak Zeyd beni boşayacağını söyledi ve boşadı. İddetim bittikten sonra bir ara Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) evime geldiğini gördüm. Başım da açıktı. Ama bunun gökten gelen bir emirle olduğunu da anladım. Ona: "Ey Allah'ın Resûlü! Ailemden istemeden ve şahitler olmadan mı benimle evleneceksin?" dediğimde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beni seninle Allah evlendirdi, şahidimiz de Cebrâil'dir"* karşılığını verdi.

---

[1] Ahzâb Sur. 36

٣٣٩٤- ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْكُدَيْمِيُّ، ثنا حَبَّانُ بْنُ هِلَالٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: لَمَّا انْقَضَتْ عِدَّةُ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِزَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ: " اذْهَبْ فَاذْكُرْنِي لَهَا "، فَلَمَّا قَالَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَظُمَتْ فِي نَفْسِي، فَذَهَبْتُ إِلَيْهَا، فَجَعَلْتُ ظَهْرِي إِلَى الْبَيْتِ، فَقُلْتُ: يَا زَيْنَبُ، بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَذْكُرُكِ، فَقَالَتْ: مَا كُنْتُ لِأُحْدِثَ شَيْئًا حَتَّى أُؤَامِرَ رَبِّي ﷾ فَقَامَتْ إِلَى مَسْجِدِهَا، فَأَنْزَلَ اللَّهُ ﷾ هَذِهِ الْآيَةَ: ﴿فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا﴾ فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدْخُلُ عَلَيْهَا بِغَيْرِ إِذْنٍ [٥٢/٢]

3394- Enes b. Mâlik der ki: Zeyneb binti Cahş'ın iddeti bitince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Zeyd b. Hârise'ye: *"Git ve onu bana iste"* buyurdu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) böyle buyurunca, Zeyneb gözümde büyüdü ve ona gidip sırtımı eve dönerek: "Ey Zeyneb! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) seninle evlenmek istiyor" dedim. Zeyneb: "Rabbime danışmadan bir şey söylemem" deyip namazgâhına gitti. Bunun üzerine: **"Nihayet Zeyd, onunla bağını kopardıktan sonra onu seninle evlendirdik"**[1] âyeti nazil oldu. Bu âyet nazil olduktan sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun yanına izin almadan girmeye başladı.

٣٣٩٥- ثنا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الصَّبَّاحِ، ثنا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَنْقَزِيُّ، ثنا عِيسَى بْنُ طَهْمَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يَقُولُ: كَانَتْ زَيْنَبُ تَفْخَرُ عَلَى أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ تَقُولُ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى زَوَّجَنِي مِنَ السَّمَاءِ، وَأُطْعِمَ عَلَيْهَا خُبْزًا وَلَحْمًا " [٥٢/٢]

---

[1] Ahzâb Sur. 37

3395- Enes b. Mâlik der ki: Zeyneb binti Cahş Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) diğer hanımlarına karşı övünerek: "Allah beni semanın üstünden evlendirdi" derdi. Düğününde ekmek ve et yedirildi.[1]

٣٣٩٦- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، وَاللَّفْظُ لَهُ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَتْ زَيْنَبُ بِنْتُ جَحْشٍ هِيَ الَّتِي كَانَتْ " تُسَامِينِي مِنْ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ فَعَصَمَهَا اللَّهُ تَعَالَى بِالْوَرَعِ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَمْ أَرَ امْرَأَةً أَكْثَرَ خَيْرًا وَأَكْبَرَ صَدَقَةً وَأَوْصَلَ لِلرَّحِمِ وَأَبْذَلَ لِنَفْسِهَا فِي كُلِّ شَيْءٍ يُتَقَرَّبُ بِهِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنْ زَيْنَبَ، مَا عَدَا سَوْرَةً مِنْ حِدَّةٍ كَانَتْ فِيهَا تُوشِكُ مِنْهَا الْفَيْئَةُ " [٥٣/٢]

3396- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hanımları arasında Zeyneb binti Cahş bana karşı övünürdü. Allah onu verâ sahibi olması sebebiyle korudu. Onun kadar hayır yapan, sadaka veren, akrabayı ziyaret eden ve kendisini Allah'a yaklaştıracak şeyleri yapmak için çaba harcayan bir kadın görmedim. Sadece arasıra birden köpürüp duygulanır, bundan dolayı da anlamsız şeyler yapardı."

٣٣٩٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُوسَى الْخَطْمِيُّ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبِي، عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيِّ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ، أَنَّ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَتْ زَيْنَبُ بِنْتُ جَحْشٍ زَوْجُ النَّبِيِّ ﷺ " تُسَاوِينِي مِنْ بَيْنَ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْمَنْزِلَةِ، وَلَمْ أَرَ امْرَأَةً قَطُّ خَيْرًا فِي الدِّينِ وَأَتْقَى لِلَّهِ ﷻ وَأَصْدَقَ حَدِيثًا وَأَوْصَلَ لِلرَّحِمِ وَأَعْظَمَ صَدَقَةً وَأَشَدَّ ابْتِذَالا لِنَفْسِهَا فِي الْعَمَلِ الَّذِي تُصُدِّقَ بِهِ وَتُقُرِّبَ إِلَى اللَّهِ ﷻ مَا عَدَا سَوْرَةً مِنْ حِدَّةٍ كَانَتْ تُسْرِعُ مِنْهَا الْفَيْئَةُ " [٥٣/٢]

3397- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hanımları arasında Zeyneb binti Cahş bana eşitti. Onun gibi dinde hayırlı, Allah'tan korkan, doğru söyleyen, akrabayı ziyaret eden, çok sadaka veren, Allah'a yaklaştıracak şeyleri yapmak için çaba harcayan bir kadın görmedim. Sadece arasıra birden köpürüp duygulanır, bundan dolayı da anlamsız şeyler yapardı."

---

[1] Buhârî (7320), Tirmizî (3165) ve Beyhakî (7/57).

٣٣٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ بَهْرَامَ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَدَّادٍ، عَنْ مَيْمُونَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي رَهْطٍ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ يَقْسِمُ مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْهِ، فَبَعَثَتْ إِلَيْهِ امْرَأَةٌ مِنْ نِسَائِهِ، وَمَا مِنْهُمْ إِلا ذَا قَرَابَةٍ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلَمَّا عَمَّ أَزْوَاجَهُ عَطِيَّتَهُ، قَالَتْ زَيْنَبُ بِنْتُ جَحْشٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا مِنْ نِسَائِكَ امْرَأَةٌ إِلا وَهِيَ تَنْظُرُ إِلَى أَخِيهَا أَوْ أَبِيهَا أَوْ ذِي قَرَابَتِهَا عِنْدَكِ، فَاذْكُرْنِي مِنْ أَجْلِ الَّذِي زَوَّجَنِيكَ، فَأَحْرَقَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَوْلُهَا، وَبَلَغَ مِنْهُ كُلَّ مَبْلَغٍ فَانْتَهَرَهَا عُمَرُ، فَقَالَتْ: أَعْرِضْ عَنِّي يَا عُمَرُ، فَوَاللَّهِ لَوْ كُنْتُ بِنْتَكَ مَا رَضِيتَ بِهَذَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَعْرِضْ عَنْهَا يَا عُمَرُ فَإِنَّهَا أَوَّاهَةٌ "، فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الأَوَّاهُ؟ قَالَ: " الْخَاشِعُ الدَّعَّاءُ الْمُتَضَرِّعُ "، ثُمَّ قَرَأَ: ﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لأَوَّاهٌ حَلِيمٌ﴾ [٥٣/٢]

3398- Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hanımı Meymûne binti'l-Hâris der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Muhacirlerden bir grupla ganimeti taksim ederken hanımlarından biri pay ayırması için kendisine haber yolladı. Orada bulunanların her birinin de Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile bir şekilde akrabalığı bulunuyordu. Ganimetten bütün eşlerine pay ayrılınca Zeyneb binti Cahş: "Ey Allah'ın Resûlü! Hanımlarından her birinin kardeşi veya babası vasıtasıyla veya başka bir yerden seninle akrabalığı bulunmakta ve bundan dolayı bir şeyler beklemektedir. Beni seninle evlendiren zattan (Allah'tan) dolayı (taksimatta) beni unutma!" dedi. Bu sözü Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) çok etkileyince Ömer, Zeyneb'i azarladı, ancak Zeyneb: "Ey Ömer! Bana karışma! Vallahi yerimde senin kızın olsaydı buna razı olmazdın" karşılığını verdi. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ömer! Ona karışma! Zira evvâh biridir"* buyurdu. Adamın biri: "Ey Allah'ın Resûlü! Evvâh ne demektir?" diye sorunca: *"Huşu içinde ve boyun eğerek Allah'a dua eden kişidir"* buyurdu ve: **"Şüphesiz İbrâhîm çok içli, yumuşak huylu bir kişiydi"**[1] âyetini okudu.

٣٣٩٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى

---

[1] Tevbe Sur. 114

عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لأَزْوَاجِهِ: " أَوَّلُكُنَّ تَتْبَعُنِي أَطْوَلُكُنَّ يَدًا "، فَكُنَّا إِذَا اجْتَمَعْنَا بَعْدَ وَفَاةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ نَمُدُّ أَيْدِيَنَا فِي الْحَائِطِ نَتَطَاوَلُ، فَلَمْ نَزَلْ نَفْعَلُ ذَلِكَ حَتَّى تُوُفِّيَتْ زَيْنَبُ بِنْتُ جَحْشٍ، وَكَانَتِ امْرَأَةً قَصِيرَةً وَلَمْ تَكُنْ أَطْوَلَنَا، فَعَرَفْتُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَرَادَ بِطُولِ الْيَدِ الصَّدَقَةَ، وَكَانَتِ امْرَأَةً صَنَاعًا، كَانَتْ تَعْمَلُ بِيَدَيْهَا وَتَتَصَدَّقُ بِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ سبحانه وتعالى [٥٤/٢]

3399- Hz. Âişe şöyle bildirir: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) hanımlarına: *"Benden sonra ilk vefat edecek olanınız eli en uzun olanınızdır"* demişti. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) vefatından sonra bir araya gelince ellerimizi duvara uzatır ve ölçerdik. Zeyneb binti Cahş vefat edene kadar bunu yapmaya devam ettik. Zeyneb kısa boyluydu ve en uzunumuz değildi. O zaman Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) el uzunluğundan sadakayı kastettiğini anladım. Zeyneb kendi emeği ile geçinir el işi yapıp kazandığını Allah için sadaka olarak dağıtırdı.[1]

٣٤٠٠- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ كَيْسَانَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمَدِينِيُّ، ثنا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ خُصَيْفَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَافِعٍ مَوْلَى أُمِّ سَلَمَةَ، عَنْ أُخْتِهِ بَرَّةَ بِنْتِ رَافِعٍ، قَالَتْ: لَمَّا خَرَجَ الْعَطَاءُ، بَعَثَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ إِلَى زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ بِعَطَائِهَا، فَأُتِيَتْ بِهِ وَنَحْنُ عِنْدَهَا، قَالَتْ: " مَا هَذَا؟ " قَالُوا: أَرْسَلَ بِهِ إِلَيْكِ عُمَرُ، قَالَتْ: " غَفَرَ اللَّهُ لَهُ، وَاللَّهِ لَغَيْرِي مِنْ أَخَوَاتِي كَانَتْ أَقْوَى عَلَى قَسْمِ هَذَا مِنِّي "، قَالُوا: إِنَّ هَذَا لَكِ كُلُّهُ، قَالَتْ: " سُبْحَانَ اللَّهِ ! "، فَجَعَلَتْ تُسْتَرُ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ بِجِلْبَابِهَا أَوْ بِثَوْبِهَا، ضَعُوهُ اطْرَحُوا عَلَيْهِ ثَوْبًا، ثُمَّ قَالَتِ: " اقْبِضْ، اذْهَبْ إِلَى فُلانٍ مِنْ أَهْلِ رَحِمِهَا وَأَيْتَامِهَا "، حَتَّى بَقِيَتْ بَقِيَّةٌ تَحْتَ الثَّوْبِ، قَالَتْ: فَأَخَذْنَا مَا تَحْتَ الثَّوْبِ فَوَجَدْنَاهُ بَضْعَةً وَثَمَانِينَ دِرْهَمًا، ثُمَّ رَفَعَتْ يَدَهَا، ثُمَّ قَالَتْ: " اللَّهُمَّ لا يُدْرِكُنِي عَطَاءٌ لِعُمَرَ بَعْدَ عَامِي هَذَا أَبَدًا "، فَكَانَتْ أَوَّلَ نِسَاءِ النَّبِيِّ ﷺ لُحُوقًا بِهِ [٥٤/٢]

3400- Berre binti Râfi' bildiriyor: Ganimetten yıllık atiyye çıktığı zaman Ömer b. el-Hattâb, Zeyneb binti Cahş'a payına düşen miktarı gönderdi. Biz Zeyneb'in yanındayken bu para geldi. Zeyneb: "Bu ne?" diye sorunca, parayı getiren kadın: "Ömer bunu sana gönderdi!" karşılığını verdi. Zeyneb: "Allah onu bağışlasın! Vallahi diğer kardeşlerime göndermiş olsaydı onlar bunun paylaşımını benden daha iyi yaparlardı" deyince, oradakiler: "Bunların hepsi senin" şeklinde karşılık verdiler. Zeyneb: "Sübhânallah!" deyip miktarı görmemek için giysisiyle paranın üzerini kapattı. Sonra: "Bunun üzerini bir giysiyle örtün" dedi. Sonra oradakilerden birine: "Bir avuç al!" dedi ve ailesinden yakınları ile yetimlere vermesini söyledi. Bu şekilde giysi altında az bir miktar kalana kadar gelen parayı dağıttı. Giysinin altında kalan miktarı aldığımızda seksen küsur dirhem olduğunu gördük. Ardından Zeyneb ellerini kaldırdı ve: "Allahım! Bu yıldan sonra Ömer'den böylesi bir yardıma yetişememeyim!" diye dua etti. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hanımları içinde Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) sonra ilk vefat eden de kendisi oldu.

---

[1] Müslim (2452).

٣٤٠٠/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُفْيَانَ بْنِ مُوسَى الصَّفَّارُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ آدَمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ السَّمَّاكِ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ عَامِرٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبْزَى، قَالَ: صَلَّيْتُ خَلْفَ ابْنِ عُمَرَ عَلَى زَيْنَبَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ بِالْمَدِينَةِ، وَكَانَتْ أَوَّلَ نِسَائِهِ بَعْدَهُ مَوْتًا، فَكَبَّرَ عَلَيْهَا أَرْبَعًا، ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَى أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ يَأْمُرْنَ أَنْ يُدْخِلَهَا قَبْرَهَا؟ فَقُلْنَ: نُحِبُّ أَنْ يَلِيَ ذَلِكَ مِنْ أَمْرِهَا مَنْ كَانَ يَرَاهَا فِي حَيَاتِهَا، فَهُوَ أَحَقُّ بِذَلِكَ، فَقَالَ: " صَدَقْتُنَّ أَوْ أَصَبْتُنَّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ السَّمَّاكِ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ آدَمَ الْمِصِّيصِيُّ

[٢١١/٨]

3400/a- Abdurrahman b. Ebzâ der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hanımı Zeyneb'in cenaze namazını Hz. Ömer'in arkasında kıldım. Zeyneb, Allah'ın Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) sonra vefat eden ilk hanımıydı. Ömer dört tekbir getirip namazı bitirdikten sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hanımlarına, onu kimin mezara koymasını istediklerini sordu. Onlar: "Bu işi onu hayattayken görenlerin yapmasını isteriz. Böyle bir kişi onu mezara indirmeye daha layıktır" dediler. Bunun üzerine Ömer: "Doğru söylediniz -veya- isabet ettiniz" dedi.

Safiyye binti Huyey'in Fazileti

٣٤٠١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: بَلَغَ صَفِيَّةَ أَنَّ حَفْصَةَ، قَالَتْ لَهَا: إِنَّكِ بِنْتُ يَهُودِيٍّ،

فَبَكَتْ، فَدَخَلَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ وَهِيَ تَبْكِي، فَقَالَ: " مَا شَأْنُكِ؟ " قَالَتْ: قَالَتْ لِي حَفْصَةُ: إِنِّي بِنْتُ يَهُودِيٍّ، فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ ﷺ: " إِنَّكِ لَبِنْتُ نَبِيٍّ، وَإِنَّ عَمَّكِ لَنَبِيٌّ، وَإِنَّكِ لَتَحْتَ نَبِيٍّ فَبِمَ تَفْخَرُ عَلَيْكِ؟ ! " ثُمَّ قَالَ: " اتَّقِ اللَّهَ يَا حَفْصَةُ " [٥٥/٢]

3401- Enes der ki: Safiyye, Hafsa'nın kendisi hakkında: "Sen Yahudi birinin kızısın" dediğini öğrenince ağlamaya başladı. O ağlarken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) girince: *"Neden ağlıyorsun?"* diye sordu. Safiyye: "Hafsa benim Yahudi birinin kızı olduğumu söyledi" cevabını verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen peygamber kızısın. Senin amcan peygamberdir ve bir peygamberin hanımısın. Buna rağmen sana karşı neyle övünüyor?"* buyurduktan sonra: *"Allah'tan kork ey Hafsa"* dedi.[1]

Hz. Ali'nin Annesi Fâtıma binti Esed'in Fazileti

٣٤٠٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ رَغْبَةَ، ثنا رَوْحُ بْنُ صَلاحٍ، أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: لَمَّا مَاتَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ أَسَدِ بْنِ هَاشِمٍ أُمُّ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ دَخَلَ عَلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَجَلَسَ عِنْدَ رَأْسِهَا، فَقَالَ: " يَرْحَمُكِ اللَّهُ، فَإِنَّكِ كُنْتِ أُمِّي بَعْدَ أُمِّي، تَجُوعِينَ وَتُشْبِعِينَنِي، وَتَعْرَيْنَ وَتَكْسِينَنِي، وَتَمْنَعِينَ نَفْسَكِ طَيِّبَ الطَّعَامِ وَتُطْعِمِينَنِي، تُرِيدِينَ بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ وَالدَّارَ الآخِرَةَ "، ثُمَّ أَمَرَ أَنْ تُغْسَلَ ثَلاثًا ثَلاثًا، فَلَمَّا بَلَغَ الْمَاءَ الَّذِي فِيهِ الْكَافُورُ سَكَبَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِيَدِهِ، ثُمَّ خَلَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَمِيصَهُ وَأَلْبَسَهَا إِيَّاهُ، وَكَفَّنَهَا فَوْقَهُ، ثُمَّ دَعَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ، وَأَبَا أَيُّوبَ الأَنْصَارِيَّ، وَعُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، وَغُلامًا أَسْوَدَ يَحْفِرُونَ قَبْرَهَا، فَلَمَّا بَلَغُوا اللَّحْدَ حَفَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَخْرَجَ تُرَابَهُ بِيَدِهِ، فَلَمَّا فَرَغَ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَاضْطَجَعَ فِيهِ، ثُمَّ قَالَ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لا يَمُوتُ، اغْفِرْ لأُمِّي فَاطِمَةَ بِنْتِ أَسَدٍ، وَلَقِّنْهَا حُجَّتَهَا، وَأَوْسِعْ عَلَيْهَا مُدْخَلَهَا بِحَقِّ نَبِيِّكَ وَالأَنْبِيَاءِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِي، فَإِنَّكَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ "، وَكَبَّرَ عَلَيْهَا أَرْبَعًا، وَأَدْخَلُوهَا اللَّحْدَ هُوَ، وَالْعَبَّاسُ، وَأَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَاصِمٍ، وَالثَّوْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ رَوْحِ بْنِ صَلاحٍ تَفَرَّدَ بِهِ [١٢١/٣]

---

[1] Tirmizî (3984) ve Ahmed (3/135-136).

3402- Enes b. Mâlik der ki: Hz. Ali'nin annesi Fâtıma binti Esed b. Hâşim vefat edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girip başucunda oturdu ve şöyle dedi: *"Allah sana rahmet etsin. Sen, benim öz annemden sonra annemdin. Kendin aç kalır, beni doyurur; kendin giymez, beni giydirir; kendini güzel yiyeceklerden mahrum bırakarak bana yedirir ve bunları yaparken Allah'ın rızasını ve âhiret yurdunu arzu ederdin."* Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), cenazenin üç kere yıkanmasını emretti. Sıra, içinde kâfûr denilen güzel kokunun bulunduğu suya gelince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), bu suyu onun üzerine kendi eliyle döktü. Sonra kendi gömleğini çıkarıp ona giydirdi. Böylece Fâtıma bu gömleğin üzerine kefenlendi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kabri kazmaları için Usâme b. Zeyd, Ebû Eyyûb el-Ensârî, Ömer b. el-Hattâb ve siyahî bir köleyi çağırdı. Kabir açılıp sıra cenazenin konacağı lahdin hazırlanmasına gelince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), onu bizzat kendisi kazdı ve toprağını kendi elleriyle çıkardı. Bu işi bitirdikten sonra orada bir müddet uzandı ve şöyle dedi: *"Dirilten ve öldüren, diri olan ve ölmeyen Allah'a hamd olsun. (Allahım) Peygamberinin ve benden önceki peygamberlerinin hakkı için; Annem Fâtıma binti Esed'i bağışla! Ona telkin eyle ve girdiği yeri ona genişlet. Şüphe yok ki Sen, merhametlilerin en merhametlisisin."* Namazını dört tekbirle kıldırdı ve onu lahde kendisi, Abbâs ve Ebu Bekr es-Sıddik koydular.

Tek kanallı bir hadistir.

Ümmü Eymen'in Fazileti

٣٤٠٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُثْمَانِيُّ، ثنا أُمَيَّةُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَاهِلِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الأَزْدِيُّ، ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، ثنا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ الْقَاسِمِ، قَالَ: خَرَجَتْ أُمُّ أَيْمَنَ مُهَاجِرَةً إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ مَكَّةَ إِلَى الْمَدِينَةِ وَهِيَ مَاشِيَةٌ لَيْسَ مَعَهَا زَادٌ، وَهِيَ صَائِمَةٌ فِي يَوْمٍ شَدِيدِ الْحَرِّ، فَأَصَابَهَا عَطَشٌ شَدِيدٌ حَتَّى كَادَتْ أَنْ تَمُوتَ مِنْ شِدَّةِ الْعَطَشِ، قَالَ: وَهِيَ بِالرَّوْحَاءِ أَوْ قَرِيبًا مِنْهَا، فَلَمَّا غَابَتِ الشَّمْسُ، قَالَتْ: " إِذْ أَنَا بِحَفِيفِ شَيْءٍ فَوْقَ رَأْسِي، فَرَفَعْتُ رَأْسِي، فَإِذَا أَنَا بِدَلْوٍ مِنَ السَّمَاءِ مُدَلًّى بِرِشَاءٍ أَبْيَضَ، قَالَتْ: فَدَنَا مِنِّي حَتَّى إِذَا كَانَ حَيْثُ اسْتَمْكَنَ مِنْهُ تَنَاوَلْتُهُ فَشَرِبْتُ مِنْهُ حَتَّى رَوِيتُ "، قَالَتْ: " فَلَقَدْ كُنْتُ بَعْدَ ذَلِكَ الْيَوْمَ الْحَارِّ أَطُوفُ فِي الشَّمْسِ كَيْ أَعْطَشَ وَمَا عَطِشْتُ بَعْدَهَا " [٦٧/٢]

3403- Ümmü Eymen, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gitmek için Mekke'den Medine'ye, yaya olarak azıksız ve şiddetli sıcağın olduğu bir günde oruçlu bir şekilde hicret etti. Neredeyse susuzluktan ölecek kadar şiddetli bir susuzluğa maruz kaldı. Ravhâ veya oraya yakın bir yere yetişince güneş battı. Ümmü Eymen der ki: "Bu durumdayken başımın üzerinde bir şeyin hışırtısını duydum ve başımı kaldırdığımda gökten bir kovanın indiğini gördüm. Kova beyaz bir iple sarkıtılmıştı. Kova bana onu tutacak kadar yaklaştı ve kovayı tutup kanana kadar içtim. O günden sonra susamak için, sıcakta güneşin altında dolaştım, ama hiç susamadım."

٣٤٠٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ، ثنا عَبْدُ الْقُدُّوسِ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: " ذَهَبْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى أُمِّ أَيْمَنَ يَزُورُهَا، فَقَرَّبَتْ لَهُ طَعَامًا أَوْ شَرَابًا، فَإِمَّا إِنْ كَانَ صَائِمًا وَإِمَّا لَمْ يَرُدَّهُ، فَجَعَلَتْ تُخَاصِمُهُ أَيْ كُلْ "، فَلَمَّا تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ أَبُو بَكْرٍ لِعُمَرَ: بِنَا إِلَى أُمِّ أَيْمَنَ نَزُورُهَا كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَزُورُهَا، فَلَمَّا رَأَتْهُمَا بَكَتْ، فَقَالَا لَهَا: مَا يُبْكِيكِ؟ فَقَالَتْ: مَا أَبْكِي، إِنِّي لَأَعْلَمُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَدْ صَارَ إِلَى خَيْرٍ مِمَّا كَانَ فِيهِ، وَلَكِنِّي أَبْكِي لِخَبَرِ السَّمَاءِ انْقَطَعَ عَنَّا، فَهَيَّجَتْهُمَا عَلَى الْبُكَاءِ فَجَعَلَا يَبْكِيَانِ مَعَهَا [٦٨/٢]

3404- Enes bildiriyor: Hz. Peygamber'le (sallallahu aleyhi vesellem) birlikte Ümmü Eymen'i ziyarete gittik. Kendisine yemek veya içecek ikram edildi. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ya oruçlu olduğu veya yemek istemediği için bu ikramı kabul etmedi. Bunu gören Ümmü Eymen ikramı yemesi için onunla tartışmaya başladı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) vefat edince Ebû Bekr, Ömer'e: "Kalk da Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yaptığı gibi biz de Ümmü Eymen'i ziyarete gidelim!" dedi. Ümmü Eymen onları görünce ağlamaya başladı. Ona: "Neden ağlıyorsun?" diye sorduklarında ise: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) vefat edişine ağlamıyorum; zira buradan daha hayırlı olan bir mekâna intikal etti. Ama onun gidişiyle semanın haberleri de bizden kesildi, ona ağlıyorum!" dedi. Ümmü Eymen'in bu sözü onları çok etkiledi ve onlar da onunla birlikte ağlamaya başladı.[1]

---

[1] Müslim (2454) ve İbn Mâce (1635).

٣٤٠٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ، قَالَ: لَمَّا قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَكَتْ أُمُّ أَيْمَنَ وَهِيَ أُمُّ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، فَقِيلَ لَهَا: مَا يُبْكِيكِ؟ قَالَتْ: " انْقَطَعَ عَنَّا خَبَرُ السَّمَاءِ " [٦٨/٢]

3405- Târık b. Şihâb der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat edince Usâme b. Zeyd'in annesi Ümmü Eymen ağlayınca, kendisine: "Neden ağlıyorsun?" diye soruldu. Ümmü Eymen: "Semanın haberi bizden kesildi diye ağlıyorum" cevabını verdi.

Esmâ binti Ebî Bekr'in Fazileti

٣٤٠٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا مِنْجَابٌ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ، قَالَتْ: لَمَّا أَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْخُرُوجَ إِلَى الْمَدِينَةِ، صَنَعْتُ سُفْرَتَهُ فِي بَيْتِ أَبِي بَكْرٍ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: " ابْغِينِي مِعْلاقًا لِسُفْرَةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَعِصَامًا لِقِرْبَتِهِ "، فَقُلْتُ: " مَا أَجِدُ إِلا نِطَاقِي "، قَالَ: " فَهَاتِهِ "، قَالَتْ: " فَقَطَعْتُهُ بِاثْنَيْنِ، فَجَعَلَ إِحْدَاهُمَا لِلسُّفْرَةِ وَالأُخْرَى لِلْقِرْبَةِ، فَلِذَلِكَ سُمِّيتُ ذَاتَ النِّطَاقَيْنِ " [٥٥/٢]

3406- Esmâ binti Ebî Bekr bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye hicret edeceği zaman azığını Ebû Bekr'in evinde hazırladım. Ebû Bekr: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) azığını ve kırbasını bağlamak için bana bir ip bul" deyince, "Kuşağımdan başka bir şey yok" karşılığını verdim. Ebû Bekr: "O zaman onu ver" deyince kuşağı ikiye bölüp verdim. Biriyle azık, diğeriyle kırba bağlandı. Bu sebeple bana "Zâtu'n-Nitâkayn (=İki Kuşaklı)" lakabı takıldı.

Ümmü Süleym'in Fazileti

٣٤٠٧- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَرَّانِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا حَمَّادٌ، عَنْ ثَابِتٍ، وَإِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ أَبَا طَلْحَةَ خَطَبَ أُمَّ سُلَيْمٍ، فَقَالَتْ: " يَا أَبَا طَلْحَةَ، أَلَسْتَ تَعْلَمُ أَنَّ إِلَهَكَ الَّذِي تَعْبُدُ خَشَبَةٌ تَنْبُتُ مِنَ الأَرْضِ نَجَّرَهَا حَبَشِيُّ بَنِي فُلانٍ ؟ " قَالَتْ: " أَفَلا تَسْتَحِي أَنْ تَعْبُدَ خَشَبَةً مِنْ نَبَاتِ الأَرْضِ نَجَّرَهَا حَبَشِيُّ بَنِي فُلانٍ؟ إِنْ أَنْتَ أَسْلَمْتَ لَمْ أُرِدْ مِنْكَ مِنَ

الصَّدَاقِ غَيْرَهُ "، قَالَ: لا حَتَّى أَنْظُرَ فِي أَمْرِي، فَذَهَبَ ثُمَّ جَاءَ، فَقَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، قَالَتْ: " يَا أَنَسُ، زَوِّجْ أَبَا طَلْحَةَ " [٢/٦٠]

3407- Enes'in bildirdiğine göre Ebû Talha Ümmü Süleym'i isteyince Ümmü Süleym şöyle dedi: "Ey Ebû Talha! Taptığın ilahın yerden biten odun olduğunu ve falan oğullarından olan Habeşînin yonttuğunu bilmiyor musun? Falan oğullarından olan Habeşînin yonttuğu, yerden biten bir oduna tapmaya utanmıyor musun? Eğer Müslüman olursan, senden bundan başka mehir istemem." Ebû Talha: "Düşünmeden cevap veremem" deyip gitti. Sonra gelip: "Şahitlik ederim ki, Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in de Onun peygamberi olduğuna şahitlik ederim" dedi. Bunun üzerine Ümmü Süleym: "Ey Enes! Vekilim olarak beni Ebû Talha ile evlendir" dedi.

٣٤٠٨- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، وَجَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، كلهم، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ أَبُو دَاوُدَ وَحَدَّثَنَاهُ شَيْخٌ سَمِعَهُ مِنَ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ، وَقَدْ دَخَلَ حَدِيثُ بَعْضِهِمْ فِي بَعْضٍ، قَالَ: جَاءَ أَبُو طَلْحَةَ فَخَطَبَ أُمَّ سُلَيْمٍ وَكَلَّمَهَا فِي ذَلِكَ، فَقَالَتْ: يَا أَبَا طَلْحَةَ مَا مِثْلُكَ يُرَدُّ، وَلَكِنَّكَ امْرُؤٌ كَافِرٌ وَأَنَا امْرَأَةٌ لا تَصْلُحُ لِي أَنْ أَتَزَوَّجَكَ، فَقَالَ: مَا ذَاكَ مَهْرُكِ، قَالَتْ: وَمَا مَهْرِي؟ قَالَ: الصَّفْرَاءُ وَالْبَيْضَاءُ، قَالَتْ: فَإِنِّي لا أُرِيدُ صَفْرَاءَ وَلا بَيْضَاءَ أُرِيدُ مِنْكَ الإِسْلامَ، قَالَ: فَمَنْ لِي بِذَلِكَ؟ قَالَتْ: لَكَ بِذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَانْطَلَقَ أَبُو طَلْحَةَ يُرِيدُ النَّبِيَّ ﷺ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ جَالِسٌ فِي أَصْحَابِهِ، فَلَمَّا رَآهُ، قَالَ: " جَاءَكُمْ أَبُو طَلْحَةَ غُرَّةُ الإِسْلامِ بَيْنَ عَيْنَيْهِ "، فَجَاءَ فَأَخْبَرَ النَّبِيَّ ﷺ بِمَا قَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ، فَتَزَوَّجَهَا عَلَى ذَلِكَ، قَالَ ثَابِتٌ: فَمَا بَلَغَنَا أَنَّ مَهْرًا كَانَ أَعْظَمَ مِنْهُ، إِنَّهَا رَضِيَتْ بِالإِسْلامِ مَهْرًا فَتَزَوَّجَهَا، وَكَانَتِ امْرَأَةً مَلِيحَةَ الْعَيْنَيْنِ فِيهَا صُفْرٌ [٢/٥٩]

3408- Enes'in bildirdiğine göre Ebû Talha gelip Ümmü Süleym'i isteyip bu konuda onunla konuşunca Ümmü Süleym şöyle dedi: "Ey Ebû Talha! Senin gibisi reddedilmez, ancak sen kâfir birisin, benim ise bu durumda seninle evlenmem mümkün değil." Ebû Talha: "Bu senin mehrin olsun" deyince, Ümmü Süleym: "Mehrim nedir?" diye sordu. Ebû Talha: "Altın ve gümüş" cevabını verince, Ümmü Süleym: "Ne altın, ne de gümüş istemiyorum. Müslüman olmanı istiyorum" dedi. Ebû Talha: "Bu konuda kim bana yardımcı olur?" diye sorunca, Ümmü Süleym: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) git" cevabını verdi. Ebû Talha Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gitmek için yola çıktı. Ashâbıyla oturan Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu görünce: *"Ebû Talha, İslam'ın parlaklığı iki gözünün arasında gelmiş"* buyurdu. Ebû Talha gelip Ümmü Süleym'in kendisine söylediklerini aktardı ve Ümmü Süleym'in söylediği şekilde onunla evlendi. Sâbit der ki: "Öğrendiğimize göre Ümmü Süleym'in mehri çok büyüktü. Ümmü Süleym, Ebû Talha'yla mehir olarak Müslüman olması karşılığında onunla evlendi. Ümmü Süleym, güzel gözlü biriydi.[1]

٣٤٠٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: خَطَبَ أَبُو طَلْحَةَ أُمَّ سُلَيْمٍ قَبْلَ أَنْ يُسْلِمَ، فَقَالَتْ: " أَمَا إِنِّي فِيكَ لَرَاغِبَةٌ وَمَا مِثْلُكَ يُرَدُّ، وَلَكِنَّكَ رَجُلٌ كَافِرٌ وَأَنَا امْرَأَةٌ مُسْلِمَةٌ، فَإِنْ تُسْلِمْ فَذَلِكَ مَهْرِي، لا أَسْأَلُكَ غَيْرَهُ "، فَأَسْلَمَ أَبُو طَلْحَةَ فَتَزَوَّجَهَا [٢/٥٩]

3409- Enes der ki: Ebû Talha, Ümmü Süleym'i müslüman olmadan önce isteyince, Ümmü Süleym: "Ben seni istiyorum, senin gibi birinin evlenme teklifi geri çevrilmez, ama sen kâfirsin. Ben ise müslüman bir kadınım. Eğer müslüman olursan bu benim mehrim olur ve senden mehir olarak başka bir şey istemem" dedi. Ebû Talhâ müslüman olup onunla evlendi.[2]

٣٤١٠- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْمَخْزُومِيُّ الْفِطْرِيُّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: تَزَوَّجَ أَبُو طَلْحَةَ أُمَّ سُلَيْمٍ وَكَانَ صَدَاقُ مَا بَيْنَهُمَا الإِسْلامَ، أَسْلَمَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ قَبْلَ أَبِي طَلْحَةَ فَخَطَبَهَا، فَقَالَتْ: " إِنْ أَسْلَمْتَ نَكَحْتُكَ "، فَأَسْلَمَ فَكَانَ صَدَاقُ مَا بَيْنَهُمَا الإِسْلامَ [٢/٥٩]

3410- Enes b. Mâlik der ki: Ebû Talha, Ümmü Süleym ile evlendiğinde anlaştıkları mehir Ebû Talha'nın müslüman olmasıydı. Ümmü Süleym, Ebû Talha'dan önce müslüman olmuştu. Ebû Talha onunla evlenmek isteyince: "Ben müslüman oldum. Eğer sen de müslüman olursan seninle evlenirim" dedi. Ebû Talhâ müslüman oldu ve evlenirken aralarındaki mehir İslam oldu.[3]

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübra* (4/66).

[2] Nesâî (6/114) ve İbn Hibbân (735).

[3] Nesâî (6/114)

٣٤١١- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ الْمَاجِشُونُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " رَأَيْتُنِي دَخَلْتُ الْجَنَّةَ، فَإِذَا أَنَا بِرُمَيْصَاءَ امْرَأَةِ أَبِي طَلْحَةَ " [٢/٥٧]

3411- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rüyamda cennete girdim, orada Ebû Talha'nın hanımı Rümeysâ'yı gördüm"* buyurdu.[1]

٣٤١٢- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: أَتَانَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: أَيْ نَامَ الْقَيْلُولَةَ عِنْدَنَا فَعَرِقَ، وَجَاءَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ بِقَارُورَةٍ تَسْلُتُ الْعَرَقَ فِيهَا، فَاسْتَيْقَظَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: " يَا أُمَّ سُلَيْمٍ، مَا الَّذِي تَصْنَعِينَ؟ " قَالَتْ: هَذَا عَرَقُكَ نَجْعَلُهُ فِي طِيبِنَا، وَهُوَ أَطْيَبُ الطِّيبِ [٢/٦١]

3412- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kaylule uykusunu yanımızda uyudu ve terledi. Ümmü Süleym bir şişe getirip Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) terini ona doldurunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) uyandı ve: *"Ey Ümmü Süleym! Ne yapıyorsun?"* diye sordu. Ümmü Süleym: "Senin terini kokularımıza karıştıracağız. O, kokuların en güzelidir" cevabını verdi.[2]

٣٤١٣- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ السَّكَنِ، ثنا حَيَّانُ، ثنا هَمَّامٌ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسٍ: أَنّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَدْخُلْ بَيْتًا بِالْمَدِينَةِ غَيْرَ بَيْتِ أُمِّ سُلَيْمٍ إِلا عَلَى أَزْوَاجِهِ، فَقِيلَ لَهُ: فَقَالَ: " إِنِّي أَرْحَمُهَا، قُتِلَ أَخُوهَا مَعِي " [٢/٦١]

3413- Enes der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Medine'de Ümmü Süleym'in dışında sadece hanımlarının evine girerdi. Kendisine bunun sebebi sorulduğunda: *"Kardeşi benimleyken öldürüldüğü için ona acıyorum"* dedi.[3]

---

[1] Buhârî (3679), Müslim (257) ve Ahmed (1/373, 389).

[2] Müslim (2331), Ahmed (3/136) ve Buhârî (6281).

[3] Buhârî (2844) ve Müslim (2445).

٣٤١٤- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كَانَ لأَبِي طَلْحَةَ ابْنٌ مِنْ أُمِّ سُلَيْمٍ فَمَاتَ، فَقَالَتْ لأَهْلِهَا: لا تُخْبِرُوا أَبَا طَلْحَةَ بِابْنِهِ حَتَّى أَكُونَ أَنَا أُحَدِّثُهُ، قَالَ: فَجَاءَ فَقَرَّبَتْ إِلَيْهِ عَشَاءَهُ وَشَرَابَهُ، فَأَكَلَ وَشَرِبَ، قَالَ: ثُمَّ تَصَنَّعَتْ لَهُ أَحْسَنَ مَا كَانَتْ تَصَنَّعُ لَهُ قَبْلَ ذَلِكَ، فَلَمَّا شَبِعَ وَرُوِيَ وَقَعَ بِهَا، فَلَمَّا عَرَفَتْ أَنَّهُ قَدْ شَبِعَ وَرُوِيَ وَقَضَى حَاجَتَهُ مِنْهَا، قَالَتْ: يَا أَبَا طَلْحَةَ، أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ بَيْتٍ أَعَارُوا عَارِيَتَهُمْ أَهْلَ بَيْتٍ آخَرِينَ فَطَلَبُوا عَارِيَتَهُمْ، أَلَهُمْ أَنْ يَحْبِسُوا عَارِيَتَهُمْ؟ قَالَ: لا، قَالَتْ: فَاحْتَسِبِ ابْنَكَ، قَالَ: فَغَضِبَ، ثُمَّ قَالَ: تَرَكْتِينِي حَتَّى تَلَطَّخْتُ بِمَا تَلَطَّخْتُ بِهِ، ثُمَّ تُحَدِّثِينِي بِمَوْتِ ابْنِي، فَانْطَلَقَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَلَمْ تَرَ إِلَى أُمِّ سُلَيْمٍ صَنَعَتْ كَذَا وَكَذَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بَارَكَ اللَّهُ لَكُمَا فِي غَابِرِ لَيْلَتِكُمَا "، قَالَ: فَتَلَقَّيَتْ تِلْكَ اللَّيْلَةَ فَحَمَلَتْ بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ [٥٨/٢]

3414- Enes der ki: Ebû Talha'nın Ümmü Süleym'den olan bir oğlu vardı ve öldü. Ümmü Süleym evdekilere: "Ben söylemedikten sonra Ebû Talha'ya oğlunun ölümünden bahsetmeyin!" dedi. Ebû Talha eve gelince Ümmü Süleym onun yemeğini ve içeceğini önüne koydu. Ardından her zamankinden daha güzel bir şekilde giyinip süslenerek kendini hazırladı. Ebû Talha yemeğini yiyip içeceğini de içtikten sonra kalkıp onunla birlikte oldu. Ümmü Süleym, Ebû Talha'nın yemeğe, içeceğe doyduğuna ve cinsi yönden ihtiyacını da giderdiğine kanaat getirince şöyle dedi: "Ey Ebû Talha! Bir aile, başka bir aileden bir şey ödünç alsa, sonra mal sahibi ödünç verdikleri şeyi geri istese, diğerleri onu vermeyip yanlarında tutabilirler mi?" diye sordu. Ebû Talha: "Hayır!" karşılığını verince, Ümmü Süleym: "Oğlunun sevabını Allah'tan bekle" dedi. Bunun üzerine Ebû Talha öfkelendi ve ona: "Bir sürü boş işle uğraştırıp ihtiyacını da giderdikten sonra mı oğlumun öldüğünü söylüyorsun!" diye çıkıştı. Sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gidip: "Ey Allah'ın Peygamberi! Ümmü Süleym'in bana yaptığını gördün mü? Şöyle şöyle yaptı!" diye şikâyette bulundu. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah geçmiş gecenizi mübarek kılsın!"* buyurdu. Ravi der ki: "O gecenin tarihini aklımızda tuttuk ve bu sözün (daha sonra doğan) Abdullah b. Ebî Talha için söylenmiş olduğunu anladık."[1]

---

[1] Müslim (2144), Ahmed (3/196) ve Beyhakî (4/66).

٣٤١٥- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْمَخْزُومِيُّ الْفِطْرِيُّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: وَلَدَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ غُلامًا، فَاشْتَكَى فَاشْتَدَّ شَكْوَاهُ، ثُمَّ تُوُفِّيَ وَأَبُو طَلْحَةَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَانْصَرَفَ مِنْ عِنْدِهِ حِينَ صَلَّى الْمَغْرِبَ وَقَدْ لَفَّتْهُ أُمُّ سُلَيْمٍ فَجَعَلَتْهُ فِي نَاحِيَةٍ مِنْ بَيْتِهَا، فَهَوَى إِلَيْهِ أَبُو طَلْحَةَ، فَقَالَتْ: عَزَمْتُ عَلَيْكَ بِحَقِّي أَنْ لا تَقْرَبَهُ، فَإِنَّهُ لَمْ يَكُنْ مُنْذُ اشْتَكَى خَيْرًا مِنْهُ اللَّيْلَةَ، فَقَرَّبَتْ إِلَيْهِ فِطْرَهُ وَأَفْطَرَ، ثُمَّ أَخَذَتْ طِيبًا فَأَصَابَتْهُ، ثُمَّ دَنَتْ إِلَى أَبِي طَلْحَةَ فَأَصَابَهَا، فَقَالَتْ: يَا أَبَا طَلْحَةَ، أَرَأَيْتَ جِيرَانًا أَعَارُوا جِيرَانًا لَهُمْ عَارِيَةً حَتَّى ظَنُّوا أَنْ قَدْ تَرَكُوهَا لَهُمْ، فَلَمَّا طَلَبُوهَا مِنْهُمْ وَجَدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ؟ قَالَ: بِئْسَ مَا صَنَعُوا، قَالَتْ: فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَعَارَكَ فُلانًا ثُمَّ قَبَضَهُ مِنْكَ وَهُوَ أَحَقُّ بِهِ، فَغَدَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ حِينَ أَصْبَحَ فَأَخْبَرَهُ الْخَبَرَ، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمَا فِي لَيْلَتِهِمَا "، فَحَمَلَتْ بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ

[٥٨/٢]

3415- Enes b. Mâlik der ki: Ümmü Süleym bir çocuk dünyaya getirince, çocuk hastalandı ve hastalığı artınca da vefat etti. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında olan Ebû Talha akşam namazını kıldıktan sonra eve dönünce, Ümmü Süleym çocuğu sarıp evin bir kenarına koymuştu. Ebû Talha çocuğa yönelince Ümmü Süleym: "Üzerinde olan hakkım için ona yaklaşma. Hastalandığı günden bu yana şimdiki kadar rahat değildi" deyip Ebû Talha'ya yemeğini getirdi. Ebû Talha yemeğini yiyince Ümmü Süleym koku sürünüp Ebû Talha'ya yaklaştı. Ebû Talha onunla ilişkiye girdikten sonra Ümmü Süleym: "Ey Ebû Talha! Komşular komşularına ödünç bir şey verirlerse ve ödünç verilen bu şey onlarda bir daha istenmeyecekmiş gibi uzun süre kalırsa, sonra hak sahibi komşu bunu isterse, ödünç alanların bundan rahatsız olma hakları var mı?" diye sordu. Ebû Talha: "Öyle yaparlarsa kötü yapmış olurlar" cevabını verince, Ümmü Süleym: "Allah falanı sana ödünç verdi, sonra senden geri aldı. Onun aldığı şeyde senden daha çok hakkı var" dedi. Sabah olunca Ebû Talha Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gidip olanları anlatınca: *"Allahım! Onların bu gecelerini bereketli kıl"* diye dua etti. Ümmü Süleym o geceki ilişkiden Abdullah b. Ebî Talha'ya hamile kaldı.

٣٤١٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ وَارَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ سَابِقٍ، ثنا عَمْرُو بْنُ أَبِي قَيْسٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ، عَنْ أُمِّ سُلَيْمٍ، قَالَتْ: تُوُفِّيَ ابْنٌ لِي وَزَوْجِي غَائِبٌ، فَقُمْتُ فَسَحَبْتُهُ فِي

نَاحِيَةٍ مِنَ الْبَيْتِ، فَقَدِمَ زَوْجِي فَقُمْتُ فتطَيَّبْتُ لَهُ فَوَقَعَ عَلَيّ، ثُمَّ أَتَيْتُهُ بِطَعَامٍ فَجَعَلَ يَأْكُلُ، فَقُلْتُ: أَلا أُعَجِّبُكَ مِنْ جِيرَانِنَا؟ قَالَ: وَمَا لَهُمْ، قَالَتْ: أُعِيرُوا عَارِيَةً، فَلَمَّا طُلِبَتْ مِنْهُمْ عَجَزُوا، فَقَالَ: بِئْسَ مَا صَنَعُوا، فَقُلْتُ: هَذَا ابْنُكَ، فَقَالَ: لا جَرَمَ لا تَغْلِبِينِي عَنِ الصَّبْرِ اللَّيْلَةَ، فَلَمَّا أَصْبَحَ غَدَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي لَيْلَتِهِمْ "، فَلَقَدْ رَأَيْتُ لَهُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فِي الْمَسْجِدِ سَبْعَةً كُلُّهُمْ قَدْ قَرَءُوا الْقُرْآنَ [٥٩/٢]

3416- Ümmü Süleym anlatıyor: Kocamın gurbette olduğu bir zamanda oğullarımdan birisi vefat etti. Onu evin bir kenarına defnettim. Kocam gelince kalkıp onun için süslendim, benimle beraber olduktan sonra ona yemek getirdim. Yemeye başlayınca: "Şu komşularımıza hayret etmiyor musun?" dedim. Kocam: "Ne olmuş onlara?" diye sorunca: "Bir şeyi ödünç aldılar, ödünç aldıkları şeyi kendilerinden istendiği zaman da bundan rahatsız oldular" dedim. Kocam: "Çok kötü bir şey yapmışlar" karşılığını verince de ben: "Oğlunun durumu da bundan farksız" dedim. Kocam da: "Zararı yok, ama bu gece daha fazla sabrımı zorlama" dedi. Sabah olunca da Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gidip olanları bildirdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Onların gecelerine bereket ver"* diye dua etti. Ravi der ki: "Sonraları Mescid'de o ikisinin, hepsi de Kur'ân okuyan yedi çocuğunu gördüm.

Ümmü Harâm'ın Fazileti

٣٤١٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثنا الْقَعْنَبِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا ذَهَبَ إِلَى قُبَاءَ يَدْخُلُ عَلَى أُمِّ حَرَامٍ بِنْتِ مِلْحَانَ فَتُطْعِمُهُ، وَكَانَتْ أُمُّ حَرَامٍ تَحْتَ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، فَدَخَلَ عَلَيْهَا يوما فَأَطْعَمَتْهُ وَجَلَسَتْ تُفَلِّي رَأْسَهُ، فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ يَضْحَكُ، قَالَتْ: فَقُلْتُ: مَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ غُزَاةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ﷾ يَرْكَبُونَ ثَبَجَ هَذَا الْبَحْرِ مُلُوكٌ أَوْ مِثْلُ الْمُلُوكِ عَلَى الأَسِرَّةِ "، شَكَّ إِسْحَاقُ، قَالَتْ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِيَ مِنْهُمْ، فَدَعَا لَهَا ثُمَّ وَضَعَ رَأْسَهُ فَنَامَ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ، فَقُلْتُ: مَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ غُزَاةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ﷾ "، كَمَا قَالَ فِي الأُولَى، قَالَتْ:

فَقُلْتُ: ادْعُ اللَّهَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْ يَجْعَلَنِيَ مِنْهُمْ، قَالَ: " أَنْتِ مَعَ الأَوَّلِينَ "، قَالَ: فَرَكِبَتِ الْبَحْرَ فِي زَمَنِ مُعَاوِيَةَ فَصُرِعَتْ عَنْ دَابَّتِهَا حِينَ خَرَجَتْ مِنَ الْبَحْرِ فَمَاتَتْ [٦١/٢]

3417- Enes b. Mâlik'in der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Kubâ'ya gittiği zaman Ümmü Harâm binti Milhân'ın evine girerdi. Ümmü Harâm ona yemek yedirirdi. Ümmü Harâm, Ubâde b. es-Sâmit'in hanımıydı. Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdi, Ümmü Harâm ona yemek koydu ve oturup saçlarını tarayıp temizledi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) uyudu ve gülerek uyandı. Ümmü Harâm: "Neden gülüyorsun, ey Allah'ın Resûlü!" deyince, *"Ümmetimden bazı kişiler, Allah yolunda gazi olarak bana gösterildiler, tahtlar üzerindeki hükümdarlar gibi denize açılmışlardı"* buyurdu. Ümmü Harâm: "Ey Allah'ın Resûlü! Beni onlardan kılması için Allah'a dua et" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun için dua etti ve tekrar uyudu. Sonra yine gülerek uyanınca, Ümmü Harâm: "Neden gülüyorsun ey Allah'ın Resûlü!" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimden bazı kişiler, Allah yolunda gazi olarak bana gösterildiler"* deyip ilk söylediklerini tekrar etti. Ümmü Harâm: "Ey Allah'ın Resûlü! Beni onlardan kılması için Allah'a dua et" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen öncekilerle birliktesin"* buyurdu. Ümmü Harâm, Muâviye zamanında gemiyle sefere çıktı ve karaya inince bineğinden düşüp vefat etti.[1]

٣٤١٨- ثنا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْمَرْوَزِيُّ، ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أُمِّ حَرَامٍ، قَالَتْ: أَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: أَيْ نَامَ وَقْتَ الْقَيْلُولَةِ عِنْدَنَا، فَاسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ، فَقُلْتُ: بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَضْحَكَكَ؟ قَالَ: " رَأَيْتُ قَوْمًا مِنْ أُمَّتِي يَرْكَبُونَ هَذَا الْبَحْرَ كَالْمُلُوكِ عَلَى الأَسِرَّةِ "، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلُنِي مِنْهُمْ، قَالَ: فَتَزَوَّجَهَا عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ، فَرَكِبَ الْبَحْرَ وَرَكِبَتْ مَعَهُ فَلَمَّا قُدِّمَتْ إِلَيْهَا الْبَغْلَةُ، وَقَعَتْ فَانْدَقَّتْ عُنُقُهَا. رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، وَاللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، وَعَبْدُ الْوَارِثِ، وَرَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، وَزَائِدَةُ، عَنْ أَبِي طُوَالَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، وَرَوَى حُسَيْنٌ الْجُعْفِيُّ، عَنْ زَائِدَةَ، عَنِ الْمُخْتَارِ بْنِ فُلْفُلٍ، عَنْ أَنَسٍ وَتَفَرَّدَ بِهِ [٦٢/٢]

---

[1] Buhârî (2788-2789), Müslim (1912/160), Ebû Dâvud (2490), Tirmizî (1645) ve Ahmed (3/240).

3418- Ümmü Harâm der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizde kaylule uykusuna yattı ve gülerek uyandı. Ben: "Annem babam sana feda olsun, ey Allah'ın Resûlü! Neden gülüyorsun?" diye sorunca: *"Ümmetimden bir topluluğun, kralların tahtlarına oturduğu gibi şu denize açıldığını gördüm"* cevabını verdi. Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Beni de onlardan yapması için Allah'a dua et" dedim. Ümmü Harâm, Ubâde b. es-Sâmit ile evlendi. Ubâde deniz yolculuğuna çıkınca Ümmü Harâm da onunla gitti. Binmesi için kendisine katır getirilince Ümmü Harâm düştü ve boynu kırıldı.[1]

٣٤١٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحُسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ، ثنا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ عُمَيْرِ بْنِ الأَسْوَدِ الْعَنْسِيِّ أَنَّهُ حَدَّثَهُ، أَنَّهُ أَتَى عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ وَهُوَ بِسَاحِلِ حِمْصَ وَهُوَ فِي بِنَاءٍ لَهُ وَمَعَهُ امْرَأَتُهُ أُمُّ حَرَامٍ، قَالَ عُمَيْرٌ: فَحَدَّثَتْنَا أُمُّ حَرَامٍ، أنها سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " أَوَّلُ جَيْشٍ مِنْ أُمَّتِي يَغْزُونَ الْبَحْرَ قَدْ أَوْجَبُوا "، قَالَتْ أُمُّ حَرَامٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا فِيهِمْ؟ قَالَ: " أَنْتِ فِيهِمْ "، قَالَ ثَوْرٌ: سَمِعْتُهَا تُحَدِّثُ بِهِ وَهِيَ فِي الْبَحْرِ، وَقَالَ هِشَامٌ: رَأَيْتُ قَبْرَهَا وَوَقَفْتُ عَلَيْهِ بِالسَّاحِلِ بِقَاقِيسَ [٦٢/٢]

3419- Umeyr b. el-Esved el-Ansî bildiriyor: Ubâde b. es-Sâmit Humus sahilindeki evindeyken, hanımı Ümmü Harâm da yanındaydı. Umeyr der ki: Ümmü Harâm'ın anlattığına göre kendisi, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimden deniz gazvesine çıkacak ilk orduya cennet vacip olmuştur"* buyurduğunu işitti. Ümmü Harâm: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben de onlar arasında mıyım?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen de onlarlasın"* cevabını verdi.[2]

٣٤١٩/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ حَسَّانَ الْجُرَشِيُّ، ثنا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الأَسْوَدِ، أَنَّهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ أَتَى عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ وَهُوَ بِسَاحِلِ حِمْصَ فِي مَالِهِ وَمَعَهُ امْرَأَتُهُ أُمُّ حَرَامٍ بِنْتُ مِلْحَانَ، قَالَ ابْنُ الأَسْوَدِ: فَحَدَّثَتْنَا أُمُّ حَرَامٍ أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: "

---

[1] Buhârî (2894-2895), Müslim (1912-161), Ebû Dâvud (2490), Ahmed (6/423), Dârimî (2426) ve Beyhakî, *Delâil* (6/452).

[2] Buhârî (2924), Hâkim (4/556) ve Beyhakî, *Delâil* (6/452).

أَوَّلُ جَيْشٍ مِنْ أُمَّتِي يَغْزُونَ الْبَحْرَ قَدْ أَوْجَبُوا "، قَالَتْ أُمُّ حَرَامٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَنَا فِيهِمْ؟ قَالَ: أَنْتِ فِيهِمْ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَوَّلُ جَيْشٍ يَغْزُونَ مَدِينَةَ قَيْصَرَ مَغْفُورٌ لَهُمْ "، قَالَتْ أُمُّ حَرَامٍ: أَنَا مِنْهُمْ، يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " لا "، هَكَذَا قَالَ أَيُّوبُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ عُمَيْرِ بْنِ الأَسْوَدِ، وَرَوَاهُ غَيْرُهُ عَنْ ثَوْرٍ، فَقَالَ: عَمْرُو بْنُ الأَسْوَدِ[٥/١٥٦]

3419/a- Umeyr b. el-Esved bildiriyor: Ubâde b. es-Sâmit Humus sahilindeki evindeyken, hanımı Ümmü Harâm binti Milhân da yanındaydı. Umeyr der ki: Ümmü Harâm'ın anlattığına göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimden deniz gazvesine çıkacak ilk orduya cennet vacip olmuştur"* buyurdu. Ümmü Harâm: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben de onlar arasında mıyım?" diye sorunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen de onlarlasın"* cevabını verdi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kayser'in şehrine karşı gazveye çıkacak ilk ordu bağışlanmıştır"* buyurdu. Ümmü Harâm: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben de onlar arasında mıyım?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır"* cevabını verdi.

٣٤٢٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْجُعْفِيُّ، عَنْ هِشَامِ بْنِ الْغَازِ، قَالَ: " قَبْرُ أُمِّ حَرَامٍ بِنْتُ مِلْحَانَ بِقُبْرُصَ، وَهُمْ يَقُولُونَ: هَذَا قَبْرُ الْمَرْأَةِ الصَّالِحَةِ " [٦٣/٢]

3420- Hişâm b. el-Ğâz der ki: Ümmü Harâm binti Milhan'ın mezarı Kıbrıs'tadır. Kıbrıslılar: "Bu, saliha kadının mezarıdır" derler.

Ümmü Varaka'nın Fazileti

٣٤٢١- ثنا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرْبِيُّ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ جُمَيْعٍ، حَدَّثَتْنِي جَدَّتِي، عَنْ أُمِّهَا أُمِّ وَرَقَةَ بِنْتِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ الأَنْصَارِيِّ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَزُورُهَا يُسَمِّيهَا الشَّهِيدَةَ، وَكَانَتْ قَدْ جَمَعَتِ الْقُرْآنَ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ غَزَا بَدْرًا، قَالَتْ لَهُ: ائْذَنْ لِي فَأَخْرُجَ مَعَكَ وَأُدَاوِيَ جَرْحَاكُمْ وَأُمَرِّضَ مَرْضَاكُمْ لَعَلَّ اللَّهَ يُهْدِي إِلَيَّ الشَّهَادَةَ، قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ ﷻ مُهْدٍ لَكِ الشَّهَادَةَ "، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَمَرَهَا أَنْ تَؤُمَّ أَهْلَ دَارِهَا، حَتَّى عَدَا عَلَيْهَا جَارِيَةٌ وَغُلامٌ لَهَا كَانَتْ قَدْ دَبَّرَتْهُمَا، فَقَتَلاهَا فِي إِمَارَةِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَقِيلَ لَهُ: إِنَّ أُمَّ وَرَقَةَ قَدْ قَتَلَهَا غُلامُهَا

وَجَارِيَتُهَا، فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: صَدَقَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ: " انْطَلِقُوا
فَزُورُوا الشَّهِيدَةَ ".رَوَاهُ وَكِيعٌ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ جُمَيْعٍ مِثْلَهُ [٦٣/٢]

3421- Ümmü Varaka binti Abdillah b. el-Hâris el-Ensârî'yi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ziyaret eder ve onu "Şehit" diye nitelendirirdi. Ümmü Varaka, Kur'ân'ı ezberlemişti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bedir savaşına çıkacağı zaman: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana izin ver seninle geleyim ve yaralıları tedavi edip hastalara bakayım. Belki Allah bana da şehitlik nasip eder" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah sana şehitlik verecektir"* buyurdu ve ondan, ailesinin yanında kalıp onları gözetmesini istedi. Ümmü Varaka'nın müdebber (kendisi öldüğü zaman özgürleşecek olan) bir köle ile bir cariyesi vardı. Ömer b. el-Hattâb'ın hilafeti döneminde bu köle ile cariye Ümmü Varaka'yı öldürdüler. Ömer'e: "Ümmü Varaka'yı kölesi ve cariyesi öldürdüler" denilince, Ömer şöyle karşılık verdi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sözü doğru çıktı. Zira Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vese
gidip Şehîde'yi ziyarete gidelim» buyururdu."[1]

RESULULLAH'IN ﷺ ASHABININ FAZİLETLERİ

Ubey b. Ka'b

٣٤٢٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الشَّوَارِبِ.ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حِمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، ثنا أَبُو سَلَمَةَ مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ الدَّوْرَقِيُّ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ زَيْدِ بْنِ جُدْعَانَ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ أَبِي عَمَّارٍ، عَنْ أَبِي حَبَّةَ الْبَدْرِيِّ، قَالَ: لَمَّا نزلَتْ: ﴿لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ﴾ ، قَالَ جِبْرِيلُ: يَا مُحَمَّدُ، " إِنَّ رَبَّكَ يَأْمُرُكَ أَنْ تَقْرَأَهَا عَلَى أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، فَأَخْبَرَ النَّبِيُّ ﷺ أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ بِذَلِكَ فَبَكَى، وَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوَقَدْ ذُكِرْتُ هُنَاكَ؟، قَالَ: " نَعَمْ " [٢٥٤/٦]

3422- Ebû Habbe el-Bedrî der ki: "**Apaçık delil kendilerine gelinceye kadar Ehl-i kitâb'dan ve müşriklerden inkârcılar (küfürden)**

---

[1] Ahmed (6/405), Dârekutnî (1/403) ve Hâkim (1/203).

ayrılacak değillerdi..." (Beyyine Sûresi) nazil olunca Cibrîl: "Ey Muhammed! Rabbin bu sûreyi Ubey b. Ka'b'a okumanı emretti" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu Ubey b. Ka'b'a bildirince Ubey ağlayarak: "Ey Allah'ın Resûlü! Orada (Rabbimin katında) anıldım mı?" diye sordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* cevabını verdi.[1]

٣٤٢٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، وَبَهْزٌ، قَالا: ثنا هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لأُبَيٍّ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ "، قَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى سَمَّانِي لَكَ؟ قَالَ: " سَمَّاكَ لِي " [٩/٥٩]

3423- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ubey'ye: *"Allah sana (bu sûreyi) okumamı emretti"* deyince, Ubey: "Allah, sana benim adımı mı söyledi?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet, adını söyledi"* buyurdu.[2]

٣٤٢٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا هُدْبَةُ، حَدَّثَنَا هَمَّامٌ، حَدَّثَنَا قَتَادَةُ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ: " إِنَّ اللَّهَ ﷻ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ، قَالَ: آللَّهُ سَمَّانِي لَكَ؟ قَالَ: نَعَمْ، اللَّهُ سَمَّاكَ لِي، قَالَ: فَجَعَلَ أُبَيٌّ يَبْكِي " رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ نحْوَهُ [١/٢٥١]

3424- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ubey b. Ka'b'a: *"Allah sana (bu sûreyi) okumamı emretti"* deyince, Ubey: "Allah, sana benim adımı mı söyledi?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet, Allah adını söyledi"* buyurdu. Bunun üzerine Ubey ağlamaya başladı.[3]

٣٤٢٥- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْقَاضِي، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنِ الأَجْلَحِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " أُمِرْتُ أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ، قَالَ:

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/489).

[2] Ahmed, *Müsned* (3/185)

[3] Buhârî (3809), Müslim (799/246), Tirmizî (3892), Ahmed (3/273).

قُلْتُ: سَمَّانِي لَكَ رَبِّي أَوْ رَبُّكَ ﷾ قَالَ: نعَمْ، فتَلا: ﴿قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ﴾ " رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ عَنْ أَسْلَمَ الْمِنْقَرِيِّ عَنِ ابْنِ أَبْزَى [٢٥١/١]

3425- Ubey b. Ka'b der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana Kur'ân'ı okumam emredildi?"* buyurunca, ben: "Rabbim -veya Rabbin- sana benim adımı mı söyledi?" diye sordum. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* cevabını verip: **"De ki: Bunlar, Allah'ın bol nimeti ve rahmetiyledir.' Buna sevinsinler. O, onların topladıklarından daha hayırlıdır."**[1] âyetini okudu.[2]

٣٤٢٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَسْلَمَ الْمِنْقَرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أُمِرْتُ بِأَنْ أُقْرِئَكَ سُورَةً، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَسُمِّيتُ لَكَ؟ قَالَ: نَعَمْ، قُلْتُ لأُبَيٍّ: فَفَرِحْتَ بِذَلِكَ؟ قَالَ: وَمَا يَمْنَعُنِي، وَهُوَ يَقُولُ: ﴿قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ﴾ " [٢٥٢/١]

3426- Ubey b. Ka'b der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana bir sûre okumam emredildi?"* buyurunca, ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Sana adım mı söylendi?" diye sordum. Hz. Peygamber (sallallahu eleyhi vesellem): *"Evet"* cevabını verdi. (Ravi) Abdurrahman der ki: Ubey'ye: "Buna sevindin mi?" diye sorduğumda: "Neden sevinmeyeyim ki! Allah, **«De ki: Bunlar, Allah'ın bol nimeti ve rahmetiyledir.' Buna sevinsinler. O, onların topladıklarından daha hayırlıdır»**[3] buyuruyor" dedi.

٣٤٢٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حدثنا بْنِ خُلَيْدٍ الْحَلَبِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الطَّبَّاعُ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُعَاذِ بْنِ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْرِضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ، فَقَالَ: بِاللَّهِ

---

[1] Yunus Sur. 58

[2] Ebû Dâvud (3981), İbn Ebî Şeybe (10/564), Ahmed (5/122-123) ve Hâkim (2/240-241).

[3] Yunus Sur. 58

آمَنْتُ، وَعَلَى يَدِكِ أَسْلَمْتُ، وَمِنْكَ تَعَلَّمْتُ، قَالَ: فَرَدَّ النَّبِيُّ ﷺ الْقَوْلَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَذُكِرْتُ هُنَاكَ؟ قَالَ: نَعَمْ، بِاسْمِكَ وَنَسَبِكَ فِي الْمَلأِ الأَعْلَى، قَالَ: فَاقْرَأْ إِذًا يَا رَسُولَ اللَّهِ " [٢٥٢/١]

3427- Ubey b. Ka'b der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana Kur'ân'ı okumam emredildi?"* buyurunca, ben: "Allah'a iman ettim, senin elinle Müslüman oldum, Kur'ân'ı da senden öğrendim" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aynı sözleri tekrar edince ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Orada (Rabbimin katında) zikredildim mi?" diye sordum. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet. Mele-i A'lâ'da senin adın nesebinle birlikte söylendi"* cevabını verince ben: "O zaman oku, ey Allah'ın Resûlü!" dedim.

٣٤٢٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْقَصْرِيُّ الْمَرْوَزِيُّ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَامِرٍ الْمَرْوَزِيُّ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ أَنَسٍ، أَنَّهُ قَرَأَ عَلَى أَبِي الْعَالِيَةِ قَالَ: وَقَرَأَ أَبُو الْعَالِيَةِ عَلَى أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ قَالَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أُمِرْتُ أَنْ أُقْرِئَكَ الْقُرْآنَ، قَالَ أُبَيٌّ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَوَ ذُكِرْتُ هُنَاكَ؟ قَالَ: نَعَمْ، فَبَكَى أُبَيٌّ: فَلا أَدْرِي أَشَوْقٌ أَمْ خَوْفٌ [٢٥٢/١]

3428- Ubey b. Ka'b der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana Kur'ân'ı okumam emredildi?"* buyurunca, ben: ""Ey Allah'ın Resûlü! Orada (Rabbimin katında) zikredildim mi?" diye sordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* cevabını verdi. Bunun üzerine Ubey ağladı, ağlamasının sebebi özlem mi yoksa korku mu bilmiyorum.

٣٤٢٩- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ رُزَيْقٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ عِيسَى بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ: انْطَلَقْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَضَرَبَ بِيَدِهِ صَدْرِي، ثُمَّ قَالَ: " أُعِيذُكَ بِاللَّهِ مِنَ الشَّكِّ وَالتَّكْذِيبِ "، فَقَالَ: فَفِضْتُ عَرَقًا، وَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى رَبِّي فَرَقًا، رَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِيسَى، مِثْلَهُ [٢٥٢/١]

3429- Ubey b. Ka'b der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittiğimde eliyle göğsüme vurup: *"Şüphe ve yalanlanmaktan seni Allah'a* *sığındırırım"* buyurdu. Beni sanki korkuyla Rabbime bakarmış gibi bir ter bastı.[1]

Necâşî

٣٤٣٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، قَالَ: ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، قَالَ: ثنا خَدِيجُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَامِرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اسْتَغْفِرُوا لِلنَّجَاشِيِّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو إِسْحَاقَ [٤/٣٣٠]

3430- Saîd b. Zeyd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Necâşî için istiğfar edin"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٤٣١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ لَمَّا مَاتَ النَّجَاشِيُّ، قَالَ: " اسْتَغْفِرُوا لَهُ " [٩/٢٨]

3431- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Necâşî vefat edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onun için istiğfar edin"* buyurdu.[2]

Enes b. Mâlik

٣٤٣٢- وَرَوَى مَخْلَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ادْعُ اللَّهَ لأَنَسٍ، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ أَكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ، وَبَارِكْ لَهُ فِيهِ " قَالَ أَنَسٌ: " فَلَقَدْ دَفَنْتُ مِنْ صُلْبِي سِوَى وَلَدِ، وَلَدِي خَمْسَةً وَعِشْرِينَ وَمِائَةً، وَإِنَّ أَرْضِي لَتُثْمِرُ فِي السَّنَةِ مَرَّتَيْنِ، وَمَا فِي الْبَلَدِ شَيْءٌ يُثْمِرُ مَرَّتَيْنِ غَيْرُهَا "، تَفَرَّدَ بِهِ مَخْلَدٌ، عَنْ هِشَامٍ، فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ [٨/٢٦٧]

---

[1] Müslim (820), Ahmed (5/127) ve Beyhakî, *S. el-Kübra* (2/383, 384).

[2] Ahmed (2/241) ve Ebû Ya'la (5956).

3432- Enes der ki: "Çocuklarımdan ve torunlarımdan yüz yirmi beş kişiyi defnettim. Tarlam da yılda iki defa ürün verir. Benim tarlamdan başka bu memlekette iki defa ürün veren başka tarla yoktur."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Enes b. en-Nadr

٣٤٣٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَكْرٍ السَّهْمِيُّ، حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: غَابَ أَنَسُ بْنُ النَّضْرِ عَمُّ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ قِتَالِ بَدْرٍ، فَلَمَّا قَدِمَ، قَالَ: " غِبْتُ عَنْ أَوَّلِ قِتَالٍ قَاتَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمُشْرِكِينَ، لَئِنْ أَشْهَدَنِي اللَّهُ ﷾ قِتَالا لَيَرَيَنَّ اللَّهُ مَا أَصْنَعُ "، فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ انْكَشَفَ النَّاسُ، قَالَ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا جَاءَ بِهِ هَؤُلاءِ يَعْنِي الْمُشْرِكِينَ، وَأَعْتَذِرُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ هَؤُلاءِ يَعْنِي الْمُسْلِمِينَ "، ثُمَّ مَشَى بِسَيْفِهِ فَلَقِيَهُ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ، فَقَالَ: " أَيْ سَعْدُ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لأَجِدُ رِيحَ الْجَنَّةِ دُونَ أُحُدٍ، وَاهًا لِرِيحِ الْجَنَّةِ "، قَالَ سَعْدٌ: فَمَا اسْتَطَعْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا صَنَعَ، قَالَ أَنَسٌ: فَوَجَدْنَاهُ بَيْنَ الْقَتْلَى بِهِ بِضْعٌ وَثَمَانُونَ جِرَاحَةً، مِنْ ضَرْبَةٍ بِسَيْفٍ وَطَعْنَةٍ بِرُمْحٍ وَرَمْيَةٍ بِسَهْمٍ، قَدْ مَثَّلُوا بِهِ، قَالَ: فَمَا عَرَفْنَاهُ حَتَّى عَرَفَتْهُ أُخْتُهُ بِبَنَانِهِ، قَالَ أَنَسٌ: فَكُنَّا نَقُولُ لَمَّا أُنْزِلَتْ هَذِهِ الآيَةُ: ﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ﴾: إِنَّهَا فِيهِ وَفِي أَصْحَابِهِ [١٢١/١]

3433- Enes b. Mâlik bildiriyor: Amcam Enes b. en-Nadr, Bedir savaşına katılmadı. Savaş sonrası da şöyle dedi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) müşriklerle yaptığı ilk savaşta bulunamadım. Allah başka bir savaşa katılmamı nasip ederse neler yapacağımı da görecektir." Uhud savaşında Müslümanlar kaçışmaya başlayınca amcam Enes: "Allahım! Şu müşriklerin buraya geliş sebebinden uzak olduğumu bildirir, Müslümanların bu şekilde kaçışmalarından dolayı da senden özürler dilerim" dedi ve kılıcıyla düşman üzerine yürüdü. Yürürken karşılaştığı Sa'd b. Muâz'a ise: "Ey Sa'd! Nefsim elinde olana yemin olsun ki Uhud'un dibinde Cennetin kokusunu almaktayım. Ah, Cennetin şu kokusuna!" dedi. Savaş sonrası Sa'd: "Ey Allah'ın Resûlü! Enes'in yaptığını ben yapamadım!" diye anlattı. Amcamı ölülerin arasında bulduk. Üzerinde seksen küsur kılıç, ok ve mızrak yarası gördük. Müşrikler ona müsle yapmış, organlarını kesmişlerdi. Biz onu tanıyamamış, ancak kız kardeşi parmak uçlarından onu çıkarmıştı." Enes der ki: **"İnananlardan, Allah'a verdiği ahdi yerine getiren adamlar vardır. Kimi, bu uğurda canını vermiş, kimi de beklemektedir. Ahidlerini hiç değiştirmemişlerdir"**[1] âyeti nazil olduğu zaman amcam Enes ve arkadaşları hakkında nazil olduğunu düşünürdük.[2]

---

[1] Buhârî (6344), Müslim (3480) ve Tirmizî (3829).

Uveys el-Karanî

٣٤٣٤- ثنا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْخَلِيلِ الْبُرْجُلَانِيُّ، ثنا أَبُو النَّضْرِ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، عَنْ سَعِيدٍ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أُسَيْرِ بْنِ جَابِرٍ، قَالَ: كَانَ مُحَدِّثٌ بِالْكُوفَةِ يحَدِّثُنَا فَإِذَا فَرَغَ مِنْ حَدِيثِهِ، يَقُولُ: تَفَرَّقُوا، وَيَبْقَى هُطٌ فِيهِمْ رَجُلٌ يَتَكَلَّمُ بِكَلَامٍ لا أَسْمَعُ أَحَدًا يَتَكَلَّمُ بِكَلَامِهِ، فَأَجَبْتُهُ فَفَقَدْتُهُ، فَقُلْتُ لأَصْحَابِي: هَلْ تَعْرِفُونَ رَجُلا كَانَ يُجَالِسُنَا كَذَا وَكَذَا؟ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: نَعَمْ أَنَا أَعْرِفُهُ، ذَاكَ أُوَيْسٌ الْقَرَنِيُّ، قُلْتُ: أَفَتَعْرِفُ مَنْزِلَهُ؟ قَالَ: نعَمْ، فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ حَتَّى جِئْتُ حُجْرَتِهِ فَخَرَجَ إِلَيَّ، فَقُلْتُ: يَا أَخِي مَا حَبَسَكَ عَنَّا؟ قَالَ: الْعُرْيِ، قَالَ: وَكَانَ أَصْحَابُهُ يَسْخَرُونَ بِهِ وَيُؤْذُونَهُ، قَالَ: قُلْتُ: خُذْ هَذَا الْبُرْدَ فَالْبَسْهُ، قَالَ: لا تَفْعَلْ فَإِنَّهُمْ إِذًا يُؤْذُونَنِي إِذَا رَأَوْهُ، قَالَ: فَلَمْ أَزَلْ بِهِ حَتَّى لَبِسَهُ فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ، فَقَالُوا: مَنْ تَرَوْنَ خُدِعَ عَنْ بُرْدِهِ هَذَا ! فَجَاءَ فَوَضَعَهُ، فَقَالَ: أَتَرَى؟ قَالَ: فَأَتَيْتُ الْمَجْلِسَ، فَقُلْتُ: مَا تُرِيدُونَ مِنْ هَذَا الرَّجُلِ قَدْ آذَيْتُمُوهُ، الرَّجُلُ يُعْرَى مَرَّةً وَيُكْتَسَى مَرَّةً، قَالَ: فَأَخَذْتُهُمْ بِلِسَانِي أَخْذًا شَدِيدًا قَالَ: فَقَضَى أَنَّ وَفَدُوا إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، فَوُجِدَ رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ يَسْخَرُ بِهِ، فَقَالَ عُمَرُ: هَلْ هَاهُنَا أَحَدٌ مِنَ الْقَرَنِيِّينَ أَهْلَ الْكُوفَةَ قَالَ: فَجَاءَ ذَاكَ الرَّجُلُ، فَقَالَ أَنَا، قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَدْ قَالَ: " إِنَّ رَجُلا يَأْتِيكُمْ مِنَ الْيَمَنِ يُقَالُ لَهُ: أُوَيْسٌ، لا يَدَعُ بِالْيَمَنِ غَيْرَ أُمٍّ لَهُ، وَقَدْ كَانَ بِهِ بَيَاضٌ، فَدَعَا اللَّهَ تَعَالَى فَأَذْهَبَهُ عَنْهُ، إِلا مِثْلَ مَوْضِعِ الدِّينَارِ، أَوِ الدِّرْهَمِ فَمَنْ لَقِيَهُ مِنْكُمْ فَمُرُوهُ فَلْيَسْتَغْفِرْ لَكُمْ "، قَالَ: فَقَدِمَ عَلَيْنَا، قَالَ: فَقُلْتُ: مِنْ أَيْنَ؟ قَالَ: مِنَ الْيَمَنِ، قُلْتُ: مَا اسْمُكَ؟ قَالَ:

---

[1] Ahzâb Sur. 23

[2] Buhârî (4048), Tirmizî (3201), Ahmed (3/201) ve Beyhakî, *S. el-Kübra* (9/43).

أُوَيْسٌ، قَالَ: فَمَنْ تَرَكْتَ بِالْيَمَنِ؟ قَالَ: أُمًّا لِي، قَالَ: أَكَانَ بِكَ بَيَاضٌ فَدَعَوْتَ اللَّهَ فَأَذْهَبَهُ عَنْكَ؟ قَالَ: نَعَم، قَالَ: فَاسْتَغْفِرْ لِي، قَالَ: أَوَ يَسْتَغْفِرُ مِثْلِي لِمِثْلِكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ؟ قَالَ: فَاسْتَغْفَرَ لَهُ، قَالَ: قُلْتُ: أَنْت أَخِي لا تُفَارِقُنِي، قَالَ: فَانمَلَسَ مِنِّي وَأُنبِئْتُ أَنَّهُ قَدِمَ عَلَيْكُمُ الْكُوفَةَ، قَالَ: فَجَعَلَ ذَلِكَ الرَّجُلُ الَّذِي كَانَ يَسْخَرُ مِنْهُ يَحْقِرُهُ، قَالَ: يَقُولُ: مَا هَذَا؟ فِينَا وَلا نَعْرِفُهُ ! قَالَ عُمَرُ: بَلَى، إِنَّهُ رَجُلٌ كَذَا كَأَنَّهُ يَضَعُ شَأْنَهُ، قَالَ: فِينَا رَجُلٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ يقَالُ لَهُ: أُوَيْسٌ، قَالَ: أَدْرِكْ وَلا أَرَاكَ تُدْرِكُ، فَأَقْبَلَ ذَلِكَ الرَّجُلُ حَتَّى دَخَلَ عَلَيْهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَ أَهْلَهُ، فَقَالَ لَهُ أُوَيْسٌ: مَا هَذِهِ بِعَادَتِكَ فَمَا بَدَا لَكَ؟ قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ يَقُولُ كَذَا وَكَذَا فَاسْتَغْفِرْ لِي أُوَيْسُ، قَالَ: لا أَفْعَلُ حَتَّى تَجْعَلَ لِي عَلَيْكَ أَنْ لا تَسْخَرَ بِي فِيمَا بَعْدُ، وَأَنْ لا تَذْكُرَ الَّذِي سَمِعْتَهُ مِن عُمَرَ إِلَى أَحَدٍ فَاسْتَغْفَرَ لَهُ، قَالَ أَسِيرٌ: فَمَا لَبِثْنَا أَنْ فَشَا أَمْرُهُ بِالْكُوفَةِ، قَالَ: فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ فَقُلْتُ: يَا أَخِي، أَلا أَرَاكَ الْعَجَبَ وَنَحْنُ لا نَشْعُرُ ! فَقَالَ: مَا كَانَ فِي هَذَا مَا أَتَبَلَّغُ بِهِ فِي النَّاسِ وَمَا يُجْزَى كُلُّ عَبْدٍ إِلا بِعَمَلِهِ، قَالَ: ثُمَّ انْمَلَسَ مِنْهُمْ فَذَهَبَ. رَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنِ الْجُرَيْرِيِّ نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ زُرَارَةُ بْنُ أَوْفَى، عَنْ أُسَيْرِ بْنِ جَابِرٍ، وَهَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ، عَنْ أَبِي خَيْثَمَةَ، عَنْ أَبِي النَّضْرِ مُخْتَصَرًا، وَعَنْ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ، عَنْ أُسَيْرٍ مُطَوَّلا،

3434- Useyr b. Câbir anlatıyor: Kûfe şehrinde bize hadis dersi veren bir muhaddis vardı. Hadis dersi bitince talebelere: "Dağılın!" der, ama bir grup kalır -müzakereye- devam ederdi. İçlerinde biri vardı ki, öyle güzel sözler söylerdi ki, onun sözlerini hiç başka kimselerden duymamıştım. Onu çok sevmiştim. Fakat bir süre sonra onu kaybettim. Arkadaşlarıma: "Şu bizimle meclis arkadaşlığı yapan, şu şu sıfattaki adamı tanıyor musunuz?" diye sorunca, İçlerinden biri: "Evet onu tanıyorum. O, Uveys el-Karanî'dir" cevabını verdi. Ben: "Onun evini biliyor musun?" diye sorunca: "Evet" cevabını verdi ve beraber gidip evinin kapısını çaldım. Kapıya çıktı. Ben: "Kardeşim! Neden bizimle derse gelmiyorsun?" diye sordum. O: "Giysimim olmaması sebebiyle gelemiyorum!" cevabını verdi. Arkadaşları onu alaya alıp incitiyorlardı. Ben ona:"Al şu giysiyi giy" deyince bana: "Yapma bunu üzerimde görürlerse beni yine incitirler" dedi; ama ben ısrarımı sürdürünce onu giyip adamların bulunduğu yere çıktı. Adamlar hemen ona: "Bu elbiseyle kim kanacak diyorsunuz!" diye alaya başladılar. O da gelip elbiseyi geri verdi ve: "Gördün mü?" dedi. Ben adamların yanına vardım ve onlara:

"Bu adamdan ne istiyorsunuz! Onu incittiniz. Adam bazen giyecek elbise bulabiliyor, bazen çıplak kalıyor" diyerek onları iyice azarladım. Daha sonra Kûfe halkından bir grubun Hz. Ömer'e elçi olarak gitmesi kararlaştırılmıştı. Uveys'i alaya alanlardan biri de o heyetle Hz. Ömer'in huzuruna gitti. Hz. Ömer onlara: "İçinizde Karanîlerden kimse var mı?" deyince bu adam geldi. Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yemen'den size adı Uveys olan bir adam gelecek. Yemen'de annesi dışında hiç bir şey bırakmayacak. Kendisinde alaca hastalığı vardı. Allah'a yalvardı o da onu giderdi. Sadece dinar veya dirhem büyüklüğünde bir şey kaldı. Sizden ona rastlayanlar olursa, ona sizin için istiğfar etmesini istesin."*

Hz. Ömer şöyle devam etti: Bir gün bu vasıfta bir adam gelince: "Nerelisin?" diye sordum. Adam: "Yemen'den" cevabını verince: "Adın ne?" diye sordum. O: "Uveys" cevabını verince, ben: "Yemen'de kimi bıraktın!" diye sordum. Adam: "Annemi" cevabını verince, ben: "Peki senin, Allah'tan şifasını isteyip onun iyileştirdiği bir alaca hastalığın var mıydı?" diye sordum. "Evet" dedi. Ben "Benim için istiğfar eder misin?" deyince o: "Benim gibi bir adam senin gibi birine istiğfar edebilir mi ey müminlerin emiri" karşılığını verdi. Sonra Uveys, Hz. Ömer'e istiğfar etti. Hz. Ömer der ki: Ben ona: "Sen benim kardeşimsin, benden ayrılma" dedim; ama o bir süre sonra kayboldu. Sonra duydum ki Kûfe'ye size gelmiş.

Uveys'i alaya alan adam: "Bu da ne! Aramızda olmasına rağmen onu bilmiyor muyuz!" dedi. Ömer: "Tabi sizde, o şöyle bir adam!" diyerek onu biraz daha ayrıntılı tarif edince adam: "Ey müminlerin emiri! Bizde Uveys denen biri var, herhalde o" dedi. Bunun üzerine Ömer: "Çabuk ona ulaş, ulaşacağını sanmam ya!" dedi. Adam da derhal Medine'den hareket edip Kûfe'ye geldi, ailesine uğramadan Uveys'in huzuruna gitti. Onun bu hürmetli tavrını gören Uveys: "Ne oldu da böyle oldun, bu muamele senin muamelen değildi" deyince, adam: "Ben Ömer'i senin hakkında şöyle şöyle derken duydum, benim için de istiğfar ediver, ey Uveys" dedi. Uveys de ona: "Bunu yapamam, yaparım ama bir daha beni alaya almaman ve Ömer'den hakkımda duyduklarını kimseye anlatmayacağına söz vermen şartıyla" dedi. O da kabul edince, onun için bağışlanma diledi.

Çok geçmeden onun şöhreti Kûfe'de her yere yayıldı. Ben yanına girip: "Kardeşim, biz farkına varmadığımız halde sende şaşılacak birçok haller zuhur etmiş" deyince, Uveys: "Bunda insanlar arasında benim onlara ulaştırabileceğim bir şey yok. Her kul ancak kendi ameliyle karşılık bulur" karşılığını verdi. Sonra bir daha göze görünmedi.[1]

Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadistir.

٣٤٣٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ الدَّسْتُوَائِيُّ، أَخْبَرَنَا أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ، عَنْ أَسِيرِ بْنِ جَابِرٍ، قَالَ: كَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ إِذَا أَتَتْ عَلَيْهِ أَمْدَادُ أَهْلِ الْيَمَنِ سَأَلَهُمْ: هَلْ فِيكُمْ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ الْقَرَنِيُّ، فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَسِيرٍ بِطُولِهِ، وَرَوَاهُ الضَّحَّاكُ بْنُ مُزَاحِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ بِزِيَادَةِ أَلْفَاظٍ لَمْ يتَابِعْهُ عَلَيْهَا أَحَدٌ عَنْ نَوْفَلٍ عَنْهُ [٧٩/٢]

3435- Aynı manada bir hadis, Useyr b. Câbir'den: "Ömer b. el-Hattâb, Yemen halkının temsilcileri yanına gelince onlara: "Aranızda Uveys b. Âmir el-Karanî var mı?" diye sorardı" şeklinde rivayet edilmiştir.[2]

٣٤٣٦- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا حَامِدُ بْنُ مَحْمُودٍ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْحَرَّانِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُجَالِدُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ نَوْفَلِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ مُزَاحِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي حَلْقَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ، إِذْ قَالَ: " لَيُصَلِّيَنَّ مَعَكُمْ غَدًا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ "، قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَطَمِعْتُ أَنْ أَكُونَ أَنَا ذَلِكَ الرَّجُلَ، فَغَدَوْتُ فَصَلَّيْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَقَمْتُ فِي الْمَسْجِدِ حَتَّى انْصَرَفَ النَّاسُ وَبَقِيتُ أَنَا وَهُوَ، فَبَيْنَا نَحْنُ عِنْدَهُ، إِذْ أَقْبَلَ رَجُلٌ أَسْوَدُ مُتَّزِرٌ بِخِرْقَةٍ، مُرْتَدٌّ بِرُقْعَةٍ، فَجَاءَ حَتَّى وَضَعَ يَدَهُ فِي يَدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ لِي، فَدَعَا النَّبِيُّ ﷺ لَهُ بِالشَّهَادَةِ، وَإِنَّا لَنَجِدُ مِنْهُ رِيحَ الْمِسْكِ الأَذْفَرِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَهُوَ هُوَ؟ قَالَ: " نَعَمْ، إِنَّهُ لَمَمْلُوكٌ لِبَنِي فُلانٍ "، قُلْتُ: أَفَلا تَشْتَرِيهِ فَتُعْتِقُهُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ؟ قَالَ: " وَأَنَّى لِي ذَلِكَ، إِنْ كَانَ اللَّهُ تَعَالَى يُرِيدُ أَنْ يَجْعَلَهُ مِنْ مُلُوكِ الْجَنَّةِ، يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، إِنَّ لأَهْلِ الْجَنَّةِ مُلُوكًا وَسَادَةً، وَإِنَّ هَذَا الأَسْوَدَ أَصْبَحَ مِنْ مُلُوكِ الْجَنَّةِ وَسَادَتِهِمْ، يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ مِنْ خَلْقِهِ الأَصْفِيَاءَ الأَخْفِيَاءَ الأَبْرِيَاءَ الشَّعِثَةَ رُءُوسُهُمُ، الْمُغْبَرَّةَ وُجُوهُهُمُ، الْخَمِصَةَ بُطُونُهُمْ إِلا مِنْ كَسْبِ الْحَلالِ، الَّذِينَ إِذَا اسْتَأْذَنُوا عَلَى الأُمَرَاءِ لَمْ يُؤْذَنْ لَهُمْ، وَإِنْ خَطَبُوا الْمُتَنَعِّمَاتِ

---

[1] Ahmed (1/38-939) ve Müslim (2542).

[2] Müslim (2542/225).

لَمْ يُنْكَحُوا، وَإِنْ غَابُوا لَمْ يُفْتَقَدُوا، وَإِنْ حَضَرُوا لَمْ يُدْعَوْا، وَإِنْ طَلَعُوا لَمْ يُفْرَحْ بِطَلْعَتِهِمْ، وَإِنْ مَرِضُوا لَمْ يُعَادُوا، وَإِنْ مَاتُوا لَمْ يُشْهَدُوا "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ لَنَا بِرَجُلٍ مِنْهُمْ؟ قَالَ: " ذَاكَ أُوَيْسٌ الْقَرَنِيُّ "، قَالُوا: وَمَا أُوَيْسٌ الْقَرَنِيُّ؟ قَالَ: " أَشْهَلُ ذُو صُهُوبَةٍ، بَعِيدُ مَا بَيْنَ الْمَنْكِبَيْنِ، مُعْتَدِلُ الْقَامَةِ، آدَمُ شَدِيدُ الأَدَمَةِ، ضَارِبٌ بِذَقْنِهِ إِلَى صَدْرِهِ، رَامٍ بِذَقْنِهِ إِلَى مَوْضِعِ سُجُودِهِ، وَاضِعٍ يَمِينَهُ عَلَى شِمَالِهِ، يَتْلُو الْقُرْآنَ يَبْكِي عَلَى نَفْسِهِ، ذُو طِمْرَيْنِ لا يُؤْبَهُ لَهُ، مُتَّزِرٌ بِإِزَارِ صُوفٍ، وَرِدَاءِ صُوفٍ، مَجْهُولٌ فِي أَهْلِ الأَرْضِ، مَعْرُوفٌ فِي أَهْلِ السَّمَاءِ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لأَبَرَّ قَسَمَهُ، أَلا وَإِنَّ تَحْتَ مَنْكِبِهِ الأَيْسَرِ لُمْعَةٌ بَيْضَاءُ، أَلا وَإِنَّهُ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ قِيلَ لِلْعِبَادِ: ادْخُلُوا الْجَنَّةَ، وَيقَالُ لأُوَيْسٍ: قِفْ فَاشْفَعْ فَيُشَفِّعُهُ اللَّهُ ﷾ فِي مِثْلِ عَدَدِ رَبِيعَةَ وَمُضَرَ، يَا عُمَرُ وَيَا عَلِيُّ إِذَا أَنْتُمَا لَقِيتُمَاهُ، فَاطْلُبَا إِلَيْهِ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَكُمَا، يَغْفِرِ اللَّهُ تَعَالَى لَكُمَا "، قَالَ: فَمَكَثَا يَطْلُبَانِهِ عَشْرَ سِنِينَ لا يَقْدِرَانِ عَلَيْهِ، فَلَمَّا كَانَ فِي آخِرِ السَّنَةِ الَّتِي هَلَكَ فِيهَا عُمَرُ فِي ذَلِكَ الْعَامِ، قَامَ عَلَى أَبِي قُبَيْسٍ فَنَادَى بِأَعْلَى صَوْتِهِ، يَا أَهْلَ الْحَجِيجِ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ أَفِيكُمْ أُوَيْسٌ مِنْ مُرَادٍ؟ فَقَامَ شَيْخٌ كَبِيرٌ طَوِيلُ اللِّحْيَةِ، فَقَالَ: إِنَّا لا نَدْرِي مَا أُوَيْسٌ؟ وَلَكِنِ ابْنُ أَخٍ لِي يُقَالُ لَهُ: أُوَيْسٌ وَهُوَ أَخْمَلُ ذِكْرًا، وَأَقَلُّ مَالا، وَأَهْوَنُ أَمْرًا مِنْ أَنْ نَرْفَعَهُ إِلَيْكَ، وَإِنَّهُ لَيَرْعَى إِبِلَنَا، حَقِيرٌ بَيْنَ أَظْهُرِنَا، فَعَمَّى عَلَيْهِ عُمَرُ كَأَنَّهُ لا يُرِيدُهُ، قَالَ: أَيْنَ ابْنُ أَخِيكَ هَذَا، أَبِحَرَمِنَا هُوَ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: وَأَيْنَ يُصَابُ؟ قَالَ: بِأَرَاكِ عَرَفَاتٍ، قَالَ: فَرَكِبَ عُمَرُ وَعَلِيٌّ سِرَاعًا إِلَى عَرَفَاتٍ فَإِذَا هُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي إِلَى شَجَرَةٍ وَالإِبِلُ حَوْلَهُ تَرْعَى، فَشَدَّا حِمَارَيْهِمَا ثُمَّ أَقْبَلا إِلَيْهِ، فَقَالا: السَّلامُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ، فَخَفَّفَ أُوَيْسٌ الصَّلاةَ، ثُمَّ قَالَ: السَّلامُ عَلَيْكُمَا وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، قَالا: مَنِ الرَّجُلُ؟ قَالَ: رَاعِي إِبِلٍ وَأَجِيرُ قَوْمٍ، قَالا: لَسْنَا نَسْأَلُكَ عَنِ الرِّعَايَةِ وَلا الإِجَارَةِ، مَا اسْمُكَ؟ قَالَ: عَبْدُ اللَّهِ، قَالا: قَدْ عَلِمْنَا أَنَّ أَهْلَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ كُلُّهُمْ عَبِيدُ اللَّهِ، فَمَا اسْمُكَ الَّذِي سَمَّتْكَ أُمُّكَ؟ قَالَ: يَا هَذَانِ مَا تُرِيدَانِ إِلَيَّ؟ قَالا: وَصَفَ لَنَا مُحَمَّدٌ ﷺ أُوَيْسًا الْقَرَنِيَّ، فَقَدْ عَرَفْنَا الصُّهُوبَةَ وَالشُّهُولَةَ، وَأَخْبَرَنَا أَنَّ تَحْتَ مَنْكِبِكَ الأَيْسَرِ لُمْعَةً بَيْضَاءَ فَأَوْضِحْهَا لَنَا، فَإِنْ كَانَ بِكَ فَأَنْتَ هُوَ، فَأَوْضَحَ مَنْكِبَهُ فَإِذَا اللُّمْعَةُ فَابْتَدَرَاهُ يُقَبِّلانِهِ، قَالا: نَشْهَدُ أَنَّكَ أُوَيْسٌ الْقَرَنِيُّ، فَاسْتَغْفِرْ لَنَا يَغْفِرِ اللَّهُ لَكَ، قَالَ: مَا أَخُصُّ بِاسْتِغْفَارِي نَفْسِي وَلا أَحَدًا مِنْ وَلَدِ آدَمَ وَلَكِنَّهُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ، فِي الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ، وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ، يَا هَذَانِ قَدْ أَشْهَرَ اللَّهُ لَكُمَا حَالِي وَعَرَّفَكُمَا أَمْرِي فَمَنْ أَنْتُمَا؟ قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَمَّا هَذَا فَعُمَرُ

أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَأَمَّا أَنا فَعَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، فَاسْتَوَى أُوَيْسٌ قَائِمًا، وَقَالَ: السَّلامُ عَلَيْكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، وَأَنْتَ يَا ابْنَ أَبِي طَالِبٍ فَجَزَاكُمَا اللَّهُ عَنْ هَذِهِ الأُمَّةِ خَيْرًا، قَالا: وَأَنْتَ جَزَاكَ اللَّهُ عَنْ نَفْسِكِ خَيْرًا، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: مَكَانَكَ يَرْحَمُكَ اللَّهُ حَتَّى أَدْخَلَ مَكَّةَ فَآتِيكَ بِنَفَقَةٍ مِنْ عَطَائِي، وَفَضَلِ كِسْوَةٍ مِنْ ثِيَابِي هَذَا الْمَكَانُ مِيعَادٌ بَيْنِي وَبَيْنَكَ، قَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لا مِيعَادَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ لا أَرَاكَ بَعْدَ الْيَوْمِ تَعْرِفُنِي، مَا أَصْنَعُ بِالنَّفَقَةِ؟ ! مَا أَصْنَعُ بِالْكِسْوَةَ؟ ! أَمَا تَرَى عَلَيَّ إِزَارًا مِنْ صُوفٍ وَرِدَاءً مِنْ صُوفٍ مَتَى تَرَانِي أَخْرِقُهَمَا؟ ! أَمَا تَرَى أَنَّ نَعْلَيَّ مَخْصُوفَتَانِ مَتَى تَرَانِي أُبْلِيهُمَا؟ ! أَمَا تَرَانِي أَنِّي قَدْ أَخَذْتُ مِنْ رِعَايَتِي أَرْبَعَةَ دَرَاهِمَ مَتَى تَرَانِي آكُلُهَا؟ ! يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ بَيْنَ يَدَيَّ وَيَدَيْكَ عَقَبَةً كَئُودًا لا يُجَاوِزُهَا إِلا ضَامِرٌ مُخِفٌّ مَهْزُولٌ، فَأَخِفَّ يَرْحَمُكَ اللَّهُ فَلَمَّا سَمِعَ عُمَرُ ذَلِكَ مِنْ كَلامِهِ ضَرَبَ بِدُرَّتِهِ الأَرْضَ ثُمَّ نَادَى بِأَعْلَى صَوْتِهِ: أَلا لَيْتَ أَنَّ أُمَّ عُمَرَ لَمْ تَلِدْهُ يَا لَيْتَهَا كَانَتْ عَاقِرًا لَمْ تُعَالِجْ حَمْلَهَا، أَلا مَنْ يَأْخُذُهَا بِمَا فِيهَا وَلَهَا؟ ثُمَّ قَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ خُذْ أَنْتَ هَاهُنَا حَتَّى آخُذَ أَنَا هَاهُنَا، فَوَلَّى عُمَرُ نَاحِيَةَ مَكَّةَ وَسَاقَ أُوَيْسٌ إِبِلَهُ فَوَافَى الْقَوْمَ إِبِلَهُمْ وَخَلَّى عَنِ الرِّعَايَةِ وَأَقْبَلَ عَلَى الْعِبَادَةِ حَتَّى لَحِقَ بِاللَّهِ ﷾ مَا أَتَانَا عَنْ أُوَيْسٍ خَيْرِ التَّابِعِينَ، قَالَ سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ: كَتَبْنَا غَيْرَ حَدِيثٍ فِي قِصَّةِ أُوَيْسٍ، مَا كَتَبْنَا أَتَمَّ مِنْهُ [٢/٨٠]

3436- Ebu Hureyre anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbıyla birlikte iken kendisine: *"Yarın cennet ahalisinden biri sizinle birlikte namaz kılacak"* buyurdu. O kişinin ben olmasını istedim ve ikinci gün sabahleyin Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) arkasında namaz kılıp insanlar gidinceye kadar bekledim. Sadece ben ve Allah'ın Resûlü kalınca siyahi bir adam geldi. Tek parça bir giysiye sarınmış ve üzerinde de yamalı bir cübbe giymişti. Gelip elini Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) elinin üzerine koyduktan sonra: "Ey Allah'ın Resûlü! Benim için dua et" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onun şehid olması için dua etti. Adamdan misk gibi bir koku alıyorduk. Ben: " Ey Allah'ın Resûlü! Bu, sözünü ettiğin kişi miydi?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet. Falan oğullarının kölesidir"* diye karşılık verdi. Ben: "Niçin onu satın alıp azad etmiyorsun?" diye sorunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi: *"Eğer Allah onu cennetin sultanlarından biri yapmak istiyorsa, bunu nasıl yapabilirim! Ey Ebû Hureyre! Bilmelisin ki cennet ahalisinin önderleri ve sultanları vardır ve bu siyahi adam da onlardan biri oldu. Ey Ebû Hureyre! Allah mahlûkatından inançlı, kimsenin bilmediği ve masum olanları, saçı dağınık, yüzü tozlu, azıcık kazancıyla midesi boş olanları,* *sultanlarla konuşmak için izin istediğinde geri çevrilenleri, maddi durumu iyi olan bir kadınla evlenmek istediklerinde kabul edilmeyenleri, yokluklarında aranıp sorulmayan ve orada bulunduğunda davet olunmayanları, ortaya çıktığında hiç kimsenin bundan memnuniyet duymadığı, hasta olduğunda hiç kimsenin ziyaret etmediği ve öldüğünde hiç kimsenin öldüğünü görmediği kimseleri sever."*

Oradakiler: "Ey Allah'ın Resûlü! Böylesi bir adamı nasıl bulabiliriz?"diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Uveys el-Karanî böyle biridir"* cevabını verdi. Sahabe: "Uveys el-Karanî kimdir?" diye sorunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kara gözlü, kızıl tenli, geniş omuzlu, orta boylu, sert derili, çenesi göğsünde, gözleri secde yerine dikilmiş, sağ eli sol eli üzerine yerleşmiş, Kur'ân okuyan ve kendisi için ağlayan bir kişidir. Sadece lime lime olmuş iki giysisi vardır, böylelikle hiç kimse ona aldırış etmez. Yünden giysisine bürünmüş olarak yeryüzünde bilinmez, ama cennette bilinir. Çünkü eğer Allah adına yemin ederse, Allah onun yeminini boşa çıkarmaz. Sol omzunun altında beyaz bir parlaklık vardır. Kıyamet günü Allah'ın kullarına «Cennete girin» denilecek ve Uveys el-Karanî'ye: «Dur ve şefaat et» denilecektir ve Allah onu Rabîa ve Mudar kabileleri kadarınca insan için şefaat edici kılacaktır. Ey Ömer ve Ali! Eğer onunla karşılaşacak olursanız, sizin için Allah'a dua etmesini isteyin ve Allah sizi bağışlayacaktır."*

Ömer ve Ali on yıl boyunca Uveys el-Karanî'yi aradılar ve onu Ömer'in vefat ettiği yılın sonuna kadar bulamadılar. O yıl, Hz. Ömer Ebû Kubeys'te ayağa kalkarak yüksek bir sesle: "Ey Yemenli hacılar! Aranızda Murad'dan Uveys adında birisi var mı?" diye seslendi. Sonra uzun sakallı yaşlı bir adam öne doğru çıktı ve şöyle dedi: "Benim bir yeğenimin adı Uveys'tir. Ama o sizin huzurunuza çağırılmaya değmeyecek kadar yoksul ve itibarsız biridir. Develerimizi güdüyor ve o, baktığımız kimselerden biridir."

Ömer, ilgisiz görünmeye çalışarak, "Senin bu yeğenin nerededir? Bizim bölgemizde mi?" diye sordu. Adam: "Evet" cevabını verince, Ömer: "Onu nerede buluruz?" diye sordu. Adam: "Arafat Dağı'nın eteğinde" diye karşılık verdi. Ömer ve Ali hemen bineklerine binip, Arafat'a gittiler. Orada, çevresinde develer otlar halde, bir ağacın yanında namaza durmuş olarak onu buldular. Merkeplerini bağlayıp ona doğru yaklaştılar ve: "Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun" dediler. Uveys, namazını çabuk kılarak: "Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi sizin de üzerinize olsun" dedi. Ömer ve Ali: "Sen kimsin?" diye sorunca, Uveys: "Deve çobanıyım ve bazıları için çalışıyorum" cevabını verdi. Onlar: "Biz senin deve çobanı veya bir işçi olup olmadığını sormuyoruz. Biz senin adını bilmek istiyoruz" deyince, Uveys: "Allah'ın kulu" cevabını verdi. Onlar: "Evet, biliyoruz ki, yerdeki ve göklerdeki kişilerin hepsi Allah'ın kullarıdır. Ama annenin sana verdiği isim ne?" diye sorunca, Uveys: "Benden ne istiyorsunuz?" diye sordu. Onlar şöyle cevap verdiler: "Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) bize Uveys el-Karanî'yi tarif etti. Senin koyu tenini fark ettik. Aynı zamanda bize sol omzunun altında ışıldayan beyaz bir nokta olduğunu bildirdi. Bize onu göster. Eğer oradaysa, sen o kişisin." Uveys omzunu açtığında, ışıldayan deri parçasını görünce onu öpüp: "Şahadet ederiz ki, sen Uveys el-Karanî'sin. Bizim için bağışlanma dile, Allah seni bağışlasın" dediler. Uveys: "Dualarımda kendimi veya mümin olan hiçbir Âdem oğlunu, ister karada ister denizde olsun, ister erkek ister kadın olsun kayırmam. Allah benim işimi size bildirdi. Ama siz kimsiniz?" deyince Ali: "Bu adam, Müminlerin Emiri Ömer'dir. Ben ise Ali b. Ebî Tâlib'im" karşılığını verdi. Uveys ayağa kalktı ve şöyle dedi: "Allah'ın selamı ve rahmeti ve bereketi üzerine olsun, ey Müminlerin Emiri ve İbn Ebî Tâlib. Bu ümmet için Allah size güzel ecirler versin."

Onlar: "Allah sana güzel ecirler versin" dediler. Ömer: "Ben Mekke'ye gidip bir hediye ve birkaç giysi getirinceye kadar burada bekle. Aynı yerde tekrar buluşalım" deyince, Uveys şöyle karşılık verdi: "Ey Müminlerin Emiri! Seninle benim aramda herhangi bir buluşma olamaz. Bugünden sonra beni tanıyabilir misin bilmiyorum. Ben hediyeyi ne yapayım? Ben giysiyi ne yapayım? Görmüyor musun, bir kumaş parçası ve yünden bir hırka giyiyorum. Ne zaman eskiyecek ve yıpranacaklar? Görmüyor musun ki, ayakkabılarımı onarıyorum. O halde ne zaman eskiyecekler? Deve çobanı olarak işimin karşılığında dört dirhem alıyorum, ama onları ne zaman harcayacağım? Ey Müminlerin Emiri! Seninle benim aramda tırmanılamayacak kadar sarp bir yol var."

Ömer bu sözleri işittiğinde sarığını yere fırlattı ve yüksek sesle: "Keşke Ömer'in anası Ömer'i hiç doğurmamış olaydı. Keşke kısır olaydı çocuğu olmasaydı. Dünyada olan ve dünyaya ait olanı kim alır!?" dedi. Uveys: "Ey Müminlerin Emiri! Sen orada kal ve ben burada kalayım" deyince Ömer Mekke'ye doğru yola çıktı. Uveys te develeri sahiplerine geri götürdü ve deve çobanlığını bırakarak, Allah'a dönünceye kadar ibadetle geçen bir hayat sürdü.

٣٤٣٧- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي، وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، قَالا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الأَشْعَثِ بْنِ سَوَّارٍ، عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنْ أُمَّتِي مَنْ لا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَأْتِيَ مَسْجِدَهُ أَوْ مُصَلاهُ مِنَ الْعُرْيِ، يَحْجِزُهُ إِيمَانُهُ أَنْ يَسْأَلَ النَّاسَ، مِنْهُمْ: أُوَيْسٌ الْقَرَنِيُّ، وَفُرَاتُ بْنُ حَيَّانَ " [٨٣/٢] [٣٨/٩]

3437- Muhârib b. Disâr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ümmetimden öyle kimseler vardır ki, giysisi olmadığı için mescide veya namazgâhına gidemez. İmanı onu insanlardan bir şey istemesine engel olur. Uveys el-Karanî ve Furât b. Hayyân bunlardandır."*

٣٤٣٨- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَكِيمٍ، أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، قَالَ: نَادَى رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ يَوْمَ صِفِّينَ: أَفِيكُمْ أُوَيْسٌ الْقَرَنِيُّ؟ قَالَ: قُلْنَا: نَعَمْ، وَمَا تُرِيدُهُ مِنْهُ؟ قَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " أُوَيْسٌ الْقَرَنِيُّ خَيْرُ التَّابِعِينَ بِإِحْسَانٍ "، وَعَطَفَ دَابَّتَهُ فَدَخَلَ مَعَ أَصْحَابِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ [٨٦/٢]

3438- Abdurrahman b. Ebî Leyla der ki: Sıffin günü Şam halkından bir adam: "Aranızda Uveys el-Karanî var mı?" diye sorunca, biz: "Evet. Ondan ne istiyorsunuz?" cevabını verdik. Adam: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Uveys el-Karanî iyilikle itaat edenlerin en hayırlısıdır"* deyip bineğini sürüp Hz. Ali'nin arkadaşlarının arasına katıldı.

Berâ b. Mâlik

٣٤٣٩- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ يَزِيدَ، وَحَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَزِيزٍ، حَدَّثَنَا سَلامَةُ بْنُ رَوْحٍ، حَدَّثَنَا عَقِيلٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَمْ مِنْ ضَعِيفٍ مُتَضَعِّفٍ ذِي طِمْرَيْنِ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لأَبَرَّهُ، مِنْهُمُ الْبَرَاءُ بْنُ مَالِكٍ "، ثُمَّ إِنَّ الْبَرَاءَ لَقِيَ زَحْفًا مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَقَدْ أَوْجَعَ الْمُشْرِكُونَ فِي الْمُسْلِمِينَ، فَقَالُوا لَهُ: يَا بَرَاءُ، إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لَوْ أَقْسَمْتَ عَلَى رَبِّكَ لأَبَرَّكَ "، فَأَقْسِمْ عَلَى رَبِّكَ، فَقَالَ: أَقْسَمْتُ عَلَيْكَ يَا رَبِّ لَمَا مَنَحْتَنَا أَكْتَافَهُمْ، فَمُنِحُوا أَكْتَافَهُمْ، ثُمَّ الْتَقَوْا عَلَى قَنْطَرَةِ السُّوسِ، فَأَوْجَعُوا فِي

الْمُسْلِمِينَ، فَقَالُوا: أَقْسِمْ يَا بَرَاءُ عَلَى رَبِّكَ ﷾ قَالَ: أُقْسِمُ عَلَيْكَ يَا رَبِّ لَمَا مَنَحْتَنَا أَكْتَافَهُمْ، وَأَلْحَقْتَنِي بِنَبِيِّكَ ﷺ فَمُنِحُوا أَكْتَافَهُمْ، وَقُتِلَ الْبَرَاءُ شَهِيدًا [٦/١]

3439- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Saçı sakalı birbirine karışmış, eski püskü elbiseler içinde, kimsenin itibar etmediği niceleri vardır ki, Allah adına yemin ederse, Allah onun yeminini boşa çıkarmaz. Berâ b. Mâlik bunlardandır."* Bir defasında Berâ müşriklerle çarpışırken, Müslümanlar müşrikler karşısında zayıf düşmüşlerdi. Kendisine: "Ey Berâ! Resûlullah senin hakkında: «*Allah adına yemin edersen, Allah senin yeminini boşa çıkarmaz*» buyurmuştur. Öyleyse sen de Allah'a yemin ederek dilekte bulun" dediler. Berâ: "Ey Rabbim! Şu kâfirlerin boyunlarını teslim almak için adını anarak sana niyazda bulunuyorum" dedi. Bu duadan sonra müslümanlar müşrikleri yendiler. Daha sonra Sûs köprüsünde müşriklerle karşılaştılar ve Müslümanlar zor durumda kaldılar. Yine kendisine: "Allah adına yemin ederek dua et" dediklerinde Berâ: "Ey Rabbim! Şu kâfirlerin boyunlarını teslim almak ve beni Peygamber'ine kavuşturmak için adını anarak sana niyazda bulunuyorum" dedi. Bundan sonra müşrikler hezimete uğradı, Berâ da şehid edildi.[1]

٣٤٤٠- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ رُسْتَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سُلَيْمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " رُبَّ أَشْعَثَ ذِي طِمْرَيْنِ لا يُؤْبَهُ لَهُ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لأَبَرَّهُ، مِنْهُمُ الْبَرَاءُ بْنُ مَالِكٍ "، فَلَمَّا كَانَ يَوْمَ تُسْتَرٍ انْكَشَفَ النَّاسُ، فَقَالُوا: يَا بَرَاءُ أَقْسِمْ عَلَى رَبِّكَ، فَقَالَ: أَقْسَمْتُ عَلَيْكَ يَا رَبِّ، لَمَا مَنَحْتَنَا أَكْتَافَهُمْ، وَأَلْحَقْتَنِي بِنَبِيِّكَ، قَالَ: فَاسْتُشْهِدَ [٣٥٠/١]

3440- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Saçı sakalı birbirine karışmış, eski püskü elbiseler içinde, kimsenin itibar etmediği niceleri vardır ki, Allah adına yemin ederse, Allah onun yeminini boşa çıkarmaz. Berâ b. Mâlik bunlardandır."* Tuster günü Müslümanlar hezimete uğrayınca, halk: "Ey Berâ! Yemin ederek Rabbinden iste" dedi. Berâ: "Ey Rabbim! Şu kâfirlerin boyunlarını teslim almak ve beni

---

[1] Hâkim, *Müstedrek* (3/291-292) ve Beyhakî, *Delâil* (6/368).

Peygamberine kavuşturmak için adını anarak sana niyazda bulunuyorum" dedi ve orada şehid oldu.

٣٤٤١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " اسْتَلْقَى الْبَرَاءُ بْنُ مَالِكٍ عَلَى ظَهْرِهِ ثُمَّ تَرَنَّمَ، فَقَالَ لَهُ أَنَسٌ: أَيْ أَخِي، فَاسْتَوَى جَالِسًا، فَقَالَ: أَتُرَانِي أَمُوتُ عَلَى فِرَاشِي وَقَدْ قَتَلْتُ مِائَةً مِنَ الْمُشْرِكِينَ مُبَارَزَةً سِوَى مَنْ شَارَكْتُ فِي قَتْلِهِ " [١/٣٥٠]

3441- Enes b. Mâlik der ki: Berâ b. Mâlik sırtüstü uzanarak bir şeyler terennüm etmeye başlayınca: "Ey kardeşim" diye seslendim. Mâlik kalkıp oturduktan sonra: "Yatağımda öleceğimi mi zannettin. Halbuki müşriklerden, başkasının yardımıyla olanlar dışında yüz kişiyi tek başıma öldürdüm" dedi.

Bilâl b. Rebâh

٣٤٤٢- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ أَبِي سَهْلٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، حَدَّثَنَا حُسَامُ بْنُ مِصَكٍّ، حَدَّثَنَا قَتَادَةُ، عَنْ قَاسِمِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نِعْمَ الْمَرْءُ بِلالٌ، وَهُوَ سَيِّدُ الْمُؤَذِّنِينَ " [١/١٤٧]

3442- Zeyd b. Erkam'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bilâl ne güzel adamdır. O, müezzinlerin efendisidir"* buyurdu.

٣٤٤٣- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، قَالَ: حَدَّثَنِي هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كَانَ وَرَقَةُ بْنُ نَوْفَلٍ يَمُرُّ بِبِلالٍ وَهُوَ يُعَذَّبُ، وَهُوَ يَقُولُ: " أَحَدٌ أَحَدٌ "، فَيَقُولُ: أَحَدٌ أَحَدٌ، اللَّهَ يَا بِلالُ، ثُمَّ يُقْبِلُ وَرَقَةُ بْنُ نَوْفَلٍ عَلَى أُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ، وَهُوَ يَصْنَعُ ذَلِكَ بِبِلالٍ، فَيَقُولُ: أَحْلِفُ بِاللَّهِ ﷻ لَئِنْ قَتَلْتُمُوهُ عَلَى هَذَا لأَتَّخِذَنَّهُ حَنَانًا، حَتَّى مَرَّ بِهِ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ يَوْمًا وَهُمْ يَصْنَعُونَ ذَلِكَ فَقَالَ لأُمَيَّةَ: أَلا تَتَّقِي اللَّهَ فِي هَذَا الْمِسْكِينِ، حَتَّى مَتَى؟ قَالَ: أَنْتَ أَفْسَدْتَهُ، فَأَنْقِذْهُ مِمَّا تَرَى، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَفْعَلُ، عِنْدِي غُلامٌ أَسْوَدُ أَجْلَدُ مِنْهُ وَأَقْوَى عَلَى دِينِكَ أُعْطِيكَهُ بِهِ، قَالَ: قَدْ قَبِلْتُ، قَالَ: هُوَ لَكَ، فَأَعْطَاهُ أَبُو بَكْرٍ

غُلامَهُ ذَلِكَ وَأَخَذَ بِلالا فَأَعْتَقَهُ، ثُمَّ أَعْتَقَ مَعَهُ عَلَى الإِسْلامِ قَبْلَ أَنْ يُهَاجِرَ مِنْ مَكَّةَ سِتَّ رِقَابٍ، بِلالٌ سَابِعُهُمْ [١/١٤٨]

قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ: وَكَانَ بِلالٌ مُولَى أَبِي بَكْرٍ لِبَعْضِ بَنِي جُمَحَ، مُوَلَّدًا مِنْ مُوَلِّدِيهِمْ، وَهُوَ بِلالُ بْنُ رَبَاحٍ، كَانَ اسْمَ أُمِّهِ، وَكَانَ صَادِقَ الإِسْلامِ طَاهِرَ الْقَلْبِ، فَكَانَ أُمَيَّةُ يُخْرِجُهُ إِذَا حَمِيَتِ الظَّهِيرَةُ فَيَطْرَحُهُ عَلَى ظَهْرِهِ فِي بَطْحَاءِ مَكَّةَ، ثُمَّ يَأْمُرُ بِالصَّخْرَةِ الْعَظِيمَةِ فَتُوضَعُ عَلَى صَدْرِهِ ثُمَّ يَقُولُ لَهُ: لا تَزَالُ هَكَذَا حَتَّى تَمُوتَ، أَوْ تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ وَتَعْبُدَ اللاتَ وَالْعُزَّى، فَيَقُولُ وَهُوَ فِي ذَلِكَ الْبَلاءِ: أَحَدٌ أَحَدٌ

قَالَ عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ وَهُوَ يَذْكُرُ بِلالا وَأَصْحَابَهُ وَمَا كَانُوا فِيهِ مِنَ الْبَلاءِ، وَإِعْتَاقَ أَبِي بَكْرٍ إِيَّاهُ، وَكَانَ اسْمُ أَبِي بَكْرٍ عَتِيقًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: "

جَزَى اللَّهُ خَيْرًا عَنْ بِلالٍ وَصَحْبِهِ   عَتِيقًا وَأَخْزَى فَاكِهًا وَأَبَا جَهْلِ
عَشِيَّةَ هَمَّا فِي بِلالٍ بِسَوْءَةٍ   وَلَمْ يَحْذَرَا مَا يَحْذَرُ الْمَرْءُ ذُو الْعَقْلِ
بِتَوْحِيدِهِ رَبَّ الأَنَامِ وَقَوْلِهِ   شَهِدْتُ بِأَنَّ اللَّهَ رَبِّي عَلَى مَهْلِ
فَإِنْ يَقْتُلُونِي يَقْتُلُونِي فَلَمْ أَكُنْ   لأُشْرِكَ بِالرَّحْمَنِ مِنْ خِيفَةِ الْقَتْلِ
فَيَا رَبَّ إِبْرَاهِيمَ وَالْعَبْدِ يُونُسٍ   وَمُوسَى وَعِيسَى نَجِّنِي ثُمَّ لا تَبْلِ
لِمَنْ ظَلَّ يَهْوَى الْغِيَّ مِنْ آلِ غَالِبٍ   عَلَى غَيْرِ بُرْكَانٍ مِنْهُ وَلا عَدْلِ [١/١٤٩]

3443- Hişâm b. Urve b. ez-Zübeyr, babasından bildiriyor: Varaka b. Nevfel işkence altında olan Bilâl'e uğrardı. Bilâl'in işkence altında: "Ahad (Allah birdir)! Ahad!" dediğini işitince o da: "Ey Bilâl! Allah'ı birle! Allah'ı birle!" derdi. Sonra da Bilâl'e işkence eden Umeyye b. Halef'e dönüp: "Allah'a yemin olsun ki bundan dolayı onu öldürecek olursanız ona şefkat duyacak ve ona rahmet okuyacağım!" derdi. Bir gün oraya Ebû Bekr es-Sıddîk uğradı. Umeyye'ye: "Bu zavallı için Allah'tan korkmaz mısın! Ne zamana kadar böyle işkence edeceksin?" diye çıkıştı. Umeyye: "Onu bozan sendin! Bu durumdan da onu sen kurtar!" deyince, Ebû Bekr: "Yaparım! Bende bundan daha güçlü ve dininde senin daha fazla işine yarayacak zenci bir köle var. Bilâl'e karşılık onu sana vereyim!" karşılığını verdi. Umeyye: "Kabul!" deyince, Ebû Bekr de: "O zaman o köle senindir!" dedi. Bu şekilde Ebû Bekr o köleyi Bilâl karşılığında Umeyye'ye verdi ve Bilâl'i de azat etti.

Ebû Bekr, Medine'ye hicret etmeden önce bu şekilde altı köleyi azat etmişti. Yedincisi de Bilâl'di.

Muhammed b. İshâk der ki: Ebû Bekr'in azatlısı Bilâl, Benî Cumah kabilelerinden birinde doğmuştu. Tam adı Bilâl b. Rebâh'tır. Annesinin adı Hamâme'dir. Samimi bir Müslüman ve temiz kalpli birisiydi. Umeyye, güneş iyice kızdığı zaman onu Mekke'deki Bathâ'ya çıkarıp sırt üstü yere yatırır, karnına da kocaman bir kaya parçası koydururdu. Sonra da ona: "Ya Muhammed'i inkâr eder, Lât ve Uzza'ya taparsın, ya da ölene kadar bu şekilde kalırsın!" derdi. Ancak Bilâl o haldeyken: "Ahad! Ahad!" şeklinde karşılık verirdi.

Ammâr b. Yâsir, Bilâl ve arkadaşlarının gördükleri işkencelerden, Ebû Bekr'in onu azad etmesinden — Ebû Bekr'in bir adı da (çok köle azad ettiği için, azad eden manasında olan) Atîk idi — bahsederken şöyle dedi:

Allah Bilâl'e ve dostlarına ihsan etti azad ediciyi
Ve mahvetti, alay edeni ve Ebû Cehl'i
Akşama kadar Bilâl'i kıvrandırırlardı
Ve korkmazlardı akıllı insanların korktuğundan
Bilâl niyaz ederdi; kainatı yaratan Rabbim adına
Yemin ederim ki, Rabbim mühlet verir
Eğer beni öldürürlerse öldürsünler
Ölümden korkup Rahman'a ortak koşmam
Ey İbrâhîm'in Rabbi ve kul Yunus'un
Mûsa'nın, İsa'nın Rabbi;
Gözünün yaşına bakma
Güçlü bir sülaleden gelip Gayya'ya kayanın
Oysa onun gücü ne adalete, ne de takvaya dayanır.

٣٤٤٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا أَبِي، وَعَمِّي أَبُو بَكْرٍ، قَالا: حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا زَائِدَةُ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " أَوَّلُ مَنْ أَظْهَرَ الإِسْلامَ سَبْعَةٌ: رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ، وَعَمَّارٌ، وَأُمُّهُ

سُمَيَّةُ، وَصُهَيْبٌ، وَبِلالٌ، وَالْمِقْدَادُ، فَأَمَّا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَمَنَعَهُ اللَّهُ تَعَالَى بِعَمِّهِ أَبِي طَالِبٍ، وَأَمَّا أَبُو بَكْرٍ فَمَنَعَهُ اللَّهُ بِقَوْمِهِ، وَأَمَّا سَائِرُهُمْ فَأَخَذَهُمُ الْمُشْرِكُونَ وَأَلْبَسُوهُمْ أَدْرُعَ الْحَدِيدِ، ثُمَّ صَهَرُوهُمْ فِي الشَّمْسِ، فَمَا مِنْهُمْ أَحَدٌ إِلا وَأَتَاهُمْ عَلَى مَا أَرَادُوا إِلا بِلالا، فَإِنَّهُ هَانَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ فِي اللَّهِ، وَهَانَ عَلَى قَوْمِهِ فَأَعْطَوْهُ الْوِلْدَانَ فَجَعَلُوا يَطُوفُونَ بِهِ فِي شِعَابِ مَكَّةَ، وَهُوَ يَقُولُ: أَحَدٌ أَحَدٌ " [١٤٩/١]

3444- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Müslümanlığını ilk açığa vuranlar yedi kişidir. Bunlar: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr, Ammâr ve annesi Sumeyye, Suheyb, Bilâl ve Mikdâd'dır. Allah, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) amcası Ebû Tâlib vasıtasıyla, Ebû Bekr'i de kendi kabilesi vasıtasıyla müşriklerin şerrinden korumuştur. Diğerlerine gelince, müşrikler onları alıp demirden giysiler giydirmişler ve güneşin sıcağında bırakmışlardır. Bir kişi hariç hepsi de sonunda müşriklerin istediklerine boyun eğmişlerdir. Bu kişi de Bilâl'dir. Bilâl, müşriklerin işkenceleri karşısında kendi nefsini hiçe saymış, efendileri de onu değersiz görmüşler ve çocuklara vermişlerdir. Çocuklar da onu Mekke sokaklarında sürüklemişlerdir. Sürüklenirken de Bilâl'ın ağzından sadece: "Ahad (Allah birdir)! Ahad!" kelimeleri çıkmaktaydı.[1]

٣٤٤٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا أَبُو حُذَيْفَةَ، حَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ زَاذَانَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بِلالٌ سَابِقُ الْحَبَشَةِ " [١٤٩/١]

3445- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bilâl Habeşilerin öncüsüdür"* buyurdu.[2]

٣٤٤٥/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا أَبُو حُذَيْفَةَ، حَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ زَاذَانَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " السُّبَّاقُ أَرْبَعٌ: أَنَا سَابِقُ الْعَرَبِ، وَصُهَيْبٌ سَابِقُ الرُّومِ، وَسَلْمَانُ سَابِقُ الْفُرْسِ، وَبِلالٌ سَابِقُ الْحَبَشَةِ " [١٨٤/١]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (1/404), İbn Mâce (150), Hâkim (3/284) ve Beyhakî, *Delâil* (1/422).

[2] İbn Ebî Şeybe (12/152).

3445/a- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Öncüler dörttür: Ben Arapların öncüsüyüm, Suheyb Rumların öncüsü, Selmân Farisilerin öncüsü ve Bilâl Habeşilerin öncüsüdür."*[1]

٣٤٤٥/ب- حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْقَاسِمِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْخَثْعَمِيُّ، حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُمَيْرٍ، حَدَّثَنَا أَبُو رَبِيعَةَ الإِيَادِيُّ، عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نزلَ عَلَيَّ الرُّوحُ الأَمِينُ فَحَدَّثَنِي أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ أَرْبَعَةً مِنْ أَصْحَابِي، فَقَالَ لَهُ مَنْ حَضَرَ: مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: عَلِيٌّ، وَسَلْمَانُ، وَأَبُو ذَرٍّ، وَالْمِقْدَادُ " [١٩٠/١]

3445/b- İbn Bureyde'nin bildirdiğine göre babası şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Rûhu'l-emin bana indi ve Allah'ın ashâbımdan dört kişiyi sevdiğini söyledi"* Oradakiler: "Bunlar kimdir, ey Allah'ın Resûlü?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ali, Selmân, Ebû Zer ve Mikdâd"* cevabını verdi.

٣٤٤٥/ج- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُخْتَارِ، حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ وَهْبٍ الطَّائِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " اشْتَاقَتِ الْجَنَّةُ إِلَى أَرْبَعَةٍ: عَلِيٍّ، وَالْمِقْدَادِ، وَعَمَّارٍ، وَسَلْمَانَ " [١٩٠/١]

3445/c- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cennet dört kişiyi özledi: Ali, Mikdâd, Ammâr ve Selmân'ı"* buyurdu.

٣٤٤٥/ح- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ، حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ الأَبْرَشِ، حَدَّثَنَا عِمْرَانُ الطَّائِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ الْجَنَّةَ تَشْتَاقُ إِلَى أَرْبَعَةٍ: إِلَى عَمَّارٍ، وَعَلِيٍّ، وَسَلْمَانَ، وَالْمِقْدَادِ " [١٤٢/١]

3445/d- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Cennet dört kişiyi özledi: Ammâr, Ali, Selmân ve Mikdâd'ı"* buyurdu.

---

[1] İbn Ebî Şeybe (12/152).

٣٤٤٥/خ- (٥٧٦)- [٥٧٦] حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ شُبْرُمَةَ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ أَبِي رَبِيعَةَ الإِيَادِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَمَرَنِي بِحُبِّ أَرْبَعَةٍ، وَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ يُحِبُّهُمْ، وَإِنَّكَ يَا عَلِيُّ مِنْهُمْ، وَالْمِقْدَادُ، وَأَبُو ذَرٍّ وَسَلْمَانُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ "

3445/hı- Abdullah b. Bureyde, babasından, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bana dört kişiyi sevmemi emretti ve kendisinin onları sevdiğini haber verdi. Ey Ali! Onlardan biri sensin, (diğerleri) Mikdâd, Ebû Zer ve Selmân"* buyurduğunu naklediyor.

٣٤٤٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " رَأَيْتُنِي دَخَلْتُ الْجَنَّةَ وَسَمِعْتُ خَشْفًا أَمَامِي، فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا يَا جِبْرِيلُ ؟ "، فَقَالَ: هَذَا بِلالٌ [١/١٥٠]

3446- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Rüyamda cennete girdim ve önümde bir hışırtı duydum. Cibrîl'e: «Ey Cibrîl! Bu kimdir?» diye sorunca: «Bu, Bilâl'dir» cevabını verdi."*

٣٤٤٧- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ قَيْسٍ، قَالَ: اشْتَرَى أَبُو بَكْرٍ بِلالا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا بِخَمْسَةِ أَوَاقٍ فَأَعْتَقَهُ، فَقَالَ: يَا أَبَا بَكْرٍ، " إِنْ كُنْتَ أَعْتَقْتَنِي لِلَّهِ فَدَعْنِي حَتَّى أَعْمَلَ لِلَّهِ، وَإِنْ كُنْتَ إِنَّمَا أَعْتَقْتَنِي لِتَتَّخِذَنِي خَادِمًا فَاتَّخِذْنِي "، فَبَكَى أَبُو بَكْرٍ، وَقَالَ: إِنَّمَا أَعْتَقْتُكَ لِلَّهِ، فَاذْهَبْ فَاعْمَلْ لِلَّهِ تَعَالَى [١/١٥٠]

3447- Kays der ki: Ebû Bekr, Bilâl'i beş ukiyyeye satın alıp azad edince, Bilâl: "Ey Ebû Bekr! Eğer beni Allah rızası için azad ettiysen, Allah için amel etmem için beni bırak. Eğer beni kendine hizmetçi edinmek için azad ettiysen, hizmetçi olarak kullan" dedi. Ebû Bekr ağlayarak: "Seni Allah rızası için azad ettim. Git ve Allah için amel et" dedi.

٣٤٤٨- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عِيسَى، حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ، حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ، حَدَّثَنِي عَطَاءٌ الْخُرَاسَانِيُّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، قَالَ: لَمَّا

كَانَتْ خِلافَةُ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ تَجَهَّزَ بِلالٌ لِيَخْرُجَ إِلَى الشَّامِ، فَقَالَ لَهُ أَبُو بَكْرٍ: مَا كُنْتُ أَرَاكَ يَا بِلالُ تَدَعُنَا عَلَى هَذَا الْحَالِ، لَوْ أَقَمْتَ مَعَنَا فَأَعَنْتَنَا، قَالَ: " إِنْ كُنْتَ إِنَّمَا أَعْتَقْتَنِي لِلَّهِ تَعَالَى فَدَعْنِي أَذْهَبْ إِلَيْهِ، وَإِنْ كُنْتَ إِنَّمَا أَعْتَقْتَنِي لِنَفْسِكَ فَاحْبِسْنِي عِنْدَكَ "، فَأَذِنَ لَهُ فَخَرَجَ إِلَى الشَّامِ فَمَاتَ بِهَا [١٥١/١]

3448- Saîd b. el-Müseyyeb der ki: Ebû Bekr'in hilafetinde Bilâl Şam'a gitmek için hazırlık yapınca, Ebû Bekr: "Ey Bilâl! Bizi bu durumda bırakacağını beklemezdim. Keşke bizimle kalıp yardımcı olsan" dedi. Bilâl: "Eğer beni Allah rızası için azad ettiysen, bırak ta Ona gideyim. Yok, kendin için azad ettiysen yanında tut" deyince, Ebû Bekr Şam'a gitmesine izin verdi ve Bilâl orada vefat etti.

Sa'lebe b. Abdirrahman

٣٤٤٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْبَغْدَادِيُّ ابْنُ الْمُفِيدِ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ اللَّيْثِ الْجَوْهَرِيُّ، قَالا: حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ مَنْصُورِ بْنِ عَمَّارٍ، حدَّثنَا أَبِي، عَنِ الْمُنْكَدِرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ فَتًى مِنَ الأَنْصَارِ، يُقَالُ لَهُ: ثَعْلَبَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَسْلَمَ، فَكَانَ يَخْدُمُ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَهُ فِي حَاجَةٍ فَمَرَّ بِبَابِ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ فَرَأَى امْرَأَةَ الأَنْصَارِيِّ تَغْسِلُ فَكَرَّرَ النَّظَرَ إِلَيْهَا وَخَافَ أَنَّ يَنْزِلَ الْوَحْيُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَخَرَجَ هَارِبًا عَلَى وَجْهِهِ فَأَتَى جِبَالا بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ فَوَلَجَهَا، فَفَقَدَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَرْبَعِينَ يَوْمًا وَهِيَ الأَيَّامُ الَّتِي قَالُوا وَدَّعَهُ رَبُّهُ وَقَلَى، ثُمَّ إِنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ: نَزَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ إِنَّ رَبَّكَ يَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلامَ وَيَقُولُ: " إِنَّ الْهَارِبَ مِنْ أُمَّتِكَ بَيْنَ هَذِهِ الْجِبَالِ يَتَعَوَّذُ بِي مِنْ نَارِي "، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا عُمَرُ وَيَا سَلْمَانُ انْطَلِقَا فَأْتِيَانِي بِثَعْلَبَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ "، فَخَرَجَا فِي أَنْقَابِ الْمَدِينَةِ فَلَقِيَهُمَا رَاعٍ مِنْ رِعَاءِ الْمَدِينَةِ يُقَالُ لَهُ رِفَاقَةُ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: يَا رِفَاقَةُ هَلْ لَكَ عِلْمٌ بِشَابٍّ بَيْنَ هَذِهِ الْجِبَالِ؟ فَقَالَ لَهُ رِفَاقَةُ: لَعَلَّكَ تُرِيدُ الْهَارِبَ مِنْ جَهَنَّمَ؟ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: وَمَا عِلْمُكَ أَنَّهُ هَارِبٌ مِنْ جَهَنَّمَ؟ قَالَ: لأَنَّهُ إِذَا كَانَ جَوْفُ اللَّيْلِ خَرَجَ عَلَيْنَا مِنْ هَذِهِ الْجِبَالِ وَاضِعًا يَدَهُ عَلَى رَأْسِهِ، وَهُوَ يَقُولُ: يَا لَيْتَكَ قَبَضْتَ رُوحِي فِي الأَرْوَاحِ وَجَسَدِي فِي الأَجْسَادِ وَلَمْ تُجَرِّدْنِي فِي فَصْلِ الْقَضَاءِ، قَالَ عُمَرُ: إِيَّاهُ نُرِيدُ، قَالَ: فَانْطَلَقَ بِهِمْ رِفَاقَةُ، فَلَمَّا كَانَ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ خَرَجَ

عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِ تِلْكَ الْجِبَالِ وَاضِعًا يَدَهُ عَلَى أُمِّ رَأْسِهِ، وَهُوَ يَقُولُ: يَا لَيْتَكَ قَبَضْتَ رُوحِي فِي الأَرْوَاحِ وَجَسَدِي فِي الأَجْسَادِ وَلَمْ تُجَرِّدْنِي لِفَصْلِ الْقَضَاءِ، قَالَ: فَعَدَا عَلَيْهِ عُمَرُ فَاحْتَضَنَهُ، فَقَالَ: الأَمَانُ الْخَلاصُ مِنَ النَّارِ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: أَنَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، فَقَالَ: يَا عُمَرُ، هَلْ عَلِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِذَنْبِي؟ قَالَ: لا عِلْمَ لِي إِلا أَنَّهُ ذَكَرَكَ بِالأَمْسِ، فَبَكَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَرْسَلَنِي أَنَا وَسَلْمَانُ فِي طَلَبِكَ، فَقَالَ: يَا عُمَرُ، لا تُدْخِلْنِي عَلَيْهِ إِلا وَهُوَ يُصَلِّي، وَبِلالٌ يَقُولُ: قَدْ قَامَتِ الصَّلاةُ، قَالَ: أَفْعَلُ، فَأَقْبَلا بِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَوَافَقُوا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ فِي صَلاةِ الْغَدَاةِ، فَبَدَرَ عُمَرُ وَسَلْمَانُ الصَّفَّ فَمَا سَمِعَ قِرَاءَةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَتَّى خَرَّ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ، فَلَمَّا سَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " يَا عُمَرُ، وَيَا سَلْمَانُ مَا فَعَلَ ثَعْلَبَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ "، قَالا: هُوَ ذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَائِمًا فَقَالَ: " ثَعْلَبَةُ "، قَالَ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَنَظَرَ إِلَيْهِ فَقَالَ: " مَا غَيَّبَكَ عَنِّي؟ " قَالَ: ذَنْبِي يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " أَفَلا أَدُلُّكَ عَلَى آيَةٍ تُكَفِّرُ الذُّنُوبَ وَالْخَطَايَا؟ " قَالَ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ ! قَالَ: " قُلِ اللَّهُمَّ ﴿آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ "، قَالَ: قَالَ: ذَنْبِي أَعْظَمُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بَلْ كَلامُ اللَّهِ أَعْظَمُ " ثُمَّ أَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالانْصِرَافِ إِلَى مَنْزِلِهِ فَمَرِضَ ثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ فَجَاءَ سَلْمَانُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ لَكَ فِي ثَعْلَبَةَ نَأْتِهِ لِمَا بِهِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " قُومُوا بِنَا إِلَيْهِ " فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَأْسَهُ فَوَضَعَهُ فِي حِجْرِهِ فَأَزَالَ رَأْسَهُ عَنْ حِجْرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لِمَ أَزَلْتَ رَأْسَكَ عَنْ حِجْرِي؟ " قَالَ: إِنَّهُ مِنَ الذُّنُوبِ مَلآنُ، قَالَ: " مَا تَجِدُ؟ " قَالَ: أَجِدُ مِثْلَ دَبِيبِ النَّمْلِ بَيْنَ جِلْدِي وَعَظْمِي، قَالَ: " فَمَا تَشْتَهِي؟ " قَالَ: مَغْفِرَةَ رَبِّي، قَالَ: فَنَزَلَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: إِنَّ رَبَّكَ يَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلامَ وَيَقُولُ: " لَوْ أَنَّ عَبْدِي هَذَا لَقِيَنِي بِقُرَابِ الأَرْضِ خَطِيئَةً لَقِيتُهُ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً "، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَفَلا أُعْلِمُهُ ذَلِكَ؟ " قَالَ: بَلَى: فَأَعْلَمَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِذَلِكَ، فَصَاحَ صَيْحَةً فَمَاتَ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِغَسْلِهِ وَكَفَّنَهُ وَصَلَّى عَلَيْهِ، فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَمْشِي عَلَى أَطْرَافِ أَنَامِلِهِ، فَقَالُوا: يَا رَسُولِ اللَّهِ رَأَيْنَاكَ تَمْشِي عَلَى أَطْرَافِ أَنَامِلِكَ؟ قَالَ: " وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ نَبِيًّا مَا قَدَرْتُ أَنْ أَضَعَ رِجْلِي عَلَى الأَرْضِ مِنْ كَثْرَةِ أَجْنِحَةِ مَنْ نَزَلَ لِتَشْيِيعِهِ مِنَ الْمَلائِكَةِ " [٣٢٩/٩]

3449- Câbir b. Abdillah el-Ensârî anlatıyor: Ensâr'dan Sa'lebe b. Abdirrahman adında bir genç vardı ve bu genç Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) hizmetinde bulunurdu. Bir defasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu bir iş için bir yere gönderdi. Genç yolda Ensârlı bir adamın evinin önünden geçerken içerde adamın hanımını yıkanırken gördü ve birkaç defa kadına baktı. Ancak hakkında Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) vahiy nazil olmasından korkunca yolunu tutup kaçtı. Mekke ile Medine arasında dağlık bir bölgeye gelip oraya sığındı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu genci kırk gün boyunca göremedi. Bu kırk gün de insanların Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) için: "Rabbi onu bıraktı, ona darıldı" dedikleri günlerdi. Sonrasında Cebrâil, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) inip şöyle dedi: "Ey Muhammed! Rabbin sana selam ediyor ve ümmetinden, kaçıp da Cehennem ateşinden Allah'a sığınan kişinin filan yerdeki dağlarda bulunduğunu söylüyor!" Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Selmân! Ey Ömer! Gidin ve bana Sa'lebe b. Abdirrahman'ı getirin!"* emrini verdi.

Selmân ile Ömer yola koyulup Medine yakınlarında bulunan dağların geçitlerine vardılar. Orada Rufâka adında bir çobanla karşılaştılar. Ömer çobana: "Ey Rufâka! Bu dağlarda genç biriyle karşılaştın mı?" diye sorunca, çoban: "Sanırım Cehennemden kaçan gençten bahsediyorsun!" dedi. Ömer: "O gencin Cehennemden kaçtığını nereden biliyorsun?" diye sorunca, çoban şöyle dedi: "Çünkü her gece yarısı şu dağlardan karşımıza eli başında bir şekilde çıkar ve: «Rabbim! Keşke benim de ruhumu diğer ruhların, bedenimi de diğer bedenlerin içine katıp da alsaydın da kıyamet gününde beni tek başıma hesaba çekmeseydin!» der." Ömer: "Evet! Aradığımız genç o!" deyince Rufâka onları yanına katıp gitti. Gece yarısı olduğu zaman Sa'lebe oradaki dağların arasından karşılarına çıktı. Elini başına koymuş: "Rabbim! Keşke benim de ruhumu diğer ruhların, bedenimi de diğer bedenlerin içine katıp alsaydın da kıyamet gününde beni tek başıma hesaba çekmeseydin!" diye söyleniyordu. Bunun üzerine Ömer hemen koşup Sa'lebe'yi kucakladı. Sa'lebe de: "Rabbim! Sana sığınıyorum! Beni cehennemden kurtar!" demeye başladı. Ömer ona: "Ben Ömer b. el-Hattâb'ım!" dedi. Sa'lebe: "Ey Ömer! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) günahımdan haberdar oldu mu?" diye sorunca, Ömer: "Bilmiyorum! Ama dün Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) seni anıp ağladı. Selmân'la beni de seni aramak üzere gönderdi" karşılığını verdi. Sa'lebe: "Ey Ömer! Beni Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) huzuruna kendisi namaz kılarken, Bilâl: "Kad kâmetis-salâtu" derken çıkar!" diye ricada bulununca, Ömer: "Tamam, bunu yaparım!" dedi.

Sa'lebe'yi alıp Medine'ye geldiler. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına vardıklarında sabah namazını kıldırıyordu. Ömer ile Selmân namaz için hemen safa katıldılar. Sa'lebe, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kıraat sesini işitince düşüp bayıldı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazı bitirip selam verince: *"Ey Ömer! Ey Selmân! Sa'lebe b. Abdirrahmân'ın işi ne oldu?"* diye sordu. Onlar da: "İşte burada, ey Allah'ın Resûlü!" karşılığını verdiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kalkıp ona: *"Sa'lebe!"* diye seslendi. Sa'lebe: "Buyur, ey Allah'ın Resûlü!" diye karşılık verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona şöyle bir baktı sonra da: *"Bu kadar zamandır neden seni göremedim?"* diye sordu. Sa'lebe: "Günahımdan dolayı, ey Allah'ın Resûlü!" karşılığını verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Tüm günahlara ve hatalara kefaret olabilecek bir sözü sana söyleyeyim mi?"* diye sorunca, Sa'lebe: "Söyle, ey Allah'ın Resûlü!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Şöyle dua et: "Allahım! Bize dünyada da âhirette de iyilikler ver ve bizi Cehennem azabından koru!"* Sa'lebe: "Ama günahım çok büyük, ey Allah'ın Resûlü!" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ama Allah'ın sözü daha da büyüktür!"* karşılığını verdi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) evine gitmesini istedi.

Sonrasında Sa'lebe sekiz gün boyunca hasta kaldı. Selmân, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Sa'lebe hastalanmış, yanına gider misin?" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâba: *"Kalkın da yanına gidelim!"* buyurdu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) hasta yatan Sa'lebe'nin yanına girdiği zaman başını kucağına aldı. Ancak Sa'lebe başını Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kucağından indirdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Neden başını kucağımdan indirdin?"* diye sorunca, Sa'lebe: "Çünkü günahlarla dolu!" karşılığını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Kendini nasıl hissediyorsun?"* diye sorunca, Sa'lebe: "Derim ile kemiklerimin arasında sanki karıncalar yürüyormuş gibi hissediyorum!" dedi. Resûlullah: *"Canın bir şey istiyor mu?"* diye sorunca, Sa'lebe: "Rabbimin beni bağışlamasını istiyorum!" karşılığını verdi. O esnada Cebrâil, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) indi ve şöyle dedi: "Rabbin sana selam ediyor ve: «Şu kulum dünya kadar günahla karşıma çıksa onu dünya kadar bir bağışlamayla karşılarım!» diyor!" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Cebrâil'e: *"Sa'lebe'ye bunu bildireyim mi?"* diye sorunca, Cebrâil: "Tabi ki bildirebilirsin" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu Sa'lebe'ye söyleyince de bir çığlık attı ve canını teslim etti.

Vefat edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun yıkanıp kefenlenmesini söyledi. Namazını da kendisi kıldırdı. Cenaze esnasında Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) parmak uçları üzerinde yürümeye başlayınca, ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Parmak uçlarında yürüdüğünü gördük" dediler. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellam) şöyle buyurdu: *"Beni hakla peygamber olarak gönderene yemin olsun ki Sa'lebe'nin cenazesi için gökten o kadar çok melek indi ki ayağımı basacak yer bulamadım!"*

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Azatlısı Sevbân

٣٤٥٠- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ الْحَجَبِيُّ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ، حَدَّثَنَا طَرِيفُ بْنُ عِيسَى الْعَنْبَرِيُّ، حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، قَالَ: لَقِيتُ ثَوْبَانَ، فَرَأَى عَلَيَّ ثِيَابًا وَخَاتَمًا، فَقَالَ: مَا تَصْنَعُ بِهَذِهِ الثِّيَابِ وَبِهَذَا الْخَاتَمِ؟ إِنَّمَا الْخَوَاتِيمُ لِلْمُلُوكِ، قَالَ: فَمَا اتَّخَذْتُ بَعْدَهُ خَاتَمًا "

حَدَّثَنَا ثَوْبَانُ: " أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَعَا لأَهْلِهِ فَذَكَرَ عَلِيًّا وَفَاطِمَةَ وَغَيْرَهُمَا، قَالَ: قُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، أَمِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ أَنَا؟ قَالَ: نَعَمْ، مَا لَمْ تَقُمْ عَلَى بَابِ سُدَّةٍ، أَوْ تَأْتِيَ أَمِيرًا تَسْأَلُهُ " [١٨٠/١]

3450- Yusuf b. Abdilhamîd der ki: Sevbân ile karşılaşınca üzerimde giysiler ve yüzük gördü ve: "Bu giysileri ve yüzüğü ne yapacaksın? Yüzükleri ancak krallar takar" dedi. Bundan sonra artık yüzük takmadım.

Sevbân der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellam) Ehl-i beyt'ine dua etti. Hz. Ali, Fâtıma ve başkalarını duasında zikretti. Ben dedim ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben Ehl-i beyt'ten miyim?" Buyurdu ki: *"Bir sultanın kapısına gidip ona hizmet etmedikçe ve bir yöneticiden bir şey istemedikçe Ehl-i beyt'tensin."*[1]

Câbir b. Abdillah

٣٤٥٠/أ- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: ثنا حَسَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ أَبَا بَكْرٍ، أَتَاهُ مَالٌ مِنَ الْبَحْرَيْنِ، فَقَالَ: مَنْ كَانَتْ لَهُ عِدَةٌ عِنْدَ رَسُولِ

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (3810).

اللَّهِ ﷺ فَلْيقُمْ، فَقُمْتُ، فَقُلْتُ: لِي عِدَةٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: وَمَا عِدَتُكَ؟ قَالَ: قُلْتُ: قَالَ: " لَئِنْ آتَانِيَ اللَّهُ مَالا لأَحْثِيَنَّ لَكَ " هَكَذَا ثَلاثَ مَرَّاتٍ بِكَفَّيْهِ، فَحَثَى أَبُو بَكْرٍ كَمَا، قَالَ: بِكَفَّيْهِ.غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَبِيبٍ عَنْ جَابِرٍ، تَفَرَّدَ بِهُ الثَّوْرِيُّ وَإِنَّمَا يُعْرَفُ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ [٦٣/٥]

3450/a- Habîb b. Ebî Sâbit, Câbir b. Abdillah'tan bildiriyor: Hz. Ebû Bekr'e Bahyreyn'den mal geldiği zaman: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) her kime mal verme konusunda bir söz vermişse kalksın" dedi. Bunun üzerine ben kalktım ve: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bu yönde bana bir sözü vardı" dedim. Ebû Bekr: "Nasıl bir sözü vardı?" diye sorunca: "Bana: *«Şayet Allah bana mal gönderirse sana şu kadar avuç vereceğim»* buyurmuştu" dedim ve ne kadar olduğunu göstermek için üç defa avuçladım. Ebû Bekr de bana o paradan üç avuç verdi.

Habîb vasıtasıyla Câbir'den rivayet edilmesiyle tek kanallı bir hadistir. Sevrî de onu bu şekilde rivayette tek kalmıştır. Bu hadis İbnu'l-Münkedir'in Câbir'den rivâyeti olarak bilinir.

Cerîr b. Abdillah el-Becelî

٣٤٥١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ الْخُزَاعِيُّ، ثَنَا عُوَيْنُ بْنُ عَمْرٍو الْقَيْسِيُّ، أَخُو رِيَاحٍ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ سَعِيدٍ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، " أَنَّهُ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ فِي بَيْتٍ مَدْحُوسٍ مِنَ النَّاسِ، فَقَامَ بِالْبَابِ فَنَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ يَمِينًا وَشِمَالا فَلَمْ يَرَ مَوْضِعًا فَأَخَذَ النَّبِيُّ ﷺ رِدَاءَهُ فَلَفَّهُ، ثُمَّ رَمَى بِهِ إِلَيْهِ، فَقَالَ: " اجْلِسْ عَلَيْهِ يَا جَرِيرُ " فَأَخَذَهُ جَرِيرٌ فَضَمَّهُ وَقَبَّلَهُ، ثُمَّ رَدَّهُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ: أَكْرَمَكَ اللَّهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَمَا أَكْرَمْتَنِي، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أَتَاكُمْ كَرِيمُ قَوْمٍ فَأَكْرِمُوهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْجُرَيْرِيِّ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عُوَيْنٍ وَكَذَلِكَ الْحَدِيثُ الَّذِي قَبْلَهُ تَفَرَّدَ بِهِ عُوَيْنٌ، عَنِ الْجُرَيْرِيِّ [٢٠٥/٦]

3451- Cerîr b. Abdillah'ın bildirdiğine göre kendisi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) insanlarla dolu bir evdeyken yanına gidip kapıda durdu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sağa sola bakıp (Cerîr'in) oturması için bir yer bulamayınca kendi abasını dürüp ona attı ve: *"Al bunun üzerine otur ey Cerîr"* dedi. Cerîr abayı alıp göğsüne bastırarak öptükten sonra Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) iade etti ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Sen bana nasıl değer verdinse, Allah ta sana öyle değer versin" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yanınıza bir toplumun büyüğü geldiğinde ona hürmet edin"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٤٥١/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا الْغَلابِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ، حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ نَنْطَلِقَ مَعَ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ إِلَى أَرْضِ النَّجَاشِيِّ "، فَبَلَغَ ذَلِكَ قُرَيْشًا فَبَعَثُوا عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ، وَعُمَارَةَ بْنَ الْوَلِيدِ، فَجَمَعُوا لِلنَّجَاشِيِّ هَدِيَّةً، فَقَدِمْنَا وَقَدِمَا عَلَى النَّجَاشِيِّ فَأَتَيَاهُ بِالْهَدِيَّةِ فَقَبِلَهَا وَسَجَدَا لَهُ، ثُمَّ قَالَ لَهُ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ: إِنَّ أُنَاسًا مِنْ أَرْضِنَا رَغِبُوا عَنْ دِينِنَا، وَهُمْ فِي أَرْضِكَ، قَالَ لَهُمُ النَّجَاشِيُّ: فِي أَرْضِي؟ قَالُوا: نَعَمْ، فَبَعَثَ إِلَيْنَا، فَقَالَ لَنَا جَعْفَرٌ: لا يَتَكَلَّمْ مِنْكُمْ أَحَدٌ، أَنَا خَطِيبُكُمُ الْيَوْمَ، فَانْتَهَيْنَا إِلَى النَّجَاشِيِّ وَهُوَ جَالِسٌ فِي مَجْلِسٍ وَعَمْرُو بْنُ الْعَاصِ عَنْ يَمِينِهِ، وَعُمَارَةُ عَنْ يَسَارِهِ، وَالْقِسِّيسُونَ وَالرُّهْبَانُ جُلُوسٌ سِمَاطَيْنِ، وَقَدْ قَالَ لَهُمْ عَمْرٌو وَعُمَارَةُ: إِنَّهُمْ لا يَسْجُدُونَ لَكَ، فَلَمَّا انْتَهَيْنَا بَدَرَنَا مَنْ عِنْدَهُ مِنَ الْقِسِّيسِينَ وَالرُّهْبَانِ: اسْجُدُوا لِلْمَلِكِ، فَقَالَ جَعْفَرٌ: لا نَسْجُدُ إِلا لِلَّهِ ﷾ قَالَ لَهُ النَّجَاشِيُّ: وَمَا ذَاكَ؟ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى بَعَثَ فِينَا رَسُولا، وَهُوَ الرَّسُولُ الَّذِي بِشَّرَ بِهِ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلامُ، قَالَ: مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ، فَأَمَرَنَا أَنْ نَعْبُدَ اللَّهَ وَلا نُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَنُقِيمُ الصَّلاةَ، وَنُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَأَمَرَنَا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَانَا عَنِ الْمُنْكَرِ، فَأَعْجَبَ النَّجَاشِيَّ قَوْلُهُ، فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ، قَالَ: أَصْلَحَ اللَّهُ الْمَلِكَ، إِنَّهُمْ يُخَالِفُونَكَ فِي ابْنِ مَرْيَمَ، فَقَالَ النَّجَاشِيُّ لِجَعْفَرٍ: مَا يَقُولُ صَاحِبُكُمْ فِي ابْنِ مَرْيَمَ؟ قَالَ: يَقُولُ فِيهِ قَوْلَ اللَّهِ ﷾: هُوَ رُوحُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ، أَخْرَجَهُ مِنَ الْبَتُولِ الْعَذْرَاءِ الَّتِي لَمْ يَقْرَبْهَا بَشَرٌ وَلَمْ يَفْتَرِضْهَا وَلَدٌ، فَتَنَاوَلَ النَّجَاشِيُّ عُودًا مِنَ الأَرْضِ فَرَفَعَهُ، فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ الْقِسِّيسِينَ وَالرُّهْبَانِ، مَا يَزِيدُ هَؤُلاءِ عَلَى مَا تَقُولُونَ فِي ابْنِ مَرْيَمَ مَا يَزِنُ هَذِهِ، مَرْحَبًا بِكُمْ، وَبِمَنْ جِئْتُمْ مِنْ عِنْدِهِ، وَأَنَا أَشْهَدُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ، وَأَنَّهُ الَّذِي بَشَّرَ بِهِ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلامُ، وَلَوْلا مَا أَنَا فِيهِ مِنَ الْمُلْكِ لأَتَيْتُهُ حَتَّى أُقَبِّلَ نَعْلَهُ، امْكُثُوا فِي أَرْضِي مَا شِئْتُمْ، وَأَمَرَ لَنَا بِطَعَامٍ وَكِسْوَةٍ، وَقَالَ: رُدُّوا عَلَى هَذَيْنِ هَدِيَّتَهُمَا رَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ وَيَحْيَى بْنُ أَبِي زَائِدَةَ فِي آخَرِينَ، عَنْ إِسْرَائِيلَ [١/١١٤]

3451/a- Ebû Burde, babasından (Ebû Mûsa'dan) bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Câfer b. Ebî Tâlib ile Necâşî'nin yurduna gitmemizi emretti.

Kureyş bunu öğrenince Amr b. el-Âs ve Umâra b. el-Velîd'i topladıkları hediyelerle gönderdiler. Necâşî'nin huzuruna çıkınca, hediyelerini verdiler. Necâşî hediyeleri kabul etti, onlar da Necâşî'nin önünde eğildiler. Sonra Amr b. el-Âs: "Ülkemizde bulunan bazı insanlar bizim dinimizi terk ettiler ve onlar şu anda senin ülkendeler" dedi. Necâşî: "Benim ülkemde mi?" diye sorunca: "Evet" cevabını verdiler. Necâşî bizi çağırınca Câfer bize: "Sizden kimse konuşmasın. Bugün sizin sözcünüz benim" dedi ve Necâşî'nin yanına gittiğimizde Necâşî'nin tahtında oturduğunu, Amr b. el-Âs'ın sağında, Umâra'nın da solunda olduğunu, keşiş ve rahiplerin de iki saf şeklinde oturduklarını gördük. Amr ile Umâra onlara: "Bunlar sana secde etmezler" demişlerdi. Vardığımızda keşiş ve rahipler: "Krala secde edin" deyince, Câfer: "Biz sadece Allah'a secde ederiz" karşılığını verdi. Necâşî: "O da nedir?" deyince, Câfer şöyle dedi: "Allah bize içimizden bir elçi gönderdi. Hz. İsa bu elçinin müjdesini vermiş ve: «Benden sonra Ahmed adlı biri gelecek» demiştir. Peygamberimiz, ancak Allah'a ibadet etmemizi ve hiçbir şeyi ona ortak koşmamamızı, namaz kılmamızı, zekat vermemizi emretti. Bize iyiliği emredip kötülüğü yasakladı." Necâşî'nin Câfer'in söylediklerini beğendiğini gören Amr b. el-Âs: "Allah kralı ıslah etsin! Bu adamlar Meryem oğlu konusunda size tamamen aykırıdırlar" dedi. Necâşî: "Dostunuz İbn Meryem hakkında ne diyor?" diye sorunca, Câfer şöyle cevap verdi: "O, İbn Meryem hakkında Allah'ın dediğini diyor. İsa, Allah'ın yarattığı bir ruh ve Allah'ın kelimesidir. Hiçbir beşerin el değmediği bakire Meryem'den doğmuştur."

Bunun üzerine Necâşî yerden bir çubuk alarak şöyle dedi: "Ey keşiş ve rahipler! Bunlar sizin İsa b. Meryem hakkında söylediğinize şunun kadar bile bir şey eklemiyorlar. Size ve yanından geldiğiniz kişiye merhaba. Ben de onun Allah'ın Resûlü olduğuna, İsa b. Meryem'in müjdelediği kişi olduğuna şahitlik ederim. Eğer içinde bulunduğum şu mülkten sorumlu olmasaydım, onu ayakkabılarını öpmek için yanına giderdim. Ülkemde dilediniz kadar kalınız." Sonra bize yiyecek ve giysi verilmesini emredip: "Şu ikisine hediyelerini iade edin" dedi.

Cu'ayl b. Surâka

٣٤٥٢- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِيُّ، أَنَّ قَائِلا، قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ أَصْحَابِهِ: أَعْطَيْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ عُيَيْنَةَ

وَالأَقْرَعَ مِائَةً مِائَةً، وَتَرَكْتَ جُعَيْلَ بْنَ سُرَاقَةَ الضَّمْرِيَّ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَمَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ " لَجُعَيْلُ بْنُ سُرَاقَةَ خَيْرٌ مِنْ طِلاعِ الأَرْضِ كُلُّهُمْ مِثْلُ عُيَيْنَةَ وَالأَقْرَعِ، وَلَكِنِّي تَأَلَّفْتُهُمَا لِيُسْلِمَا، وَوَكَّلْتُ جُعَيْلا إِلَى إِسْلامِهِ " [١/٣٥٣]

3452- Muhammed b. İbrâhîm b. el-Hâris et-Teymî der ki: Sahabeden bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Uyeyne ve Akra'ya yüzer yüzer verdin, Cu'ayl b. Surâka'yı ise bıraktın" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Canım elinde olana yemin ederim ki; Uyeyne ve Akra' gibi kişilerle yeryüzü dolup taşsa, Cu'ayl b. Surâka onların tümünden daha hayırlıdır. Ancak ben onların kalbini İslam'a ısındırmak için verdim, Cu'ayl'ı ise İslam'ına havale ettim."*

٣٤٥٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدَانُ، حَدَّثَنَا يُونُسُ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ بَكْرِ بْنِ سَوَادَةَ، عَنْ أَبِي سَالِمٍ الْجَيْشَانِيِّ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَهُ: " كَيْفَ تَرَى جُعَيْلا؟ " قُلْتُ: مِسْكِينًا كَشَكْلِهِ مِنَ النَّاسِ، قَالَ: " وَكَيْفَ تَرَى فُلانًا؟ " قُلْتُ: سَيِّدًا مِنْ سَادَاتِ النَّاسِ، قَالَ: " فَجُعَيْلٌ خَيْرٌ مِنْ هَذَا مِلْءَ الأَرْضِ "، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَفُلانٌ هَكَذَا وَلَيْسَ تَصْنَعُ بِهِ مَا تَصْنَعُ بِهِ؟ قَالَ: " إِنَّهُ رَأْسُ قَوْمِهِ، فَأَنَا أَتَأَلَّفُهُمْ " [١/٣٥٤]

3453- Ebû Zer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cu'ayl'ı nasıl buluyorsun?"* diye sorunca: "Kendisi gibi olan diğer insanlar gibi miskin biri" cevabını verdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Falanı nasıl buluyorsun?"* diye sorunca: "İnsanların efendilerinden biridir" cevabını verdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cu'ayl (efendi dediğin) o kişiden yeryüzü dolusunca daha hayırlıdır"* buyurunca: "Ey Allah'ın Resûlü! Falan kişi de böyledir, ancak ona bu şekilde davranmadın" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O, kavminin reisidir ve onlarla yakınlık kurmak istiyorum"* buyurdu.

Ebû Zer el-Ğifârî Cundub b. Cünâde

٣٤٥٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنَ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ الْقَاضِي، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو هِلالٍ مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمٍ، حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ هِلالٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ، قَالَ: قَالَ لِي أَبُو ذَرٍّ: " يَا ابْنَ أَخِي، صَلَّيْتُ قَبْلَ الإِسْلامِ بِأَرْبَعِ سِنِينَ "،

قَالَ لَهُ: مَنْ كُنْتَ تَعْبُدُ؟ قَالَ: " إِلَهَ السَّمَاءِ "، قُلْتُ: فَأَيْنَ كَانَتْ قِبْلَتُكَ؟ قَالَ: " حَيْثُ وَجَّهَنِي اللَّهُ ﷾ " [١٥٧/١]

3454- Abdullah b. es-Sâmit der ki: Ebû Zer bana: "Yeğenim! Müslüman olmadan dört yıl önce namaz kıldım" deyince: "Kime ibadet ediyordun?" diye sordum. Ebû Zer: "Semaya" cevabını verince: "Kıblen ne yöneydi?" diye sorunca ise: "Allah'ın beni yönlendirdiği tarafa" cevabını verdi.

٣٤٥٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلالٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، أَنَّهُ قَالَ: " يَا ابْنَ أَخِي، قَدْ صَلَّيْتُ قَبْلَ أَنْ أَلْقَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ثَلاثَ سِنِينَ "، قُلْتُ: لِمَنْ؟ قَالَ: " لِلَّهِ ﷾ "، قُلْتُ: أَيْنَ تَوَجَّهُ؟ قَالَ: " حَيْثُ وَجَّهَنِي اللَّهُ ﷾ أُصَلِّي عِشَاءً حَتَّى إِذَا كَانَ مِنْ آخِرِ السَّحَرِ أَلْقَيْتُ كَأَنِّي خِفَاءٌ حَتَّى تَعْلُوَنِي الشَّمْسُ " [١٥٧/١]

3455- Abdullah b. es-Sâmit der ki: Ebû Zer bana: "Yeğenim! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile görüşmeden üç yıl önce namaz kıldım" deyince: "Kime ibadet ediyordun?" diye sordum. Ebû Zer: "Allah'a" cevabını verince: "Kıblen ne yöneydi?" diye sorunca ise: "Allah'ın beni yönlendirdiği tarafa. Yatsıdan seher vaktine kadar namaz kılardım. Sonra güneş yükselinceye kadar uyurdum" cevabını verdi.[1]

٣٤٥٥/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلالُ الْمَكِّيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِمْرَانَ الْعَابِدِيُّ، ثنا فُضَيْلٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ لأَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي، إِنَّكَ لأَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَهْلِي، وَأَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ وَلَدِي، وَإِنِّي لأَكُونُ فِي الْبَيْتِ فَأَذْكُرُكَ فَمَا أَصْبِرُ حَتَّى آتِيَكَ فَأَنْظُرُ إِلَيْكَ، وَإِذَا ذَكَرْتُ مَوْتِي وَمَوتَكَ عَرَفْتُ أَنَّكَ إِذَا دَخَلْتَ الْجَنَّةَ رُفِعْتَ مَعَ النَّبِيِّينَ، وَإِنِّي إِذَا دَخَلْتُ الْجَنَّةَ حَسِبْتُ أَنْ لا أَرَاكَ، فَلَمْ يَرُدَّ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ شَيْئًا حَتَّى نَزَلَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ بِهَذِهِ الآيَةِ: ﴿وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا﴾ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ، وَمَنْصُورٍ، مُتَّصِلا تَفَرَّدَ بِهِ الْعَابِدِيُّ فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ [١٢٥/٨]

---

[1] Müslim (2473/132).

3455/a- Hz. Âişe anlatıyor: Bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resûlü! Seni kendimden daha çok seviyorum. Ailemden daha çok seviyorum. Çocuğumdan daha çok seviyorum. Evdeyken seni hatırlayınca sabredemiyorum ve gelip sana bakıyorum. Ölümümü ve ölümünü hatırlayınca, seni orada göremeyeceğimden endişe ediyorum. Zira ben biliyorum ki sen, peygamberlerle beraber yüksek derecelere yüceltileceksin. Ben de şayet Cennet'e gireceksem, senin mevkiinden daha aşağı bir mevkide bulunacağım." Cibrîl inip şu âyeti getirinceye kadar Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona cevap vermedi: **"Kim Allah'a ve Peygambere itaat ederse, İşte onlar Allah'ın nimetine eriştirdiği peygamberlerle, dosdoğru olanlar, şehidler ve iyilerle beraberdirler. Onlar ne iyi arkadaştırlar!** "[1].

٣٤٥٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا الْمُقْرِئُ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلالٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ ، قَالَ: " أَتَيْتُ مَكَّةَ فَمَالَ عَلَيَّ أَهْلُ الْوَادِي بِكُلِّ مَدَرَةٍ وَعَظْمٍ، فَخَرَرْتُ مَغْشِيًّا عَلَيَّ، فَارْتَفَعْتُ حِينَ ارْتَفَعْتُ كَأَنِّي نُصُبٌ أَحْمَرُ " [١٥٩/١]

3456- Ebû Zer der ki: "Mekke'ye gittiğimde Mekke vadisindeki herkes ben baygın düşene kadar taş ve kemiklerle üzerime çullandı. Kalktığım zaman ise kızıl bir put gibiydim."

٣٤٥٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الرُّومِيِّ، حَدَّثَنَا النَّضْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبُو زُمَيْلٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ ، قَالَ: " كُنْتُ رَابِعَ الإِسْلامِ، أَسْلَمَ قَبْلِي ثَلاثَةٌ وَأَنَا الرَّابِعُ " [١٥٧/١]

3456- Ebû Zer der ki: "Ben Müslümanların dördüncüsüyüm. Benden önce üç kişi Müslüman olmuştu ve dördüncü olarak Müslüman olan da bendim."[2]

٣٤٥٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الْمَلِكِ أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْقُرَشِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَائِذٍ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، حَدَّثَنَا أَبُو طَرَفَةَ عَبَّادُ بْنُ الرَّيَّانِ اللَّخْمِيُّ،

---

[1] Nisa Sur. 69

[2] Hâkim, *Müstedrek* (3/342).

قَالَ: سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ رُوَيْمٍ، يَقُولُ: حَدَّثَنِي عَامِرُ بْنُ لُدَيْنٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا لَيْلَى الأَشْعَرِيَّ، يَقُولُ: حَدَّثَنِي أَبُو ذَرٍّ، قَالَ: " إِنَّ أَوَّلَ مَا دَعَانِي إِلَى الإِسْلامِ أَنَّا أَصَابَتْنَا السَّنَةُ، فَحَمَلَتْ أُمِّي أَخِي أُنَيْسًا إِلَى أَصْهَارٍ لَنَا بِأَعْلَى نَجْدٍ، فَلَمَّا حَلَلْنَا بِهِمْ أَكْرَمُونَا، فَمَشَى رَجُلٌ مِنَ الْحَيِّ إِلَى خَالِي، فَقَالَ: إِنَّ أُنَيْسًا يُخَالِفُكَ إِلَى أَهْلِكَ فَحَزَّ فِي قَلْبِهِ، فَانْصَرَفْتُ مِنْ رَعِيَّةِ إِبِلِي فَوَجَدْتُهُ كَئِيبًا يَبْكِي، فَقُلْتُ: مَا بَكَاؤُكَ يَا خَالُ؟ فَأَعْلَمَنِي الْخَبَرَ، فَقُلْتُ: حَجَزَ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ، إِنَّا نَعَافُ الْفَاحِشَةَ، وَإِنْ كَانَ الزَّمَانُ قَدْ أَخَلَّ بِنَا، فَاحْتَمَلْتُ بِأَخِي وَأُمِّي حَتَّى نَزَلْنَا بِحَضْرَةِ مَكَّةَ، فَأَتَيْتُ مَكَّةَ وَقَدْ بَلَغَنِي أَنَّ بِهَا صَابِئًا، أَوْ مَجْنُونًا أَوْ سَاحِرًا، فَقُلْتُ: أَيْنَ هَذَا الَّذِي تَزْعُمُونَهُ؟ قَالُوا: هَا هُوَ ذَاكَ حَيْثُ تَرَى، فَانْقَلَبْتُ إِلَيْهِ، فَوَاللَّهِ مَا جُزْتُ عَنْهُمْ قِيدَ حَجَرٍ حَتَّى أَكَبُّوا عَلَيَّ بِكُلِّ عَظِيمٍ وَحَجَرٍ وَمَدَرٍ فَضَرَّجُونِي بِدَمِي، فَأَتَيْتُ الْبَيْتَ فَدَخَلْتُ بَيْنَ السُّتُورِ وَالْبِنَاءِ وَصَوَّمْتُ فِيهِ ثَلاثِينَ يَوْمًا لا أَكُلُ وَلا أَشْرَبُ إِلا مِنْ مَاءِ زَمْزَمَ، قَالَ: فَلَمَّا أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَخَذَ بِيَدِي أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ: يَا أَبَا ذَرٍّ، فَقُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا أَبَا بَكْرٍ، فَقَالَ: هَلْ كُنْتَ تَأَلَّهُ فِي جَاهِلِيَّتِكَ؟ قَالَ: قُلْتُ: نَعَمْ، لَقَدْ رَأَيْتُنِي أَقُومُ عِنْدَ الشَّمْسِ فَلا أَزَالُ مُصَلِّيًا حَتَّى يُؤْذِينِي حَرُّهَا فَأَخِرُّ كَأَنِّي خِفَاءٌ، فَقَالَ لِي: فَأَيْنَ كُنْتَ تَوَجَّهُ؟ فَقُلْتُ: لا أَدْرِي إِلا حَيْثُ يُوَجِّهُنِي اللَّهُ ﷾ حَتَّى أَدْخَلَ اللَّهُ عَلَيَّ الإِسْلامَ " [١٥٧/١]

3458- Ebû Zer anlatıyor: Müslüman olmam şu şekilde gerçekleşti: Bir yıl kıtlık olmuş, annem, kardeşim Uneys'i alıp, Necd'in üst taraflarında olan anne tarafından akrabalarımıza götürdü. Yanlarına vardığımızda bizi ağırladılar. Kabileden bir adam dayıma gidip: "Sen ailenin yanından çıktığın zaman Uneys onların yanına gidiyor" dedi. Bu söz dayımın içine şüphe düşürmüştü. Ben develeri gütmekten dönünce onun üzgün bir şekilde ağladığını gördüm ve: "Neden ağlıyorsun, dayıcığım?" diye sordum. Bana olanları anlatınca: "Allah bizi böyle şeyden korusun! Biz böyle kötü şeylerden hoşlanmayız, ama zaman bize kötü oyun oynuyor" dedim ve annem ve kardeşimi alarak Mekke yakınlarında konakladık. Mekke'ye girdiğimde, burada bir Sabiî, veya deli ya da sihirbaz olduğunu öğrenip: "Böyle olduğunu iddia ettiniz kişi nerede?" diye sordum. Bana: "İşte şuradadır" denilince ona yöneldim. Vallahi, yanlarından bir taş atımı ayrılmadan üzerime kemik ve taşlarla saldırıp beni kana buladılar. Kâbe'ye gidip örtüsünün altına sığındım ve orada zemzem suyu dışında hiç bir şey yemeden ve içmeden üç gün kaldım. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittiğimde Ebû Bekr elimden tutup: "Ey Ebû Zer!" dedi. Ben: "Buyur ey Ebû

Bekr" karşılığını verince: "Cahiliye döneminde ibadet eder miydin?" diye sordu. Ben: "Evet. Güneş doğarken kalkar sıcağı beni rahatsız edecek dereceye gelinceye kadar ibadet ederdim ve boş bir giysi gibi yere düşerdim" cevabını verince: "Nereye doğru dönerdin?" diye sordu. Ben: "Bilmiyorum. Allah'ın yönelttiği yere yönelirdim. Ta ki Müslüman oluncaya kadar" dedim.[1]

٣٤٥٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا قَطَنُ بْنُ نَسِيرٍ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمٍ، حَدَّثَنَا أَبُو طَاهِرٍ، عَنْ أَبِي يَزِيدَ الْمَدَنِيِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ ، قَالَ: " أَقَمْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِمَكَّةَ فَعَلَّمَنِي الإِسْلامَ، وَقَرَأْتُ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْئًا، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُظْهِرَ دِينِي، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكَ أَنْ تُقْتَلَ، قُلْتُ: لا بُدَّ مِنْهُ وَإِنْ قُتِلْتَ، قَالَ: فَسَكَتَ عَنِّي، فَجِئْتُ وَقُرَيْشٌ حِلَقًا يَتَحَدَّثُونَ فِي الْمَسْجِدِ، فَقُلْتُ: أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، فَانْتَفَضَتِ الْخَلْقُ فَقَامُوا فَضَرَبُونِي، حَتَّى تَرَكُونِي كَأَنِّي نُصُبٌ أَحْمَرُ، وَكَانُوا يَرَوْنَ أَنَّهُمْ قَدْ قَتَلُونِي، فَأَفَقْتُ فَجِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَرَأَى مَا بِي مِنَ الْحَالِ، فَقَالَ لِي: أَلَمْ أَنْهَكَ؟ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَانَتْ حَاجَةٌ فِي نَفْسِي فَقَضَيْتُهَا، فَأَقَمْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: الْحَقْ بِقَوْمِكَ، فَإِذَا بَلَغَكَ ظُهُورِي فَأْتِنِي " [١/١٥٨]

3459- Ebû Zer der ki: Mekke'de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında ikamet ettim. Bana İslâm dinini öğretti ve Kur'ân'ın da bir bölümünü orada okudum. Bir defasında: "Ey Allah'ın Resûlü! Müslüman olduğumu herkese ilan etmek istiyorum" dediğimde: "Öldürülmenden korkarım" karşılığını verdi. Ben: "Nasılsa bir gün öleceğiz! Öldürülsem dahi açıklayacağım!" dediğimde Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bana karşı çıkmadı. Bunun üzerine çıktım ve Kâbe'de toplanmış sohbet eden Kureyşlilerin yanına vardım. Onlara: "Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in de Allah'ın Resûlü olduğuna şahadet ediyorum!" dediğimde hemen ayaklanıp beni dövmeye başladılar. Beni bıraktıklarında dayaktan kırmızı bir puta dönmüştüm. Onlar öldüğümü zannedip beni bırakmışlardı. Kendime geldiğimde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına vardım. Beni o halde görünce: *"Ben seni uyarmıştım değil mi?"* buyurdu. Ben de: "Ey Allah'ın Resûlü! İçimde öyle bir istek vardı ve bunu yerine getirdim" dedim.

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (3864) ve Hâkim (3/339).

Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) birlikte bir süre daha kaldım. Sonra bana şöyle buyurdu: *"Şimdi kabilene git! Ortaya çıktığımı duyduğun zaman yanıma gelirsin!"*[1]

٣٤٦٠- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ حَكَّامٍ، حَدَّثَنَا الْمُثَنَّى بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا أَبُو جَمْرَةَ، أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ، أَخْبَرَهُمْ عَنْ بُدُوِّ، إِسْلامِ أَبِي ذَرٍّ قَالَ دَخَلَ أَبُو ذَرٍّ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مُرْنِي بِمَا شِئْتَ، فَقَالَ: " ارْجِعْ إِلَى أَهْلِكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ خَبَرِي "، فَقُلْتُ: وَاللَّهِ مَا كُنْتُ لأَرْجِعَ حَتَّى أَصْرُخَ بِالإِسْلامِ، فَخَرَجَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَصَاحَ بِأَعْلَى صَوْتِهِ، فَقَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ: صَبَأَ الرَّجُلُ، صَبَأَ الرَّجُلُ، فَقَامُوا إِلَيْهِ فَضَرَبُوهُ حَتَّى سَقَطَ، فَمَرَّ بِهِ الْعَبَّاسُ، فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، أَنْتُمْ تُجَّارٌ وَطَرِيقُكُمْ عَلَى غِفَارٍ، أَتُرِيدُونَ أَنْ يُقْطَعَ الطَّرِيقُ؟ فَأَكَبَّ عَلَيْهِ الْعَبَّاسُ فَتَفَرَّقُوا، فَلَمَّا كَانَ الْغَدُ عَادَ إِلَى مِثْلِ قَوْلِهِ فَقَامُوا إِلَيْهِ فَضَرَبُوهُ، فَمَرَّ بِهِ الْعَبَّاسُ، فَقَالَ لَهُمْ مِثْلَ مَا قَالَ، ثُمَّ أَكَبَّ عَلَيْهِ [١٥٨/١]

3460- İbn Abbâs, Ebû Zer'in Müslüman oluşunu anlatırken şöyle dedi: Ebû Zer, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girip: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana dilediğin şeyi emret" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benden haber alıncaya kadar ailene dön"* deyince, Ebû Zer: "Vallahi, Müslüman olduğumu haykırmadan dönmem" deyip Mescid(-i Harâm)a çıktı ve avazı çıktığı kadar: "Şahitlik ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur. Ve yine şahitlik ederim ki; Muhamed onun kulu ve elçisidir" diye bağırdı. Müşrikler: "Adam dinden çıktı, adam dinden çıktı" deyip yere düşünceye kadar ona vurdular. Abbâs oradan geçerken kendilerini görüp: "Ey Kureyş topluluğu! Siz tüccarsınız ve yolunuz Ğifâr kabilesinden geçmektedir. Yolunuzun kesilmesini mi istiyorsunuz?" dedi ve onu korumak için üzerine kapandı, müşrikler de dağıldılar. İkinci gün Ebû Zer aynı şeyi tekrar edince, yine ona saldırıp dövdüler. Yine Abbâs oradan geçerken aynı şeyi söyledi. Ravi ikinci defada Abbâs'ın Ebû Zer'in üzerine kapandığını zikretmedi.[2]

٣٤٦١- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقِ بْنُ حَمْزَةَ، ثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ الْعَبَّاسِ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا الْمُثَنَّى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: لَمَّا

---

[1] İbn Mâce (3958).

[2] Buhârî (3861) ve Müslim (2474).

بَلَغَ أَبَا ذَرٍّ مَبْعَثُ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " ارْكَبْ إِلَى هَذَا الْوَادِي، فَاعْلَمْ لِي عِلْمَ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَأْتِيَهُ الْخَبَرُ مِنَ السَّمَاءِ وَاسْمَعْ مِنْ قَوْلِهِ ثُمَّ ائْتِنِي، فَانْطَلَقَ إِلَى مَكَّةَ، وَسَاقَ إِسْلامَ أَبِي ذَرٍّ بِطُولِهِ " [٥٢/٩]

3461- İbn Abbâs der ki: Ebû Zer, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) gönderildiğini öğrenince, (kardeşine): "Şu vadiye git ve kendisine semadan haber geldiği söylenen kişinin sözlerini dinleyip bana bilgi getir" dedi. Ravi: "Sonra Mekke'ye gitti" deyip Müslüman oluşunu uzun bir şekilde anlattı.

٣٤٦٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُسْتَمِرِّ الْعُرُوقِيُّ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِدْرِيسَ، حَدَّثَنَا بَكَّارُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدَةَ، حَدَّثَنِي عَمِّي مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ، عَنْ إِيَاسِ بْنِ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ ، قَالَ: بَيْنَا أَنَا وَاقِفٌ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ لِي: " يَا أَبَا ذَرٍّ، أَنْتَ رَجُلٌ صَالِحٌ، وَسَيُصِيبُكَ بَلاءٌ بَعْدِي "، قُلْتُ: فِي اللَّهِ؟ قَالَ: " فِي اللَّهِ "، قُلْتُ: مَرْحَبًا بِأَمْرِ اللَّهِ [١٦٢/١]

3462- Ebû Zer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber dururken bana: *"Ey Ebû Zer! Sen salih birisin ve benden sonra sana bela isabet edecektir"* dedi. Ben: "Allah yolunda mı?" diye sorunca: *"Allah yolunda"* cevabını verdi. Ben de: "Allah'ın emrine merhaba" dedim.

٣٤٦٣- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ السَّرَّاجُ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، أَخْبَرَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْحَاقَ، يَقُولُ: حَدَّثَنِي بُرَيْدَةُ بْنُ سُفْيَانَ، عَنِ الْقُرَظِيِّ، قَالَ: " خَرَجَ أَبُو ذَرٍّ إِلَى الرَّبَذَةِ فَأَصَابَهُ قَدَرُهُ، فَأَوْصَاهُمْ أَنِ اغْسِلُونِي وَكَفِّنُونِي ثُمَّ ضَعُونِي عَلَى قَارِعَةِ الطَّرِيقِ، فَأَوَّلُ رَكْبٍ يَمُرُّونَ بِكُمْ، فَقُولُوا: هَذَا أَبُو ذَرٍّ صَاحِبُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَعِينُونَا عَلَى غُسْلِهِ وَدَفْنِهِ "، فَأَقْبَلَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي رَكْبٍ مِنْ أَهْلِ الْعِرَاقِ [١٦٩/١]

3463- Kurazî der ki: Ebû Zer Rebeze'ye çıkınca eceli geldi. Ailesine: "Beni yıkayıp kefenledikten sonra yol kenarına koyun. Yanınızdan geçen ilk kafileye de: «Bu, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sahabisi Ebû Zer'dir. Onun yıkanması ve defnedilmesi için bize yardım edin» deyin. Abdullah b. Mes'ûd Irak halkından bir kafileyle oradan geçti (ve Ebû Zer'i defnettiler).

٣٤٦٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ، وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، حَدَّثَنَا

الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ، قَالا: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الأَشْتَرِ، عَنْ أَبِيهِ الأَشْتَرِ، عَنْ أُمِّ ذَرٍّ، قَالَتْ: لَمَّا حَضَرَتْ أَبَا ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ الْوَفَاةُ بَكَيْتُ، فَقَالَ: مَا يُبْكِيكِ؟ قَالَتْ: أَبْكِي أَنَّهُ لا يَدَ لِي بِتَكْفِينِكَ، وَلَيْسَ لِي ثَوْبٌ مِنْ ثِيَابِي يَسَعُكَ كَفَنًا، وَلَيْسَ لَكَ ثَوْبٌ يَسَعُكَ كَفَنًا، قَالَ: فَلا تَبْكِي، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ لِنَفَرٍ أَنَا فِيهِمْ: " لَيَمُوتَنَّ مِنْكُمْ رَجُلٌ بِفَلاةٍ مِنَ الأَرْضِ، فَتَشْهَدُهُ عِصَابَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ "، وَلَيْسَ مِنْ أُولَئِكَ النَّفَرِ رَجُلٌ إِلا وَقَدْ مَاتَ فِي قَرْيَةٍ وَجَمَاعَةٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، وَأَنَا الَّذِي أَمُوتُ بِفَلاةٍ، وَاللَّهِ مَا كَذَبْتُ وَلا كُذِّبْتُ، فَانْظُرِي الطَّرِيقَ، فَقَالَتْ: أَنَّى وَقَدِ انْقَطَعَ الْحَاجُّ، فَكَانَتْ تَشْتَدُّ إِلَى كَثِيبٍ تَقُومُ عَلَيْهِ تَنْظُرُ ثُمَّ تَرْجِعُ إِلَيْهِ فَتُمَرِّضُهُ، ثُمَّ تَرْجِعُ إِلَى الْكَثِيبِ، فَبَيْنَمَا هِيَ كَذَلِكَ إِذَا بِنَفَرٍ تَخُبُّ بِهِمْ رَوَاحِلُهُمْ كَأَنَّهُمُ الرَّخَمُ عَلَى رِحَالِهِمْ، فَأَلاحَتْ بِثَوْبِهَا، فَأَقْبَلُوا حَتَّى وَقَفُوا عَلَيْهَا قَالُوا: مَا لَكِ؟ قَالَتِ: امْرُؤٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ تُكَفِّنُونَهُ يَمُوتُ، قَالُوا: مَنْ هُوَ؟ قَالَتْ: أَبُو ذَرٍّ، فَفَدَوْهُ بِآبَائِهِمْ وَوَضَعُوا السِّيَاطَ فِي نُحُورِهَا يَسْتَبِقُونَ إِلَيْهِ، حَتَّى جَاءُوهُ، وَقَالَ: أَبْشِرُوا، فَحَدَّثَهُمْ، وَقَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ لِنَفَرٍ أَنَا فِيهِمْ: " لَيَمُوتَنَّ مِنْكُمْ رَجُلٌ بِفَلاةٍ مِنَ الأَرْضِ، فَتَشْهَدُهُ عِصَابَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ "، وَلَيْسَ مِنْهُمْ أَحَدٌ إِلا وَقَدْ هَلَكَ فِي قَرْيَةٍ وَجَمَاعَةٍ، وَأَنَا الَّذِي أَمُوتُ بِالْفَلاةِ، أَنْتُمْ تَسْمَعُونَ، إِنَّهُ لَوْ كَانَ عِنْدِي ثَوْبٌ يَسَعُنِي كَفَنًا لِي أَوْ لامْرَأَتِي لَمْ أُكَفَّنْ إِلا فِي ثَوْبٍ لِي أَوْ لَهَا، أَنْتُمْ تَسْمَعُونَ، إِنِّي أَنْشُدُكُمُ اللَّهَ وَالإِسْلامَ أَنْ لا يُكَفِّنَنِي رَجُلٌ مِنْكُمْ كَانَ أَمِيرًا أَوْ عَرِيفًا أَوْ نَقِيبًا أَوْ بَرِيدًا، فَلَيْسَ أَحَدٌ مِنَ الْقَوْمِ إِلا قَارَفَ بَعْضَ مَا قَالَ إِلا فَتًى مِنَ الأَنْصَارِ قَالَ: يَا عَمُّ، أَنَا أُكَفِّنُكَ، لَمْ أُصِبْ مِمَّا ذَكَرْتَ شَيْئًا، أُكَفِّنُكَ فِي رِدَائِي هَذَا الَّذِي عَلَيَّ، وَفِي ثَوْبَيْنِ فِي عَيْبَتِي مِنْ غَزْلِ أُمِّي حَاكَتْهُمَا لِي، قَالَ: أَنْتَ فَكَفِّنِّي، فَكَفَّنَهُ الأَنْصَارِيُّ، وَفِي النَّفَرِ الَّذِي شَهِدَهُ مِنْهُمْ حُجْرُ بْنُ الأَدْبَرِ، وَمَالِكُ بْنُ الأَشْتَرِ، فِي نَفَرٍ كُلُّهُمْ يَمَانٌ [١٧٠/١]

3464- Ümmü Zer anlatıyor: Ebû Zer'in ölüm anı yaklaşınca, ağlamaya başladım. Ebû Zer: "Neden ağlıyorsun?" diye sordu. Ben: "Sana kefen olacak bir şey yok. Giysilerimden de hiç biri sana kefen olmaya yetmez. Senin de kefen olacak büyüklükte giysin yoktur" dedim. Ebû Zer: "Ağlama, zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün bir grupla beraber yanındayken: *«İçinizden birisi boş bir arazide vefat edecek ve cenazesinde bir grup mümin hazır bulunacaktır»* buyurduğunu duydum. Orada bulunan herkes, insanların olduğu yerde ve yerleşim alanlarında vefat etti. O gruptan hayatta benden başka kimse kalmadı. Ben kimsenin olmadığı bir yerde öleceğim. Vallahi ben ne yalan söyledim, ne de yalanlandım. Sen yolu gözetle" dedi. Hanımı: " Bu zamanda kim gelecek, hac mevsimi de geçti" dedi. Hanımı bir tepeye çıkıp gelen olup olmadığını kontrol ediyor sonra dönüp Ebû Zer'e bakıyor, sonra bir daha tepeye çıkıyordu.

Bu sırada Ümmü Zer kendilerine bir kafilenin yaklaşmakta olduğunu gördü. Kafiledekiler uzaktan kuş gibi görünüyorlardı. Ümmü Zer giysisini sallayınca kafile gelip yanında durdu ve: "Neyin var?" diye sordular. Ümmü Zer: "Ölmekte olan bir müslümanı kefenler misiniz?" dedi. Onlar: "O kim?" diye sorunca: "Ebû Zer" cevabını verdi.

Bunun üzerine develerini çökertip asalarını yerine koyarak aceleyle yanına gittiler. Ebû Zer onlara şöyle dedi: "Gözünüz aydın, zira bir gün bir grupla beraber Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanındayken: *«İçinizden birisi boş bir arazide vefat edecek ve cenazesinde bir grup mümin hazır bulunacaktır»* buyurduğunu duydum. Orada bulunan herkes insanların olduğu yerde ve yerleşim alanlarında vefat etti. O gruptan benden başka kimse kalmadı. Ben kimsenin olmadığı bir yerde öleceğim. İşitiyorsunuz değil mi? Eğer benim ya da hanımımın bir giysisi olsaydı onu kefen yapardık. Sizden vali, vezir, devlet görevlisi ya da devletin posta görevlisi olan sakın beni kefenlemesin." Orada bulunanların hepsi bunlardan birisine uyuyordu. Sadece içlerinde Ensâr'dan bir genç hariç. Genç: "Senin aradığın kişi benim. Heybemde, annemin bana eğirip dikmiş olduğu iki giysim var. Birisi giymiş olduğum üzerimdeki elbisedir" dedi. Ebû Zer: "Sen beni kefenle" deyince genç onu kefenledi. Hepsi Yemenli olan o grupta buna şahit olanlar arasında Hucr b. el-Edber ile Mâlik b. el-Eşter vardı.[1]

٣٤٦٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَعُمَرُ بْنُ الْحَسَنِ الْوَاسِطِيُّ، قَالا: ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ شَاذَانَ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ مِهْرَانَ، قَالَ: ثنا شَرِيكٌ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ زَيْدٍ، قَالَ: قَالَ عَلِيٌّ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا أَظَلَّتِ الْخَضْرَاءُ وَلا أَقَلَّتِ الْغَبْرَاءُ عَلَى ذِي لَهْجَةٍ أَصْدَقَ مِنْ أَبِي ذَرٍّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، تَفَرَّدَ بِهِ بِشْرٌ عَنْ شَرِيكٍ [٤/١٧٢]

---

[1] Ahmed (5/155), İbn Hibbân (2260) ve Hâkim (3/344).

3465- Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ebû Zer'den daha doğru olanı ne gök gölgelendirmiş, ne de yeryüzü üzerinde taşımıştır."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Hârise b. en-Nu'mân el-Ensârî

٣٤٦٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نِمْتُ فَرَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ، فَسَمِعْتُ صَوْتَ قَارِئٍ، فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ قَالُوا: حَارِثَةُ بْنُ النُّعْمَانِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: كَذَلِكَ الْبِرُّ، كَذَلِكَ الْبِرُّ، وَكَانَ أَبَرَّ النَّاسِ بِأُمِّهِ "، رَوَاهُ ابْنُ أَبِي عَتِيقٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، مِثْلَهُ [٣٥٦/١]

3466- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Rüyamda kendimi cennette gördüm ve birinin okuduğunu işitip: «Bu kimdir?» diye sordum. Bana: «Hârise b. en-Nu'mân» dediler."* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İyilik işte böyledir. İyilik işte böyledir"* buyurdu. Hârise, insanlar arasında annesine en iyi davranandı.[2]

Hâtıb b. Ebî Beltea

٣٤٦٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، قَالَ: ثنا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمَّارٍ، عَنْ يَحْيَى، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: جَاءَ غُلامٌ لِحَاطِبِ بْنِ بَلْتَعَةَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لا يَدْخُلُ حَاطِبٌ الْجَنَّةَ، وَكَانَ حَاطِبٌ شَدِيدًا عَلَى الرَّقِيقِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: كَذَبْتَ، " لا يَدْخُلُ النَّارَ أَحَدٌ شَهِدَ بَدْرًا وَالْحُدَيْبِيَةَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ اللَّيْثِ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَزِيزٌ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي حُذَيْفَةَ عَالِيًا [٧٣/٣]

---

[1] Tirmizî (3801, 3802), İbn Mâce (156), Hâkim (3/342) ve İbn Hibbân (2259).

[2] Ahmed (6/36-151), Hâkim, *Müstedrek* (3/208) ve Ebû Ya'lâ (3325).

3467- Ebû Hureyre der ki: Hâtıb b. Ebî Beltea'nın kölesi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Ey Allah'ın Resûlü! Hâtıb cennete giremez" dedi. Hâtıb kölelere çok kötü davranırdı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) köleye: *"Yalan söyledin. Bedir ve Hudeybiye'de bulunan hiç kimse, inşallah cehenneme girmez"* buyurdu.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٣٤٦٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُؤَدِّبُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ عَبْدًا لِحَاطِبٍ جَاءَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَشْتَكِي حَاطِبًا، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَيَدْخُلَنَّ حَاطِبٌ النَّارَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَذَبْتَ، فَلا يَدْخُلُهَا، فَإِنَّهُ قَدْ شَهِدَ بَدْرًا، وَالْحُدَيْبِيَةَ "، صَحِيحٌ أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ عَلَى رَسْمِهِ [٣٢٥/٧]

3468- Câbir der ki: Hâtıb b. Beltea'nın bir kölesi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek onu şikayet ederek: "Ey Allah'ın Resûlü! Hâtıb cehenneme girecek" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) köleye: *"Yalan söyledin. Bedir ve Hudeybiye'de bulunan hiç kimse cehenneme girmez"* buyurdu.[2]

Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadistir

Hassân b. Sâbit

٣٤٦٩- حَدَّثَنَا أَبِي، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ عُمَرَ بْنِ الْقَاسِمِ النَّهَاوَنْدِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالَ: ثنا نُعَيْمُ بْنُ مَيْسَرَةَ أَبُو عَمْرٍو النَّحْوِيُّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ السَّبِيعِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ: " لا تَسُبُّوا حَسَّانَ بْنَ ثَابِتٍ، فَإِنَّهُ قَدْ أَعَانَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بِلِسَانِهِ وَيَدَيْهِ، فَقِيلَ لَهَا: أَلَيْسَ مِمَّنْ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُ كَذَا وَكَذَا؟ فَقَالَتْ: كَفَى بِهِ عَذَابًا ذَهَابُ بَصَرِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ نُعَيْمٍ [٣٠٩/٤]

3469- Hz. Âişe der ki: "Hassân b. Sâbit'e sövmeyin. O, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) diliyle ve eliyle yardım etmiştir." Hz. Âişe'ye: "Allah ona şöyle şöyle azab hazırlamadı mı?" denilince: "Gözlerinin kör olması azab olarak ona yeter" karşılığını verdi.

---

[1] İbn Ebî Şeybe (12/155) ve Hâkim, *Müstedrek* (3/301).

[2] Müslim (2495), Tirmizî (3864), Hâkim (3/301), Ahmed (3/349) ve Beyhakî, *Delâil* (3/153).

Tek kanallı bir hadistir.

٣٤٦٩/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ أَنَّ رَجُلا كَانَ يُلَقَّبُ حِمَارًا، وَكَانَ يَهْدِي لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْعُكَّةَ مِنَ السَّمْنِ، وَالْعُكَّةَ مِنَ الْعَسَلِ، فَإِذَا جَاءَ صَاحِبُهُ يَتَقَاضَاهُ جَاءَ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: أَعْطِ هَذَا ثَمَنَ مَتَاعِهِ، فَمَا يَزِيدُ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَبْتَسِمَ وَيَأْمُرَ بِهِ فَيُعْطَى، فَجِيءَ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ شَرِبَ الْخَمْرَ، فَقَالَ رَجُلٌ: اللَّهُمَّ الْعَنْهُ، مَا أَكْثَرَ مَا يُؤْتَى بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " دَعُوهُ، فَإِنَّهُ يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ فِي صَحِيحِهِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ بُكَيْرٍ، عَنِ اللَّيْثِ، عَنْ خَالِدِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلالٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، وَعَلَيْهِ عَوَّلَ جَمَاعَةُ الْمُوَحِّدِينَ مِنْ أَنَّ الْمَعَاصِي لا تُخْرِجُ صَاحِبَهَا مِنَ الإِيمَانِ، إِذْ شَهِدَ رَسُولُ اللَّهِ، بِأَنَّهُ يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ [٢٢٨/٣]

3469/a- Ömer b. el-Hattâb der ki: Himâr (Eşek) lakaplı bir adam vardı. Bu adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) hediye olarak bazen bir tulum yağ, bazen bir tulum bal getirirdi. Bunları kendisinden satın aldığı kişi de gelip parasını isteyince adamı alıp Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) getirir ve: "Adama malının parasını ver!" derdi. Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem) tebessümle karşılık verir ve satıcıya parasının verilmesini söylerdi. Bir defasında Himâr lakaplı bu adam içki içtiği için Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) getirildi. Adamın biri: "Allah bu adama lanet etsin! İçkiden dolayı ne kadar çok Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) getiriliyor!" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Adamı bırakın! Zira Allah'ı ve Resûlünü seven biridir"* buyurdu.

Buhârî'nin rivayet ettiği sahih bir hadistir.

Hz. Hasan ve Hüseyin

Daha önce geçmişti.

Hafsa binti Ömer

Daha önce geçmişti.

Hamza b. Abdilmuttalib

Habbâb'ın hayatı anlatılırken gelecektir.

Habbâb b. el-Eret

٣٤٧٠- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ كُرْدُوسٍ الْغَطَفَانِيِّ، أَنَّهُ سَمِعَهُ، قَالَ: " إِنَّ خَبَّابَ بْنَ الأَرَتِّ أَسْلَمَ سَادِسَ سِتَّةٍ، لَهُ سُدُسُ الإِسْلامِ " [١/١٤٣]

3470- Kurdûs el-Ğatafânî der ki: Habbâb b. el-Eret, kendisinin Müslûman olan altıncı kişi olduğunu söyledi.[1]

٣٤٧١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَمِعْتُ كُرْدُوسًا، مثله .

3471- Bu hadis başka bir kanalla Kurdûs'ten nakledilmiştir.

٣٤٧٢- حَدَّثَنَا مُسْعَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّيْرَفِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأَشْعَثِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ، قَالَ: كَانَ خَبَّابُ بْنُ الأَرَتِّ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ الأَوَّلِينَ، وَكَانَ مِمَّنْ يُعَذَّبُ فِي اللَّهِ تَعَالَى " [١/١٤٣]

3472- Târık b. Şihâb der ki: "Habbâb b. el-Eret, ilk muhacirlerden ve Allah yolunda ilk işkence görenlerdendi."

٣٤٧٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَبَلَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ السَّرَّاجُ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ، أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ، عَنْ بَيَانِ بْنِ بِشْرٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، قَالَ سَأَلَ عُمَرُ خَبَّابًا عَمَّا لَقِيَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ؟ فَقَالَ خَبَّابٌ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ انْظُرْ إِلَى ظَهْرِي، فَقَالَ عُمَرُ: مَا رَأَيْتُ كَالْيَوْمِ، قَالَ: " أَوْقِدُوا إِلَيَّ نَارًا، فَمَا أَطْفَأَهَا إِلا وَدَكُّ ظَهْرِي " [١/١٤٣]

3473- Şa'bî der ki: Hz. Ömer, Habbâb'a müşriklerin kendilerine yaptıkları işkenceleri sorduğunda Habbâb: "Ey müminlerin emiri! Şu sırtıma bak!" dedi. Ömer bakıp: "Bunun gibisini görmüş değilim!" diye şaşırınca,

---

[1] Hâkim (3/382).

Habbâb şöyle devam etti: "Benim için bir ateş yaktılar ve o ateş sırtımdaki yağlarla söndü."

٣٤٧٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي لَيْلَى الْكِنْدِيِّ، قَالَ: جَاءَ خَبَّابٌ إِلَى عُمَرَ، فَقَالَ لَهُ: " ادْنُ، فَمَا أَرَى أَحَدًا أَحَقَّ بِهَذَا الْمَجْلِسِ مِنْكَ "، فَجَعَلَ خَبَّابٌ يُرِيهِ آثَارًا فِي ظَهْرِهِ مِمَّا عَذَّبَهُ الْمُشْرِكُون [٣٥٩/١]

3474- Ebû Leylâ el-Kindî der ki: Habbâb, Hz. Ömer'in yanına gelince, Hz. Ömer: "Yaklaş. Yaklaşmaya, bu mecliste senden daha layığını görmüyorum" dedi. Bunun üzerine Habbâb, müşriklerin işkence ederken sırtında bıraktığı izleri göstermeye başladı.

٣٤٧٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ إِسْحَاقَ الْمَوْصِلِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسٍ، عَنْ خَبَّابٍ، قَالَ: شَكَوْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ مُضْطَجِعٌ فِي بُرْدَةٍ لَهُ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ، فَقُلْنَا: أَلا تَدْعُو اللَّهَ لَنَا، أَلا تَسْتَنْصِرُ اللَّهَ لَنَا، فَجَلَسَ مُحْمَرًّا وَجْهُهُ، ثُمَّ قَالَ: " وَاللَّهِ إِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ لَيُؤْخَذُ الرَّجُلُ فَيُشَقُّ بِاثْنَيْنِ، مَا يَصْرِفُهُ عَنْ دِينِهِ شَيْءٌ، أَوْ يُمْشَطُ بِأَمْشَاطِ الْحَدِيدِ مَا بَيْنَ عَصَبٍ وَلَحْمٍ، مَا يَصْرِفُهُ عَنْ دِينِهِ شَيْءٌ، وَلَيُتِمَّنَّ اللَّهُ هَذَا الأَمْرَ حَتَّى يَسِيرَ الرَّاكِبُ مِنْكُمْ مِنْ صَنْعَاءَ إِلَى حَضْرَمَوْتَ لا يَخْشَى إِلا اللَّهَ وَالذِّئْبَ عَلَى غَنَمِهِ، وَلَكِنَّكُمْ قَوْمٌ تَعْجَلُونَ "
[١٤٤/١]

3475- Habbâb der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellam) abasına bürünmüş, Kâbe'nin gölgesinde uzanmışken şikayette bulunarak: "Bizim için Allah'a dua etmeyecek misin? Bizim için Allah'tan yardım istemeyecek misin?" dedik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yüzü kıpkırmızı bir şekilde kalkıp oturduktan sonra şöyle buyurdu: *"Vallahi, sizden öncekilerden biri yakalanıp ikiye bölünür veya eti ve siniri, demir taraklarla taranıp kazınırdı, ancak buna rağmen dininden dönmezdi. Allah bu işi, muhakkak tamamlayacaktır. Hatta hayvanına binmiş bir kimse, San'a'dan çıkıp Hadramût'a kadar gidecek de, Allah'tan ve koyunları için kurttan başka bir şeyden korkmayacak! Ancak siz acele eden bir topluluksunuz."*[1]

---

[1] Buhârî (3612, 3852), Ebû Dâvud (2649), Ahmed (5/109) ve İbn Hibbân (2886).

٣٤٧٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَةَ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يُوسُفَ السِّمْتِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ مُغِيرَةَ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ خَبَّابِ بْنِ الأَرَتِّ، قَالَ: " لَمْ يَكُنْ أَحَدٌ إِلا أَعْطَى مَا سَأَلُوهُ يَوْمَ عَذَّبَهُمُ الْمُشْرِكُونَ إِلا خَبَّابًا، كَانُوا يُضْجِعُونَهُ عَلَى الرَّضْفِ فَلَمْ يَسْمَعُوا مِنْهُ شَيْئًا " [١/١٤٤]

3476- Habbâb b. el-Eret'ten şöyle nakledilir: "İşkenceye alınan Müslümanların hepsi, sonunda müşriklerin isteklerini kabul etti. Habbâb hariç! Zira onu kızgın taşların üzerine yatırırlardı da kendisinden acıya yönelik tek bir ses dahi işitilmezdi."

٣٤٧٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، قَالَ: سِرْنَا مَعَهُ يَعْنِي عَلِيًّا حِينَ رَجَعَ مِنْ صِفِّينَ، حَتَّى إِذَا كَانَ عِنْدَ بَابِ الْكُوفَةِ إِذَا نَحْنُ بِقُبُورٍ سَبْعَةٍ، فَقَالَ عَلِيٌّ: مَا هَذِهِ الْقُبُورُ؟ قَالُوا: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، إِنَّ خَبَّابًا تُوُفِّيَ بَعْدَ مَخْرَجِكَ إِلَى صِفِّينَ، وَأَوْصَى أَنْ يُدْفَنَ فِي ظَهْرِ الْكُوفَةِ، فَقَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: " رَحِمَ اللَّهُ خَبَّابًا، لَقَدْ أَسْلَمَ رَاغِبًا، وَهَاجَرَ طَائِعًا، وَعَاشَ مُجَاهِدًا، وَابْتُلِيَ فِي جِسْمِهِ أَحْوَالا، وَلَنْ يُضَيِّعَ اللَّهُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلا "، قَالَ: " طُوبَى لِمَنْ ذَكَرَ الْمَعَادَ، وَعَمِلَ لِلْحِسَابِ، قَنَعَ بِالْكَفَافِ، وَرَضِيَ عَنِ اللَّهِ ﷾ [١/١٤٧]

3477- Zeyd b. Vehb anlatıyor: Hz. Ali ile Sıffin dönüşü yol alıyorken Kûfe kapısının yanında yedi mezar gördük. Hz. Ali: "Bu mezarlar nedir?" diye sorunca: "Ey müminlerin emiri! Habbâb, sen Sıffin'e gittikten sonra vefat etti ve Kûfe'nin dışına defnedilmeyi vasiyet etti" cevabını verdiler. Hz. Ali şöyle dedi: "Allah Habbâb'a rahmet etsin. İsteyerek Müslüman oldu, itaat ederek hicret etti, mücahid olarak yaşadı, bedenine çektirilen işkenceler ve hastalığı ile imtihan edildi. Allah güzel amel işleyenin amelini zayi etmez" dedikten sonra: "Âhireti hatırlayıp hesap günü için amel eden, kendisine yetecek kadar dünyalığa kanaat eden ve Allah'ın kendisinden razı olduğu kişiye ne mutlu" dedi.

٣٤٧٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى خَبَّابِ بْنِ الأَرَتِّ نَعُودُهُ وَقَدِ اكْتَوَى بِسَبْعِ كَيَّاتٍ، ثُمَّ قَالَ: إِنَّ أَصْحَابَنَا الَّذِينَ سَلَفُوا مَضَوْا

وَلَمْ تُنْقِصْهُمُ الدُّنْيَا، وَإِنَّا أَصَبْنَا مَا لا نَجِدُ لَهُ مَوْضِعًا إِلا التُّرَابَ، ثُمَّ أَتَيْنَاهُ مَرَّةً أُخْرَى وَهُوَ يَبْنِي حَائِطًا، فَقَالَ: " يُؤْجَرُ الْمُؤْمِنُ فِي كُلِّ شَيْءٍ إِلا شَيْئًا يَجْعَلُهُ فِي التُّرَابِ، وَلَوْلا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَانَا أَنْ نَدْعُوَ بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ "، رَوَاهُ يَزِيدُ بْنُ أَبِي أُنَيْسَةَ فِي جَمَاعَةٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ مِثْلَهُ [١/٣٥٩]

3478- Kays b. Ebî Hâzım der ki: Hasta olan ve yedi defa dağlanan Habbâb b. el-Eret'i ziyaret ettiğimizde şöyle dedi: "Arkadaşlarım dünyaya hiç taviz vermeden gittiler. Geriye biz kaldık, ama şunlar için sanki topraktan başka yer bulamadık." Onu bir daha ziyaret ettiğimizde bir duvarı inşa ediyordu. Bize şöyle dedi: "Mümin, sarf ettiği her şeyden ecir alır. Ancak toprağa sarf ettiğinden alamaz. Eğer Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize ölmek için dua etmeyi yasaklamasaydı, dua ederdim."[1]

٣٤٧٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْعَبَّاسِ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ الْمُسَيِّبِ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى خَبَّابٍ وَقَدِ اكْتَوَى سَبْعًا، فَقَالَ: يَا قَيْسُ، لَوْلا أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " نَهَى أَنْ نَدْعُوَ بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ " [١/١٤٦]

3479- Kays b. Ebî Hâzım der ki: Yedi defa dağlanan Habbâb b. el-Eret'i ziyaret ettiğimde: "Ey Kays! Eğer Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize ölmek için dua etmeyi yasaklamasaydı, dua ederdim" dedi.

٣٤٨٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، وَحَدَّثَنَا أَبُو حَاتِمٍ عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْخَطِيبُ الأَسْتَرَابَاذِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَدِيٍّ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الطَّلْقِيُّ، حَدَّثَنَا عَفَّانُ بْنُ سَيَّارٍ، قَالا: عَنْ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ، قَالَ: عَادَ خَبَّابًا نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا: أَبْشِرْ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، إِخْوَانُكَ تَقْدَمُ عَلَيْهِمْ غَدًا، قَالَ: فَبَكَى وَقَالَ: " أَمَا إِنَّهُ لَيْسَ بِي جَزَعٌ، وَلَكِنَّكُمْ ذَكَّرْتُمُونِي أَقْوَامًا، وَسَمَّيْتُمْ لِي إِخْوَانًا، وَإِنَّ أُولَئِكَ قَدْ مَضَوْا بِأُجُورِهِمْ كُلِّهِمْ، وَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَكُونَ ثَوَابُ مَا تَذْكُرُونَ مِنْ تِلْكَ الأَعْمَالِ مَا أُوتِينَا بَعْدَهُمْ "، لَفْظُ عَفَّانَ [١/١٤٥]

---

[1] Buhârî (5672, 6349), Müslim (2681), Nesâî (4/4) ve Ahmed (5/109).

3480- Târık b. Şihâb der ki: Sahabeden bir grup hasta olan Habbâb'ı ziyaret edip: "Müjdeler olsun ey Ebû Abdillah! Yarın kardeşlerine kavuşacaksın" deyince, Habbâb ağlayarak şöyle karşılık verdi: "Bende bir korku yok, ancak bana öyle bir topluluğu hatırlattınız ve kardeşlerimi söylediniz ki, onların hepsi ecirleriyle gittiler. Ben ise söylediğiniz amellerimin karşılığının, onlardan sonra bize verilenler (dünyalıklar) olmasından korkarım."

٣٤٨٠/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ سَلْمٍ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ، قَالَ: عَادَ خَبَّابًا بَقَايَا مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ ﷺ فَقَالُوا: أَبْشِرْ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، تَرِدُ عَلَى إِخْوَانِكَ الْحَوْضَ، قَالَ: فَبَكَى، ثُمَّ قَالَ: " إِنَّكُمْ ذَكَرْتُمْ أَقْوَامًا وَسَمَّيْتُمُوهُمْ لِي إِخْوَانًا مَضَوْا لَمْ يَنَالُوا مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا، وَبَقِينَا بَعْدَهُمْ حَتَّى نِلْنَا مِنَ الدُّنْيَا مَا نَخَافُ أَنْ يَكُونَ ثَوَابًا لِتِلْكَ الأَعْمَالِ " [٢٥٨/٧]

3480/a- Târık b. Şihâb der ki: Resûlullah ' ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından geriye kalanlar hasta olan Habbâb'ı ziyarete gittiler. Ona: "Ey Ebû Abdillah! Sevin! Zira kardeşlerinin yanına Havz'a gideceksin" dediklerinde ağladı ve şu karşılığı verdi: "Bazı toplulukları zikrettiniz ve beni onların kardeşi yaptınız. Onlar dünyada mükafatlarından bir şey almadan göçüp gittiler. Geriye de biz kaldık ve dünyalık olarak o kadar şey elde ettik ki bunların bizim amellerimizin (âhirette almamız gereken) karşılığı olmasından endişe ediyorum."

٣٤٨١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ حَارِثَةَ بْنَ مُضَرِّبٍ، قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى خَبَّابٍ وَقَدِ اكْتَوَى، فَقَالَ: مَا أَعْلَمُ أَحَدًا لَقِيَ مِنَ الْبَلاءِ مَا لَقِيتُ، لَقَدْ مَكَثْتُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَا أَجِدُ دِرْهَمًا، وَإِنَّ فِي نَاحِيَةِ بَيْتِي هَذَا أَرْبَعِينَ أَلْفًا يَعْنِي دَرَاهِمَ، لَوْلا أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " نَهَانَا أَوْ نَهَى أَنْ يَتَمَنَّى أَحَدٌ الْمَوْتَ لَتَمَنَّيْتُهُ " [١٤٤/١]

3481- Hârise b. Mudarrib bildiriyor: Dağlanmış olan Habbâb'ın yanına girdiğimizde: "Benim çektiğim sıkıntıların benzerini çeken başka birini görmüş değilim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında harcamaya tek bir dirhem dahi bulamadığım zamanlar oldu. Oysa şimdi evimin şurasında kırk bin dirhemim var. O zamanlarda şayet Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ölümü dilemeyi bize yasaklamamış olsaydı ölmeyi temenni ederdim" dedi.[1]

٣٤٨٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْحَاقَ الأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ حَارِثَةَ بْنِ مُضَرِّبٍ، قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى خَبَّابٍ وَقَدِ اكْتَوَى فِي بَطْنِهِ سَبْعَ كَيَّاتٍ، فَقَالَ: لَوْلا أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ لَتَمَنَّيْتُهُ "، فَقَالَ بَعْضُهُمْ: اذْكُرْ صُحْبَةَ النَّبِيِّ ﷺ وَالْقُدُومَ عَلَيْهِ، فَقَالَ: قَدْ خَشِيتُ أَنْ يَمْنَعَنِي مَا عِنْدِي الْقُدُومَ عَلَيْهِ، هَذِهِ أَرْبَعُونَ أَلْفًا دَرَاهِمَ فِي الْبَيْتِ [١٤٤/١]

3482- Hârise b. Mudarrib bildiriyor: Karnından yedi defa dağlanmış olan Habbâb'ın yanına girdiğimizde şöyle dedi: "Şayet Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Ölümü temenni etmeyin»* buyurmasaydı ölmeyi temenni ederdim. Şimdi yanımda evde kırk bin dirhemim var!"

٣٤٨٢/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْعَبَّاسِ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ الأَسْوَدِ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو جَعْفَرٍ زُهَيْرٌ، قَالَ: ثنا ابْنُ كَرَامَةَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا فِطْرٌ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى خَبَّابٍ نَعُودُهُ، وَقَالَ: لَوْلا أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ "، لَتَمَنَّيْتُهُ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، عَنْ خَبَّابٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ فِطْرٍ [١٤٧/٤]

3482/a- Amr b. Şurahbîl der ki: Hasta olan Habbâb'ın yanına girdiğimizde: "Şayet Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Ölümü temenni etmeyin»* buyurduğunu işitmeseydim ölmeyi temenni ederdim" dedi.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٤٨٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، حَدَّثَنَا أَسَدُ بْنُ مُوسَى، وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي ثنا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، قَالا: حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ حَارِثَةَ بْنِ مُضَرِّبٍ، قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى

---

[1] Tirmizî (970), İbn Mâce (4163), Abdurrezzak (20635) ve Ahmed (5/110).

خَبَّابٍ وَقَدِ اكْتَوَى سَبْعًا، فَقَالَ: لَوْلا أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ لَتَمَنَّيْتُهُ "، زَادَ يَحْيَى بْنُ آدَمَ: وَلَقَدْ رَأَيْتُنِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَا أَمْلِكُ دِرْهَمًا، وَإِنَّ فِي جَانِبِ بَيْتِي لأَرْبَعِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ، قَالَ: ثُمَّ أُتِيَ بِكَفَنِهِ فَلَمَّا رَآهُ بَكَى، فَقَالَ: لَكِنَّ حَمْزَةَ لَمْ يُوجَدْ لَهُ كَفَنٌ إِلا بُرْدَةً مَلْحَاءَ إِذَا جُعِلَتْ عَلَى رَأْسِهِ قَلَصَتْ عَنْ قَدَمَيْهِ، وَإِذَا جُعِلَتْ عَلَى قَدَمَيْهِ قَلَصَتْ عَنْ رَأْسِهِ، حَتَّى مُدَّتْ عَلَى رَأْسِهِ وَجُعِلَ عَلَى قَدَمَيْهِ الأَذْخَرُ [١٤٥/١]

3483- Hârise b. Mudarrib bildiriyor: Yedi defa dağlanmış olan Habbâb'ın yanına girdiğimizde şöyle dedi: "Şayet Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Ölümü temenni etmeyin»* buyurmasaydı, ölmeyi temenni ederdim." Yahya b. Âdem şu ibareyi de eklemiştir: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberken bir dirhemim bile yoktu. Oysa şimdi evimin şurasında kırk bin dirhemim var." Sonra kefeni getirilince ağladı ve: "Hamza'yı kefenleyecek, başı örtüldüğü zaman ayakları açıkta kalan, ayakları örtülünce başı açıkta kalan kısa bir abadan başka bir şey yoktu. Sonunda kefenle başı örtüldü, ayaklarına ise ızhır otu konuldu" dedi.

٣٤٨٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى خَبَّابِ بْنِ الأَرَتِّ فِي مَرَضِهِ، فَقَالَ: " إِنَّ فِي هَذَا التَّابُوتِ ثَمَانِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ، وَاللَّهِ مَا شَدَدْتُ لَهَا مِنْ خَيْطٍ، وَلا مَنَعْتُهَا مِنْ سَائِلٍ "، ثُمَّ بَكَى، فَقُلْنَا: مَا يُبْكِيكَ؟ قَالَ: " أَبْكِي أَنَّ أَصْحَابِي مَضَوْا وَلَمْ تُنْقِصْهُمُ الدُّنْيَا شَيْئًا، وَأَنَّا بَقِينَا حَتَّى لَمْ نَجِدْ لَهَا مَوْضِعًا إِلا التُّرَابَ "، رَوَاهُ أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ إِدْرِيسَ، قَالَ: وَلَوَدِدْتُ أَنَّهَا كَذَا وَكَذَا، كَمَا قَالَ: بَعْرًا أَوْ غَيْرَهُ [١٤٥/١]

3484- Ebû Vâil Şakîk b. Seleme anlatıyor: Hastalandığı bir zamanda Habbâb b. Eret'in yanına girdik. Bize: "Şu sandıkta seksen bin dirhem var. Vallahi! Ondan hiç almadım ve isteyen hiç kimseden de esirgemedim" deyip ağladı. Biz: "Neden ağlıyorsun?" diye sorunca şöyle karşılık verdi: "Arkadaşlarım dünyaya hiç taviz vermeden gittiler. Geriye biz kaldık, ama şunlar için sanki topraktan başka yer bulamadık."[1]

---

[1] Buhârî (1276,3897), Tirmizî (970), Ahmed (5/109,111) ve Beyhakî (3/101).

Hatice binti Huveylid

Daha önce geçmiştir.

Hureym b. Evs et-Tâî

٣٤٨٥- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا أَبُو السُّكَيْنِ زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنِي عَمُّ أَبِي زَحْرُ بْنُ حِصْنٍ، عَنْ جَدِّهِ حُمَيْدِ بْنِ مُنْهِبٍ، حَدَّثَنِي خُرَيْمُ بْنُ أَوْسٍ، قَالَ: " هَاجَرْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَدِمْتُ عَلَيْهِ مُنْصَرَفَهُ مِنْ تَبُوكَ فَأَسْلَمْتُ، فَقَالَ لَهُ الْعَبَّاسُ: إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَمْتَدِحَكَ، فَقَالَ: قُلْ: لا يَفْضُضِ اللَّهُ فَاكَ " [٣٦٤/١]

3485- Hureym b. Evs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tebuk'ten dönerken O'na (sallallahu aleyhi vesellem) hicret ettim ve Müslüman oldum. Abbâs: "Seni methetmek istiyorum" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Söyle; Allah o ağza bir kötülük göstermesin"* buyurdu.[1]

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Azatlısı Râfi'

٣٤٨٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا طَالِبُ بْنُ قُرَّةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الطَّبَّاعُ، حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مُوسَى، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَاقِدٍ، عَنْ مُغِيثِ بْنِ سُمَيٍّ، وَكَانَ قَاضِيًا لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قِيلَ لِلنَّبِيِّ ﷺ: " أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: مُؤْمِنٌ مَخْمُومُ الْقَلْبِ، صَدُوقُ اللِّسَانِ، قِيلَ لَهُ: وَمَا الْمَخْمُومُ الْقَلْبِ؟ قَالَ: التَّقِيُّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى النَّقِيُّ الَّذِي لا إِثْمَ فِيهِ، وَلا بَغْيَ وَلا غِلَّ وَلا حَسَدَ، قَالُوا: فَمَنْ يَلِيهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: الَّذِي يَشْنَأُ الدُّنْيَا، وَيُحِبُّ الآخِرَةَ، قَالُوا: مَا يُعْرَفُ هَذَا فِينَا إِلا رَافِعًا مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالُوا: فَمَنْ يَلِيهِ؟ قَالَ: مُؤْمِنٌ فِي خُلُقٍ حَسَنٍ " [١٨٣/١] [٦٩/٦]

3486- Abdullah b. Amr der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "İnsanların hangisi daha üstündür?" diye sorulunca: *"Kalbi mahmûm, dili doğru sözlü olan mümindir"* buyurdu. Sahabe: "Kalbi mahmûm ne demektir?" diye sorunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Kalbi mahmûm), Allah'tan*

---

[1] Beyhakî, *Delâil* (5/251).

korkan tertemiz, içinde günah, zulüm, kin ve hased olmayan kalptir" buyurdu. Sahabe: "Ey Allah'ın Resûlü! Bundan sonra kim daha üstündür?" diye sorunca: *"Dünyaya meyletmeyip âhireti sevendir"* cevabını verdi. Bunun üzerine sahabe: "Bilindiği kadarıyla aramızda bu özelliklere sahip olan sadece Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısı Râfi vardır" deyip: "Bundan sonra kim daha üstündür?" diye sordular. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ahlakı güzel olan mümin"* cevabını verdi.[1]

Zübeyr b. el-Avvâm

Daha önce geçmişti.

Zeyd b. Sehl Ebû Talha el-Ensârî

٣٤٨٧-حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بِشْرٌ، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، ثنا عَلِيُّ بْنُ زَيْدِ بْنِ جُدْعَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: كَانَ أَبُو طَلْحَةَ يَنْثِلُ كِنَانَتَهُ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَيَجْثُو عَلَى رُكْبَتَيْهِ، وَيَقُولُ: وَجْهِي لِوَجْهِكَ الْوِقَاءُ، وَنَفْسِي لِنَفْسِكَ الْفِدَاءُ، قَالَ: وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَصَوْتُ أَبِي طَلْحَةَ فِي الْجَيْشِ خَيْرٌ مِنْ فِئَةٍ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ ابْنُ زَيْدٍ

3487- Enes b. Mâlik der ki: Ebû Talha ok kuburunu çıkarıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önünde diz çökerek: "Yüzüm yüzüne kalkan, canım canına feda olsun" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ebû Talha'nın ordudaki sesi, (savaşçı) bir gruptan daha hayırlıdır"* buyurdu.[2]

Zeyneb binti Cahş

Daha önce geçmişti.

---

[1] İbn Mâce (4316) ve Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (6604).

[2] Ahmed (3/112, 261) ve Hâkim (3/352).

Ebû Huzeyfe b. Utbe'nin Azatlısı Sâlim

٣٤٨٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى بْنِ أَبَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ كَاتَبُ اللَّيْثِ، حَدَّثَنِي ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نَسِيٍّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الأَرْقَمِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رضى اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَذَكَرَ سَالِمًا مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ، فَقَالَ: " إِنَّ سَالِمًا شَدِيدُ الْحُبِّ لِلَّهِ ﷾ " وَرَوَاهُ حَبِيبُ بْنُ نَجِيحٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ [١٧٧/١]

3488- Ömer b. el-Hattâb der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Huzeyfe'nin azatlısı Sâlim'den bahsederek: *"Sâlim, Allah'ı çok seven biridir"* buyurduğunu işittim.

٣٤٨٩- حُدِّثْتُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنِ الْجَرَّاحِ بْنِ الْمِنْهَالِ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ نَجِيحٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ، قَالَ: قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فِي زَمَانِ عُثْمَانَ، فَأَتَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الأَرْقَمِ، فَقَالَ: حَضَرْتُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عِنْدَ وَفَاتِهِ مَعَ ابْنِ عَبَّاسٍ وَالْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ، فَقَالَ عُمَرُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ سَالِمًا شَدِيدُ الْحُبِّ لِلَّهِ ﷾ لَوْ كَانَ لا يَخَافُ اللَّهَ ﷾ مَا عَصَاهُ "، فَلَقِيتُ ابْنَ عَبَّاسٍ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ: صَدَقَ، انْطَلِقْ بِنَا إِلَى الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ حَتَّى يُحَدِّثَكَ بِهِ، فَجِئْنَا الْمِسْوَرَ، فَقُلْتُ: إِنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الأَرْقَمِ حَدَّثَنِي بِهَذَا الْحَدِيثِ، قَالَ: حَسْبُكَ، لا تَسَلْ عَنْهُ بَعْدَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الأَرْقَمِ [١٧٧/١]

3489- Abdurrahman b. Ğanm der ki: Hz. Osmân zamanında Medine'ye gittim ve Abdullah b. el-Erkam'ın yanına vardım. Bana şöyle dedi: Hz. Ömer vefat edeceği zaman İbn Abbâs ve Misver b. Mahrame ile beraber oradaydım. Ömer şöyle dedi: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sâlim, Allah'ı çok seven biridir. Eğer Ondan korkmasaydı, yine isyan etmezdi"* buyurduğunu işittim. (Abdurrahman der ki) İbn Abbâs'ı bulup kendisine bunu sorduğumda: "Doğru söylemiş. Haydi Misver b. Mahrame'ye gidelim de sana bu hadisi aktarsın" dedi. Misver'e geldiğimizde: "Abdurrahman b. el-Erkam bana şu hadisi anlattı" dedim. Bana: "Yavaş ol! Abdullah'tan (İbn Abbâs'tan) sonra bunu İbnu'l-Erkam'a sorma artık" dedi.

٣٤٩٠- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ السَّرَّاجُ، حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ خِدَاشٍ، حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، حَدَّثَنَا سَعِيدٌ، قَالَ: سَمِعْتُ شَهْرَ بْنَ حَوْشَبٍ، يَقُولُ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: لَوِ اسْتَخْلَفْتُ سَالِمًا مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ فَسَأَلَنِي عَنْهُ رَبِّي: مَا حَمَلَكَ عَلَى ذَلِكَ؟ لَقُلْتُ: رَبِّ سَمِعْتُ نَبِيَّكَ ﷺ وَهُوَ يَقُولُ: " إِنَّهُ يُحِبُّ اللَّهَ حَقًّا مِنْ قَلْبِهِ " [١٧٧/١]

3490- Ömer b. el-Hattâb der ki: "Eğer Ebû Huzeyfe'nin azatlısı Sâlim'i yerime halife tayin etseydim ve Rabbim bana: «Neden böyle yaptın?» diye sorsaydı: «Ey Rabbim! Peygamberinin: *"Sâlim, gerçekten tüm kalbiyle Allah'ı seviyor"* buyurduğunu işittim» derim."

٣٤٩١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ صَالِحٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ مُصَفًّى، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ، حَدَّثَنَا حَنْظَلَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَابِطٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " اسْتَبْطَأَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ لَيْلَةٍ، فَلَمَّا جِئْتُ قَالَ لِي: أَيْنَ كُنْتِ؟ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ سَمِعْتُ قِرَاءَةَ رَجُلٍ فِي الْمَسْجِدِ مَا سَمِعْتُ مِثْلَهُ قَطُّ، قَالَتْ: فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَتَبِعْتُهُ، فَقَالَ لِي: مَا تُرِيدِينَ مِنْ هَذَا؟ قُلْتُ: لا، قَالَ: هَذَا سَالِمٌ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ، ثُمَّ قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ فِي أُمَّتِي مِثْلَ هَذَا " ، رَوَاهُ ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ حَنْظَلَةَ [٣٧١/١]

3491- Hz. Âişe der ki: Bir gece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geciktiğimi gördü ve geldiğimde: *"Neredeydin?"* diye sordu. Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Mescid'de bir adamın okuduğunu duydum ki; daha önce böyle okuyanı duymadım" cevabını verdim. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kalktı. Ben peşinden gidince: *"Bundan ne istiyorsun?"* diye sordu. Ben: "Bir şey istemiyorum" cevabını verince: "Bu, Ebû Huzeyfe'nin azatlısı Sâlim'dir" deyip: *"Ümmetimde bunun gibileri yaratan Allah'a hamd olsun"* diye dua etti.[1]

Sa'd b. Ebî Vakkâs

Daha önce geçmişti.

---

[1] İbn Mâce (1338) ve Hâkim (3/225).

Evs Kabilesinin Lideri Sa'd b. Muâz

٣٤٩٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْبَرَاءِ، قَالَ: أُتِيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِثَوْبِ حَرِيرٍ، فَجَعَلُوا يَتَعَجَّبُونَ مِنْ لِينِهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " أَتَعْجَبُونَ مِنْ لِينِهِ؟ لَمَنَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنْ هَذَا، وَأَلْيَنُ مِنْ هَذَا "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ شُعْبَةُ وَأَبُو الأَحْوَصِ وَإِسْرَائِيلُ [٣٤٢/٤]

3492- Berâ der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ipek bir giysi getirilince, halk onun yumuşaklığına hayran olmuştu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunun yumuşaklığına mı hayret ediyorsunuz; Sa'd b. Muâz'ın Cennet'teki mendilleri, bundan daha güzel ve yumuşaktır"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٤٩٢/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْبَرَاءِ، قَالَ: أُهْدِيَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ حُلَّةُ حَرِيرٍ، فَجَعَلَ أَصْحَابُهُ يَمَسُّونَهَا وَيَعْجَبُونَ مِنْ لِينِهَا، فَقَالَ ﷺ: " أَتَعْجَبُونَ مِنْ لِينِ هَذِهِ؟ لَمَنَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنْ هَذَا وَأَلْيَنُ "، ثَابِتٌ صَحِيحٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ [١٣٢/٧]

3492/a- Berâ der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ipek kaftan hediye edilince sahabe ona dokunup yumuşaklığına hayran kaldılar. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunun yumuşaklığına mı hayret ediyorsunuz; Sa'd b. Muâz'ın Cennet'teki mendilleri, bundan daha güzel ve yumuşaktır"* buyurdu.

Sahih sabit meşhur bir hadistir.

٣٤٩٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، قَالَ: حَدَّثَنَا ابْنُ جُدْعَانَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: أَهْدَى أُكَيْدِرُ دَوْمَةِ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ جُبَّةً، فَتَعَجَّبَ النَّاسُ مِنْ حُسْنِهَا، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " لَمَنَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنْهَا " [٣٠٩/٧]

---

[1] Buhârî (3802), Müslim (2468), Tirmizî (3846) ve Ahmed (4/289).

3493- Enes b. Mâlik der ki: Dûma Ukeydir'i Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bir cübbe hediye edince halk bu cübbenin güzelliğine hayran kaldı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sa'd b. Muâz'ın cennetteki mendili, bu gördüğünüzden daha güzeldir"* buyurdu.[1]

Saîd b. Zeyd

Daha önce geçmişti.

Ümmü Seleme'nin Azatlısı Sefîne

٣٤٩٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، حَدَّثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا حَشْرَجُ بْنُ نُبَاتَةَ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ جُمْهَانَ، قَالَ: سَأَلْتُ سَفِينَةَ عَنِ اسْمِهِ، فَقَالَ: إِنِّي مُخْبِرُكَ بِاسْمِي، سَمَّانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ سَفِينَةَ، قُلْتُ: لِمَ سَمَّاكَ سَفِينَةَ؟ قَالَ: خَرَجَ وَمَعَهُ أَصْحَابُهُ فَثَقُلَ عَلَيْهِمْ مَتَاعُهُمْ، فَقَالَ: ابْسُطْ كِسَاءَكَ، فَبَسَطْتُهُ فَجَعَلَ فِيهِ مَتَاعَهُمْ، ثُمَّ حَمَلَهُ عَلَيَّ، فَقَالَ: احْمِلْ مَا أَنْتَ إِلا سَفِينَةٌ، قَالَ: فَلَوْ حَمَلْتُ يَوْمَئِذٍ وِقْرَ بَعِيرٍ أَوْ بَعِيرَيْنِ أَوْ خَمْسَةٍ أَوْ سِتَّةٍ مَا ثَقُلَ عَلَيَّ " [٣٦٩/١]

3494- Saîd b. Cumhân bildiriyor: Sefîne'ye neden öyle isimlendirildiğini sorduğumda bana: "Söyleyeyim, Sefîne ismini bana Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) taktı" dedi. Ona: "Neden sana Sefîne ismini koydu?" diye sorduğumda ise şu karşılığı verdi:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbıyla birlikte yolculuğa çıktı. Ancak arkadaşlarının taşıdıkları eşyalar yorgunluktan kendilerine ağır gelmeye başlayınca bana: *"Abanı şuraya ser!"* buyurdu. Serdiğimde ise onların eşyalarını abanın üzerinde topladı, sırtıma koyduktan sonra da bana: *"Taşı! Sen ki bir Sefîne (gemi)sin!"* buyurdu. O günü bir veya iki veya beş veya altı deve yükü dahi sırtıma vurulmuş olsaydı asla bana ağır gelmezdi.[2]

٣٤٩٥- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْعَزَائِمِ، حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ أَبِي غَرْزَةَ، حَدَّثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ سَفِينَةَ مَوْلَى

---

[1] Müslim (2469), Ahmed (3/111, 121), Tirmizî (177) ve Nesâî (8/199).

[2] Ahmed (5/220, 221), Taberânî, *M. el-Kebîr* (7/97) ve Hâkim (3/606).

رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " رَكِبْتُ سَفِينَةً فِي الْبَحْرِ فَانْكَسَرَتْ، فَرَكِبْتُ لَوْحًا مِنْهَا فَطَرَحَنِي فِي أَجَمَةٍ فِيهَا أَسَدٌ، قَالَ: فَقُلْتُ: يَا أَبَا الْحَارِثِ، أَنَا سَفِينَةُ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: فَطَأْطَأَ رَأْسَهُ وَجَعَلَ يَدْفَعُنِي بِجَنْبِهِ أَوْ بِكَتِفِهِ حَتَّى وَضَعَنِي عَلَى الطَّرِيقِ، فَلَمَّا وَضَعَنِي عَلَى الطَّرِيقِ هَمْهَمَ، فَظَنَنْتُ أَنَّهُ يُوَدِّعُنِي " [٣٦٩/١]

3495- Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısı Sefîne der ki: "Deniz yolculuğuna çıkınca gemi parçalanınca bir tahta parçasına tutundum ve tahta beni içinde aslan olan bir ormana bıraktı. Aslana: "Ey Ebu'l-Hâris! Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vasellem) azatlısı Sefîne'yim" deyince aslan başını eğip beni yan tarafa veya omzuyla itmeye başladı ve yola çıkardı. Yola çıkarınca da kükreyince, benimle vedalaştığını tahmin ettim."

Selmân el-Fârisî

٣٤٩٦- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْوَلِيدِ الْفَسَوِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَاتِمٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْقُدُّوسِ الرَّازِيُّ، حَدَّثَنَا عُبَيْدٌ الْمُكَتِّبُ، حَدَّثَنِي أَبُو الطُّفَيْلِ عَامِرُ بْنُ وَاثِلَةَ، حَدَّثَنِي سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ قَالَ: " كُنْتُ رَجُلا مِنْ أَهْلِ جَيٍّ، وَكَانَ أَهْلُ قَرْيَتِي يَعْبُدُونَ الْخَيْلَ الْبُلْقَ، فَكُنْتُ أَعْرِفُ أَنَّهُمْ لَيْسُوا عَلَى شَيْءٍ، فَقِيلَ لِي: إِنَّ الدِّينَ الَّذِي تَطْلُبُ إِنَّمَا هُوَ قِبَلَ الْمَغْرِبِ، فَخَرَجْتُ حَتَّى أَتَيْتُ أَدَانِيَ أَرْضِ الْمَوْصِلِ، فَسَأَلْتُ عَنْ أَعْلَمِ أَهْلِهَا فَدُلِلْتُ عَلَى رَجُلٍ فِي قُبَّةٍ، أَوْ فِي صَوْمَعَةٍ، فَأَتَيْتُهُ، فَقُلْتُ: إِنِّي رَجُلٌ مِنَ الْمَشْرِقِ، وَقَدْ جِئْتُ فِي طَلَبِ الْخَيْرِ، فَإِنْ رَأَيْتَ أَنْ أَصْحَبَكَ وَأَخْدُمَكَ وَتُعَلِّمَنِي مِمَّا عَلَّمَكَ اللَّهُ، قَالَ نَعَمْ، فَأَجْرَى عَلَيَّ مِثْلَ الَّذِي يَجْرِي عَلَيْهِ مِنَ الْحُبُوبِ وَالْخَلِّ وَالزَّيْتِ، فَصَحِبْتُهُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ أَصْحَبَهُ، ثُمَّ نَزَلَ بِهِ الْمَوْتُ، فَلَمَّا نَزَلَ بِهِ الْمَوْتُ جَلَسْتُ عِنْدَ رَأْسِهِ أَبْكِي قَالَ: مَا يُبْكِيكَ؟ قُلْتُ: انْقَطَعْتُ مِنْ بِلادِي فِي طَلَبِ الْخَيْرِ فَرَزَقَنِي اللَّهُ تَعَالَى صُحْبَتَكَ، فَأَحْسَنْتَ صُحْبَتِي وَعَلَّمْتَنِي مِمَّا عَلَّمَكَ اللَّهُ، وَقَدْ نَزَلَ بِكَ الْمَوْتُ فَلا أَدْرِي أَيْنَ أَذْهَبُ؟ قَالَ: إِلَى أَخٌ لِي بِمَكَانٍ كَذَا وَكَذَا، فَائْتِهِ فَأَقْرِئْهُ مِنِّي السَّلامَ وَأَخْبِرْهُ أَنِّي أَوْصَيْتُ بِكَ إِلَيْهِ، وَاصْحَبْهُ فَإِنَّهُ عَلَى الْحَقِّ، فَلَمَّا هَلَكَ الرَّجُلُ خَرَجْتُ حَتَّى أَتَيْتُ الَّذِي وَصَفَ لِي قُلْتُ: إِنَّ أَخَاكَ فُلانًا يُقْرِئُكَ السَّلامَ، قَالَ: وَعَلَيْهِ السَّلامُ، مَا فَعَلَ؟ قُلْتُ: هَلَكَ، وَقَصَصْتُ عَلَيْهِ قِصَّتِي ثُمَّ أَخْبَرْتُهُ أَنَّهُ أَمَرَنِي بِصُحْبَتِهِ، فَقَبِلَنِي وَأَحْسَنَ صُحْبَتِي وَأَجْرَى عَلَيَّ مِثْلَ مَا كَانَ يَجْرِي عَلَيَّ عِنْدَ الآخَرِ، فَلَمَّا نَزَلَ بِهِ الْمَوْتُ جَلَسْتُ عِنْدَ رَأْسِهِ

أَبْكِيهِ، فَقَالَ: مَا يُبْكِيكَ؟ فَقُلْتُ: أَقْبَلْتُ مِنْ بِلادِي فَرَزَقَنِي اللَّهُ تَعَالَى صُحْبَةَ فُلانٍ فَأَحْسَنَ صُحْبَتِي وَعَلَّمَنِي مِمَّا عَلَّمَهُ اللَّهُ، فَلَمَّا نَزَلَ بِهِ الْمَوْتُ أَوْصَى بِي إِلَيْكَ، فَأَحْسَنْتَ صُحْبَتِي وَعَلَّمْتَنِي مِمَّا عَلَّمَكَ اللَّهُ، وَقَدْ نَزَلَ بِكَ الْمَوْتُ فَلا أَدْرِي أَيْنَ أَتَوَجَّهُ؟ قَالَ إِلَى أَخٍ لِي عَلَى دَرْبِ الرُّومِ، ائْتِهِ فَأَقْرِئْهُ مِنِّي السَّلامَ، وَأَخْبِرْهُ أَنِّي أَمَرْتُكَ بِصُحْبَتِهِ، فَاصْحَبْهُ فَإِنَّهُ عَلَى الْحَقِّ، فَلَمَّا هَلَكَ الرَّجُلُ خَرَجْتُ حَتَّى أَتَيْتُ الَّذِي وَصَفَ لِي فَقُلْتُ: إِنَّ أَخَاكَ فُلانًا يُقْرِئُكَ السَّلامَ: وَعَلَيْهِ السَّلامُ، مَا فَعَلَ؟ قُلْتُ: هَلَكَ، وَقَصَصْتُ عَلَيْهِ قِصَّتِي وَأَخْبَرْتُهُ أَنَّهُ أَمَرَنِي بِصُحْبَتِكَ، فَقَبِلَنِي وَأَحْسَنَ صُحْبَتِي وَعَلَّمَنِي مِمَّا عَلَّمَهُ اللَّهُ ﷾ فَلَمَّا نَزَلَ بِهِ الْمَوْتُ جَلَسْتُ عِنْدَ رَأْسِهِ أَبْكِي، فَقَالَ: مَا يُبْكِيكَ؟ فَقَصَصْتُ عَلَيْهِ قِصَّتِي ثُمَّ قُلْتُ: رَزَقَنِي اللَّهُ ﷾ صُحْبَتَكَ وَقَدْ نَزَلَ بِكَ الْمَوْتُ، فَلا أَدْرِي أَيْنَ أَذْهَبُ، قَالَ: لا أَيْنَ، إِنَّهُ لَمْ يَبْقَ عَلَى دَيْنِ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ أَعْرِفُهُ، وَلَكِنْ هَذَا أَوَانُ أَوْ إِبَّانُ نَبِيٍّ يَخْرُجُ، أَوْ قَدْ خَرَجَ، بِأَرْضِ تِهَامَةَ، فَالْزَمْ قُبَّتِي وَسَلْ مَنْ مَرَّ بِكَ مِنَ التُّجَّارِ وَكَانَ مَمَرُّ تُجَّارِ أَهْلِ الْحِجَازِ عَلَيْهِ إِذَا دَخَلُوا الرُّومَ وَسَلْ مَنْ قَدِمَ عَلَيْكَ مِنْ أَهْلِ الْحِجَازِ: هَلْ خَرَجَ فِيكُمْ أَحَدٌ يَتَنَبَّأُ؟ فَإِذَا أَخْبَرُوكَ أَنَّهُ قَدْ خَرَجَ فِيهِمْ رَجُلٌ فَأْتِهِ فَإِنَّهُ الَّذِي بَشَّرَ بِهِ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلامُ، وَآيَتُهُ أَنَّ بَيْنَ كَتِفَيْهِ خَاتَمَ النُّبُوَّةِ، وَأَنَّهُ يَأْكُلُ الْهَدِيَّةَ، وَلا يَأْكُلُ الصَّدَقَةَ، قَالَ: فَقُبِضَ الرَّجُلُ وَلَزِمْتُ مَكَانِي لا يَمُرُّ بِي أَحَدٌ إِلا سَأَلْتُهُ: مِنْ أَيِّ بِلادٍ أَنْتُمْ؟ حَتَّى مَرَّ بِي نَاسٌ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ، فَسَأَلْتُهُمْ: مِنْ أَيِّ بِلادٍ أَنْتُمْ؟ قَالُوا: مِنَ الْحِجَازِ، فَقُلْتُ: هَلْ خَرَجَ فِيكُمْ أَحَدٌ يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ؟ قَالُوا نَعَمْ، قُلْتُ: هَلْ لَكُمْ أَنْ أَكُونَ عَبْدًا لِبَعْضِكُمْ عَلَى أَنْ يَحْمِلَنِي عَقِبَهُ، وَيُطْعِمَنِي الْكِسْرَةَ حَتَّى يَقْدُمَ بِي مَكَّةَ، فَإِذَا قَدِمَ بِي مَكَّةَ فَإِنْ شَاءَ بَاعَ وَإِنْ شَاءَ أَمْسَكَ، قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَنَا، فَصِرْتُ عَبْدًا لَهُ، فَجَعَلَ يَحْمِلُنِي عَقِبَهُ وَيُطْعِمُنِي مِنَ الْكِسْرَةِ حَتَّى قَدِمْتُ مَكَّةَ، فَلَمَّا قَدِمْتُ مَكَّةَ جَعَلَنِي فِي بُسْتَانٍ لَهُ مَعَ حُبْشَانَ، فَخَرَجْتُ خَرْجَةً فَطُفْتُ مَكَّةَ فَإِذَا امْرَأَةٌ مِنْ أَهْلِ بِلادِي فَسَأَلْتُهَا وَكَلَّمْتُهَا، فَإِذَا مَوَالِيهَا وَأَهْلُ بَيْتِهَا قَدْ أَسْلَمُوا كُلُّهُمْ، وَسَأَلْتُهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ: يَجْلِسُ فِي الْحِجْرِ إِذَا صَاحَ عُصْفُورُ مَكَّةَ مَعَ أَصْحَابِهِ، حَتَّى إِذَا أَضَاءَ لَهُ الْفَجْرُ تَفَرَّقُوا، قَالَ: فَجَلَسْتُ أَخْتَلِفُ لَيْلَتِي كَرَاهِيَةَ أَنْ يَفْتَقِدَنِي أَصْحَابِي، قَالُوا: مَا لَكَ؟ قُلْتُ: أَشْتَكِي بَطْنِي، فَلَمَّا كَانَتِ السَّاعَةُ الَّتِي أَخْبَرَتْنِي أَنَّهُ يَجْلِسُ فِيهَا، أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَإِذَا هُوَ مُحْتَبٍ فِي الْحِجْرِ وَأَصْحَابُهُ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَجِئْتُهُ مِنْ خَلْفِهِ ﷺ فَعَرَفَ الَّذِي أُرِيدُ فَأَرْسَلَ حَبْوَتَهُ فَسَقَطَتْ فَنَظَرْتُ إِلَى خَاتَمِ النُّبُوَّةِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ، قُلْتُ فِي نَفْسِي:

اللَّهُ أَكْبَرُ، هَذِهِ وَاحِدَةٌ، فَلَمَّا كَانَ فِي اللَّيْلَةِ الْمُقْبِلَةِ صَنَعْتُ مِثْلَ مَا صَنَعْتُ فِي اللَّيْلَةِ الَّتِي قَبْلَهَا، لا يُنْكِرُنِي أَصْحَابِي، فَجَمَعْتُ شَيْئًا مِنْ تَمْرٍ، فَلَمَّا كَانَتِ السَّاعَةُ الَّتِي يَجْلِسُ فِيهَا النَّبِيُّ ﷺ أَتَيْتُهُ فَوَضَعْتُ التَّمْرَ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَقَالَ: مَا هَذَا؟ قُلْتُ: صَدَقَةٌ، قَالَ لأَصْحَابِهِ: كُلُوا، وَلَمْ يَمُدَّ يَدَيْهِ، قَالَ: قُلْتُ فِي نَفْسِي: اللَّهُ أَكْبَرُ، هَذِهِ ثِنْتَانِ، فَلَمَّا كَانَ فِي اللَّيْلَةِ الثَّالِثَةِ جَمَعْتُ شَيْئًا مِنْ تَمْرٍ ثُمَّ جِئْتُ فِي السَّاعَةِ الَّتِي يَجْلِسُ فِيهَا فَوَضَعْتُهُ بَيْنَ يَدَيْهِ، قَالَ: مَا هَذَا؟ قُلْتُ: هَدِيَّةٌ، فَأَكَلَ وَأَكَلَ الْقَوْمُ، قَالَ: قُلْتُ: أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ، فَسَأَلَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ قِصَّتِي فَأَخْبَرْتُهُ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: انْطَلِقْ فَاشْتَرِ نَفْسَكَ، فَأَتَيْتُ صَاحِبِي فَقُلْتُ: بِعْنِي نَفْسِي، قَالَ: نَعَمْ، أَبِيعُكَ نَفْسَكَ بِأَنْ تَغْرِسَ لِي مِائَةَ نَخْلَةٍ، إِذَا أَثْبَتَتْ وَتَبَيَّنَ ثَبَاتُهَا أَوْ نَبَتَتْ وَتَبَيَّنَ نَبَاتُهَا جِئْتَنِي بِوَزْنِ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ، فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ، قَالَ: فَأَعْطِهِ الَّذِي سَأَلَكَ، وَجِئْنِي بِدَلْوٍ مِنْ مَاءِ الْبِئْرِ الَّذِي يُسْقَى أَوْ تَسْقِي بِهِ ذَلِكَ النَّخْلُ، قَالَ: فَانْطَلَقْتُ إِلَى الرَّجُلِ فَابْتَعْتُ مِنْهُ نَفْسِي، فَشَرَطْتُ لَهُ الَّذِي سَأَلَنِي، وَجِئْتُ بِدَلْوٍ مِنْ مَاءِ الْبِئْرِ الَّذِي يُسْقَى بِهِ ذَلِكَ النَّخْلُ، فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَدَعَا لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِيهِ، فَانْطَلَقْتُ فَغَرَسْتُ بِهِ ذَلِكَ النَّخْلَ، فَوَاللَّهِ مَا غَدَرْتُ مِنْهُ نَخْلَةٌ وَاحِدَةٌ، فَلَمَّا تَبَيَّنَ ثَبَاتُ النَّخْلِ أَوْ نَبَاتُ النَّخْلِ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّهُ قَدْ تَبَيَّنَ ثَبَاتُ النَّخْلِ أَوْ نَبَاتُهُ فَدَعَا لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِوَزْنِ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ فَأَعْطَانِيهَا، فَذَهَبْتُ بِهَا إِلَى الرَّجُلِ فَوَضَعْتُهَا فِي كِفَّةِ الْمِيزَانِ، وَوَضَعَ لَهُ نَوَاةً فِي الْجَانِبِ الآخَرِ، فَوَاللَّهِ مَا قِلْتُ مِنَ الأَرْضِ، فَأَتَيْتُ بِهَا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: لَوْ كُنْتَ شَرَطْتَ لَهُ وَزْنَ كَذَا وَكَذَا لَرَجَحَتْ تِلْكَ الْقِطْعَةُ عَلَيْهِ، فَانْطَلَقْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَكُنْتُ مَعَهُ " رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ عَنْ عُبَيْدٍ الْمُكَتِّبِ مُخْتَصَرًا وَرَوَاهُ السَّلَمُ بْنُ الصَّلْتِ الْعَبْدِيُّ عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ مُطَوَّلا [١/١٩٠-١٩٣]

3496- Selmân el-Fârisî anlatıyor: Ben, Cey ahalisinden idim. Benim memleketimde olanlar alacalı olan atlara taparlardı. Bu inançlarının yanlış olduğunu biliyordum. Bana: "Senin istediğin din, Mağrib'tedir" denince yola çıkıp Musul'a geldim. Oradaki en iyi ve bilgili kişiyi sordum. Bana bir manastırda olan birisini gösterdiler. Adamın yanına gidip: "Ben, doğudan biriyim. Buraya hayır elde etmek için geldim. Eğer istersen beni yanına al. Sana hizmet eder seninle kalırım. Sen de Allah'ın öğrettiklerinden bana da öğretirsin" dedim. Adam: "Olur" dedi ve adamın yanında kaldım. Artık ona gelen tahıl, sirke ve yağ ve gibi şeyler bana da geliyordu. Vefat anı gelene kadar yanında kaldım. Vefat anı gelince, başucunda oturup ağlamaya başladım. Bana: "Neden ağlıyorsun?" deyince: "Ben ilim öğrenmek için memleketimden çıktım. Allah bana seninle kalmayı nasip etti. Sen de bana iyi davranıp ilim öğrettin. Senin de ölüm anın geldi. Şimdi nereye gideceğimi bilmiyorum" dedim. Adam: "Benim falan yerde bir kardeşim var. Onun yanına git ve benim selamımı söyle. Benim seni kendisine vasiyet ettiğimi, sana da onun yanında kalmanı söylediğimi bildir. O, hak din üzeredir" dedi.

Adam vefat edince, yola çıkıp adamın tarif ettiği kişinin yanına gidip: "Falan kardeşin sana selam söylüyor" dedim. Adam: "Aleykumu's-selâm. Ne yaptı?" karşılığını verince: "Vefat etti" deyip başımdan geçenleri anlattım. Sonra yanına gelmemi emrettiğini söyledim. Adam beni kabul edip iyi davrandı ve diğer adamın yanında aldığım malların aynısını vermeye devam etti. Bu adam da vefat edeceği zaman başucunda oturup ağlamaya başladım. Adam: "Neden ağlıyorsun?" deyince, şöyle karşılık verdim: "Memleketimden çıktım. Allah, bana falan kişiyle kalmamı nasip etti. Adam bana iyi davrandı ve bana bazı şeyler öğretti. Vefat anı geldiği zaman, bana senin yanına gelmemi vasiyet etti. Sen beni yanına alıp bana iyi davrandın ve bana bazı şeyler öğrettin. Şimdi senin de ölüm vaktin geldi. Nereye gideceğimi bilmiyorum." Adam: "Benim Bizans diyarına yakın bir kardeşim var. Onun yanına git ve selamımı söyleyerek, onun yanında kal. O hak din üzeredir" dedi. Adam vefat ettiği zaman, çıkıp dediği adamın yanına gittim. Ona: "Falan kardeşin sana selam söylüyor" dedim. Adam: "Aleykumu's-selâm. Ne yaptı?" karşılığını verince: "Vefat etti" deyip başımdan geçenleri anlattım. Sonra yanına gelmemi emrettiğini söyledim. Adam beni kabul edip iyi davrandı ve diğer adamın yanında aldığım malların aynısını vermeye devam etti. Bu adam da vefat edeceği zaman başucunda oturup ağlamaya başladım. Adam: "Neden ağlıyorsun?" deyince, başımdan geçenleri anlatıp: "Allah seninle kalmamı nasib etti. Şimdiyse vefat anın geldi. Ben de nereye gideceğimi bilmiyorum" dedim. Adam şöyle karşılık verdi: "İnsanlar içinde İsa b. Meryem'in dini üzere kalan kimseyi bilmiyorum. Ancak bu zaman Tihâme yurdunda çıkacak bir peygamberin zamanıdır veya bu peygamber çıkmıştır. Sen benim çadırımda kal ve buradan Bizans diyarına geçen tüccarlara onu sor —ki Hicaz tüccarlarının yolu onun yanından geçmekteydi— Hicaz'dan geçen tüccarlara da: «Aranızda peygamber olduğunu iddia eden biri çıktı mı?» diye sor. Eğer çıktığını söylerlerse, onu yanına git. Çünkü o, Hz. İsa'nın müjdelediği peygamberdir. Onu peygamberliğinin alameti, iki omuzu arasında nübüvvet mührü vardır. Hediyeyi kabul eder, ama sadakayı yemez" dedi.

Adam vefat edince, orada kaldım ve geçen herkese: "Siz nerelisiniz?" diye sordum. Sonunda Mekke halkından bazıları geçerken: "Nerelisiniz?" diye sordum. Onlar: "Hicaz'dan" cevabını verince: "Aranızda peygamber olduğunu iddia eden biri çıktı mı?" diye sordum. Onlar: "Evet" cevabını verince şöyle dedim: "Sizin köleniz olmam karşılığı beni sizinle götürür müsünüz? Ekmek kırıntılarını yer, arkanızdan yürürüm. Mekke'ye yetişince, isterseniz beni köle olarak yanınızda bırakırsınız, isterseniz satarsınız." İçlerinden birisi: "Ben seni kabul ederim" dedi ve onun kölesi oldum. Adam Mekke'ye kadar beni terkisine bindirip ekmek kırıntılarını yedirdi. Mekke'ye vardığımızda, beni bahçesinde Habeşî kölelerin yanına koydu. Çıkıp sorduğumda memleketimden bir kadınla karşılaştım. Ona sorduğumda ailesinin Müslüman olduğunu öğrendim. Kadın, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) arkadaşlarıyla beraber Hicr'de oturduğunu ve Mekke'de kuşlar ötmeye başlayıp sabah olunca dağıldıklarını söyledi. Ben bahçeye gittim. Geceleri kölelerden geride kalıyordum. Habeşîler bana: "Neyin var?" dediklerinde, ben: "Karnım ağrıyor" dedim. Bunu, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittiğim zaman, beni aramasınlar diye uydurdum. Kadının bana bildirdiği, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbıyla beraber oturduğu saat gelince çıkıp Hz. Peygamber'i gördüm. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oturmuş, Sahabe de etrafındaydı. Ona arkasından yaklaştım, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ne istediğimi anladı ve elbisesini indirdi. Omuzlarının arasındaki nübüvvet mührüne bakıp: "Allahu ekber! Bu birinci alâmet" dedim. Sonra oradan gittim. İkinci gece olunca güzel hurmalardan bulup onları götürerek Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önüne koydum. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu nedir?"* deyince, ben: "Sadakadır" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına: *"Yiyin!"* buyurup kendisi yemedi. Ben, kendi kendime: "Allahu ekber! Bu ikinci alâmet" dedim. Üçüncü gece olunca güzel hurmalardan bulup onları götürerek Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önüne koydum. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu nedir?"* deyince, ben: "Hediyedir" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hem kendisi, hem de ashâbı yediler. Bunun üzerine ben: "şahadet ederim ki; Allah'tan başka ilah yoktur ve sen Onun Resûlüsün" dedim.

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bana durumumu sordu. Ben de başımdan geçenleri anlattım. Bana: *"Git ve özgürlüğünü satın al"* dedi. Sahibime gidip: "Bana hürriyetimi sat" dedim. Sahibim: "Eğer bana yüz hurma ağacı yetiştirir, meyve verdikleri zaman, o hurmaların çekirdeği kadar altın getirirsen hürriyetini satın alırsın" dedi. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gidip durumu bildirdim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana dediği şartla hürriyetini satın al. O hurma ağaçlarını suladığın kuyudan bana bir kova su getir"* dedi. Adama gidip istediği şartları kabul ettiğimi söyledim. Sonra o hurmalıkların sulanmasında kullanılan kovayı alıp Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) götürdüm. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) benim için suya dua etti ve gidip bu kovayla çektiğim suyla hurmaları diktim.

Vallahi! Yüz hurma fidanı ektim, hepsi de tuttu ve meyve verdi. Hurmalar yetişince Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gidip hurmaların meyve verdiğini bildirdim. Bana bir parça altın verdi. Altını alıp gittim ve terazinin bir kefesine koydum, hurma çekirdeklerini diğer kefeye koydum. Vallahi çekirdekler altın parçasını yerden kımıldatamadı. Gidip Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) durumu anlatınca: *"Şu kadar (çok fazla) altın karşılığında azad edilmeyi şart koşsaydın bile yine bu altın parçası o hurmalardan ağır gelirdi.* Azad edildikten sonra gidip Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber oldum.[1]

٣٤٩٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَبُو حَبِيبٍ يَحْيَى بْنُ نَافِعٍ الْمِصْرِيُّ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ، حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا السَّلْمُ بْنُ الصَّلْتِ الْعَبْدِيُّ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ الْبَكْرِيِّ، أَنَّ سَلْمَانَ الْخَيْرِ حَدَّثَهُ، قَالَ: " كُنْتُ رَجُلا مِنْ أَهْلِ جَيٍّ مَدِينَةُ أَصْبَهَانَ فَبَيْنَا أَنَا إِذْ أَلْقَى اللَّهُ تَعَالَى فِي قَلْبِي مِنْ خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ، فَانْطَلَقْتُ إِلَى رَجُلٍ لَمْ يَكُنْ يُكَلِّمُ النَّاسَ يَتَحَرَّجُ فَسَأَلْتُهُ: أَيُّ الدِّينِ أَفْضَلُ؟ فَقَالَ: مَا لَكَ وَلِهَذَا الْحَدِيثِ، أَتُرِيدُ دِينًا غَيْرَ دِينِ أَبِيكَ؟ قُلْتُ: لا، وَلَكِنْ أُحِبُّ أَنْ أَعْلَمَ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ، وَأَيُّ دِينٍ أَفْضَلُ؟ قَالَ: مَا أَعْلَمُ أَحَدًا عَلَى هَذَا غَيْرَ رَاهِبٍ بِالْمَوْصِلِ، قَالَ: فَذَهَبْتُ إِلَيْهِ فَكُنْتُ عِنْدَهُ، فَإِذَا هُوَ قَدْ أُقْتِرَ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا، فَكَانَ يَصُومُ النَّهَارَ وَيَقُومُ اللَّيْلَ، فَكُنْتُ أَعْبُدُ كَعِبَادَتِهِ، فَلَبِثْتُ عِنْدَهُ ثَلاثَ سِنِينَ ثُمَّ تُوُفِّيَ، فَقُلْتُ: إِلَى مَنْ تُوصِي بِي؟ فَقَالَ: مَا أَعْلَمُ أَحَدًا مِنْ أَهْلِ الْمَشْرِقِ عَلَى مَا أَنَا عَلَيْهِ، فَعَلَيْكَ بِرَاهِبٍ وَرَاءَ الْجَزِيرَةِ فَأَقْرِئْهُ مِنِّي السَّلامَ، قَالَ: فَجِئْتُهُ فَأَقْرَأْتُهُ مِنْهُ السَّلامَ وَأَخْبَرْتُهُ أَنَّهُ قَدْ تُوُفِّيَ، فَمَكَثْتُ أَيْضًا عِنْدَهُ ثَلاثَ سِنِينَ ثُمَّ تُوُفِّيَ، فَقُلْتُ: إِلَى مَنْ تَأْمُرُنِي أَنْ أَذْهَبَ؟ قَالَ: مَا أَعْلَمُ أَحَدًا مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ عَلَى مَا أَنَا عَلَيْهِ غَيْرَ رَاهِبٍ بِعَمُّورِيَّةَ شَيْخٍ كَبِيرٍ، وَمَا أَرَى تَلْحَقُهُ أَمْ لا، فَذَهَبْتُ إِلَيْهِ فَكُنْتُ عِنْدَهُ فَإِذَا رَجُلٌ مُوَسَّعٌ عَلَيْهِ، فَلَمَّا حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ قُلْتُ لَهُ: أَيْنَ تَأْمُرُنِي

---

[1] Hâkim (3/603-604).

أَذْهَبُ؟ قَالَ: مَا أَعْلَمُ أَحَدًا مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ عَلَى مَا أَنَا عَلَيْهِ، وَلَكِنْ إِنْ أَدْرَكْتَ زَمَانًا تَسْمَعُ بِرَجُلٍ يَخْرُجُ مِنْ بَيْتِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلامُ وَمَا أَرَاكَ تُدْرِكُهُ وَقَدْ كُنْتُ أَرْجُو أَنْ أُدْرِكَهُ، فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَكُونَ مَعَهُ فَافْعَلْ فَإِنَّهُ الدِّينُ، وَأَمَارَةُ ذَلِكَ أَنَّ قَوْمَهُ يَقُولُونَ: سَاحِرٌ مَجْنُونٌ كَاهِنٌ، وَأَنَّهُ يَأْكُلُ الْهَدِيَّةَ، وَلا يَأْكُلُ الصَّدَقَةَ، وَأَنَّ عِنْدَ غُضْرُوفِ كَتِفِهِ خَاتَمَ النُّبُوَّةِ، قَالَ: فَبَيْنَا أَنَا كَذَلِكَ حَتَّى أَتَتْ عِيرٌ مِنْ نَحْوِ الْمَدِينَةِ، فَقُلْتُ: مَنْ أَنْتُمْ؟ قَالُوا: نَحْنُ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ، وَنَحْنُ قَوْمٌ تُجَّارٌ نَعِيشُ بِتِجَارَتِنَا، وَلَكِنَّهُ قَدْ خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ إِبْرَاهِيمَ فَقَدِمَ عَلَيْنَا، وَقَوْمُهُ يُقَاتِلُونَهُ وَقَدْ خَشِينَا أَنْ يَحُولَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ تِجَارَتِنَا، وَلَكِنَّهُ قَدْ مَلَكَ الْمَدِينَةَ، قَالَ: فَقُلْتُ: مَا يَقُولُونَ فِيهِ؟ قَالَ: يَقُولُونَ: سَاحِرٌ مَجْنُونٌ كَاهِنٌ، فَقُلْتُ: هَذِهِ الأَمَارَةُ، دُلُّونِي عَلَى صَاحِبِكُمْ، فَجِئْتُهُ فَقُلْتُ: تَحْمِلُنِي إِلَى الْمَدِينَةِ، فَقَالَ: مَا تُعْطِينِي؟ قُلْتُ: مَا أَجِدُ شَيْئًا أُعْطِيكَ غَيْرَ أَنِّي لَكَ عَبْدٌ، فَحَمَلَنِي، فَلَمَّا قَدِمْتُ جَعَلَنِي فِي نَخْلِهِ فَكُنْتُ أُسْقَى كَمَا يُسْقَى الْبَعِيرُ حَتَّى دَبُرَ ظَهْرِي وَصَدْرِي مِنْ ذَلِكَ، وَلا أَجِدُ أَحَدًا يَفْقَهُ كَلامِي حَتَّى جَاءَتْ عَجُوزٌ فَارِسِيَّةٌ تَسْقِي فَكَلَّمْتُهَا فَفَهِمَتْ كَلامِي، فَقُلْتُ لَهَا: أَيْنَ هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي خَرَجَ؟ دُلِّينِي عَلَيْهِ، قَالَتْ: سَيَمُرُّ عَلَيْكَ بُكْرَةً إِذَا صَلَّى الصُّبْحَ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ، فَخَرَجْتُ فَجَمَعْتُ تَمْرًا فَلَمَّا أَصْبَحْتُ جِئْتُ ثُمَّ قَرَّبْتُ إِلَيْهِ التَّمْرَ، فَقَالَ: مَا هَذَا، أَصَدَقَةٌ أَمْ هَدِيَّةٌ؟ فَأَشَرْتُ أَنَّهُ صَدَقَةٌ، فَقَالَ: انْطَلِقْ إِلَى هَؤُلاءِ، وَأَصْحَابُهُ عِنْدَهُ، فَأَكَلُوا وَلَمْ يَأْكُلْ، فَقُلْتُ: هَذِهِ الأَمَارَةُ، فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ جِئْتُ بِتَمْرٍ فَقَالَ: مَا هَذَا؟ فَقُلْتُ: هَذِهِ هَدِيَّةٌ، فَأَكَلَ وَدَعَا أَصْحَابَهُ فَأَكَلُوا، ثُمَّ رَآنِي أَتَعَرَّضُ لأَنْظُرَ إِلَى الْخَاتَمِ فَعَرَفَ فَأَلْقَى رِدَاءَهُ، فَأَخَذْتُ أُقَبِّلُهُ وَأَلْتَزِمُهُ، فَقَالَ: مَا شَأْنُكَ؟ فَسَأَلَنِي فَأَخْبَرْتُهُ خَبَرِي، فَقَالَ: اشْتَرَطْتَ لَهُمْ أَنَّكَ عَبْدٌ فَاشْتَرِ نَفْسَكَ مِنْهُمْ، فَاشْتَرَاهُ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى أَنْ يُحْيِيَ لَهُ ثَلاثَ مِائَةِ نَخْلَةٍ وَأَرْبَعِينَ أُوقِيَّةً ذَهَبًا، ثُمَّ هُوَ حُرٌّ، قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَغْرِسَ، فَغَرَسَ، ثُمَّ انْطَلِقْ فَأَلْقِ الدَّلْوَ عَلَى الْبِئْرِ ثُمَّ تَرْفَعُهُ حِينَ يَرْتَفِعُ، فَإِنَّهُ إِذَا امْتَلأَ ارْتَفَعَ، ثُمَّ رُشَّ فِي أُصُولِهَا، فَفَعَلَ فَنَبَتَ النَّخْلُ أَسْرَعَ النَّبَاتِ، فَقَالُوا: سُبْحَانَ اللَّهِ، مَا رَأَيْنَا مِثْلَ هَذَا الْعَبْدِ، إِنَّ لِهَذَا الْعَبْدِ لَشَأْنًا، فَاجْتَمَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ فَأَعْطَاهُ النَّبِيُّ ﷺ تِبْرًا فَإِذَا فِيهِ أَرْبَعُونَ أُوقِيَّةً "، وَرَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ سَلْمَانَ، وَقَالَ: كُنْتُ فَارِسِيًّا مِنْ أَهْلِ أَصْبَهَانَ مِنْ قَرْيَةِ جَيٍّ وَرَوَاهُ دَاوُدُ ابْنُ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ سَلامَةَ الْعِجْلِيِّ، عَنْ سَلْمَانَ بِطُولِهِ، وَقَالَ: كُنْتُ مِنْ أَهْلِ رَامَهُرْمُزَ، وَرَوَاهُ سَيَّارٌ، عَنْ مُوسَى بْنِ سَعِيدٍ الرَّاسِبِيِّ،

عَنْ أَبِي مُعَاذٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ سَلْمَانَ بِطُولِهِ وَرَوَاهُ إِسْرَائِيلُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ السَّبِيعِيِّ، عَنْ أَبِي قُرَّةَ الْكِنْدِيِّ، عَنْ سَلْمَانَ [١/١٩٣-٥]

3497- Selmân anlatıyor: Ben, Isfehân'a ait Cey şehrindendim. Ben Allah'ı, gökyüzünü ve yeryüzünü yaradışıyla kalbimde hissederken, insanlarla konuşmaktan rahatsız olan bir adamın yanına gittim ve: "Hangi din daha güzeldir?" dedim. Adam: "Bu meselelerden sana ne; sen babanın dininden başka bir din mi istiyorsun?" dedi. Ben: "Hayır. Ama öğrenmek istiyorum; gökyüzünün ve yeryüzünün Rabbi kim? Hangi din daha güzeldir?" dedim. Adam: "Bunu Musul'daki bir rahipten daha iyi kimse bilmez" dedi. Musul'daki rahibin yanına gittim. Dünyalık bakımından sıkıntı içindeydi. Adam gündüzleri oruç tutar, geceleri de ibadet ederdi. Ben de onun gibi ibadet ediyordum. Adamın yanında üç yıl kaldım. Sonra vefat etti. Ölmek üzereyken: "Kime gitmemi tavsiye edersin?" dedim. Adam: "Doğuda, benim bulunduğum hal üzere olan kimseyi tanımıyorum. Arap yarımadasının öbür tarafında bir rahip var ona git. Ona benden selam söyle" dedi.

Dediği adamın yanına varıp selamını ulaştırıp vefat ettiğini söyledim. Onun da yanında üç yıl kaldım. O da vefat etti. Vefat edeceği zaman: "Kime gitmemi emredersin?" dedim. Adam: "Ammûriye'de bulunan bir rahip dışında benim bulunduğum hal üzere olan birini bilmiyorum. O, yaşlı birisi olduğu için ona yetişebilir misin bilmiyorum" dedi. Adama gittim yanında kaldım. Maddi durumu iyi olan birisiydi. Vefat edeceği zaman: "Nereye gitmemi emredersin?" dedim. Adam: "Yeryüzünde benim bulunduğum hal üzere olan birini bilmiyorum. Eğer o zamana yetişirsen, Hz. İbrâhîm'in evinden bir adam çıkacak. Ona yetişeceğini zannetmiyorum, ben ona yetişmeyi temenni ederdim. Eğer ona yetişirsen, onunla olabilirsen ol. Gerçek din onun dinidir. Bunun alâmeti, kavmi onun için sihirbaz, deli, kâhin diyecek. O, hediyeyi yer, fakat sadakayı yemez. İki kürek kemiğinin arasında nübüvvet mührü vardır." Ben bu durumdayken Medine tarafından bir kervan geldi. Onlara: "Siz kimsiniz?" diye sorduğumda: "Biz Medine'liyiz; biz tüccarız, geçimimizi ticaretten sağlarız. Fakat İbrâhîm'in evinden bir adam çıktı ve Medine'ye geldi. Kavmi onunla savaşıyor. Onun ticaretimizi baltalamasından korkuyorduk; ama Medine'yi ele geçirdi" cevabını verdiler. Ben: "Onun hakkında ne diyorlar?" diye sorunca: "Hakkında sihirbaz, deli, kâhin diyorlar" cevabını verdiler. Ben: "Bu, nübüvvetinin işaretidir. Bana liderinizin yanına götürün" dedim. Başkanlarının yanına gelip: "Beni Medine'ye götürür müsün?" dedim. Adam: "Buna karşılık bana ne vereceksin?" dedi. Ben: "Sana verecek bir şeyim yoktur. Ama sana köle olurum" dedim. Medine'ye geldiğimizde, beni hurma bahçesinde çalıştırdı. Develerin su taşıması gibi, ben de su taşıyıp hurmaları suluyordum. Bu yüzden, sırtım ve göğsüm yara oldu. Beni anlayacak kimseyi bulamıyordum. Sonunda, Fârisî bir kadın da sulamak için yanıma geldi. Onunla konuştum. Sözlerimi anladı. Ona dedim ki: "Nübüvvet iddiasıyla çıkan bu adam nerede, bana onu göster." Kadın: "Yarın sabah namazını kıldıktan sonra gündüzün başında sana uğrar" dedi. Çıkıp hurma topladım. Sabah olunca yanına gidip hurmaları ona takdim ettim. Bana: *"Bu nedir. Sadaka mı, hediye mi?"* dedi. Ben sadaka olduğunu söyledim. Resûlullah, (sahabeyi işaret ederek): *"Bunu şunlara götür"* dedi. Ashâbı yanındaydı. Onlar yediler, ama kendisi yemedi. Ben: "Bu, işarettir" dedim.

İkinci gün, hurma toplayıp getirdim. Bana: *"Bu nedir?"* dedi. Ben: "Bu hediyedir" dedim. Sahabeyi de davet edip beraber yediler. Sonra, benim nübüvvet mührünü görmek için uğraştığımı anladı ve abasını çıkardı. Ben onu öpüp okşamaya başladım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne haldesin?"* deyip halimi sordu. Ben durumumu kendisine anlattım. Resûlullah: *"Git, hürriyetini satın al!"* dedi ve Selmân'a, yüz hurma ağacı yetiştirme ve kırk ukiye altın karşılığı hürriyetini satın almasına yardımcı oldu. (Selmân sahibiyle anlaşınca) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Fidanları dik, sonra kovayı kuyuya sarkıt, kova kendiliğinden çıkana kadar onu çekme. Kova dolunca yükselecektir. Sonra suyu hurma fidanlarının köklerine serp"* dedi. Selmân öyle yapınca, hurmalar çok hızlı bir şekilde meyve verdiler. Halk: "Sübhanallah! Biz bu köle gibisini görmedik. Bu kölede bilmediğimiz bir şeyler var" deyip insanlar etrafında toplandı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Selmân'a kırk ukiye ağırlığında bir altın külçe verdi.

٣٤٩٨- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَبَّاسِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ، حَدَّثَنِي خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ الْحُبَابِ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ، أَنَّهُ قَالَ: " قَدْ تَدَاوَلَنِي بِضْعَةَ عَشَرَ مِنْ رَبٍّ إِلَى رَبٍّ " [١٩٥/١]

3498- Selmân: "Ben, köle olarak on küsur sahip arasında el değiştirdim" demiştir.

٣٤٩٩- حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا السَّاجِيُّ، حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ حَبِيبٍ، عَنِ الْحَسَنِ، وَحُمَيْدٍ، عَنْ مُوَرِّقٍ الْعِجْلِيِّ، أَنَّ سَلْمَانَ، لَمَّا حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ بَكَى، فَقِيلَ لَهُ: مَا يُبْكِيكَ؟ قَالَ: عَهْدٌ عَهِدَهُ إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " لِيَكُنْ بَلاغُ أَحَدِكُمْ كَزَادِ الرَّاكِبِ "، قَالا: فَلَمَّا مَاتَ نَظَرُوا فِي بَيْتِهِ فَلَمْ يَرَوْا فِي بَيْتِهِ إِلا إِكَافًا وَوِطَاءً وَمَتَاعًا، قَوْمٌ نَحْوًا مِنْ عِشْرِينَ دِرْهَمًا، وَمِمَّنْ رَوَاهُ عَنِ الْحَسَنِ السَّرِيُّ بْنُ يَحْيَى وَالرَّبِيعُ بْنُ صُبَيْحٍ وَالْفَضْلُ بْنُ دَلْهَمٍ وَمَنْصُورُ بْنُ زَاذَانَ وَغَيْرُهُمْ، عَنِ الْحَسَنِ [١٩٦/١]

3499- Muvarrik el-İclî der ki: Selmân ölüm döşeğindeyken ağlayınca: "Neden ağlıyorsun?" diye soruldu. Selmân şöyle cevap verdi: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bize verdiği bir ahid sebebiyle. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sizden birinin dünyadan alacağı pay, yolcunun azığı kadar olsun."* Selmân vefat ettiği zaman evine baktılar, evinde sadece bir semer, bir döşek ve değeri toplam olarak yirmi dirhem yapan eşya görebildiler.

Şeddâd

٣٤٩٩/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ قَيْظِيِّ بْنِ عَامِرِ بْنِ شَدَّادِ بْنِ أُسَيْدٍ السُّلَمِيُّ الْمَدَنِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ جَدِّهِ شَدَّادٍ، أَنَّهُ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَبَايَعَهُ عَلَى الْهِجْرَةِ فَاشْتَكَى، فَقَالَ: " مَا لَكَ يَا شَدَّادُ؟ قَالَ: قُلْتُ: اشْتَكَيْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَلَوْ شَرِبْتُ مِنْ مَاءِ بُطْحَانَ مَرَّاتٍ، قَالَ: فَمَا يَمْنَعُكَ؟ قَالَ: هِجْرَتِي، قَالَ: فَاذْهَبْ فَأَنْتَ مُهَاجِرٌ حَيْثُ مَا كُنْتَ " [٣٧٢/١]

3499/a- Şeddâd'ın bildirdiğine göre kendisi, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gidip hicret etmek üzere biat etti ancak hastalandı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Neyin var ey Şeddâd!"* buyurunca, Şeddâd: "Hastalandım, ey Allah'ın Resûlü! Eğer Buthân suyundan birkaç defa içsem iyileşirim" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İçmene engel olan nedir?"* diye sorunca, "Hicretim" cevabını verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Git, sen nerede olduğun yerde muhacirsin"* buyurdu.

Safiyye binti Huyey

Daha önce geçmiştir.

Suheyb b. Sinân

٣٥٠٠- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَلْقَمَةَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنُ حَاطِبٍ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ لِصُهَيْبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا: مَا وَجَدْتُ عَلَيْكَ فِي الإِسْلامِ إِلا ثَلاثًا: تَكَنَّيْتَ أَبَا يَحْيَى، وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا﴾، وَإِنَّكَ لَمْ تُمْسِكْ شَيْئًا إِلا أَنْفَقْتَهُ، وَتُدْعَى إِلَى النَّمِرِ بْنِ قَاسِطٍ وَأَنْتَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ الأَوَّلِينَ وَمِمَّنْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ قَالَ: " أَمَّا قَوْلُكَ: إِنِّي تَكَنَّيْتُ أَبَا يَحْيَى، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَنَّانِي أَبَا يَحْيَى "، وَأَمَّا قَوْلُكَ: " إِنِّي لا أُمْسِكُ شَيْئًا إِلا أَنْفَقْتُهُ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ: ﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ﴾، وَأَمَّا قَوْلُكَ: إِنِّي أُدْعَى إِلَى النَّمِرِ فَإِنَّ الْعَرَبَ كَانَتْ يَسْبِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا، فَسَبَتْنِي طَائِفَةٌ مِنَ الْعَرَبِ فَبَاعُونِي بِسَوَادِ الْكُوفَةِ فَأَخَذْتُ بِلِسَانِهِمْ، وَلَوْ كُنْتُ مِنْ رَوْثَةٍ مَا ادَّعَيْتُ إِلا إِلَيْهَا " [١٥٣/١]

3500- Yahya b. Abdirrahman b. Hâtıb der ki: Hz. Ömer, Suheyb'e şöyle dedi: "İslam'da senin hakkında şu üç şeyi anlamadım: Sana Ebû Yahya künyesi verildi. Halbuki Allah: **«Bu adı daha önce kimseye vermemiştik»**[1] buyuruyor. Sen elde ettiğin her şeyi infak ediyorsun. Allah'ın kendilerine nimetler verdiği ilk muhacirlerden olmana rağmen Nemir b. Kâsıt'a nisbet ediliyorsun."

Suheyb ona şöyle karşılık verdi: "Bana Ebû Yahya künyesi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tarafından verildi. Allah: **«Siz hayra ne harcarsanız, Allah onun yerine başkasını verir»**[2] buyurduğu için, elime geçen her şeyi infak ediyorum. Nemir'e nisbet edilmemin sebebi ise şudur: Araplar birbirini esir ederlerdi. Araplardan bir grup beni esir alıp Kûfe bölgesinde sattılar. Onların dilini öğrendim. Eğer dışkıların soyundan olsaydım, kendimi ona nisbet ederdim."

---

[1] Meryem Sur. 7

[2] Sebe Sur. 39

٣٥٠١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّقِّيُّ، حَدَّثَنَا حَكِيمُ بْنُ سَيْفٍ، قَالا: حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ، عَنْ حَمْزَةَ بْنِ صُهَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رضى اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، قَالَ لَهُ: يَا صُهَيْبُ، اكْتَنَيْتَ وَلَيْسَ لَكَ وَلَدٌ، وَانْتَمَيْتَ إِلَى الْعَرَبِ وَأَنْتَ رَجُلٌ مِنَ الرُّومِ، فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، " أَمَّا قَوْلُكَ: اكْتَنَيْتَ وَلَيْسَ لَكَ وَلَدٌ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَنَّانِي بِأَبِي يَحْيَى "، وَأَمَّا قَوْلُكَ: " انْتَمَيْتَ إِلَى الْعَرَبِ وَأَنْتَ رَجُلٌ مِنَ الرُّومِ، فَإِنِّي رَجُلٌ مِنَ النَّمِرِ بْنِ قَاسِطٍ سُبِيتُ مِنَ الْمَوْصِلِ بَعْدَ أَنْ كُنْتُ غُلامًا، فَقَدْ عَرَفْتُ أَهْلِي وَنَسَبِي " وَرَوَاهُ زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ، فَزَادَ فِيهِ [١٥٣/١]

3501- Hamza b. Suheyb, babasından bildiriyor: Ömer b. el-Hattâb: "Ey Suheyb! Çocuğu olmamasına rağmen sana (Ebû Yahya diye) künye verildi. Sen Rumlardan olmana rağmen Araplara nisbet edildin. Bu nasıl oluyor?" deyince, Suheyb şöyle karşılık verdi: "Ey müminlerin emiri! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellam) bana Ebû Yahya künyesini verdi. Rumlardan olmama gelince, ben Nemir b. Kâsıt'lardanım. Musul'da esir edildim. Esir olduktan sonra da ailemi ve nesebimi öğrendim."

٣٥٠٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ الْحُمَيْدِيُّ، وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ نَصْرٍ، حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَمَّالُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْمَخْزُومِيُّ، قَالا: حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ زِيَادِ بْنِ صَيْفِيِّ بْنِ صُهَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ صُهَيْبٍ، قَالَ: " لَمْ يَشْهَدْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَشْهَدًا قَطُّ إِلا كُنْتُ حَاضِرَهُ، وَلَمْ يُبَايِعْ بَيْعَةً قَطُّ إِلا كُنْتُ حَاضِرَهُ، وَلَمْ يُسْرِ سَرِيَّةً قَطُّ إِلا كُنْتُ حَاضِرَهَا، وَلا غَزَا غَزَاةً قَطُّ أَوَّلَ الزَّمَانِ وَآخِرَهُ إِلا كُنْتُ فِيهَا عَنْ يَمِينِهِ أَوْ شِمَالِهِ، وَمَا خَافُوا أَمَامَهُمْ قَطُّ إِلا وَكُنْتُ أَمَامَهُمْ، وَلا مَا وَرَاءَهُمْ إِلا كُنْتُ وَرَاءَهُمْ، وَمَا جَعَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَيْنِي وَبَيْنَ الْعَدُوِّ قَطُّ حَتَّى تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ "، السِّيَاقُ لِمُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، وَهُوَ أَتَمُّ [١٥١/١]

3502- Suheyb der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bulunduğu her olayda ben de vardım. Her biatta ben de hazır bulundum. Her müfrezesine ben de katıldım. Hem başlarda, hem sonlarda yaptığı her gazvede ben de sağında veya solunda yer aldım. Önlerinden veya arkalarından gelen her tehlikeye karşı ben onları korudum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat edene kadar onu düşmanla başbaşa bırakmadım."[1]

٣٥٠٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا عَفَّانُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدِ بْنِ جُدْعَانَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، قَالَ: لَمَّا أَقْبَلَ صُهَيْبٌ مُهَاجِرًا نَحْوَ النَّبِيِّ ﷺ فَاتَّبَعَهُ نَفَرٌ مِنْ قُرَيْشٍ نَزَلَ عَنْ رَاحِلَتِهِ وَانْتَثَلَ مَا فِي كِنَانَتِهِ، ثُمَّ قَالَ: يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، لَقَدْ عَلِمْتُمْ أَنِّي مِنْ أَرْمَاكُمْ رَجُلا، وَايْمُ اللَّهِ لا تَصِلُونَ إِلَيَّ حَتَّى أَرْمِيَ بِكُلِّ سَهْمٍ مَعِي فِي كِنَانَتِي، ثُمَّ أَضْرِبُ بِسَيْفِي مَا بَقِيَ فِي يَدِي مِنْهُ شَيْءٌ، افْعَلُوا مَا شِئْتُمْ، وَإِنْ شِئْتُمْ دَلَلْتُكُمْ عَلَى مَالِي وَثِيَابِي بِمَكَّةَ وَخَلَّيْتُمْ سَبِيلِي، قَالُوا: نَعَمْ، فَلَمَّا قَدِمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْمَدِينَةَ، قَالَ " رَبِحَ الْبَيْعُ أَبَا يَحْيَى، رَبِحَ الْبَيْعُ أَبَا يَحْيَى "، قَالَ: وَنَزَلَتْ: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ﴾ [١/١٥١]

3503- Saîd b. el-Müseyyeb der ki: Suheyb, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) hicret etmek için çıkınca, Kureyş'ten bir grup peşine düştü. Bunun üzerine Suheyb bineğinden inip ok kabında bulunan okları ortaya döküp yayını eline aldı ve şöyle dedi: "Ey Kureyş topluluğu! Çok iyi bilirsiniz ki ben sizin en iyi ok atan kişinizim. Allah'a yemin olsun ki okluğumdaki bütün okları atıp tüketmedikçe, sonra da elimde en ufak bir parçası kaldığı müddet kılıcımla döğüşmedikçe siz bana ulaşamayacaksınız. Sonra da istediğinizi yapın. Eğer isterseniz size Mekke'deki malımın ve giysilerimin yerini söylerim, buna karşılık beni serbest bırakırsınız." Onlar: "Olur" dediler. Suheyb Medine'ye Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Alışverişin kâr etti, ey Ebû Yahya, Alışverişin kâr etti, ey Ebû Yahya"* buyurdu. Bunun üzerine: **"İnsanlardan öyleleri de var ki, Allah'ın rızasını almak için kendini feda eder. Allah da kullarına şefkatlidir"**[2] âyeti nazil oldu.[3]

٣٥٠٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُعِينِيُّ الأَصْبَهَانِيُّ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحَرِيشِ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا حُصَيْنُ بْنُ حُذَيْفَةَ، قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبِي،

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (8/43).

[2] Bakara Sur. 207

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (8/43).

وَعُمُومَتِي، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ صُهَيْبٍ، قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ وَخَرَجَ مَعَهُ أَبُو بَكْرٍ، وَكُنْتُ قَدْ هَمَمْتُ بِالْخُرُوجِ مَعَهُ وَصَدَّنِي فِتْيَانٌ مِنْ قُرَيْشٍ، فَجَعَلْتُ لَيْلَتِي تِلْكَ أَقُومُ لا أَقْعُدُ، وَقَالُوا: قَدْ شَغَلَهُ اللَّهُ ﷻ عَنْكُمْ بِبَطْنِهِ، وَلَمْ أَكُنْ شَاكِيًا، فَقَامُوا فَخَرَجْتُ فَلَحِقَنِي مِنْهُمْ نَاسٌ بَعْدَمَا سِرْتُ يُرِيدُونَ رَدِّي، فَقُلْتُ لَهُمْ: هَلْ لَكُمْ أَنْ أُعْطِيَكُمْ أَوَاقِيَّ مِنْ ذَهَبٍ وَحُلَّتَيْنِ لِي بِمَكَّةَ وَتُخْلُونَ سَبِيلِي وَتُوثِقُونَ لِي، فَفَعَلُوا فَتَبِعْتُهُمْ إِلَى مَكَّةَ فَقُلْتُ: احْفُرُوا تَحْتَ أُسْكُفَّةِ الْبَابِ فَإِنَّ تَحْتَهَا الأَوَاقِيَ، وَاذْهَبُوا إِلَى فُلانَةَ بِآيَةِ كَذَا وَكَذَا فَخُذُوا الْحُلَّتَيْنِ، فَخَرَجْتُ حَتَّى قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قُبَاءَ، قَبْلَ أَنْ يَتَحَوَّلَ مِنْهَا، فَلَمَّا رَآنِي، قَالَ: " يَا أَبَا يَحْيَى رَبِحَ الْبَيْعُ "، ثَلاثًا، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا سَبَقَنِي إِلَيْكَ أَحَدٌ، وَمَا أَخْبَرَكَ إِلا جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ [١٥٢/١]

3504- Suheyb anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye doğru yola çıkınca Ebû Bekr de onunla beraber çıktı. Ben de onunla beraber çıkmak istedim; ama Kureyş'ten iki genç bana engel oldular. O gece yerimde duramadım. Benim için: "Karnındaki rahatsızlıktan dolayı Allah onun gitmesine engel oldu" dediler. Ancak benim bir şikâyetim yoktu. Uyuduklarında ben de çıktım. Bayağı gittikten sonra beni geri döndürmek için peşimden bazıları geldi. Onlara: "Size birkaç ûkiyye altın ile Mekke'de bulunan ipek giysilerinden versem beni bırakıp güvence verir misiniz?" dediğimde kabul ettiler. Mekke'ye kadar onlarla gittim. Onlara: "Kapının eşiğini kazın altınları orada bulacaksınız. Filan kadına da şu parolayla gidin, iki elbiseyi ondan alın" dedim. Ben de yola çıkıp Kubâ'dan henüz çıkmadan Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yetiştim. Beni görünce üç defa: *"Ey Ebû Yahyâ! Ticaretin kârlı mı oldu?"* buyurdu. Ben de: "Ey Allah'ın Resûlü! Senden önce beni kimse görmedi. Sana bunu Cebrâîl'den başkası bildirmemiştir!" dedim.[1]

٣٥٠٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شَبِيبٍ الْغَسَّالُ الأَصْبَهَانِيُّ، حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ زَبَالَةَ، حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ زِيَادِ بْنِ صَيْفِيِّ بْنِ صُهَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ صُهَيْبٍ ، أَنَّ الْمُشْرِكِينَ لَمَّا أَطَافُوا بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَقْبَلُوا عَلَى الْغَارِ وَأَدْبَرُوا، قَالَ " وَاصُهَيْبَاهُ، وَلا صُهَيْبَ لِي "، فَلَمَّا أَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْخُرُوجَ بَعَثَ أَبَا بَكْرٍ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاثًا إِلَى صُهَيْبٍ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (8/37).

فَوَجَدَهُ يُصَلِّي، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لِلنَّبِيِّ ﷺ: وَجَدْتُهُ يُصَلِّي وَكَرِهْتُ أَنْ أَقْطَعَ عَلَيْهِ صَلاتَهُ، فَقَالَ: " أَصَبْتَ "، وَخَرَجَا مِنْ لَيْلَتِهِمَا، فَلَمَّا أَصْبَحَ خَرَجَ حَتَّى أَتَى أُمَّ رُومَانَ زَوْجَةَ أَبِي بَكْرٍ فَقَالَتْ: أَلا أَرَاكَ هَهُنَا، وَقَدْ خَرَجَ أَخَوَاكَ، وَوَضَعَا لَكَ شَيْئًا مِنْ زَادِهِمَا، قَالَ صُهَيْبٌ: فَخَرَجْتُ حَتَّى دَخَلْتُ عَلَى زَوْجَتِي، فَأَخَذْتُ سَيْفِي وَجُعْبَتِي وَقَوْسِي حَتَّى أَقْدُمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْمَدِينَةَ، فَأَجِدُهُ وَأَبَا بَكْرٍ جَالِسَيْنِ، فَلَمَّا رَآنِي أَبُو بَكْرٍ قَامَ إِلَيَّ فَبَشَّرَنِي بِالآيَةِ الَّتِي نَزَلَتْ فِيَّ وَأَخَذَ بِيَدِي، فَلُمْتُهُ بَعْضَ اللائِمَةِ فَاعْتَذَرَ، وَرَبَّحَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " رَبِحَ الْبَيْعُ أَبَا يَحْيَى " [١٥٢/١]

3505- Suheyb anlatıyor: Müşrikler Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) etrafını kuşatıp mağaraya gelip gidince: *"Vah Suheyb! Suheyb'im yok artık!"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) mağaradan çıkmak isteyince Ebû Bekr'i iki veya üç defa Suheyb'in yanına gönderdi; ancak Ebû Bekr her defasında Suheyb'in namaz kıldığını gördü ve Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Namaz kıldığını gördüm ve namazını bölmek istemedim" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İsabet ettin"* buyurdu.

O gece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve Ebû Bekr, Mekke'den çıktılar. Sabah olunca Suheyb Ebû Bekr'in hanımı Ümmü Rûmân'ın yanına gitti. Ümmü Rûman: "Kardeşlerin Mekke'den çıktıkları halde seni daha burada mı görüyorum? Onlar azıklarından sana bir miktar bıraktılar" dedi. Suheyb der ki: Bunun üzerine oradan çıkıp hanımımın yanına girdim ve kılıcımla sadağımı ve yayımı alıp çıkarak Resûlullah'ın(sallallahu aleyhi vesellem) yanına Medine'ye varıncaya kadar yoluma devam ettim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Bekr ile otururken gördüm ve Ebû Bekr beni görünce elimden tutup hakkımda inen âyeti bana müjdeledi. Ben, Mekke'den çıkarken bana haber vermediği için onu kınayınca, benden özür diledi. Allah'ın Resûlü de kazançlı çıktığımı söyleyip: *"Alışveriş kar etti ev Ebû Yahya"* buyurdu.

Talha b. Ubeydillah

Daha önce geçmişti.

Âmir b. Rabîa

٣٥٠٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُوسَى الْخَطْمِيُّ، حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ نَصْرٍ الْمُخَرِّمِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ اللَّيْثِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو هَمَّامٍ مُحَمَّدُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ، " أَنَّهُ نَزَلَ بِهِ رَجُلٌ مِنَ الْعَرَبِ، فَأَكْرَمَ عَامِرٌ مَثْوَاهُ وَكَلَّمَ فِيهِ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَجَاءَهُ الرَّجُلُ، فَقَالَ: إِنِّي اسْتَقْطَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَادِيًا مَا فِي الْعَرَبِ بِوَادٍ أَفْضَلَ مِنْهُ، وَقَدْ أَرَدْتُ أَنْ أَقْطَعَ لَكَ مِنْهُ قِطْعَةً تَكُونُ لَكَ وَلِعَقِبِكَ مِنْ بَعْدِكَ، قَالَ عَامِرٌ: لا حَاجَةَ لِي فِي قِطْعَتِكَ، نَزَلَتِ الْيَوْمَ سُورَةٌ أَذْهَلَتْنَا عَنِ الدُّنْيَا: ﴿اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُعْرِضُونَ﴾ [١٧٩/١]

3506- Abdurrahmân b. Zeyd b. Eslem, babasından bildiriyor: Âmir b. Rabîa'ya Araplardan bir adam misafir oldu. Onu en güzel bir şekilde ağırlayıp Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) görüştürdü. Adam Hz. Peygamber'le (sallallahu aleyhi vesellem) görüştükten sonra onun yanına geldi ve şöyle dedi: "Bugün Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) ıkta olarak öyle bir vadi aldım ki Arap bölgesinde ondan daha iyi bir vadi yok. O vadiden sana da bir parça vermek isterim." Âmir ona şöyle karşılık verdi: "Bana vereceğin toprak parçasına ihtiyacım yok! Zira bugün: **"İnsanların hesaba çekilecekleri (gün) yaklaştı. Hal böyle iken onlar, gaflet içinde yüz çevirdiler"**[1] âyeti nazil oldu ki, tüm dünyadan bizleri soğuttu!"

٣٥٠٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا الْمَسْعُودِيُّ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ حَفْصٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: " إِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَيَبْعَثُنَا فِي السَّرِيَّةِ مَا لَنَا زَادٌ إِلا السَّلْفُ، يَعْنِي الْجِرَابَ مِنَ التَّمْرِ، فَيَقْسِمُهُ صَاحِبُهُ بَيْنَنَا قَبْضَةً قَبْضَةً حَتَّى يَصِيرَ إِلَى تَمْرَةٍ "، قَالَ: فَقُلْتُ: وَمَا كَانَ يَبْلُغُ مِنَ التَّمْرَةِ؟ قَالَ: " لا تَقُلْ ذَلِكَ يَا بُنَيَّ، وَلَبَعْدُ أَنْ فَقَدْنَاهَا فَاخْتَلَطْنَا إِلَيْهَا " [١٧٩/١]

3507- Abdullah b. Âmir b. Rabîa bildiriyor: Babam şöyle dedi: "Bazen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizleri bir müfrezede gönderdiği zaman yiyecek olarak yanımızda bir torbalık hurma olurdu. Torbayı taşıyan kişi bu hurmaları bizlere avuç avuç dağıtırdı. En son artık her birimize birer hurma düşerdi." Kendisine: "Bir hurmadan ne çıkar ki?" diye sorduğumda ise: "Bir hurmayı az görme evladım! Zira zaman geldi o da bitti ve bir hurmayı dahi arar olduk" dedi.

---

[1] Enbiyâ Sur. 1

Âmir b. Abdillah b. el-Cerrâh; Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh

Daha önce geçmişti.

Hz. Âişe

Daha önce geçmişti.

Abdullah b. Cahş

٣٥٠٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، قَالَ: " أَوَّلُ لِوَاءٍ عُقِدَ فِي الإِسْلامِ لِوَاءُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَحْشٍ، وَأَوَّلُ مَغْنَمٍ قُسِّمَ فِي الإِسْلامِ مَغْنَمُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَحْشٍ " [١٠٨/١]

3508- Şa'bî der ki: İslam'da (kendisine sancak verilip) komutan olarak tayin edilen ilk kişi Abdullah b. Cahş'tır. İslam'da paylaştırılan ilk ganimet, Abdullah b. Cahş'ın komutasında elde edilen ganimettir.

٣٥٠٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا طَاهِرُ بْنُ عِيسَى الْمِصْرِيُّ، حَدَّثَنَا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنِي أَبُو صَخْرٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قُسَيْطٍ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جَحْشٍ، قَالَ لَهُ يَوْمَ أُحُدٍ: أَلا تَدْعُو اللَّهَ، فَخَلَوْا فِي نَاحِيَةٍ فَدَعَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَحْشٍ، فَقَالَ: " يَا رَبِّ، إِذَا لَقِيتُ الْعَدُوَّ غَدًا فَلَقِّنِي رَجُلا شَدِيدًا بَأْسُهُ، شَدِيدًا حَرْدُهُ، أُقَاتِلُهُ فِيكَ وَيُقَاتِلُنِي، ثُمَّ يَأْخُذُنِي فَيَجْدَعُ أَنْفِي وَأُذُنِي، فَإِذَا لَقِيتُكَ غَدًا قُلْتَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ، مَنْ جَدَعَ أَنْفَكَ وَأُذُنَكَ؟ فَأَقُولُ: فِيكَ وَفِي رَسُولِكَ، فَتَقُولُ: صَدَقْتَ "، قَالَ سَعْدٌ: فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ آخِرَ النَّهَارِ وَإِنَّ أَنْفَهُ وَأُذُنَهُ لَمُعَلَّقَتَانِ فِي خَيْطٍ [١٠٨/١]

3509- Sa'd b. Ebî Vakkâs der ki: Uhud günü Abdullah b. Cahş bana: "Allah'a dua etmeyecek misin?" dedi ve bir kenara çekildik. Abdullah şöyle dua etti: "Ey Rabbim! Yarın düşmanla karşılaştığımızda benim karşıma sert, güçlü ve acımasız bir kâfiri çıkar. Onunla Senin rızan için savaşayım, o da benimle savaşsın. Sonra beni alıp burnumu ve kulağımı kessin. Sana kavuştuğum zaman: "Ey Abdullah! Burnunu ve kulaklarını kim kesti?" diye sorduğunda: "Senin ve Resûlü'nün yolunda kesildiler" diyeyim. Sen de: "Doğru söyledin" diyesin." Sa'd der ki: "Günün sonunda onu, burnu ve kulaklarının bir ipe asılmış olarak gördüm."

٣٥١٠- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ ابْنِ جُدْعَانَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَحْشٍ: " اللَّهُمَّ أُقْسِمُ عَلَيْكَ أَنْ أَلْقَى الْعَدُوَّ غَدًا فَيَقْتُلُونِي، ثُمَّ يَبْقُرُوا بَطْنِي، وَيَجْدَعُوا أَنْفِي، أَوْ أُذُنِي، أَوْ جَمِيعَهَا، ثُمَّ تَسْأَلُنِي: فِيمَ ذَلِكَ؟ فَأَقُولُ: فِيكَ "، قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ: فَإِنِّي لأَرْجُو أَنْ يَبَرَّ اللَّهُ آخِرَ قَسَمِهِ كَمَا أَبَرَّ أَوَّلَهُ [١/١٠٩]

3510- Saîd b. el-Müseyyeb'in bildirdiğine göre Abdullah b. Cahş şöyle dua etti: "Allahım! Senin hakkın için yarın düşmanlarla karşılaşmak ve düşmanların beni öldürmesini, sonra karnımı deşmelerini, burnumu veya kulaklarımı ya da ikisini de kesmelerini, sonra bana: "Hangi sebeple böyle oldu?" diye sorunca: "Senin yolunda oldu" demeyi istiyorum." Saîd b. El-Müseyyeb der ki: "Allah'tan, onun duasının ilkini kabul ettiği gibi, diğerini de kabul etmesini dilerim."

Abdullah b. Revâha

٣٥١١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سَهْلٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُحَارِبِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، قَالَ: لَمَّا أَرَادَ ابْنُ رَوَاحَةَ الْخُرُوجَ إِلَى أَرْضِ مُؤْتَةَ مِنَ الشَّامِ، أَتَاهُ الْمُسْلِمُونَ يُوَدِّعُونَهُ فَبَكَى، فَقَالُوا لَهُ: مَا يُبْكِيكَ؟ قَالَ: أَمَا وَاللَّهِ مَا بِي حُبُّ الدُّنْيَا وَلا صَبَابَةً لَكُمْ، وَلَكِنْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " قَرَأَ هَذِهِ الآيَةَ: ﴿وَإِنْ مِنْكُمْ إِلا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا﴾، فَقَدْ عَلِمْتُ أَنِّي وَارِدُ النَّارَ، وَلا أَدْرِي كَيْفَ الصَّدَرُ بَعْدَ الْوُرُودِ " [١/١١٨]

3511- Urve b. ez-Zübeyr bildiriyor: İbn Revâha, Mûte'ye doğru gitmek üzere Şam'dan yola çıkarken, vedalaşmak için Müslümanlar yanına geldi. İbn Revâha ağlayınca Müslümanlar: "Neden ağlıyorsun?" diye sordular. İbn

Revâha şöyle dedi: "Vallahi ne dünyayı sevdiğimden, ne de sizleri özleyeceğimden ağlıyorum. Ama Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): **"İçinizden, oraya (Cehenneme) uğramayacak hiçbir kimse yoktur. Bu, Rabbin için kesinleşmiş bir hükümdür"**[1] âyetini okuduğunu işittim. Benim de ateşe gireceğimi öğrendim; ama ateşe girdikten sonra nasıl çıkacağımı bilemiyorum, onun için ağlıyorum."

٣٥١٢- حَدَّثَنَا فَارُوقُ بْنُ عَبْدِ الْكَبِيرِ، حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ الْخَلِيلِ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيِّ، قَالَ: زَعَمُوا أَنَّ ابْنَ رَوَاحَةَ، بَكَى حِينَ أَرَادَ الْخُرُوجَ إِلَى مُؤْتَةَ، فَبَكَى أَهْلُهُ حِينَ رَأَوْهُ يَبْكِي، فَقَالَ: " وَاللَّهِ مَا بَكَيْتُ جَزَعًا مِنَ الْمَوْتِ، وَلا صَبَابَةً لَكُمْ، وَلَكِنِّي بَكَيْتُ مِنْ قَوْلِ اللَّهِ ﷾: ﴿وَإِنْ مِنْكُمْ إِلا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا﴾، فَأَيْقَنْتُ أَنِّي وَارِدُهَا، وَلَمْ أَدْرِ أَأَنْجُو مِنْهَا أَمْ لا "
[١١٨/١]

3512- İbn Şihâb ez-Zührî bildiriyor: Söylediklerine göre İbn Revâha, Mûte'ye gitmek üzereyken ağlamış, ailesi de onun ağladığını görüp ağlamaya başlamışlardır. Ancak İbn Revâha onlara şöyle demiştir: "Vallahi ne ölümden korktuğum ne de sizleri özleyeceğim için ağlıyorum. Ama Allah'ın: **«İçinizden, oraya (Cehenneme) uğramayacak hiçbir kimse yoktur. Bu, Rabbin için kesinleşmiş bir hükümdür»**[2] buyruğu dolayısıyla ağladım. Çünkü ben de Cehenneme uğrayacağım; ama oradan kurtulup kurtulamayacağımı bilmiyorum!"

Abdullah b. ez-Zübeyr b. el-Avvâm el-Esedî

٣٥١٣- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو الأَحْمَسِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ، وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا دُحَيْمٌ، حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، وَ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ، قَالا: " خَرَجَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ مُهَاجِرَةً إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهِيَ حُبْلَى بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ،

---

[1] Meryem Sur. 71

[2] Meryem Sur. 71

فَوَضَعَتْهُ فَلَمْ تُرْضِعْهُ حَتَّى أَتَتْ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخَذَهُ فَوَضَعَهُ فِي حِجْرِهِ، فَطَلَبُوا تَمْرَةً يُحَنِّكُهُ بِهَا حَتَّى وَجَدُوا، فَكَانَ أَوَّلَ شَيْءٍ دَخَلَ بَطْنَهُ رِيقُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَسَمَّاهُ عَبْدَ اللَّهِ "، قَالَ شُعَيْبٌ فِي حَدِيثِهِ: فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِتَمْرَةٍ، فَقَالَتْ عَائِشَةُ: فَمَكَثْنَا سَاعَةً نَلْتَمِسُهَا قَبْلَ أَنْ نَجِدَهَا فَمَضَغَهَا ثُمَّ وَضَعَهَا فِي فِيهِ [١/٣٣٣]

3513- Hişâm b. Urve ve Fâtıma binti'l-Münzir şöyle dediler: Esmâ binti Ebî Bekr, Abdullah b. ez-Zübeyr'e hamileyken Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellam) yanına hicret etmek için yola çıktı. Yolda doğum yapınca, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına varıncaya kadar emzirmedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu kucağına alıp. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir hurma isteyip çiğnedikten sonra onun ağzına sürdü. Böylece Abdullah'ın karnına giren ilk şey, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ağız suyu oldu." Şuayb der ki: Hz. Âişe: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) hurma isteyince bir saat aradık. Hurma getirilince de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu çiğneyip Abdullah'ın ağzına koydu" dedi.[1]

٣٥١٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا دُرَّانُ بْنُ سُفْيَانَ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا الْهُنَيْدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَاعِزٍ، قَالَ سَمِعْتُ عَامِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، يُحَدِّثُ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ: أَنَّهُ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يَحْتَجِمُ، فَلَمَّا فَرَغَ، قَالَ: " يَا عَبْدَ اللَّهِ، اذْهَبْ بِهَذَا الدَّمِ فَأَهْرِقْهُ حَيْثُ لا يَرَاكَ أَحَدٌ "، فَلَمَّا بَرَزْتُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَمَدْتُ إِلَى الدَّمِ فَحَسَوْتُهُ، فَلَمَّا رَجَعْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَا صَنَعْتَ يَا عَبْدَ اللَّهِ؟ " قُلْتُ: جَعَلْتُهُ فِي مَكَانٍ ظَنَنْتُ أَنَّهُ خَافٍ عَلَى النَّاسِ، قَالَ: " فَلَعَلَّكَ شَرِبْتَهُ؟ " قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: " وَمَنْ أَمَرَكَ أَنْ تَشْرَبَ الدَّمَ، وَيْلٌ لَكَ مِنَ النَّاسِ، وَوَيْلُ النَّاسِ مِنْكَ " [١/٣٢٩]

3514- Âmir b. Abdillah b. ez-Zübeyr'in, babasından bildirdiğine göre Abdullah hacamat olan Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gitti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) hacamat olmayı bitirince: *"Ey Abdullah! Şu kanı al ve kimsenin görmeyeceği yere dök"* buyurdu. Abdullah der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanından ayrılınca kanı alıp içtim. Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) dönünce: *"Ne yaptın ey Abdullah?"* diye sordu. Ben: "İnsanların göremeyeceği bir yere koydum" cevabını verince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu içmiş olmayasın?"* diye sordu. Ben: "Evet" deyince, Resûlullah

---

[1] Buhârî (3909,5469) ve Müslim (2146).

(sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana kanı kim içmeni söyledi? Vay sana, insanlardan çekeceklerinden ve vay senden dolayı insanların başına geleceklere"* buyurdu.[1]

٣٥١٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْجُرَشِيُّ، حَدَّثَنَا سَعْدٌ أَبُو عَاصِمٍ مَوْلَى سُلَيْمَانَ بْنِ عَلِيٍّ، قَالَ: زَعَمَ لِي كَيْسَانُ مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، قَالَ: " دَخَلَ سَلْمَانُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَإِذَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ مَعَهُ طِسْتٌ يَشْرَبُ مَا فِيهَا، فَدَخَلَ عَبْدُ اللَّهِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ لَهُ: " فَرَغْتَ؟ "، قَالَ: نَعَمْ، قَالَ سَلْمَانُ: مَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " أَعْطَيْتُهُ غُسَالَةَ مَحَاجِمِي يُهرِيقَ مَا فِيهَا "، قَالَ سَلْمَانُ: ذَاكَ شَرِبَهُ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ، قَالَ: " شَرِبْتَهُ؟ "، قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " لِمَ؟ " قَالَ: أَحْبَبْتُ أَنْ يَكُونَ دَمُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي جَوْفِي، فَقَالَ بِيَدِهِ عَلَى رَأْسِ ابْنِ الزُّبَيْرِ، وَقَالَ: " وَيْلٌ لَكَ مِنَ النَّاسِ، وَوَيْلُ النَّاسِ مِنْكَ، لا تَمَسُّكَ النَّارُ إِلا قَسَمَ الْيَمِينِ " [١/٣٣٠]

3515- Abdullah b. ez-Zübeyr'in azatlısı Keysân der ki: Selmân, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girerken, Abdullah b. ez-Zübeyr'in elinde bir tencere olduğunu ve içindekini içtiğini gördü. Abdullah, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girince: *"Dediğimi yaptın mı?"* diye sordu. Abdullah: "Evet" cevabını verince, Selmân: "O nedir ey Allah'ın Resûlü?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hacamat kanını dökmesi için vermiştim"* buyurunca, Selmân: "Seni hak olarak gönderene yemin ederim ki onu içti" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu içtin mi?"* diye sorunca, Abdullah: "Evet" cevabını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesallem): *"Neden?"* diye sorunca, Abdullah: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kanının içimde olmasını istedim" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) elini İbnu'z-Zübeyr'in başına koydu ve: *"İnsanlardan yana vay haline! Senden yana insanların vay haline! Cehennem ateşi sana sadece Allah'ın (herkesin cehenneme uğrayacağına dair) ettiği yeminden dolayı dokunacaktır"* buyurdu.[2]

٣٥١٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا أَبُو الْمُحَيَّاةِ يَحْيَى بْنُ يَعْلَى التَّيْمِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: دَخَلْتُ مَكَّةَ بَعْدَمَا قُتِلَ ابْنُ الزُّبَيْرِ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (8/273), Hâkim (3/554) ve Beyhakî (7/67).

[2] Darekutni (1/228) ve İbn Asâkir (7/401).

بِثَلاثَةِ أَيَّامٍ، وَهُوَ حِينَئِذٍ مَصْلُوبٌ، قَالَ: فَجَاءَتْ أُمُّهُ عَجُوزٌ طَوِيلَةٌ مَكْفُوفَةُ الْبَصَرِ، فَقَالَتْ لِلْحَجَّاجِ: أَمَا آنَ لِهَذَا الرَّاكِبِ أَنْ يَنْزِلَ؟ فَقَالَ الْحَجَّاجُ: الْمُنَافِقُ، فَقَالَتْ: وَاللَّهِ مَا كَانَ مُنَافِقًا، وَإِنْ كَانَ لَصَوَّامًا قَوَّامًا بَرًّا، قَالَ: انْصَرِفِي يَا عَجُوزُ، فَإِنَّكِ قَدْ خَرِفْتِ، قَالَتْ: لا وَاللَّهِ مَا خَرِفْتُ مُنْذُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " يَخْرُجُ مِنْ ثَقِيفٍ كَذَّابٌ وَمُبِيرٌ، فَأَمَّا الْكَذَّابُ فَقَدْ رَأَيْنَاهُ، وَأَمَّا الْمُبِيرُ فَأَنْتَ " [١/٣٣٣]

3516- Yahya b. Ya'lâ et-Teymî, babasından bildiriyor: İbnu'z-Zübeyr öldürüldükten üç gün sonra Mekke'ye girdim. Bu sırada o asılmıştı. İhtiyar ve uzun boylu olan ve gözleri görmeyen annesi gelip (Zalim lakaplı vali) Haccâc'a: "Bunun indirilmesinin zamanı gelmedi mi?" dedi. Haccâc: "Bu münafık mı?" deyince, annesi: "Vallahi, münafık değildi. O, çok oruç tutan, namaz kılan ve iyi biriydi" karşılığını verdi. Haccâc: "Git ey ihtiyar. Sen bunamışsın" deyince ise: "Vallahi Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sakîf kabilesinden bir yalancı ve helak edici çıkacak"* sözünü duyduğumdan bu yana bunamadım. Yalancıyı gördük. Helak edici de sensin" dedi.

٣٥١٧- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُمَيْدٍ الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنَا أَسْلَمُ بْنُ سَهْلٍ الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَسَّانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَطَاءٍ، حَدَّثَنَا زِيَادٌ الْجَصَّاصُ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدِ بْنِ جُدْعَانَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ، فَمَرَّ عَلَى ابْنِ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَوَقَفَ عَلَيْهِ، فَقَالَ: رَحِمَكَ اللَّهُ، فَإِنَّكَ مَا عَلِمْتُ صَوَّامًا قَوَّامًا وَصُولا لِلرَّحِمِ، وَإِنِّي لأَرْجُو أَنْ لا يُعَذِّبَكَ اللَّهُ ﷾ ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيَّ، فَقَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ " [١/٣٣٤]

3517- Mücâhid der ki: İbn Ömer ile beraberken İbnu'z-Zübeyr'in gelip yanında durdu ve: "Allah sana merhamet etsin. Bildiğim kadarıyla sen oruç tutan, namaz kılan ve akrabayı gözeten birisin. Dilerim ki Allah sana azab etmez" deyip bana döndü ve şöyle dedi: "Ebû Bekr es-Sıddik'in bana söylediğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kötülük yaparsa onunla cezalandırılır"* buyurdu.[1]

---

[1] Ahmed (1/6).

Abdullah b. Selâm

٣٥١٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ مُسْهِرٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ .ح وَحَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنَا إِسْحَاقُ الْفَرْوِيُّ، قَالُوا: ثَنَا مالك، عَنْ سالم أَبِي النَّضْرِ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ " ﷺ يَقُولُ لأَحَدٍ يَمْشِي عَلَى الأَرْضِ، إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، إلا لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلامٍ وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ: ﴿وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى مِثْلِهِ﴾ لَمْ يَذْكُرِ الْفَرْوِيُّ نزُولَ الآيَةِ "، رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى، وَيَحْيَى بْنُ نَصْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُوسُفَ وَهَذَا مِنْ صَحِيحِ حَدِيثِ مَالِكٍ وَقَدِيمِهِ [٣٤٤/٦]

3518- Âmir b. Sa'd, babasından bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Abdullah b. Selâm dışında yeryüzünde yürüyen hiç kimseye, cennetlik olduğunu söylediğini duymadım. **"İsrail oğullarından bir şahit de bunun benzerini görüp inandığı halde siz yine de büyüklük taslamışsanız"**[1] âyeti onun hakkında nazil oldu.[2]

Abdullah b. Ömer b. el-Hattâb

٣٥١٩- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُتَيْبٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُهَاجِرٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ: " لَمَّا نزَلَتْ: ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾، دَعَا ابْنُ عُمَرَ جَارِيَةً لَهُ فَأَعْتَقَهَا " [٢٩٥/١]

3519- Mücahid, İbn Ömer'den bildiriyor: **"Sevdiğiniz şeylerden sarf etmedikçe iyiliğe erişemezsiniz"**[3] âyeti nazil olunca İbn Ömer bir cariyesini çağırıp azad etti.

---

[1] Ahkaf Sur. 10

[2] Buhârî (3812), Müslim (2483/147) ve Ahmed (1/169, 177).

[3] Âl-i İmrân Sur. 92

٣٥٢٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ: كُنْتُ غُلامًا شَابًّا عَزِبًا، وَكُنْتُ أَنَامُ فِي الْمَسْجِدِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَكَانَ الرَّجُلُ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذَا رَأَى الرُّؤْيَا قَصَّهَا عَلَيْهِ، قَالَ: فَتَمَنَّيْتُ أَنْ أَرَى رُؤْيَا أَقُصُّهَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: فَرَأَيْتُ فِيَ النَّوْمِ كَأَنَّ مَلَكَيْنِ أَخَذَانِي فَذَهَبَا بِي إِلَى النَّارِ، فَإِذَا هِيَ مَطْوِيَّةٌ كَطَيِّ الْبِئْرِ، وَإِذَا لِلنَّارِ شَيْءٌ كَقَرْنِ الْبِئْرِ، يَعْنِي قَرْنَيْنِ كَقَرْنِ الْبِئْرِ، وَإِذَا فِيهَا نَاسٌ قَدْ عَرَفْتُهُمْ، فَجَعَلْتُ أَقُولُ: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ، أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ، فَلَقِيَهُمَا مَلَكٌ آخَرُ، فَقَالَ لِي: لَنْ تُرَعْ، فَقَصَصْتُهَا عَلَى حَفْصَةَ، فَقَصَّتْهَا حَفْصَةُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " نِعْمَ الرَّجُلُ عَبْدُ اللَّهِ، لَوْ كَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ "، قَالَ سَالِمٌ: فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بَعْدَ ذَلِكَ لا يَنَامُ مِنَ اللَّيْلِ إِلا قَلِيلا، رَوَاهُ أَحْمَدُ وَإِسْحَاقُ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ أَيُّوبُ، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، مُخْتَصَرًا [١/٣٠٣]

3520- İbn Ömer der ki: Genç ve bekâr bir delikanlı idim. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında Mescid'de uyurdum. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) henüz hayattayken kişi bir rüya gördüğü zaman gelip bunu ona anlatırdı. Ben de bir rüya görüp de bunu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) anlatmayı çok isterdim. Bir defasında rüyamda iki melek gördüm. Beni alıp Cehenneme götürdüler. Cehennemim bir kuyu gibi etrafının çevrili olduğunu ve yine kuyuda olduğu gibi iki direğinin bulunduğunu gördüm. İçinde de tanıdığım bazı insanlar vardı. Onları görünce: "Cehennemden Allah'a sığınırım! Cehennemden Allah'a sığınırım!" demeye başladım. O esnada meleğin biri beni götüren iki melekle karşılaştı. Bana: "Korkmayacaksın!" dedi. Bu rüyamı Hafsa'ya anlattım, Hafsa da Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) anlattı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Abdullah güzel adamdır! Keşke gece namazlarını da kılsa"* buyurdu.[1]

---

[1] Buhârî (121-112) ve Müslim (2479/140).

Abdullah b. Ömer

٣٥٢٠/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا طَاهِرُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ شُفَيٍّ الأَصْبَحِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: " عَقَلْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَلْفَ مَثَلٍ " [١٦٩/٥]

3520/a- Şufey el-Asbahî'nin bildirdiğine göre Abdullah b. Ömer: "Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) bin tane örnek (mesel) öğrendim" demiştir.

Abdullah b. Amr b. Harâm

٣٥٢١- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، ثنا فيضُ بْنُ الْوَثِيقِ، ثنا أَبُو عُبَادَةَ الأَنْصَارِيُّ، ثنا ابْنُ شِهَابٍ الزُّهْرِيُّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِجَابِرٍ: " أُبَشِّرُكَ بِخَيْرٍ؟ إِنَّ اللَّهَ أَحْيَا أَبَاكَ فَأَقْعَدَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ "، فَقَالَ: " تَمَنَّ عَلَيَّ عَبْدِي مَا شِئْتَ أُعْطِكَهُ "، قَالَ: يَا رَبِّ مَا عَبَدْتُكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ أَتَمَنَّى عَلَيْكَ أَنْ تَرُدَّنِي إِلَى الدُّنْيَا، فَأُقَاتِلَ مَعَ نَبِيِّكَ فَأُقْتَلَ فِيكَ مَرَّةً أُخْرَى، قَالَ: " إِنَّهُ قَدْ سَلَفَ مِنِّي أَنَّكَ إِلَيْهَا لا تَرْجِعُ " [٤/٢]

3521- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Câbir'e şöyle buyurdu: *"Seni hayırla müjdelerim. Allah babanı diriltip huzurunda oturttu. Sonra: «İste ey kulum; dilediğini vereyim» buyurdu. Baban: «Ey Rabbim! Sana hakkıyla ibadet edemedim. Beni dünyaya döndür, Peygamberin'le beraber senin yolunda yine savaşayım» deyince, Allah: «Daha önce oraya dönmeyeceğine hükmettim» buyurdu."*

٣٥٢٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا مِنْجَابُ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ قَيْسٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُتِلَ أَبِي يَوْمَ أُحُدٍ فَبَلَغَنِي ذَلِكَ، فَأَقْبَلْتُ، فَإِذَا هُوَ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مُسَجًّى، فَتَنَاوَلْتُ الثَّوْبَ عَنْ وَجْهِهِ، وَأَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَنْهَوْنَنِي كَرَاهِيَةَ أَنْ أَرَى مَا بِهِ مِنَ الْمُثْلَةِ، وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَاعِدٌ لا يَنْهَانِي، فَلَمَّا رُفِعَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا زَالَتِ الْمَلائِكَةُ حَافَّةً بِأَجْنِحَتِهَا حَتَّى رُفِعَ "، ثُمَّ لَقِيَنِي بَعْدَ أَيَّامٍ،

فَقَالَ: " أَيْ بُنَيَّ، أَلا أُبَشِّرُكَ؟ إِنَّ اللَّهَ تبارك وتعالى أَحْيَا أَبَاكُمْ، فَقَالَ: تَمَنَّهْ، فَقَالَ: أَتَمَنَّى يَا رَبِّ أَنْ تُعِيدَ رُوحِي وَتَرُدَّنِي إِلَى الدُّنْيَا حَتَّى أُقْتَلَ مَرَّةً أُخْرَى، فَقَالَ: إِنِّي قَضَيْتُ أَنَّهُمْ إِلَيْهَا لا يَرْجِعُونَ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ شُعْبَةُ، وَغَيْرُهُ [١٥٤/٣] [١٠٦/٥]

3522- Câbir b. Abdillah der ki: Uhud günü babamın öldürüldüğünü öğrenince ona doğru gittim ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önünce yatmış üzerinin örtülü olduğunu gördüm. Yüzüne örtülmüş giysiyi alırken, kesilmiş olan organlarını görmemi istemedikleri için Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbı bana engel olmaya kalktılar. Allah'ın Resûlü ise oturmuş engel olmuyordu. Babam kaldırılınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "Kaldırılıncaya kadar melekler kanatlarıyla onu sarmaladılar" buyurdu. Günler sonra benimle karşılaşınca da şöyle buyurdu: *"Oğul! Sana müjde vereyim mi? Allah babanızı diriltti ve: «İste" buyurdu. Baban: «Ey Rabbim! Bir daha öldürülmem için ruhumu iade edip beni dünyaya göndermeni istiyorum" deyince, Allah: «Ölenlerin oraya bir daha dönmeyeceğine hükmettim" buyurdu."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir"

Abdullah b. Kays Ebû Mûsa el-Eş'arî

٣٥٢٣- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ بُرَيْدَةَ يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ سَمِعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَوْتَ الأَشْعَرِيِّ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ وَهُوَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ، فَقَالَ: " لَقَدْ أُوتِيَ هَذَا مِزْمَارًا مِنْ مَزَامِيرِ آلِ دَاوُدَ "، فَحَدَّثْتُهُ بِذَلِكَ، فَقَالَ: أَنْتَ لِيَ الآنَ صَدِيقٌ حِينَ أَخْبَرْتَنِي هَذَا عَنْ نَبِيِّ اللَّهِ ﷺ حَدَّثَ بِهِ أَبُو إِسْحَاقَ السَّبِيعِيُّ وَالثَّوْرِيُّ وَشَرِيكٌ وَالنَّاسُ عَنْ مَالِكٍ [٢٥٧/١]

3523- Abdullah b. Bureyde'nin bildirdiğine göre babası şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Kur'ân okuyan Ebû Mûsa el-Eş'arî'nin sesini işitince: *"Buna Hz. Dâvud ailesinin nağmelerinden bir nağme verilmiştir"* buyurdu. Bunu Ebû Mûsa'ya anlattığımda: "Sen Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) bu müjdeyi naklettiğinden beri benim en yakın dostumsun" dedi.[1]

---

[1] Tirmizî (3010), Müslim (190), Hâkim (3/203) ve Ahmed (3/361).

٣٥٢٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ زَرْبِيٍّ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَقَدْ أُوتِيَ أَبُو مُوسَى مِزْمَارًا مِنْ مَزَامِيرِ آلِ دَاوُدَ " [٢٥٨/١]

3524- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ebû Mûsa'ya Hz. Dâvud ailesinin nağmelerinden bir nağme verilmiştir"* buyurdu.

٣٥٢٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ الأَصْبَهَانِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ يَزِيدَ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى ، قَالَ: " خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي غَزَاةٍ وَنَحْنُ سِتَّةُ نَفَرٍ نَعْتَقِبُ، قَالَ: وَنَقِبَتْ أَقْدَامُنَا وَنَقِبَتْ قَدَمَايَ وَتَسَاقَطَتْ أَظْفَارِي، فَكُنَّا نَلُفُّ عَلَى أَرْجُلِنَا الْخِرَقُ، فَسُمِّيَتْ غَزْوَةَ ذَاتِ الرِّقَاعِ لَمَّا كُنَّا نَعْصِبُ عَلَى أَرْجُلِنَا الْخِرَقَ "، قَالَ أَبُو بُرْدَةَ: فَحَدَّثَ أَبُو مُوسَى بِهَذَا الْحَدِيثِ ثُمَّ ذَكَرَ ذَلِكَ، فَقَالَ: مَا كُنْتُ أَصْنَعُ أَنْ أَذْكُرَ هَذَا الْحَدِيثَ، كَأَنَّهُ كَرِهَ أَنْ يَكُونَ شَيْءٌ مِنْ عَمَلِهِ أَفْشَاهُ، وَقَالَ: اللَّهُ يَجْزِي بِهِ [٢٦٠/١]

3525- Ebû Mûsa der ki: "Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) birlikte bir gazveye çıktık. İçlerinde benim de bulunduğum altı kişilik grubun bir tane devesi vardı ve buna sırayla biniyorduk. Yürümekten ayaklarımız delindi. Benim ayaklarım delinip tırnaklarım düştü. Ayaklarımıza çaput sarıyorduk. Ayaklarımıza sardığımız çaputlardan dolayı bu gazaya «Zâtu'r-Rikâ' (Çaputlular) Gazvesi» denildi." Ravi Ebû Burde der ki: "Ebû Mûsa bunu anlattıktan sonra amelinden böylesi bir şeyi ifşa etmiş olmaktan hoşlanmamış gibi: "Ben bunu anlatmak için yapmamıştım. Ancak yaptığımın mükâfatını Allah verecektir" dedi.[2]

---

[1] Abdurrezzak (2/485), Müslim (793/235) ve Ahmed (5/350).

[2] Buhârî (4128) ve Müslim (1816).

Abdullah b. Mes'ûd

٣٥٢٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، فَقَالَ: إِنِّي جِئْتُكَ مِنْ عِنْدِ رَجُلٍ يُمِلُّ الْمُصْحَفَ عَنْ ظَهْرِ قَلْبٍ، فَفَزِعَ عُمَرُ وَغَضِبَ، وَقَالَ: وَيْحَكَ، انْظُرْ مَا تَقُولُ، قَالَ: مَا جِئْتُكَ إِلا بِالْحَقِّ، قَالَ: مَنْ هُوَ؟ قَالَ: عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ، قَالَ: مَا أَعْلَمُ أَحَدًا أَحَقَّ بِذَلِكَ مِنْهُ، وَسَأُحَدِّثُكَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّا سَمَرْنَا لَيْلَةً فِي بَيْتٍ عِنْدَ أَبِي بَكْرٍ فِي بَعْضِ مَا يَكُونُ مِنْ حَاجَةِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ خَرَجْنَا وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَمْشِي بَيْنِي وَبَيْنَ أَبِي بَكْرٍ، فَلَمَّا انْتَهَيْنَا إِلَى الْمَسْجِدِ إِذَا رَجُلٌ يَقْرَأُ، فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ يَسْتَمِعُ إِلَيْهِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَعْتَمَتْ، فَغَمَزَنِي بِيَدِهِ: " اسْكُتْ "، قَالَ: فَقَرَأَ وَرَكَعَ وَسَجَدَ وَجَلَسَ يَدْعُو وَيَسْتَغْفِرُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " سَلْ تُعْطَهْ "، ثُمَّ قَالَ: " مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَقْرَأَ الْقُرْآنَ رَطِبًا كَمَا أُنْزِلَ فَلْيَقْرَأْ قِرَاءَةَ ابْنِ أُمِّ عَبْدٍ "، فَعَلِمْتُ أَنَا وَصَاحِبِي أَنَّهُ عَبْدُ اللَّهِ، فَلَمَّا أَصْبَحْتُ غَدَوْتُ إِلَيْهِ لأُبَشِّرَهُ، فَقَالَ: سَبَقَكَ بِهَا أَبُو بَكْرٍ، وَمَا سَابَقْتُهُ إِلَى خَيْرٍ قَطُّ إِلا سَبَقَنِي إِلَيْهِ، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَزَائِدَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ حَبِيبُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عُمَرَ، مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، وَزُهَيْرٌ، وَخَدِيجٌ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، وَرَوَاهُ عَاصِمٌ، عَنْ ذَرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ [١٢٤/١]

3526- Alkame anlatıyor: Bir adam Ömer b. el-Hattâb'a gelerek: "Sana öyle birinin yanından geldim ki Kur'ân'ı ezbere yazıyor" dedim. Hz. Ömer endişelenip sinirlenerek: "Yazıklar olsun sana! Ne dediğine dikkat et" deyince, adam: "Ben sana ancak doğru olanı söyledim" dedi. Hz. Ömer: "Bu kişi kim?" diye sorunca, adam: "Abdullah b. Mes'ûd" karşılığını verdi. Hz. Ömer şöyle dedi: "Bu işte, ondan daha layığını bilmiyorum. Sana Abdullah'tan bahsedeyim. Bir gece Hz. Ebû Bekr'in evinde toplanmış Müslümanların bazı ihtiyaçlarıyla ilgili konuştuk ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) benimle Ebû Bekr arasında olduğu halde çıktık. Mescid'e vardığımızda Kur'ân okuyan bir adamın olduğunu gördük. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu dinlemeye başlayınca ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Girmekten vaz mı geçtin?" diye sordum. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) eliyle sus işareti yaptı. Adam okuduktan sonra rükû ve secdeye varıp oturdu ve dua edip istiğfar etmeye başladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dilediğini iste, istediğin sana verilecektir"* buyurup şöyle devam etti: *"Kim Kur'ân'ı indiği andaki* *tazeliğiyle okumaktan hoşlanıyorsa, İbn-i Ümmi Abd gibi okusun."* Bunun üzerine ben ve Hz. Ebû Bekr bu kişinin Abdullah b. Mes'ûd olduğunu anladık. Sabah olunca erkenden onu müjdelemek için gittim; ama: "Ebû Bekr müjdeyi senden önce verdi" dedi. Hangi hayırda Ebû Bekr ile yarıştıysam beni geçti."[1]

٣٥٢٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ ، ثنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ ، ثنَا عِصْمَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، ثنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَاصِمِ بنْ بَهْدَلَةَ ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ ، قَالَ : كَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ قَائِمًا يُصَلِّي ، فَلَمَّا بَلَغَ الْمِائَةَ مِنَ النِّسَاءِ ، قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: " سَلْ تُعْطَهْ " ، فَقَالَ : اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ إِيمَانًا لا يَرْتَدُّ ، وَنَعِيمًا لا يَنْفَدُ ، وَمُرَافَقَةَ نَبِيِّكَ فِي أَعْلَى جَنَّةِ الْخُلْدِ .

3527- Zir b. Hubeyş der ki: Abdullah b. Mes'ûd namaz kılarken, Nisa Sûresinin 100. âyetine ulaşınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İste, dilediğin verilsin"* buyurdu. Bunun üzerine Abdullah: "Allahım! Senden sarsılmaz bir iman, bitmeyen nimet ve ebedî cennetin en yükseklerinde, Peygamber'ine yoldaşlık niyaz ediyorum" dedi.[2]

٣٥٢٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي حِمْيَرِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ، يَقُولُ: " أَخَذْتُ مِنْ فِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَبْعِينَ سُورَةً، وَإِنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ لَصَبِيٌّ مِنَ الصِّبْيَانِ، وَأَنَا أَدَعُ مَا أَخَذْتُ مِنْ فِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَإِسْرَائِيلُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، مِثْلَهُ [١٢٥/١]

3528- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ağzından yetmiş sûre öğrendim. Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ağzından bunları duyup öğrenirken, Zeyd b. Sâbit, çocuklardan biriydi."

٣٥٢٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُدْرِكٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ أَبِي بِشْرٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ أَبِي سَعْدٍ الأَزْدِيِّ، أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ، يَقُولُ: " لَقَدْ تَلَقَّيْتُ مِنْ فِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

---

[1] İbn Ebî Şeybe (10/520), Taberânî, *M. el-Kebîr* (9/64) ve Hâkim (2/227).

[2] Ahmed (1/454) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (9/59).

سَبْعِينَ سُورَةً، أَحْكَمْتُهَا قَبْلَ أَنْ يُسْلِمَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ، وَلَهُ ذُؤَابَةٌ يَلْعَبُ مَعَ الْغِلْمَانِ " [١٢٥/١]

3529- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ağzından yetmiş sûre öğrendim. Bunları Zeyd b. Sâbit müslüman olmadan önce iyice öğrendim. O, bu sırada kakülleri uzamış, çocuklarla oynuyordu."[1]

٣٥٣٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ ذَرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كُنْتُ غُلامًا يَافِعًا أَرْعَى غَنَمًا لِعُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ بِمَكَّةَ، فَأَتَى عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ، فَقَالَ: " يَا غُلامُ، عِنْدَكَ لَبَنٌ تَسْقِينَا؟ "، فَقُلْتُ: إِنِّي مُؤْتَمَنٌ، وَلَسْتُ بِسَاقِيكُمَا، فَقَالَ: " هَلْ عِنْدَكَ مِنْ جَذَعَةٍ لَمْ يَنْزُ عَلَيْهَا الْفَحْلُ بَعْدُ؟ "، فَأَتَيْتُهُمَا بِهَا، فَاعْتَقَلَهَا أَبُو بَكْرٍ، وَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الضَّرْعَ فَدَعَا فَحَفَلَ الضَّرْعُ فَحَلَبَ وَشَرِبَ هُوَ وَأَبُو بَكْرٍ، ثُمَّ قَالَ لِلضَّرْعِ: " اقْلُصْ "، فَقَلَصَ، فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ: عَلِّمْنِي مِنْ هَذَا الْقَوْلِ الطَّيِّبِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّكَ غُلامٌ مُعَلَّمٌ "، فَأَخَذْتُ مِنْ فِيهِ سَبْعِينَ سُورَةً مَا يُنَازِعُنِي فِيهَا أَحَدٌ، رَوَاهُ أَبُو أَيُّوبَ الأَفْرِيقِيُّ، وَأَبُو عَوَانَةَ، عَنْ عَاصِمٍ، نَحْوَهُ [١٢٥/١]

3530- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Ben yetişkin bir çocuk iken, Mekke'de Ukbe b. Ebî Muayt'ın koyunlarını güden bir çobandım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve Ebû Bekr yanıma geldiler ve: *"Ey çocuk! Bize içireceğin sütün var mı?"* diye sordular. Ben: "Bunlar bana emanet, size süt içiremem" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Henüz üzerine koç atlamamış bir koyunun var mı?"* diye sordu. Bu vasıfta bir koyunu onlara getirince Ebu Bekr onu bağladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hayvanın memelerinden tutup dua etti ve sağdı. Sonra hem kendisi, hem de Ebu Bekir o sütten içtiler. Sonra, memeye: *"Çekil ve büzüş"* deyince koyunun memeleri çekilip eski hale döndüler. Daha sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gidip: "O güzel sözü, (Kur'ân'ı) bana öğret" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen, öğretilmiş bir gençsin"* karşılığını verdi. Ben de onun ağzından yetmiş sûre alıp ezberledim. Bu hususta hiç kimse benimle tartışamaz.[2]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (9/58).

[2] Ahmed (1/462, 389) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (9/76) ve *M. es-Sağîr* (1/186).

٣٥٣١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الأَشْعَثِ، حَدَّثَنَا الْهَضِيمُ بْنُ شَرَّاخٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الأَعْمَشَ يُحَدِّثُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ وَثَّابٍ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " عَجَبًا لِلنَّاسِ وَتَرْكِهِمْ قِرَاءَتِي، وَأَخْذِهِمْ قِرَاءَةَ زَيْدَ، وَقَدْ أَخَذْتُ مِنْ فِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَبْعِينَ سُورَةً، وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ صَاحِبُ ذُؤَابَةٍ غُلامٌ يَجِيءُ وَيَذْهَبُ بِالْمَدِينَةِ " [١٢٥/١]

3531- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "İnsanların benim kıraatimi bırakıp Zeyd'in kıraatını almasına şaşıyorum. Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ağzından yetmiş sûre alıp ezberledim. Bu sırada Zeyd, kakülleri uzamış bir çocuk olarak Medine'de gidip gelen biriydi."

٣٥٣٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ حَدَّثَهُمْ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهُ: " آذِنُكَ عَلَى أَنْ تَرْفَعَ الْحِجَابَ، وَأَنْ تَسْمَعَ سِرَارِي حَتَّى أَنْهَاكَ "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَحَفْصٌ وَابْنُ إِدْرِيسَ وَعَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، عَنِ الْحَسَنِ، نَحْوَهُ [١٢٦/١]

3532- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona şöyle dedi: *"Sana yasaklayana kadar perdeyi açıp sırlarıma vakıf olmana izin verdim."*[1]

٣٥٣٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنِ الْمُغِيرَةِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، سَمِعَ عَلْقَمَةَ، قَالَ: قَدِمْتُ الشَّامَ فَجَلَسْتُ إِلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ، فَقَالَ لِي: " مِمَّنْ أَنْتَ؟ "، فَقُلْتُ: مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ، فَقَالَ: " أَلَيْسَ فِيكُمْ صَاحِبُ الْوِسَادِ وَالسِّوَاكِ؟ "، رَوَاهُ أَبُو عَوَانَةَ وَإِسْرَائِيلُ عَنِ الْمُغِيرَةِ [١٢٦/١]

3533- Alkame der ki: Şam'a gidip Ebu'd-Derdâ'nın yanında oturunca: "Sen kimlerdensin?" diye sordu. Ben: "Kûfe halkındanım" cevabını verince: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yastığını ve misvakını taşıyan kişi aranızda değil mi?" dedi.

---

[1] Müslim (2169), İbn Mâce (139), Ahmed (3684, 3732) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (9/8449).

٣٥٣٤- حَدَّثنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثنَا الْمَسْعُودِيُّ، عَنْ عَبَّاسٍ الْعَامِرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَدَّادِ بْنِ الْهَادِ: " أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ كَانَ صَاحِبَ الْوِسَادِ وَالسَّوَادِ وَالسِّوَاكِ وَالنَّعْلَيْنِ " [١٢٦/١]

3534- Abdullah b. Şeddâd b. el-Hâd der ki: "Abdullah b. Mes'ûd, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yastığını taşır, sırlarını bilir, misvakını ve ayakkabılarını taşırdı."[1]

٣٥٣٤/أ- حَدَّثنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ سَيَّارٍ أَبِي الْحَكَمِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّهُ قَالَ: " لَوَدِدْتُ أَنَّ اللَّهَ ﷻ غَفَرَ لِي مِنْ خَطِيئَتِي خَطِيئَةً وَاحِدَةً وَأَنَّهُ لَمْ يعْرفْ نَسَبِي " [٣١٤/٨]

3534/a- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Allah'ın günahlarımdan bir tanesini bağışlamasını ve nesebimin bilinmemesini isterdim."

٣٥٣٥- حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، حَدَّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ: " لَقَدْ رَأَيْتُنِي سَادِسَ سِتَّةٍ مَا عَلَى ظَهْرِ الأَرْضِ مِنْ مُسْلِمٍ غَيْرِنَا " [١٢٦/١]

3535- Abdullah b. Mes'ûd: "Ben müslüman olan altıncı kişiyim ve bu sırada yeryüzünde bizden başka müslüman yoktu" demiştir.

٣٥٣٦- حَدَّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبَانَ، حَدَّثنَا فِطْرُ بْنُ خَلِيفَةَ، حَدَّثنَا أَبُو وَائِلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ حُذَيْفَةَ، يَقُولُ: وَابْنُ مَسْعُودٍ قَائِمٌ: " لَقَدْ عَلِمَ الْمَحْفُوظُونَ مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ مِنْ أَقْرَبِهِمْ وَسِيلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ " [١٢٦/١]

3536- Huzeyfe, İbn Mes'ûd'un bulunduğu bir sırada şöyle dedi: "Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından, Allah'ın kendilerini dünyada ve âhirette koruduğu kişiler, İbn Mes'ûd'un, Allah katında en değerlileri olduğunu biliyorlar."

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (9/62).

٣٥٣٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، وَحَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: " لَقَدْ عَلِمَ الْمَحْفُوظُونَ مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ ﷺ أَنَّ ابْنَ أُمِّ عَبْدٍ أَقْرَبُهُمْ وَسِيلَةً إِلَى اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، رَوَاهُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ وَاصِلٌ الأَحْدَبُ، وَجَامِعُ بْنُ أَبِي رَاشِدٍ، وَأَبُو عُبَيْدَةَ، وَأَبُو سِنَادٍ الشَّيْبَانِيُّ، وَحَكِيمُ بْنُ جُبَيْرٍ، وَرَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ حُذَيْفَةَ [١/١٢٦]

3537- Huzeyfe der ki: "Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından, Allah'ın kendilerini dünyada ve âhirette koruduğu kişiler, İbn Mes'ûd'un, Allah katında en değerlileri olduğunu biliyorlar."[1]

٣٥٣٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ، يَقُولُ: قُلْنَا لِحُذَيْفَةَ: أَخْبِرْنَا بِرَجُلٍ قَرِيبِ الْهَدْيِ وَالسَّمْتِ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَتَّى نَلْزَمَهُ، فَقَالَ: " مَا أَعْلَمُ أَحَدًا قَرِيبُ هَدْيًا، وَسَمْتًا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَيٌّ يُوَازِيهِ جِدًّا رَبِيبَتَهُ مِنِ ابْنِ أُمِّ عَبْدٍ، وَلَقَدْ عَلِمَ الْمَحْفُوظُونَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ ابْنَ أُمِّ عَبْدٍ مِنْ أَقْرَبِهِمْ إِلَى اللَّهِ وَسِيلَةً "، رَوَاهُ إِسْرَائِيلُ وَشَرِيكٌ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، نَحْوَهُ [١/١٢٧]

3538- Abdurrahman b. Yezîd der ki: Huzeyfe'ye: "Doğruluk ve ahlâk olarak Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) en yakın olanı bize söyle ki ona uyalım" dediğimizde, şöyle karşılık verdi: "Yaşayanlar arasında İbn Ümmü Abd kadar doğruluk ve ahlâk olarak benzeyenini bilmiyorum. Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından, Allah'ın kendilerini dünyada ve âhirette koruduğu kişiler, İbn Ümmü Abd'ın, Allah katında en değerlileri olduğunu biliyorlar."[2]

٣٥٣٩- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ، وَحَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ النَّجِيرَمِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالَ: أَخْبَرَنَا عَفَّانُ، قَالا: حَدَّثَنَا حَمَّادٌ، حَدَّثَنَا عَاصِمٌ، عَنْ ذَرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كُنْتُ أَجْتَنِي لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ

---

[1] Ahmed (5/394).

[2] Ahmed (5/402).

سِوَاكًا مِنَ الأَرَاكِ، فَكَانَتِ الرِّيحُ تَكْفُوهُ، وَكَانَ فِي سَاقِهِ دِقَّةٌ، فَضَحِكَ الْقَوْمُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " مَا يُضْحِكُكُمْ؟ "، قَالُوا: مِنْ دِقَّةِ سَاقَيْهِ، قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَهُمَا أَثْقَلُ فِي الْمِيزَانِ مِنْ أُحُدٍ "، رَوَاهُ جَرِيرٌ وَعَلِيُّ بْنُ عَاصِمٍ، عَنْ مُغِيرَةَ، عَنْ أُمِّ مُوسَى، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلامُ [١٢٧/١]

3539- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) erak ağacından misvak yapıyordum ve rüzgar estikçe dallarla birlikte sallanıyordum. Bacaklarım da çok inceydi. Bu duruma herkes gülünce Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Niye gülüyorsunuz?"* diye sordu. Sahabe: "Bacaklarının inceliğine" karşılığını verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Canım elinde olana yemin ederim ki; Mizan'da onlar Uhud dağından daha ağırdır"* buyurdu.[1]

٣٥٤٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا عِصْمَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَاصِمِ بنْ بَهْدَلَةَ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالَ: كَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ قَائِمًا يُصَلِّي، فَلَمَّا بَلَغَ الْمِائَةَ مِنَ النِّسَاءِ، قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: " سَلْ تُعْطَهْ "، فَقَالَ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ إِيمَانًا لا يَرْتَدُّ، وَنَعِيمًا لا يَنْفَدُ، وَمُرَافَقَةَ نَبِيِّكَ فِي أَعْلَى جَنَّةِ الْخُلْدِ [٢٥٧/٦]

3540- Zir b. Hubeyş der ki: Abdullah b. Mes'ûd namaz kılarken, Nisa Sûresinin 100. âyetine varınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İste, dilediğin verilsin"* buyurdu. Bunun üzerine Abdullah: "Allahım! Senden sarsılmaz bir iman, bitmeyen nimet ve ebedî cennetin en yükseklerinde, Peygamber'ine yoldaşlık niyaz ediyorum" dedi.

٣٥٤١- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ شَرِيكِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، قَالَ: بَيْنَمَا عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُو بِدُعَاءٍ إِذْ مَرَّ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ، وَعُمَرُ، فَلَمَّا جَازَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ سَمِعَ دُعَاءَهُ، وَرَسُولُ اللَّهِ لا يَعْرِفُهُ، فَقَالَ: " مَنْ هَذَا؟ سَلْ تُعْطَهْ "، فَرَجَعَ أَبُو بَكْرٍ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ، فَقَالَ: الدُّعَاءُ الَّذِي كُنْتَ تَدْعُو بِهِ آنِفًا أَعِدْهُ عَلَيَّ، فَقَالَ: حَمِدْتُ اللَّهَ وَمَجَّدْتُهُ، ثُمَّ قُلْتُ: لا إِلَهَ إِلا أَنْتَ، وَعَدُكَ حَقٌّ، وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ، الْجَنَّةُ حَقٌّ،

---

[1] Ahmed (1/421) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (9/62).

وَالنَّارُ حَقٌّ، وَرُسُلُكَ حَقٌّ، وَكِتَابُكَ حَقٌّ، وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ، وَمُحَمَّدٌ ﷺ حَقٌّ "، رَوَاهُ سَعِيدُ بْنُ أَبِي الْحُسَيْنِ، عَنْ شَرِيكٍ وَأَدْخَلَ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيِّبِ بَيْنَ عَوْنٍ، وَعَبْدِ اللَّهِ،

3541- Avn b. Abdillah b. Utbe der ki: Abdullah (b. Mes'ûd) dua ederken, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanında Ebû Bekr ve Ömer'le oradan geçti. Yanından geçerken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun duasını işitti ancak onun kim olduğunu bilmiyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bu? İste, istediğin verilsin"* buyurdu. Ebû Bekr, Abdullah'ın yanına dönüp: "Demin yaptığın duayı bana tekrar et" deyince, Abdullah şöyle karşılık verdi: "Allah'a hamd edip övdüm. Sonra: «Senden başka ilah yoktur. Vaadin haktır. Sana kavuşmak haktır. Cennet haktır. Cehennem haktır. Peygamberlerin haktır. Kitab'ın haktır. Bütün nebiler haktır. Muhammed haktır» dedim."[1]

٣٥٤٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي رَبِيعٍ السَّمَّانُ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سَلَمَةَ بْنِ أَبِي الْحُسَامِ، حَدَّثَنَا شَرِيكُ بْنُ أَبِي نَمِرٍ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، أَنَّهُ بَيْنَمَا هُوَ فِي الْمَسْجِدِ جَالِسٌ مَرَّ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ يَدْعُو، فَذَكَرَ مِثْلَهُ [١٢٧/١]

3542- Saîd b. el-Müseyyeb: "İbn Mes'ûd Mescid'de oturmuş dua ederken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oradan geçti" deyip aynı rivayette bulundu.

٣٥٤٣- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ شَرِيكٍ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ أَبِيهِ يَحْيَى بْنِ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ، عَنْ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي الزَّعْرَاءِ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَمَسَّكُوا بِعَهْدِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ " [١٢٧/١]

3543- İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) *"Abdullah b. Mes'ûd'un sözünü dinleyin"* buyurdu.[2]

٣٥٤٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (9/63).

[2] Tirmizî (3805), Hâkim, *Müstedrek* (3/75-76) ve İbn Ebî Şeybe (14/569).

الأَحْوَصِ، قَالَ: شَهِدْتُ أَبَا مُوسَى وَأَبَا مَسْعُودٍ، حِينَ مَاتَ ابْنُ مَسْعُودٍ، وَأَحَدُهُمَا يَقُولُ لِصَاحِبِهِ: أَتُرَاهُ تَرَكَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ؟ فَقَالَ: " إِنْ قُلْتُ ذَاكَ، إِنْ كَانَ لَيُؤْذَنُ لَهُ إِذَا حُجِبْنَا، وَيَشْهَدُ إِذَا غِبْنَا " [١٢٨/١]

3544- Ebu'l-Ahvas der ki: İbn Mes'ûd vefat edince, Ebû Mûsa ve Ebû Mes'ûd'u gördüm. Biri diğerine: "Sence, kendisi gibi birini geride bıraktı mı?" diye sorunca, öbürü: "Madem böyle dedin, söyleyeyim; biz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına giremezken o giriyor. Bizim görmediğimiz şeyleri görüyordu" karşılığını verdi.

٣٥٤٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ النَّضْرُ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا زَائِدَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا مَعَ حُذَيْفَةَ وَأَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ، فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ: هَلْ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ حَدِيثَ كَذَا وَكَذَا؟ فَقَالَ: لا، فَقَالَ لَهُ الآخَرُ: فَأَنْتَ سَمِعْتَهُ؟ فَقَالَ: لا، وَإِنَّ صَاحِبَ هَذِهِ الدَّارِ يَزْعُمُ أَنَّهُ سَمِعَهُ، فَقَالَ أَبُو مُوسَى: " لَئِنْ فَعَلَ إِنْ كَانَ لَيَدْخُلُ إِذَا حُجِبْنَا، وَيَشْهَدُ إِذَا غِبْنَا "، قَالَ الأَعْمَشُ: يَعْنِي عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ [١٢٨/١]

3545- Zeyd b. Vehb der ki: Huzeyfe ve Ebû Mûsa el-Eş'arî ile otururken, biri diğerine: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle şöyle buyurduğu hadisi işittin mi?" diye sordu. Diğeri: "Hayır, sen işittin mi?" karşılığını verdi. O da şöyle dedi: "Hayır işitmedim. Bu evin sahibi bu hadisi işittiğini iddia ediyor" dedi. Ebû Mûsa: "O rivayet ettiyse doğrudur. Çünkü biz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına giremezken o giriyor. Bizim görmediğimiz şeyleri görüyordu" dedi. A'meş, bu kişinin İbn Mes'ûd olduğunu söyledi.[1]

٣٥٤٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْيَقْطِينِيُّ، نا وَصِيفُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْطَاكِيُّ، نا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الْمَدَائِنِيُّ، نا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ عَطِيَّةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " أَخَذْتُ مِنْ فِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَبْعِينَ سُورَةً، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ تَفَرَّدَ بِهِ الْمَدَائِنِيُّ [٩/٥]

3546- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ağzından yetmiş sûre alıp ezberledim."

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (9/79).

Abdullah Zu'l-Bicâdeyn

٣٥٤٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ، حَدَّثَنَا ابْنُ الأَصْبَهَانِيِّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ خَلِيفَةَ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَبْرَهُ لَيْلا،

[redacted]

٣٥٤٩- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِيُّ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ كَانَ يُحَدِّثُ، قَالَ: قُمْتُ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ وَأَنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ، قَالَ: فَرَأَيْتُ شُعْلَةً مِنْ نَارٍ فِي نَاحِيَةِ الْعَسْكَرِ، قَالَ: فَاتَّبَعْتُهَا أَنْظُرُ إِلَيْهَا، فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ، وَعُمَرُ، وَإِذَا عَبْدُ اللَّهِ ذُو الْبِجَادَيْنِ الْمُزَنِيُّ قَدْ مَاتَ، فَإِذَا هُمْ قَدْ حَفَرُوا لَهُ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي حُفْرَتِهِ، وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ يُدْلِيَانِهِ، وَهُوَ يَقُولُ: " أَدْلِيَا لِي أَخَاكُمَا "، فَدَلَّوْهُ إِلَيْهِ، فَلَمَّا هَيَّأَهُ لِشِقِّهِ، قَالَ: " اللَّهُمَّ إِنِّي قَدْ أَمْسَيْتُ عَنْهُ رَاضِيًا فَارْضَ عَنْهُ "، قَالَ: يَقُولُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ: لَيْتَنِي كُنْتُ صَاحِبَ الْحُفْرَةِ [١٢٢/١]

3549- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Tebuk gazvesinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberken gece yarısı kalktım ve ordunun kenarında bir ateş yanmakta olduğunu gördüm. Bakmak için gittiğimde, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr ve Ömer oradaydı. Baktığımda Abdullah Zu'l-Bicâdeyn el-Müzenî'nin vefat ettiğini gördüm. Kabrini kazmışlardı ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) mezardaydı. Ebû Bekr ve Ömer de Abdullah'ı ona sarkıtıyorlardı. Allah'ın Resûlü: *"Kardeşinizi bana sarkıtın"* buyurunca onu sarkıttılar. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu lahdine yerleştirince: *"Allahım! Ben ondan razı olarak akşamladım, Sen de razı ol"* dedi.

Abdullah der ki: "Keşke o mezarda ben olsaydım."

Abdurrahman b. Avf

Daha önce geçmiştir.

Osmân b. Affan

Daha önce geçmiştir.

Osmân b. Maz'ûn

٣٥٥٠- (٣٢١)- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ صَالِحِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ

بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، عَمَّنْ حَدَّثَهُ، عَنْ عُثْمَانَ، قَالَ: لَمَّا رَأَى عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ مَا فِيهِ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنَ الْبَلاءِ، وَهُوَ يَغْدُو وَيَرُوحُ فِي أَمَانٍ مِنَ الْوَلِيدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ، قَالَ: " وَاللَّهِ إِنَّ غُدُوِّي وَرَوَاحِي آمِنًا بِجِوَارِ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الشِّرْكِ، وَأَصْحَابِي وَأَهْلُ دِينِي يَلْقَوْنَ مِنَ الأَذَى وَالْبَلاءِ مَا لا يُصِيبُنِي، لَنَقْصٌ كَبِيرٌ فِي نَفْسِي، فَمَشَى إِلَى الْوَلِيدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ، فَقَالَ لَهُ: يَا أَبَا عَبْدِ شَمْسٍ، وَفَتْ ذِمَّتُكَ، وَقَدْ رَدَدْتُ إِلَيْكَ جِوَارَكَ "، قَالَ: لِمَ يَا ابْنَ أَخِي؟ لَعَلَّهُ آذَاكَ أَحَدٌ مِنْ قَوْمِي؟ قَالَ: " لا، وَلَكِنِّي أَرْضَى بِجِوَارِ اللَّهِ ﷾ وَلا أُرِيدُ أَنْ أَسْتَجِيرَ بِغَيْرِهِ، "، قَالَ: فَانْطَلِقْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَارْدُدْ عَلَيَّ جِوَارِي عَلانِيَةً كَمَا أَجَرْتُكَ عَلانِيَةً، قَالَ: فَانْطَلَقَا ثُمَّ خَرَجَا حَتَّى أَتَيَا الْمَسْجِدَ، فَقَالَ لَهُمُ الْوَلِيدُ: هَذَا عُثْمَانُ قَدْ جَاءَ يَرُدُّ عَلَيَّ جِوَارِي، قَالَ لَهُمْ: قَدْ صَدَقَ، قَدْ وَجَدْتُهُ وَفِيًّا كَرِيمَ الْجِوَارِ، وَلَكِنِّي قَدْ أَحْبَبْتُ أَنْ لا أَسْتَجِيرَ بِغَيْرِ اللَّهِ، فَقَدْ رَدَدْتُ عَلَيْهِ جِوَارَهُ، ثُمَّ انْصَرَفَ عُثْمَانُ، وَلَبِيدُ بْنُ رَبِيعَةَ بْنِ مَالِكِ بْنِ كِلابٍ الْقَيْسِيُّ فِي الْمَجْلِسِ مِنْ قُرَيْشٍ يُنْشِدُهُمْ، فَجَلَسَ مَعَهُمْ عُثْمَانُ، فَقَالَ لَبِيدٌ وَهُوَ يُنْشِدُهُمْ: أَلا كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلا اللَّهَ بَاطِلُ فَقَالَ: عُثْمَانُ: صَدَقْتَ، فَقَالَ: وَكُلُّ نَعِيمٍ لا مَحَالَةَ زَائِلُ فَقَالَ: عُثْمَانُ: كَذَبْتَ، نَعِيمُ أَهْلِ الْجَنَّةِ لا يَزُولُ، قَالَ لَبِيدُ بْنُ رَبِيعَةَ: يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، وَاللَّهِ مَا كَانَ يُؤْذَى جَلِيسُكُمْ، فَمَتَى حَدَثَ فِيكُمْ هَذَا؟ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: إِنَّ هَذَا سَفِيهٌ فِي سُفَهَاءٍ مَعَهُ قَدْ فَارَقُوا دِينَنَا، فَلا تَجِدَنَّ فِي نَفْسِكَ مِنْ قَوْلِهِ، فَرَدَّ عَلَيْهِ عُثْمَانُ حَتَّى سَرَى، أَيْ عَظُمَ أَمْرُهُمَا، فَقَامَ إِلَيْهِ ذَلِكَ الرَّجُلُ فَلَطَمَ عَيْنَهُ فَخَضَرَهَا، وَالْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ قَرِيبٌ يَرَى مَا بَلَغَ مِنْ عُثْمَانَ، فَقَالَ: أَمَا وَاللَّهِ يَا ابْنَ أَخِي إِنْ كَانَتْ عَيْنُكَ عَمَّا أَصَابَهَا لَغَنِيَّةً، فَقَدْ كُنْتَ فِي ذِمَّةٍ مَنِيعَةٍ، فَقَالَ عُثْمَانُ: بَلَى وَاللَّهِ إِنَّ عَيْنِي الصَّحِيحَةَ لَفَقِيرَةٌ إِلَى مَا أَصَابَ أُخْتَهَا فِي اللَّهِ، وَإِنِّي لَفِي جِوَارِ مَنْ هُوَ أَعَزُّ مِنْكَ وَأَقْدَرُ يَا أَبَا عَبْدِ شَمْسٍ فَقَالَ عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ فِيمَا أُصِيبَ مِنْ عَيْنِهِ:

فَإِنْ تَكُ عَيْنِي فِي رِضَا الرَّبِّ نَالَهَا   يَدَا مُلْحِدٍ فِي الدِّينِ لَيْسَ بِمُهْتَدِ
فَقَدْ عَوَّضَ الرَّحْمَنُ مِنْهَا ثَوَابَهُ   وَمَنْ يُرْضِهِ الرَّحْمَنُ يَا قَوْمُ يَسْعَدِ
فَإِنِّي وَإِنْ قُلْتُمْ غَوِيٌّ مُضَلَّلٌ   سَفِيهٌ عَلَى دَيْنِ الرَّسُولِ مُحَمَّدِ
أُرِيدُ بِذَاكَ اللَّهَ وَالْحَقُّ دِينُنَا   عَلَى رَغْمِ مَنْ يَبْغِي عَلَيْنَا وَيَعْتَدِي

وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلامُ فِيمَا أُصِيبَ مِنْ عَيْنِ عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا:

أَمِنْ تَذَكُّرِ دَهْرٍ غَيْرِ مَأْمُونِ أَصْبَحْتَ مُكْتَئِبًا تَبْكِي كَمَحْزُونِ
أَمِنْ تَذَكُّرِ أَقْوَامٍ ذَوِي سَفَهٍ يَغْشَوْنَ بِالظُّلْمِ مَنْ يَدْعُو إِلَى الدِّينِ
لا يَنْتَهُونَ عَنِ الْفَحْشَاءِ مَا سَلِمُوا وَالْغَدْرُ فِيهِمْ سَبِيلٌ غَيْرُ مَأْمُونِ
أَلا تَرَوْنَ أَقَلَّ اللَّهُ خَيْرَهُمُ أَنَّا غَضِبْنَا لِعُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونِ
إِذْ يَلْطُمُونَ وَلا يَخْشَوْنَ مُقْلَتَهُ طَعْنًا دَرَاكًا وَضَرْبًا غَيْرَ مَأْفُونِ
فَسَوْفَ يَجْزِيهِمْ إِنْ لَمْ يَمُتْ عَجَلا كَيْلا بِكَيْلٍ جَزَاءً غَيْرَ مَغْبُونِ [١٠٢/١]

3550- Osmân bildiriyor: Osmân b. Maz'ûn, kendisi Velîd b. el-Muğîre'nin himayesi altında rahatça dolaşırken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile ashâbının çektikleri sıkıntıları görünce kendi kendine: "Ben, müşrik birinin himayesinde hiçbir eziyetle karşılaşmadan rahatça dolaşırken, arkadaşlarımın ve din kardeşlerimin bu kadar eziyete maruz kalması benim için büyük bir eksikliktir!" dedi. Sonra Velîd b. el-Muğîre'nin yanına gitti. Ona: "Ey Ebû Abdişems! Sen verdiğin sözde durdun; ama ben artık himayenden çıkıyorum!" dedi. Velîd: "Neden ey yeğenim! Yoksa kabilemden biri sana eziyet mi etti?" diye sorunca, Osmân: "Hayır! Ama ben Allah'ın himayesini diliyor; ondan başkasının korumasını da istemiyorum" karşılığını verdi. Velîd de: "O zaman Mescid'e (Kâbe'ye) git ve nasıl seni aleni bir şekilde himayeme aldıysam, sen de aleni bir şekilde himayemden çıktığını bildir" dedi. Bunun üzerine ikisi birlikte çıkıp Mescid'e gittiler. Velîd, oradakilere: "Osmân, himayemden çıktığını bildirmek üzere buraya geldi" dedi. Osmân da: "Doğru söylüyor! O, en iyi şekilde beni himaye etti; ancak Allah'tan başkasının himayesine girmek istemiyorum artık. Bilin ki onun himayesinden kendi isteğimle çıkıyorum" dedi ve oradan ayrıldı.

Lebîd b. Rabîa b. Mâlik b. Kilâb el-Kaysî, bir mecliste Kureyşlilere şiir okuyordu. Osmân yanlarına gelip oturdu. Lebîd şiirinde: "Bilin ki Allah dışındaki her şey batıldır" deyince, Osmân: "Doğru söylüyor" dedi. Lebîd: "Ver her nimet de sonunda yok olacaktır" deyince, Osmân: "Yalan söyledin! Zira Cennet nimetleri asla yok olmaz" diye çıkıştı. Lebîd b. Rabîa: "Ey Kureyşliler! Vallahi şimdiye kadar meclisinizdeki hiç kimseye eziyet edilmezdi. Ne zamandan beri eziyet eder oldunuz?" deyince, oradakilerden biri: "Bu adam kendisi gibi beyinsiz olan ve dinimizden çıkan bir topluluktandır" dedi. Ancak Osmân bu adama da cevap verdi ve olay büyüdü. Adam kalkıp Osmân'ın gözüne vurup morarttı. Velîd de o mekâna yakın bir yerdeydi ve Osmân'a yapılanları görüyordu. Osmân'a: "Yeğenim! Vallahi benim güçlü olan himayemde kalsaydın şu an gözün bu durumda olmayacaktı!" deyince, Osmân: "Hayır! Vallahi sağlam olan diğer gözüm, Allah yolunda darbe alan gözümün başına gelenlere muhtaçtır. Ben de senden daha üstün ve daha güçlü birinin himayesindeyim, ey Ebû Abdişems!" karşılığını verdi.

Osmân b. Maz'ûn darbe alan gözü için şöyle şiir okudu:

"Rabbın rızası için darbe aldıysa gözüm
Dinimize inanmayan, sapmış ve kâfir birinin eliyle
Rahmân olan Allah bunu telafi edecektir mükâfatlarıyla
Bilin ki ey topluluk! Rabbın kendisinden razı olduğu kişidir asıl mutlu
Hakkımda her ne kadar yoldan çıkmış ve sapmış,
Muhammed'in dinine tâbi olmakla beyinsiz olmuş deseniz de
Ben bununla sadece Allah rızasını ve hak olan dinimizi gözettim
Bize karşı çıkan ve düşmanca davrananlara inat!"

Ali b. Ebî Tâlib, gözü moraran Osmân b. Maz'ûn hakkında şöyle dedi:

Senin mahzun bir şekilde ağlayışın
Dönek ve güvensiz zamanın cilvesi midir?
Yoksa bu, dine çağıranı zulmüyle kahreden insanların
Sefihçe bir hareketi midir? Söyle!
Hayatta kaldıkları müddetçe kötülükten vazgeçmezler
Hainlik onların yoludur ve güvenilmezler
Allah hayırlarını azaltsın. Bakın göreceksiniz
Bizim Osmân'ın başına gelenlere nasıl kızdığımızı.
Ona vururlar da gözyaşına bakmadan
Sert ve acımasız bir şekilde durmadan

Eğer ansızın ölüvermezse Osmân
Onlara yaptıklarının aynısıyla karşılık verecek.

٣٥٥١- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْقَاضِي، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ أُمِّ الْعَلَاءِ، قَالَتْ: تُوُفِّيَ عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ فِي دَارِنَا، فَلَمَّا نِمْتُ رَأَيْتُ عَيْنًا تَجْرِي لِعُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: " ذَاكَ عَمَلُهُ " [١٠٤/١]

3551- Ümmü'l-Alâ der ki: Osmân b. Maz'un bizim evimizde vefat etti. Yattığım zaman rüyamda Osmân b. Maz'ûn için bir pınar aktığını gördüm ve bunu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sordum. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"O, amelidir"* buyurdu.[1]

٣٥٥٢- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ الْخَلِيلِ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيِّ، قَالَ: " كَانَتِ الْحَبَشَةُ مَتْجَرًا لِقُرَيْشٍ يَجِدُونَ فِيهَا رِفْقًا مِنَ الرِّزْقِ وَأَمَانًا، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِهَا أَصْحَابَهُ "، فَانْطَلَقَ إِلَيْهَا عَامَّتُهُمْ حِينَ قُهِرُوا وَتَخَوَّفُوا الْفِتْنَةَ، فَخَرَجُوا وَأَمِيرُهُمْ عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ، فَمَكَثَ هُوَ وَأَصْحَابُهُ بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ حَتَّى أُنْزِلَتْ سُورَةُ وَالنَّجْمِ، وَكَانَ عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ وَأَصْحَابُهُ مِمَّنْ رَجَعَ، فَلا يَسْتَطِيعُونَ أَنْ يَدْخُلُوا مَكَّةَ حِينَ بَلَغَهُمْ شِدَّةُ الْمُشْرِكِينَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ إِلا بِجِوَارٍ، فَأَجَارَ الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ عُثْمَانَ بْنَ مَظْعُونٍ " [١٠٤/١]

3552- İbn Şihâb ez-Zührî bildiriyor: Söylediklerine göre İbn Revâha, Mûte'ye gitmek üzereyken ağlamış, ailesi de onun ağladığını görüp ağlamaya başlamışlardır. Ancak İbn Revâha onlara şöyle demiştir: "Vallahi ne ölümden korktuğum, ne de sizleri özleyeceğim için ağlıyorum. Ama Allah'ın: **«İçinizden, oraya (Cehenneme) uğramayacak hiçbir kimse yoktur. Bu, Rabbin için kesinleşmiş bir hükümdür»**[2] buyruğu dolayısıyla ağladım. Çünkü ben de Cehenneme uğrayacağım; ama oradan kurtulup kurtulamayacağımı bilmiyorum!"

---

[1] Buhârî (7018), Ahmed (6/436) ve Beyhakî, *S. el-Kübra* (4/76).

[2] Meryem Sur. 71

٣٥٥٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: لَمَّا تُوُفِّيَ عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ، قَالَتِ امْرَأَتُهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَارِسُكَ وَصَاحِبُكَ، وَكَانَ يُعَدُّ مِنْ خِيَارِهِمْ، فَلَمَّا تُوُفِّيَتْ رُقَيَّةُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْحَقِي بِسَلَفِنَا الْخَيِّرِ عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ " [١٠٤/١]

3553- İbn Abbâs der ki: Osmân b. Maz'ûn vefat edince hanımı: "Ey Allah'ın Resûlü! Senin süvarin ve dostun –Osmân onların hayırlılarından sayılırdı- vefat etti" dedi. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kızı Rukiyye vefat edince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayırlı selefimiz Osmân b. Maz'ûn'a yetiş"* dedi.[1]

٣٥٥٤- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ، أَنَّ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَهُ، عَنْ زِيَادٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَن ّالنَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَى عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ حِينَ مَاتَ، فَانْكَبَّ عَلَيْهِ فَرَفَعَ رَأْسَهُ، ثُمَّ حَنَى الثَّانِيَةَ، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ، ثُمَّ حَنَى الثَّالِثَةَ، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ، وَلَهُ شَهِيقٌ، فَعَرَفُوا أَنَّهُ يَبْكِي فَبَكَى الْقَوْمُ، فَقَالَ: " أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ، اذْهَبْ عَنْهَا أَبَا السَّائِبِ، فَقَدْ خَرَجْتَ مِنْهَا وَلَمْ تَلْبَسْ مِنْهَا بِشَيْءٍ " [١٠٤/١]

3554- İbn Abbâs der ki: Osmân b. Maz'ûn vefat edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdi. Sonra ona doğru eğildi, sonra başını kaldırdı. Sonra yine eğildi ve hıçkırarak başını kaldırdı. Oradakiler Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ağladığını anlayınca ağlamaya başladılar. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Estağfirullah, estağfirullah! Ey Ebû's-Sâib! Dünyaya iltifat etmeden çekip gittin"* buyurdu.

٣٥٥٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سَيَّارُ بْنُ حَاتِمٍ، حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ يَعْنِي ابْنَ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ، عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ سَعِيدٍ الْمَدَنِيِّ، أَن رَسُولَ اللَّهِ ﷺ دَخَلَ عَلَى عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ، وَهُوَ فِي الْمَوْتِ، فَأَكَبَّ عَلَيْهِ يُقَبِّلُهُ، فَقَالَ: " رَحِمَكَ اللَّهُ يَا عُثْمَانُ، مَا أَصَبْتَ مِنَ الدُّنْيَا وَلا أَصَابَتْ مِنْكَ " [١٠٥/١]

---

[1] Ahmed (1/37,335), Taberânî, *M. el-Kebîr* (9/25), Beyhakî, *S. el-Kübra* (4/76) ve Hâkim (3/190).

3555- Abdurabbih b. Saîd el-Medenî der ki: Osmân b. Maz'ûn vefat edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdi. Sonra ona doğru eğilip öptü. Sonra: *"Ey Osmân! Allah sana rahmet etsin! Sen ne dünyadan bir şey elde ettin, ne de dünya senden bir şey elde edebildi"* buyurdu.

٣٥٥٦- حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَسَنٍ، حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ الرَّشْدِينِيُّ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، أَنَّ عُثْمَانَ بْنَ مَظْعُونٍ، دَخَلَ يَوْمًا الْمَسْجِدَ، وَعَلَيْهِ نَمِرَةٌ قَدْ تَخَلَّلَتْ فَرَقَّعَهَا بِقِطْعَةٍ مِنْ فَرْوَةٍ، فَرَّقَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَرَقَّ أَصْحَابُهُ لِرِقَّتِهِ، فَقَالَ: " مَهْ كَيْفَ أَنْتُمْ يَوْمَ يَغْدُو أَحَدُكُمْ فِي حُلَّةٍ وَيَرُوحُ فِي أُخْرَى، وَتُوضَعُ بَيْنَ يَدَيْهِ قَصْعَةٌ وَتُرْفَعُ أُخْرَى، وَسَتَرْتُمُ الْبُيُوتَ كَمَا تُسْتَرُ الْكَعْبَةُ ؟ "، قَالُوا: وَدِدْنَا أَنَّ ذَلِكَ قَدْ كَانَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَصَبْنَا الرَّخَاءَ وَالْعَيْشَ، قَالَ: " فَإِنَّ ذَلِكَ لَكَائِنٌ، وَأَنْتُمُ الْيَوْمَ خَيْرٌ مِنْ أُولَئِكَ " [١٠٥/١]

3556- İbn Şihâb bildiriyor: Bir gün Osmân b. Maz'un yırtık yerlerini deriyle yamadığı eski bir giysiyle Mescid'e girdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun bu haline acıyınca ashâb da acıdı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu ne! Gün gelip de sabah bir giysi, akşam başka bir giysi giydiğinizde, bir sofra önünüze konulup diğeri kaldırıldığında, evleriniz Kâbe'nin örtüleri gibi örtülerle döşendiğinde ne yapacaksınız?"* buyurunca, oradakiler: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunun olmasını ister, rahat bir hayat yaşamayı temenni ederdik" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu dediklerim olacaktır. Ancak sizin şimdiki haliniz o zamanki halinizden daha hayırlı olacaktır"* buyurdu.

٣٥٥٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا قَيْسٌ يَعْنِي ابْنَ الرَّبِيعِ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَتْ: " رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَبَّلَ عُثْمَانَ بْنَ مَظْعُونٍ وَهُوَ مَيِّتٌ " [١٠٥/١]

3557- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) vefat eden Osmân b. Maz'ûn'u öptüğünü gördüm."[1]

٣٥٥٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنَا هَارُونُ الْفَرْوِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو عَلْقَمَةَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، قَالَ: هَلَكَ عُثْمَانُ بْنُ

---

[1] Ebû Dâvud (3163), Tirmizî (994), İbn Mâce (1456) ve Hâkim (3/190).

مَظْعُونٍ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِجَهَازِهِ، فَلَمَّا وُضِعَ فِي قَبْرِهِ، قَالَتِ امْرَأَتُهُ: هَنِيئًا لَكَ يَا أَبَا السَّائِبِ الْجَنَّةَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَمَا عِلْمُكِ بِذَلِكَ؟ "، قَالَتْ: كَانَ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَصُومُ النَّهَارَ وَيُصَلِّي اللَّيْلَ، قَالَ: " بِحَسْبِكِ، لَوْ قُلْتِ كَانَ يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ " [١/١٠٦]

3558- Zeyd b. Eslem der ki: Osmân b. Maz'ûn vefat edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tekfin ve techizinin yapılmasını emretti. Osmân mezarına konunca hanımı: "Cennet sana kutlu olsun, ey Ebu's-Sâib!" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunu nereden biliyorsun?"* diye sorunca: "Ey Allah'ın Resûlü! Gündüz oruç tutar, gece namaz kılardı" cevabını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ı ve Resulünü severdi, demen yeterliydi"* buyurdu.

Adiy b. Hâtim

٣٥٥٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ بْنُ جُنَادَةَ، قَالَ: ثنا عَطَاءُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ الطَّائِيِّ، قَالَ: " مَا دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ قَطُّ إِلا تَوَسَّعَ لِي، أَوْ قَالَ: تَحَرَّكَ لِي، فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ ذَاتَ يَوْمٍ وَهُوَ فِي بَيْتٍ مَمْلُوءٍ مِنْ أَصْحَابِهِ، فَلَمَّا رَآنِي تَوَسَّعَ لِي حَتَّى جَلَسْتُ إِلَى جَانِبِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَطَاءُ بْنُ مُسْلِمٍ [٤/١٢٤]

3559- Adiy b. Hatim et-Tâi der ki: "Ne zaman Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girsem bana yer açardı. bir gün sahabeyle dolu bir evdeyken yanına girdim. Beni görünce bana yer açtı ve yanına oturdum."

Tek kanallı bir hadistir.

(٣٥٥٩/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ: آتَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، فَقُلْتُ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، أَمَا تَعْرِفُنِي؟ قَالَ " بَلَى، أَسْلَمْتَ حِينَ كَفَرُوا، وَأَسْلَمْتَ إِذْ أَدْبَرُوا، وَوَفَيْتَ إِذْ غَدَرُوا "، قَالَ شُعْبَةُ: حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ فِي هَذَا الحديثْ، " حَيَّاكَ اللَّهُ، وَبَيَّاكَ، أَسْلَمْتَ إِذْ كَفَرُوا "، قِيلَ: إِنَّ هَذَا

مِمَّا تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ غُنْدَرٍ، مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٢٩/٧]

3559/a- Adiy b. Hâtim der ki: Ömer b. el-Hattâb'ın yanına geldim ve: "Ey müminlerin emiri! Beni tanımıyor musun?" diye sordum. "Tabi ki tanıyorum. İnsanlar inkar ederken sen müslüman oldun, insanlar yüz çevirip giderken sen müslüman oldun, insanlar hıyanet ederken sen vefa gösterdin" karşılığını verdi.

Şu'be der ki: Mis'ar bu hadisi bize rivâyet ederken Hz. Ömer'in "Allah sana uzun ömür ve selamet versin! İnsanlar inkar ederken sen müslüman oldun..." dediğini aktardı.

Tek kanallı bir hadistir.

İrbâd b. Sâriye

٣٥٦٠- ثنا أَبُو إِسْحَاقَ بْنِ حَمْزَةَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُكْرَمٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمَدِينِيُّ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو السُّلَمِيُّ، وَحُجْرُ بْنُ حُجْرٍ، قالا: " أَتَيْنَا الْعِرْبَاضَ بْنَ سَارِيَةَ وَهُوَ مِمَّنْ نَزَلَ فِيهِ: ﴿وَلا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ﴾، فَسَلَّمْنَا وَقُلْنَا: أَتَيْنَاكَ زَائِرِينَ وَعَائِدِينَ وَمُقْتَبِسِينَ " [١٣/٢]

3560- Abdurrahman b. Amr es-Sülemî ve Hucr b. Hucr şöyle dediler: Bir gün, hakkında: **"Binek vermen için sana geldiklerinde, «Size binek bulamıyorum» dediğin zaman, sarf edecek bir şey bulamadıkları için üzüntüden gözyaşı dökerek geri dönenlere de sorumluluk yoktur"**[1] âyeti nazil olanlardan olan İrbâd b. Sâriye'nin yanına gittik ve selam verip: "Seni ziyaret etmek, geçmiş olsun demek, ve bir şeyler öğrenmek için geldik" dedik.

٣٥٦١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الضَّحَّاكِ، ثنا ابْنُ عَبَّاسٍ، عَنْ ضَمْضَمٍ، عَنْ شُرَيْحٍ، عَنِ الْعِرْبَاضِ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ

---

[1] Tevbe Sur. 92

ﷺ يَخْرُجُ إِلَيْنَا فِي الْجُمُعَةِ وَعَلَيْنَا الْحَوْتَكِيَّةُ، فَيَقُولُ: " لَوْ تَعْلَمُونَ مَا ذُخِرَ لَكُمْ مَا حَزِنْتُمْ عَلَى مَا زُوِيَ عَنْكُمْ، وَلَتُفْتَحَنَّ فَارِسُ وَالرُّومُ " [١٤/٢]

3561- İrbâd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza Cuma günü yanımıza çıkınca başımızda sarık olurdu. Bize: *"Eğer sizin için saklananı bilseydiniz, size verilmeyenler için üzülmezdiniz. Muhakkak ki, Fâris ve Rum diyarı fethedilecektir"* derdi.[1]

٣٥٦٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو الزِّنْبَاعِ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مِقْلاصٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ رُوَيْمٍ، عَنِ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ، وَكَانَ شَيْخًا كَبِيرًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَكَانَ يُحِبُّ أَنْ يُقْبَضَ إِلَيْهِ، وَكَانَ يَدْعُو: " اللَّهُمَّ كَبِرَتْ سِنِّي، وَوَهَنَ عَظْمِي، فَاقْبِضْنِي إِلَيْكَ [١٤/٢]

3562- İrbâd b. Sâriye, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından olan çok yaşlı birisiydi ve devamlı olarak Allah'tan canını almasını diler, şöyle derdi: "Allahım! Yaşım ilerledi ve kemiklerim de tutmaz oldu. Beni katına aldır!"

Ali b. Ebî Tâlib

Daha önce geçmişti.

Ammâr b. Yâsir

٣٥٦٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حَمَّادٍ الْوَرَّاقُ، وَأَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ، قَالا: حَدَّثَنَا عَثَّامُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ هَانِئِ بْنِ هَانِئٍ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ عَلِيٍّ فَدَخَلَ عَلَيْهِ عَمَّارٌ، فَقَالَ: مَرْحَبًا بِالطَّيِّبِ الْمُطَيَّبِ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " عَمَّارٌ مُلِئَ إِيمَانًا إِلَى مُشَاشِهِ " [١٣٩/١]

3563- Hâni b. Hâni der ki: Hz. Ali'nin yanındayken Ammâr girince, Hz. Ali şöyle dedi: "Temiz ve arındırılmış kişi; hoş geldin. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Ammâr iliklerine kadar imanla doludur*» buyurduğunu işittim." [2]

---

[1] Ahmed (4/128).

[2] Ahmed (1/99, 100), Tirmizî (3798), İbn Mâce (146-147) ve Hâkim (3/388).

٣٥٦٤- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ الْفَضْلِ، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ عَمَّارًا مُلِئَ إِيمَانًا مِنْ قَرْنِهِ إِلَى قَدَمِهِ "، يَعْنِي مُشَاشَهُ [١/١٤٠]

3564- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ammâr başından ayaklarına kadar imanla doludur"* buyurdu.

٣٥٦٤/أ- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْعَسْكَرِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا سُهَيْلُ بْنُ عُثْمَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ مُحَمَّدٍ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: ذَكَرْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ عَمَّارًا، فَقَالَ: " أَمَا إِنَّهُ سَيَشْهَدُ مَعَكَ مَشَاهِدَ أَجْرُهَا عَظِيمٌ، وَذِكْرُهَا كَثِيرٌ، وَثَنَاؤُهَا حَسَنٌ " [١/١٤٢]

3564/a- Hz. Ali der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Ammâr'dan bahsettiğimde: *"O, sevabı çok ve güzel şekilde anılacak olaylarda seninle beraber olacaktır"* buyurdu.

٣٥٦٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ الطَّبَّاعِ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ هَانِئِ بْنِ هَانِئٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ اسْتَأْذَنَ عَمَّارٌ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: " ائْذَنُوا لَهُ، مَرْحَبًا بِالطَّيِّبِ الْمُطَيَّبِ " رَوَاهُ زُهَيْرٌ وَشَرِيكٌ وَغَيْرُهُمَا، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ [١/١٤٠]

3565- Ali b. Ebî Tâlib der ki: Ammâr, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girmek için izin isteyince: *"Ona izin verin. Temiz ve arındırılmış kişi; hoş geldin"* buyurdu.[1]

٣٥٦٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبَانَ (ح) . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، قالا : ثنا سُفْيَانُ به. [٧/١٣٥]

3566- Bu hadis başka bir kanalla Hz. Ali'den nakledilmiştir.

---

[1] Tirmizî (3798), İbn Mâce (146), Taberânî, *M. es-Sağîr* (1/87) ve Hâkim (3/388).

٣٥٦٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبَانَ، حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ الْفَضْلِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ، قَالَ: لَقِيتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بِالْبَطْحَاءِ، فَأَخَذَ بِيَدِي فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ، فَمَرَّ بِعَمَّارٍ، وَأُمِّ عَمَّارٍ وَهُمْ يُعَذَّبُونَ، فَقَالَ: " صَبْرًا آلَ يَاسِرٍ، فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ إِلَى الْجَنَّةِ "، رَوَاهُ عَبْدُ الْمَلِكِ الْجُدِّيُّ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ الْفَضْلِ، مِثْلَهُ [١٤٠/١]

3567- Osmân b. Affan der ki: Bathâ'da Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile karşılaşınca elimden tuttu ve beraber yürüdük. İşkence altında olan Ammâr'a uğradı ve: *"Sabredin ey Yâsir ailesi! Varacağınız yer cennettir"* buyurdu.

٣٥٦٨- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، قَالَ: " أَوَّلُ مَنْ أَظْهَرَ الإِسْلامَ سَبْعَةٌ: رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ، وَخَبَّابٌ، وَصُهَيْبٌ، وَبِلالٌ، وَعَمَّارٌ، وَسُمَيَّةُ أُمُّ عَمَّارٍ، فَأَمَّا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَمَنَعَهُ أَبُو طَالِبٍ، وَأَمَّا أَبُو بَكْرٍ فَمَنَعَهُ قَوْمُهُ، وَأَمَّا الآخَرُونَ فَأَلْبَسُوهُمْ أَدْرُعَ الْحَدِيدِ ثُمَّ صَهَرُوهُمْ فِي الشَّمْسِ، فَبَلَغَ مِنْهُمُ الْجَهْدُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَبْلُغَ مِنْ حَرِّ الْحَدِيدِ وَالشَّمْسِ، فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْعَشِيِّ أَتَاهُمْ أَبُو جَهْلٍ لَعَنَهُ اللَّهُ وَمَعَهُ حَرْبَةٌ، فَجَعَلَ يَشْتُمُهُمْ وَيُوَبِّخُهُمْ " [١٤٠/١]

3568- Mücâhid der ki: Müslümanlığını ilk açığa vuranlar yedi kişidir. Bunlar: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr, Habbâb, Suheyb, Bilâl, Ammâr ve annesi Sümeyye'dir. Allah, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) amcası Ebû Tâlib vasıtasıyla, Ebû Bekr'i de kendi kabilesi vasıtasıyla müşriklerin şerrinden korumuştur. Diğerlerine gelince, müşrikler onları alıp demirden giysiler giydirmişler ve güneşin sıcağında bırakmışlardır. Güneşin ve demirin sıcaklığından dolayı da dayanılmaz bir eziyet çekmişlerdir. Akşam olunca Ebû Cehl -Allah ona lanet etsin- elinde mızrağıyla yanlarına geldi. Onlara sövmeye ve azarlamaya başladı.

٣٥٦٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْيَقْطِينِيُّ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّقِّيُّ، حَدَّثَنَا حَكِيمُ بْنُ سَيْفٍ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمَّارٍ، قَالَ: أَخَذَ الْمُشْرِكُونَ عَمَّارًا فَلَمْ يَتْرُكُوهُ حَتَّى سَبَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَذَكَرَ آلِهَتَهُمْ بِخَيْرٍ، فَلَمَّا أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَا وَرَاءَكَ؟ "، قَالَ: شَرٌّ يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا تُرِكْتُ

حَتَّى نُلْتُ مِنْكَ، وَذَكَرْتُ آلِهَتَهُمْ بِخَيْرٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَيْفَ تَجِدُ قَلْبَكَ؟ "، قَالَ: أَجِدُ قَلْبِي مُطْمَئِنًّا بِالإِيمَانِ، قَالَ: " فَإِنْ عَادُوا فَعُدْ " [١/١٤٠]

3569- Ebû Ubeyde b. Muhammed b. Ammâr der ki: Müşrikler Ammâr'ı yakaladılar ve Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sövüp ilahları hakkında güzel konuşmadıkça bırakmadılar. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittiğinde, Allah'ın Resûlü: *"Bu gelişin arkasında ne vardır?"* diye sorunca: "Şer var ey Allah'ın Resûlü! Sana sövmeden ve ilahları hakkında güzel konuşmadan beni bırakmadılar" cevabını verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Peki kalbini nasıl görüyorsun?"* diye sorunca, Ammâr: "Kalbimin imanla mutmain olduğunu görüyorum" cevabını verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer sana aynı şeyi yapacak olurlarsa sen de aynı şeyi söyle"* buyurdu.[1]

٣٥٧٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَمَةَ، قَالَ: لَقِيَ عَلِيٌّ رَجُلَيْنِ قَدْ خَرَجَا مِنَ الْحَمَّامِ مُتَدَهِّنَيْنِ، فَقَالَ عَلِيٌّ: " مَنْ أَنْتُمَا؟ "، قَالا: " مِنَ الْمُهَاجِرِينَ "، قَالَ: " كَذَبْتُمَا، إِنَّمَا الْمُهَاجِرُ عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ " [١/١٤١]

3570- Abdullah b. Seleme der ki: Hz. Ali, hamamdan koku sürmüş olarak çıkan iki adamla karşılaşınca: "Siz kimsiniz?" diye sordu. Onlar: "Muhacirlerdeniz" cevabını verince, Hz. Ali: "Yalan söylüyorsunuz. Asıl muhacir Ammâr b. Yâsir'dir" dedi.

٣٥٧١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ عُرْوَةَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ حَكِيمٍ، حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ السُّدِّيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ الْبَهِيِّ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " مَا أَعْرِفُ أَحَدًا خَرَجَ يَبْتَغِي وَجْهَ اللَّهِ وَالدَّارَ الآخِرَةَ إِلا عَمَّارًا " [١/١٤٢]

3571- İbn Ömer: "Ammâr b. Yâsir dışında Allah rızasını ve âhiret yurdunu arzulayarak çıkan başka birini görmedim" demiştir.

٣٥٧٢- حَدَّثَنَا سُلَيمَانُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّارُ، ثنا خَالِدُ بْنُ يُوسُفَ السَّمْتِيُّ، ثنا عَبْدُ النُّورِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ

---

[1] Hâkim (3/357).

عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَوْلَعْتَهُمْ بِعَمَّارٍ، يَدْعُوهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ وَيَدْعُونَهُ إِلَى النَّارِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَاوُسٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا لَيْثٌ، وَعَبْدُ النُّورِ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ مِنْ أَهْلِ الشِّيعَةِ، تَفَرَّدَ بِهَذَا الْحَدِيثِ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ، عَنْ لَيْثٍ [٢٠/٤]

3572- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allahım! Onları Ammâr'la yoldan çıkardın! Ammâr onları cennete çağırırken, onlar ise onu cehenneme çağırmaktalar."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٥٧٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْفَضْلُ بْنُ سُخَيْتٍ السِّنْدِيُّ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّمْلِيُّ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ عِيسَى، قَالَ: ثنا الأَعْمَشُ، قَالَ: أَنْبَأَنَا زَيْدٌ، قَالَ: كَانَ عَمَّارٌ قَدْ وَلِعَ بِقُرَيْشٍ وَوَلِعَتْ بِهِ، فَعَدَوْا عَلَيْهِ، فَضَرَبُوهُ، فَجَلَسَ فِي بَيْتِهِ، فَجَاءَهُ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ يَعُودُهُ، فَخَرَجَ عُثْمَانُ فَقَامَ حَتَّى صَعِدَ الْمِنْبَرَ، فَقَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لِعَمَّارٍ: " تَقْتُلُكَ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ، قَاتِلُكَ فِي النَّارِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى [١٧٢/٤]

3573- Zeyd der ki: Ammâr'ın Kureyşlilere, Kureyşlilerin de Ammâr'a bir hıncı vardı. Bir sabah ona saldırıp dövdüler. Evine çekilince Osmân b. Affân ziyaretine geldi. Osmân yanında çıktıktan sonra minbere çıktı ve şöyle dedi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), Ammâr'a: *«Seni asi bir topluluk öldürecek! Seni öldüren de cehenneme girecektir»* buyurduğunu işittim."

Tek kanallı bir hadistir.

٣٥٧٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَائِشَةَ، قَالَ: ثنا حَمَّادٌ، عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْهُذَيْلِ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " تَقْتُلُكَ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ "، رَوَاهُ عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدِ عَنْ أبى التَّيَّاحِ [٣٦١/٤]

3574- Ammâr b. Yâsir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Seni azgın bir grup öldürecektir"* buyurdu.

٣٥٧٥- حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ الْمِصِّيصِيُّ قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الطَّبَّاعُ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنِ ابْنِ أَبِي الْهُذَيْلِ، عَنْ

عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " وَيْحَكَ يَا ابْنَ سُمَيَّةَ، تَقْتُلُكَ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ "، وَرَوَاهُ الأَجْلَحُ وَأَبُو سِنَانٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْهُذَيْلِ [٤/٣٦١]

3575- Ammâr b. Yâsir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vah sana ey İbn Sümeyye! Seni azgın bir grup öldürecektir"* buyurdu.[1]

٣٥٧٦- حَدَّثَنَاهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي الْحُصَيْنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَالَ: ثنا فَضْلُ بْنُ سَهْلٍ، قَالَ: ثنا حُسَيْنُ بْنُ حَسَنٍ الأَشْقَرُ، قَالَ: ثنا شَرِيكٌ، عَنِ الأَجْلَحِ،، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، وَقَالَ فَضْلُ بْنُ سَهْلٍ، قَالَ: ثنا ابْنُ أَبِي الْهُذَيْلِ، قَالَ أَحَدُهُمَا: عَنْ عَمَّارٍ، وَقَالَ الآخَرُ: إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعَمَّارٍ: " تَقْتُلُكَ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ "، قَالَ: وَالأَجْلَحُ أَتَمُّهُمَا حَدِيثًا [٤/٣٦١]

3576- Ammâr b. Yâsir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine: *"Seni azgın bir grup öldürecektir"* buyurdu.

٣٥٧٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، أَخْبَرَنِي أَيُّوبُ، وَخَالِدٌ الْحَذَّاءُ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: أَخْبَرَتْنَا أُمُّنَا، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ لِعَمَّارٍ: " تَقْتُلُكَ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ "،

3577- Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ammâr'a: *"Seni azgın bir grup öldürecektir"* buyurdu.[2]

٣٥٧٨- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ نُعَيْمٍ، ثنا عَفَّانُ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنِ الْحَسَنِ، مِثْلَهُ، ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ أَيُّوبَ، وَخَالِدٍ، اخْتَلَفَ أَصْحَابُ شُعْبَةَ فِيهِ عَلَيْهِ مِنْ عَشَرَةِ أَوْجُهٍ [٧/١٩٧]

3578- Bu hadis başka bir kanalla Allah'ın Resûlü'nden nakledilmiştir.

٣٥٧٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَزَكَرِيَّا السَّاجِيُّ، وَجَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سِنَانٍ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ بُنْدَارٌ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أُمِّهِ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ لِعَمَّارٍ: " تَقْتُلُكَ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الصَّمَدِ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ عَوْنٍ [٧/١٩٧]

---

[1] Ahmed (2/361) ve Beyhakî, *Delâil* (2/547, 549, 551).

[2] Ahmed (6/300).

3579- Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ammâr'a: *"Seni azgın bir grup öldürecektir"* buyurdu.

٣٥٨٠- حدثنا عبد الله بن محمد بن جعفر ومحمد بن عمرو بن غالب قالا حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُثْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ دَاوُدَ الطَّرَّازِيُّ، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَوْفٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أُمِّهِ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعَمَّارٍ: " تَقْتُلُكَ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ "

3580- Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ammâr'a: *"Seni azgın bir grup öldürecektir"* buyurdu.[1]

٣٥٨١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ زُهَيْرٍ، ثنا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ. ح وَثنا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَبَلَةَ، ثنا غُنْدَرٌ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ، عَنْ أُمِّهِ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِعَمَّارٍ: " تَقْتُلُكَ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ "، عَزِيزٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ خَالِدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ أَخِي الْحَسَنِ [١٩٧/٧]

3581- Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ammâr'a: *"Seni azgın bir grup öldürecektir"* buyurdu.[2]

٣٥٨٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِعَمَّارٍ: " تَقْتُلُكَ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ "، تَفَرَّدَ بِهِ غُنْدَرٌ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ خَالِدٍ، وَرَوَاهُ عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ، عَنْ غُنْدَرٍ، فَقَالَ: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، بَدَلَ أَبِي سَعِيدٍ [١٩٧/٧]

3582- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ammâr'a: *"Seni azgın bir grup öldürecektir"* buyurdu.[3]

---

[1] Hilye'de yoktur. Sadece Takrîbu'l-buğye'de yer almıştır.

[2] Ahmed/311) ve Müslim (2916).

[3] Ahmed (3/22).

٣٥٨٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَبِي هِشَامٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ فِي عَمَّارٍ: " تَقْتُلُكَ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ "، رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ عَبْدُوَيْهِ، مِثْلَهُ، عَنْ شُعْبَةَ [١٩٧/٧]

3583- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ammâr hakkında: *"Seni azgın bir grup öldürecektir"* buyurdu.

٣٥٨٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي، ثنا مُوسَى بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي، ثنا سَعْدُ بْنُ يَعْقُوبَ الطَّالْقَانِيُّ.ح وَثنا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا هَدِيَّةُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ.ح وَثنا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، قَالُوا: ثنا النَّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ، ثنا شُعْبَةُ، ثنا أَبُو سَلَمَةَ سَعْدُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ الْمُنْذِرِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: حَدَّثَنِي مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي أَبُو قَتَادَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ لِعَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ: " وَيْحَكَ يَا ابْنَ سُمَيَّةَ، بُؤْسًا لَكَ، تَقْتُلُكَ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ "، لَفْظُ إِسْحَاقَ، تَفَرَّدَ بِهِ النَّضْرُ، عَنْ شُعْبَةَ [١٩٧/٧]

3584- Ebû Katâde'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ammâr b. Yâsir'e: *"Vah sana ey İbn Sümeyye! Yazık sana! Seni azgın bir grup öldürecektir"* buyurdu.[1]

٣٥٨٤/أ- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْوَرَّاقُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَبَّاسِ الطَّيَالِسِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمُخَرِّمِيُّ، ثنا غَسَّانُ بْنُ مُضَرَ، ثنا خَالِدٌ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي يَعْنِي أَبَا قَتَادَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " عَمَّارٌ تَقْتُلُهُ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ "، كَذَا وَقَعَ فِي كِتَابِي: شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، وَالصَّوَابُ مَا تَقَدَّمَ: شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ [١٩٨/٧]

3584/a- Ebû Katâde'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ammâr b. Yâsir'e: *"Ammâr'ı azgın bir grup öldürecektir"* buyurdu.

٣٥٨٥- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ رَجُلٍ، مِنْ أَهْلِ مِصْرَ يُحَدِّثُ، أَنَّ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ، أَهْدَى إِلَى نَاسٍ هَدَايَا، فَفَضَلَ عَمَّارَ بْنَ يَاسِرٍ، فَقِيلَ لَهُ،

---

[1] Müslim (2915).

فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " تَقْتَلُ عَمَّارًا الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ "، تَفَرَّدَ بِهِ غُنْدَرٌ، عَنْ شُعْبَةَ [١٩٨/٧]

3585- Mısır halkından birinin bildirdiğine göre Amr b. el-Âs, bazılarına hediyeler verirken Ammâr b. Yâsir'i biraz kayırdı. Amr'a bu hatırlatılınca şöyle dedi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Ammâr'ı azgın bir grup öldürecektir»* buyurduğunu işittim."[1]

٣٥٨٦- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الْعَوَّامِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ رَجُلٍ، مِنْ بَنِي شَيْبَانَ، عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ سُوَيْدٍ الْغَنَوِيِّ، قَالَ: وَكَانَ يَأْمَنُ عِنْدَ عَلِيٍّ وَعِنْدَ أَهْلِ الشَّامِ، قَالَ: فَجِيءَ بِرَأْسِ عَمَّارٍ، قَالَ: فَجَعَلَ رَجُلانِ يَخْتَصِمَانِ فِي رَأْسِ عَمَّارٍ، يَقُولُ هَذَا أَنَا قَتَلْتُهُ، وَيَقُولُ الآخَرُ أَنَا قَتَلْتُهُ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو لا عَلَيْكُمَا، لا تَخْتَصِمَا، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " تَقْتُلُهُ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ "، تَفَرَّدَ بِهِ غُنْدَرٌ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنِ الْعَوَّامِ [١٩٨/٧]

3586- Hem Hz. Ali, hem Şam ehli (Muâviye) tarafından güvenilir bulunan Hanzale b. Süveyd el-Ğanevî der ki: Ammâr'ın kesik başı getirilince iki adam tartışıp ikisi de: "Ben öldürdüm" deyince, Abdullah b. Amr şöyle dedi: "Tartışmanıza gerek yoktur. Ben Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Bunu azgın bir topluluk öldürecek»* buyurduğunu işittim."

٣٥٨٦/أ- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْجَعْدِ، ثَنَا نُوحُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: قُلْتُ لَهُ: عَمَّنْ يَحْيَى ؟، قَالَ: عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلٍ، قَالَ: رَأَيْتُ قِبَابًا فِي رِيَاضٍ، فَقُلْتُ: لِمَنْ هَذِهِ؟ فَقَالَ: لِعَمَّارٍ وَأَصْحَابِهِ، وَرَأَيْتُ قِبَابًا فِي رِيَاضٍ، فَقُلْتُ: لِمَنْ هَذِهِ؟ فَقَالُوا: لِذِي الْكَلاعِ وَأَصْحَابِهِ، قُلْتُ: هَذَا، وَقَدْ قَتَلَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا؟ قَالَ: " إِنَّهُمْ قَدْ وَجَدُوا اللَّهَ ﷾ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ " [٦٢/٩]

3586/a- Amr b. Şurahbîl der ki: Rüyamda bahçeler içinde kubbeler gördüm. "Bunlar kimin?" diye sorduğumda: "Ammâr ile arkadaşlarının" denildi. Başka bahçelerde yine kubbeler gördüm. "Peki bunlar kimin?" diye sorduğumda: "Zü'l-Kilâ' ile arkadaşlarının" karşılığını verdiler. "Bunlar birbirlerini öldürmüşken nasıl olur?" diye sorduğumda: "Allah'ın mağfiretinin geniş olduğunu gördüler" denildi.

---

[1] Ahmed (5/214), Taberânî, *M. el-Kebîr* (4/98, 200) ve Hâkim, *Müstedrek* (2/155, 387). Ne var ki Amr b. el-Âs, daha sonraları Ammâr'ı şehit eden grubun içinde yer almıştır.

Ömer b. el-Hattâb

Daha önce geçmişti.

Amr b. Ümmü Mektûm

٣٥٨٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْقُدُّوسِ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ أَبِي الْبِلادِ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، قَالَ: دَخَلَ رَجُلٌ عَلَى عَائِشَةَ وَعِنْدَهَا ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ، وَهِيَ تَقْطَعُ الأُتْرُجَّ بِعَسَلٍ وَتُطْعِمُهُ، فَقِيلَ لَهَا، فَقَالَتْ: " مَا زَالَ هَذَا لَهُ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ الصَّلاةُ وَالسَّلامُ، مُنْذُ عَاتَبَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى فِيهِ نَبِيَّهُ " [٢٣٣/٩]

3587- Şa'bî der ki: Hz. Âişe'nin yanında İbn Ümmü Mektûm varken bir adam girdi. Bu sırada Hz. Âişe bir turuncu bala batırıp İbn Ümmü Mektûm'e yediriyordu. Kendisine bunun sebebi sorulunca: "Allah'ın, onun sebebiyle Peygamberine (Abese suresiyle) sitem etmesinden beri Muhammed ailesi üzerinde ilgi görme hakkı vardır" dedi.

Amr b. Tağlib

٣٥٨٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ رُزَيْقِ بْنِ جَامِعٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ السَّدُوسِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَدِيٍّ، عَنْ أَشْعَثَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ تَغْلِبَ، قَالَ: لَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَلِمَةً كَانَتْ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ، خَرَجَ إِلَى أَهْلِ الصُّفَّةِ ذَاتَ يَوْمٍ، فَقَالَ: " إِنِّي معطٍ أَقْوَامًا مَخَافَةَ هَلَعِهِمْ وَجَزَعِهِمْ، وَأَمْنَعُ آخَرِينَ أَكِلُهُمْ إِلَى مَا جَعَلَ اللَّهُ فِي قُلُوبِهِمْ، مِنْهُمْ عَمْرُو بْنُ تَغْلِبَ " [١١/٢]

3588- Amr b. Tağlib der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) öyle bir şey söyledi ki bu söz benim hakkımda kızıl develere sahip olmaktan daha sevgilidir. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün Suffe ahalisinin yanına çıktı ve şöyle buyurdu: *"Bazı insanlara sabırsızlıkları ve hırsları sebebiyle mal* *veriyorum; bazılarına ise vermeyip onları Allah'ın kalplerine koymuş olduğu (imanlarına) havale ediyorum. Bunlardan biri de Amr b. Tağlib'dir."*[1]

Amr b. el-Cemûh

٣٥٨٩- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ الأَنْمَاطِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا بَنِي سَلِمَةَ، مَنْ سَيِّدُكُمْ؟ " قَالُوا: جَدُّ بْنُ قَيْسٍ، وَإِنَّا لَنُبَخِّلُهُ، قَالَ: " وَأَيُّ دَاءٍ أَدْوَى مِنَ الْبُخْلِ؟ ! بَلْ سَيِّدُكُمُ الأَبْيَضُ الْجَعْدُ عَمْرُو بْنُ الْجَمُوحِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُفْيَانَ، عَنْ مُحَمَّدٍ [٣١٧/٧]

3589- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Seleme oğulları! Efendiniz kimdir?"* diye sorunca: "Ced b. Kays'tır. Ancak onun cimri olduğunu görüyoruz" cevabını verdiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hangi hastalık cimrilikten daha büyüktür ki? Sizin efendiniz, beyaz ve saçları dökülmüş olan Amr b. el-Cemûh'tur"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Amr b. el-Âs

٣٥٩٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُجَاشِعٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، قَالَ: قَالَ طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ: لا أُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ شَيْئًا إِلا أَنِّي سَمِعْتُهُ، يَقُولُ: " عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ مِنْ صَالِحِي قُرَيْشٍ " [٥٥/٩]

3590- Talha b. Ubeydillah der ki: Allah'ın Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) bir şey nakletmeyeceğim, sadece: *"Amr b. el-Âs, Kureyş'in iyilerindendir"* buyurduğunu nakledeceğim.[2]

٣٥٩٠/أ- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَلِيٍّ، قَالَ: حَدَّثَنِي الْحُسَيْنُ بْنُ يَزْدَادَ الرَّاسِبِيُّ، ثنا أَبُو الْجَهْمِ خَلَفُ بْنُ سَالِمٍ النَّصِيبِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ

---

[1] Buhârî (923,3145).

[2] Ahmed (1/161) ve Tirmizî (3845).

يَحْيَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ عَمِّهِ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، أَنَّهُ سَمِعَهُ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ فِي عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ: " إِنَّهُ لَرَشِيدٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ خَلَفٍ [١١٥/٧]

3590/a- Mûsa b. Talha b. Ubeydillah'ın (babasından) bildirdiğine göre kendisi, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), Amr b. el-Âs hakkında: *"O, akıllı (/doğru görüşlü) biridir"* buyurduğunu işitmiştir.[1]

Amr b. Abese el-Eslemî

٣٥٩١- حَدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو مَسْلَمَةَ يَزِيدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ مَرْثَدٍ، ثنا مُغِيرَةُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ، قَالَ: قُلْتُ لِعَمْرِو بْنِ عَنْبَسَةَ: يَا عَمْرُو، لِمَ سُمِّيت رُبْعَ الإِسْلامِ؟ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَلْقَى فِي رَوْعِي الإِسْلامَ قَبْلَ الإِسْلامِ، وَأَنَّ أَمْرَ الْجَاهِلِيَّةِ وَالأَصْنَامِ بَاطِلٌ، فَجَعَلْتُ أَسْأَلُ عَنِ الأَخْبَارِ وَأَتَصَدَّى لِلرُّكْبَانِ حَتَّى مَرَّ رَكْبٌ وَهُمْ مُنْصَرِفُونَ مِنْ مَكَّةَ، فَقَالُوا: خَرَجَ بِهَا رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ، فَأَتَيْتُ مَكَّةَ حَتَّى لَقِيتُهُ، فَقُلْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ: مَنْ مَعَكَ عَلَى هَذَا الأَمْرِ؟ قَالَ: " حُرٌّ وَعَبْدٌ " يَعْنِي أَبَا بَكْرٍ، وَبِلالا، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أُبَايِعُكَ عَلَى هَذَا الأَمْرِ، فَأَسْلَمْتُ فَكُنْتُ رَابِعَ أَرْبَعَةٍ، فَبِذَلِكَ سُمِّيتُ رُبْعَ الإِسْلامِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أُقِيمُ مَعَكَ أَمْ أَلْحَقُ بِأَهْلِي؟ قَالَ: " بَلِ الْحَقْ بِأَهْلِكَ، فَإِذَا سَمِعْتَ أَنِّي خَرَجْتُ إِلَى يَثْرِبَ فَائْتِنِي " فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ أَتَيْتُهُ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ، فَرَدَّ السَّلامَ وَسَأَلْتُهُ، عَنْ أَشْيَاءَ، فَكَانَ فِيمَا سَأَلْتُهُ، فَقُلْتُ: فَأَيُّ الرِّقَابِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " أَغْلاهَا ثَمَنًا، وَأَنْفَسُهَا عِنْدَ أَهْلِهَا ".رَوَاهُ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ عِدَّةٌ، مِنْهُمْ: سُلَيْمُ بْنُ عَامِرٍ، وَضَمْرَةُ بْنُ حَبِيبٍ، وَأَبُو سَلامٍ الدِّمَشْقِيُّ، وَعَمْرُو بْنُ عَبْدِ اللَّهِ السَّيْبَانِيُّ، وَشَدَّادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَنُعَيْمُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ [٢٠٣/٥]

3591- Ebû Umâme el-Bâhilî der ki: Amr b. Abese'ye: "Ey Amr! Neden sana İslam'ın dörtte biri deniyor?" diye sorduğumda, şöyle cevap verdi: "Allah, İslam gelmeden önce onun güzelliğini, Cahiliye inançları ile putların batıl olduğunu içime düşürmüştü. Bundan dolayı gelip geçen kervanlara bu yönde sorular soruyor, değişik yerlerden haberler alıyordum. Bir defasında Mekke'den gelen bir kervanla karşılaştım. Bana: "Mekke'de peygamber olduğunu iddia eden Kureyşli bir adamın çıktı" dediler.

---

[1] Ahmed (1/161) ve Tirmizî (3845).

Bunun üzerine Mekke'ye gelip onu buldum. Ona: "Bu işte yanında kimler var?" diye sorduğumda, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr ile Bilâl'ı kastederek: *"Bir hür, bir de köle"* karşılığını verdi. "Ey Allah'ın Resûlü! Ben bu din üzerine sana biat ediyorum" dedim ve müslüman oldum. Bu şekilde müslüman olan ilk dört kişiden biri oldum. Bundan dolayı da İslam'ın dörtte biri olarak anıldım. "Ey Allah'ın Resûlü! Seninle birlikte mi kalayım, yoksa ailemin yanına döneyim mi?" diye sorduğumda: *"Aksine ailenin yanında dön! Yesrib'e (Medine'ye) çıktığımı duyduğunda da yanıma gel"* karşılığını verdi. Medine'ye hicret ettikten sonra da yanına gittim. Selam verdiğimde selamımı aldı. Ona bazı şeyleri sordum. Sorduğum şeyler arasında hangi köleleri azat etmenin daha faziletli olacağıydı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bedeli yüksek, sahibinin yanında da en değerli olan köleyi azat etmektir"* buyurdu.[1]

٣٥٩٢- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ الْعَوَّامِ، عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ مَوْلًى لِكَعْبٍ، قَالَ: انْطَلَقْنَا مَعَ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ، وَمِقْدَادِ بْنِ الأَسْوَدِ، وَنَافِعِ بْنِ حَبِيبٍ الْهُذَلِيِّ، وَكَانَ عَلَى كُلِّ رَجُلٍ مِنَّا رَعِيَّةٌ، فَإِذَا كَانَ يَوْمُ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ، أَرَدْنَا أَنْ نُخْرِجَ فِئَاتٍ فَخَرَجَ يَوْمًا بِرِعَايَةٍ، فَانْطَلَقْتُ نِصْفَ النَّهَارِ، فَإِذَا السَّحَابَةُ قَدْ أَظَلَّتْهُ مَا فِيهَا عَنْهُ فَضْلٌ فَأَيْقَظْتُهُ، فَقَالَ: " إِنَّ هَذَا شَيْءٌ أُتِينَا بِهِ لَئِنْ عَلِمْتُ أَنَّكَ أَخْبَرْتَ بِهِ لا يَكُونُ بَيْنِي وَبَيْنَكَ خَيْرٌ "، فَوَاللَّهِ مَا أَخْبَرْتُ بِهِ حَتَّى مَاتَ رَحِمَهُ اللَّهُ

3592- İmrân b. el-Hâris, Ka'b'ın bir azatlısından bildirir: Amr b. Abese, Mikdâd b. el-Esved ve Nâfi' b. Habîb el-Hüzelî ile birlikte sürüyü otlatmaya çıktık. Her birimiz bir gün sürüyü otlatıyorduk. Amr b. Abese'nin sırası olduğunda onunla birlikte gitmek isterdik, ancak kabul etmezdi. Amr sırası olduğu bir günde sürüyü alıp çıktı. Gün ortasında peşinden gittim. Yanına vardığımda uyuyordu ve bir bulut üzerinde gölge yapıyordu. Bu bulut da sadece ona gölge yapacak kadardı. Onu uyandırdığımda: "Bu bize ihsan edilmiş bir şeydir. Şayet başkasına bildirirsen seninle aramızda hiç de iyi şeyler olmaz" dedi. Vallahi rahmetli vefat edene kadar da bunu kimselere anlatmadım.

---

[1] Müslim (831/293).

Fâtımatu'z-Zehra

Daha önce geçmişti.

Hz. Ali'nin annesi Fâtıma binti Esed

Daha önce geçmişti.

Mâriye

٣٥٩٣- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ بْنِ الصَّبَّاحِ، ثنا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَبِيبٍ، عَنْ أُمِّ سُلَيْمَانَ، عَنْ أُمِّهَا، عَنْ مَارِيَةَ، قَالَتْ: " تَطَأْطَأْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ حِينَ صَعِدَ حَائِطًا، فَرَمَى الْمُشْرِكِينَ " [٧٠/٢]

3593- Mâriye der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), bir duvara tırmanacağı zaman ben eğildim, o sırtıma çıkıp müşriklere ok attı."

Mus'ab b. Umeyr

٣٥٩٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، أَنَّ الأَنْصَارَ، لَمَّا سَمِعُوا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَوْلَهُ، وَأَيْقَنُوا وَاطْمَأَنَّتْ أَنْفُسُهُمْ إِلَى دَعْوَتِهِ فَصَدَّقُوهُ وَآمَنُوا بِهِ، كَانُوا مِنْ أَسْبَابِ الْخَيْرِ، وَوَاعَدُوهُ الْمَوْسِمَ مِنَ الْعَامِ الْقَابِلِ "، فَرَجَعُوا إِلَى قَوْمِهِمْ بَعَثُوا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: أَنِ ابْعَثْ إِلَيْنَا رَجُلا مِنْ قِبَلِكَ فَيَدْعُو النَّاسَ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ، فَإِنَّهُ أَدْنَى أَنْ يُتَّبَعَ " فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مُصْعَبَ بْنَ عُمَيْرٍ أَخَا بَنِي عَبْدِ الدَّارِ، فَنَزَلَ بَنِي غَنْمٍ عَلَى أَسْعَدَ بْنِ زُرَارَةَ، يُحَدِّثُهُمْ وَيَقُصُّ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ، فَلَمْ يَزَلْ مُصْعَبٌ عِنْدَ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ يَدْعُو وَيَهْدِي اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ حَتَّى قَلَّ دَارٌ مِنْ دُورِ الأَنْصَارِ إِلا أَسْلَمَ فِيهَا نَاسٌ لا مَحَالَةَ، وَأَسْلَمَ أَشْرَافُهُمْ، وَأَسْلَمَ عَمْرُو بْنُ الْجَمُوحِ، وَكُسِّرَتْ أَصْنَامُهُمْ، وَرَجَعَ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَكَانَ يُدْعَى الْمُقْرِئَ " [١٠٦/١]

3594- Urve b. ez-Zübeyr bildiriyor: Ensâr, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) davetini dinleyip, söylediklerine kalben de kanaat getirip güvendiklerinde onu doğrulayıp iman ettiler. Bununla da pek çok hayra vesile olmuşlardır. İkinci yıl aynı günlerde kendisiyle tekrar görüşmek üzere sözleşip kabilelerine geri döndüler. Daha sonra Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) haber yollayıp, Allah'ın Kitabı'nı insanlara anlatmak için tarafından birini göndermesini, bunun insanların inanması için faydalı olacağını bildirdiler. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) bu iş için onlara -Abduddâr oğullarının kardeşlerinden biri olan- Mus'ab b. Umeyr'i gönderdi. Mus'ab gittiğinde Ğanm oğullarından biri olan Es'ad b. Zurâre'nin evinde misafir oldu. Orada bulunduğu süre içinde onlarla sohbet edip Kur'ân'ı okuyor ve açıklıyordu. Mus'ab, Es'ad b. Zurâre'nin evinde kaldığı süre içinde insanları Allah'ın dinine davet etti ve çok kişinin de Müslüman olmasına vesile oldu. Öyle ki Ensâr'ın çok az bir kesimi dışında neredeyse Müslüman olmayan kalmamıştı. Amr b. el-Camûh gibi seçkin kişiler de bu zaman zarfında Müslüman olmuş, önceden taptıkları putları da kırmışlardı. Sonrasında Mus'ab b. Umeyr, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına döndü. Döndüğünde artık "el-Mukri" (Kur'ân öğretmeni) olarak çağrılıyordu.

٣٥٩٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ الْحَوْرَانِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عُمَيْرٍ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ أَبِي الزَّرْقَاءِ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأَصَمِّ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ: نَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى مُصْعَبِ بْنِ عُمَيْرٍ مُقْبِلا، وَعَلَيْهِ إِهَابُ كَبْشٍ قَدْ تَنَطَّقَ بِهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " انْظُرُوا إِلَى هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي قَدْ نَوَّرَ اللَّهُ قَلْبَهُ، لَقَدْ رَأَيْتُهُ بَيْنَ أَبَوَيْنِ يُغَذِّوَانَهُ بِأَطْيَبِ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ، فَدَعَاهُ حُبُّ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى مَا تَرَوْنَ " [١٠٨/١]

3594- Ömer b. el-Hattâb der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), üzerine sardığı bir koç derisiyle gelmekte olan Mus'ab b. Umeyr'e bakıp şöyle dedi: *"Allah'ın, kalbini nurlandırdığı şu adama bakınız. Ebeveyni ona en güzel yemek ve içecekleri ikram ediyorlardı. Ama onu Allah'a ve Resûlüne olan sevgisi gördüğünüz hale getirdi."*

٣٥٩٥/أ- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَأَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي فَرْوَةَ، عَنْ قَطَنِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، قَالَ: لَمَّا فَرَغَ رَسُولُ اللَّهِ

ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ، مَرَّ عَلَى مُصْعَبِ بْنِ عُمَيْرٍ مَقْتُولا عَلَى طَرِيقِهِ، فَقَرَأَ: " ﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ﴾ " [١٠٧/١]

3595/a- Ubeyd b. Umeyr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud günü savaştan sonra, şehid edilmiş olan Mus'ab b. Umeyr'e rastladı ve: **"İnananlardan, Allah'a verdiği ahdi yerine getiren adamlar vardır. Kimi, bu uğurda canını vermiş, kimi de beklemektedir. Ahidlerini hiç değiştirmemişlerdir"**[1] âyetini okudu.

٣٥٩٥/ب- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو بِلالٍ الأَشْعَرِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ الْعَلاءِ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي فَرْوَةَ، عَنْ قَطَنِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى مُصْعَبِ بْنِ عُمَيْرٍ حِينَ رَجَعَ مِنْ أُحُدٍ، فَوَقَفَ عَلَيْهِ وَعَلَى أَصْحَابِهِ، فَقَالَ: " أَشْهَدُ أَنَّكُمْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ اللَّهِ، فَزُورُوهُمْ وَسَلِّمُوا عَلَيْهِمْ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لا يُسَلِّمُ عَلَيْهِمْ أَحَدٌ إِلا رَدُّوا عَلَيْهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ " [١٠٨/١]

3595-b- Ubeyd b. Umeyr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud'dan dönerken Mus'âb b. Umeyr ve diğer şehid olan sahabenin yanında durup şöyle buyurdu: *"Şahitlik ederim ki; Allah katında dirisiniz. Onları ziyaret edin ve selam verin. Canım elinde olana yemin ederim ki; kim onlara selam verirse, onlar kıyamet gününe kadar selamına karşılık verirler."*

Muâz b. Cebel

٣٥٩٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ، عَنْ خَالِدٍ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، عَنْ أَنَسٍ ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّائِغُ، حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ خَالِدٍ، وَعَاصِمٍ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَعْلَمُ أُمَّتِي بِالْحَلالِ وَالْحَرَامِ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ " [٢٢٨/١]

3596- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimden helal ve haramı en iyi bilen, Muâz b. Cebel'dir"* buyurdu.[2]

---

[1] Ahzab Sur. 23

[2] Ahmed (3/280), Tirmizî (3791), İbn Mâce (154), İbn Hibbân (2218) ve Hâkim (3/422).

٣٥٩٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَوْفٍ، حَدَّثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عُبَيْدٍ، عَنْ عِمْرَانَ، عَنِ الْحَسَنِ، وَأَبَانَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَعْلَمُ أُمَّتِي بِالْحَلالِ وَالْحَرَامِ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ " [١/٢٢٨]

3597- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimden helal ve haramı en iyi bilen, Muâz b. Cebel'dir"* buyurdu.

٣٥٩٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا سَلامُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثنا زَيْدُ الْعَمِّيُّ، عَنْ أَبِي الصِّدِّيقِ النَّاجِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ أَعْلَمُ النَّاسِ بِحَلالِ اللَّهِ وَحَرَامِهِ " [١/٢٢٨]

3598- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muâz b. Cebel, ümmetim arasında Allah'ın helal ve haramlarını en iyi bilendir"* buyurdu.

٣٥٩٩- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، حَدَّثنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثنا مَحْمُودُ بْنُ خِدَاشٍ، حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: لَوِ اسْتَخْلَفْتُ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ فَسَأَلَنِي رَبِّي ﷾: مَا حَمَلَكَ عَلَى ذَلِكَ؟ لَقُلْتُ سَمِعْتُ نَبِيَّكَ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ الْعُلَمَاءَ إِذَا حَضَرُوا رَبَّهُمْ ﷾ كَانَ مُعَاذُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ رَتْوَةً بِحَجَرٍ " [١/٢٢٨]

3599- Hz. Ömer der ki: Muâz b. Cebel'i (yaşasaydı da) yerime halife tayin etseydim ve Rabbim bana: "Neden böyle yaptın?" diye sorsaydı: Peygamberinin (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Âlimler Rablerinin huzuruna çıkınca, Muâz b. Cebel onlardan bir taş atımı önde durur"* derdim.

٣٦٠٠- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ الثَّقَفِيُّ، حَدَّثنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ أَمَامَ الْعُلَمَاءِ بِرَتْوَةٍ " رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ عَنْ عُمَارَةَ، فَأَدْخَلَ مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الأَزْهَرِ الأَنْصَارِيَّ بَيْنَهُ وَبَيْنَ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ

3600- Muhammed b. Ka'b'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muâz b. Cebel, âlimlerden bir taş (veya ok) atımı öndedir"* buyurdu.

٣٦٠١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ زُغْبَةَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَزْهَرَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِثْلَهُ [٢٢٩/١]

3601- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.

٣٦٠٢- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدٍ ثَابِتُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ النَّاقِدُ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَطَرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ، حَدَّثَنَا ضَمْرَةُ بْنُ رَبِيعَةَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ، عَنْ أَبِي الْعَجْفَاءِ أَوْ أَبِي الْعَجْمَاءِ قَالَ: قِيلَ لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: لَوْ عَهِدْتَ إِلَيْنَا؟ فَقَالَ: لَوْ أَدْرَكْتُ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ ثُمَّ وَلَّيْتُهُ ثُمَّ قَدِمْتُ عَلَى رَبِّي ﷾ فَقَالَ لِي: مَنْ وَلَّيْتَ عَلَى أُمَّةِ مُحَمَّدٍ ﷺ قُلْتُ: سَمِعْتُ نَبِيَّكَ وَعَبْدَكَ ﷺ يَقُولُ: " مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ بَيْنَ يَدَيِ الْعُلَمَاءِ طَائِفَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " [٢٢٩/١]

3602- Ebu'l-Acfâ –veya Ebu'l-Acmâ- der ki: Ömer b. el-Hattâb'a: "Bize bir halife tayin etsen" denilince, Hz. Ömer şöyle karşılık verdi: "Eğer Muâz b. Cebel yaşasaydı ve onu halife tayin etseydim, sonra Rabbimin huzuruna çıkınca bana: «Muhammed'in ümmetine kimi halife tayin ettin?» diye sorsaydı şöyle cevap verirdim: "Peygamberin ve kulunun şöyle buyurduğunu işittim: *"Muâz b. Cebel, kıyamet günü âlimlerin önünde olacaktır."*

٣٦٠٣- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، قَالَ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ، يُحَدِّثُ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ، وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ عَامِرٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " خُذُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةٍ: مِنِ ابْنِ أُمِّ عَبْدٍ فَبَدَأَ بِهِ، وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، وَأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، وَسَالِمٍ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ "، [٢٢٩/١]

3603- Abdullah b. Amr der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Kur'ân'ı şu dört kişiden öğrenin: İbn Ümmü Abd, Muâz b. Cebel, Ubey b. Ka'b ve Ebû Huzefye'nin azatlısı Sâlim'den."*[1]

٣٦٠٣/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ سُهَيْلٍ ، قَالَ: ثنا حَامِدُ بْنُ شُعَيْبٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زُنْبُورٍ، قَالَ: ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: لا أَزَالُ أُحِبُّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ بَعْدَ مَا بَدَأَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " اسْتَقْرِئُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةٍ: مِنِ ابْنِ أُمِّ عَبْدٍ، وَأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، وَسَالِمٍ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ "، رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، مِثْلَهُ [٤/١٢٢]

3603/a- Abdullah b. Amr der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) onun ismini söyleyerek başladığı şu hadisten sonra Abdullah b. Mes'ûd'u seviyorum. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kur'ân'ı şu dört kişiden öğreniniz: İbn Ümmü Abd, Ubey b. Ka'b, Muâz b. Cebel ve Ebû Huzefye'nin azatlısı Sâlim'den."*

٣٦٠٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدٍ الْقَرَاطِيسِيُّ، حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الأَزْرَقُ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، وَغَيْرِهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، قَالَ: حَدَّثَنِي فَرْوَةُ بْنُ نَوْفَلٍ الأَشْجَعِيُّ، قَالَ: قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: " إِنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا، فَقِيلَ: إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا، فَقَالَ: مَا نَسِيتُ، هَلْ تَدْرِي مَا الأُمَّةُ؟ وَمَا الْقَانِتُ؟ فَقُلْتُ: اللَّهُ أَعْلَمُ، فَقَالَ: الأُمَّةُ الَّذِي يُعَلِّمُ الْخَيْرَ، وَالْقَانِتُ الْمُطِيعُ لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ، وَكَانَ مُعَاذُ يُعَلِّمُ النَّاسَ الْخَيْرَ، وَمُطِيعًا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ " [١/٢٢٩٠]

3604- Ferve b. Nevfel el-Eşcaî der ki: Abdullah b. Mes'ûd: "Muâz b. Cebel, Allah'a boyun eğen ve O'na yönelen bir önderdi" deyince, kendisine: "Hz. İbrâhîm, Allah'a boyun eğen ve O'na yönelen bir önderdi" karşılığı verildi. İbn Mes'ûd: "Unutmadım. Sen önderin ne olduğunu biliyor musun?" diye sordu. Ben: "En iyisini Allah bilir" cevabını verince: "Önder;

---

[1] Buhârî (38006, 3808), Müslim (2464/116), Tirmizî (3810) ve Ahmed (2/189, 195).

hayrı öğretendir. Boyun eğer, Allah'a ve Resulü'ne itaat edendir. Muâz, insanlara hayrı öğretirdi ve Allah ve Resûlü'ne itaat ederdi" dedi.

٣٦٠٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، أَخْبَرَنَا سَيَّارٌ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ: " إِنَّ مُعَاذًا رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا كَانَ أُمَّةً قَانِتًا، فَقِيلَ: إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: إِنَّا كُنَّا نُشَبِّهُ مُعَاذًا بِإِبْرَاهِيمَ ﷺ قِيلَ لَهُ: فَمَنِ الأُمَّةُ؟ قَالَ: الَّذِي يُعَلِّمُ النَّاسَ الْخَيْرَ "، رَوَاهُ فِرَاسُ بْنُ يَحْيَى، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ [١/٢٣٠]

3605- Şa'bî der ki: Abdullah b. Mes'ûd, "Muâz b. Cebel, Allah'a boyun eğen bir önderdi" deyince, kendisine: "Hz. İbrâhîm, Allah'a boyun eğen bir önderdi" karşılığı verildi. İbn Mes'ûd: "Biz Muâz'ı Hz. İbrâhîm'e benzetirdik" dedi. İbn Mes'ûd'a: "Önder ne demektir?" diye sorulunca ise: "İnsanlara hayrı öğretendir" cevabını verdi.

٣٦٠٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ، حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ أَبِي مَرْزُوقٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ أَبِي مُسْلِمٍ الْخَوْلانِيِّ، قَالَ: " دَخَلْتُ مَسْجِدَ حِمْصٍ، فَإِذَا فِيهِ نَحْوٌ مِنْ ثَلاثِينَ كَهْلا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَإِذَا فِيهِمْ شَابٌّ أَكْحَلُ الْعَيْنَيْنِ، بَرَّاقُ الثَّنَايَا، لا يَتَكَلَّمُ سَاكِتٌ، فَإِذَا امْتَرَى الْقَوْمُ فِي شَيْءٍ أَقْبَلُوا عَلَيْهِ فَسَأَلُوهُ، فَقُلْتُ لِجَلِيسٍ لِي: مَنْ هَذَا؟ فَقَالَ: مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ فَوَقَعَ فِي نَفْسِي حُبُّهُ، فَكُنْتُ مَعَهُمْ حَتَّى تَفَرَّقُوا " [١/٢٣٠]

3606- Ebû Müslim el-Havlânî der ki: Humus mescidine girdiğimde, bir tarafında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından otuz kadar kişiyi gördüm. Aralarında da gözleri sürmeli ve dişleri parlak bir genç vardı. Bu genç susmuş konuşmuyordu. Oradakiler bir konuda ihtilafa düşünce ona dönüp soruyorlardı. Yanımda oturan kişiye: "Bu kimdir?" diye sorunca: "Muâz b. Cebel'dir" cevabını verdi. O zaman onu sevdim ve oradakiler dağılana kadar onlarla kaldım.

٣٦٠٧- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا شَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ غَنْمٍ يُحَدِّثُ، عَنْ عَائِذِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، " أَنَّهُ دَخَلَ الْمَسْجِدَ يَوْمًا مَعَ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَحْضَرُ مَا كَانُوا أَوَّلَ إِمْرَةِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ: فَجَلَسْتُ

مَجْلِسًا فِيهِ بِضْعٌ وَثَلاثُونَ كُلُّهُمْ يَذْكُرُونَ حَدِيثًا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَفِي الْحَلْقَةِ فَتًى شَابٌّ شَدِيدُ الأَدَمَةِ، حُلْوُ الْمَنْطِقِ وَضِيءٌ، وَهُوَ أَشَبُّ الْقَوْمِ سِنًّا، فَإِذَا اشْتَبَهَ عَلَيْهِمْ مِنْ أَحَادِيثِ الْقَوْمِ شَيْءٌ رَدُّوهُ إِلَيْهِ فَحَدَّثَهُمْ، وَلا يُحَدِّثُهُمْ شَيْئًا إِلا أَنْ يَسْأَلُوهُ، قُلْتُ: مَنْ أَنْتَ يَا عَبْدَ اللَّهِ؟ قَالَ: أَنَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ "، قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللَّهُ: كَذَا وَقَعَ فِي كِتَابِي عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ، وَرَوَاهُ جَمَاعَةٌ، فَقَالُوا: عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ بَهْرَانَ، عَنْ شَهْرٍ [٢٣٠/١]

3607- Âizullah b. Abdillah'ın bildirdiğine göre kendisi, Ömer b. el-Hattâb'ın halifeliğinin ilk dönemlerinde sahabeyle birlikte mescide girdi. İbn Abdillah der ki: Otuz küsur kişinin olduğu bir mecliste oturdum, bunların hepsi Allah'ın Resûlü'nden bir hadisi söylüyorlardı. Bu halkada oldukça genç ve güzel konuşan birini gördüm. Diğerleri herhangi bir hadis hakkında ihtilafa düşünce, bu gence soruyorlar, o da hadisi onlara söylüyordu. Onlar sormadan da bir şey söylemiyordu. Ben: "Sen kimsin ey Allah'ın kulu?" diye sorunca: "Muâz b. Cebel'im" dedi.

٣٦٠٨- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ يَسَارٍ الزُّهْرِيُّ، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ أَبِي بَحْرِيَّةَ، قَالَ: " دَخَلْتُ مَسْجِدَ حِمْصٍ، فَإِذَا أَنَا بِفَتًى، حَوْلَهُ النَّاسُ جَعْدٌ قَطَطٌ، فَإِذَا تَكَلَّمَ كَأَنَّمَا يَخْرُجُ مِنْ فِيهِ نُورٌ وَلُؤْلُؤٌ، فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ " قَالُوا: مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللَّهُ: اسْمُ أَبِي بَحْرِيَّةَ يَزِيدُ بْنُ قُطَيْبِ بْنِ قَطُوفٍ السَّكُونِيُّ [٢٣١/١]

3608- Ebû Bahriyye der ki: "Humus mescidine girince etrafında kısa saçlı insanlar olan bir genç gördüm. Bu genç konuşunca sanki ağzından nur inci çıkıyordu. "Bu kimdir?" diye sorunca: "Muâz b. Cebel'dir" cevabını verdiler.

٣٦٠٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا غَنَّامٌ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ شِمْرٍ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، قَالَ: " كَانَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذَا تَحَدَّثُوا وَفِيهِمْ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ نَظَرُوا إِلَيْهِ، هَيْبَةً لَهُ " [٢٣١/١]

3609- Şehr b. Havşeb der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbı aralarında Muâz b. Cebel varken konuşacakları zaman, saygılarından dolayı ona bakarlardı."

Muâviye b. Ebî Süfyân

٣٦١٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا أَبُو الْفَتْحِ نَصْرُ بْنِ مَنْصُورٍ، عَنْ بِشْرِ بْنِ الْحَارِثِ، حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَبِي الزَّرْقَاءِ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ يُونُسَ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمِيرَةَ الْمُزَنِيِّ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَذَكَرَ مُعَاوِيَةَ، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا وَاهْدِ بِهِ "،

3610- Abdurrahman b. Ebî Amîre el-Müzenî'nin bildirdiğine göre kendisi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Muâviye'den bahsedip: *"Allahım! Onu, hidayete erdirilmiş bir hidayetçi kıl ve onun sebebiyle insanları hidayete ulaştır"* diye dua ettiğini işitmiştir.[1]

٣٦١١- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَهْلٍ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ يُونُسَ بْنِ مَيْسَرَةَ بْنِ حُلَيْسٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمِيرَةَ الْمُزَنِيِّ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مِثْلَهُ [٣٥٨/٨]

3611- Bu hadis başka bir kanalla Abdurrahman b. Ebî Amîre el-Müzenî'den nakledilmiştir.

٣٦١١/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ إِمْلاءً، ثنا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَزَّازُ الْمَدَنِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عِيسَى الزَّاهِدُ، ثنا أَحْمَدُ الدَّيْنَوَرِيُّ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَطْلُعُ عَلَيْكُمْ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ "، فَطَلَعَ مُعَاوِيَةُ، ثُمَّ قَالَ مِنَ الْغَدِ مِثْلَ ذَلِكَ فَطَلَعَ مُعَاوِيَةُ، ثُمَّ قَالَ مِنَ الْغَدِ مِثْلَ ذَلِكَ فَطَلَعَ مُعَاوِيَةُ [٣٩٣/١٠]

3611/a- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şimdi yanınıza cennet ahalisinden birisi gelecek"* buyurunca Muâviye geldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ikinci gün aynı şeyi söyledi, yine Muâviye geldi, üçüncü gün de aynı şeyi söyleyince, yine Muâviye geldi.

٣٦١١/ب- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الْوُحَاظِيُّ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ قَيْسِ بْنِ

---

[1] Tirmizî (3842).

الْحَارِثِ، عَنِ الصُّنَابِحِيِّ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: " مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَشْبَهَ صَلاةً بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ أَمِيرِكُمْ هَذَا " [٢٧٥/٨]

3611/b- Ebu'd-Derdâ: "Namaz bakımından sizin şu valinizden daha fazla Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) benzeyen birini (yani Muâviye) görmedim" demiştir.

Mikdâd b. el-Esved

٣٦١٢- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَرِيرٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْمُحَارِبِيُّ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا الْمُخَارِقُ، عَنْ طَارِقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: لَقَدْ شَهِدْتُ مِنَ الْمِقْدَادِ مَشْهَدًا لأَنْ أَكُونَ أَنَا صَاحِبُهُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا فِي الأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ، وَكَانَ رَجُلا فَارِسًا، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا غَضِبَ احْمَرَّتْ وَجْنَتَاهُ، فَأَتَاهُ الْمِقْدَادُ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ، فَقَالَ: " أَبْشِرْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَوَاللَّهِ لا نَقُولُ لَكَ كَمَا قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ لِمُوسَى عَلَيْهِ السَّلامُ: ﴿فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلا إِنَّا هَهُنَا قَاعِدُونَ﴾، وَلَكِنْ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَنَكُونَنَّ مِنْ بَيْنِ يَدَيْكَ، وَمِنْ خَلْفِكَ، وَعَنْ يَمِينِكَ، وَعَنْ شِمَالِكَ، أَوْ يَفْتَحَ اللَّهُ ﷻ لَكَ " [١٧٢/١]

3612- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Mikdâd İbnu'l-Esved'le ilgili öyle bir olaya şahit oldum ki, o sözün sahibi olmak, bana yeryüzündeki her şeyden daha sevimlidir. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sinirlendiği zaman yüzü kızarırdı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vasellem) sinirliyken Mikdâd b. el-Esved yanına gidip şöyle dedi: Rahat ol ey Allah'ın Resûlü! Biz, İsrail oğullarının Hz. Mûsa'ya: **"Sen ve Rabbin gidip savaşın; biz burada oturuyoruz"**[1] dediği gibi diyecek değiliz. Bilakis, "Allah sana fethi nasib edinceye kadar, senin önünde, arkanda, sağında ve solunda seninle beraberiz!" diyoruz.[2]

٣٦١٣- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْمَرْوَزِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، قَالَ: لَمَّا خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى بَدْرٍ اسْتَشَارَ النَّاسَ، فَقَامَ الْمِقْدَادُ بْنُ عَمْرٍو، فَقَالَ: " يَا رَسُولَ اللَّهِ، امْضِ لِمَا أَمَرَكَ بِهِ فَنَحْنُ مَعَكَ، وَاللَّهِ مَا نَقُولُ لَكَ كَمَا قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ لِمُوسَى عَلَيْهِ السَّلامُ:

---

[1] Mâide Sur. 24

[2] Buhârî (3952, 4609), Ahmed (1/457-458) ve Hâkim (3/349).

اذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ، وَلَكِنِ اذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلا إِنَّا مَعَكُمْ مُقَاتِلُونَ، وَاللَّهِ الَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ نَبِيًّا، لَوْ سِرْتَ بِنَا إِلَى بِرَكِ الْغِمَادِ لَجَالَدْنَا مَعَكَ مِنْ دُونِهِ حَتَّى تَبْلُغَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَيْرًا وَدَعَا لَهُ " [١٧٣/١]

3613- Muhammed b. İshâk bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Bedir savaşına çıkacağı zaman ashâbıyla istişarede bulundu. Mikdâd b. Amr kalkıp şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resûlü! Allah sana neyi emretmişse onu yap, biz her durumda yanında olacağız. Vallahi İsrâil oğullarının Hz. Mûsa'ya dediği gibi biz de: **«Sen ve Rabbin gidip savaşın; biz burada oturuyoruz»**[1] demeyiz. Aksine: «Sen ve Rabbin gidin savaşın! Biz de sizinle birlikte savaşacağız!» diyoruz. Seni hakla peygamber olarak gönderene yemin olsun ki bizleri Berku'l-Ğimâd'a doğru sürsen, itiraz etmeden oraya ulaşana kadar hiç durmayız!" Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona güzel sözler söyledi ve dualar etti.

٣٦١٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، حَدَّثَنِي الْمِقْدَادُ بْنُ الأَسْوَدِ، قَالَ: جِئْتُ أَنَا وَصَاحِبَانِ لِي قَدْ كَادَتْ تَذْهَبُ أَسْمَاعُنَا وَأَبْصَارُنَا مِنَ الْجَهْدِ، فَجَعَلْنَا نَعْرِضُ أَنْفُسَنَا عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَمَا يَقْبَلُنَا أَحَدٌ حَتَّى انْطَلَقَ بِنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى رَحْلِهِ، وَلآلِ مُحَمَّدٍ ثَلاثُ أَعْنُزٍ يَحْتَلِبُونَهَا، فَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُوَزِّعُ اللَّبَنَ بَيْنَنَا، وَكُنَّا نَرْفَعُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ نَصِيبَهُ، فَيَجِيءُ فَيُسَلِّمُ تَسْلِيمًا يُسْمِعُ الْيَقْظَانَ وَلا يُوقِظُ النَّائِمَ، فَقَالَ لِيَ الشَّيْطَانُ: لَوْ شَرِبْتَ هَذِهِ الْجُرْعَةَ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ يَأْتِي الأَنْصَارَ فَيُتْحِفُونَهُ، فَمَا زَالَ بِي حَتَّى شَرِبْتُهَا، فَلَمَّا شَرِبْتُهَا نَدَّمَنِي، وَقَالَ: مَا صَنَعْتَ؟ يَجِيءُ مُحَمَّدٌ ﷺ فَلا يَجِدُ شَرَابَهُ فَيَدْعُو عَلَيْكَ فَتَهْلِكَ، وَأَمَّا صَاحِبَايَ فَشَرِبَا شَرَابَهُمَا وَنَامَا، وَأَمَّا أَنَا فَلَمْ يَأْخُذْنِي النَّوْمُ، وَعَلَيَّ شَمْلَةٌ لِي إِذَا وَضَعْتُهَا عَلَى رَأْسِي بَدَتْ مِنْهَا قَدَمَايَ، وَإِذَا وَضَعْتُهَا عَلَى قَدَمَيَّ بَدَا رَأْسِي، وَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ كَمَا كَانَ يَجِيءُ فَصَلَّى مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يُصَلِّيَ، ثُمَّ نَظَرَ إِلَى شَرَابِهِ فَلَمْ يَرَ شَيْئًا فَرَفَعَ يَدَهُ، فَقُلْتُ: تَدْعُو عَلَيَّ الآنَ فَأَهْلِكَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اللَّهُمَّ أَطْعِمْ مَنْ أَطْعَمَنِي، وَاسْقِ مَنْ سَقَانِي "، فَأَخَذْتُ الشَّفْرَةَ وَأَخَذْتُ الشَّمْلَةَ وَانْطَلَقْتُ

---

[1] Mâide Sur. 24

إِلَى الأَعْنُزِ أَجُسُّهُنَّ أَيَّتُهُنَّ أَسْمَنُ كَيْ أَذْبَحَهُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَإِذَا حُفَّلٌ كُلُّهُنَّ، فَأَخَذْتُ إِنَاءً لآلِ مُحَمَّدٍ ﷺ كَانُوا يَطْمَعُونَ أَنْ يَحْلِبُوا فِيهِ فَحَلَبْتُهُ حَتَّى عَلَتْهُ الرَّغْوَةُ، ثُمَّ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَشَرِبَ ثُمَّ نَاوَلَنِي فَشَرِبْتُ، ثُمَّ نَاوَلْتُهُ فَشَرِبَ، ثُمَّ نَاوَلَنِي فَشَرِبْتُ، ثُمَّ ضَحِكْتُ حَتَّى أُلْقِيتُ إِلَى الأَرْضِ، فَقَالَ لِي: " إِحْدَى سَوْآتِكَ يَا مِقْدَادُ "، فَأَنْشَأْتُ أُحَدِّثُهُ بِمَا صَنَعْتُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا كَانَتْ إِلا رَحْمَةً مِنَ اللَّهِ ﷾ لَوْ كُنْتَ أَيْقَظْتَ صَاحِبَيْكَ فَأَصَابَا مِنْهَا "، قُلْتُ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ، مَا أُبَالِي إِذَا أَصَبْتَهَا أَنْتَ وَأَصَبْتَ فَضْلَتَكَ مَنْ أَخْطَأَتْ مِنَ النَّاسِ، رَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ طَارِقُ بْنُ شِهَابٍ، عَنِ الْمِقْدَادِ نَحْوَهُ [١٧٣/١]

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا الأَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ، عَنِ الْمِقْدَادِ بْنِ الأَسْوَدِ، قَالَ: " لَمَّا نَزَلْنَا الْمَدِينَةَ عَشَّرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَشَرَةً عَشَرَةً، يَعْنِي فِي كُلِّ بَيْتٍ، قَالَ: فَكُنْتُ فِي الْعَشَرَةِ الَّذِينَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ فِيهِمْ، قَالَ: وَلَمْ يَكُنْ لَنَا إِلا شَاةٌ نَتَجَزَّأُ لَبَنَهَا " رَوَاهُ حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنِ الأَعْمَشِ، فَقَالَ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقٍ

3614- Mikdâd b. el-Esved der ki: İki arkadaşımla, açlıktan neredeyse kulak ve gözlerimizin duyma ve görme yeteneğini kaybedeceği bir halde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından oluşan bir grubun yanına vardık ve halimizi onlara arz ettik. Fakat hiç kimse bizi kabul etmedi, bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bizi evine götürdü. Baktığımızda Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ailesinin sağdığı üç keçi gördük. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sütü aramızda paylaştırır, biz de Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) payını verirdik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelip, uyanık olanın duyacağı, uyuyanın uyanmayacağı bir sesle selam verirdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bizi götürdüğünde şeytan bana: "Şu sütü sen içsen. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensâr'ın yanına gidince ona hediye (olarak yemek) verirler" dedi ve sonunda sütü içtim. İçince de beni pişman oldum. Şeytan: "Ne yaptın? Şimdi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelip içeceğini bulamazsa sana beddua eder ve helak olursun" dedi. İki arkadaşım kendi paylarını içip uyumuşlardı. Ben ise uyuyamıyordum. Yanımda başıma çektiğimde ayaklarımı açıkta bırakan, ayaklarıma serdiğimde başımı açıkta bırakan bir örtü vardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) her zamanki gibi gelip bir müddet namaz kıldıktan sonra, içeceğine baktı. Bir şey göremeyince de ellerini kaldırdı. Ben: "Şimdi bana beddua ederse ve helak olurum" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Bana yedireni yedir, içireni içir"* diye dua etti. Ben bıçağı ve örtüyü alıp keçilerin yanına gittim ve Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) kesmek için hangisinin semiz olduğuna baktım, ancak hepsinin memelerinin süt dolu olduğunu gördüm. Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) ailesinin süt sağmak için kullandığı bir kabını alıp sütün köpükleri kaptan taşıncaya kadar sağdım. Sonra Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gittim, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) içtikten sonra bana da verdi ve içtim. Sonra kabı bir daha kendisine verdim, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) içip bana verdi, ben de içtim. Sonra gülmekten yere düştüm. Bana: *"Bu senin ayıplarından biridir, ey Mikdâd"* deyince, olanları kendisine anlattım. Bana: *"Bu, Allah'ın sana olan rahmetidir. Arkadaşlarını uyandırsaydın, onlar da içseydi"* buyurdu. Ben: "Seni hak olarak gönderene yemin ederim ki; seninle birlikte berekete kavuştuktan sonra başkasının buna nail olup olmadığına aldırmam" dedim.[1]

Diğer bir rivayette Mikdâd b. el-Esved der ki: "Bizler (muhacir olanak) Medine'ye indiğimizde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onar kişilik gruplar halinde evlere dağıttı. Ben ise Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) düşen grup içindeydim. Bizim ise sütünü aramızda bölüştüğümüz bir keçi dışında bir şeyimiz yoktu."

Muğîre'nin Azatlısı Hilâl

٣٦١٥- أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَافِظُ أَبُو أَحْمَدَ الْكَرَابِيسِيُّ فِي كِتَابِهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شُعَيْبٍ الْغَازِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الأَزْدِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مُحَمَّدٍ، يَذْكُرُ عَنْ يُوسُفَ بْنِ الْخَشَّابِ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيَدْخُلَنَّ مِنْ هَذَا الْبَابِ رَجُلٌ يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِ "، قَالَ: فَدَخَلَ يَعْنِي هِلالا، فَقَالَ لَهُ: " صَلِّ عَلَيَّ يَا هِلالُ، فَقَالَ: مَا أَحَبَّكَ عَلَى اللَّهِ وَمَا أَكْرَمَكَ عَلَيْهِ " [٢٤/٢]

3615- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): "Şu kapıdan, Allah'ın kendisine baktığı bir adam girecek" buyurunca, Hilâl girdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bana salât et ey Hilal!"* buyurunca, Hilâl: "Allah katında ne sevgili ve değerlisin" dedi.

---

[1] Müslim (2055), Tirmizî (1862), Ahmed (6/2, 3, 4) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (20/572).

Ebû Burde b. Niyâr

٣٦١٥/أ- حَدَّثنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنَا أَبُو يَحْيَى الرَّازِيُّ، ثنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُنِيبِ الْمَدِينِيُّ، عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أُمَامَةَ بْنُ ثَعْلَبَةَ، عَنْ أَبِيهِ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: " هَمَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْخُرُوجِ إِلَى بَدْرٍ، فَلَمَّا أَجْمَعَ الْخُرُوجُ مَعَهُ، قَالَ لَهُ أَبُو بُرْدَةَ بْنُ نِيار: أَقِمْ عَلَى أُمِّكَ، قَالَ: بَلْ أَنْتَ أَقِمْ عَلَى أُخْتِكَ، فَذُكِرَ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَمَرَ أَبَا أُمَامَةَ بِالْمُقَامِ، وَخَرَجَ أَبُو بُرْدَةَ، فَرَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ تُوُفِّيَتْ وَصَلَّى عَلَيْهَا " [٣٧/٩]

3615/a- Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bedir'e çıkmak istediği zaman, onunla gelecekleri toplayınca, Ebû Burde b. Niyar, Ebû Umâme'ye: "Annenin yanında kal" dedi. Ebû Umâme de: "Sen kardeşinin yanında kal" karşılığını verdi ve bu anlaşmazlık Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) zikredildi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Umâme'ye kalmasını emretti. Ebû Burde de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber Bedir'e gitti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bedir'den dönünce Ebû Umâme'nin annesinin vefat ettiğini görüp namazını kıldı.

Mâlik er-Ruvâsibî

٣٦١٥/ب- حَدَّثنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، حَدَّثَنِي طَارِقٌ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَالِكٍ الرُّوَاسِيُّ، عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ أَغَارَ هُوَ وَقَوْمٌ مِنْ بَنِي كِلابٍ عَلَى قَوْمٍ مِنَ بَنِي أَسَدٍ، فَقَتَلُوا فِيهِمْ وَعَبَثُوا بِالنِّسَاءِ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَدَعَا عَلَيْهِمْ، فَلَعَنَهُمْ ذَلِكَ مَالِكًا، فَغَلَّ يَدَهُ، ثُمَّ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: ارْضَ عَنِّي رَضِيَ اللَّهُ عَنْكَ، فَأَعْرَضَ عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ دَارَ إِلَيْهِ، فَقَالَ: ارْضَ عَنِّي رَضِيَ اللَّهُ عَنْكَ، فَأَعْرَضَ عَنْهُ، ثُمَّ أَتَاهُ الثَّالِثَةَ، فَقَالَ: ارْضَ عَنِّي رَضِيَ اللَّهُ عَنْكَ، فَوَاللَّهِ إِنَّ الرَّبَّ لَيَرْضَى فَتَرْضَى، فَأَقْبَلَ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: " تُبْتَ مِمَّا صَنَعْتَ وَاسْتَغْفَرْتَ مِنْهُ "، قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " اللَّهُمَّ تُبْ عَلَيْهِ وَارْضَ عَنْهُ "، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ الْجَرَّاحُ، وَعَنْهُ ابْنُهُ وَكِيعٌ، وَعَنْهُ ابْنُهُ سُفْيَانُ، وَطَارِقٌ هُوَ طَارِقُ بْنُ عَلْقَمَةَ بْنِ مُرْدِي [٣٧٤/٨]

3615/b- Amr b. Mâlik er-Ruvâsî (babasından) bildiriyor: Babam (Mâlik) Kilâb oğullarından bir toplulukla birlikte Esed oğullarından bir kabilenin üzerine saldırdı. Bu saldırı sırasında kabilenin erkeklerinden bir kısmını öldürürken kadınlarına da çirkin şeyler yaptılar. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bundan haberdar olunca onlara beddua edip lanet okudu. Babam Mâlik bu beddua ve lanetten haberdar olunca ellerine bağlayıp Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Benden razı ol, Allah da senden razı olsun" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ondan yüzünü çevirdi. Mâlik diğer yönden gelip: "Benden razı ol, Allah da senden razı olsun" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yine ondan yüzünü çevirdi. Üçüncü kez gelip: "Benden razı ol, Allah da senden razı olsun. Vallahi Allah rızasını isteyenlerden razı olur" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona doğru döndü ve: *"Yaptığından dolayı Allah'a tövbe edip bağışlanma diledin mi?"* diye sordu. Mâlik: "Evet!" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Tövbesini kabul et ve ondan razı ol"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Ebû Hureyre

٣٦١٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ، حَدَّثَنَا مُجَاهِدٌ، أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ، كَانَ يَقُولُ: " وَاللَّهِ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ إِنْ كُنْتُ لأَعْتَمِدُ عَلَى كَبِدِي مِنَ الْجُوعِ، وَإِنْ كُنْتُ لأَشُدُّ الْحَجَرَ عَلَى بَطْنِي مِنَ الْجُوعِ، وَلَقَدْ قَعَدْتُ يَوْمًا عَلَى طَرِيقِهِمُ الَّذِي يَخْرُجُونَ مِنْهُ فَمَرَّ بِي أَبُو بَكْرٍ فَسَأَلْتُهُ عَنْ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ مَا سَأَلْتُهُ إِلا لِيَسْتَتْبِعَنِي، فَمَرَّ وَلَمْ يَفْعَلْ، ثُمَّ مَرَّ بِي عُمَرُ فَسَأَلْتُهُ عَنْ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى، مَا سَأَلْتُهُ إِلا لِيَسْتَتْبِعَنِي، فَمَرَّ وَلَمْ يَفْعَلْ، ثُمَّ مَرَّ بِي أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ وَتَبَسَّمَ وَعَرَفَ مَا فِي نَفْسِي وَمَا فِي وَجْهِي، ثُمَّ قَالَ: يَا أَبَا هِرٍّ، قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: الْحَقْ، ثُمَّ مَضَى وَاتَّبَعْتُهُ، فَدَخَلَ وَاسْتَأْذَنْتُ وَأَذِنَ لِي فَدَخَلْتُ، فَوَجَدَ لَبَنًا فِي قَدَحٍ، فَقَالَ: مِنْ أَيْنَ هَذَا اللَّبَنُ؟ فَقَالُوا: أَهْدَاهُ لَكَ فُلانٌ أَوْ فُلانَةٌ فَقَالَ: يَا أَبَا هِرٍّ، فَقُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: الْحَقْ أَهْلَ الصُّفَّةِ فَادْعُهُمْ، قَالَ: وَأَهْلُ الصُّفَّةِ أَضْيَافُ الإِسْلامِ لا يَلُونَ عَلَى أَحَدٍ وَلا مَالٌ، إِذَا أَتَتْهُ صَدَقَةٌ بَعَثَ بِهَا إِلَيْهِمْ، وَلَمْ يَتَنَاوَلْ مِنْهَا شَيْئًا، وَإِذَا أَتَتْهُ هَدِيَّةٌ أَرْسَلَ إِلَيْهِمْ وَأَصَابَ مِنْهَا وَأَشْرَكَهُمْ فِيهَا " [١/٣٧٧]

3616- Mücâhid bildiriyor: Ebû Hureyre şöyle derdi: Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a and olsun ki açlıktan bazen yüzüstü ciğerimin üzerine yere yatar, yine açlıktan dolayı karnıma taş bağlardım. Bir gün ashâbın çıktıkları yol üzerinde oturdum. Ebû Bekr çıkınca ona Kur'ân'dan bir âyeti sordum ve sırf beni doyurması için sormuştum. Ancak beklediğim yönde bir şey yapmadan geçip gitti. Sonra Ömer yanımdan geçti. Ona da Kur'ân'dan, sırf beni doyurması için bir âyet sordum. O da bir şey yapmadan geçip gitti. Sonra Ebu'l-Kâsım (sallallahu aleyhi vesellem) uğradı ve beni görünce gülümsedi. Zira içimdekini ve yüzümdeki ifadenin ne anlama geldiğini anlamıştı. Bana: *"Ey Ebû Hureyre!"* diye seslendi. "Buyur ey Allah'ın Resûlü!" diye karşılık verince: *"Ehl-i Suffe'ye git ve onları çağır"* buyurdu. Suffe ahalisi, ailesi ve malı olmayan İslam'ın misafirleriydi. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bir sadaka gelince bunu onlara gönderirdi ve kendisi ondan bir şey yemezdi. Hediye gelince ise onları çağırır, hem kendisi yer, hem onlara yedirirdi.[1]

٣٦١٦/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ، حَدَّثَنَا مُجَاهِدٌ، أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ، قَالَ: مَرَّ بِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " أَبَا هِرٍّ "، فَقُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " الْحَقْ أَهْلَ الصُّفَّةِ فَادْعُهُمْ "، قَالَ: وَأَهْلُ الصُّفَّةِ أَضْيَافُ الإِسْلامِ لا يَأْوُونَ عَلَى أَهْلٍ وَلا مَالٍ، إِذَا أَتَتْهُ صَدَقَةٌ بَعَثَ بِهَا إِلَيْهِمْ، وَلَمْ يَتَنَاوَلْ مِنْهَا شَيْئًا، وَإِذَا أَتَتْهُ هَدِيَّةٌ أَرْسَلَ إِلَيْهِمْ وَأَصَابَ مِنْهَا وَأَشْرَكَهُمْ فِيهَا، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ [١/٣٣٨]

3616/a- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımdan geçerken: *"Ey Ebû Hureyre!"* diye seslendi. "Buyur ey Allah'ın Resûlü!" diye karşılık verince: *"Ehli Suffe'ye git ve onları çağır"* buyurdu. Suffe ahalisi, ailesi ve malı olmayan İslam'ın misafirleriydi. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bir sadaka gelince bunu onlara gönderirdi ve kendisi ondan bir şey yemezdi. Hediye gelince ise onları çağırır, hem kendisi yer, hem onlara yedirirdi.

٣٦١٧- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاءِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " كُنْتُ فِي سَبْعِينَ رَجُلا مِنْ أَصْحَابِ الصُّفَّةِ مَا مِنْهُمْ رَجُلٌ عَلَيْهِ رِدَاءٌ، إِمَّا بُرْدَةٌ أَوْ كِسَاءٌ، قَدْ رَبَطُوهَا فِي أَعْنَاقِهِمْ " [١/٣٧٧]

3617- Ebû Hureyre der ki: "Ben Suffe'de bulunan yetmiş kişinin arasındaydım ve hiç birinin giyecek ridâsı yoktu, üzerinde ya bir aba veya boyunlarına bağladıkları bir kumaş olurdu."

٣٦١٨- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْهَيْثَمِ الدُّورِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي،

---

[1] Buhârî (6452), Tirmizî (2477), Ahmed (2/515), Beyhakî, *S. el-Kübra* (2/446, 7/83) ve Hâkim, *Müstedrek* (3/15-16).

يَقُولُ: حَدَّثَنَا أَبُو حَمْزَةَ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ عَامِرٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " كُنْتُ مِنْ أَصْحَابِ الصُّفَّةِ، فَظَلَلْتُ صَائِمًا فَأَمْسَيْتُ وَأَنَا أَشْتَكِي بَطْنِي، فَانطَلَقْتُ لأَقْضِيَ حَاجَتِي فَجِئْتُ وَقَدْ أُكِلَ الطَّعَامُ، وَكَانَ أَغْنِيَاءُ قُرَيْشٍ يَبْعَثُونَ بِالطَّعَامِ إِلَى أَهْلِ الصُّفَّةِ، فَقُلْتُ: إِلَى مَنْ؟ فَقَالَ: إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، فَأَتَيْتُهُ وَهُوَ يُسَبِّحُ بَعْدَ الصَّلاةِ فَانْتَظَرْتُهُ، فَلَمَّا انْصَرَفَ دَنَوْتُ مِنْهُ، فَقُلْتُ: أَقْرِئْنِي، وَمَا أُرِيدُ إِلا الطَّعَامَ، قَالَ: فَأَقْرَأَنِي آيَاتٍ مِنْ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ، فَلَمَّا بَلَغَ أَهْلَهُ دَخَلَ وَتَرَكَنِي عَلَى الْبَابِ فَأَبْطَأَ، فَقُلْتُ: يَنْزِعُ ثِيَابَهُ ثُمَّ يَأْمُرُ لِي بِطَعَامٍ، فَلَمْ أَرَ شَيْئًا، فَلَمَّا طَالَ عَلَيَّ قُمْتُ فَمَشَيْتُ فَاسْتَقْبَلَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، إِنَّ خُلُوفَ فَمِكَ اللَّيْلَةَ لَشَدِيدٌ؟ فَقُلْتُ: أَجَلْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَقَدْ ظَلَلْتُ صَائِمًا، وَمَا أَفْطَرْتُ بَعْدُ، وَمَا أَجِدُ مَا أُفْطِرُ عَلَيْهِ، قَالَ: فَانْطَلَقَ فَانطَلَقْتُ مَعَهُ حَتَّى أَتَى بَيْتَهُ فَدَعَا جَارِيَةً لَهُ سَوْدَاءَ، فَقَالَ: آتِينَا بِتِلْكَ الْقَصْعَةِ، قَالَ: فَأَتَتْنَا بِقَصْعَةٍ فِيهَا وَضَرٌ مِنْ طَعَامٍ أُرَاهُ شَعِيرًا قَدْ أُكِلَ وَبَقِيَ فِي جَوَانِبِهَا بَعْضُهُ وَهُوَ يَسِيرُ فَسَمَّيْتُ وَجَعَلْتُ أَتَتَبَّعُهُ، فَأَكَلْتُ حَتَّى شَبِعْتُ " [٣٧٧/١]

3618- Ebû Hureyre der ki: Ben Suffe ahalisindendim. Oruçluydum ve akşam olunca karnımdan rahatsızlandım. Tuvalet ihtiyacını gidermek için gidip geldiğimde yemeğin yendiğini gördüm. Kureyş zenginleri Suffe ahalisine yemek gönderirlerdi. Ben: "Kime gideyim?" deyince: "Ömer b. el-Hattâb'a" dendi. Gittiğimde namazdan sonra tesbih çektiğini görüp bekledim. Bitirince ona yaklaşıp: "Bana okut!" dedim. Bundan maksadım sadece bana yemek yedirmesiydi. Bana Âli-İmrân'dan bazı âyetler okuttu. Ailesine (evine) varınca beni kapıda bırakıp girdi. Gecikince: "Giysilerini çıkardıktan sonra bana yemek verilmesini emreder" dedim; ancak bir şey göremedim. Uzun süre bekledikten sonra kalkıp yürüdüm, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni karşılayıp: *"Ey Ebû Hureyre! Bu gün ağzın çok kokuyor"* dedi. Ben: "Evet ey Allah'ın Resûlü! Oruçluyum ve hâlâ iftar etmedim. İftar edecek bir şey de bulamıyorum" dedim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) gidince ben de peşinden yürüdüm. Eve ulaşınca siyahi bir cariyesini çağırdı ve: *"Bize o çanağı getir"* buyurdu. Cariye, içinde yemek artığı olan bir çanak getirdi. Galiba arpa yemeğiydi ve çanağın kenarında az bir şey kalmıştı. Besmele çekip yemeye başladım ve doyuncaya kadar yedim.

٣٦١٩- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْخُزَاعِيُّ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا أَبُو هِلالٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " لَقَدْ رَأَيْتُنِي أُصْرَعُ بَيْنَ مِنْبَرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَبَيْنَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى

عَنْهَا، فَيَقُولُ النَّاسُ: إِنَّهُ مَجْنُونٌ، وَمَا بِي جُنُونٌ، مَا بِي إِلا الْجُوعُ "، رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ حَسَّانَ، عَنْ أَبِي مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ وَكِيعٌ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، وَرَوَاهُ الْمَقْبُرِيُّ، وَأَبُو حَازِمٍ، وَغَيْرُهُمَا، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ [٣٧٨/١]

3619- Ebû Hureyre der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) minberi ile Hz. Âişe'nin odası arasında (açlıktan) çokça düşüp kıvrandığımı bilirim. Beni görenler deli olduğumu düşünürlerdi. Oysa deli filan değildim, açlığımdan öyle olurdu."

٣٦٢٠- حَدَّثنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثنَا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، حَدَّثنَا أَبُو الْيَمَانِ، أَخْبَرَنَا شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، حَدَّثَنِي سَعِيدٌ، وَأَبُو سَلَمَةَ، أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ، قَالَ: " إِنَّكُمْ تَقُولُونَ: إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ يُكْثِرُ الْحَدِيثَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَتَقُولُونَ: مَالِ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ لا يُحَدِّثُونَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَإِنَّ إِخْوَانِي مِنَ الْمُهَاجِرِينَ كَانَ يَشْغَلُهُمُ الصَّفْقُ بِالأَسْوَاقِ، وَكَانَ يَشْغَلُ إِخْوَانِي مِنَ الأَنْصَارِ عَمَلُ أَمْوَالِهِمْ، وَكُنْتُ امْرَأً مِسْكِينًا مِنْ مَسَاكِينِ الصُّفَّةِ أَلْزَمُ النَّبِيَّ ﷺ عَلَى مِلْءِ بَطْنِي، فَأَحْضُرُ حِينَ يَغِيبُونَ، وَأَعِي حِينَ يَنْسَوْنَ " [٣٧٨/١]

3620- Zührî der ki: Saîd b. el-Müseyyeb ve Ebû Seleme bana, Ebû Hureyre'nin şöyle dediğini bildirdiler: "Ebû Hureyre'nin, Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) fazla hadis aktardığını; yine Muhâcir ve Ensâr'ın O'ndan (sallallahu aleyhi vesellem) neden Ebû Hureyre kadar hadis aktarmadıklarını söylüyorsunuz. Bilin ki bu işten Muhacir kardeşlerimi çarşıdaki ticaretleri, Ensâr'dan kardeşlerimi de tarlalarındaki işleri alıkoymuştur. Oysa ben Suffe ahalisinden yoksul ve miskin birisiydim. Karın tokluğuna Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanından hiç ayrılmadım. Onun içindir ki Ensâr ve Muhacirlerden olan kardeşlerimin hazır bulunmadığı zamanlarda ben bulundum, onların unuttuğu şeyleri de ben aklımda tuttum."[1]

٣٦٢١- حَدَّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثنَا رَوْحٌ، حَدَّثنَا هِشَامٌ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، قَالَ: " كُنَّا عِنْدَ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَعَلَيْهِ ثَوْبَانِ مُمَشَّقَانِ، فَتَمَخَّطَ فِيهِمَا وَقَالَ: بَخْ بَخْ، أَبُو هُرَيْرَةَ يَتَمَخَّطُ فِي الْكَتَّانِ، لَقَدْ رَأَيْتُنِي

---

[1] Buhârî (118) ve Müslim (2492).

بَيْنَ مِنْبَرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَحُجْرَةِ عَائِشَةَ أَخِرُّ مَغْشِيًّا عَلَيَّ، فَيَجِيءُ الْجَائِي فَيَقْعُدُ عَلَى صَدْرِي، فَأَقُولُ: إِنَّهُ لَيْسَ بِي ذَاكَ، إِنَّمَا هُوَ الْجُوعُ " [٣٧٩/١]

3621- Muhammed b. Sîrîn der ki: Ebû Hureyre'nin yanındaydık ve üzerinde yırtık iki giysi vardı. Ebû Hureyre burnunu bunlarla sildikten sonra şöyle dedi: "Vay be!" Ebû Hureyre burnunu ketenle siliyor. Bir zamanlar Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) minberi ve Hz. Âişe'nin odası arasındayken (açlıktan) bayılırdım. Biri gelip göğsüme oturunca ben: «Sandığın hastalık bende yok. Açlıktan dolayı bu durumdayım» derdim."

٣٦٢٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ، عَنِ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " إِنَّ النَّاسَ يَقُولُونَ: يُكْثِرُ أَبُو هُرَيْرَةَ، وَإِنِّي كُنْتُ وَاللَّهِ أَلْزَمُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لِيَشْبَعَ بَطْنِي حَتَّى لا آكُلَ الْخَمِيرَ، وَلا أَلْبَسَ الْحَرِيرَ، وَلا يَخْدُمُنِي فُلانٌ وَفُلانَةٌ، وَكُنْتُ أُلْصِقُ بَطْنِي بِالْحَصَا مِنَ الْجُوعِ، وَأَسْتَقْرِئُ الرَّجُلَ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ هِيَ مَعِي كَيْ يَنْقَلِبَ بِي فَيُطْعِمَنِي " [٣٧٩/١]

3622- Ebû Hureyre der ki: Halk: "Ebû Hureyre çok hadis naklediyor" diyorlar. Vallahi ben karın tokluğuna devamlı Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında kalır, hatta ne mayalı ekmek yer, ne ipek giyer ne de falan erkek veya kadın bana hizmet etmezdi. Açlıktan dolayı karnımı çakıllara yapıştırır (yere yatar) ve beni evine götürüp yedirmesi için bildiğim bir âyeti başkasından bana okutmasını isterdim."

٣٦٢٣- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خُزَيْمَةَ، حَدَّثَنَا حَوْثَرَةُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، عَنْ قَيْسٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: لَمَّا قَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ قُلْتُ فِي الطَّرِيقِ:

يَا لَيْلَةً مِنْ طُولِهَا وَعَنَائِهَا عَلَى أَنَّهَا مِنْ دَارَةِ الْكُفْرِ نَجَّتِ

قَالَ: وَأَبَقَ لِي غُلَامٌ فِي الطَّرِيقِ، فَلَمَّا قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَبَايَعْتُهُ، فَبَيْنَا أَنَا عِنْدَهُ إِذْ طَلَعَ الْغُلَامُ فَقَالَ: «يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، هَذَا غُلَامُكَ؟» فَقُلْتُ: هُوَ حُرٌّ لِوَجْهِ اللهِ، فَأَعْتَقَهُ"

3623- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) geldiğim zaman yolda şu şiiri okudum:

Bu gece ne uzun ve meşakkatli bir gecedir.

Sanki küfür diyarından dönüp gelen bir gecedir.

Ebû Hureyre der ki: Yolda bir kölem kaçmıştı. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip biat ettim. Henüz oradayken köle çıkıp geldi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Ebû Hureyre! Kölen bu mu?" diye sorunca: *"Bu, Allah rızası için azad edilmiştir"* karşılığını verdim.[1]

٣٦٢٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، حَدَّثَنَا عَفَّانُ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ حَيَّانَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " نَشَأْتُ يَتِيمًا، وَهَاجَرْتُ مِسْكِينًا، وَكُنْتُ أَجِيرًا لابْنَةِ غَزْوَانَ بِطَعَامِ بَطْنِي وَعُقْبَةِ رِجْلِي، أَحْدُو بِهِمْ إِذَا رَكِبُوا، وَأَحْتَطِبُ إِذَا نَزَلُوا، فَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ الدِّينَ قِوَامًا، وَجَعَلَ أَبَا هُرَيْرَةَ إِمَامًا " [٣٧٩/١]

3624- Ebû Hureyre der ki: "Ben yetim büyüdüm, miskin olarak hicret ettim. Karın tokluğuna ve ayaklarımı yürütebilecek kadar çorba karşılığında Gazvân'ın kızına ücretli bir hizmetkar oldum. Onlar, bineklerine bindiklerinde peşleri sıra yürürdüm. Onlar, bineklerinden indiklerinde de onlar için odun toplardım. Dini dimdik ayakta tutan ve Ebu Hureyre'yi imam yapan Allah'a hamd olsun."

٣٦٢٥- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ أَبِي يُونُسَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّهُ صَلَّى بِالنَّاسِ يَوْمًا فَلَمَّا سَلَّمَ رَفَعَ صَوْتَهُ، فَقَالَ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ الدِّينَ قِوَامًا، وَجَعَلَ أَبَا هُرَيْرَةَ إِمَامًا بَعْدَ أَنْ كَانَ أَجِيرًا لابْنَةِ غَزْوَانَ عَلَى شَبَعِ بَطْنِهِ وَحُمُولَةِ رِجْلِهِ " [٣٧٩/١]

3625- Ebû Yûnus der ki: Ebû Hureyre bir gün halka namaz kıldırdıktan sonra sesini yükselterek şöyle dedi: "Dini dimdik ayakta tutan ve karın tokluğuna ve ayaklarımı yürütebilecek kadar çorba karşılığında Gazvân'ın kızına ücretli bir hizmetkar olan Ebu Hureyre'yi imam yapan Allah'a hamd olsun."

٣٦٢٦- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ الدَّوْرَقِيُّ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيَّةَ، عَنِ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ مُضَارِبِ بْنِ حَزْنٍ، قَالَ: " بَيْنَا أَنَا أَسِيرُ، مِنَ اللَّيْلِ إِذَا رَجُلٌ يُكَبِّرُ فَأَلْحَقْتُهُ بَعِيرِي، قُلْتُ: مَنْ هَذَا الْمُكَبِّرُ؟ فَقَالَ: أَبُو هِرٍّ، فَقُلْتُ: مَا هَذَا

---

[1] Ahmed (2/286).

التَّكْبِيرُ؟ قَالَ: شُكْرٌ، قُلْتُ: عَلَى مَهْ؟ قَالَ: عَلَى أَنْ كُنْتُ أَجِيرًا لِبَرَّةَ بِنْتِ غَزْوَانَ بِعُقْبَةِ رِجْلِي وَطَعَامِ بَطْنِي، وَكَانَ الْقَوْمُ إِذَا رَكِبُوا سُقْتُ بِهِمْ، وَإِذَا نَزَلُوا خَدَمْتُهُمْ، فَزَوَّجَنِيهَا اللَّهُ فَهِيَ امْرَأَتِي، وَأَنَا إِذَا رَكِبَ الْقَوْمُ رَكِبْتُ، وَإِذَا نَزَلُوا خَدَمْتُ " [٣٨٠/١]

3626- Mudârib b. Hazn bildiriyor: Gece vakti giderken bir adamın tekbir seslerini işittim. Devemi sese doğru sürdüm ve: "Tekbir getiren bu kişi kim?" diye sordum. Sesin sahibi bana: "Ebû Hureyre!" diye cevap verdi. Ona: "Bu tekbir de neyin nesi?" diye sorduğumda: "Şükrediyorum" dedi. "Neye?" diye sorduğumda ise şu karşılığı verdi: "Ben, Berre binti Ğazvân'ın yanında bineksiz ve karın tokluğuna işçi olarak çalışıyordum. Topluluk yolculuk için bineklerine bindiklerinde hayvanlarını sürerdim. Konakladıkları zaman da hizmetlerini görürdüm. Ancak Allah beni Berre ile evlendirdi. İşçisi olduğum Berre şu an benim karım. Ben ise topluluk bindiği zaman biniyorum, konakladıkları zaman da hizmet görüyorum. İşte buna şükrediyorum."

٣٦٢٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، حَدَّثَنِي سَعِيدٌ، وَأَبُو سَلَمَةَ، أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي حَدِيثٍ تُحَدِّثَ يَوْمًا: " لَنْ يَبْسُطَ أَحَدٌ ثَوْبَهُ حَتَّى أَقْضِيَ مَقَالَتِي هَذِهِ، ثُمَّ يَجْمَعُ إِلَيْهِ ثَوْبَهُ إِلا وَعَى مَا أَقُولُ "، فَبَسَطْتُ نَمِرَةً عَلَيَّ حَتَّى إِذَا قَضَى النَّبِيُّ ﷺ مَقَالَتَهُ جَمَعْتُهَا إِلَى صَدْرِي، فَمَا نَسِيتُ مِنْ مَقَالَةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ تِلْكَ مِنْ شَيْءٍ "، رَوَاهُ مَالِكُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ مِثْلَهُ [٣٨١/١]

3627- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün şöyle buyurdu: *"Sözümü bitirinceye kadar kimse giysisini kaldırmazsa ve sözümü bitirince giysisini toplarsa söylediklerimi aklında tutar."* Bunun üzerine ben üzerimdeki bir kumaşı açtım ve Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sözünü bitirince göğsümde topladım. (O saatten sonra) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) o sözlerinden de bir şey unutmadım.[1]

٣٦٢٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَوْدُودٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي يَحْيَى، قَالَ: سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " أَلا تَسْأَلُنِي مِنْ هَذِهِ الْغَنَائِمِ الَّتِي يَسْأَلُنِي

---

[1] Buhârî (119) ve Müslim (2492/159).

أَصْحَابُكَ؟ " فَقُلْتُ: أَسْأَلُكَ أَنْ تُعَلِّمَنِي مِمَّا عَلَّمَكَ اللَّهُ، قَالَ: فَنَزَعْتُ نَمِرَةً عَلَى ظَهْرِي، فَبَسَطْتُهَا بَيْنِي وَبَيْنَهُ حَتَّى كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى الْقَمْلِ يَدِبُّ عَلَيْهَا، فَحَدَّثَنِي حَتَّى إِذَا اسْتَوْعَبْتُ حَدِيثَهُ، قَالَ: " اجْمَعْهَا فَصُرْهَا إِلَيْكَ "، فَأَصْبَحْتُ لا أُسْقِطُ حَرْفًا مِمَّا حَدَّثَنِي [١/٣٨١]

3628- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Arkadaşlarının istedikleri şu ganimetlerden sen de istemeyecek misin?"* buyurunca: "Allah'ın sana öğrettiği şeylerden öğretmeni isterim" karşılığını verdim ve sırtımdaki bir giysiyi çıkarıp benimle arasına yaydım ve sanki o sergi üzerinde yürümekte olan bir biti takip eder gibi pür dikkat kesildim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) konuşmaya başladı ve bütün anlattıklarını anladım. Sonra: *"Şu yerdeki giysiyi topla"* buyurdu. Ben de artık Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bana söylediği sözlerden bir harfi dahi unutmaz oldum.

Ümmü İshâk

٣٦٢٩- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا بَشَّارُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، حَدَّثَتْنِي جَدَّتِي أُمُّ حَكِيمٍ، قَالَتْ: سَمِعْتُ أُمَّ إِسْحَاقَ، تَقُولُ: " هَاجَرْتُ مَعَ أَخِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِالْمَدِينَةِ، فَلَمَّا كُنْتُ فِي بَعْضِ الطَّرِيقِ، قَالَ لِي أَخِي: اقْعُدِي يَا أُمَّ إِسْحَاقَ، فَإِنِّي نَسِيتُ نَفَقَتِي بِمَكَّةَ، فَقَالَتْ: إِنِّي أَخْشَى الْفَاسِقَ تَعْنِي زَوْجَهَا، قَالَ: كَلا إِنْ شَاءَ اللَّهُ ٢٥ قَالَتْ: فَلَبِثْتُ أَيَّامًا، فَمَرَّ بِي رَجُل قَدْ عَرَفْتُهُ وَلا أُسَمِّيهِ، فَقَالَ: مَا يُقْعِدُكِ هَاهُنَا يَا أُمَّ إِسْحَاقَ؟ قُلْتُ: أَنْتَظِرُ إِسْحَاقَ ذَهَبَ يَأْخُذُ نَفَقَتَهُ، قَالَ: لا إِسْحَاقَ لَكِ، قَدْ لَحِقَهُ الْفَاسِقُ زَوْجُكِ فَقَتَلَهُ، فَقَدِمْتُ فَدَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ يَتَوَضَّأُ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَدْ قُتِلَ إِسْحَاقُ وَأَنَا أَبْكِي، وَهُوَ يَنْظُرُ إِلَيَّ، فَإِذَا نَظَرْتُ إِلَيْهِ وَقَدْ نَكَسَ فِي الْوُضُوءِ وَأَخَذَ كَفًّا مِنْ مَاءٍ فَنَضَحَهُ فِي وَجْهِي "، قَالَ بَشَّارٌ: قَالَتْ جَدَّتِي: " فَلَقَدْ كَانَتْ تُصِيبُهَا الْمُصِيبَةُ الْعَظِيمَةُ، فَتَرَى الدُّمُوعَ فِي عَيْنَيْهَا وَلا تَسِيلُ عَلَى خَدِّهَا " [٢/٧٣]

3629- Ümmü İshâk dedi ki: Kardeşimle beraber Medine'ye Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına hicret ederken yolda kardeşim: "Otur ey Ümmü İshâk! Nafakamı Mekke'de unuttum" dedi. Ben: "Fasıktan –Kocamın sana zarar vermesinden— korkuyorum" deyince: "İnşallah zarar veremez" karşılığını verdi. Sonra günlerce beklediğim halde gelmedi. İsmini bildiğim ancak vermek istemediğim bir kişi oradan geçerken: "Ey Ümmü İshâk! Neden burada oturuyorsun?" diye sordu. Ben: "Nafakasını almak için gitsen, İshâk'ı bekliyorum" cevabını verince, adam: "Artık İshâk'ı unut. Çünkü fasık kocan onu yakalayıp öldürdü" dedi. Medine'ye varıp abdest almakta olan Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdim ve: "Ey Allah'ın Resûlü! İshâk öldürüldü" dedim. Bu sırada ben ağlıyor; o da bana bakıyordu. Ona bakınca kafasını sallayıp bir avuç su alarak yüzüme serpti.

Beşşâr der ki: Gözlerinin yaşardığı ancak yanaklarının ıslandığı görülmeyen ninem: "Biz çok acılar çektik. Başımıza birçok musibet geldi" dedi.[1]

Ümmü Eymen

Daha önce geçmişti.

Ümmü Harâm

Daha önce geçmişti.

Ümmü Süleym

Daha önce geçmişti.

Ümmü Salît

Daha önce geçmişti.

٣٦٣٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مِلْحَانَ، ثنا ابْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، حَدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، قَالَ: قَالَ ثَعْلَبَةُ بْنُ أَبِي مَالِكٍ: إِنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَسَمَ مُرُوطًا بَيْنَ نِسَاءٍ مِنْ نِسَاءِ أَهْلِ الْمَدِينَةِ، فَبَقِيَ مِنْهَا مِرْطٌ جَيِّدٌ، فَقَالَ لَهُ بَعْضُ مَنْ عِنْدَهُ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، أَعْطِ هَذَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الَّتِي عِنْدَكَ، يُرِيدُونَ أُمَّ كُلْثُومٍ بِنْتَ عَلِيٍّ فَقَالَ عُمَرُ: " أُمُّ سَلِيطٍ أَحَقُّ بِهِ "، وَأُمُّ سَلِيطٍ مِنْ نِسَاءِ الأَنْصَارِ مِمَّنْ بَايَعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَكَانَتْ تَزْفِرُ لَنَا الْقِرَبَ يَوْمَ أُحُدٍ [٦٣/٢]

3630- Sa'lebe b. Ebî Mâlik anlatıyor: Ömer b. el-Hattâb bir kumaşı Medine kadınları arasında paylaştırırken kumaşlardan güzel bir parça kalınca yanındakilerden birisi: "Ey müminlerin emiri! Bunu yanındaki Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kızına –Hz. Ali'nin kızı Ümmü Gülsüm'e- ver" dedi. Hz. Ömer: "Ümmü Salit bunda daha çok hak sahibidir ve Ümmü Salit Ensâr'ın kadınlarındandır. O, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat edenlerdendi. Yine o, Uhud günü bizlere su taşımıştı" dedi.

---

[1] Ahmed (6/367) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (25/441).

Ümmü Şerîk

٣٦٣١- ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ فَرَحٍ، ثنا عُمَرُ الْمُقْرِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْوَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ السَّائِبِ الْكَلْبِيِّ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّهُ قَالَ: " وَقَعَ فِي قَلْبِ أُمِّ شَرِيكٍ الإِسْلامُ فَأَسْلَمَتْ وَهِيَ بِمَكَّةَ، وَهِيَ إِحْدَى نِسَاءِ قُرَيْشٍ، ثُمَّ إِحْدَى بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ، وَكَانَتْ تَحْتَ أَبِي الْعَسْكَرِ الدَّوْسِيِّ، فَأَسْلَمَتْ، ثُمَّ جَعَلَتْ تَدْخُلُ عَلَى نِسَاءِ قُرَيْشٍ سِرًّا، فَتَدْعُوهُنَّ وَتُرَغِّبُهُنَّ فِي الإِسْلامِ، حَتَّى ظَهَرَ أَمْرُهَا لأَهْلِ مَكَّةَ، فَأَخَذُوهَا، وَقَالُوا: لَوْلا قَوْمُكَ لَفَعَلْنَا بِكِ وَفَعَلْنَا، وَلَكِنَّا سَنَرُدُّكِ إِلَيْهِمْ، قَالَتْ: فَحَمَلُونِي عَلَى بَعِيرٍ لَيْسَ تَحْتِي شَيْءٌ مُوَطَّأٌ وَلا غَيْرُهُ، ثُمَّ تَرَكُونِي ثَلاثًا لا يُطْعِمُونَنِي وَلا يَسْقُونَنِي، قَالَتْ: فَمَا أَتَتْ عَلَيَّ ثَلاثٌ حَتَّى مَا فِي الأَرْضِ شَيْءٌ أَسْمَعُهُ، قَالَتْ: فَنَزَلُوا مَنْزِلا، وَكَانُوا إِذَا نَزَلُوا مَنْزِلا أَوْثَقُونِي فِي الشَّمْسِ واسْتَظَلُّوا هُمْ مِنْهَا، وَحَبَسُوا عَنِّي الطَّعَامَ وَالشَّرَابَ، فَلا تَزَالُ تِلْكَ حَالِي حَتَّى يَرْتَحِلُوا، قَالَتْ: فَبَيْنَمَا هُمْ نَزَلُوا مَنْزِلا وَأَوْثَقُونِي فِي الشَّمْسِ واسْتَظَلُّوا مِنْهَا، إِذَا أَنَا بِأَبْرَدِ شَيْءٍ عَلَى صَدْرِي، فَتَنَاوَلْتُهُ فَإِذَا هُوَ دَلْوٌ مِنْ مَاءٍ، فَشَرِبْتُ مِنْهُ قَلِيلا ثُمَّ نُزِعَ فَرُفِعَ، ثُمَّ عَادَ فَتَنَاوَلْتُهُ فَشَرِبْتُ مِنْهُ ثُمَّ رُفِعَ، ثُمَّ عَادَ أَيْضًا فَتَنَاوَلْتُهُ فَشَرِبْتُ مِنْهُ قَلِيلا ثُمَّ رُفِعَ، قَالَتْ: فَصَنَعَ بِي مِرَارًا، ثُمَّ تُرِكْتُ فَشَرِبْتُ حَتَّى رُوِّيتُ، ثُمَّ أَفْضَيْتُ سَائِرَهُ عَلَى جَسَدِي وَثِيَابِي، فَلَمَّا اسْتَيْقَظُوا إِذَا هُمْ بِأَثَرِ الْمَاءِ وَرَأَوْنِي حَسَنَةَ الْهَيْئَةِ، قَالُوا لِي: أَتَحَلَّلْتِ فَأَخَذْتِ سِقَاءَنَا فَشَرِبْتِ مِنْهُ، قُلْتُ: لا وَاللَّهِ مَا فَعَلْتُ، وَلَكِنَّهُ كَانَ مِنَ الأَمْرِ كَذَا وَكَذَا، قَالُوا: لَئِنْ كُنْتِ صَادِقَةً لَدِينُكِ خَيْرٌ مِنْ دِينِنَا، فَلَمَّا نَظَرُوا إِلَى أَسْقِيَتِهِمْ، وَجَدُوهَا كَمَا تَرَكُوهَا فَأَسْلَمُوا عِنْدَ ذَلِكَ، وَأَقْبَلَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَوَهَبَتْ نَفْسَهَا لَهُ بِغَيْرِ مَهْرٍ فَقَبِلَهَا وَدَخَلَ عَلَيْهَا " [٦٦/٢]

3631- İbn Abbâs anlatıyor: Allah, Ümmü Şerîk'in kalbine İslam'ı düşürünce Mekke'de iken Müslüman oldu. Ümmü Şerîk, Âmir b. Luey oğullarından Kureyşli bir kadındı ve Ebu'l-Asker ed-Devsî ile evliydi. Müslüman olduktan sonra gizli bir şekilde Kureyşli diğer kadınları dolaşıp onlara İslâm'ı anlatmaya ve Müslüman olmaya davet etmeye başladı. Mekkeliler onun bu faaliyetini ortaya çıkarınca onu yakaladılar ve: "Şayet kabilen olmasaydı sana şöyle şöyle yapardık! Ama seni onlara vereceğiz!" dediler.

Ümmü Şerîk şöyle anlatır: Beni bir deveye bindirdiler. Devenin üstünde ne bir örtü, ne de eyer vardı. Üç gün boyunca beni bu şekilde yemeksiz ve susuz bıraktılar. Üçüncü gün olunca artık kulaklarım yerdeki hiçbir şeyi duymaz oldu. Üçüncü gün bir yerde konakladılar. Daha önce her konaklama yerinde beni bağlı bir şekilde güneşte bırakıyor, onlar da gölgeliklere çekiliyorlardı. Üstelik yiyecek ve içecek de vermiyorlardı. Bir daha yola çıkana kadar da öyle kalıyordum. Üçüncü gün konakladıkları zaman yine beni güneş altında bağladılar, kendileri de gölgelere çekildiler. O esnada göğsümde soğuk bir şeyler hissettim. Alıp baktığımda suyla dolu bir kova olduğunu gördüm. Ondan az bir şey içtikten sonra kova geri çekildi. Daha sonra yine geldi, biraz içtikten sonra yine geri çekildi. Sonra yine geldi, az bir şey içtikten sonra geri gitti. Bu şekilde kova birkaç defa gidip geldi. En son geldiğinde kanana kadar içtim. Geri kalan suyu da giysilerime ve bedenime döktüm. Uyandıklarında üzerimdeki su izlerini ve iyi bir durumda olduğumu gördüler. Bana: "Bağlarını mı çözdün? Bizim tulumları alıp su mu içtin?" diye sorduklarında: "Hayır! Vallahi bunu yapmış değilim, ancak şöyle şöyle oldu" diyerek olanları anlattım. Bunun üzerine: "Şayet doğru söylüyorsan senin dinin bizim dinimizden daha üstün demektir!" dediler. Kendi tulumlarına baktıklarında bıraktıkları gibi olduklarını gördüler ve o anda Müslüman oldular.

İbn Abbâs der ki: "Ümmü Şerîk, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gidip mehirsiz bir şekilde kendini ona hibe etti. Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem) kabul edip onunla gerdeğe girdi."

Ümmü Umâra

٣٦٣٢- ثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْمَرْوَزِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، قَالَ: " وَحَضَرَ الْبَيْعَةَ بِالْعَقَبَةِ امْرَأَتَانِ قَدْ بَايَعَتَا، إِحْدَاهُمَا نُسَيْبَةُ بِنْتُ كَعْبِ بْنِ عَمْرٍو وَهِيَ أُمُّ عُمَارَةَ، وَكَانَتْ تَشْهَدُ الْحَرْبَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ شَهِدَتْ مَعَهُ أُحُدًا هِيَ وَزَوْجُهَا زَيْدُ بْنُ عَاصِمٍ، وَابْنَاهَا حَبِيبُ بْنُ زَيْدٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ، وَابْنُهَا حَبِيبٌ هُوَ الَّذِي أَخَذَهُ مُسَيْلِمَةُ الْكَذَّابُ، فَجَعَلَ يَقُولُ لَهُ: أَتَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ؟ فَيَقُولُ: نَعَمْ، ثُمَّ يَقُولُ: أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ؟ فَيَقُولُ: لا أَشْهَدُ، فَقَطَّعَهُ مُسَيْلِمَةُ، فَخَرَجَتْ نُسَيْبَةُ مَعَ الْمُسْلِمِينَ بَعْدَ وَفَاةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي خِلافَةِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ فِي الرِّدَّةِ، فَبَاشَرَتِ الْحَرْبَ بِنَفْسِهَا حَتَّى قَتَلَ اللَّهُ تَعَالَى مُسَيْلِمَةَ، وَرَجَعَتْ وَبِهَا عَشْرُ جِرَاحَاتٍ بَيْنَ طَعْنَةٍ وَضَرْبَةٍ "، قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ: حَدَّثَنِي هَذَا الْحَدِيثَ

عَنْهَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ حِبَّانَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ

[٦٤/٢]

3632- Muhammed b. İshâk der ki: Akabe biatında iki kadın bulunmuştu ve bunlar da biat etmişlerdi. Bunlardan biri adı Nuseybe binti Ka'b b. Amr olan Ümmü Umâra'dır. Bu kadın Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile savaşa katılırdı. Uhud savaşına hem kendisi, hem kocası, hem iki oğlu Habîb b. Zeyd ile Abdullah b. Zeyd katılmıştı. Oğlu Habîb'i Müseylemetu'l-Kezzâb yakalayıp: "Muhammed'in, Allah'ın resulü olduğuna şahitlik eder misin?" demişti. Habîb: "Evet" cevabını verince, Müseyleme: "Benim de Allah'ın Resûlü olduğuma şahitlik eder misin?" diye sordu. Habîb: "Şahitlik etmem" cevabını verince, Müseyleme onu boğazlayarak öldürttü. Nuseybe, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) vefatından sonra Ebû Bekr'in hilafeti döneminde irtidad edenlere karşı çıkan müslümanlarla beraber çıkmış, bizzat savaşa katılmıştı ve o savaşta Müseyleme öldürülmüştü. O savaşta Nuseybe on kılıç ve mızrak darbesiyle geri dönmüştü.

Mescid Ahalisinden Olan Siyahi Cariye

٣٦٣٣- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ، ثنا هِشَامٌ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: " كَانَتْ أَمَةً لِحَيٍّ مِنَ الْعَرَبِ فَأَعْتَقُوهَا، فَكَانَتْ مَعَهُمْ فَخَرَجَتْ صَبِيَّةٌ لَهُمْ عَلَيْهَا وِشَاحٌ أَحْمَرُ مِنْ سُيورٍ، قَالَتْ: فَوَضَعَتْهُ، أَوْ قَالَتْ: فَوَقَعَ مِنْهَا فَمَرَّتْ حُدَيَّا وَهُوَ مُلْقًى فَحَسِبَتْهُ لَحْمًا فَخَطِفَتْهُ، فَقَالَتْ: فَالْتَمَسُوهُ فَلَمْ يَجِدُوهُ فَاتَّهَمُونِي بِهِ، قَالَتْ: فَطَفِقُوا يُفَتِّشُونَنِي حَتَّى فَتَّشُوا قُبُلَهَا، قَالَتْ: فَوَاللَّهِ إِنِّي لَقَائِمَةٌ إِذْ مَرَّتِ الْحُدَيَّا فَأَلْقَتْهُ، قَالَتْ: فَوَقَعَ بَيْنَهُمْ، فَقُلْتُ: هَذَا الَّذِي اتَّهَمْتُمُونِي بِهِ زَعَمْتُمْ أَنِّي أَخَذْتُهُ وَأَنَا مِنْهُ بَرِيئَةٌ هَا هُوَ ذَا، قَالَتْ: فَجَاءَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَأَسْلَمَتْ، قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا: فَكَانَ لَهَا خِبَاءٌ فِي الْمَسْجِدِ أَوْ حِفْشٌ، قَالَتْ: فَكَانَتْ تَأْتِينِي وَتَتَحَدَّثُ عِنْدِي وَلا تَجْلِسُ مَجْلِسًا، إِلا قَالَتْ:

وَيَوْمَ الْوِشَاحِ مِنْ تَعَاجِيبِ رَبِّنَا   أَلا إِنَّهُ مِنْ بَلْدَةِ الْكُفْرِ نَجَّانِي

فَقُلْتُ: مَا شَأْنُكِ لا تَقْعُدِينَ مَقْعَدًا إِلا قُلْتِ هَذَا، قَالَتْ: فَحَدَّثَتْهُنَّ بِهَذَا الْحَدِيثِ "

[٧١/٢]

3633- Hz. Âişe anlatıyor: Araplardan bir kabilenin azad edilen bir cariyesi vardı. Cariye onlarlayken, kabileden bir kız üzerindeki kırmızı renkli bir takıyı çıkarınca veya düşürünce, bir çaylak bu takıyı et zannedip aldı. Cariye der ki: Takıyı arayıp bulamayınca beni o takıyı çalmakla suçladılar ve edeb yerime kadar her tarafımı aradılar. Vallahi ben orada dururken çaylak gelip takıyı bıraktı ve takı aralarına düştü. Bunun üzerine ben: "Benim çaldığımı iddia ettiğiniz şey işte burada" dedim." Bu cariye sonra Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip müslüman oldu. Bu cariyenin Mescid'de bir çardak veya çadırı vardı. Gelip yanımda oturarak benimle sohbet eder ve her gelişinde mutlaka şu beyti söylerdi:

Takının kaybolduğu gün Rabbimin hikmeti gerçekleşti
Beni küfür beldesinden kurtaran da o değil mi!

Ben: "Neden her oturmanda bunu söylüyorsun?" diye sorunca, başından geçen bu olayı bana anlattı.

Muhacir ve Ensâr'ın Fazileti

٣٦٣٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَبِي الْحَسَنِ الْخُوَارِزْمِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِمْرَانَ بْنِ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنِ الْحُصَيْنِ بْنِ حُذَيْفَةَ، عَنْ أَبِيهِ حُذَيْفَةَ، عَنْ أَبِي صَيْفِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ صُهَيْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " الْمُهَاجِرُونَ هُمُ السَّابِقُونَ، الشَّافِعُونَ، الْمُدِلُّونَ عَلَى رَبِّهِمْ ﷾ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُمْ لَيَأْتُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَعَلَى عَوَاتِقِهِمُ السِّلاحُ، فَيَقْرَعُونَ بَابَ الْجَنَّةِ، فَيَقُولُ لَهُمُ الْخَزَنَةُ: مَنْ أَنْتُمْ؟ فَيَقُولُونَ: نَحْنُ الْمُهَاجِرُونَ، فَتَقُولُ لَهُمُ الْخَزَنَةُ: هَلْ حُوسِبْتُمْ؟ فَيَجْثُونَ عَلَى رُكَبِهِمْ، وَيَنْثُرُونَ مَا فِي جِعَابِهِمْ، وَيَرْفَعُونَ أَيْدِيَهُمْ فَيَقُولُونَ: أَيْ رَبُّ، أَبِهَذِهِ نُحَاسَبُ؟ لَقَدْ خَرَجْنَا وَتَرَكْنَا الْمَالَ وَالأَهْلَ وَالْوَلَدَ، فَيُجْعَلُ اللَّهُ تَعَالَى لَهُمْ أَجْنِحَةً مِنْ ذَهَبٍ مُخَوَّصَةً بِالزَّبَرْجَدِ وَالْيَاقُوتِ، فَيَطِيرُونَ حَتَّى يَدْخُلُوا الْجَنَّةَ، فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَلا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ﴾ ، قَالَ صُهَيْبٌ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " فَلَهُمْ بِمَنَازِلِهِمْ فِي الْجَنَّةِ أَعْرَفُ مِنْهُمْ بِمَنَازِلِهِمْ فِي الدُّنْيَا " [١٥٦/١]

3634- Suheyb der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Muhacirler, hayırda öne geçenler, şefaatçi olanlar ve Rablerine kendilerini beğendirmeye çalışanlardır. Canım elinde olana yemin ederim ki,* *onlar, kıyamet günü silahları boyunlarında gelip Cennetin kapısını çalacaklar. Cennet bekçileri: «Siz kimsiniz?» diye sorunca, onlar: «Biz muhacirleriz» cevabını verecekler. Bekçiler: «Hesaba çekildiniz mi?» diye sorunca, onlar dizüstü sürünüp gelerek ellerini semaya açıp: «Ey Rabbimiz! Senin yolunda vatanımızı, çocuklarımızı, mallarımızı, ailelerimizi terk ettikten sonra tekrar hesap mı vereceğiz?» diyecekler. Allah onlara mahsus olmak üzere, üzerlerine zeberced ve yakuttan yapılmış kanatlar takar ve bu kanatları ile uçarak Cennete girerler. Allah'ın,* **«Şöyle derler: Hamd, bizden hüznü gideren Allah'a mahsustur. Şüphesiz Rabbimiz çok bağışlayandır, şükrün karşılığını verendir. O, lütfuyla bizi kalınacak yurda yerleştirendir. Bize orada bir yorgunluk dokunmaz. Bize orada usanç da gelmez»**[1] *buyruğu buna işaret etmektedir. Onlar, Cennetteki menzillerini, dünyadaki menzillerinden daha iyi bilirler."*

٣٦٣٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَلُولٍ، حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا مَعْرُوفُ بْنُ سُوَيْدٍ الْجُذَامِيُّ، أَنَّ أَبَا عُشَّانَةَ الْمَعَافِرِيَّ حَدَّثَهُ، أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: هَلْ تَدْرُونَ أَوَّلَ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ؟ " قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ تُتَّقَى بِهِمُ الْمَكَارِهُ، يَمُوتُ أَحَدُهُمْ وَحَاجَتُهُ فِي صَدْرِهِ لا يَسْتَطِيعُ لَهَا قَضَاءً، فَتَقُولُ الْمَلائِكَةُ: رَبَّنَا نَحْنُ مَلائِكَتُكَ وَسُكَّانُ سَمَوَاتِكَ، لا تُدْخِلْهُمُ الْجَنَّةَ قَبْلَنَا، فَيَقُولُ: عِبَادِي لا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا، تُتَّقَى بِهِمُ الْمَكَارِهُ، يَمُوتُ أَحَدُهُمْ وَحَاجَتُهُ فِي صَدْرِهِ لَمْ يَسْتَطِعْ لَهَا قَضَاءً، فَعِنْدَ ذَلِكَ تَدْخُلُ عَلَيْهِمُ الْمَلائِكَةُ مِنْ كُلِّ بَابٍ: سَلامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ " [٣٤٧/١]

3635- Abdullah b. Amr b. el-Âs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cennete ilk olarak kimin gireceğini biliyor musunuz?"* diye sorunca: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" karşılığını verdiler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cennete gireceklerin ilki, kötülüklerden kendileriyle sakınılan yoksul muhacirlerdir. Onlardan birisi ölür de yerine getirmeye güç yetiremediği bir ihtiyâcı içinde bir ukde olarak kalır. Melekler: «Ey Rabbimiz! Biz, Senin semânın sakinleriyiz. Onları bizden önce cennete koyma» deyince, Allah: «Onlar*

---

[1] Fâtır Sur. 34, 35

bana ibadet eder hiçbir şeyi ortak koşmazlardı. kötülüklerden kendileriyle sakınılırdı. Onlardan birisi ölür de yerine getirmeye güç yetiremediği bir ihtiyâcı içinde bir ukde olarak kalırdı. İşte o zaman melekler onlara gelir, her kapıdan yanlarına girerek: «Sabrettiğiniz için selâm size. Burası dünyanın ne güzel karşılığıdır» derler."[1]

٣٦٣٦- مَا ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو النَّضْرِ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِيَاسٍ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اللَّهُمَّ لا عَيْشَ إِلا عَيْشُ الآخِرَةِ، فَأَصْلِحِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَةَ " [٣٠١/٢]

3636- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Gerçek hayat âhiret hayatıdır, Ensâr ve muhacirleri bağışla"* dedi.[2]

٣٦٣٧- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ في جماعة، قَالُوا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: صَحِبْتُ جَرِيرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ وَكَانَ يخْدُمُنِي، وَكَانَ أَكْبَرَ مِنْ أَنَسٍ، وَقَالَ جَرِيرٌ: " إِنِّي رَأَيْتُ الأَنْصَارَ يَصْنَعُونَ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ شَيْئًا مَا أَرَى أَحَدًا مِنْهُمْ إِلا أَكْرَمْتُهُ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَى صِحَّتِهِ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ، عَنْ شُعْبَةَ، وَحَدَّثَ بِهِ عَنْهُ الأَعْلامُ: عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، وَنَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، وَبُنْدَارٌ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، وَأَحْمَدُ بْنُ سِنَانَ، وَأَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَرْعَرَةَ، وَأَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ، عَنْ بُنْدَارٍ، وَأَبِي مُوسَى، وَنَصْرِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَرْعَرَةَ [٣٣٠/٢]

3637- Enes b. Mâlik der ki: "Cerîr b. Abdillah ile yoldaşlık ettim ve bu sırada hizmetimi gördü." Cerîr, Enes'ten daha yaşlıydı. Cerîr der ki: "Ensâr'ın Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) öyle davrandıklarını gördüm ki, onlardan kimi görsem hürmet ederim."

٣٦٣٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الأَهْوَازِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي صَلايَةَ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ، قَالا: ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا مالك، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيِّ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَلا

---

[1] Ahmed (2/168) ve İbn Hibbân (2565).

[2] Buhârî (2834, 2835), Müslim (1805), Tirmizî (3857) ve Ahmed (3/170, 172, 288).

أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ دُورِ الأَنْصَارِ؟ بَنُو النَّجَّارِ، ثُمَّ بَنُو عَبْدِ الأَشْهَلِ، ثُمَّ بَنُو الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ، ثُمَّ بَنُو سَاعِدَةَ، ثُمَّ فِي كُلِّ دُورِ الأَنْصَارِ خَيْرٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْهُ [٣٥٤/٦]

3638- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Size Ensâr'ın evlerinden en hayırlılarını bildireyim mi? Önce Neccâr oğullarının evleri, sonra Abduleşhel oğullarının evleri, sonra Hâris b. el-Hazrec oğullarının evleri, sonra Sâide oğullarının evleri. Sonra bütün Ensâr'ın evlerinde hayır vardır."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٦٣٩- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، وَثنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْفَضْلُ بْنُ الْحُبَابِ، قَالَ: ثنا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ حُنَيْنٍ، قَالَتِ الأَنْصَارُ: وَاللَّهِ إِنَّ هَذَا لَمِنَ الْعَجَبِ، إِنَّ سُيُوفَنَا تَقْطُرُ مِنْ دِمَاءِ قُرَيْشٍ، وَإِنَّ غَنَائِمَنَا، أَحْسِبُهُ قَالَ: مَعَهُمْ، قَالَ: فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَبَعَثَ إِلَى الأَنْصَارِ خَاصَّةً، فَقَالَ: مَا الَّذِي بَلَغَنِي عَنْكُمْ؟ وَكَانُوا لا يَكْذِبُونَ، فَقَالُوا، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " أَمَا تَرْضَوْنَ أَنْ يَذْهَبَ النَّاسُ بِالْغَنَائِمِ، وَتَذْهَبُونَ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلَى بُيُوتِكُمْ "، ثُمَّ قَالَ ﷺ: " لَوْ سَلَكَتِ الأَنْصَارُ شِعْبًا لَسَلَكْتُ شِعْبَ الأَنْصَارِ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ حَدَّثَ بِهِ الإِمَامَانِ: إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، وَالْبُخَارِيُّ، عَنْ أَبِي الْوَلِيدِ، وَسُلَيْمَانَ بْنِ حَرْبٍ، جَمِيعًا عَنْ شُعْبَةَ [٨٤/٣]

3639- Enes b. Mâlik der ki: Huneyn günü Ensâr: "Vallahi bu şaşılacak şey! Kılıçlarımızdan Kureyş kanı damlarken, ganimetlerimiz onların elinde" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bundan haberdar oldu ve sadece Ensâr'ı toplayıp: *"Söylediğinizi duyduğum bu şey de nedir?"* diye sordu. Ensâr yalan söylemezlerdi. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) söylediklerini tekrar edince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar ganimetleriyle giderken, siz*

---

[1] Tirmizî (3910) ve Ahmed (3/105).

Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) *alıp gitmeye razı değil misiniz?"* buyurup şöyle devam etti: *"Ensâr bir yol tutsa, ben de Ensâr'ın tuttuğu bu yoldan giderim."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٦٤٠- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي شَحْمَةَ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ شُجَاعٍ، ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ عَمْرِو بْنِ ثَابِتٍ الأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الرِّجَالِ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي مَرَضِهِ الَّذِي تَوَفَّاهُ اللَّهُ ﷾ فِيهِ، فَصَعِدَ الْمِنْبَرَ، ثُمَّ قَالَ: عَلَيَّ بِالنَّاسِ، فَاجْتَمَعَ لَهُ مِنْ ذَلِكَ مَا اجْتَمَعَ، فَقَالَ: " يَاأَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ اللَّهَ ﷾ أَنْزَلَ كِتَابَهُ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ، فَأَحَلَّ حَلالَهُ، وَحَرَّمَ حَرَامَهُ، فَمَا أَحَلَّ فِي كِتَابِهِ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ، فَهُوَ حَلالٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَا حَرَّمَ فِي كِتَابِهِ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ، فَهُوَ حَرَامٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، يَاأَيُّهَا النَّاسُ، لا تُعَلِّقُوا عَلَيَّ بِشَيْءٍ، أَلا وَإِنَّ لِكُلِّ نَبِيٍّ تَرِكَةً وَضَيْعَةً، أَلا وَإِنَّ تَرِكَتِي وَضَيْعَتِي الأَنْصَارُ، فَاحْفَظُونِي فِيهِمْ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ رَبِيعَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي الرِّجَالِ [٣/٢٦٤]

3640- Enes b. Mâlik der ki: Vefatına sebep olan hastalığı sırasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza gelip minbere çıktı ve: *"İnsanları buraya toplayın"* buyurdu. Müslümanlar toplanınca da şöyle buyurdu: *"Ey insanlar! Allah Kitab'ını Peygamber'inin diliyle indirdi. Bu Kitab'da helallerini ve haramlarını bildirdi. Peygamber'inin diliyle Kitab'ında helal kıldıkları kıyamet gününe kadar helaldir. Peygamber'inin diliyle Kitab'ında haram kıldıkları da kıyamet gününe kadar haramdır. Ey insanlar! Benden sonra benim adıma söylemediğim bir şeyi söylemeyin. Her peygamber geride bir şeyleri ve birilerini bırakıp ölür. Benim geride bıraktıklarım ve ailem Ensâr'dır. Bundan dolayı benden sonra onların haklarına riayet edin."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٦٤١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، حدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، حدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ

---

[1] Buhârî (3788), Müslim (1059/134) ve Ahmed (3/169).

عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا يَضُرُّ امْرَأَةً نَزَلَتْ بَيْنَ بَيْتَيْنِ مِنَ الأَنْصَارِ، أَوْ نَزَلَتْ بَيْنَ أَبَوَيْهَا " [٩/٢٢٤]

3641- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir kadının Ensâr'dan olan iki ev arasında konaklamasıyla anne babasının yanında konaklaması arasında fark yoktur"* buyurdu.[1]

٣٦٤٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو عَامِرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الصُّورِيُّ قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ، قَالَ: ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ عِيسَى بْنِ مُوسَى، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ رُوَيْمٍ اللَّخْمِيِّ، قَالَ: ثنا أَبُو مِسْكِينٍ الأَنْصَارِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ، قَالَ: جَلَسْنَا يَوْمًا أَمَامَ بُيُوتِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ فِي رَهْطٍ مِنَّا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ وَرَهْطٌ مِنْ مَعْشَرِ الْمُهَاجِرِينَ وَرَهْطٌ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ، فَاخْتَصَمْنَا فِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَيُّنَا أَوْلَى بِهِ، وَأَيُّنَا أَحَبَّ إِلَيْهِ، قُلْنَا: نَحْنُ مَعَاشِرَ الأَنْصَارِ، آمَنَّا بِهِ، وَاتَّبَعْنَاهُ، وَقَاتَلْنَا مَعَهُ، وَكُنَّا كَتِيبَتَهُ فِي نَحْرِ عَدُوِّهِ، فَنَحْنُ أَوْلَى بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَحَبُّهُمْ إِلَيْهِ، وَقَالَ إِخْوَانُنَا الْمُهَاجِرِينَ: نَحْنُ الَّذِينَ هَاجَرْنَا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَفَارَقْنَا الْعَشَائِرَ وَالأَهْلِينَ وَالأَمْوَالَ، قَدْ حَضَرْنَا مَا حَضَرْتُمْ، وَشَهِدْنَا مَا شَهِدْتُمْ، فَنَحْنُ أَوْلَى بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَحَبُّهُمْ إِلَيْهِ، وَقَالَ إِخْوَانُنَا مِنْ بَنِي هَاشِمٍ: نَحْنُ عَشِيرَةُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَدْ حَضَرْنَا الَّذِي حَضَرْتُمْ، وَشَهِدْنَا الَّذِي شَهِدْتُمْ، فَنَحْنُ أَوْلَى بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَحَبُّهُمْ إِلَيْهِ، فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَقْبَلَ عَلَيْنَا، فَقَالَ: " إِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ شَيْئًا "، فَقُلْنَا مِثْلَ مَقَالَتِنَا، فَقَالَ لِلأَنْصَارِ: " صَدَقْتُمْ، مَنْ يَرُدُّ هَذَا عَلَيْكُمْ "، وَأَخْبَرَنَاهُ بِمَا قَالَ إِخْوَانُنَا الْمُهَاجِرُونَ، فَقَالَ: " صَدَقُوا وَبَرُّوا، مَنْ يَرُدُّ هَذَا عَلَيْهِمْ "، وَأَخْبَرَنَاهُ بِمَا قَالَ بَنُو هَاشِمٍ، فَقَالَ: " صَدَقُوا وَبَرُّوا، مَنْ يَرُدُّ هَذَا عَلَيْهِمْ "، ثُمَّ قَالَ: " أَلا أَقْضِي بَيْنَكُمْ؟ " قُلْنَا: بَلَى، بِأَبِينَا أَنْتَ وَأُمِّنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ: " أَمَّا أَنْتُمْ مَعْشَرَ الأَنْصَارِ فَإِنَّمَا أَنَا أَخُوكُمْ "، قَالُوا: اللَّهُ أَكْبَرُ، ذَهَبْنَا بِهِ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ، " وَأَمَّا أَنْتُمْ مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ فَإِنَّمَا أَنَا مِنْكُمْ "، فَقَالُوا: اللَّهُ أَكْبَرُ، ذَهَبْنَا بِهِ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ، " وَأَمَّا أَنْتُمْ بَنُو هَاشِمٍ فَأَنْتُمْ مِنِّي وَإِلَيَّ "، فَقُمْنَا وَكُلُّنَا رَاضٍ مُغْتَبِطٌ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ كَعْبٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٤/٣٥٧]

---

[1] Ahmed (6/257), İbn Hibbân (2296) ve Hâkim (4/83).

3642- Ka'b b. Ucre der ki: Bir gün Mescid'de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) evinin önünde bir grup Ensâr, bir grup Muhacir ve bir grup Hâşim oğullarından olanlarla oturup Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında hangimizin daha üstün ve sevgili olduğunu tartıştık. Biz: "Biz Ensâr, ona iman ettik, tâbi olduk ve onunla beraber savaştık. Biz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında daha üstün ve sevgiliyiz" dedik. Muhacirlerden olan kardeşlerimiz: "Biz Allah'a ve Resûlü'ne hicret ettik. Aşiretimizi, ailemizi ve mallarımızı terk ettik. Sizin katıldığınız şeylere biz de katıldık, şahit olduğunuz şeylere biz de şahit olduk. Biz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında daha üstün ve sevgiliyiz" dediler. Hâşim oğullarından olan kardeşlerimiz de şöyle dediler: "Biz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) aşiretiyiz. Sizin katıldığınız şeylere biz de katıldık, şahit olduğunuz şeylere biz de şahit olduk. Biz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında daha üstün ve sevgiliyiz." Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) çıkıp bize döndü ve: *"Bir şey mi diyorsunuz?"* buyurdu. Söylediklerimizi tekrar ettiğimizde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensâr'a: *"Doğru söylediniz. Kim sizin bu yaptıklarınızı inkar edebilir ki!"* buyurdu. Muhacirlerin söylediklerini kendisine aktardığımızda: *"Doğru söylüyorlar. Onların bu yaptığını kim inkar edebilir ki!"* buyurdu. Hâşim oğullarının söylediklerini aktardığımızda ise: *"Doğru söylüyorlar. Onların bu yaptığını kim inkar edebilir ki!"* buyurup: *"Aranızda hüküm vereyim mi?"* diye sordu. Biz: "Anamız babamız sana feda olsun; evet ey Allah'ın Resûlü!" karşılığını verince: *"Siz ey Ensâr topluluğu! Ben sizin kardeşinizim"* buyurdu. Ensâr: "Allahu Ekber! Kâbe'nin Rabbine yemin ederiz ki, biz tartışmayı kazandık!" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) devamla: *"Ey Muhacir topluluğu! Size gelince, ben sizden bir kişiyim"* dedi. Muhacirler de hep bir ağızdan: "Allahu Ekber! Kâbe'nin Rabbine yemin ederiz ki, biz bu davayı kazandık" dediler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) devamla: *"Size gelince, ey Hâşim oğulları, siz bendensiniz, ben de sizdenim"* buyurdu. Böylece hepimiz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) huzurundan çıktık. Hepimiz razı ve Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile övündüğümüz halde ayrıldık.[1]

٣٦٤٣- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ، وَأَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ، قَالَا: ثنا أَبُو كُرَيْبٍ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ بُرَيْدٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ، قَالَ: " قَدِمْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَوَافَقْنَاهُ حِينَ فَتْحِ خَيْبَرَ فَأَسْهَمَ لَنَا، أَوْ قَالَ: فَأَعْطَانَا مِنْهَا، وَمَا

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (19/133).

قَسَمَ لأَحَدٍ غَابَ عَنْ فَتْحِ خَيْبَرَ شَيْئًا إِلا لِمَنْ شَهِدَ مَعَنَا أَصْحَابَ سَفِينَتِنَا مَعَ جَعْفَرٍ وَأَصْحَابِهِ قَسَمَ لَهَا مَعَهُمْ، فَكَانَ نَاسٌ مِنَ النَّاسِ يَقُولُونَ لَنَا يَعْنِي أَهْلَ السَّفِينَةِ: سَبَقْنَاكُمْ بِالْهِجْرَةِ، قَالَ: وَدَخَلَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ، فَقَالَ لَهَا عُمَرُ: هَذِهِ الْحَبَشِيَّةُ الْبَحْرِيَّةُ، قَالَتْ أَسْمَاءُ: نَعَمْ، فَقَالَ عُمَرُ: سَبَقْنَاكُمْ بِالْهِجْرَةِ، نَحْنُ أَحَقُّ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَغَضِبَتْ وَقَالَتْ كَلِمَةً: كَلا، وَاللَّهِ كُنْتُمْ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يُطْعِمُ جَائِعَكُمْ، وَيَعِظُ جَاهِلَكُمْ، وَكُنَّا فِي دَارٍ أَوْ أَرْضِ الْبُعَدَاءِ وَالْبُغْضَاءِ فِي الْحَبَشَةِ، وَذَلِكَ فِي اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَايْمُ اللَّهِ لا أَطْعَمُ طَعَامًا وَلا أَشْرَبُ شَرَابًا حَتَّى أَذْكُرَ مَا قُلْتَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَنَحْنُ كُنَّا نُؤْذَى وَنُخَافُ وَسَأَذْكُرُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَسْأَلُهُ، وَاللَّهِ لا أَكْذِبُ وَلا أَزِيغُ وَلا أَزِيدُ عَلَى ذَلِكَ، فَلَمَّا جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَتْ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنَّ عُمَرَ قَالَ كَذَا وَكَذَا، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " فَمَا قُلْتِ لَهُ؟ " قَالَتْ: قُلْتُ كَذَا وَكَذَا، قَالَ: " لَيْسَ بِأَحَقِّ بِي مِنْكُمْ لَهُ وَلأَصْحَابِهِ هِجْرَةٌ وَاحِدَةٌ، وَلَكُمْ أَنْتُمْ يَا أَهْلَ السَّفِينَةِ هِجْرَتَانِ "، قَالَتْ: فَلَقَدْ رَأَيْتُ أَبَا مُوسَى وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ يَأْتُونِي أَرْسَالا يَسْأَلُونِي عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ، مَا مِنَ الدُّنْيَا شَيْءٌ هُمْ أَفْرَحُ بِهِ وَلا أَعْظَمُ فِي أَنْفُسِهِمْ مِمَّا قَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ أَبُو بُرْدَةَ: قَالَتْ أَسْمَاءُ: فَلَقَدْ رَأَيْتُ أَبَا مُوسَى وَإِنَّهُ لَيَسْتَعِيدُ مِنِّي هَذَا الْحَدِيثِ: " وَلَكُمُ الْهِجْرَةُ مَرَّتَيْنِ: هَاجَرْتُمْ إِلَى النَّجَاشِيِّ وَهَاجَرْتُمْ إِلَيَّ " [٧٤/٢]

3643- Ebû Mûsâ el-Eş'arî anlatıyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldiğimizde Hayber'i fethetmişti. Elde edilen ganimetlerden bize de pay verdi. Bizimle birlikte gemiyle gelenler ile Câfer ve arkadaşları dışında da Hayber savaşında hazır bulunmayanlara ganimetten bir pay vermemişti. Ama Müslümanlardan bazıları (ganimetten pay almamız onları rahatsız etmiş gibi) bize, yani gemiyle gelenlere: "Oysa biz sizden önce hicret ettik" dediler. Bizimle beraber gelenlerden biri olan Esmâ binti Umeys, Hafsa'nın yanına ziyaret için girdi. Hz. Ömer, Esmâ'yı görünce: "Şu Habeşli olan, gemiyle gelen kadın sen misin?" diye sordu. Esmâ: "Evet!" karşılığını verince, Ömer ona: "Biz sizden önce hicret ettik, bunun için Resûlullah'ta (sallallahu aleyhi vesellem) sizden daha fazla hak sahibiyiz" dedi. Esmâ da bu sözüne kızdı ve: "Hayır vallahi! Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraberken açınızı doyurur, cahilinize öğütler verirdi. Oysa biz uzak ve kin tutanların diyarı olan Habeşistan'daydık. Üstelik sadece Allah ve Resûlü için oradaydık. Vallahi bu dediğini Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) aktarana kadar ne yemek yer, ne de bir şeyler içerim! Biz ki orada eziyet görüyor ve korkutuluyorduk. Bunu da Hz.

Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) söyleyecek ve ona soracağım! Ben ne yalan söylerim, ne söyleneni değiştiririm, ne de buna bir şey eklerim!" diye çıkıştı.

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) geldiğinde ise Esmâ: "Ey Allah'ın Peygamberi! Ömer şöyle şöyle dedi" diyerek olanları anlattı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Peki sen ona ne dedin?"* diye sorunca, Esmâ: "Ben de ona şöyle şöyle dedim" karşılığını verdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onlar bende sizden daha fazla hak sahibi değiller. Zira onun ve arkadaşlarının bir hicreti varken, siz gemi ahalisinin ise iki hicreti vardır"* buyurdu.

Esmâ der ki: "Ebû Mûsa ve diğer sahabiler gruplar halinde yanıma gelip bu hadisi sorarlardı. Zira onlar için dünyada, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) onlar hakkında bu söylediğinden daha güzel bir şey yoktu."

Ebû Burde, Esmâ'nın şu sözünü nakleder: "Ebû Mûsa, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Sizlerin, biri Necâşî'ye, biri de bana olmak üzere iki hicretiniz var!»* buyruğunu kendisine devamlı olarak tekrar etmemi isterdi."[1]

٣٦٤٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ، ثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ قَيْسٍ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ لأَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ: سَبَقْنَاكُمْ بِالْهِجْرَةِ، فَقَالَتْ: " أَجَلْ وَاللَّهِ لَقَدْ سَبَقْتُمُونَا بِالْهِجْرَةِ وَكُنَّا عِنْدَ الْجُفَاةِ الْعُدَاةِ، وَكُنْتُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يُعَلِّمُ جَاهِلَكُمْ، وَيُفَقِّهُ عَالِمَكُمْ، وَيَأْمُرُكُمْ بِمَعَالِي الأَخْلاقِ ".وَرَوَاهُ الأَجْلَحُ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ أَسْمَاءَ، نَحْوَهُ [٢/٧٥]

3644- Kays'ın bildirdiğine göre Hz. Ömer, Esmâ binti Umeys'e: "Biz hicrette sizi geçtik" deyince, Esmâ: "Evet vallahi; siz bizi hicrette geçtiniz! Biz o zaman bize eziyet veren düşmanların yanındayken siz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanındaydınız ve cahillerinize öğretiyor, bileninize anlatıyor ve ahlakın güzelliğini emrediyordu.

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Ashâbının Fazileti ve Onlara Buğzedenin Yerilmesi

٣٦٤٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ التَّيْمِيُّ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَالِمِ بْنِ عُوَيْمِ بْنِ سَاعِدَةَ، عَنْ

---

[1] Buhârî (3136, 3876), Müslim (2502/169), Ebû Dâvud (2725), Ebû Ya'lâ (13/303) ve Beyhakî, *Delâil* (4/245).

أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ عُوَيْمِ بْنِ سَاعِدَةَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى اخْتَارَنِي وَاخْتَارَ لِي أَصْحَابًا، وَجَعَلَ مِنْهُمْ أَصْهَارًا وَأَنْصَارًا وَوُزَرَاءَ، فَمَنْ سَبَّهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفًا وَلا عَدْلا " [٢/١١]

3645- Uveym b. Sâide'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah, (insanlar arasından) beni seçti ve benim için ashâbımı seçti. Ashabımın içinden benim için evlilik yoluyla akrabalar, yardımcılar ve vezirler yaptı. Kim bunlara söverse, Allah'ın, meleklerinin ve bütün insanların laneti üzerine olsun. Allah ondan yaptığı farz veya nafile hiçbir ibadeti kabul etmez."*[1]

٣٦٤٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجُمَحِيُّ، ثنا أَبُو الرَّبِيعِ السَّمَّانُ، عَنْ عَمْرٍو، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنِّي أَرَى النَّاسَ يَكْثُرُونَ وَأَصْحَابِي يَقِلُّونَ، فَلا تَسُبُّوهُمْ، مَنْ سَبَّهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ "، رَوَاهُ هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، عَنْ بَقِيَّةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفَضْلِ، عَنْ عَمْرٍو نَحْوَهُ [٣/٣٥٠]

3646- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İnsanların çoğaldığını, ashâbımın ise azaldığını görüyorum. Onlara sövmeyin. Allah onlara sövene lanet etsin."*[2]

٣٦٤٧- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، عَنْ بَقِيَّةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفَضْلِ الأَزْدِيِّ، ثنا عَمْرٌو، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: انْثَالَ النَّاسُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: " يُوشِكُ أَنْ يَكْثُرَ النَّاسُ وَيَقِلَّ أَصْحَابِي، لا تَسُبُّوا أَصْحَابِي، لَعَنَ اللَّهُ مَنْ سَبَّهُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَابِرٍ، لا أَعْلَمُ رَاوِيًا عَنْهُ غَيْرَ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ [٣/٣٥٠]

3647- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İnsanların çoğalıp ashâbımın azalacağı zaman yakındır. Ashâbıma sövmeyin. Allah onlara sövene lanet etsin."*[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Hâkim (3/632) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/140).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (1225).

[3] Ebû Ya'lâ (2184).

٣٦٤٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا عِمْرَانُ بْنُ زَيْدٍ، حَدَّثَنِي الْحَجَّاجُ بْنُ تَمِيمٍ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ قَوْمٌ يُنْبَزُونَ الرَّافِضَةَ، يَرْفُضُونَ الإِسْلامَ وَيَلْفِظُونَهُ، فَقَاتِلْهُمْ فَإِنَّهُمْ مُشْرِكُونَ "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَجَّاجُ، عَنْ مَيْمُونٍ، وَرَوَاهُ يُوسُفُ بْنُ عَدِيٍّ، عَنِ الْحَجَّاجِ، نَحْوَهُ [٩٥/٤]

3648- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Âhir zamanda, kendilerine Râfize lakabı takılacak bir topluluk olacaktır. İslam'ı inkâr edecek, ama dilleriyle Müslüman olduklarını söyleyecekler. Onlarla savaşın, çünkü onlar müşriktir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٦٤٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو زَيْدٍ الْقَرَاطِيسِيُّ، وَعَمْرُو بْنُ أَبِي الطَّاهِرِ، قَالا: ثنا يُوسُفُ بْنُ عَدِيٍّ، ثنا الْحَجَّاجُ بْنُ تَمِيمٍ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ وَعِنْدَهُ عَلِيٌّ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " يَا عَلِيُّ، سَيَكُونُ فِي أُمَّتِي قَوْمٌ يَنْتَحِلُونَ حُبَّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ، لَهُمْ نَبْزٌ يُسَمُّونَهُ الرَّافِضَةَ، فَاقْتُلُوهُمْ، فَإِنَّهُمْ مُشْرِكُونَ " [٩٥/٤]

3649- İbn Abbâs der ki:Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanındayken Hz. Ali de oradaydı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona şöyle buyurdu: *"Ey Ali! Ümmetimden Ehl-i beyt sevgisini istismar edecekler çıkacaktır. Onların lakapları vardır. Onlara Râfize denir. Onlarla savaşın, çünkü onlar müşriktir."*

٣٦٥٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَبُو عَمْرٍو الطَّلْحِيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا أَبُو يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ ابْنِ خَالِدٍ، عَنْ عَطَاءٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَبَّ أَصْحَابِي فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ "، كَذَا رَوَاهُ أَبُو يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، وَأَرْسَلَهُ، وَتَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ يُعْرَفُ بِأَبِي حَمْنَةَ الْكُوفِيِّ الضَّبِّيِّ [١٠٣/٧]

3650- Atâ'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın laneti, ashâbıma sövenlerin üzerine olsun."*[1]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/242).

٣٦٥١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَزِينٍ الْحَلَبِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ جَنَّادٍ الْحَلَبِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْعُمَرِيُّ الْعَابِدُ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ أَبِي رَابِطٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اللَّهَ اللَّهَ فِي أَصْحَابِي، لا تَتَّخِذُوهُمْ غَرَضًا مِنْ بَعْدِي، فَمَنْ أَحَبَّهُمْ فَبِحُبِّي أَحَبَّهُمْ، وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ فَبِبُغْضِي أَبْغَضَهُمْ، وَمَنْ آذَاهُمْ فَقَدْ آذَانِي، وَمَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللَّهَ، وَمَنْ آذَى اللَّهَ يُوشِكُ أَنْ يَأْخُذَهُ " [٢٨٧/٨]

3651- Abdullah b. Muğaffel el-Müzenî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Ashâbım konusunda Allah'tan korkun. Benden sonra onları karşınıza almayın. Onları seven, beni sevdiği için sever; onlara buğzeden, bana buğzettiği için buğzeder. Onlara eziyet veren, bana eziyet vermiş, bana eziyet verense Allah'a eziyet etmiş sayılır. Allah'a eziyet vereni de, Allah'ın cezalandırması yakındır."*[1]

٣٦٥٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَالِمٍ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْهَيْثَمِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَطَّابٍ الْمَوْصِلِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ الْعَدَنِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " شِرَارُ أُمَّتِي أَجْرَؤُهُمْ عَلَى صَحَابَتِي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُرْوَةَ بْنِ هِشَامٍ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي سَبْرَةَ مَدَنِيٌّ، صَاحِبُ غَرَائِبَ [١٨٣/٢]

3652- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimin en şerlileri, ashâbıma karşı küstah olanlardır"* **buyurdu.**

Tek kanallı bir hadistir.

٣٦٥٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ يَزِيدَ، أَنَّ هُرْمُزَ الْمُعَدِّلَ التُّسْتَرِيَّ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ رَوْحٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ يَزِيدَ الْجَصَّاصُ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَأَهْلُ النَّارِ النَّارَ، فَقِيلَ لِي: يَا مُحَمَّدُ، اشْفَعْ فَأَخْرِجْ مَنْ أَحْبَبْتَ مِنْ

---

[1] Ahmed (4/87) ve İbn Hibbân (7256).

أُمَّتِكَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " فَشَفَاعَتِي يَوْمَئِذٍ مُحَرَّمَةٌ عَلَى رَجُلٍ لَقِيَ اللَّهَ بِشَتْمَةِ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى التَّيْمِيُّ

3653- Ebû Seleme b. Abdirrahman'ın, babasından bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Cennetlikler cennete, cehennemlikler de cehenneme girince bana: "Ey Muhammed! Ümmetine şefaat et ve sevdiğin kişileri cehennemden çıkar"* denilir. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle devam etti: *"O gün şefaatım, Allah'ın huzuruna ashâbımdan birine sövmüş bir şekilde çıkana haramdır."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٦٥٣/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا جَعْفَرُ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " كُنْتُ عَاشِرَ عَشَرَةٍ فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ، وَعُثْمَانُ، وَعَلِيٌّ، وَابْنُ مَسْعُودٍ، وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ، وَحُذَيْفَةُ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ، وَأَبُو سَعِيدٍ، وَابْنُ عُمَرَ، فَجَاءَ فَتًى مِنَ الأَنْصَارِ، فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ جَلَسَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الْمُؤْمِنِينَ أَفْضَلُهُمْ؟، قَالَ: أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، قَالَ: فَأَيُّ الْمُؤْمِنِينَ أَكْيَسُ؟ قَالَ: أَكْثَرُهُمْ لِلْمَوْتِ ذِكْرًا، وَأَحْسَنُهُمْ لَهُ اسْتِعْدَادًا قَبْلَ أَنْ يَنْزِلَ بِهِ أُولَئِكَ هُمُ الأَكْيَاسُ، ثُمَّ سَكَتَ الْفَتَى فَأَقْبَلَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ، خِصَالٌ إِنِ ابْتُلِيتُمْ بِهِنَّ وَأَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ تُدْرِكُوهُنَّ لَنْ تَظْهَرَ الْفَاحِشَةُ فِي قَوْمٍ حَتَّى يَعْمَلُوا بِهَا إِلا فَشَى فِيهِمُ: الطَّاعُونُ، وَالأَوْجَاعُ الَّتِي مَضَتْ فِي أَسْلافِهِمْ وَلَنْ يَنْقُصَ الْمِكْيَالُ، وَالْمِيزَانُ إِلا أُخِذُوا بِالسِّنِينَ وَشِدَّةِ الْمَؤُونَةِ ولَمْ يَمْنَعُوا زَكَاةَ أَمْوَالِهِمْ إِلا مُنِعُوا الْقَطْرَ مِنَ السَّمَاءِ، وَلَوْلا الْبَهَائِمُ لَمْ يُمْطَرُوا وَلَنْ يَنْقُضُوا عَهْدَ اللَّهِ وَعَهْدَ رَسُولِهِ إِلا سَلَّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوَّهُمْ، وَمَا لَمْ تَحْكُمْ أَئِمَّتُهُمْ بِكِتَابِ اللَّهِ وَيَتَخَيَّرُوا فِيمَا أَنْزَلَ اللَّهُ ﷻ إِلا جَعَلَ اللَّهُ بَأْسَهُمْ بَيْنَهُمْ " [٨/٣٣٣]

3653/a- İbn Ömer der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'inde, Ebû Bekr, Ömer, Osmân, Ali, İbn Mes'ûd, Muâz b. Cebel, Huzeyfe, Abdurrahman b. Avf ve Ebû Saîd'in de bulunduğu grupta onuncu kişiydim. Bu sırada Ensâr'dan bir genç gelip oturdu ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Müminlerin hangisi en üstündür?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ahlak olarak en güzel olanıdır"* cevabını verince, genç: "En güzeli hangisidir?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ölümü en çok* *hatırlayıp, ölmeden önce ona hazırlık yapandır. İşte güzel olanlar bunlardır"* buyurdu. Sonra genç susunca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bize döndü ve şöyle buyurdu: *"Ey muhacir topluluğu! Şu musibetlerle imtihan edildiğiniz zaman onların size ulaşmasından Allah'a sığınırım. Bir toplulukta fuhuş ortaya çıkarak aleni bir şekilde işlenirse, daha önce bulunmayan hastalıklar ortaya çıkar. Ölçü ve tartıdaki adalet giderse kıtlık ve yönetici zulmü gelir. Zekâtı vermezlerse yağmur kesilir. Hattâ hayvanlar olmasa hiç yağmur yağmaz. Allah ve Resulüne verdikleri sözü tutmazlarsa dış düşman gelir ve ellerindekini alır. Yöneticiler Allah'ın Kitab'ıyla hükmetmez ve başka şeyleri seçerlerse kendi toplumları içinde kargaşa başlar."*

En Hayırlı Nesil

٣٦٥٤- حدثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا أَبُو مُسْهِرٍ. ح وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ الْمُقْرِي، ثنا أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، قَالا: ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ شَرَاحِيلَ، عَنْ بِلالِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ تَمِيمٍ السَّكُونِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ؟ قَالَ: " أَنَا وَأَقْرَانِي "، قُلْنَا: ثُمَّ مَاذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " ثُمَّ الْقَرْنُ الثَّانِي "، قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: " الْقَرْنُ الثَّالِثُ "، قُلْنَا: ثُمَّ مَاذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " ثُمَّ يَكُونُ قَوْمٌ يحْلِفُونَ وَلا يُسْتَحْلَفُونَ، وَيشْهَدُونَ وَلا يُسْتَشْهَدُونَ، وَيُؤْتَمَنُونَ وَلا يُؤَدُّونَ ". رَوَاهُ مُعَلَّى بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ صَدَقَةَ، مِثْلَهُ [٥/٢٣٢]

3654- Saîd b. Temîm es-Sekûnî der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! İnsanların hangisi daha hayırlıdır?" diye sorduğumda: *"Ben ve zamanımda yaşayanlar"* cevabını verdi. "Sonra kim ey Allah'ın Resûlü?" diye sorunca: *"Sonra ikinci nesil"* cevabını verdi. "Ey Allah'ın Resûlü! Sonra kim?" diye sorunca: *"Üçüncü nesil"* cevabını verdi. "Sonra kim ey Allah'ın Resûlü?" diye sorunca: *"Sonra öyle bir nesil gelecek ki; yemin etmeleri istenmediği halde yemin edecekler. Şahitlik etmeleri istenmediği halde, şahitlik edecekler. Onlara güvenildiği zaman, emanete ihanet edecekler"* cevabını verdi.[1]

٣٦٥٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ. ح وَثنا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ

---

[1] Taberânî (6/54)

مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبِيدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ خَيْرَ النَّاسِ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ يَجِيءُ أَقْوَامٌ تَسْبِقُ شَهَادَةُ أَحَدِهِمْ يَمِينَهُ، وَيَمِينُهُ شَهَادَتَهُ "، قَالَ إِبْرَاهِيمُ: كَانُوا يَضْرِبُونَ عَلَى الْعَهْدِ، وَالشَّهَادَةِ وَنَحْنُ صِغَارٌ، حَدِيثَا عَبِيدَةَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِمَا، وَكَذَلِكَ حَدِيثُ أَبِي وَائِلٍ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ [١٢٦/٧]

3655- Abdullah (b. Mes'ûd) bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İnsanların en hayırlısı, benim zamanımda yaşayanlardır. Sonra onlardan sonra gelenler, sonra onlardan sonra gelenlerdir. Sonra öyle topluluklar gelir ki, birinin şehadeti yeminini, yemini de şehadetini geçer."*

İbrâhîm ekledi: Biz çocuk denecek yaşta iken konuştuğumuzda "Allah ile ahdim olsun" ve "Eşhedu billah" sözünü kullandığımız için velilerimiz bizi döverlerdi.[1]

٣٦٥٦- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثنا مُسَدَّدٌ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ شُعْبَةَ، حَدَّثَنِي أَبُو حَمْزَةَ، حَدَّثَنِي زَهْدَمُ بْنُ مُضَرِّبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " خَيْرُكُمْ قَرْنَيْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ "، قَالَ عِمْرَانُ: لا أَدْرِي ذَكَرَهُ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاثًا، ثُمَّ قَالَ: " يَجِيءُ قَوْمٌ يَنْذُرُونَ وَلا يَفُونَ، وَيَخُونُونَ وَلا يُؤْتَمَنُونَ، وَيَشْهَدُونَ وَلا يُسْتَشْهَدُونَ، وَيَفْشُو فِيهِمُ السِّمَنُ " [٣٩١/٨]

3656- İmrân b. Husayn der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"En hayırlınız, benim zamanımda yaşayanlardır. Sonra onlardan sonra gelenlerdir"* buyurduğunu işittim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) son kısmı iki veya üç defa zikretti ve şöyle devam etti: *"Daha sonra adayıp adaklarını yerine getirmeyen, hainlik edip güvenilmeyen, şahitlik etmeleri istenmediği halde, şahitlik eden kişiler gelecek. Bunlar arasında şişmanlık yaygınlaşacaktır."*[2]

٣٦٥٦/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا دَرَانُ بْنُ سُفْيَانَ الْبَصْرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، ثنا هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَبِي أَوْفَى، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: "

---

[1] Buhârî (2652, 3651, 4629), Müslim (2533), Tirmizî (3950), İbn Mâce (2362), Ahmed (1/378, 426) ve Beyhakî (10/159).

[2] Buhârî (3650), Müslim (2535), Ebû Dâvud (4632) ve Tirmizî (2322).

خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ".رَوَاهُ مَطَرٌ، وَهِشَامٌ، وَأَبُو عَوَانَةَ، عَنْ قَتَادَةَ نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ زَهْدَمٌ الْجَرْمِيُّ، وَهِلالُ بْنُ يَسَافٍ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ نَحْوَهُ [٧٨/٢]

3656/a- İmrân b. Husayn'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanların en hayırlısı, benim zamanımda yaşayanlardır. Sonra onlardan sonra gelenlerdir"* buyurdu.

٣٦٥٦/ب- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، ثنا عَفَّانُ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، ثنا الْجُرَيْرِيُّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْءَلَةَ، عَنْ بُرَيْدَةَ الأَسْلَمِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي الَّذِي أَنَا فِيهِ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ " [٧٨/٢]

3656/b- Bureyde el-Eslemî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanların en hayırlısı, benim zamanımda yaşayanlardır. Sonra onlardan sonra gelenler, sonra onlardan sonra gelenlerdir"* buyurdu.

٣٦٥٦/ج- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا هِشَامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خَيْرُ أُمَّتِي الْقَرْنُ الَّذِي بُعِثْتُ فِيهِمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ يَأْتِي قَوْمٌ يَنْذِرُونَ وَلا يُوفُونَ، وَيَخُونُونَ وَلا يُؤْتَمَنُونَ، وَيَشْهَدُونَ وَلا يُسْتَشْهَدُونَ، وَيَفْشُو فِيهِمُ السِّمَنُ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ.رَوَاهُ الْقُدَمَاءُ، وَالأَعْلامُ، عَنْ أَبِي دَاوُدَ، عَنْ هِشَامٍ [٧٨/٢] [٢٥٩/٢]

3656/c- İmrân b. Husayn'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ümmetimin en hayırlısı, benim gönderildiğim zamanda yaşayanlardır. Sonra onlardan sonra gelenler, sonra onlardan sonra gelenlerdir. Daha sonra adayıp adaklarını yerine getirmeyen, hainlik edip güvenilmeyen, şahitlik etmeleri istenmediği halde, şahitlik eden kişiler gelecek. Bunlar arasında şişmanlık yaygınlaşacaktır."*

٣٦٥٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو النَّضْرِ، قَالَ: ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ شَيْبَانُ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ خَيْثَمَةَ، وَالشَّعْبِيُّ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ يَأْتِي قَوْمٌ تَسْبِقُ أَيْمَانُهُمْ شَهَادَتَهُمْ، وَشَهَادَتُهُمْ أَيْمَانَهُمْ "، هَذَا حَدِيثٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ عَاصِمٍ،

رَوَاهُ عَنْهُ: حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، وَزَيْدُ بْنُ أَبِي أُنَيْسَةَ، وَزَائِدَةُ بْنُ قُدَامَةَ، وَأَبُو عَوَانَةَ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ [٧٨/٢] [١٢٥/٤]

3657- Nu'mân b. Beşîr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İnsanların en hayırlısı, benim zamanımda yaşayanlardır. Sonra onlardan sonra gelenler, sonra onlardan sonra gelenlerdir. Sonra öyle topluluklar gelir ki, birinin yemini şehadetini, şehadeti yeminini geçer."* [1]

٣٦٥٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْوَلِيدِ، قَالَ: ثنا الْفَيْضُ بْنُ الْوَثِيقِ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ صَاحِبُ الْبَانِ، قَالَ: ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خَيْرُ الْقُرُونِ الْقَرْنُ الَّذِي أَنَا فِيهِمْ، ثُمَّ الثَّانِي، ثُمَّ الثَّالِثُ، ثُمَّ الرَّابِعُ لا يَعْبَأُ اللَّهُ بِهِمْ شَيْئًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا إِسْحَاقُ [١٧٢/٤]

3658- Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"En hayırlı nesil, benim yaşadığım nesildir. Sonra ikinci nesil, sonra üçüncü nesildir. Dördüncü nesle ise Allah hiç değer vermez."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٦٥٨/أ- ثنا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنْ زَائِدَةَ، عَنِ السُّدِّيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ الْبَهِيِّ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: سَأَلَ رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ :أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ؟ قَالَ: " الْقَرْنُ الَّذِي أَنَا فِيهِ، ثُمَّ الثَّانِي، ثُمَّ الثَّالِثُ ". رَوَاهُ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ، وَأَبُو بَرْزَةَ الأَسْلَمِيُّ، وَسَمُرَةُ بْنُ جُنْدُبٍ، وَسَعْدٌ أَبُو بِلالِ بْنُ سَعْدٍ فِي آخَرِينَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ مِنَ الطَّبَقَةِ الأُولَى مِنَ التَّابِعِينَ [٧٨/٢]

3658/a- Hz. Âişe der ki: Bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "İnsanların hangisi daha hayırlıdır?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim yaşadığım nesil. Sonra ikinci, sonra üçüncü nesil"* cevabını verdi.

Bu hadisi Ebû Saîd el-Hudrî, Ebû Berze el-Eslemî, Semure b. Cundub, Sa'd Ebû Bilâl b. Sa'd gibi sahabiler de Hz. Peygamber'den rivayet ettiler.

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (3970).

٣٦٥٨/ب- (١٦٠٢)- [١٦٠٤] حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا أَبُو عَاصِمٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: سَأَلْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: مَنْ خَيْرُ النَّاسِ؟ قَالَ: " أَنا وَمَنْ مَعِي "، قِيلَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: " الَّذِينَ عَلَى الأَثَرِ "، قِيلَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: " ثُمَّ الَّذِينَ عَلَى الأَثَرِ "، قَالَ: فَرَفَضَهُمْ فِي الرَّابِعَةِ.رَوَاهُ صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ مِثْلَهُ [٧٨/٢]

3658/b- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "İnsanların hangisi daha hayırlıdır?" diye sorduğumuzda: *"Ben ve benimle olanlardır"* cevabını verdi. "Sonra kim?" diye sorulunca: *"Onlardan sonra gelenlerdir"* cevabını verdi. "Sonra kim?" diye sorulunca ise: *"Sonra onlardan sonra gelenlerdir"* cevabını verdi. Dördüncü soruya ise cevap vermedi.

Öncüler ve Bu Ümmetin Fazileti

٣٦٥٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ شَاذَانَ النَّيْسَابُورِيُّ ، سَمِعْتُ مُؤَمَّلَ بْنَ إِهَابٍ، سَمِعْتُ الْقَعْنَبِيَّ الأَكْبَرَ يَعْنِي إِسْمَاعِيلَ بْنَ مُسْلِمٍ، يَقُولُ: رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنَّ الْقِيَامَةَ قَدْ قَامَتْ وَكَأَنَّ مُنَادِيًا يُنَادِي: أَلا لِيَقُمِ السَّابِقُونَ، فَقَامَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، ثُمَّ نَادَى الثَّانِيَةَ: أَلا لِيَقُمِ السَّابِقُونَ، فَقَامَ سَالِمٌ الْخَوَّاصُ، ثُمَّ نَادَى الثَّالِثَةَ: أَلا لِيَقُمِ السَّابِقُونَ، فَقَامَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ، فَأَوَّلْتُ ذَلِكَ مَا حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لِكُلِّ قَرْنٍ سَابِقٌ " [٢٧٨/٨]

3659- İsmâil b. Müslim der ki: Rüyamda kıyametin koptuğunu ve birinin de: "Öncüler ayağa kalksın!" diye seslendiğini işittim. Bu çağrı üzerine Süfyân es-Sevrî kalktı. Sesin sahibi ikinci kez: "Öncüler ayağa kalksın!" diye seslenince bu kez Sâlim el-Havvâs kalktı. Sesin sahibi üçüncü kez: "Öncüler ayağa kalksın!" diye seslenince İbrâhim b. Edhem kalktı." Ben bu rüyayı Hammâd b. Seleme'nin, Humeyd vasıtasıyla Enes'ten naklettiği Hz. Peygamber'in: «*Her neslin bir öncüsü olacaktır!*» sözüne yordum."

٣٦٦٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ، عَنْ عِيَاضِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لِكُلِّ قَرْنٍ مِنْ أُمَّتِي سَابِقُونَ " [٨/١]

3660- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimden her neslin bir öncüsü olacaktır!"* buyurdu.

٣٦٦١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُطَالِبُ بْنُ شُعَيْبٍ، وَبَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي حُلَيْسٍ يَزِيدِ بْنِ مَيْسَرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أُمَّ الدَّرْدَاءِ، تَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ: " يَا عِيسَى إِنِّي بَاعِثٌ مِنْ بَعْدِكَ أُمَّةً إِنْ أَصَابَهُمْ مَا يُحِبُّونَ حَمِدُوا وَشَكَرُوا، وَإِنْ أَصَابَهُمْ مَا يَكْرَهُونَ احْتَسَبُوا وَصَبَرُوا، وَلا حِلْمَ وَلا عِلْمَ، قَالَ: يَا رَبِّ، كَيْفَ يَكُونُ هَذَا وَلا حِلْمَ وَلا عِلْمَ؟ قَالَ: أُعْطِيهِمْ مِنْ حِلْمِي وَعِلْمِي [٢٢٧/١] [٢٤٢/٥]

3661- Ebu'd-Derdâ der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dediğini işittim: *"Allah şöyle buyurdu: «Ey İsa! Ben senden sonra öyle bir ümmet göndereceğim ki, eğer onlara sevdikleri bir şey isabet ederse, Allah'a hamd edip şükrederler. Yok, eğer hoşlanmadıkları bir şey isabet ederse, ecirlerini Allah'tan umarak sabrederler. Ne hilimleri, ne de ilimleri vardır.» İsa: «Ya Rabbi! Hilim ve ilim olmadığı halde bu nasıl olabilir ki!» dedi. Allah: «Ben onlara hilmimden ve ilmimden veririm» buyurdu."*[1]

٣٦٦٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الْمُقْرِي، قَالَ: ثنا أَبُو عَاصِمٍ، قَالَ: ثنا عِيسَى بْنُ مَيْمُونٍ، عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَثَلُ أُمَّتِي مَثَلُ الْمَطَرِ، لا يُدْرَى أَوَّلُهُ خَيْرٌ أَمْ آخِرُهُ "

3662- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) *"Ümmetim yağmur gibidir. Evvelinin mi, sonunun mu daha hayırlı olduğu bilinmez"* buyurdu.

Sahabenin İleri Gelenleri

٣٦٦٢/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا فِطْرُ بْنُ خَلِيفَةَ، عَنْ كَثِيرٍ بَيَّاعِ النَّوَى، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مُلَيْلٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَلِيًّا، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِيٌّ إِلا قَدْ أُعْطِيَ سَبْعَةَ رُفَقَاءَ نُجَبَاءَ

---

[1] Ahmed (6/450).

وُزَرَاءَ، وَإِنِّي قَدْ أُعْطِيتُ أَرْبَعَةَ عَشَرَ: حَمْزَةُ، وَجَعْفَرٌ، وَعَلِيٌّ، وَالْحَسَنُ، وَالْحُسَيْنُ، وَأَبُو بَكْرٍ، وَعُمَرُ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ، وَأَبُو ذَرٍّ، وَالْمِقْدَادُ، وَحُذَيْفَةُ، وَعَمَّارٌ، وَسَلْمَانُ، وَبِلالٌ " رَوَاهُ الْمُسَيَّبُ بْنُ نَجِيَّةَ عَنْ عَلِيٍّ مِثْلَهُ، وَقَالَ: رُفَقَاءَ، أَوْ قَالَ: رُقَبَاءَ [١/١٢٧]

3662/a- Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her peygambere mutlaka yedi yoldaş ve seçkin yardımcı verilmiştir. Bana ise on dört kişi verildi. Bunlar; Hamza, Câfer, Ali, Hasan, Hüseyin, Ebû Bekr, Ömer, Abdullah b. Mes'ûd, Ebû Zer, Mikdâd, Huzeyfe, Ammâr, Selmân ve Bilâl'dır."*

٣٦٦٢/ب- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّائِغُ، قَالَ: ثنا قَبِيصَةُ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ خَالِدٍ، وَعَاصِمٍ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَرْحَمُ أُمَّتِي بِأُمَّتِي: أَبُو بَكْرٍ، وَأَشَدُّهَا فِي دِينِ اللَّهِ: عُمَرُ، وَأَصْدَقُهَا حَيَاءً: عُثْمَانُ، وَأَفْرَضُهُمْ: زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ، وَأَقْرَؤُهُمْ: أُبَيٌّ، وَأَعْلَمُهُمْ بِالْحَلالِ وَالْحَرَامِ: مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ، وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينٌ، وَأَمِينُ هَذِهِ الأُمَّةِ: أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ "، رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ عَاصِمٍ، وَخَالِدٍ، فِيمَا أَعْلَمُ إِلا قَبِيصَةُ [٣/١٢٢]

3662/b- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ümmetim arasında, ümmetime karşı en merhametli olan, Ebû Bekr'dir. Allah'ın emri konusunda en şiddetli olanı Ömer'dir. Haya bakımından en doğrusu Osmân'dır. Feraiz (miras) taksimatını en iyi bilen Zeyd b. Sâbit'tir. Kur'ân'-ı en iyi okuyan Ubey b. Ka'b'dır. Helal ve haramı en iyi bileni Muâz b. Cebel'dir. Her ümmetin güvenilen bir kimsesi vardır; bu ümmetin güvenilen kişisi de Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'tır."*

Tek kanallı bir hadistir.

Kureyş'in Fazileti

٣٦٦٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنِ النَّضْرِ بْنِ مَعْبَدٍ، عَنِ أَبِي الْجَارُودِ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَسُبُّوا قُرَيْشًا فَإِنَّ عَالِمَهَا يَمْلأُ الأَرْضَ عِلْمًا، اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَذَقْتَ أَوَّلَهَا عَذَابًا وَوَبَالا فَأَذِقْ آخِرَهَا نَوَالا " [٦/٢٩٥]

3663- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kureyş'e sövmeyin. Onun âlimi yeryüzünü ilimle doldurur. Allahım! Onun (Kureyş'in) ilkine azabı tattırdın, sonuna da hayırdan nasibini tattır."*

٣٦٦٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَجَّاجِ بْنِ رِشْدِينٍ، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللَّيْثِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ الْمُسْتَوْرِدُ الْفِهْرِيُّ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَذَكَرَ قُرَيْشًا، فَقَالَ: " إِنَّ فِيهِمْ لَخِصَالا أَرْبَعَةً، إِنَّهُمْ أَصْلَحُ النَّاسِ عِنْدَ فِتْنَةٍ، وَأَسْرَعُهُمْ إِقَامَةً بَعْدَ مُصِيبَةٍ، وَأَوْشَكُهُمْ كَرَّةً بَعْدَ فَرَّةٍ، وَخَيْرُهُمْ لِمِسْكِينٍ وَيَتِيمٍ، وَأَمْنَعُهُمْ مِنْ ظُلْمِ الْمُلُوكِ "، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ وَهْبٍ، عَنِ اللَّيْثِ فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ [٣٢٩/٨]

3664- Mustevrid el-Fihrî der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Kureyş'ten bahsedip şöyle dediğini duydum: *"Onlarda dört özellik vardır: Fitne anında insanların en düzgünleridir. Musibetten sonra en çabuk kendine gelendir. Firar ettiklerinde geriye en çabuk dönenlerdir. Miskin ve yetime karşı en hayırlı davrananızdır ve zulmeden idarecilerin zulmüne, en çok mani olanlardır."*

٣٦٦٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُوسُفُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاودَ ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثَنَا ابْنُ أَبِي ذِيبٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَوْفٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الأَزْهَرِ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ " ﷺ: لِلْقُرَشِيِّ مِثْلا قُوَّةِ الرَّجُلَيْنِ مِنْ غَيْرِهِمْ "، فَسَأَلَ ابْنَ شِهَابٍ سَائِلٌ: مَا يَعْنِي بِذَلِكَ؟ قَالَ: نُبْلُ الرَّأْيِ [٦٤/٩]

3665- Cubeyr b. Mut'im'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kureyşliye, başkasına verilen iki adam gücü verilmiştir"* buyurdu. Bir kişi İbn Şihâb'a bunun anlamını sorunca: "İleri görüşlülük kastedilmiştir" cevabını verdi.[1]

٣٦٦٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَوْفٍ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ، ثَنَا أَبِي، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ،

---

[1] Ahmed (4/81, 83), Ebû Ya'lâ (7400) ve Hâkim (4/72).

عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ عُتْبَةَ بْنِ غَزْوَانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ قُوَّةَ الرَّجُلِ مِنْ قُرَيْشٍ مِثْلُ قُوَّةِ الرَّجُلَيْنِ مِنْ غَيْرِهِمْ " [٦٤/٩]

3666- Utbe b. Gazvân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kureyşli olan, Kureyşli olmayanın iki katı kadar daha güçlüdür"* buyurdu.

٣٦٦٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يونُسَ بْنِ مُوسَى، ثَنَا أَبِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ مَسْمُولٍ الْمَخْزُومِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَالَ: " يَا أَيُّهَا النَّاسُ، قَدِّمُوا قُرَيْشًا وَلا تَقَدَّمُوهَا، أَوْ تَعَلَّمُوا مِنْ قُرَيْشٍ، وَلا تُعَلِّمُوهَا، قُوَّةُ رَجُلٍ مِنْ قُرَيْشٍ تَعْدِلُ قُوَّةَ رَجُلَيْنِ مِنْ غَيْرِهِمْ، وَأَمَانَةُ رَجُلٍ مِنْهُمْ تَعْدِلُ أَمَانَةَ رَجُلَيْنِ مِنْ غَيْرِهِمْ "

3667- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cuma günü bize hutbe verip şöyle dedi: *"Ey insanlar! Kureyş'i öne geçirin, siz onların önüne geçmeyin, veya Kureyş'ten öğrenin, onlara öğretmeye kalkmayın. Kureyşli olanın gücü, Kureyşli olmayan kişinin gücüne denktir. Kureyşlilerin güvenilirliği, Kureyşli olmayan iki kişinin güvenilirliğine denktir."*

٣٦٦٨- أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، فِيمَا قُرِئَ عَلَيْهِ وَأَذِنَ لِي، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ الضَّبِّيُّ، ثَنَا عَمَّارُ بْنُ نَصْرٍ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْيَسَعِ الْمَكِّيُّ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْجُحْفَةِ، فَقَالَ: " أَيُّهَا النَّاسُ، أَلَسْتُ أَوْلَى بِكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ؟ " قَالُوا: بَلَى، قَالَ: " فَإِنِّي كَأَنِّي لَكُمْ عَلَى الْحَوْضِ فَرَطًا وَسَائِلُكُمْ عَنِ اثْنَتَيْنِ: عَنِ الْقُرْآنِ، وَعَنْ عِتْرَتِي، لا تَقَدَّمُوا قُرَيْشًا فَتَهْلَكُوا وَلا تَخْتَلِفُوا عَنْهَا فَتَضِلُّوا، قُوَّةُ الرَّجُلِ مِنْ قُرَيْشٍ قُوَّةُ رَجُلَيْنِ، أَلا تَفَاقَهُوا قُرَيْشًا؟ فَهِيَ أَفْقَهُ مِنْكُمْ، لَوْلا أَنْ تَبْطَرَ قُرَيْشٌ لأَخْبَرْتُهَا بِمَا لَهَا عِنْدَ اللَّهِ، خِيَارُ قُرَيْشٍ خِيَارُ النَّاسِ، وَشِرَارُ قُرَيْشٍ خَيْرُ شِرَارِ النَّاسِ " [٦٤/٩]

3668- Hz. Ali der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Cuhfe'de hutbe verip: *"Ey insanlar! Ben size kendi nefsinizden daha öncelikli değil miyim?"* buyurdu. Sahabe: "Evet, öylesin" karşılığını verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ben Havz'a sizden önce varacağım ve size iki şeyi soracağım; Kur'ân'ı ve itretimi. Kureyş'in önüne geçmeyin, helak olursunuz. Ondan ayrılmayın, dalâlete düşersiniz. Kureyşli olanın gücü, Kureyşli olmayan kişinin gücüne denktir. Kureyş'e karşı bilgiçlik taslamayın, onlar sizden daha bilgilidir.*

Eğer Kureyş şımarmayacak olsaydı, Allah'ın, onların hayırlıları için hazırladığı şeyleri onlara haber verirdim. Kureyş'in hayırlıları insanların hayırlılarıdır. Kureyş'in kötüleri ise insanların kötülerinden daha hayırlıdır."

٣٦٦٩- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا الْحُلَيْسُ بْنُ أَبِي الأَحْوَصِ، ثَنَا الْعَلاءُ بْنُ أَبِي عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اللَّهُمَّ اهْدِ قُرَيْشًا، فَإِنَّ عَلْمَ الْعَالِمِ مِنْهُمْ يَسَعُ طِبَاقَ الأَرْضِ، اللَّهُمَّ أَذَقْتَ أَوَّلَهَا نَكَالا، فَأَذِقْ آخِرَهَا نَوَالا " [٦٥/٩]

3669- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Allahım! Kureyş'e hidayet ver. Çünkü onların âlimi yeryüzünü ilimle doldurur. Allahım! Onun (Kureyş'in) ilkine azabı tattırdın, sonuna da hayırdan nasibini tattır."*

٣٦٦٩/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاودَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنِ النَّضْرِ بْنِ مَعْبَدٍ، عَنِ الْجَارُودِ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَسُبُّوا قُرَيْشًا، فَإِنَّ عَالِمَهَا يَمْلأُ الأَرْضَ عِلْمًا، اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَذَقْتَ أَوَّلَهَا عَذَابًا وَوَبَالا، فَأَذِقْ آخِرِهَا نَوَالا "

3669/a- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Kureyş'e sövmeyiniz. Çünkü onların âlimi, yeryüzünü ilimle doldurur. Allahım! Onun (Kureyş'in) ilkine azabı tattırdın, sonuna da hayırdan nasibini tattır."*

٣٦٧٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ الأَذْلُونِ أَبُو سَلَمَةَ الْجُمَحِيُّ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا خُلَيْدُ بْنُ دعلجٍ أَبُو عُمَرَ السَّدُوسِيُّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَمَانُ أَهْلِ الأَرْضِ مِنَ الاخْتِلافِ الْمُوَالاةُ لِقُرَيْشٍ، قُرَيْشٌ أَهْلُ اللَّهِ، ثَلاثَ مَرَّاتٍ، فَإِذَا خَالَفَهَا قَبِيلَةٌ مِنَ الْعَرَبِ صَارُوا حِزْبَ إِبْلِيسَ " [٦٥/٩]

3670- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Yeryüzü halkının ihtilafa düşmemelerinin çaresi, Kureyşlileri başlarına getirmeleridir. Kureyşliler Ehlullah'tır.* **— Resûlullah** (sallallahu aleyhi vesellem) **bunu üç defa söyledi —** *Araplardan bir kabile onlara ters düşerse İblis'in taraftarı olurlar."*

Muttalib Oğulları

٣٦٧٠/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مَرْوَانَ أَبُو عُثْمَانَ بِدِمَشْقَ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ عُبَيْدُ بْنُ هِشَامٍ، ثنا حَفْصُ بْنُ عِمْرَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ كَثِيرٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي الزِّنَادِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " مَنْ أَوْلَى رَجُلا مِنْ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ مَعْرُوفًا فِي الدُّنْيَا فَلَمْ يَقْدِرِ الْمُطَّلِبِيُّ عَلَى مُكَافَأَتِهِ، فَأَنَا أُكَافِئُهُ عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " [٣٦٧/١٠]

3670/a- Osmân b. Affan'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim Muttalib oğullarından birine dünyada iyilikte bulunur da Muttalib oğullarından olan onu mükafatlandıramazsa, kıyamet günü onun yerine ben mükafatlandırırım."*

Yemen Halkının Fazileti

٣٦٧١- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُمَيْدٍ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: ثنا أَسْلَمُ بْنُ سَهْلٍ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى زَحْمَوَيْهِ، قَالَ: ثنا هُشَيْمٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ " ﷺ: جَاءَكُمْ أَهْلُ الْيَمَنِ هُمْ أَرَقُّ أَفْئِدَةً، الإِيمَانُ يَمَانٍ، وَالْحِكْمَةُ يَمَانِيَةٌ " [٦٠/٣]

3671- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yürekleri en yufka olan Yemenliler size geldiler. İman Yemen'dedir. Hikmet te Yemenlidir"* buyurdu.[1]

٣٦٧٢- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدٍ أَحْمَدُ بْنُ جَبَلَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا أَبُو الْبَخْتَرِيِّ.ح وثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَبَّانَ الطَّائِيُّ.ح وثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا أَبُو نُعَيْمِ بْنُ عَدِيٍّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ، قَالُوا: ثنا مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ، ثنا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَتَاكُمْ أَهْلُ الْيَمَنِ هُمْ أَرَقُّ أَفْئِدَةً، وَأَرَقُّ قُلُوبًا، الإِيمَانُ يَمَانٍ، وَالْحِكْمَةُ يَمَانِيَّةٌ،

---

[1] Buhârî (4388, 4390), Müslim (52), Tirmizî (3935) ve Ahmed (2/235, 252, 258, 277, 474).

وَالْقَسْوَةُ وَغِلَظُ الْقُلُوبِ فِي الْفَدَّادِينَ أَصْحَابِ الإِبِلِ قِبَلَ الْمَشْرِقِ فِي رَبِيعَةَ، وَمُضَرَ "، صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ مَشْهُورٌ [٣٦٣/٧]

3672- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yürekleri en yufka ve kalpleri hassas olan Yemenliler size geldiler. İman Yemen'dedir. Hikmet te Yemenlidir. Katı kalplilik, doğu tarafında olan ve deve çobanlığı yapan Rabîa ve Mudar kabilesindedir"* buyurdu.

Sahih meşhur bir hadistir.

Arapların Fazileti

٣٦٧٣- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ وَكِيعٌ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ مِرْبَعٌ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ أَسَدِ بْنِ مُوسَى، قَالَ: ثنا أَبُو الْعَوَّامِ الْقَطَّانُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ مَطَرٍ الْوَرَّاقِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الإِيمَانَ يَمَانٌ إِلَى لَخْمٍ وَجُذَامَ، صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَى جُذَامَ، يُقَاتِلُونَ الْكُفَّارَ عَلَى رُءُوسِ السَّعَفِ لِيَنْصُرُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ. رَوَاهُ تَابِعِيٌّ، عَنْ تَابِعِيٍّ، لأَنَّ قَتَادَةَ مِنَ التَّابِعِينَ، وَمَطَرًا مِنَ التَّابِعِينَ، وَمُحَمَّدَ بْنَ سِيرِينَ مِنَ التَّابِعِينَ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو الْعَوَّامِ وَهُوَ عِمْرَانُ بْنُ دَاوُدَ الْقَطَّانُ [٢٨١/٢]

3673- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İman Yemenlidir. Bu Lahm'dan Cüzâm'a kadar böyledir. Allah'ın rahmeti Cüzâm'ın üzerine olsun. Onlar Allah'a ve Resulüne yardım etmek için dağ başlarında savaşırlar"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir. Ebû Hureyre'den sonra gelen üç ravinin tümü de Tâbiûn'dandır.

٣٦٧٤- ثنا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالُوا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا مَعْقِلُ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ جَمَّازٍ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " حُبُّ الْعَرَبِ إِيمَانٌ وَبُغْضُ الْعَرَبِ كُفْرٌ، فَمَنْ أَحَبَّ الْعَرَبَ فَقَدْ أَحَبَّنِي، وَمَنْ أَبْغَضَ الْعَرَبَ فَقَدْ أَبْغَضَنِي "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، تَفَرَّدَ بِهِ الْهَيْثَمُ بْنُ جَمَّازٍ [٣٣٣/٢]

---

[1] Ahmed (4/387) ve İbn Hibbân (2299).

3674- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Arapları sevmek iman, onlara buğzetmek ise küfürdür. Arapları seven beni sevmiş olur. Araplara buğzeden bana buğzetmiş olur"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٦٧٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو النَّضْرِ هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ، قَالَ: ثنا سَلامُ بْنُ سَلْمٍ، عَنْ يَزِيدَ الْعَمِّيِّ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: " سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ قَبَائِلِ الْعَرَبِ؟ قَالَ: فَشُغِلَ عَنْهُمْ يوْمَئِذٍ، أَوْ شُغِلُوا عَنْهُ، إِلا أَنَّهُمْ سَأَلُوهُ عَنْ ثَلاثِ قَبَائِلَ: سَأَلُوهُ عَنْ بَنِي عَامِرٍ؟ فَقَالَ: " جَمَلٌ أَزْهَرُ، يَأْكُلُ مِنْ أَطْرَافِ الشَّجَرِ " وَسَأَلُوهُ عَنْ غَطَفَانَ؟ فَقَالَ: " زَهْرَةٌ تَنْبُعُ مَاءً "، وَسَأَلُوهُ عَنْ تَمِيمٍ؟ فَقَالَ: " هَضْبَةٌ حَمْرَاءُ لا يضُرُّهُمْ مَنْ عَادَاهُمْ "، قَالَ: فَقَالَ النَّاسُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " مَهْ؟ أَبَى اللَّهُ لِبَنِي تَمِيمٍ إِلا خَيْرًا، هُمْ ضِخَامُ الْهَامِ، رُجْحُ الأَحْلامِ، ثُبُتُ الأَقْدَامِ، أَشَدُّ النَّاسِ قِتَالا لِلدَّجَالِ، وَأَنْصَارُ الْحَقِّ فِي آخِرِ الزَّمَانِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ، تفَرَّدَ بِهِ أَبُو النَّضْرِ، عَنْ سَلامٍ [٦٠/٣]

3675- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Arap kabileleri soruldu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) o an meşguldü, ya da soranlar başka şeylerle meşgul oldu. Ancak daha sonra üç kabileyi sordular. Benû Âmir hakkında sorduklarında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ağaçların dallarından yaprak yiyen güzel bir devedir"* buyurdu Sonra Gatafân'dan sordular, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dibinden su kaynayan güzel bir çiçektir"* dedi. Sonra Benû Temîm hakkında sordular: *"Kırmızı bir tepedir; onlara düşman olanlar kendilerine zarar veremezler"* buyurdu. İnsanlar Benû Temîm hakkında konuşunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ağır olun! Allah Temîm hakkında hayırdan başka şey konuşulmasını kabul etmez. Onlar, kafaları büyük, müsamahaları geniş, savaş anında sebat eden, Deccal'a karşı şiddetle çarpışan ve âhir zamanda hakkın yardımcıları olan kimselerdir"* buyurdu.

٣٦٧٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: ثنا أَبُو مَالِكٍ الأَشْجَعِيُّ، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ،

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (3989) ve Hâkim (4/87).

قَالَ: ثنا أَبُو مَالِكٍ الأَشْجَعِيُّ، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " أَسْلَمُ، وَغِفَارُ، وَمُزَيْنَةُ، وَجُهَيْنَةُ، وَأَشْجَعُ، وَمَنْ كَانَ مِنْ بَنِي كَعْبٍ مَوَالِيَّ دُونَ النَّاسِ، وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ مَوْلاهُمْ "، رَوَاهُ الإِمَامُ أَحْمَدُ وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَأَبُو خَيْثَمَةَ زُهَيْرٌ فِي آخَرِينَ، عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَبِي مَالِكٍ، وَهُوَ حَدِيثُهُ

3676- Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Eslem, Gıfâr, Müzeyne, Cüheyne, Eşca' ile Ka'b oğullarından olanlar benim müttefik ve dostlarımdır. Allah ve Peygamberi de onların dostudur."*[1]

٣٦٧٧- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، قَالا: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْفَتْحِ الْعَسْكَرِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الْعَمِّيُّ، ثنا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ الرُّمَّانِيُّ، عَنْ زَاذَانَ، عَنْ سَلْمَانَ، قَالَ: مَرَّ بِيَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا أَغْرِسُ الْفَسِيلَ فَأَعَانَنِي، فَلَمْ يَضَعْ لِي فُسَيْلَةً إِلا نَبَتَتْ، وَقَالَ: " يَا سَلْمَانُ، إِيَّاكَ أَنْ تَبْغَضَنِيَ "، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ أَبْغَضُكَ وَقَدْ خَرَجْتُ أَطْلُبُ الإِسْلامَ قَبْلَ أَنْ تُبْعَثَ؟ ! قَالَ: " تَبْغَضُ الْعَرَبَ فَتَبْغَضَنِي "، تَفَرَّدَ بِهِ الْعَمِّيُّ، عَنْ خَالِدٍ، عَنْ مِسْعَرٍ [٧/٢٧٠]

3677- Selmân der ki: Ben hurma fidanı dikerken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana uğrayıp yardım etti. Diktiği bütün fidanlar bittiler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Selmân! Sakın bana buğzetme"* buyurunca, ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Daha sen gönderilmeden, müslüman olmak için memleketimden çıkmışken nasıl sana buğzederim!?" karşılığını verdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Araplara buğzedersen bana da buğzetmiş olursun"* buyurdu.[2]

٣٦٧٨- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ بُهْلُولٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَسْلَمُ سَالَمَهَا اللَّهُ، وَغِفَارُ غَفَرَ اللَّهُ لَهَا، لَسْتُ أَقُولُ ذَلِكَ، وَلَكِنَّ اللَّهَ قَالَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُفْيَانَ، عَنْ عَمْرٍو، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْحُسَيْنِ [٧/٣١٦]

---

[1] Müslim (2519) ve Tirmizî (3940).

[2] Ahmed (5/440), Tirmizî (3927) ve Hâkim (4/76).

3678- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Eslem'i, Allah selamete çıkarmıştır. Ğifâr'a mağfiret etmiştir. Bunu, ben değil Allah söylüyor."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٦٧٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، أَحْمَدُ بْنُ زَنْجُوَيْهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُتَوَكِّلِ، ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ عَوْفٍ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: " تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ يُبْغِضُ ثَلاثَ قَبَائِلَ بَنِي حَنِيفَةَ، وَبَنِي مَخْزُومٍ، وَبَنِي أُمَيَّةَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، عَنْ عَوْفٍ، عَنْ أَبِي عَوْنٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الرَّزَّاقِ، وَرَوَاهُ هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ [٢٩٣/٦]

3679- İmrân b. Husayn der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat ettiğinde üç kabileyi sevmiyordu: Benî Hanîfe, Benî Mahzûm ve Benî Umeyye."

Tek kanallı bir hadistir.

Fârisilerin Fazileti

٣٦٨٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا الْحَارِثُ، ثنا هَوْذَةُ، ثَنَا عَوْفٌ، عَنْ شَهْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَوْ كَانَ الْعِلْمُ مَنُوطًا بِالثُّرَيَّا لَتَنَاوَلَهُ رِجَالٌ مِنْ أَبْنَاءِ فَارِسٍ "، رَوَاهُ يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ وَأَبُو عَاصِمٍ، عَنْ عَوْفٍ مِثْلَهُ [٦٤/٦]

3680- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer ilim Süreyya yıldızında olsaydı, Farisîlerden bazıları ona ulaşırdı"* buyurdu.[2]

Tâbiûnun Fazileti

٣٦٨١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثنا أَبُو الْمُغِيرَةِ. ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ الْمَهْرَجَانِيِّ، ثنا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا الأَوْزَاعِيُّ، حَدَّثَنِي أُسَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ خَالِدِ بْنِ دُرَيْكٍ، عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ، قَالَ: قُلْتُ لأَبِي جُمُعَةَ حَدِّثْنَا حَدِيثًا، سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: نَعَمْ أُحَدِّثُكُمْ حَدِيثًا جَيِّدًا، تَغَدَّيْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَمَعَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَحَدٌ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (1/241, 7/23), Hâkim (3/340) ve Beyhakî (2/208).

[2] Müslim (2546), Buhârî (9848), Ahmed (2/296-297)

خَيْرٌ مِنَّا، آمَنَّا بِكَ وَجَاهَدْنَا مَعَكَ؟ قَالَ: " نَعَمْ، قَوْمٌ يَجِيئُونَ مِنْ بَعْدِكُمْ، يُؤْمِنُونَ بِي وَلا يَرَوْنِي " [١٤٨/٥]

3681- İbn Muhayrîz der ki: Ebû Cumu'a'ya: "Bize Allah'ın Resûlü'nden işittiğin bir hadis söyle" dediğimde şöyle karşılık verdi: "Evet, size güzel bir hadis aktaracağım. Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh ta bizimleyken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber yemek yedik. Ebû Ubeyde: "Ey Allah'ın Resûlü! Bizden daha hayırlısı var mı? Biz sana iman ettik ve seninle beraber cihad ettik" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet. Sizden sonra gelecek ve beni görmedikleri halde iman edecek olanlardır"* buyurdu.[1]

٣٦٨٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى، ثنا السَّرِيُّ بْنُ مَرْثَدٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَطِيَّةَ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ، جَالِسًا، فَقَالَ رَجُلٌ: لَوَدِدْتُ أَنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ لَهُ ابْنُ عُمَرَ: فَكُنْتَ تَصْنَعُ مَاذَا؟ قَالَ: كُنْتُ وَاللَّهِ أُؤْمِنُ بِهِ، وَأُقَبِّلُ مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ وَأُطِيعُهُ، فَقَالَ لَهُ ابْنُ عُمَرَ: أَلا أُبَشِّرُكَ؟ قَالَ: بَلَى، يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ !، فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَا اخْتَلَطَ حُبِّي بِقَلْبِ عَبْدٍ فَأَحَبَّنِي إِلا حَرَّمَ اللَّهُ جَسَدَهُ عَلَى النَّارِ "، ثُمَّ قَالَ: " لَيْتَنِي أَرَى إِخْوَانِي وَرَدُوا عَلَيَّ الْحَوْضَ فَأَسْتَقْبِلَهُمْ بِالآنِيَةِ فِيهَا الشَّرَابُ، فَأَسْقِيَهُمْ مِنْ حَوْضِي قَبْلَ أَنْ يَدْخُلُوا الْجَنَّةَ ! "، فَقِيلَ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَوَلَسْنَا إِخْوَانَكَ؟ ! قَالَ: " أَنْتُمْ أَصْحَابِي، وَإِخْوَانِي مَنْ آمَنَ بِي ولَمْ يَرَنِي، إِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي أَنْ يُقِرَّ عَيْنِي بِكُمْ وَبِمَنْ آمَنَ بِي وَلَمْ يَرَنِي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ، وَعَنْهُ السَّرِيُّ [٢٥٥/٧]

36B2- Atiyye der ki: İbn Ömer'le otururken bir adam: "Resûlullah'ı görmek isterdim" deyince, İbn Ömer: "O zaman ne yapardın?" diye sordu. Adam: "Vallahi ona iman eder, iki gözünün arasından öper ve itaat ederdim" cevabını verince, İbn Ömer: "Sana bir müjde vereyim mi?" dedi. Adam: "Evet, ey Ebû Abdirrahman!" cevabını verince, İbn Ömer şöyle dedi: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Kimin kalbinde benim sevgim bulunursa Allah onun bedenini cehenneme haram kılar. Keşke, Havz'a yanıma gelecek olan kardeşlerimi görebilsem. Ben onları içinde içecek olan bardakla onları karşılayacağım ve onlar daha cennete girmeden Havz'ımdan kendilerine içireceğim."* Sahabe: "Ey Allah'ın Resûlü! Biz senin kardeşlerin değil miyiz?" diye sorunca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Siz ashâbımsınız. Kardeşlerim, beni görmeden bana iman edenlerdir. Allah'tan, sizinle ve beni görmeden iman edenlerle gözlerimi aydınlatmasını istedim"* buyurdu.

---

[1] Ahmed (4/106), Dârimî (27347), Hâkim (4/85) ve Ebû Ya'la (1559).

٣٦٨٢/أ- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ بْنِ الْهُذَيْلِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ الْعَنْبَرِيُّ، ثنا عَمْرٌو شَيْخٌ كُوفِيٌّ، عَنْ أَبِي سِنَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ حُمَيْدَ بْنَ صَالِحٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أُوَيْسًا الْقَرَنِيَّ، يَقُولُ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " احْفَظُونِي فِي أَصْحَابِي، فَإِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يَلْعَنَ آخِرُ هَذِهِ الأُمَّةِ أَوَّلَهَا، وَعِنْدَ ذَلِكَ يَقَعُ الْمَقْتُ عَلَى الأَرْضِ وَأَهْلِهَا، فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ فَلْيَضَعْ سَيْفَهُ فِي عَاتِقِهِ، ثُمَّ لِيلْقَى رَبَّهُ تَعَالَى شَهِيدًا، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ، فَلا يَلُومَنَّ إِلا نَفْسَهُ " [٨٦/٢]

3682/a- Uveys el-Karanî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bana hürmet ettiğiniz gibi, ashâbıma da hürmet gösterin. Kıyamet alâmetlerinden biri de, bu ümmetin sonradan gelenlerinin ilk gelenlere lanet etmesidir. O zaman yeryüzüne ve halkına gazap iner. Bu zamana yetişen kılıcını omzuna assın ve şehid olarak Allah'ın huzuruna çıksın. Eğer böyle yapmazsa kendinden başkasını kınamasın."*

٣٦٨٢/ب- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، عَنْ أَبِي يَحْيَى، رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الْجَبَّارِ بْنَ أَبِي حَازِمٍ، يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلصَّحَابَةِ وَلِمَنْ رَأَى، وَلِمَنْ رَأَى "، قَالَ: قُلْتُ: مَا مَعْنَى وَلِمَنْ رَأَى؟ قَالَ: " مَنْ رَأَى الصَّحَابَةَ، وَمَنْ رَأَى مَنْ رَآهُمْ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلٍ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُهُ عَبْدُ الْجَبَّارِ، وَأَبُو يَحْيَى الْمَدَنِيُّ، قِيلَ: إِنَّهُ فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ، وَلَمْ يَرْوِ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْهُ إِلا هُشَيْمٌ [٢٠٤/٣]

3682/b- Sehl b. Sa'd der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Sahabeyi, onları görenleri ve onları görenleri görenleri bağışla"* deyince: "Onları görenleri ne demektir?" diye sordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sahabeyi görenleri ve onları görenleri görendir"* cevabını verdi.

Tek kanallı bir hadistir.

Abdâlların Fazileti

٣٦٨٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ، قَالَ: ثنا ثَابِتُ بْنُ عَيَّاشٍ الأَحْدَبُ ، قَالَ: ثنا أَبُو رَجَاءٍ الْكَلْبِيُّ، قَالَ: ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَزَالُ أَرْبَعُونَ رَجُلا مِنْ أُمَّتِي قُلُوبُهُمْ عَلَى قَلْبِ إِبْرَاهِيمَ، يَدْفَعُ اللَّهُ بِهِمْ عَنْ أَهْلِ الأَرْضِ، يُقَالَ لَهُمُ الأَبْدَالُ "، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّهُمْ لَمْ يُدْرِكُوهَا بِصَلاةٍ وَلا بِصَوْمٍ وَلا بِصَدَقَةٍ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَبِمَ أَدْرَكُوهَا؟ قَالَ: " بِالسَّخَاءِ وَالنَّصِيحَةِ لِلْمُسْلِمِينَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، عَنْ زَيْدٍ، مَا كَتَبْنَاهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي رَجَاءٍ

3683- İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ümmetimden her zaman kalpleri Hz. İbrâhîm'in kalbi gibi olan kırk kişi bulunur. Onlar bu duruma ne namazla, ne oruçla ve ne de sadakayla erişmezler."* Sahabe: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu duruma nasıl gelirler?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cömertlik ve müslümanlara karşı samimi olmakla"* cevabını verdi.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٦٨٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْخَزَرِ الطَّبَرَانِيُّ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي زَيْدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هَارُونَ الصُّورِيُّ، حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خِيَارُ أُمَّتِي فِي كُلِّ قَرْنٍ خَمْسُ مِائَةٍ، وَالأَبْدَالُ أَرْبَعُونَ، فَلا الْخَمْسُ مِائَةٍ يَنْقُصُونَ وَلا الأَرْبَعُونَ، كُلَّمَا مَاتَ رَجُلٌ أَبْدَلَ اللَّهُ ﷾ مِنَ الْخَمْسِ مِائَةِ مَكَانَهُ، وَأَدْخَلَ مِنَ الأَرْبَعِينَ مَكَانَهُمْ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، دُلَّنَا عَلَى أَعْمَالِهِمْ، قَالَ: " يَعْفُونَ عَمَّنْ ظَلَمَهُمْ، وَيُحْسِنُونَ إِلَى مَنْ أَسَاءَ إِلَيْهِمْ، وَيَتَوَاسُونَ فِيمَا آتَاهُمُ اللَّهُ ﷾ " [٨/١]

3684- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her yüzyılda ümmetimden hayırlı beş yüz kişi olur. Abdallar ise kırk kişidir. Ne bu beşyüz kişi, ne de kırk kişi (kendi içlerinde) azalmazlar. Bunlardan (kırk kişiden) her bir fert ölünce, Allah beş yüz kişiden biriyle onu değiştirir. Kırk kişinin arasına katılanın yerine de başka birini koyar."* Sahabe: "Ey Allah'ın Resûlü! Bize onların amellerini söyle" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kendilerine zulmedenleri affederler, kendilerine* *kötülük edene iyilik ederler, Allah'ın kendilerine verdiklerini başkalarıyla paylaşırlar."*

٣٦٨٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ السَّرِيِّ الْقَنْطَرِيُّ، حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ قَيْسٍ السَّامِرِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَحْيَى الأَرْمَنِيُّ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَارَةَ، حَدَّثَنَا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِلَّهِ ﷾ فِي الْخَلْقِ ثَلاثَ مِائَةٍ قُلُوبُهُمْ عَلَى قَلْبِ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ، وَلِلَّهِ تَعَالَى فِي الْخَلْقِ أَرْبَعُونَ قُلُوبُهُمْ عَلَى قَلْبِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلامُ، وَلِلَّهِ تَعَالَى فِي الْخَلْقِ سَبْعَةٌ قُلُوبُهُمْ عَلَى قَلْبِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلامُ، وَلِلَّهِ تَعَالَى فِي الْخَلْقِ خَمْسَةٌ قُلُوبُهُمْ عَلَى قَلْبِ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ، وَلِلَّهِ تَعَالَى فِي الْخَلْقِ ثَلاثَةٌ قُلُوبُهُمْ عَلَى قَلْبِ مِيكَائِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ، وَلِلَّهِ تَعَالَى فِي الْخَلْقِ وَاحِدٌ قَلْبُهُ عَلَى قَلْبِ إِسْرَافِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ، فَإِذَا مَاتَ الْوَاحِدُ أَبْدَلَ اللَّهُ ﷾ مَكَانَهُ مِنَ الثَّلاثَةِ، وَإِذَا مَاتَ مِنَ الثَّلاثَةِ أَبْدَلَ اللَّهُ تَعَالَى مَكَانَهُ مِنَ الْخَمْسَةِ، وَإِذَا مَاتَ مِنَ الْخَمْسَةِ أَبْدَلَ اللَّهُ تَعَالَى مَكَانَهُ مِنَ السَّبْعَةِ، وَإِذَا مَاتَ مِنَ السَّبْعَةِ أَبْدَلَ اللَّهُ تَعَالَى مَكَانَهُ مِنَ الأَرْبَعِينَ، وَإِذَا مَاتَ مِنَ الأَرْبَعِينَ أَبْدَلَ اللَّهُ تَعَالَى مَكَانَهُ مِنَ الثَّلاثِ مِائَةِ، وَإِذَا مَاتَ مِنَ الثَّلاثِ مِائَةِ أَبْدَلَ اللَّهُ تَعَالَى مَكَانَهُ مِنَ الْعَامَّةِ، فَبِهِمْ يُحْيِي وَيُمِيتُ، وَيُمْطِرُ وَيُنْبِتُ، وَيَدْفَعُ الْبَلاءَ "، قِيلَ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ: كَيْفَ بِهِمْ يُحْيِي وَيُمِيتُ؟ قَالَ: لأَنَّهُمْ يَسْأَلُونَ اللَّهَ ﷾ إِكْثَارَ الأُمَمِ فَيَكْثُرُونَ، وَيَدْعُونَ عَلَى الْجَبَابِرَةِ فَيُقْصَمُونَ، وَيَسْتَسْقَوْنَ فَيُسْقَوْنَ، وَيَسْأَلُونَ فَتُنْبِتُ لَهُمُ الأَرْضُ، وَيَدْعُونَ فَيَدْفَعُ بِهِمْ أَنْوَاعَ الْبَلاءِ [١/٧]

3685- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Allah'ın yarattıkları arasında, kalpleri Hz. Âdem'in kalbi gibi olan üç yüz kişi vardır. Yine yarattıkları arasında, kalpleri Hz. Mûsa'nın kalbi gibi olan kırk kişi vardır. Yine yarattıkları arasında, kalpleri Hz. İbrâhîm'in kalbi gibi olan yedi kişi vardır. Yine yarattıkları arasında, kalpleri Cibrîl'in kalbi gibi olan beş kişi vardır. Yine yarattıkları arasında, kalpleri Mîkâîl'in kalbi gibi olan üç kişi vardır. Yine yarattıkları arasında, kalpleri İsrafil'in kalbi gibi olan bir kişi vardır. Bu bir kişi vefat edince, Allah onun yerine üç kişiden birini getirir. Üç kişiden biri vefat edince, Allah onun yerine beş kişiden birini getirir. Beş kişiden biri vefat edince, Allah onun yerine yedi kişiden birini getirir. Yedi kişiden biri vefat edince, Allah onun yerine kırk kişiden birini* *getirir. Kırk kişiden biri vefat edince, Allah onun yerine üç yüz kişiden birini getirir. Üç yüz kişiden biri vefat edince, Allah onun yerine diğer insanlardan birini getirir. Allah onlarla diriltir ve öldürür, yağmur yağdırır ve bitki bitirir, belaları defeder."* Abdullah b. Mes'ûd'a: "Nasıl onlarla diriltir ve öldürür?" diye sorulunca şöyle cevap verdi: "Çünkü onlar ümmetlerin çoğalması için dua edince, çoğalırlar. Zorbalara beddua edince de azalırlar. Onlar yağmur isteyince yağmur yağar. Dua edince de yeryüzü onlar için bitki bitirir. Onlar dua edince Allah onlar için çeşitli belaları defeder."

Şam'ın Fazileti

٣٦٨٦- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ الْحِلِّيُّ، ثنا أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ، ثَنَا ثَوْرٌ، عَنْ بِشْرِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيُّ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ إِذْ رَأَيْتُ عَمُودَ الْكِتَابِ احْتُمِلَ مِنْ تَحْتِ رَأْسِي فَظَنَنْتُ أَنَّهُ مَذْهُوبٌ بِهِ، فَأَتْبَعْتُهُ بَصَرِي، فَعُمِدَ بِهِ إِلَى الشَّامِ أَلا وَإِنَّ الإِيمَانَ حَيْثُ تَقَعُ الْفِتَنُ بِالشَّامِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ثَوْرٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ حَمْزَةَ [٩٨/٦]

3686- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ben uyurken Kitab'ın esasının başımın altından alındığını gördüm. Onu alıp götüreceklerini zannederek bakmaya başladım. Onu Şam'a götürdüler. Şunu bilin ki; fitne anında iman Şam'dadır."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٦٨٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، وَأَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَمْزَةَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الْوحَاظِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنِ ابْنِ حَلْبَسٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " رَأَيْتُ عَمُودَ الْكِتَابِ انْتُزِعَ مِنْ تَحْتِ وِسَادَتِي فَأَتْبَعْتُهُ بَصَرِي، فَإِذَا هُوَ نُورٌ سَاطِعٌ إِلَى الشَّامِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ حَلْبَسٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٥٢/٥]

---

[1] Ahmed (5/198-199) ve Beyhakî (6/447).

3687- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kitab'ın esasının yastığımın altından çekildiğini gördüm ve ona bakmaya başladım. Onun Şam'a doğan bir nur olduğunu gördüm."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٦٨٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا الْمُنْذِرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ إِيَاسِ بْنِ مُعَاوِيَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا فَسَدَ أَهْلُ الشَّامِ فَلا خَيْرَ فِيكُمْ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ إِيَاسٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ [٧/٢٣٠]

3688- İyas b. Muâviye, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şam halkı bozulunca artık sizde hayır yoktur demektir"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Basra'nın Fazileti

٣٦٨٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادٍ الْمُهَلَّبِيُّ، ثَنَا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ حَبِيبٍ، صِهْرِ مَالِكٍ، قَالَ: قُلْتُ لِمَالِكِ بْنِ دِينَارٍ: يَا أَبَا يَحْيَى لَوْ ذَهَبْتَ بِنَا إِلَى بَعْضِ جَزَائِرِ الْبَحْرِ فَكُنَّا فِيهَا، حَتَّى يَسْكُنَ أَمْرُ النَّاسِ، فَقَالَ: مَا كُنْتُ بِالَّذِي أَفْعَلُ، حَدَّثَنِي الأَحْنَفُ بْنُ قَيْسٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنِّي لأَعْرِفُ أَرْضًا، يُقَالُ لَهَا الْبَصْرَةُ أَقْوَمُهَا قِبْلَةً وَأَكْثَرُهَا مَسَاجِدَ وَمُؤَذِّنِينَ، يُدْفَعُ عَنْهَا مِنَ الْبَلاءِ مَا لَمْ يُدْفَعْ عَنْ سَائِرِ الْبِلادِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْمُغِيرَةِ، وَصَالِحٍ رَوَاهُ الْجَرَّاحُ بْنُ مَخْلَدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّادٍ، وَرَوَاهُ الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادٍ، عَنْ أَبِيهِ مِثْلَهُ [٦/٢٤٨]

3689- Mâlik'in damadı Muğîre b. Habib der ki: Mâlik b. Dînâr'a: "Ey Ebû Yahya! Bizi denizdeki adalardan birine götürsen de insanlar arasındaki (siyasi) kargaşa sakinleşinceye kadar orada kalsak" dedim. Mâlik şöyle karşılık verdi: "Ben bunu yapmam. Ahnef b. Kays'ın, Ebû Zer'den bildirdiğine göre kendisi, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işitmiştir: *"Basra*

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (8/199), Hâkim (4/509) ve Beyhakî, *Sünen* (6/448).

[2] Ahmed (3/436), Tirmizî (2287) ve İbn Hibbân (7258).

denilen bir memleket biliyorum, Basra halkı, şehirler arasında kıblesi en düzgün olanıdır. Mescidleri ve müezzinleri en çok olandır ve Allah oradan başka memleketlerden defedilmeyen belaları defeder."

Tek kanallı bir hadistir.

Askalan ve Kazvin

٣٦٨٩/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي سَلْمٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِمْرَانَ الأَصْبَهَانِيُّ، حَدَّثَنَا عَامِرُ بْنُ حَمَّادٍ الأَصْبَهَانِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ الأَصْبَهَانِيِّ، عَنْ عُمَرَ بْنِ صُبَيْحٍ، عَنْ أَبَانَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يُحَوِّلُ اللَّهُ تعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلاثَةَ قُرًى مِنْ زَبَرْجَدَةٍ خَضْرَاءَ تَرَى إِلَى أَزْوَاجِهِنَّ: عَسْقَلانُ، وَقَزْوِينُ "[٨/٢٣٧]

3689/a- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah kıyamet günü üç kasabayı zebercede çevirir ve onları gerdeğe giren gelinler gibi tebaasına kavuşturur. Bunlar, Askalan ve Kazvin'dir."*